

Begroting 2027

INHOUDSOPGAVE

Begroting 2027	1
Inhoudsopgave	2
Begroting in één oogopslag	4
Inleiding	7
Inleiding Bredase begroting 2027	7
Vitaal en Sociaal Breda	17
1.1 Thema Opgroeien	20
1.2 Thema Betrokken zijn	28
1.3 Thema Thuis	34
1.4 Thema Leren, ontwikkelen en werken	40
1.5 Thema Leven	47
1.6 Thema Ontmoeten	51
Ondernemend Breda	58
Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	59
Thema Grote projecten in de stad	66
Thema Dynamische stad	69
Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	72
Duurzaam wonen in Breda	81
Thema Wonen in Breda	82
Thema Verdeling beschikbare ruimte	85
Thema Grote woonprojecten in de stad	85
Thema Bereikbaar Breda	86
Thema Breda is een duurzame en bestendige stad	91
Basis op Orde in Breda	103
4.1 Thema Veilig Breda	104
4.2 Thema Dienstverlening	112
4.3 Thema Beheer van de openbare ruimte	117
4.4 Thema Beheer van het gemeentelijk vastgoed	126
4.5 Thema Bestuur van Breda	129
Organisatie en financiën van Breda	141
5.1 Thema Een toekomstbestendige organisatie	142
5.2 Thema Solide financiën	149
Paragrafen	156
Inleiding paragrafen	156
Paragraaf Lokale heffingen	156
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	161
Paragraaf Grondbeleid	175
Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen	178
Paragraaf Verbonden partijen	189
Paragraaf Financiering	211
Paragraaf Openbaarheid	213
Paragraaf Bedrijfsvoering	214

Financiële begroting 2027	219
Inleiding financiële begroting 2027	219
Baten en Lasten.....	219
Structureel begrotingssaldo	220
Overzicht incidentele baten en lasten	220
Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	225
Geprognosticeerde balans.....	226
Reserves en voorzieningen	227
Strategisch investeringsplan	233
Bijlagen	238
De planning en control cyclus uitgelegd	238
Financieel totaaloverzicht	238
Begrotingspost subsidies	245
Toelichting financiële begrippen	249
Toelichting kengetallen infographics begroting 2027	251
Landelijke taakvelden en indicatoren.....	266
Klimaatbegroting	272
Klimaatbegroting Breda 2027-2030	272
Colofon.....	276

BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG

Begroting 2027
in één oogopslag
www.hetgeldvanbreda.nl



INLEIDING

Inleiding Bredase begroting 2027

Breda in perspectief

Breda durft vooruit te kijken. Deze begroting vertaalt de ambities uit het bestuursakkoord 'Breda Durft, Breda Doet' naar concrete keuzes, investeringen en resultaten voor 2027. Niet alles kan tegelijk. Juist daarom kiezen we bewust voor wat Breda sterker maakt: we investeren waar de maatschappelijke meerwaarde het grootst is en boeken resultaten die inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners daadwerkelijk ervaren.

Breda staat aan de vooravond van een grote schaa sprong. De stad groeit en ontwikkelt zich tot een nog aantrekkelijker plek om te wonen, werken, leren, ondernemen en ontmoeten. Die groei gaat voor ons niet alleen over aantallen woningen of extra vierkante meters. Groei krijgt pas betekenis als zij leidt tot een hogere kwaliteit van leven. Daarom werken we aan nieuwe buurten, maar ook aan groen, bereikbaarheid, scholen, sportvoorzieningen, cultuur, zorg, energie en ruimte voor ondernemerschap.

Onze koers rust op 3 samenhangende opgaven. Breda Groeit door ruimte te maken voor wonen, werken, voorzieningen en bereikbaarheid. Breda Bruist door cultuur, erfgoed, sport, evenementen, innovatie en de binnenstad te versterken. Breda Verbindt door te werken aan veiligheid, kansengelijkheid, gezondheid en een sterke sociale basis. Zo bereiden we onze stad, dorpen en wijken voor op de toekomst, maar zorgen we ook voor resultaten die vandaag al verschil maken.

De omstandigheden waarin we dat doen zijn complex. Woningnood, druk op zorg en ondersteuning, schaarse ruimte, netcongestie en economische onzekerheid vragen om scherpe keuzes. Ook klimaatverandering, technologische ontwikkelingen en geopolitieke spanningen hebben invloed op onze stad. Ze raken onze leefomgeving, economie, veiligheid en weerbaarheid.

Juist daarom wachten we niet af. We durven te versnellen waar dat verantwoord kan, investeren gericht en zoeken actief de samenwerking met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, de regio, de provincie en het Rijk. Daarbij blijven we realistisch over wat uitvoerbaar en betaalbaar is, maar verliezen we onze ambities niet uit het oog. Zo bouwen we gericht aan een groeiend, bruisend en verbonden Breda.

Financiële positie

Deze begroting slecht een financiële barrière. Voor het eerst in de geschiedenis van Breda gaat de begroting door de grens van 1 miljard euro. Dit toont de stevige groei die we als 9^e stad van het land doormaken en de grote verantwoordelijkheid van de gemeente.

Ambities realiseren vraagt om financiële degelijkheid. We investeren in de groei, bereikbaarheid, voorzieningen, veiligheid en leefbaarheid van Breda binnen een solide financieel kader. Het bestuursakkoord gaat uit van een sluitend meerjarenperspectief, voldoende ruimte in de algemene reserve en een weerstandratio van ten minste 1,4. We zijn een stad die doet, maar ook een stad die durft. Onze ambities om de stad te laten groeien vragen een hoger investeringsvolume voor 2027. We durven deze te verhogen tot € 107 miljoen om noodzakelijke investeringen in de stad, dorpen en wijken mogelijk te maken.

In 2027 kiezen we ervoor om middelen in te zetten waar de maatschappelijke waarde het grootst is, plannen realistisch en houden rekening met risico's in grote gebiedsontwikkelingen en andere langlopende investeringen. Publiek geld besteden we zorgvuldig en uitlegbaar. Inwoners moeten kunnen zien wat Breda met investeringen en inzet bereikt.

Daarnaast zijn de kosten voor het verwerken van ons afval de afgelopen jaren opgelopen. Onder andere door nieuwe wet- en regelgeving. We onderzoeken momenteel welke kosten voor Breda zijn en welke voor de regiogemeenten waar we ook diensten aan leveren. Voor 2027 gaat de afvalstoffenheffing indicatief met 12% omhoog, bij de belastingverordening 2027 stellen we het tarief bij op basis van het eerdergenoemde onderzoek naar de regiogemeenten. Hierna indexeren we dit tarief jaarlijks met het gemeentelijke indexeringstarief.

Breda Groeit

Breda groeit om ruimte te bieden aan woningzoekenden, talent, ondernemerschap en nieuwe ontwikkeling. Die groei krijgt kwaliteit door woningen, werk, bereikbaarheid, energie, groen en voorzieningen met elkaar te verbinden. In 2027 zetten we daarom zichtbare stappen in de gebiedsontwikkelingen én in de bestaande stad, wijken en dorpen.

De woningbouw komt in verschillende grootschalige gebiedsontwikkelingen verder in uitvoering. We zijn ambitieus en zetten in op 7.000 woningen. Binnen CrossMark bouwen we door aan 165 woningen op Klavers Jansen en minimaal 490 woningen op Backer & Rueb. Bij De Faam start de bouw van 625 woningen. Op 't Zoet werken we aan het InnovatiePark Breda en aan een publiekstrekker die onze stad opnieuw op de kaart zet. Met placemaking ontstaat letterlijk ruimte voor innovatieve bedrijvigheid, creativiteit, klooielijken, cultuur en ontmoeting. In de Gasthuisvelden ronden we de verkoopprocedure voor de voormalige rechtbank en de tender voor de Witte Huisjes af, waarna de plannen verder worden uitgewerkt. Voor de Nieuwe Mark actualiseren we samen met de omgeving het ontwerp en besteden we een deel van de voorbereidende werkzaamheden aan. Daarmee zetten we een volgende concrete stap naar het volledig doortrekken van de Nieuwe Mark en de aansluiting op de Singel. Ook creëren we steeds meer plekken die de sociale basis in Breda versterken. In Bavel starten we met het bouwen van de MFA en op de historische locatie van KlaversJansen maken we ruimte voor broedplaatsen voor Performing Arts en Creative Design.

Ook buiten de grote gebiedsontwikkelingen vergroten we de mogelijkheden om passend te wonen. Meer woningen komen in uitvoering en worden opgeleverd. Bestaande woningen gaan we beter benutten en met het nieuwe Volkshuisvestingsprogramma en de urgentieregeling versterken we de regie op de volkshuisvesting. Daarbij blijven leefbaarheid en betaalbaarheid, een evenwichtige woningmix en kansen voor verschillende inkomens en levensfasen leidend.

Met nieuw, modern en adaptief grondbeleid gaan we eerder inspelen op kansen en actiever sturen op publieke doelen. Strategische grondposities, gemeentelijke regie en samenwerking helpen om tempo, programmering, betaalbaarheid en voorzieningen in samenhang te bewaken. Zo ondersteunt het grondbeleid de schaa sprong en de ontwikkeling van aantrekkelijke woon-, werk- en innovatiemilieus.

Een groeiende stad moet bereikbaar en veilig blijven. In 2027 werken we aan de realisatie van een mobiliteitshub en aan de veilige fietsverbindingen Haagdijk-West en Tuinzigtlaan-Noord en verbeteren we de ontsluiting en uitbreiding van de parkeervoorziening van Sportpark de Roosberg. De fietsenstalling aan de Nieuwstraat wordt verbouwd en opgeleverd. Aan de Kraanstraat komt een multifunctionele ruimte: een openbare voorziening voor mensen met een lichamelijke of mobiliteitsbeperking en een gezamenlijke werkplek voor sfeerbeheer, politie, handhaving en stallingsbeheer. We maken de tweede parkeervergunning gratis en starten met onderhoud aan parkeergarage De Barones. Daarmee combineren we bereikbaarheid, verkeersveiligheid en een doelmatig gebruik van onze schaarse openbare ruimte.

Ook de energietransitie gaan we nog meer handen en voeten geven. Via het Energiehuis ondersteunen we inwoners en ondernemers bij energiebesparing, isolatie, ventilatie, duurzaam verwarmen en de opwek en opslag van elektriciteit. Daarnaast stellen we begin 2027 het warmteprogramma vast. Daarmee krijgen gebouw eigenaren per buurt of werklocatie meer duidelijkheid over duurzame warmtealternatieven en het benodigde isolatieniveau. In de openbare ruimte werken we aan een Breda dat groener, gezonder, veiliger en toegankelijker is, onder meer met groene wijkdeals met bewoners en aandacht voor een vrouwvriendelijke inrichting.

Breda Bruist

Een stad die groeit, heeft ruimte nodig om te leven, te ontmoeten, te ondernemen en te vernieuwen. Breda kiest in 2027 voor het verbeteren van levendigheid en innovatie. We investeren in cultuur, erfgoed, sport en evenementen en in talent, ondernemerschap, technologie en toekomstbestendige werklocaties. In de binnenstad, op 't Zoet en in onze dorpen en wijken creëren we plekken waar mensen en ideeën samenkomen, nieuwe initiatieven ontstaan en bedrijven en talent zich kunnen ontwikkelen. Zo versterken we het karakter, de economische kracht en de aantrekkelijkheid van Breda.

De economische ontwikkeling geven we een nog scherper innovatieprofiel. In 2027 groeit het Innovatiedistrict verder als plek waar onderwijs, bedrijven en overheid samenwerken en toegepaste technologie en creativiteit samenkomen. Met placemaking op 't Zoet creëren we een bruisende omgeving voor wonen, werken, leren, ontmoeten en innoveren. Zo bouwen we aan een stad waar talent en bedrijven zich ontwikkelen, innovatie wordt toegepast als ook nieuwe bedrijvigheid ontstaat. Daarnaast benutten we technologie, data en AI voor maatschappelijke meerwaarde, met aandacht voor digitale ethiek, inclusie en publieke waarden. Als het gaat om het toepassen van AI in de stad behoren we tot de landelijke kopgroep. Ook investeren we in nieuwe ruimte voor bedrijven en in toekomstbestendige bestaande werklocaties. Op De Krogten en De Mark werken ondernemers, overheid en partners binnen Grote Oogst samen aan groenere, klimaatbestendige en innovatieve bedrijventerreinen.

In 2027 voeren we de Uitvoeringsagenda Cultuur 2025-2028 verder uit, als uitwerking van het Cultuurbeleid Breda 2025-2040. We versterken de culturele basis, netwerken en het aanbod, met een vernieuwde subsidie structuur die ruimte biedt aan nieuwe initiatieven en makers. We investeren in cultuureducatie, participatie, wijkgericht werken, talentontwikkeling en amateurkunst, met bijzondere aandacht voor jeugd en jongeren. Creatieve broedplaatsen en samenwerking tussen cultuur, onderwijs en bedrijfsleven zijn de aanjagers voor de creatieve industrie. Zo groeit Breda verder als stad van creatief talent, met voldoende ruimte voor cultuur die in onze stad, dorpen en wijken zichtbaar en bereikbaar is.

Daarnaast krijgt erfgoed een actievere rol in de ontwikkeling van Breda. In 2027 werken we aan de nieuwe erfgoednota 2027-2040 met het eerdere ambitiesdocument als basis. Naast bescherming zetten we erfgoed in om de identiteit, leefbaarheid en kwaliteit van Breda te benadrukken. Samen met inwoners, erfgoedorganisaties en partners verbinden we erfgoed met cultuur, participatie, duurzaamheid en gebiedsontwikkeling. Zo blijft het Verhaal van Breda herkenbaar, terwijl onze stad, dorpen en wijken zich verder ontwikkelen.

We stellen in 2027 een strategische toekomstvisie voor evenementen op die inhoudelijk en ruimtelijk richting geeft. Zo ontstaat meer duidelijkheid over locaties, ontwikkeling en praktische randvoorwaarden en blijft er ruimte voor grote evenementen én voor initiatieven uit dorpen, wijken, verenigingen en vrijwilligers. Ook starten we met de voorbereidingen voor het EK wielrennen in 2028.

Met Team Breda willen we Breda als sportstad nog beter op de kaart zetten en zorgen we dat sporttalent en topsporters ambassadeurs worden voor sport en Breda. Naast de aandacht voor de sporters gaan we vanaf 2027 fors investeren in toekomstbestendige sportvoorzieningen waaronder een nieuwe blaashal voor de hockey. Daarmee zetten we concrete stappen naar veilige, toegankelijke en kwalitatief goede voorzieningen die meegroeien met Breda en het hele jaar ruimte bieden om te sporten.

Breda Verbindt

Breda is sterk wanneer inwoners zich veilig voelen, mee kunnen doen en dichtbij ondersteuning vinden. In 2027 verbinden we onderwijs, gezondheid, bestaanszekerheid, zorg, veiligheid en leefbaarheid. We investeren gericht waar de opgaven het grootst zijn en organiseren ondersteuning eerder, eenvoudiger en dichter bij het dagelijks leven van inwoners.

Veiligheid krijgt zichtbaar prioriteit in 2027. We nemen extra boia's aan en richten toezicht en handhaving op het VAST-gebied en andere plekken waar overlast en veiligheidsproblemen het grootst zijn. We hebben de afgelopen jaren lef getoond door onze handhavers uit te rusten met een wapenstok en durven dit uit te breiden met pepperspray. Hierdoor kunnen zij hun werk veilig en professioneel uitvoeren. We versterken de aanpak van jeugdcriminaliteit, straatintimidatie en ondermijning. Daarbij hebben we met onze ondermijningsaanpak ook aandacht voor kwetsbare functies, zorgfraude en zorgcriminaliteit. Preventie, jongerenwerk, sociale inzet, toezicht en handhaving vormen één aanpak, samen met politie, ondernemers, scholen, maatschappelijke organisaties, zorgpartners en inwoners. Rond voetbalwedstrijden zetten we de normalisering van het bezoek van uitsupporters verder door.

We versterken de weerbaarheid van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties tegen crises, verstoringen, digitale dreigingen en andere veiligheidsrisico's. In 2027 stellen we onder meer een actieplan 'Koelte' op, waarmee we in beeld brengen welke maatregelen nodig zijn om gezondheidsrisico's bij extreme warmte te beperken en de zelfredzaamheid van inwoners te vergroten.

Voor kinderen, jongeren en gezinnen breiden we het aantal familiescholen uit en zetten we de schooltandarts in, zodat onderwijs, ondersteuning en gezondheid beter samenkomen. In 2027 start het nieuw ingerichte jeugdhulplandschap. Ouders en jeugdigen kunnen met vragen laagdrempelig terecht in hun eigen wijk of buurt. Samen wordt vroeg bekeken wat binnen het eigen netwerk kan worden opgelost en wanneer aanvullende ondersteuning van een Stevig Lokaal Team nodig is. We zijn hiermee echt voorloper binnen de landelijke transitie van jeugdhulp. Met het project 'Sterk in je hoofd' werken we preventief aan de mentale gezondheid van jongeren en aan mentale veerkracht in wijken en dorpen.

Ook voor volwassenen en ouderen brengen we ondersteuning dichtbij. De eerste Stevige Lokale Teams voor inwoners van 0 tot 100+ bieden laagdrempelige, integrale en nabije ondersteuning. We werken aan een nieuw beleidskader voor waardenetwerken en voeren het regionale actieplan Geweld in Afhankelijkheidsrelaties uit, verbonden met de lokale opgaven rond vrouwen en veiligheid. Daarnaast werken we toe naar duidelijkheid over de mogelijke ontwikkeling en positionering van één plek in Breda, vergelijkbaar met de functionaliteiten van Filomena, waar mensen die te maken hebben met ernstig partnergeweld, huiselijk geweld en kindermishandeling terecht kunnen, als onderdeel van de bredere inzet op veiligheid, bescherming en ondersteuning van kwetsbare inwoners. We verkennen met de regio hoe we kunnen komen tot een passende spreiding van voorzieningen voor beschermd wonen en maatschappelijke opvang, in lijn met de gezamenlijke regionale opgaven en verantwoordelijkheden.

Met Verbeter Breda investeren we gebiedsgericht in gelijke kansen. Samen met bewoners en alliantiepartners leveren we in 2027 een gebiedsperspectief voor de Hoge Vucht op. Ook ontwikkelen we een strategisch handelingskader voor gebiedsgericht werken. Dit geeft richting aan een integrale, samenhangende en toekomstbestendige aanpak van vraagstukken in dorpen en wijken. We stellen het kader op met maatschappelijke partners, bewonersorganisaties en andere betrokkenen en benutten daarbij de kennis en ervaring van sleutelfiguren uit de wijken.

Vrijwilligers leveren een onmisbare bijdrage aan de leefbaarheid, sociale samenhang en maatschappelijke veerkracht van Breda. Hun inzet vormt de ruggengraat van veel activiteiten en initiatieven binnen de stad. Om deze belangrijke rol ook in de toekomst te blijven ondersteunen en versterken, ontwikkelen we in 2027 een toekomstgericht en breed vrijwilligersbeleid.

De ambities voor Breda vragen om een organisatie die keuzes kan omzetten in uitvoering. Daarom brengen we meer focus aan, stellen we scherper prioriteiten en investeren we gericht in de ontwikkeling en ondersteuning van onze medewerkers. Zo bouwen we aan een wendbare en slagvaardige organisatie die zichtbaar resultaat levert voor inwoners en ondernemers. Daarnaast moet ook in onze gemeentelijke dienstverlening de verandering merkbaar zijn. We realiseren een moderne en overzichtelijke publiekshal waar bezoekers gemakkelijk hun weg vinden en hun zaken gastvrij, veilig en met voldoende privacy kunnen regelen. Zo investeren we niet alleen in een gebouw, maar in een bereikbare en betrouwbare gemeente.

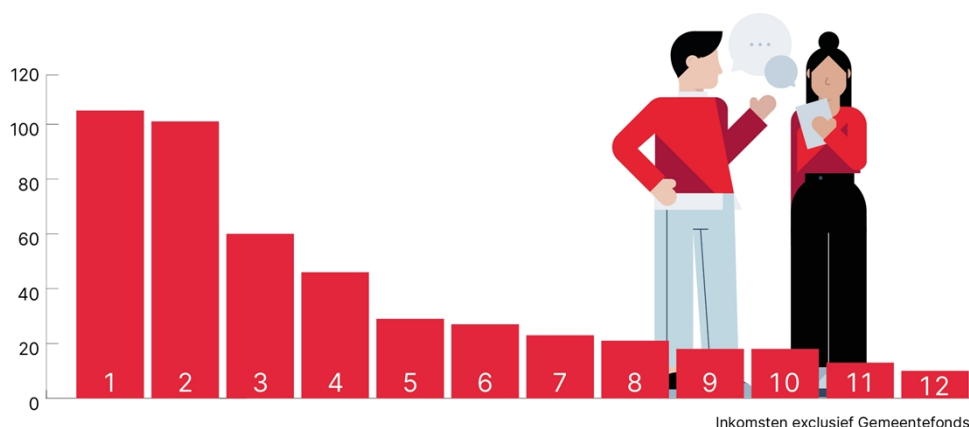
Veel opgaven stoppen niet bij de gemeentegrens. Daarom neemt Breda als centrumgemeente een actieve rol in de regio. Zo stellen we een kernagenda voor de regionale samenwerking in De Baronie op en versterken we onder meer de samenwerking met Tilburg binnen de Stedelijke Regio Breda-Tilburg.

Tot slot

Met deze begroting kiezen we in 2027 voor uitvoering. We zetten als college een eerste stevige stap om de koers uit 'Breda Durft, Breda Doet' in 2027 in praktijk te brengen. We hebben er vertrouwen in dat we samen met de gemeenteraad, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners het verschil kunnen maken voor Breda. Daarbij zijn we ambitieus én realistisch: we durven te kiezen, nemen verantwoordelijkheid en zijn duidelijk over wat wel en niet kan. Met energie en overtuiging gaan we aan de slag om in 2027 zichtbare resultaten te boeken in onze stad, dorpen en wijken. Niet in een stapeling van voornemens, maar in resultaten die het dagelijks leven verbeteren en Breda sterker maken.

Breda durft. Breda doet.

HOE ZIEN ONZE INKOMSTEN EN UITGAVEN ERUIT?



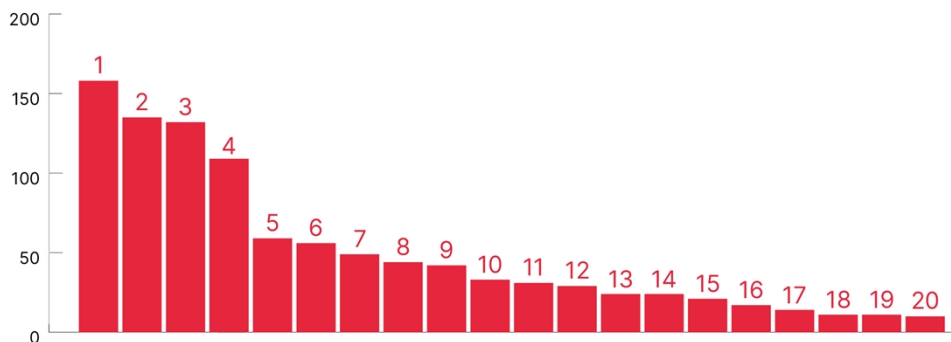
Inkomsten (bedragen in mln)

€ 1.011 miljoen

0	Gemeentefonds	€	539
1	Inkomensvoorziening	€	105
2	Woonlastenheffing	€	101
3	Bijdrage regio (zorg)	€	60
4	Subsidies	€	46
5	Overige opbrengsten derden	€	29
6	Grondexploitatie	€	27

7	Parkeren/Mobiliteit	€	23
8	Afvalverwerking	€	21
9	Mutaties reserves	€	18
10	Leges & heffingen	€	18
11	Verhuur vastgoed	€	13
12	Bedrijfsvoering	€	10

De totale inkomsten bedragen € 1,01 miljard. Deze zijn ingedeeld in 2 categorieën: inkomsten van het Rijk en de overige inkomsten. De inkomsten van het Rijk zijn de belangrijkste categorie en bestaan met name uit de algemene uitkering (gemeentefonds) en de specifieke rijksbijdragen (bijvoorbeeld voor bijstandsuitkeringen). De overige inkomsten omvatten met name de woonlastenheffingen (ozb, rioolheffing, afvalstoffenheffing), parkeerinkomsten, huuropbrengsten en overige opbrengsten. Een nadere toelichting op de inkomsten is per programma opgenomen.



Uitgaven (bedragen in mln)

€ 1.011 miljoen

1	Participatie/Armoede	€	158
2	WMO	€	135
3	Jeugd	€	132
4	Bedrijfsvoering	€	109
5	Overig	€	58
6	Beheer openbare ruimte	€	56
7	Afvalservice	€	49
8	Veiligheid	€	44
9	Onderwijs (incl. huisvesting)	€	42
10	Cultuur	€	33

11	Vastgoedbeheer	€	31
12	Grondexploitatie	€	29
13	Dienstverlening	€	24
14	Mutaties reserves	€	24
15	Parkeren/Mobiliteit	€	21
16	Riolering	€	17
17	Statushouders	€	14
18	Economische zaken en evenementen	€	11
19	Grote projecten	€	11
20	Sportbevordering/Volksgezondheid	€	10

De totale uitgaven bedragen € 1,01 miljard. In bovenstaand overzicht is uitgesplitst waaraan we het geld uitgeven. De uitgaven zijn gebaseerd op de geraamde lasten voor de verschillende programma's. De uitgaven betreffen salariskosten, uitkeringen, subsidies, uitgaven voor de programma's, renten en afschrijvingen en stortingen in reserves en voorzieningen. Een nadere toelichting op de uitgaven is per programma opgenomen.

Naast uitgaven in de exploitatie zijn er investeringsuitgaven. Een uitgebreide toelichting van de investeringsuitgaven is opgenomen bij het strategisch investeringsplan in de financiële begroting en bij de betreffende programma's.

HOE ZIET ONZE ACTUELE FINANCIËLE POSITIE ERUIT?

Deze begroting bouwt verder op de koers uit het bestuursakkoord 2026-2030 en slecht een financiële barrière. Voor het eerst in de geschiedenis van Breda gaat de begroting door de grens van 1 miljard euro. Dit toont de stevige groei die Breda doormaakt en de grote verantwoordelijkheid die de gemeente draagt.

Ambities realiseren vraagt om financiële degelijkheid. We investeren in de groei, bereikbaarheid, voorzieningen, veiligheid en leefbaarheid van Breda binnen een solide financieel kader. Het bestuursakkoord gaat uit van een sluitend meerjarenperspectief, voldoende ruimte in de algemene reserve en een weerstandsratio van ten minste 1,4.

Met de keuzes die we maken, komen we tot een structureel sluitende begroting voor 2027 tot en met 2030.

De keuzes leiden tot het volgende financiële beeld:

Bedragen x € 1 miljoen

Actualisaties en keuzes	2027	2028	2029	2030
Saldo meerjarenperspectief na bestuursakkoord 2026-2030	2,03	2,80	0,99	9,52

Bedragen x € 1 miljoen

Amendement dierenwelzijn	-0,05	-0,05		
Meerjarenbegroting gemeenteraad, rekenkamer en griffie 2027-2030	-0,03	-0,03	-0,03	-0,03
Voortgang informatielandschap	-0,02	-0,02		
Mutatie meicirculaire beschermd wonen	0,57	0,57	0,57	0,57
Reëel begroten				
Afbouw stelpost areaal	0,05	0,15	0,32	0,57
Vrijval verkiezingsbudget	0,08	0,56		
Actualisatie treasury	-0,61	0,39	-0,72	-0,52
Vrijval bijdrage doorstroomlocatie	0,30	0,30	0,30	0,30
Cao ontwikkelingen	-0,49	-0,63	-0,40	-0,43
Keuzes				
Vitaal en Sociaal Breda - Thema Thuis	-0,60			
Administratieve splitsing in Vrije ruimte Werkkostenregeling	-0,08	-0,08	-0,08	-0,08
Saldo meerjarenperspectief begroting 2027	1,15	3,96	0,95	9,90

TOELICHTING

Hieronder lichten we de actualisaties en keuzes toe:

Amendement dierenwelzijn

Voor de uitvoering op het dierenwelzijnsbeleid is incidenteel voor 2027 en 2028 € 0,05 miljoen per jaar beschikbaar gesteld.

Meerjarenbegroting gemeenteraad, rekenkamer en griffie/voortgang informatielandschap

Het budget voor werkzaamheden van de Ombudscommissie is structureel verhoogd met € 0,025 miljoen. Voor verbetering van de informatievoorziening aan raad en stad is incidenteel voor 2027 en 2028 € 0,015 miljoen per jaar beschikbaar gesteld.

Beschermd wonen

De omvang van de integratie-uitkering Beschermd Wonen wijzigt als gevolg van de toekenning van de loon- en prijsbijstelling 2026. Het aandeel voor Breda is € 0,57 miljoen structureel. Omdat er voldoende budget is bij het product beschermd wonen is, zoals opgenomen in het collegebesluit en raadsvoorstel meicirculaire 2026, dit bedrag toegevoegd aan het meerjarenperspectief.

Afbouw stelpost areaal

De stelpost areaal wordt jaarlijks met € 0,05 miljoen afgebouwd tot een structureel bedrag van € 0,1 miljoen per jaar, waarna de beheerkosten worden berekend op basis van de methodiek voor areaaluitbreiding en -verandering.

Vrijval verkiezingsbudget 2028

In 2028 zijn er geen verkiezingen waardoor het opgenomen budget hiervoor, ad € 0,56 miljoen, vrijvalt ten gunste van het meerjarenperspectief.

Actualisatie treasury

Door de hogere financieringsrente is het treasuryresultaat bijgesteld.

Vrijval gemeentelijke bijdrage doorstroomlocatie

De jaarlijkse exploitatiekosten van 't Koetshuis worden vanaf 2027 volledig gefinancierd uit de rijksbijdrage 'Doelgroep Flexibele Regeling'. Hierdoor kan de gemeentelijke bijdrage ad. € 0,3 miljoen vrijvallen ten gunste van het meerjarenperspectief.

Cao ontwikkelingen

De financiële effecten van de cao wijzigingen voor de percentages 'Toelage Onregelmatige Dienst' (ook wel ORT genoemd) en de aangepaste RVU-regeling voor zware beroepen zijn structureel verwerkt in de begroting.

Vitaal en Sociaal Breda - Thema Thuis

Binnen het programma Vitaal en Sociaal Breda, binnen het thema Thuis, doen zich ontwikkelingen en risico's voor waarvan de financiële consequenties op dit moment nog niet volledig kunnen worden ingeschat. Om voldoende handelingsruimte te behouden en indien nodig passende maatregelen te kunnen treffen, wordt in 2027 € 0,6 miljoen uit het meerjarenperspectief beschikbaar gesteld.

Administratieve splitsing in Vrije ruimte Werkkostenregeling

De VNG heeft aan gemeenten geadviseerd om een administratieve splitsing in de vrije ruimte WKR aan te brengen tussen een ambtelijk deel en een bestuurlijk deel om zo te voorkomen dat het bestuurlijke deel een groter deel in de uitnutting van de vrije ruimte inneemt dan op basis van de loonsom logisch zou zijn. Het financiële effect hiervan is structureel verwerkt in de begroting.

WAARIN GAAN WE INVESTEREN EN HOEVEEL?

Onze ambities om de stad te laten groeien, vragen een hoger investeringsvolume voor 2027. We durven deze te verhogen tot € 107 miljoen om noodzakelijke investeringen in de stad, dorpen en wijken mogelijk te maken.

Het strategisch investeringsplan voor de periode 2027-2030 is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Strategische investeringsplanning	2027	2028	2029	2030
Vitaal en Sociaal Breda	642	620	620	750
Ondernemend Breda	20.298	43.115	69.042	73.317
Duurzaam wonen in Breda	24.519	28.922	23.287	24.137
Basis op Orde	68.674	50.248	68.257	60.834
Organisatie en financiën van Breda	16.305	7.451	12.062	7.485
Totaal gemeentelijke investeringen	130.438	130.356	173.268	166.523
Beschikbare dekkingsmiddelen	106.604	104.649	133.773	119.044
Overprogrammering	22%	25%	30%	40%

Het SIP is geactualiseerd op basis van de keuzes uit het bestuursakkoord 2026-2030 Breda Durft, Breda Doet. Om de ambities uit het bestuursakkoord te realiseren, is het investeringsvolume over de jaren 2027 tot en met 2030 verhoogd met € 75 miljoen. Daarnaast is scherper geprogrammeerd op basis van voortgang, capaciteit en uitvoerbaarheid van projecten. Daarbij krijgt de gebiedsontwikkeling van 't Zoet prioriteit en is nadrukkelijk aandacht besteed aan het versterken van de realisatiekracht van de organisatie, zodat investeringen daadwerkelijk gerealiseerd kunnen worden. De investeringsplanning blijft binnen de vastgestelde normen voor overprogrammering van 25% in 2027, 25% in 2028, 30% in 2029 en 40% in 2030.

Een uitgebreide toelichting is opgenomen bij het strategisch investeringsplan in de financiële begroting en bij de betreffende programma's.

HOE ZIET ONS WEERSTANDSVERMOGEN EN ONS RISICOPROFIEL ERUIT?

De ontwikkeling van het weerstandsvermogen geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om de risico's op te kunnen vangen. Dit wordt bepaald door de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en het risicoprofiel. De weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de algemene reserve en de post onvoorzien.

Bedragen x € 1 miljoen

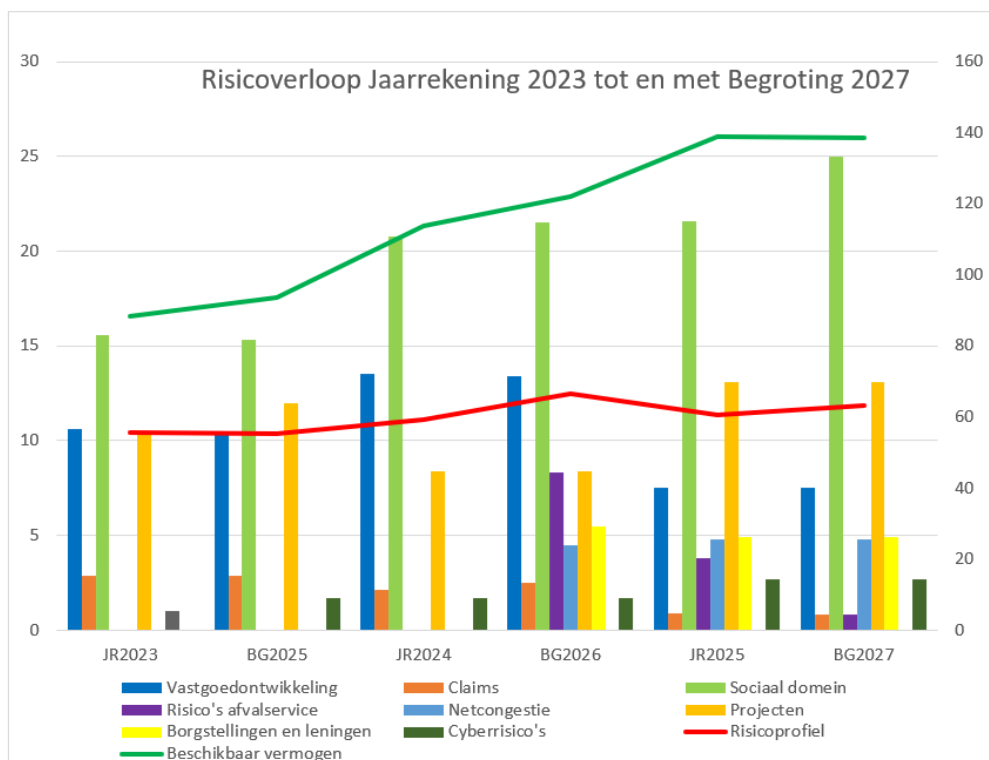
	2027	2028	2029	2030
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	135,4	137,8	146,4	139,4
Risicoprofiel				63,3
Totaal vrij beschikbaar weerstandsvermogen				76,1

Risico's belemmeren ons in het bereiken van onze doelen. Daarom willen we de risico's in beeld hebben en zo goed mogelijk inschatten. Voor een stabiel financieel beleid reserveren we een deel van ons eigen vermogen (de reserves) om financiële risico's op te vangen.

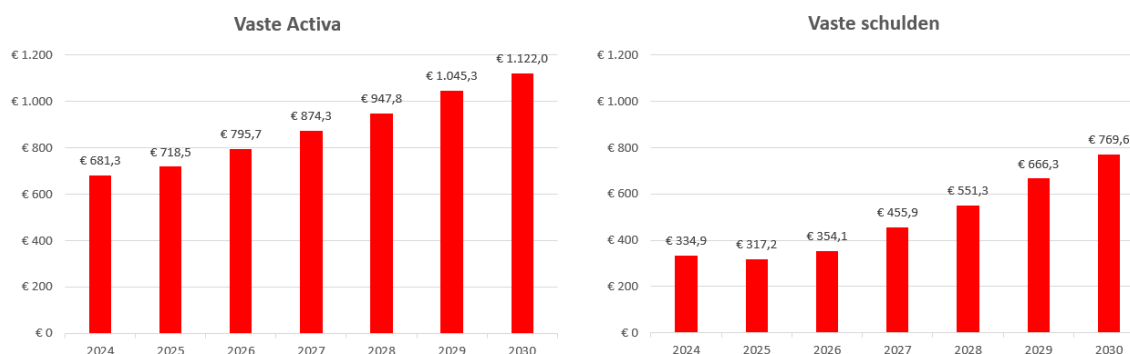
Het risicoprofiel in de jaarrekening 2025 (laatste risico-actualisatie) was € 60,7 miljoen. In deze begroting is het risicoprofiel op basis van de meest actuele cijfers gestegen met € 2,6 miljoen. Het risicoprofiel is op hoofdlijnen stabiel. Voor een overzicht van de toprisico's verwijzen we u naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het geactualiseerde risicoprofiel komt uit op € 63,3 miljoen.

Om de risico's van € 63,3 miljoen op te kunnen vangen, heeft de gemeente in 2030 € 139,4 miljoen beschikbaar. Het totaal vrij beschikbaar weerstandsvermogen is dan € 76,1 miljoen (€ 139,4 miljoen min € 63,3 miljoen). De ratio weerstandsvermogen (totaal beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door het risicoprofiel) komt uit op 2,2. Dit betekent dat als de risico's zich voordoen, we de beleidsuitvoering kunnen voortzetten. Bij de jaarrekening 2025 bedroeg het totaal vrij beschikbaar weerstandsvermogen € 78,3 miljoen en de ratio weerstandsvermogen 2,3.

De risico's die bekend zijn, zijn opgenomen in het risicoprofiel. Het zijn echter de grote gebiedsontwikkelingen die naar verwachting zorgen voor een stijgend risicoprofiel als gevolg van de investeringen en onzekerheden die hiermee gepaard gaan. In het bestuursakkoord gaven we aan dat de financiële grens voor ons ligt op een aanvaardbaar weerstandsratio van 1,4. Het verschil tussen de huidige weerstandscapaciteit en de ondergrens biedt ruimte om tot maximaal € 35 miljoen aan extra risico's voor de grote gebiedsontwikkelingen toe te voegen. Met het "aanzetten" van de nieuwe grote gebiedsontwikkelingen is de veronderstelling dat het weerstandsratio de komende jaren gaat zakken richting het afgesproken aanvaardbare weerstandsratio.



WAT IS DE ONTWIKKELING VAN DE BALANSPOSITIES?

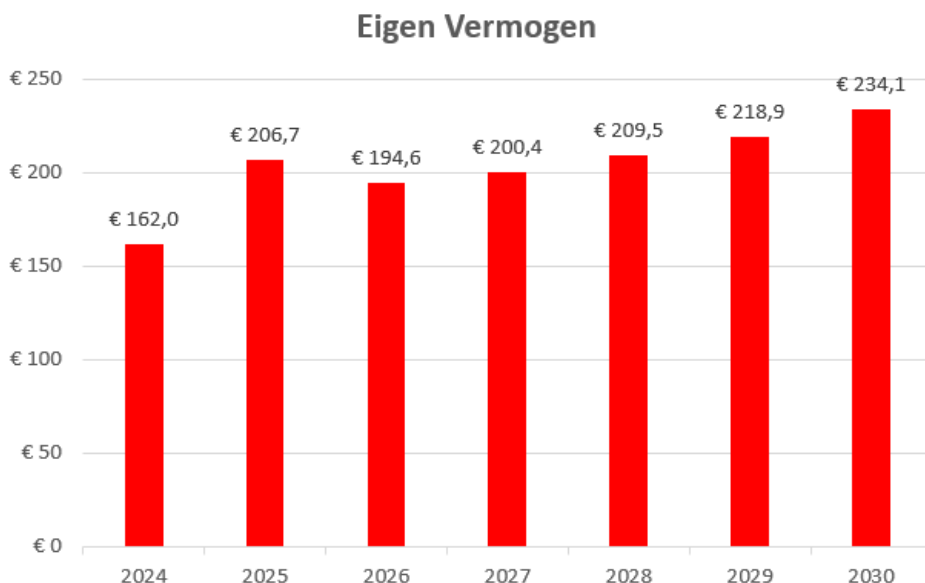


De balans geeft inzicht in de omvang van bezittingen van de gemeente Breda en hoe die bezittingen worden gefinancierd. De ontwikkeling van de reserves en de schuldpositie heeft invloed op de financiële positie van de gemeente. We zetten in op investeringen in de stad. Door deze investeringen nemen onze bezittingen toe. In onze financiële positie zien we dat terug in de stijging van de vaste activa.

Met de toename van de investeringen zien we ook een toename van de vaste schulden. Wat voor deze ontwikkeling van belang is, is de beoordeling in hoeverre we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het kengetal de netto schuldquote. Deze ontwikkelt zich vanaf 2024 als volgt:

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Netto schuldquote	49,81%	45,32%	55,91%	62,71%	72,25%	81,47%	88,02%
Gecorrigeerde netto schuldquote	36,07%	32,90%	43,38%	50,59%	59,86%	69,34%	76,41%

De bandbreedte voor de netto schuldquote ligt tussen de 0% en 100%. Het laat zien dat we, ook bij de stijging van de schuldpositie in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen.



Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het nog te bestemmen resultaat. Vanaf 2027 neemt het eigen vermogen toe. De verhouding tussen het eigen vermogen en de totale balansomvang wordt uitgedrukt in de solvabiliteitsratio. Deze ontwikkelt zich vanaf 2024 als volgt:

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Solvabiliteitsratio	19,67%	23,56%	21,53%	20,40%	19,83%	18,98%	19,03%
Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen	23,69%	27,86%	25,34%	23,59%	22,64%	21,35%	21,13%

Het kengetal solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het geeft de verhouding tussen het eigen vermogen (het totaal van algemene reserves en de bestemmingsreserves) en de totale balansomvang weer. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. De signaleringswaarde ligt op 20%. De solvabiliteitsratio daalt in de begrotingsjaren 2027-2029 doordat we investeren in onze stad en daardoor het balanstotaal toeneemt. In 2030 neemt de solvabiliteitsratio weer toe.

Omdat Breda in verhouding tot andere gemeenten grote leningen heeft verstrekt aan woningcorporaties en voor onderwijshuisvesting, heeft dit een dempend effect op de solvabiliteitsratio. Daarom wordt hier ook de solvabiliteitsratio weergegeven zonder deze leningen. Dit kengetal geeft een realistischer beeld van onze financiële positie.

TOTAALOVERZICHT BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025		Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Vitaal en Sociaal Breda	473.727	211.806	488.852	205.103	472.182	193.211	444.740	180.426	429.716	179.340	426.812	176.707
Ondernemend Breda	84.521	15.547	91.708	16.069	90.456	15.031	87.605	12.569	80.155	4.806	80.969	4.711
Duurzaam wonen in Breda	59.384	49.517	75.292	54.490	81.799	61.795	62.413	47.457	68.646	56.600	53.074	40.007
Basis op orde in Breda	206.507	113.684	216.904	115.540	224.953	122.110	227.987	124.446	229.497	123.058	230.195	123.395
Totaal programma's	824.140	390.555	872.756	391.202	869.391	392.146	822.746	364.898	808.014	363.805	791.050	344.819
Overhead	110.638	15.552	108.692	8.955	109.159	9.794	105.141	9.794	104.021	9.794	104.252	9.794
Algemene uitkeringen		525.270		524.102		539.437		532.086		533.668		553.528
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	2.994	45.908	3.367	45.160	3.400	47.674	3.438	49.941	3.497	52.400	3.546	54.873
Onvoorzien			265		700		700		700		700	
Overige algemene dekkingsmiddelen	19	514	1.945		35		18.701		36.201		52.335	
Saldo van de financieringsfunctie	-2.067	4.076	-3.011	4.039	1.480	2.705	-2.988	2.585	-5.005	2.471	-3.718	2.359
Dividend		666		363		513		513		513		513
Vennootschapsbelasting	2.195		1.222	37	1.160	37	1.607	37	1.640	37	1.640	37
Subtotaal programma's (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	113.779	591.986	112.480	582.656	115.934	600.159	126.600	594.955	141.055	598.882	158.756	621.103
Mutaties reserves	30.412	15.237	27.547	40.167	24.124	18.294	15.986	9.438	37.406	24.738	25.809	19.593
Begrotingssaldo	968.331	997.778	1.012.784	1.014.025	1.009.449	1.010.599	965.332	969.292	986.475	987.425	975.615	985.515
Resultaat Jaarrekening	29.447											
Resultaat Begroting			1.242		1.150		3.960		950		9.900	

In bovenstaand overzicht is programma 5 op grond van artikel 8 van het BBV nader uitgesplitst naar algemene dekkingsmiddelen (bestaande uit lokale heffingen, algemene uitkeringen, dividend, saldo van de financieringsfunctie en overige algemene dekkingsmiddelen) en ook de kosten van overhead, vennootschapsbelasting en de post onvoorzien. De algemene dekkingsmiddelen zijn die inkomsten die geen specifiek bestedingsdoel kennen. De belangrijkste daarvan zijn de uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengst onroerendezaakbelastingen (ozb). Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere opbrengsten zonder specifiek bestedingsdoel.

VITAAL EN SOCIAAL BREDA

PROGRAMMATHEMA'S

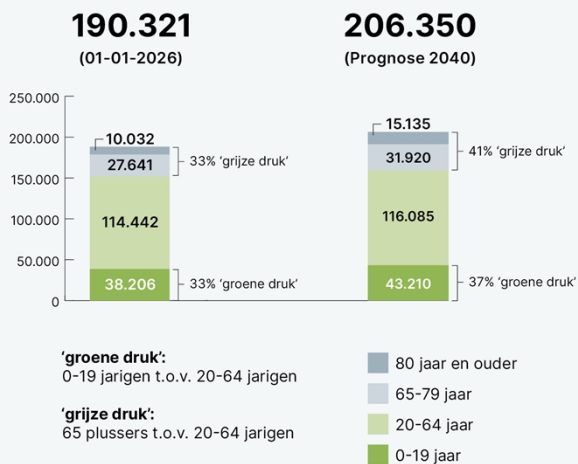
- 1.1 Thema Opgroeien
- 1.2 Thema Betrokken zijn
- 1.3 Thema Thuis
- 1.4 Thema Leren, ontwikkelen en werken
- 1.5 Thema Leven
- 1.6 Thema Ontmoeten

HET PROGRAMMA IN BEELD

Programma 1

Vitaal en sociaal Breda

Bevolking naar leeftijd



Bijstandsuitkeringen

4.437
(01-01-2026)



Personen met een uitkering die uitstromen naar werk

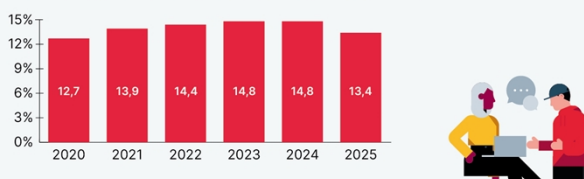


Fulltime
394



Parttime
333

Aandeel jeugdigen 0-18 jaar met jeugdhulp



Leerlingen

13.830
Primair onderwijs



10.090
Voortgezet onderwijs

Schuldhelpverlening

Aanmeldingen (2025)

732
Aanmeldingen

Gemiddeld schuldbedrag
bij aanvraag
€ 43.364



Lopende schuldregelingen (augustus 2026)

66
Lopende schuldregelingen

Gemiddeld schuldenlast
bij lopende regelingen
€ 28.817

Inwoners 65+ met een Wmo-maatwerkvoorziening

28,3% **10.607**



Infographics t.b.v. begroting 2027.
Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
Een definitieoverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlage.

XXX
GEMEENTE
BREDa

ONZE AMBITIE (TOEKOMSTVISIE)

In lijn met het bestuursakkoord 2026-2030 Breda Durft, Breda doet wordt de ingezette koers naar één sociaal domein in deze begroting doorgezet. Dat betekent voor deze begroting dat vanuit de verschillende thema's in het begrotingsprogramma Vitaal en Sociaal aan deze opgave wordt gewerkt. Eenvoud, dichtbij en duidelijk, daar werken we aan. Vier overkoepelende opdrachten uit de visie sociaal domein geven richting:

Bestaanszekerheid

Veel problemen beginnen of vergroten bij onzekerheid over geld, werk of wonen. We zorgen dat inwoners sneller hulp krijgen bij geldzorgen, dat werk loont en dat de verbinding tussen inkomen, wonen en ondersteuning beter werkt.

Veerkrachtige inwoners en netwerken

We investeren in een sterke sociale en pedagogische basis in de wijk: ontmoetingsplekken, laagdrempelige hulp en stevige lokale teams als herkenbaar aanspreekpunt. Specialistische hulp blijft beschikbaar voor wie dat nodig heeft.

Integraliteit en sturing

We zorgen dat het sociaal domein beter werkt. Betere informatiedeling, betere facilitering door systemen, helderder opdrachtgeverschap en meer samenhang.

Betaalbaar sociaal domein

We verschuiven inzet naar wat werkt: problemen voorkomen, lichte ondersteuning en tijdige passende hulp. We stoppen met wat niet werkt. Niet om te bezuinigen, maar om ervoor te zorgen dat goede hulp beschikbaar blijft voor wie dat nodig heeft.

In deze begroting 2027 worden deze opdrachten geconcretiseerd in onder andere onderstaande ontwikkelingen:

Stevige Lokale Teams 0-100+ starten in 2027

In 2027 starten de Stevige Lokale Teams (SLT's) waarbij inwoners terecht kunnen voor vragen over Jeugd, Wmo en Bestaanszekerheid. Inwoners worden via deze teams snel op weg geholpen, krijgen indien nodig een vaste contactpersoon en gespecialiseerde hulp wordt als het nodig is ingezet. We ondersteunen, versterken en normaliseren. De SLT's voor Jeugd en Gezin zijn onder de naam Wijs! Breda vanaf 1 januari 2027 te vinden in alle wijken en dorpen in Breda. De koppeling aan Wmo en Bestaanszekerheid start in het zuidwesten van de stad en wordt daarna gefaseerd verder geïmplementeerd. De ontwikkeling naar het SLT 0-100+ geven we samen met de partners binnen Wijs! Breda en Zorg voor Elkaar Breda vorm.

Sociale basis versterken

In het bestuursakkoord hebben we afgesproken dat we waardenetwerken actualiseren en daarbij kijken hoe maatschappelijke en vrijwillige initiatieven beter tot hun recht kunnen komen. Het beleidskader 'Breda samen doorpakken' loopt eind 2027 af. Dit beleidskader vormt de basis voor de samenwerking met partners in de sociale basis in waardenetwerken. Het doel daarbij is dat de waardenetwerken en de samenwerkende partners bijdragen aan een sterke basis in de wijken en dorpen. We ontwikkelen een wijkgerichte werkwijze om de sociale basis gericht te ontwikkelen met aandacht voor sterke lokale gemeenschappen als dragende krachten. Dit vraagt een samenhangende doorontwikkeling samen met onder andere de stevige lokale teams voor een collectieve benadering van ondersteuning. Door een stevige basis voorkomen we dat problemen groter worden.

Bieden hulp bij specialistische hulp rond complexe vragen

Voor inwoners met complexe multiproblematiek organiseren we ondersteuning zo regulier en dichtbij mogelijk. Omdat hun vragen vaak samenhangen op meerdere levensdomeinen, is tijdige herkenning en een thema-overstijgende aanpak nodig. Specialistische kennis verankeren we waar mogelijk binnen het SLT. Waar dat niet voldoende is, zetten we aanvullende specialistische ondersteuning in. Denk hierbij onder andere aan ondersteuning voor dak- en thuisloze personen, mensen die te maken hebben met een onveilige thuissituatie en het bieden van beschermd wonen. We zetten in op duurzame, merkbare verbeteringen en voorkomen dat inwoners tussen loketten blijven bewegen.

Bestaanszekerheid verbeteren: werk, participatie en gezondheid

We brengen de ondersteuning bij armoede, schulden, participatie en kwetsbare woonsituaties dicht bij elkaar. Het verbeteren van bestaanszekerheid wordt ook onderdeel van de stevige lokale teams.

Het hebben van werk vormt de voornaamste route naar zelfstandigheid en bestaanszekerheid. De route naar werk is niet voor iedere inwoner hetzelfde. Breda Werkt zet verder in op de ontwikkeling naar een sociaal ontwikkelbedrijf. We verstrekken onder andere de doorstroom naar regulier werk via loonkostensubsidies. Ook bevorderen we de route naar werk door in te zetten op kansrijke sectoren.

Gezondheid en bestaanszekerheid hebben een sterke wisselwerking. We stimuleren dan ook een leefstijl waarin bewegen, gezond eten en ontspannen vanzelfsprekend zijn en streven naar een omgeving die hiertoe uitdaagt.

Door onze aanpak voor armoede en schulden ondersteunen we inwoners tijdig door onder andere vroegsignalering. Daarnaast blijven we investeren in het ondersteunen van financieel kwetsbare ondernemers en streven we ernaar om de impact van energiearmoede op de kwetsbare inwoners te beperken. Tenslotte versterken we de samenhang tussen de gemeentelijke opgaven op het gebied van jeugdhulp, armoede en schulden.

Door bovenstaande ontwikkelingen werken we in 2027 aan een toekomstbestendig sociaal domein. Een sociaal domein waarin iedereen de kans krijgt om volwaardig mee te doen. Breda is een stad waarin mensen veerkrachtig zijn en er ruimte is voor wie dat niet op eigen kracht redt. Het Sociaal Domein is een levendig netwerk waarin inwoners, maatschappelijke partners en de gemeente samen verantwoordelijkheid dragen.

Leeswijzer

In de themateksten van dit programma zijn bovenstaande opdrachten verankerd en uitgewerkt. Om de aansluiting op de belangrijke ontwikkeling zichtbaar te maken, hebben sommige thema's een andere opbouw en structuur gekregen dan voorgaande jaren. Hierdoor wordt zichtbaar hoe ontwikkelingen samenhangen en is geborgd dat onderwerpen die in eerdere begrotingen aan bod kwamen, herkenbaar blijven.

1.1 Thema Opgroeien

We willen dat ieder kind veilig, gezond en kansrijk kan opgroeien en zich optimaal kan ontwikkelen. Dat doen we vanuit de brede opgave van het sociaal domein waarin onderwijs, jeugd, gezondheid, bestaanszekerheid en maatschappelijke participatie onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Kinderen groeien immers niet op binnen beleidsdomeinen, maar thuis, op school en in hun wijk. Daarom organiseren we ondersteuning vanuit de leefwereld van kinderen en gezinnen.

Vanaf 2027 ondersteunt het vernieuwde regionale jeugdhulpstelsel deze beweging. Dit stelsel werkt volgens de regionale visie en inkoopstrategie en volgt uit de Hervormingsagenda Jeugd, de Route Inclusief Onderwijs en het Bredase programma één Sociaal Domein. Met dit stelsel maken we het mogelijk om ondersteuning eerder, dichterbij en meer integraal te organiseren. We versterken gezinnen, investeren in een sterke sociale en pedagogische basis en ondersteunen kinderen zoveel mogelijk in hun eigen omgeving. Specialistische hulp blijft beschikbaar voor jeugdigen die deze nodig hebben, maar wordt meer aanvullend op wat gezinnen, scholen, netwerken en lokale voorzieningen zelf kunnen bieden.

Zo werken we aan een toekomstbestendig en financieel houdbaar jeugdhulpstelsel waarin preventie, kansengelijkheid, inclusie en normaliseren centraal staan. Ons doel is dat meer kinderen thuis, op school en in hun eigen wijk kunnen opgroeien, zich ontwikkelen en meedoen. Daarnaast willen we de meest intensieve vormen van jeugdhulp beschikbaar houden voor de kinderen en gezinnen die deze ondersteuning het meest nodig hebben.

Onderstaande doelstellingen zijn gebaseerd op de [Onderwijsvisie](#), het [Beleidskader jeugd 'samen voor de toekomst'](#) en de [Inkoopstrategie WBO Jeugd 2025](#).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.1.1 We zorgen ervoor dat kinderen en jongeren kansrijk opgroeien, zich ontwikkelen en leren in Breda.

Ieder kind in Breda moet veilig, gezond en kansrijk kunnen opgroeien en zich optimaal kunnen ontwikkelen. Dat gebeurt thuis, op school, in de wijk en binnen sociale netwerken. Daarom werken we vanuit één sociaal domein aan het versterken van de sociale en pedagogische basis rondom kinderen en gezinnen. We investeren in gelijke kansen, een sterke start, talentontwikkeling en een (school-)omgeving waarin kinderen, jongeren en ouders tijdig ondersteuning kunnen vinden. We sluiten met deze lijn volledig aan bij de ambities van de Onderwijsvisie Kansrijk ontwikkelen in Breda en van de coalitie Verbeter Breda.

Onderwijs speelt hierin een belangrijke rol. Door onderwijs, kinderopvang, welzijn, sport, cultuur en jeugdhulp beter met elkaar te verbinden, signaleren we vragen en problemen eerder en organiseren we ondersteuning dichterbij het dagelijks leven van kinderen en gezinnen. Zo voorkomen we waar mogelijk dat problemen groter worden en houden we specialistische hulp beschikbaar voor jeugdigen die deze ondersteuning het meest nodig hebben.

We vinden het van belang dat jeugdigen actief mee kunnen denken over de toekomst van Breda. We willen hun perspectief benutten om zo te komen tot toekomstbestendige oplossingen die aansluiten bij hun leefwereld.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.1.1.1 We geven meer kinderen gelijke kansen om zich te ontwikkelen.

In 2027:

- geven wij, samen met onderwijs- en maatschappelijke partners, verder uitvoering aan de Onderwijsvisie Breda. Daarmee versterken wij de basis voor een kansrijke ontwikkeling van alle Bredase kinderen, jongeren en volwassenen. We investeren in gelijke kansen, toekomstgericht onderwijs en een sterke verbinding tussen onderwijs, samenleving en arbeidsmarkt. Daarbij stimuleren we praktijkgericht leren en actief burgerschap, zodat inwoners optimaal kunnen deelnemen aan de samenleving van morgen.
- zetten wij gericht in op het versterken van de leesvaardigheid, een essentiële voorwaarde voor onderwijs- en ontwikkelkansen. Daarnaast werken wij aan een veilige leeromgeving voor iedere leerling en geven wij, samen met onze onderwijspartners, verdere invulling aan digitaal burgerschap. Hiermee bereiden wij leerlingen voor op een actieve, verantwoordelijke en weerbare deelname aan een steeds verder digitaliserende samenleving.
- organiseren we samen met de coalities Breda Ontdekt! en Verbeter Breda activiteiten die gelijke kansen vergroten.
- zetten we ons in om stagediscriminatie te voorkomen.
- versterken we de aanpak Relatie en Scheiding, zodat ouders eerder passende ondersteuning ontvangen en escalatie wordt voorkomen.
- versterken we het jongerenwerk in de wijk, zodat jeugdigen laagdrempelig ondersteuning, advies en een luisterend oor kunnen vinden.
- werken we samen met jeugd, onderwijs en maatschappelijke partners via het Waardenetwerk Kansrijke Jeugd aan gelijke kansen voor ieder kind, passend bij de ambitie van Verbeter Breda 'Kunnen worden wie je wilt zijn'. We voeren hiervoor het meerjarenprogramma Kansrijke Jeugd 2025–2027 uit.
- investeren we in de verdere ontwikkeling van de Jongerenambassadeurs en het structureel verankeren van jongerenparticipatie binnen de organisatie.

1.1.1.2 We geven kinderen een sterke start en kunnen zich ononderbroken ontwikkelen.

In 2027:

- voeren we het onderwijsachterstandenbeleid uit via voor- en vroegschoolse educatie, schakelklassen en activiteiten gericht op taal- en talentontwikkeling.
- signaleren we taalachterstanden vroegtijdig en bieden we ondersteuning aan kinderen en ouders.
- bieden we 350 plekken voor peuters vanaf 2,5 jaar die voorschoolse educatie nodig hebben om hun taalontwikkeling te stimuleren.
- starten we met de pilot 'Vroege toegang peuteropvang' om vooruit te lopen op landelijke verruiming van de kinderopvangvergoeding per 2029.
- versterken we samen met de onderwijspartners de doorlopende leerlijnen, zodat er een soepelere overgang ontstaat.
- gaan we door met de uitbreiding van familiescholen en de Educatiewijzer voort, verbeteren we het platform educatiewijzer Breda waardoor deze beter aansluit op de wensen en behoeften van het onderwijs.
- investeren we in een goede start voor kinderen in de eerste 1.000 dagen van hun leven samen met de coalitie Kansrijke Start.

1.1.1.3 We zorgen ervoor dat meer kinderen kunnen deelnemen aan onderwijs dichtbij huis.

In 2027:

- starten we met de doorontwikkeling van het programma 'Samen werken aan de basis' in de vorm van de regionale uitvoeringsagenda Anders|OM. Met deze agenda vormen onderwijs en jeugdhulp samen de beweging naar één gezamenlijke ontwikkelomgeving voor kinderen.
- onderzoeken we samen met onderwijsbesturen en ketenpartners wat nodig is om uitvoering te kunnen geven aan de Route Inclusief Onderwijs in 2035. Centraal staat de vraag hoe we samen de opgave organiseren om alle kinderen dichtbij huis naar school te laten gaan om tot ontwikkeling te laten komen.
- investeren we samen met scholen en partners in de wijk in mentale gezondheid en het vroeg signaleren van problemen.
- voeren we het regionale programma Voortijdig Schoolverlaten 2026-2029 uit en werken we aan het verminderen van verzuim, schooluitval en thuiszitten.

- richten we ons op leerrecht en schoolaanwezigheid door leerlingen te stimuleren om te komen in plaats van afwezigheid te bestraffen.
- volgen leerlingen onderwijs op school en beperken we vrijstellingen voor onderwijs. Onderwijsdeelname is het uitgangspunt, een vrijstelling daarvan is uitzonderlijk.
- verschuift met de invoering van nieuwe wetgeving de uitvoering van Leerplicht en Doorstroompunt naar preventiever werken. Dit door meer aanwezigheid en spreekuren van leerplichtambtenaren en doorstroomcoaches op scholen en betere registratie van verzuimoorzaak.
- is er een betere samenwerking, eenduidige dataverzameling en duidelijke regie. De data van schoolaanwezigheidsteam helpen om cijfers en trends over aanwezigheid te analyseren, gezamenlijk aan oplossingen te werken en ernstig verzuim te voorkomen. Dit helpt scholen, samenwerkingsverbanden passend onderwijs en jeugdhulppartners om integraal en systemisch te werken aan het bevorderen van schoolaanwezigheid. Dit op een manier die aansluit bij de behoeften van alle leerlingen.
- bieden we een proactieve begeleiding naar onderwijs of werken we samen met de arbeidsmarktregio voor de doelgroep 18 tot 27 jaar. Dit zorgt voor minder voortijdig schoolverlaters.
- werken we in het regionale Jongerenprogramma VSV 2026-2029 aan het tegengaan van voortijdig schoolverlaters.
- sluiten we met de afbouw van de voorziening Plein3 aan bij de beweging waarbij jongeren zoveel mogelijk binnen het regulier onderwijs en in hun eigen omgeving passende ondersteuning krijgen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.1.2 We ondersteunen gezinnen bij het versterken in eigen kracht, taal en basisvaardigheden.

Kinderen ontwikkelen zich niet alleen op school of in de wijk, maar vooral binnen hun gezin. Daarom versterken we de mogelijkheden van ouders en opvoeders om zelf regie te houden. Veel opvoed- en opgroevragen horen bij het dagelijks leven en kunnen vaak worden opgelost met ondersteuning vanuit het eigen netwerk, de school, de directe woonomgeving of algemene voorzieningen. Door inwoners te ondersteunen bij het versterken van hun vaardigheden en zelfredzaamheid voorkomen we dat problemen groter worden en vergroten we de kansen van kinderen om zich gezond en veilig te ontwikkelen.

Taal- en digitale vaardigheden en toegang tot begrijpelijke informatie zijn belangrijke randvoorwaarden om zelfstandig mee te kunnen doen in de samenleving. Daarom zetten we in op het versterken van taal- en basisvaardigheden bij zowel kinderen als ouders en zorgen we dat ondersteuning toegankelijk en begrijpelijk is.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.1.2.1 We zorgen ervoor dat meer gezinnen beschikken over voldoende taal- en basisvaardigheden.

In 2027:

- voeren we de gemeentelijke gezinsaanpak geletterdheid uit.
- versterken we de aanpak van laaggeletterdheid en basisvaardigheden.
- ondersteunen we kinderen, jongeren en ouders bij het verbeteren van taal-, reken- en digitale vaardigheden.
- zetten we met Verbeter Breda in op verbeteren van de overgang tussen kinderopvang en onderwijs. Op meerdere locaties in de Verbeter-Breda wijken starten peuters met voorschoolse educatie en is er extra ondersteuning in groep 1 en 2 gericht op taalontwikkeling.

1.1.2.2 We zorgen ervoor dat ondersteuning en informatie toegankelijk en begrijpelijk zijn voor inwoners.

In 2027:

- bieden we ondersteuning via het Digi-Taalhuis en de Digi-Taalpunten in de wijken, combineren we Digi-taalpunten waar mogelijk met andere informatiepunten.
- zetten we het Taalpanel in voor duidelijke communicatie van de gemeente en andere organisaties.
- voeren we het regionale plan Aanpak laaggeletterdheid West-Brabant 2026-2029 uit. We richten ons extra op het bereiken van kwetsbare inwoners.

1.1.2.3 We zorgen ervoor dat gezinnen meer regie hebben over hun eigen leven.

Het schooljaar 2026/2027 is voor het leerlingenvervoer zonder noemenswaardige problemen gestart. In 2027 zetten we verder in op het stimuleren van zelfstandig reizen waar dat passend is. Daarnaast onderzoeken we samen met de gemeenten in de Regio West-Brabant een regionale aanbesteding van het leerlingenvervoer. Regionale samenwerking biedt kansen voor een efficiëntere uitvoering en draagt bij aan een toekomstbestendige organisatie van het vervoer.

In 2027:

- stimuleren we dat inwoners eerder gebruikmaken van algemene voorzieningen en ondersteuning in hun eigen omgeving.
- versterken we de regie van gezinnen bij hulp- en ondersteuningsvragen. We ondersteunen gezinnen om hun eigen mogelijkheden, netwerk en voorzieningen te benutten, zodat zij zoveel mogelijk zelf de regie kunnen behouden of terugpakken.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.1.3 We zorgen voor Stevige Lokale Teams dichtbij gezin, school en wijk.

Met de Stevige Lokale Teams werken we aan de beweging van een stelsel waarin specialistische hulp centraal staat naar een stelsel waarin ondersteunen, versterken en normaliseren in de leefwereld van kinderen en gezinnen het vertrekpunt vormen. Onderwijs, kinderopvang, welzijn, zorg en veiligheid werken daarbij samen rond kinderen en gezinnen, zodat ondersteuning eerder, beter en meer integraal kan worden georganiseerd. Daardoor krijgen jeugdigen en gezinnen sneller passende ondersteuning en groeien meer kinderen thuis, op school en in hun eigen omgeving op. Daarnaast blijft specialistische hulp toegankelijk voor de jeugdigen die deze ondersteuning echt nodig hebben. De Stevige Lokale Teams vormen daarbij het herkenbare aanspreekpunt voor inwoners en professionals.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.1.3.1 We zorgen ervoor dat ondersteuning eerder en dichter bij gezinnen wordt georganiseerd.

In 2027:

- werken de 4 Stevige Lokale Teams volgens de uitgangspunten van het vernieuwde regionale jeugdstelsel.
- bieden de teams zelf ondersteuning waar dat mogelijk is en organiseren zij specialistische ondersteuning wanneer dat nodig is.
- hebben de samenwerkingsverbanden van de Stevige Lokale Teams de opdracht om binnen de financiële bandbreedte te blijven.
- maken we specialistische kennis eerder beschikbaar voor professionals in de lokale teams.

1.1.3.2 We zorgen ervoor dat professionals integraal samenwerken rondom één gezin en één plan.

In 2027:

- versterken we de samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang, welzijn, zorg en veiligheid rondom kinderen en gezinnen. Zo kunnen scholen, jongerenwerkers en professionals van de Stevige Lokale Teams sneller samen optrekken wanneer een kind dreigt uit te vallen op school of wanneer er zorgen zijn over de ontwikkeling van een jeugdige.
- zorgen we voor een betere aansluiting tussen scholen en de Stevige Lokale Teams, zodat signalen eerder worden opgepakt.
- brengen we ondersteuning, expertise en professionele hulp samen rondom één gezin en één plan.

1.1.3.3 We zorgen ervoor dat de Stevige Lokale Teams de basis vormen voor één sociaal domein.

In 2027:

- benutten we ervaringen en signalen uit de praktijk van de Stevige Lokale Teams om de sociale en pedagogische basis verder te versterken en hiaten in de sociale basis op te lossen.
- willen we dat inwoners voor hun ondersteuningsvraag altijd aan het goede adres zijn. Daarom koppelen we de Stevige Lokale Teams van jeugd zo goed mogelijk aan Wmo en bestaanszekerheid. Uiteindelijk werken we fasegewijs toe naar een gezamenlijke ingang in het sociaal domein en een vaste contactpersoon/regisseur in het sociaal domein.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.1.4 We zorgen voor passende specialistische hulp wanneer dat nodig is.

Door te investeren in preventie, ondersteuning dichtbij en passende inzet van specialistische hulp werken we aan een financieel houdbaar jeugdstelsel dat ook in de toekomst toegankelijk blijft.

Sommige jeugdigen en gezinnen hebben ondersteuning nodig die niet binnen de sociale basis of de Stevige Lokale Teams kan worden geboden. Voor hen willen we tijdig passende specialistische hulp beschikbaar hebben. Specialistische hulp is daarbij aanvullend op ondersteuning uit het netwerk, sociale basis en het Stevige Lokale Team.

Specialistische hulp sluit zoveel mogelijk aan bij het gewone leven van jeugdigen en gezinnen en is ondersteunend aan de ontwikkeling van de jeugdige en gezin, thuis, op school en in de samenleving.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.1.4.1 We zorgen ervoor dat specialistische hulp tijdig beschikbaar blijft voor jeugdigen die deze nodig hebben.

In 2027:

- voeren de gegunde jeugdzorgaanbieders de nieuwe regionale contracten voor specialistische en locatiegebonden jeugdhulp uit.
- geven de Stevige Lokale Teams en aanbieders van de andere taakgebieden uitvoering aan het vernieuwde jeugdzorglandschap, zoals vastgelegd in de regionale inkoopstrategie.
- versterken we de samenwerking met huisartsen, gecertificeerde instellingen, onderwijs en andere verwijzers.

1.1.4.2 We zorgen ervoor dat specialistische hulp beter aansluit op ondersteuning dichtbij.

In 2027:

- zorgen we dat in Stevige Lokale teams advies van specialistische jeugdzorg eerder beschikbaar is.
- versterken we de samenwerking tussen specialistische aanbieders en de Stevige Lokale Teams.

1.1.4.3 We sturen op kwaliteit, effectiviteit en betaalbaarheid.

In 2027:

- voeren we de aangescherpte Jeugdverordening uit en actualiseren we waar nodig normenkaders en beleidsregels.
- sturen we op kwaliteit, resultaten, doelmatigheid en rechtmatige inzet van middelen.
- monitoren we als gemeente de effecten van de transformatie van de jeugdhulp en sturen we waar nodig bij.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.1.5 We faciliteren zo thuis mogelijk opgroeien, ook bij complexe hulpvragen.

We willen dat jeugdigen zoveel mogelijk thuis, in een gezinsomgeving of in een andere zo normaal mogelijke woonomgeving kunnen opgroeien. Wanneer verblijf of wonen buiten het eigen gezin noodzakelijk is, organiseren we dit zoveel mogelijk dicht bij het eigen netwerk. Dit doen we voor behoud van perspectief en binnen het dagelijks leven van de jeugdige.

Daarmee dragen we bij aan stabiliteit, duurzame relaties en een betere ontwikkeling van jeugdigen. Het verblijf van een jeugdige staat daarbij altijd in dienst van terugkeer naar huis of een zo zelfstandig mogelijke toekomst.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.1.5.1 We zorgen ervoor dat meer jeugdigen opgroeien in een gezinsgerichte omgeving.

In 2027:

- versterken we pleegzorg en geven we uitvoering aan de regionale verbeteragenda pleegzorg.
- bevorderen we dat jeugdigen zoveel mogelijk in hun eigen regio kunnen blijven wonen en ontwikkelen.
- verminderen we de afhankelijkheid van zware residentiële zorgvormen.

1.1.5.2 We zorgen ervoor dat er voldoende passende woon- en verblijfsplekken beschikbaar zijn. In 2027:

- zetten we de om- en afbouw van de JeugdzorgPlus verder door en investeren we in de samenwerking met de nieuw gecontracteerde zorgaanbieder Pactum voor JZ+.
- realiseren we de kleinschalige woonvoorziening aan de Speelhuislaan voor jeugdigen met een intensieve ondersteuningsvraag.
- investeren we in voldoende passende woon- en verblijfsvoorzieningen als randvoorwaarde voor de transformatie van de jeugdhulp.

1.1.5.3 We zorgen ervoor dat kwetsbare jongeren perspectief krijgen op zelfstandig wonen. In 2027:

- voorkomen we dak- en thuisloosheid onder jongeren via onder andere Warm Thuis en Kamers met Aandacht.
- werken we samen met partners aan een sluitende aanpak voor wonen, zorg en ondersteuning voor kwetsbare jongeren.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.1.6 We bieden veiligheid en gedwongen kader waar vrijwillige hulp niet voldoende is.

Voor een beperkte groep jeugdigen en gezinnen zijn vrijwillige ondersteuning en hulp onvoldoende om een veilige ontwikkeling te waarborgen. In die situaties blijft inzet vanuit het gedwongen kader noodzakelijk. We willen dat deze jeugdigen passende bescherming, behandeling en begeleiding ontvangen waarbij veiligheid, ontwikkeling en perspectief centraal staan.

Tegelijkertijd sluiten we aan bij landelijke ontwikkelingen die gericht zijn op het terugdringen van gesloten jeugdhulp en het ontwikkelen van meer kleinschalige en perspectiefgerichte alternatieven.

Jeugdigen met complexe ondersteuningsvragen groeien steeds vaker thuis, op school en in hun eigen omgeving op. Dat vraagt om een gezamenlijke inzet van professionals, onderwijs, maatschappelijke partners en inwoners. Samen dragen zij bij aan een veilige omgeving met ruimte voor ontwikkeling, herstel en gedrag dat soms moeilijk of ontregelend kan zijn.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.1.6.1 We voorkomen waar mogelijk inzet van gedwongen maatregelen.

In 2027:

- werken de Stevige Lokale teams aan het voorkomen van gedwongen maatregelen. Is een gedwongen maatregel toch noodzakelijk, dan werken SLT en jeugdbescherming nauw samen, zodat de gedwongen maatregel zo kort als mogelijk duurt.
- versterken we de samenwerking tussen lokale teams, gecertificeerde instellingen en specialistische aanbieders.

1.1.6.2 We bouwen gesloten jeugdhulp verder af.

In 2027:

- zetten we de afbouw van JeugdzorgPlus voort conform landelijke en regionale afspraken.
- investeren we in alternatieven voor gesloten plaatsingen.
- ontwikkelen we passende woon-, behandel- en verblijfsvormen voor jeugdigen die nu nog afhankelijk zijn van gesloten voorzieningen.
- volgen we landelijke ontwikkelingen rondom vrijheidsbeperkende maatregelen en vertalen deze naar de regionale uitvoeringspraktijk.

1.1.6.3 We zorgen ervoor dat intensieve hulp beschikbaar blijft voor jeugdigen met de meest complexe ondersteuningsvragen.

In 2027:

- zorgen we dat voor jeugdigen met de meest complexe ondersteuningsvragen passende specialistische voorzieningen beschikbaar blijven.

INDICATOREN

De indicatoren geven de ontwikkeling van het gebruik van jeugdhulp weer en zijn niet direct te koppelen aan één subthema. De uitkomsten worden direct of indirect beïnvloed door de activiteiten en veranderingen die wij op verschillende terreinen in 2027 doorvoeren. De indicatoren hebben een belangrijke signalerende functie voor de veranderingen die worden beoogd. Indien tijdens de uitvoering blijkt dat ook de indicatoren moeten worden bijgesteld, volgen gedurende het reguliere herijkingsproces voorstellen.

Thema-indicatoren

Indicator: Beweegrichtlijn

Omschrijving: Percentage kinderen en jongeren van 4 tot en met 17 jaar dat voldoet aan de beweegrichtlijn (onderdeel: 7 dagen per week minstens een uur matig intensieve inspanning)

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
		15		

Toelichting: De (landelijke) definitie van deze indicator is aangepast. We zien grote verschillen in uitkomsten van landelijke, regionale en lokale metingen. Deze indicator wordt in de volgende begrotingsronde herijkt. Daarom wordt er voor 2027 geen streefwaarde bepaald.

Indicator: Absoluut schoolverzuim

Omschrijving: Aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school (per 1000 leerplichtigen)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 leerlingen

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7,1	6,3	7	6,3	7

Toelichting: In 2027 is een toename te verwachten door betere registratie dan eerdere jaren. In absoluut verzuim is het vinden van een passende plek voor nieuwkomers/anderstaligen nog altijd een flinke uitdaging vooral in het voortgezet en beroepsonderwijs.

Indicator: Voortijdig schoolverlaters

Omschrijving: Percentage leerlingen tussen 12-23 jaar dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
2,4	2,2	2,1	2,2	2,1

Toelichting: We verwachten een kleine afname van aantallen in Breda door afname van aantal Oekraïense jongeren die alsnog gestart zijn in onderwijs of gestart zijn met werken. Ook de resultaten van actievare begeleiding door Leerplichtambtenaren en Doorstroomcoaches zal in 2027 zichtbaar worden in de cijfers.

Indicator: Zorgwaarde

Omschrijving: Zorgwaarde als maatstaf van resultaat/uitkomst. Gemiddelde kosten voor jeugdhulp per jeugdige

Bron: Verantwoordingsinformatie van penvoerders, besteding van gemeente aan subsidies in voorliggend veld, BRP

Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027

Toelichting: Deze indicator is nieuw en sluit aan op de ontwikkelingen die zijn ingezet bij jeugd. De indicator bevat nog geen streefwaarde, omdat er nog geen referentiewaarde beschikbaar is.

Indicator: Meldingen SLT

Omschrijving: Aantal meldingen die zijn binnengekomen bij het SLT

Bron: Myneva

Meeteenheid: Aantal

Thema-indicatoren				
Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027

Toelichting: Deze indicator is nieuw en sluit aan op de ontwikkelingen die zijn ingezet bij jeugd. De indicator bevat nog geen streefwaarde, omdat er nog geen referentiewaarde beschikbaar is.

Indicator: Geboden jeugdhulp binnen gemeente Breda (0 tot 23 jaar)

Omschrijving: Percentage jeugdigen (0 tot 23 jaar) dat jeugdhulp ontvangt binnen gemeente Breda

Bron: Gemeente Breda, Zorgned, Myneva

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
21	19	17		15

Met deze streefwaarde zetten we de ontwikkeling om het gebruik van jeugdzorg te verlagen door.

Indicator: Geboden jeugdhulp met verblijf, onder toezicht (0 tot 23 jaar)

Omschrijving: Aantal jeugdigen (0 tot 23 jaar) dat jeugdhulp met verblijf onder toezicht ontvangt

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
133	122	101		90

We gaan vooralsnog uit van absolute aantallen, omdat de lage percentages onvoldoende beeld geven. De dalende trend proberen we in 2027 voort te zetten.

Indicator: Geboden jeugdhulp met verblijf, gesloten (0 tot 23 jaar)

Omschrijving: Aantal jeugdigen (0 tot 23 jaar) dat jeugdhulp met gesloten verblijf ontvangt

Bron: Gemeente Breda, Zorgned

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
15	11	9		7

We gaan vooralsnog uit van absolute aantallen, omdat de lage percentages onvoldoende beeld geven. De dalende trend proberen we in 2027 voort te zetten.

Indicator: Zelfredzaamheid jeugdigen na afronding traject (0 tot 23 jaar)

Omschrijving: Percentage jeugdigen (0 tot 23 jaar) dat aangeeft zelfstandig verder te kunnen na afronding traject

Bron: Spiegelrapportage

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027

Toelichting: Deze indicator is nieuw en sluit aan op de ontwikkelingen die zijn ingezet bij jeugd. De indicator bevat nog geen streefwaarde, omdat er nog geen referentiewaarde beschikbaar is.

Indicator: Tevredenheid jeugdhulp

Omschrijving: Gemiddelde tevredenheid van jeugdigen over de ontvangen hulp

Bron: Spiegelrapportage

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027

Toelichting: Deze indicator is nieuw en sluit aan op de ontwikkelingen die zijn ingezet bij jeugd. De indicator bevat nog geen streefwaarde, omdat er nog geen referentiewaarde beschikbaar is.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Opgroeien

Het begrotingssaldo is met € 0,15 miljoen afgenomen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- De toegekende loon- en prijscompensatie leidt tot een stijging van het begrotingssaldo van € 2,5 miljoen.
- Vanuit het bestuursakkoord 2026-2030 is een aanvullende taakstelling van € 1,0 miljoen op Jeugd opgenomen.
- Daarnaast worden de reeds ingezette beheersmaatregelen jaarlijks stapsgewijs verhoogd. Ten opzichte van 2026 leidt dit tot een aanvullend effect van € 0,75 miljoen.
- De beschikbare formatiebudgetten nemen met € 0,6 miljoen af ten opzichte van 2026. Dit wordt mede veroorzaakt door een verlaging van het budget voor externe inhuur.

- De bijdrage aan regionale activiteiten neemt met € 0,3 miljoen af. Dit hangt onder andere samen met een gewijzigde financieringssysteem voor de inzet van het Crisis Interventieteam.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Opgroeien	150.510	151.139	149.805	140.372	140.415	137.675
Totaal lasten	150.510	151.139	149.805	140.372	140.415	137.675
Baten						
Opgroeien	68.200	65.089	63.904	63.904	63.904	61.271
Totaal baten	68.200	65.089	63.904	63.904	63.904	61.271
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	82.309	86.050	85.901	76.468	76.511	76.405

BELEIDSSTUKKEN THEMA OPGROEIEN

Naam document	Jaar
Samen voor onze toekomst, beleid jeugd (hulp) 2020-2023	2020
Strategieplan jeugdhulp regio WBO 2030	2022/2023
Strategische Onderwijsagenda Breda 2019/2020 - 2023/2024	2019
Onderwijsvisie 2025 - 2030	2025
Inkoopstrategie Jeugd WBO	2025

1.2 Thema Betrokken zijn

Deze hoofddoelstellingen zijn gebaseerd op de [Visie 2040 - Naar een toekomstbestendig sociaal domein](#), het [Beleidskader Wmo](#), het [Beleidskader Breda Samen Doorpakken](#), [Vrijwilligen in Breda 2022 - 2024](#) en het [Beleidskader Inclusief Samenleven](#).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.2.1 We houden de Wmo toekomstbestendig, zodat ondersteuning duurzaam beschikbaar blijft.

De visie sociaal domein en het Beleidskader Wmo geven richting aan hoe we ondersteuning in Breda organiseren. We zorgen ervoor dat het sociaal domein en de Wmo ook op lange termijn beschikbaar en uitvoerbaar blijven. Daarom versterken we de sociale basis en organiseren we meer collectieve ondersteuning. Maatwerkvoorzieningen zetten we alleen in als andere voorliggende oplossingen niet passend zijn.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.2.1.1 We voeren de visie sociaal domein uit.

Met de vaststelling van de visie sociaal domein is besloten om het sociaal domein te zien als één geheel en niet als een verzameling van losse thema's, wetten en regelingen. Dit thema sluit aan op en geeft invulling aan de volgende opdrachten uit de visie sociaal domein:

- een sterke sociale en pedagogische basis als fundament
- Stevige Lokale Teams voor alle leeftijden als centrale schakel

- specialistische hulp als vangnet, niet als standaardoplossing
- bestaanszekerheid als basisvoorwaarde
- integraliteit en sturing: een samenhangend en effectief sociaal domein

1.2.1.2 We bieden ondersteuning aan inwoners.

Jaarlijks krijgen ongeveer 16.000 inwoners uit Breda ondersteuning vanuit de Wmo. De ondersteuning kan bestaan uit verschillende voorzieningen. Sommige inwoners maken gebruik van één voorziening, anderen van meerdere vormen van ondersteuning. Ook in 2027 gaat het om brede ondersteuning in de stad. Ongeveer 10.000 inwoners ontvangen een zogenoemde rol- en/of vervoersvoorziening, circa 5.000 inwoners krijgen huishoudelijke ondersteuning, ongeveer 2.500 inwoners ontvangen individuele begeleiding en rond de 600 inwoners maken gebruik van dagbesteding.

1.2.1.3 We zetten in op doelmatigheid en doeltreffendheid.

We sturen strak op passende ondersteuning en meetbare resultaten. Via procesregie en stevig contractmanagement monitoren we de doelmatigheid van de ondersteuning die we inzetten.

Ook blijven we Wmo-aanvragen scherp beoordelen en blijven eerst kijken of er voorliggende oplossingen zijn. Dit komt ten goede aan de kwaliteit van ondersteuning aan inwoners en het effectief inzetten van middelen.

1.2.1.4 We zorgen voor een overzichtelijk zorglandschap.

We blijven werken aan een overzichtelijk en dekkend zorglandschap samen met strategische partners. We bouwen het aantal aanbieders voor ambulante ondersteuning gefaseerd af en zetten meer in op collectieve oplossingen.

1.2.1.5 We sluiten aan op het IZA/AZWA.

We nemen deel aan het Integraal Zorgakkoord (IZA) en de opvolger het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). Samen met de gemeenten in West-Brabant zorgen we voor een goede aansluiting van het medisch en sociaal domein. Hierbij is extra aandacht voor ouderen, kinderen, mentale gezondheid en leefstijl.

1.2.1.6 We bereiden ons voor op wijzigingen in de Wmo.

We bereiden ons in 2027 voor op de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo. Deze vervangt op zijn vroegst per 1 januari 2028 het abonnementstarief.

Ook bereiden we ons voor op de wijziging in de huishoudelijke ondersteuning. Het kabinet besloot dat huishoudelijke ondersteuning vanaf 1 januari 2029 niet langer via de Wmo wordt vergoed voor mensen die dit zelf kunnen betalen. De gemeente blijft verantwoordelijk voor inwoners die dit niet zelf kunnen regelen of betalen. In 2027 brengen we de gevolgen in beeld, zodat we ons goed kunnen voorbereiden op de invoering.

1.2.1.7 We organiseren dagbesteding zoveel mogelijk bij Breda Werkt of in de sociale basis.

Aan ontwikkelgerichte dagbesteding geven we in 2027 steeds meer invulling via (beschut) werk, bijvoorbeeld via WRKLAB076 van het sociaal ontwikkelbedrijf Breda Werkt. Voor behoudgerichte dagbesteding onderzoeken we de mogelijkheden binnen de sociale basis.

1.2.1.8 We continueren de Voor Elkaar Pas en implementeren nieuwe contracten voor hulpmiddelen en trapliften.

We blijven de Voor Elkaar Pas inzetten om reizen met het openbaar vervoer te stimuleren. Daarnaast start in het eerste kwartaal een nieuw contract voor de levering en het onderhoud van trapliften. Het nieuwe contract wordt geïmplementeerd in 2027. Hierin maken we ook de stap naar het terugdringen van het aantal aanbieders.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.2.2 We versterken de veerkracht van inwoners, stimuleren betrokken wijken en bouwen aan een sterke sociale basis.

We stimuleren inwoners om zelfredzamer te worden en elkaar te ondersteunen. We bouwen aan buurten en gemeenschappen waar inwoners betrokken zijn en samen een sterke sociale basis vormen. We organiseren ondersteuning dicht bij het dagelijks leven en versterken de sociale samenhang.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.2.2.1 We versterken de sociale basis.

In 2027 wordt binnen het sociaal domein een werkwijze ontwikkeld om de sociale basis duurzaam te versterken. Hiervoor wordt een instrument ontwikkeld dat op basis van data inzicht geeft in de sociale basis per buurt aangevuld met een methode voor kwalitatieve analyses en het betrekken van inwoners. Daarnaast wordt een agenda uitgewerkt die gericht is op het versterken van de sociale basis op wijk-/buurniveau.

1.2.2.2 We ontwikkelen het waardenetwerk Zelf- en Samenredzaamheid verder.

Met behulp van het waardenetwerk Zelf- en Samenredzaamheid versterken we de zelfredzaamheid en de sociale basis van onze inwoners. Activiteiten worden onder meer uitgevoerd via het telefonische aanmeldpunt Zorg Voor Elkaar Breda, sociaal-maatschappelijk werk, mantelzorgondersteuning, wijknetwerkers, ggz-preventie en Later is Nu.

2027 is het laatste jaar van de vierjarige subsidie aan de partners binnen dit waardenetwerk. In 2027 maken we nieuwe afspraken, gecombineerd met het opstellen van een nieuw beleidskader als opvolger van het kader 'Breda Samen doorpakken (2024 - 2027)'.

Daarnaast onderzoeken we gesubsidieerde activiteiten en financieren we alleen activiteiten in de sociale basis die aantoonbaar effectief zijn. We onderzoeken of gesubsidieerde activiteiten voldoende resultaat opleveren.

1.2.2.3 We professionaliseren communitybuilding.

In 2027 professionaliseren we communitybuilding binnen de Wmo door het invoeren van een stedelijk afwegingskader en centrale regie. Dit zorgt voor een gerichte inzet op sociale cohesie, leefbaarheid en preventie van zwaardere zorg. Ook voorkomt het versnippering en maakt effecten en inzet van middelen inzichtelijk.

1.2.2.4 We zetten in op veerkracht.

In 2027 blijven we de Middellaan ondersteunen in hun behoefte om samen met inwoners en partners de ondersteuning dicht bij huis te organiseren. Dit leidt sneller tot passende hulp, minder inzet van zware voorzieningen en sterkere netwerken in de wijk en sociale basis. De aanpak op de Middellaan gebruiken we om te leren hoe we deze werkwijze verder ontwikkelen om breder en vaker toe te passen binnen Breda.

1.2.2.5 We versterken vrijwilligers en mantelzorgers.

We maken een uitvoeringsprogramma 'Versterken Vrijwilligers' met als doel om vrijwillige inzet eenvoudiger te maken en ruimte te geven voor initiatieven die mensen ondersteunen. Het uitvoeringsprogramma dat we in 2027 uitvoeren, is opgebouwd aan de hand van de volgende actielijnen:

- de ondersteuning aan vrijwilligersorganisaties
- ontwikkeling en zichtbare waardering van vrijwilligers
- stimulering van inzet bij inwoners
- verankeren van de waarde van vrijwilligerstaken in werkgeverschap
- versterken van de sociale basis door middel van vrijwilligerswerk

Ook ondersteunen we mantelzorgers met aandacht voor duurzame mantelzorgondersteuning, mantelzorgtaken in werkgeverschap en blijven we inzetten op respijtzorg.

1.2.2.6 We denken mee met de huisvesting van huisartsen.

Huisartsen zijn een basisvoorziening in de stad. Wij denken mee met huisvesting van nieuwe praktijken en zetten ons in op het behoud van huidige huisartsen. Hiervoor hebben we periodiek overleg met huisartsenorganisaties en CZ. De uitkomsten van het onderzoek dat in 2026 wordt uitgevoerd naar de toekomstige behoefte aan huisartsen gecombineerd met huisvesting, worden uitgewerkt.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.2.3 We versterken het vakmanschap en de samenwerking tussen professionals en organisaties om inwoners dichtbij goede ondersteuning te bieden.

We organiseren de ondersteuning zo dicht mogelijk bij het dagelijks leven van inwoners. We zorgen bij professionals voor goed vakmanschap, effectief werken en blijven leren. We borgen dit in alle lagen van de klantreis. Goed vakmanschap gaat over hoe professionele medewerkers in het vak staan, de inzet en het effect van interventies, het werken aan vernieuwing en verbetering van de dienstverlening en het onderhouden van de vakbekwaamheid.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.2.3.1 We starten met het SLT Wmo – Bestaanszekerheid.

We bouwen aan strategische partnerschappen en werken gebiedsgericht dichtbij inwoners. We verbinden het Stevig Lokaal Team (SLT) Wijs! Breda aan het SLT dat wordt gevormd rond Wmo en Bestaanszekerheid. We starten hiermee in Zuidwest Centrum. Binnen dit laatste SLT werken we samen met Zorg voor Elkaar Breda. Met de komst van Stevige Lokale Teams ontstaat er een toegankelijk en herkenbaar startpunt voor inwoners met vragen binnen het sociaal domein (jeugd, Wmo en bestaanszekerheid).

Indien bij deze ingang blijkt dat een vraag niet direct kan worden afgehandeld of in de sociale basis kan worden opgelost, krijgt de inwoner een vast aanspreekpunt die betrokken blijft zolang ondersteuning nodig is. Dit aanspreekpunt verleent basishulp (onder andere lichte vorm van begeleiding), voert regie, verzorgt verdiepende vraagverheldering en stelt indien nodig een plan op. Oplossingen worden gevonden in de sociale basis, collectief aanbod of via aanvullende hulp. In het SLT vormt een systemische benadering, met indien nodig een brede gezinsaanpak, het uitgangspunt.

1.2.3.2 We voeren procesverbeteringen door.

We verbeteren de processen, zodat eenvoudige hulpvragen snel afgehandeld worden met aandacht voor grip op de poort en op- en afschalen. Dit doen we door de integrale samenwerking te verbeteren en het vakmanschap van professionals te versterken.

1.2.3.3 We verbinden de sociale basis met maatwerkvoorzieningen en het medisch domein.

We zorgen voor soepele samenwerking tussen de sociale basis, maatwerkaanbieders, veiligheidspartners en het medisch domein. We borgen een waakvlamfunctie in onze processen, zetten in op voldoende hulpbronnen in de sociale basis en zorgen voor een vast contactpersonen voor onder andere huisartsen.

1.2.3.4 We zetten in op technologie.

We verminderen de administratieve lasten door slimme technologie in te zetten. Dit doen we bijvoorbeeld ten behoeve van het uitwerken van gespreksverslagen tussen inwoners en klantmanagers. Ook zetten we in op innovatie bij Wmo-aanbieders. We creëren experimenteerruimte om kansrijke ideeën rondom het afvlakken van de vraag en de vermindering van maatwerkvoorzieningen mogelijk te maken. Dit hebben we expliciet aangegeven in het inkoopbeleid voor de nieuwe contracten die zijn ingegaan in 2026.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.2.4 We bevorderen een inclusieve en gelijkwaardige samenleving.

In het beleidskader Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie (DGI) is opgenomen dat iedereen zich thuis, verbonden en gewaardeerd moet voelen, ongeacht achtergrond, geslacht, gender, religie, seksuele oriëntatie, leeftijd of beperking.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.2.4.1 We voeren de antidiscriminatie-agenda uit.

We bestrijden discriminatie met een samenhangende aanpak bestaande uit specifieke acties gericht op de sectoren publieke ruimte (en veiligheid), onderwijs, arbeidsmarkt en sport. Tegelijkertijd werken we aan randvoorwaarden die zich richten op het versterken van wederzijds vertrouwen en begrip, bewustwording en het verhogen van de meldingen en meldingsbereidheid.

1.2.4.2 We voeren het actieplan tegen straatintimidatie uit.

We pakken thema's, zoals racisme, discriminatie en straatintimidatie gezamenlijk aan. Hierbij hebben we specifiek aandacht voor LHBTIQA+ gerelateerd geweld en intimidatie op basis van religie en afkomst.

1.2.4.3 We actualiseren de regenboogagenda.

We stellen een regenboogagenda op voor de periode van 2027-2029. De agenda is mede afhankelijk van het voortzetten van het programma regenboogsteden vanuit het Rijk en de middelen die erbij horen. In 2027 stellen we middelen beschikbaar om de derde Pride te houden.

1.2.4.4 We voeren de Bredase agenda Toegankelijkheid uit.

We stellen een agenda Toegankelijkheid op voor de periode van 2027-2028. Daarbij bouwen we voort op de resultaten en actiepunten uit de agenda toegankelijkheid 2025-2026. Lopende acties worden waar nodig voortgezet, aangescherpt of geactualiseerd en daarnaast worden nieuwe actiepunten ontwikkeld om verdere stappen te zetten op het gebied van toegankelijkheid.

1.2.4.5 We ontwikkelen het waardenetwerk DGI verder.

Het netwerk DGI gaat mee in de doorontwikkeling van de waardenetwerken. Hierbij bedden we inclusie ook in bij de andere waardenetwerken.

1.2.4.6 We integreren DGI in beleid en versterken de bewustwording, sociale cohesie en wederzijds respect.

We zetten ons in om inclusie en antidiscriminatie in te bedden in verschillende beleidsvelden, binnen en buiten het sociaal domein. Denk hierbij aan de Wmo, gezondheid, cultuur, erfgoed of onderwijs.

Ook organiseren we activiteiten die de bewustwording over diversiteit, inclusie, toegankelijkheid, discriminatie en racisme creëren.

Tot slot faciliteren en ondersteunen we activiteiten die inwoners uit verschillende achtergronden de gelegenheid geven om elkaar te ontmoeten en met elkaar in gesprek te gaan.

INDICATOREN

In het beleidskader Wmo en het beleidskader Inclusief Samenleven is vastgesteld dat er nieuwe indicatoren worden ontwikkeld. Bij het beleidskader Inclusief Samenleven streven we naar passende indicatoren op het gebied van discriminatie en inclusie. Bij Wmo ontwikkelen we indicatoren die te maken hebben met maatwerkvoorzieningen, ondersteuning in de sociale basis, het verbeteren van de zelfredzaamheid en de toename van vaardigheden. Deze indicatoren sluiten beter aan op de thema's hierboven en de beweging die volgt uit het beleidskader Wmo. In 2026 en 2027 doen we voorstellen voor passende indicatoren.

Onderstaande indicatoren geven een algemeen beeld van de effecten van de ondersteuning en de tevredenheid over de Wmo-hulpmiddelen- en voorzieningen.

Thema-indicatoren

Indicator: Meedoen

Omschrijving: Percentage inwoners dat actief meedoet in de samenleving. Dat kan op verschillende manieren: intensief mantelzorg, intensief vrijwilligerswerk, minimaal 12 uur per week aan het werk in loondienst of als zelfstandig ondernemer, deelname aan re-integratietraject, school/opleiding volgen

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
73		73	73	75

Toelichting: Streefwaarde is in lijn met de realisatie gedurende de afgelopen jaren.

Indicator: Effect ondersteuning op kwaliteit van leven

Omschrijving: Percentage Wmo-cliënten dat het helemaal eens of eens is met de stelling 'Door de ondersteuning die ik krijg heb ik een betere kwaliteit van leven'

Bron: Gemeente Breda, cliëntervaringsonderzoek Wmo

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
76	75	80	75	80

Toelichting: Streefwaarde ligt in lijn met realisatie 2025.

Thema-indicatoren

Indicator: Tevredenheid Wmo hulpmiddel/-voorziening

Omschrijving: Percentage van respondenten cliëntervaringsonderzoek Wmo dat zegt (heel) tevreden te zijn over de ontvangen hulpvoorziening of het hulpmiddel

Bron: Gemeente Breda, cliëntervaringsonderzoek Wmo

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
	83	88	75	85

Toelichting: Het ondersteuningslandschap wordt overzichtelijker gemaakt en er komt meer collectief aanbod. We verhogen de streefwaarde t.o.v. de streefwaarde in 2026 en houden deze in lijn met de realisatie in 2025.

Indicator: Onderdeel Bredase samenleving

Omschrijving: Percentage inwoners dat zich onderdeel voelt van de Bredase samenleving.

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
		61		70

Toelichting: Betreft een nieuwe indicator n.a.v. het beleidskader DGI. 2025 wordt beschouwd als een nulmeting. De komende jaren zetten we in op een forse verhoging. Daarbij moet de streefwaarde worden gezien als een meerjarige doelstelling gedurende de looptijd van het beleidskader.

Indicator: Zelfredzaamheid

Omschrijving: Het gemiddeld rapportcijfer wat inwoners geven aan hun zelfredzaamheid.

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: Score tussen 0 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
8		7,9		8

Toelichting: Streefwaarde is in lijn met de realisatie gedurende de afgelopen jaren.

Indicator: Ervaren discriminatie

Omschrijving: Percentage inwoners dat zelf discriminatie heeft ervaren in zijn/haar buurt.

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
		8		4

Toelichting: Betreft een nieuwe indicator n.a.v. het beleidskader DGI. 2025 wordt beschouwd als een nulmeting. De komende jaren zetten we in op een forse verlaging. Daarbij moet de streefwaarde worden gezien als een meerjarige doelstelling gedurende de looptijd van het beleidskader.

Indicator: Maatwerkarrangementen Wmo

Omschrijving: Aantal cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (per 10.000 inwoners)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 10.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
840	830	780		770

Toelichting: Eerder is voor deze landelijk verplichte indicator geen streefwaarde geformuleerd. Deze indicator is naar aanleiding van het nieuwe beleidskader Wmo onder het thema 'betrokken zijn' gebracht. Streven blijft om de dalende lijn door te zetten.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Betrokken zijn

Het begrotingssaldo is met € 1,9 miljoen toegenomen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- De toegekende loon- en prijscompensatie leidt tot een stijging van het begrotingssaldo van € 1,85 miljoen.
- Vanuit het bestuursakkoord 2026-2030 is aanvullend € 0,75 miljoen beschikbaar gesteld voor loon- en prijsontwikkelingen ter dekking van de stijgende tarieven binnen de Wmo. Hiertegenover staat een taakstelling voor 2027 uit het bestuursakkoord van € 1,0 miljoen op de Wmo-voorzieningen.
- Daarnaast zijn de geraamde uitgaven voor het collectief taxivervoer, op basis van de actuele prognose van de GR RWB, met € 0,45 miljoen naar beneden bijgesteld.
- Vanuit het bestuursakkoord is er € 0,15 miljoen toegevoegd inzake mentale gezondheid bij jongeren en aanpak weerbaarheid.

- Vanuit het budget Beschermd wonen is € 0,6 miljoen toegevoegd aan de begroting voor Wmo-begeleiding in het thema Betrokken zijn, omdat cliënten vaker doorstromen vanuit Beschermd Wonen naar begeleiding. Hierdoor nemen de uitgaven voor Wmo-begeleiding toe, terwijl de uitgaven binnen Beschermd Wonen afnemen.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Betrokken zijn	68.591	72.204	73.244	70.687	58.800	59.233
Totaal lasten	68.591	72.204	73.244	70.687	58.800	59.233
Baten						
Betrokken zijn	2.864	2.872	2.015	2.021	934	934
Totaal baten	2.864	2.872	2.015	2.021	934	934
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	65.728	69.333	71.229	68.667	57.866	58.299

BELEIDSSTUKKEN THEMA BETROKKEN ZIJN

Naam document	Jaar
Visie 2040 - Naar een toekomstbestendig sociaal domein	2025
Beleidskader Wmo versterken wat nodig is voor houdbare ondersteuning	2025
Beleidskader Inclusief Samenleven	2025
Beleidskader Breda Samen Doorpakken	2023
Vrijwilligen in Breda 2022 - 2024	2022

1.3 Thema Thuis

Deze hoofddoelstellingen sluiten aan bij de [Woonvisie Thuis in Breda 2024 -2040](#) en zijn gebaseerd op het [Beleidskader regionale maatwerkvoorziening Beschermd wonen regio Breda](#), het [Regionaal Beleidskader Geweld in Afhankelijkheidsrelaties \(Gia\) en Crisiszorg](#), het [Beleidskader Maatschappelijke opvang, OGGZ en verslavingspreventie regio Breda "Een \(t\)huis= een zorg minder](#) en het [beleidskader Wmo](#).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.3.1 We willen dat inwoners zo lang en goed mogelijk zelfstandig kunnen (blijven) wonen.

Waar nodig maken inwoners gebruik van hun netwerk, de (sociale) kracht van de wijk/buurt of van laagdrempelige ondersteuning of begeleiding, zo dicht mogelijk bij huis. We bieden beschermd wonen voor inwoners met een lichte verstandelijke beperking en/of psychische of psychosociale problemen die zich (nog) niet zelfstandig kunnen handhaven in de samenleving. Variërend van begeleiding en ondersteuning in de eigen woning met 24-uurs oproepbaarheid en beschikbaarheid tot beschermd wonen in een instelling met 24-uurs directe nabijheid.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.3.1.1 We bieden samen met de aanbieders van beschermd wonen een passend aanbod.

Samen met de aanbieders beschermd wonen werken we aan het bieden van een passend aanbod en een dekkend zorglandschap. Daarbij geven we uitvoering aan de uitgangspunten uit het beleidskader regionale maatwerkvoorziening beschermd wonen. Zo werken we aan voldoende spreiding van woon- en ondersteuningsvoorzieningen over de regio en aan een grotere variatie in woonvormen en woonmilieus. Zo ontvangen inwoners ondersteuning in een omgeving die past bij hun behoefte en ontwikkelperspectief. In aansluiting op het beleidskader stellen we een uitvoeringsprogramma Beschermd Wonen op en voeren deze uit.

1.3.1.2 We maken afspraken met zorgaanbieders.

Voor inwoners die intramuraal beschermd wonen, versterken we de samenwerking met zorgaanbieders om de cliënten met complexe problematiek passend te plaatsen. We hebben afspraken over acceptatieplicht en een overlegtafel met zorgaanbieders. We evalueren de werking van deze overlegtafel en passen de samenwerkingsafspraken aan om de toegankelijkheid van het aanbod verder te verbeteren.

1.3.1.3 We werken samen in de regio.

De komende periode werken we samen met corporaties, zorgaanbieders en gemeenten in de regio aan het stapsgewijs mogelijk maken dat cliënten die verblijven in beschermd wonen zelf hun huur betalen.

1.3.1.4 We zetten stappen om te komen tot een voorziening voor hoogcomplex zorg en voor mensen met onbegrepen gedrag.

Samen met het Zorgkantoor, zorgaanbieders, wooncorporaties en de regiogemeenten zetten we stappen om te komen tot een voorziening voor hoogcomplex zorg en een woonvorm voor mensen met onbegrepen gedrag.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.3.2 We zorgen ervoor dat iedereen in Breda een veilig (t)huis heeft.

Door diverse oorzaken kunnen inwoners in onveilige thuissituaties terechtkomen. Bijvoorbeeld door huiselijk geweld. Met het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming willen we ervoor zorgen dat er om huishoudens heen een lokaal team staat dat een gerichte aanpak biedt bij onveiligheid. Zo komen er duurzame oplossingen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.3.2.1 We bieden samen met Veilig Thuis, de Vrouwenopvang en lokale netwerkpartners ondersteuning aan slachtoffers en plegers van huiselijk geweld.

- Samen met Veilig Thuis, de Vrouwenopvang en lokale netwerkpartners bieden we ondersteuning aan slachtoffers en plegers van huiselijk geweld. We beschikken over opvangplekken voor vrouwen en kinderen die (tijdelijk) niet thuis kunnen blijven. Daarnaast wordt momenteel onderzocht of het haalbaar is om een tweede locatie voor vrouwenopvang in de regio West-Brabant te realiseren. Hiermee wordt toegewerkt naar de landelijke opgave om het aantal opvangplekken voor vrouwen en kinderen uit te breiden en de toegankelijkheid van opvangvoorzieningen te vergroten. Ook worden de mogelijkheden verkend om een laagdrempelige inloofunctie voor vrouwen te ontwikkelen. Dit als onderdeel van Actieplan stop geweld en voortbouwend op de bestaande voorzieningen en samenwerkingsstructuren. Deze functie moet bijdragen aan het vroegtijdig bieden van ondersteuning, advies en begeleiding aan vrouwen die te maken hebben met huiselijk en/of seksueel geweld. Daarbij is het uitgangspunt dat alle benodigde ondersteuning, hulpverlening en zorg zoveel mogelijk op één locatie wordt samengebracht. Hierdoor kunnen slachtoffers sneller passende hulp ontvangen en wordt voorkomen dat zij hun verhaal meerdere keren moeten vertellen aan verschillende instanties en hulpverleners. Deze aanpak is vergelijkbaar met Filomena.
- We werken aan versterken en verbeteren van de samenwerking tussen Veilig Thuis en het lokale werkveld.
- We brengen de visie 'gefaseerd samenwerken' in de praktijk met de daaraan gekoppelde top-drie methodiek en het gebruik van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

1.3.2.2 We stimuleren dat (toekomstige) professionals van het Sterk Lokaal Team en professionals gebruikmaken van een leeromgeving.

- Met het Stevig Lokaal Team organiseren we hulp en ondersteuning zo laagdrempelig mogelijk. Het creëren van veiligheid heeft daarbij prioriteit.

- We organiseren efficiënter de regionale expertise rond veiligheid (via Regionaal Netwerk van Expertise) binnen gezinnen en huishoudens, zodat deze beter inzetbaar is in het lokale werkveld en ondersteunend is aan eerstelijns professionals.
- We organiseren efficiënter de regionale expertise rond veiligheid (via Regionaal Netwerk van Expertise) binnen gezinnen en huishoudens, zodat deze beter inzetbaar is in het lokale werkveld en ondersteunend is aan eerstelijns professionals.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.3.3 We willen dak- en thuisloosheid beëindigen.

In lijn met het Nationaal Actieplan Dakloosheid 'Eerst een Thuis' willen we dakloosheid in 2030 beëindigen. We voeren het regionale beleidskader 'Een (t)huis = een zorg minder' uit. Dit omvat maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingspreventie. De lokale en regionale taken van dit beleidskader zijn samengevat in de volgende afbeelding:



Regionaal beleidskader

Maatschappelijke Opvang (MO) - Openbare Geestelijke gezondheidszorg (OGGZ) - Verslavingspreventie

Lokale verantwoordelijkheid en financiering

Preventie

- Voorkomen van dak- en thuislozen inclusief aanpak economische daklozen
- Ontmoeting en activering kwetsbaren inclusief dreigend dak- en thuislozen

Regionale verantwoordelijkheid en financiering

Uitvoering

- Ontmoeting en activering dak- en thuislozen
- Toeleiden naar zorg en voorkomen overlast
- Opvang
- Verslavingspreventie

Lokale verantwoordelijkheid en financiering

Nazorg en Terugvalpreventie

- Landen in de wijk
- Voorkomen van terugval



WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.3.3.1 We voorkomen (herhaalde) dak- en thuisloosheid door preventie- en nazorgactiviteiten.

- We versterken de preventie- en nazorgactiviteiten en breiden die verder uit om (herhaalde) dak- en thuisloosheid te voorkomen. Hiervoor ontwikkelen we een integraal plan van aanpak voor preventie en nazorg.
- We werken toe naar een regionale aanpak bij (dreigende) huisuitzettingen om deze zoveel mogelijk te voorkomen.
- We scherpen onze aanpak van dak- en thuisloosheid aan volgens het principe 'wonen eerst'.
- Met Novadic Kentron maken we afspraken over het inzetten van drugstesten rond grote feesten en evenementen.

1.3.3.2 We stimuleren de uitstroom uit de maatschappelijke opvang en tijdelijke woonplekken naar een duurzame verblijfsplek.

- We creëren nieuwe tijdelijke woonplekken voor dak- en thuisloze mensen in de regio als overbrugging naar een zelfstandige woning. Samen met onze partners spannen we ons in om de verblijfsduur in tijdelijke woonplekken te verkorten.
- We stimuleren een duurzame uitstroom uit de maatschappelijke opvang. Om die uitstroom te bereiken, investeren we in (proces)regie en versterken we de samenwerking met ggz-behandelaars (inclusief verslavingszorg).

1.3.3.3 We bouwen de bezetting af in de dag- en nachtopvang van dak- en thuisloze mensen (de doorstroomvoorziening).

We bouwen de bezetting af in de dag- en nachtopvang van dak- en thuisloze mensen (de doorstroomvoorziening). We creëren nieuwe specifieke opvang- en woonvormen die aansluiten op de diverse ondersteuningsbehoeften van dak- en thuisloze mensen. We richten ons hierbij vooral op mensen met (actieve) verslavingsproblemen. Dat doen we zo:

- We geven uitvoering aan de nieuwe woonzorgvoorziening voor dak- en thuisloze jongeren met meervoudige ondersteuningsvragen. Dit zijn tijdelijke woonplekken voor dak- en thuisloze mensen met complexe hulpvragen die minder goed functioneren in een groep.
- We creëren nieuwe woonvormen en verblijfsvoorzieningen voor mensen met (hoog)complexe problematiek die geen stabiele verblijfsplek hebben.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.3.4 We verbeteren de kwaliteit van leven van kwetsbare inwoners met (complexe) problematiek en verminderen overlast.

We houden hen in beeld en zetten waar nodig de juiste hulp en ondersteuning in om (verdere) escalatie te voorkomen, de veiligheid te herstellen en overlast te verminderen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.3.4.1 We bouwen verder aan onze aanpak van mensen met onbegrepen gedrag.

We nemen deel aan het vierjarige subsidietraject Regionale Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag (RKOOG) waarin ervaringsdeskundigen, gemeenten, zorgpartners en onderwijsinstellingen gezamenlijk leren van de praktijk en werken aan betere ondersteuning voor inwoners. Het doel is om deze kennis, samenwerking en manier van leren duurzaam te verankeren. Zo zorgen we ervoor dat na afloop van de ZonMw-subsidie de aanpak van onbegrepen gedrag regionaal blijvend wordt versterkt. Daarnaast zetten we in op psycho-educatie, zodat wijkbewoners beter leren omgaan met mensen met onbegrepen gedrag. Samen leren, samen verbeteren, samen het verschil maken voor inwoners met onbegrepen gedrag.

1.3.4.2 We ontwikkelen het Integraal Meldpunt Crisiszorg met Crisisinterventie verder door.

Samen met de 13 regiogemeenten en onze netwerkpartners zijn we per 1 juli 2025 gestart met een Integraal Meldpunt Crisiszorg met Crisisinterventie. Bij dit meldpunt zijn de crisisdiensten samengebracht in één integraal team en kan bij een acute melding direct actie worden ondernomen. In 2027 ontwikkelen we het meldpunt verder door. Zo wordt in samenwerking met Midden-Brabant een pilot gestart waarbij een triagist wordt ingezet op de meldkamer van de politie om sneller de juiste hulp te kunnen organiseren. Ook wordt onderzocht hoe ervaringsdeskundigen een structurele rol kunnen krijgen, bijvoorbeeld bij casusoverleggen van het meldpunt en het Crisis Interventieteam. Met een gezamenlijke governance borgen we een duurzame samenwerking, heldere verantwoordelijkheden en continue kwaliteitsontwikkeling. Door regionaal en bovenregionaal kennis en ervaringen te delen, versterken we de effectiviteit van de crisiszorg en bouwen we verder aan een toekomstbestendige crisisaanpak.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.3.5 We zorgen voor voldoende passende woonplekken en woonvormen, op de juiste plek en met de juiste zorg en ondersteuning.

We zetten in op een gevarieerder aanbod van woonvormen voor ouderen, passend bij de verschillende fasen van het ouder worden. Daarmee creëren we meer mogelijkheden tussen zelfstandig wonen en verblijf in een verpleeghuis. Daarnaast werken we aan voldoende passende woonplekken en woonvormen voor onze urgentiegroepen. Ook geven we uitvoering aan de Wet versterking regie op de volkshuisvesting. In dat kader stellen we een huisvestingsverordening op en werken we de urgentieregeling verder uit.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.3.5.1 We stimuleren de doorstroming van senioren op basis van vrijwilligheid.

Samen met onze partners werken we aan de uitvoeringsagenda van de Woonvisie. We werken onder andere aan beleid voor collectieve en innovatieve woonvormen. Ook stimuleren we de doorstroming van senioren op vrijwillige basis met name binnen de sociale huursector.

1.3.5.2 We voeren het regionale afsprakenkader 'Wonen, welzijn en zorg Baronie' uit.

We geven zowel regionaal als lokaal uitvoering aan de Wet Versterking regie op de volkshuisvesting. Daarbij werken we aan het opstellen van een urgentieregeling voor urgentiegroepen. Daarnaast voeren we de regionale afsprakenkaders Wonen, welzijn en zorg Baronie en Huisvesting aandachtsgroepen regio Baronie uit. Binnen deze kaders maken we regionale afspraken over een evenwichtige verdeling van beschikbare woonplekken voor urgentiegroepen en richten we de uitvoering hiervan gezamenlijk in. De regionale afspraken vertalen we vervolgens naar lokaal beleid en uitvoering.

1.3.5.3 We benutten de bestaande woningvoorraad beter.

We benutten de bestaande woningvoorraad beter en creëren meer woonplekken (onder andere tijdelijke woningen) voor uitstromers uit voorzieningen en andere inwoners die behoren tot de urgente doelgroepen binnen de Wvrv. Daarbij zetten we in op regionale spreiding. Dit is een belangrijk uitgangspunt binnen de regionale afsprakenkaders. Daarnaast zetten we in op collectieve woonvormen voor mensen met een zorgbehoefte waaronder ouderen die op zoek zijn naar een passende woning of een woonvorm die tussen zelfstandig wonen en een verpleeghuis in zit.

1.3.5.4 We werken aan een betere uitstroom uit de maatschappelijke opvang, beschermd wonen, de vrouwenopvang en de jeugdhulp in de regio Breda.

Samen met zorgpartijen, corporaties en gemeenten werken we aan een betere uitstroom uit de maatschappelijke opvang, beschermd wonen, de vrouwenopvang en de jeugdhulp in de regio Breda. Het Regionaal Transferpunt toetst de aanvragen aan zorgaanbieders om hun cliënten met voorrang te laten uitstromen naar een zelfstandige woonplek. We ontwikkelen het Regionaal Transferpunt verder door en verkennen of zij ook haar rol kan vervullen voor de grotere groep urgenten in het kader van de Wet versterking regie volkshuisvesting.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Gehuisveste daklozen

Omschrijving: Percentage dak- en thuisloze personen met een duurzame vervolgplek.

Bron: Gemeente Breda, WIZ

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
			50	50

Toelichting: Met het voortzetten van projecten uit het uitvoeringsplan dak- en thuisloze mensen, de inzet van meer (passende) tussenvoorzieningen, duidelijkere afspraken over uitstroom naar de regiogemeenten (via het RTP) en meer inzet op de Wonen Eerst beweging verwachten we de uitstroom te bevorderen en het percentage passend gehuisveste dak- en thuisloze mensen te vergroten.

Indicator: Verblijf Doorstroomvoorziening

Omschrijving: Percentage dak- en thuisloze personen met verblijf < drie maanden in de doorstroomvoorziening

Bron: Registratie SMO

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
	62	45	50	50

Toelichting: Deze streefwaarde ligt in het verlengde van de resultaten van de afgelopen jaren.

Indicator: Doorstroom Beschermd Wonen

Omschrijving: Totaal aantal unieke personen bij wie de voorziening Beschermd Wonen is beëindigd in het jaar minus het aantal personen waarbij de voorziening is gestart in dat jaar

Bron: Gemeente Breda, Suite voor het Sociaal Domein

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
	61	15	50	55

Toelichting: Door het realiseren van de nieuwe inkoop Beschermd wonen per 1-1-2026 verwachten we in 2027 een toename in de doorstroom.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Thuis

Het begrotingssaldo is € 4,9 miljoen afgenomen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- In 2027 vervallen diverse incidentele budgetoverhevelingen die in voorgaande jaren beschikbaar waren gesteld. Dit leidt tot een afname van het begrotingssaldo van € 2,15 miljoen. Deze middelen waren onder andere bestemd voor regionale opgaven, zoals de maatschappelijke opvang.
- Daarnaast was in 2026 een incidenteel budget van € 2,9 miljoen beschikbaar voor de renovatie van de vrouwenopvang. Omdat deze eenmalige bijdrage in 2027 niet terugkeert, neemt het begrotingssaldo in 2027 met hetzelfde bedrag af.
- Vanuit het bestuursakkoord is ten opzichte van de begroting 2026 € 0,35 miljoen extra toegevoegd inzake actieplan vrouwenveiligheid.
- De subsidie aan het Mondiaal Centrum Breda wordt voortgezet, hiervoor is het bestuursakkoord € 0,1 miljoen beschikbaar gesteld.
- Het budget van Beschermd wonen is met € 0,6 miljoen verlaagd en wordt toegevoegd aan de begroting voor Wmo-begeleiding in het thema Betrokken zijn, omdat cliënten vaker doorstromen vanuit Beschermd Wonen naar begeleiding. Hierdoor nemen de uitgaven voor Wmo-begeleiding toe, terwijl de uitgaven binnen Beschermd Wonen afnemen.
- Binnen het programma Vitaal en Sociaal Breda, binnen het thema Thuis, doen zich ontwikkelingen en risico's voor waarvan de financiële consequenties op dit moment nog niet volledig kunnen worden ingeschat. Om voldoende handelingsruimte te behouden en indien nodig passende maatregelen te kunnen treffen, wordt in 2027 € 0,6 miljoen uit het meerjarenperspectief beschikbaar gesteld.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Thuis	61.771	68.696	62.071	61.958	62.455	62.455
Totaal lasten	61.771	68.696	62.071	61.958	62.455	62.455
Baten						
Thuis	10.805	9.656	7.977	7.977	7.977	7.977
Totaal baten	10.805	9.656	7.977	7.977	7.977	7.977
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	50.967	59.040	54.094	53.981	54.478	54.478

BELEIDSSTUKKEN THEMA THUIS

Naam document	Jaar
Beleidskader regionale maatwerkvoorziening Beschermd wonen regio Breda	2021
Beleidskader Maatschappelijke opvang, OGGZ en verslavingspreventie regio Breda "Een (t)huis= een zorg minder	2023
Regionaal Beleidskader Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Crisiszorg (2022)	2022
Regionaal programma Geweld Hoort Nergens Thuis	2018
Thuis in Breda, woonvisie 2024 -2040	2024
Programmaplan Toekomstscenario regio West-Brabant	2024
Beleidskader Wmo Versterken wat nodig is voor houdbare ondersteuning	2025

1.4 Thema Leren, ontwikkelen en werken

Bij dit thema horen belangrijke leefgebieden, zoals werk en inkomen en onderwerpen, zoals schulden en armoede. We willen dat iedereen het werk van de gemeente ziet als eerlijk en betrouwbaar. Dit thema geeft voor een belangrijk deel uitvoering aan het [Beleidsplan Armoede en Schulden](#).

Om deze hoofddoelstellingen te bereiken, voeren we in 2027 verschillende activiteiten uit. Deze zijn te vinden onder 'wat gaan we daarvoor doen?'. Het totale pakket van activiteiten draagt bij aan het realiseren van de hoofddoelstellingen.

Samengevat richt dit programma zich op de volgende onderdelen:

Armoede Werk Inburgering



Armoede

Gemeentelijk beleid helpt om geldzorgen bij uitkeringsgerechtigden en sommige werkenden te verzachten.



Werk

Betaalde arbeid draagt bij aan de financiële onafhankelijkheid, sociale contacten, zelfrespect en eigenwaarden.



Inburgering

Inburgeringstrajecten helpen nieuwkomers om de taal te leren, werk te vinden en actief deel te nemen aan de samenleving.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.4.1 We versterken bestaanszekerheid en armoedebestrijding.

Hoofddoelstelling

Wij zetten ons in voor het versterken van bestaanszekerheid, zodat inwoners kunnen meedoen en perspectief houden op een financieel gezonde toekomst. Het beleidsplan [Armoede en Schulden 2025-2028](#) (Meedoen en Rondkomen) fungeert als kader waarop onze dienstverlening is geënt. Het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid richt zich op het tijdig ondersteunen van inwoners, waaronder ondernemers met (dreigende) financiële problemen. In lijn met het bestuursakkoord Breda Durft Breda Doet en de Visie 2040 Naar een toekomstbestendig Sociaal domein besteden wij daarbij specifiek aandacht aan inwoners die het risico lopen buiten bestaande ondersteuning te vallen. Denk hierbij onder meer aan werkenden en ondernemers met een laag of onzeker inkomen. Via vroegsignalering, maatwerktrajecten en/of een integrale aanpak versterken wij voor de beschreven doelgroepen de financiële zelfredzaamheid en de participatie.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.4.1.1 We versterken bestaanszekerheid.

Samen met inwoners, maatschappelijke partners en andere betrokken organisaties werken wij aan financiële zelfredzaamheid, participatie en perspectief. Wij voeren het Beleidsplan [Armoede en schulden 2025-2028](#) (Meedoen en rondkomen) ook in 2027 verder uit.

Subthema's

- Wij versterken de vroegsignalering door inwoners met financiële risico's niet alleen in beeld te brengen, maar ook actief te benaderen. Daarbij zetten wij in op het vergroten van het bereik (>10%) door gericht outreachend te werken en te prioriteren op signalen met de grootste kans op effectieve ondersteuning. Daarnaast breiden wij het netwerk verder uit met onder andere werkgevers, zorg- en onderwijsinstellingen en richten wij ons specifiek op huishoudens met meerdere signalen en een verhoogd risico op financiële problemen. Ook verkennen wij de verdere toepassing van ketensignalering, mede op basis van de landelijke ervaringen met deurwaarderssignalen.
- Wij zetten bewezen instrumenten, zoals het Schuldenafkoopfonds, voort en passen deze waar nodig flexibeler en meer maatwerkgericht toe. Daarbij richten wij ons niet alleen op het oplossen van schulden, maar ook op het realiseren van duurzame financiële stabiliteit door terugval te voorkomen en de verbinding met werk, participatie en financiële zelfredzaamheid te versterken.
- Wij zetten het Jongeren Perspectief Fonds voort en versterken de verbinding met onderwijs, werk en ondersteuning in de wijk.

- We breiden de preventieve aanpak voor jongeren en gezinnen verder uit, onder meer via (familie)scholen, financiële educatie, de verdere ontwikkeling van financiële spreekuren en uitbreiding naar het HBO en de inzet van ervaringsdeskundigheid.
- We richten ons nadrukkelijk ook op ouders die te maken krijgen met financiële veranderingen door life events, zodat financiële problemen zoveel mogelijk worden voorkomen.
- Om onderbenutting van inkomensondersteunende regelingen echter verder terug te dringen en de dienstverlening verder uit te breiden, moet de beschikbare uitvoeringscapaciteit in balans worden gebracht met de toenemende vraag.
- Wij continueren in 2027 de menstruatie-uitgiftepunten (MUP's). Deze voorziening draagt eraan bij dat inwoners met beperkte financiële middelen toegang houden tot noodzakelijke zorgproducten.
- De in 2026 gestarte communicatiecampagne richt zich steeds meer op het daadwerkelijk bereiken en activeren van inwoners. Zoals opgenomen in het Beleidsplan armoede en schulden 2025-2028 (Meedoen en rondkomen) richten wij ons nadrukkelijk op werkenden met financiële problemen. Wij zoeken deze doelgroep actief op via werkgevers en werkplekken en ontwikkelen hiervoor onder meer een gerichte werkgeversaankpak. Daarnaast besteden wij aandacht aan inwoners die te maken krijgen met financiële veranderingen als gevolg van life-events. Ook ontwikkelen wij nieuwe vindplaatsen binnen werk, onderwijs, zorg en wijkgerichte voorzieningen. Instrumenten, zoals Bereken uw Recht en Werkloont, gecombineerd met persoonlijke ondersteuning en praktische begeleiding, worden hierbij ingezet.
- Wij blijven aandacht besteden aan de samenhang tussen geldzorgen en (mentale) gezondheid. Daarom verbinden wij de ondersteuning bij financiële problemen nadrukkelijker met zorg, welzijn en een integrale aanpak van complexe situaties. Zo versterken we bestaanszekerheid en verkleinen gezondheidsverschillen. Dit intensiveren we in 2027.
- Wij continueren de inzet van eigen bewindvoerders en versterken de kwaliteit van de dienstverlening. Daarbij sturen wij niet alleen op het beheren van financiën, maar vooral op duurzame financiële stabiliteit, het vergroten van de zelfredzaamheid en het perspectief van inwoners.
- Samen met onze partners voeren wij het waardenetwerk bestaanszekerheid uit en werken wij samen binnen Verbeter Breda. Wij werken binnen en buiten het sociaal domein aan een integrale aanpak. Hierdoor versterken wij de samenwerking tussen initiatieven en kunnen wij nadrukkelijker sturen op maatschappelijke effecten voor inwoners.
- Wij actualiseren de minimaregelingen om de ondersteuning van inwoners met een laag inkomen effectief, toegankelijk en toekomstbestendig te houden.
- Wij spelen bij de afhandeling van verzoeken bijzondere bijstand in op een groeiende complexiteit en volume. We versterken hierbij integraliteit en klantbeeld.
- We intensiveren klantcontact, vergroten inzicht in de situatie van inwoners en werken preventief om vorderingen en escalatie te voorkomen.
- Potentiële gedupeerden van de kinderopvangtoeslagaffaire en kinderen van gedupeerden kunnen zich tot 1 september 2027 aanmelden bij de gemeente voor brede ondersteuning. Door deze deadline wordt landelijk een hogere instroom verwacht. De financiële ondersteuning vanuit het Rijk blijft beschikbaar, waardoor dit geen financieel risico vormt. Wel kan de verwachte toename van het aantal aanmeldingen ook in Breda gevolgen hebben voor de benodigde uitvoeringscapaciteit. We volgen deze ontwikkeling nauwgezet om (potentiële) gedupeerden ook in 2027 tijdig en passend te kunnen ondersteunen.

1.4.1.2 We bieden schuldhelpverlening voor ondernemers.

In 2027 werken we de schuldhelpverlening voor ondernemers verder uit:

- We introduceren een nieuwe route voor preventie en vroegsignalering (de zogenaamde intermediairroute) en werken de nazorgtrajecten verder uit.
- We versterken de samenwerking met Breda Business, zoals gevraagd in de raadsmotie 'Geen gedoe voor ondernemers' van 30 januari 2025. Deze motie wordt in 2026 en 2027 verder uitgewerkt.
- Schuldhelp aan ondernemers is specialistisch werk. Daarom huren wij soms externe specialisten in. Vanaf 2027 nemen medewerkers het grootste deel over en worden de specialisten vooral nog ingezet bij complexe gevallen. Deze hybride aanpak waarborgt een optimale ondersteuning voor ondernemers.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.4.2 We bevorderen duurzame arbeidsparticipatie.

Hoofddoelstelling

Werk en participatie dragen bij aan bestaanszekerheid, zelfredzaamheid en het vermogen om mee te doen in de samenleving. Daarom ondersteunen wij inwoners bij het vinden van passend werk, het ontwikkelen van hun talenten en het wegnemen van belemmeringen die deelname aan werk of participatie in de weg staan. In lijn met het bestuursakkoord Breda Durft Breda Doet en de Visie 2040 Naar een toekomstbestendig Sociaal domein zetten wij in op een inclusieve arbeidsmarkt waarin iedereen, naar vermogen, kan meedoen en zich kan ontwikkelen. Daarbij hebben wij bijzondere aandacht voor inwoners die extra ondersteuning nodig hebben om de stap naar werk te zetten.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.4.2.1 We stimuleren duurzame arbeidsparticipatie.

We ondersteunen inwoners bij het vinden van passend werk, het ontwikkelen van hun talenten en het wegnemen van belemmeringen die participatie in de weg staan. Daarbij zetten we in op duurzame uitstroom naar betaald werk en benutten we de mogelijkheden die de Participatiewet biedt om inwoners te ondersteunen richting bestaanszekerheid en zelfredzaamheid.

Subthema's

- We ontwikkelen Breda Werkt verder door. We vergroten de mogelijkheden voor betrokkenen om zich te ontwikkelen. We breiden het aantal trainingen en workshops uit voor inwoners met een indicatie om hen zelfredzamer te maken en versterken de doorstroom van inwoners met loonkostensubsidie naar regulier werk. Op basis van het in 2026 afgeronde onderzoek naar de toekomst van Breda Werkt zetten we in 2027 gerichte vervolgstappen om de ondersteuning van inwoners verder te versterken.
- Via Breday begeleiden we 150 jongeren tot 27 jaar duurzaam naar werk. Onder duurzame uitstroom verstaan we plaatsingen waarbij jongeren minimaal 6 maanden aan het werk blijven. Hiermee vergroten we de arbeidsparticipatie van jongeren en versterken hun economische zelfstandigheid.
- in 2027 versterken we de samenwerking tussen de gemeente (werkgeversservicepunt en Breda Werkt) en werkgevers in kansrijke sectoren, zoals schoonmaak, zorg en logistiek. Deze samenwerking resulteert in 125 plaatsingen van inwoners naar werk in deze sectoren, waarbij wordt ingezet op instroom, doorstroom en duurzame uitstroom.
- We geven verder uitvoering aan de opgaven die voortvloeien uit het Europese Asiel- en migratiepact. Hiervoor ontwikkelen we één gezamenlijke werkgeversaanpak en ondersteunen we tenminste 200 werkgevers bij het aannemen, begeleiden en behouden van statushouders. Hiermee vergroten we de arbeidsparticipatie van nieuwkomers en versterken wij de aansluiting tussen werkgevers en beschikbare arbeidskrachten.
- Samen met de andere partners binnen de arbeidsmarktregio begeleiden we in 2027 100 inwoners bij de aanvraag van een nieuwe of herbeoordeling van een Wajong-uitkering. Hiermee zorgen we ervoor dat inwoners met duurzaam beperkt arbeidsvermogen tijdig toegang krijgen tot passende ondersteuning en inkomensvoorzieningen.
- De arbeidsmarktregio organiseert campagnes om de naamsbekendheid en de toegankelijkheid van het Werkcentrum West-Brabant onder regionale werkgevers te vergroten.
- De arbeidsmarktregio inventariseert de regionale behoefte aan werkgeversdiensten in het kader van duurzame inzetbaarheid van onbenut arbeidspotentieel en LLO (leven lang ontwikkelen) en ontwikkelt het aanbod Werkcentrum West-Brabant hierop door. Uniformiteit van werkgeversdienstverlening binnen de arbeidsmarktregio is hierbij een belangrijk speerpunt.
- De arbeidsmarktregio geeft uitvoering aan de Uitvoeringsagenda 2027-2028 om bestaande werkenden- en niet-werkendendienstverlening te versterken en aan te vullen. Dit gebeurt in eerste instantie op projectbasis met focus op structurele borging binnen de bestaande dienstverlening van de netwerkpartners.
- Binnen het LLO Collectief creëert de arbeidsmarktregio awareness over laaggeletterdheid onder werkenden en niet-werkenden autochtone en allochtone inwoners. Er worden trajecten georganiseerd voor de doelgroep en (potentiële) werkgevers om taalvaardigheden te verbeteren.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.4.3 We verbeteren dienstverlening, regie en grip.

Hoofddoelstelling

We willen dat inwoners eenvoudig en tijdig toegang hebben tot passende ondersteuning bij werk, ontwikkeling en participatie. Daarom werken we aan een samenhangende dienstverlening waarin inwoners niet worden geconfronteerd met verschillende regelingen, organisaties of werkwijzen, maar ondersteuning ervaren die aansluit bij hun vraag en situatie. In lijn met het bestuursakkoord Breda Durft Breda Doet en de Visie 2040 Naar een toekomstbestendig Sociaal domein versterken we de samenwerking binnen en buiten de gemeente, zodat inwoners sneller de juiste ondersteuning ontvangen. Tegelijkertijd vergroten we onze regie op de uitvoering door kennis en expertise waar mogelijk dichtbij te organiseren. Als centrumgemeente blijven we een actieve rol vervullen in de verdere ontwikkeling van de arbeidsmarktregio. Dit met als doel een betere dienstverlening aan inwoners, werkgevers en partners.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.4.3.1 We werken aan een toegankelijke, samenhangende en herkenbare dienstverlening op het gebied van werk, participatie en ontwikkeling.

We werken aan een toegankelijke, samenhangende en herkenbare dienstverlening op het gebied van werk, participatie en ontwikkeling. Vanuit de Visie 2040 Naar een toekomstbestendig Sociaal domein organiseren we ondersteuning steeds meer vanuit de vraag van de inwoner en versterken we de samenwerking tussen betrokken organisaties. Door kennis en expertise beter te verbinden en meer regie op de uitvoering te organiseren, vergroten we de kwaliteit en effectiviteit van onze dienstverlening. Als centrumgemeente blijven we investeren in de verdere ontwikkeling van de Arbeidsmarktregio West-Brabant.

Subthema's

- We versterken de naleving binnen het sociaal domein door gericht te sturen op rechtmatigheid, participatie en bestandsreductie.
- We verschuiven onze focus op het gebied van naleving naar Breda en bestandsreductie. We bouwen de regionale samenwerking af en zetten de daarbij vrijkomende capaciteit in voor Breda, gericht op verlaging van het bestand.
- We stimuleren inwoners om naar vermogen deel te nemen en geven uitvoering aan de verplichting tot maatschappelijke participatie, zoals genoemd in de Participatiewet. Daarmee spreken we inwoners aan op eigen verantwoordelijkheid en bijdrage. Wij hanteren hard waar het moet en zacht waar het kan.
- We versterken toezicht en handhaving via gerichte inzet en voeren naast (rechtmatigheids)onderzoeken en hercontroles ook themacontroles uit in samenwerking met partners.
- Met ingang van 1 januari 2027 voeren we het vernieuwde debiteurenbeleid Participatiewet uit.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.4.4 We bevorderen integratie en zelfredzaamheid van statushouders en vluchtelingen.

Hoofddoelstelling

We zetten de ingezette koers voort en sluiten aan bij de ambitie uit het bestuursakkoord Breda Durft Breda Doet: nieuwe Bredanaars doen vanaf het begin mee. We bevorderen dat statushouders zo snel mogelijk maatschappelijk en financieel zelfredzaam worden door taal, werk, onderwijs en participatie te combineren in duale trajecten. Tegelijkertijd zorgen we voor passende ondersteuning voor statushouders voor wie dit nog niet haalbaar is. Daarnaast hebben we de ambitie om invulling te geven aan onze verantwoordelijkheid voor de huisvesting van statushouders, de uitvoering van de Spreidingswet en opvang van ontheemde Oekraïners.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.4.4.1 We stimuleren dat nieuwe Bredanaars vanaf het begin meedoen en toegroeien naar maatschappelijke en financiële zelfredzaamheid.

We stimuleren dat nieuwe Bredanaars vanaf het begin meedoen en toegroeien naar maatschappelijke en financiële zelfredzaamheid. Hiervoor verbinden we binnen de inburgering taal, werk, onderwijs en participatie in één samenhangende aanpak. We realiseren de huisvestingstaakstelling en kiezen voor structurele, kleinschalige oplossingen met begeleiding vanaf het begin. Ook blijven we Oekraïense vluchtelingen opvangen en ondersteunen richting meedoen in Breda.

Subthema's

- We bevorderen de financiële zelfredzaamheid van statushouders door hen actief naar werk te begeleiden. We realiseren 75 plaatsingen naar fulltime werk en 75 plaatsingen naar parttime werk. Daarnaast begeleiden we 50 statushouders die in deeltijd werken naar een grotere arbeidsomvang, zodat zij verder kunnen doorgroeien naar economische zelfstandigheid en duurzame participatie.
- We versterken de verbinding tussen taal en werk door de werkgeversbenadering verder te ontwikkelen. We bieden werkgevers één aanspreekpunt, vergroten het inzicht in taalniveau en ondersteuningsmogelijkheden en verbeteren aansluiting tussen taallessen en werk voor inburgeraars. Daarbij zetten we onder andere in op taallessen in de avonden, weekenden of op de werkvloer.
- We versterken de maatschappelijke zelfredzaamheid van statushouders door de maatschappelijke begeleiding verder te ontwikkelen. We onderzoeken hoe we de begeleiding beter kunnen laten aansluiten op de behoeften en leefwereld van statushouders, zodat zij sneller zelfstandig hun weg vinden naar een sociaal netwerk, participatie en werk.
- We realiseren de taakstelling voor de huisvesting van statushouders en geven invulling aan de opgaven die voortvloeien uit de Spreidingswet. Op basis van de huidige inzichten houden we rekening met de huisvesting van circa 314 statushouders, waarvan ongeveer 25% minderjarig is. De definitieve taakstelling wordt door het Rijk vastgesteld.
- 't Koetshuis wordt ingezet als doorstroomlocatie voor 46 statushouders en draagt daarmee bij aan het realiseren van de gemeentelijke taakstelling en een goede doorstroming binnen de opvangketen. We onderzoeken de aanvraag voor een tijdelijke omgevingsvergunning van 10 jaar voor 't Koetshuis, zodat de locatie duurzaam beschikbaar blijft na afloop van de huidige omgevingsvergunning. Onderdeel van de aanvraag is het actief betrekken van de omgeving. We zetten in op participatie, met vaste aanspreekpunten, structureel contact met de omgeving, heldere afspraken en een adequate opvolging van signalen. Daarmee borgen we dat 't Koetshuis op een verantwoorde wijze onderdeel uitmaakt van de omgeving.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Bijstandsuitkering

Omschrijving: Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 10.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
364,1	360,4	301,4		

Toelichting: Bijstandsuitkeringen betreft een opneemregeling. In lijn met vorige jaren wordt er voor deze landelijk verplichte indicator geen streefwaarde geformuleerd.

De gemeente volgt de ontwikkeling ten aanzien van het aantal bijstandsuitkeringen op de voet.

Indicator: Uitstroom naar werk/zelfstandig ondernemerschap

Omschrijving: Aantal uitkeringsdossiers Participatie en IOAW/Z die in het kalenderjaar zijn beëindigd met als reden 'inkomen uit arbeid in dienstbetrekking en/of uitkering ziekte' of 'zelfstandig beroep/bedrijf' (cliënt en/of partner)

Bron: Gemeente Breda, Suite voor het Sociaal Domein

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
383	367	385	380	380

Toelichting: We verwachten geen significante wijziging ten opzichte van vorig jaar.

Indicator: Beschut werk

Omschrijving: Aantal plaatsen beschut werk (in fte van 31 uur)

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal fte van 31 uur

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
105,77	109,87	116	135	

Toelichting: Streefwaarde 2027 wordt eind 2026 vastgesteld door ministerie

Indicator: Sociale werkvoorziening (personen)

Omschrijving: Aantal personen dat begeleid wordt door de sociale werkvoorziening (WSW)

Bron: Gemeente Breda

Thema-indicatoren

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
903	428	613	607	600

Toelichting: Voor de streefwaarde voor 2027 wordt uitgegaan van het aantal personen dat voor 2015 een indicatie arbeidsbeperking heeft gekregen en onder de cao SW valt.

Indicator: Hulpvragen geldzorgen en schulden

Omschrijving: Aantal hulpvragen voor een vorm van dienstverlening bij de afdeling schuldhulpverlening (die worden afgehandeld middels informatie en advies, budgetbeheer, doorverwijzing of een schuldregelingstraject)

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant, Allegro

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
950	996	969	1.050	1.100

Toelichting: De verwachting is dat het aantal hulpvragen toeneemt als gevolg van de campagne Geldzorgen. Door het vergroten van de bekendheid van het ondersteuningsaanbod worden inwoners met geldzorgen eerder bereikt en gestimuleerd om hulp te zoeken.

Indicator: Schuldregelingen

Omschrijving: Aantal gestarte schuldregelingstrajecten (die kunnen leiden tot schuldbemiddeling, saneringskrediet, WSNP of geen vervolg)

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant, Allegro

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
194	219	207	340	250

Toelichting: Het aandeel schuldregelingstrajecten ten opzichte van het aantal hulpvragen neemt af. Door de inzet op preventie en vroegsignalering worden financiële problemen eerder gesignaleerd en aangepakt. Hierdoor blijft de schuldenlast vaker beperkt en kan een schuldregelingstraject in toenemende mate worden voorkomen.

Indicator: Budgetbeheer

Omschrijving: Aantal opgestarte budgetbeheertrajecten

Bron: Gemeente Breda, Kredietbank West-Brabant, Allegro

Meeteenheid: Aantal trajecten

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
256	378	337	375	300

Toelichting: Aangezien minder schuldregelingen worden verwacht, zullen er ook minder verzoeken zijn voor budgetbeheer.

Indicator: Lopende re-integratievoorzieningen

Omschrijving: Aantal inwoners van 15-64 jaar met een lopende re-integratievoorziening (per 10.000 inwoners). Het zijn voorzieningen die door een gemeente worden ingezet, nadat is vastgesteld dat iemand een belemmering heeft die directe arbeidsinschakeling bemoeilijkt (er is een afstand tot de arbeidsmarkt)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
164,3	173	168,3		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Vroegsignalering schuldenproblematiek

Omschrijving: Aantal signalen van te laat of niet betaalde rekeningen van vaste lasten

Bron: Gemeente Breda, Inforing

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
8.432	8.956	9.883	10.500	10.000

Toelichting: De kwaliteit van vroegsignalen neemt naar verwachting toe door verbeterde afspraken met signaalpartners. De inzet richt zich zowel lokaal, in samenwerking met onder andere woningcorporaties en particuliere verhuurders, als landelijk via brancheverenigingen. Daarnaast wordt het volume van vroegsignalering vergroot door naast de wettelijke signalen ook steeds meer signalen van andere lokale partners te benutten.

Indicator: Effectiviteit trajecten volwasseneneducatie

Omschrijving: Percentage deelnemers van een traject volwasseneneducatie dat verbetering ervaart in de toepassing van de taal in de praktijk

Bron: Onderzoeksrapport "betere basisvaardigheden en mogelijkheden om mee te doen in de omgeving en op het werk voor inwoners van West-Brabant"

Thema-indicatoren

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
	71	63		67

Toelichting: Door deelname aan de SAVE monitor die landelijk wordt ingezet is het mogelijk om de lokaal gerealiseerde indicator af te zetten tegen het landelijk gemiddelde. Het landelijk gemiddelde is 67%.

Indicator: Kinderen in uitkeringsgezin

Omschrijving: Percentage kinderen tot 18 jaar in uitkeringsgezin

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
6	6			

Toelichting: Voor deze indicator volgen wij de landelijke ontwikkeling via Waarstaatjegemeente. Gezien de beperkte gemeentelijke beïnvloedbaarheid sturen wij niet op een afzonderlijke lokale norm, maar streven wij naar een ontwikkeling die gelijk is aan of gunstiger is dan het landelijke gemiddelde.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Leren, ontwikkelen en werken

Het begrotingssaldo is met € 0,7 miljoen toegenomen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- De ombuiging op participatie loopt af: in 2026 was nog € 0,5 miljoen ingeboekt, vanaf 2027 is dit nihil. Hierdoor stijgt het begrotingssaldo met € 0,5 miljoen.
- De incidentele rijksmiddelen voor de implementatie van de Participatiewet in balans nemen af van circa € 0,35 miljoen in 2026 naar € 0,05 miljoen in 2027. Dit leidt tot een nadeel van circa € 0,30 miljoen.
- In 2026 was door budgetoverheveling 2025 eenmalig € 0,51 miljoen extra beschikbaar voor het organiseren van sociale ontwikkelbedrijven. Dit bedrag vervalt in 2027. Daarnaast is de SW-subsidie in 2027 € 1,10 miljoen lager door de afloop van de WSW-regeling.
- Voor de verbreding en digitalisering van de Bredapas is vanuit de budgetoverheveling 2025 in totaal € 0,4 miljoen doorgeschoven: € 0,2 miljoen naar 2027 en € 0,2 miljoen naar 2028. Voor 2027 betekent dit een tijdelijke verhoging van het budget.
- Voor vroegsignalering bij problematische schulden is in 2026 incidenteel € 0,23 miljoen ontvangen. Omdat deze bijdrage vooralsnog niet structureel is, vervalt dit bedrag in 2027.
- Het schuldenaankoopfonds wordt structureel doorgezet vanaf 2027, hiervoor is in het bestuursakkoord 2026-2030 € 0,08 miljoen beschikbaar gesteld.
- De doorbelasting van personeelskosten vanuit de afdeling Sociaal beleid is in 2027 € 1,1 miljoen hoger. Dit komt doordat de verdeling over de 3 ketens van het Sociaal Domein vanaf 2027 is aangepast aan de feitelijke inzet, nadat het team Juridische Zaken Sociaal Domein in 2026 is overgegaan naar Sociaal beleid.
- De toegekende loon-/prijscompensatie verhoogt het begrotingssaldo met € 1,0 miljoen.
- De extra middelen voor uitvoeringskosten van inburgering en migratie nemen af. In 2026 was hiervoor € 1,5 miljoen beschikbaar. In 2027 is dit € 1,3 miljoen en vanaf 2029 € 0,9 miljoen, omdat de doelgroep naar verwachting kleiner wordt.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Leren, ontwikkelen en werken	153.569	157.294	158.290	154.936	151.894	151.280
Totaal lasten	153.569	157.294	158.290	154.936	151.894	151.280
Baten						
Leren, ontwikkelen en werken	104.568	105.043	105.369	105.369	105.369	105.369
Totaal baten	104.568	105.043	105.369	105.369	105.369	105.369

Bedragen x € 1.000

Gerealiseerd saldo van baten en lasten	49.001	52.251	52.921	49.567	46.525	45.911
--	--------	--------	--------	--------	--------	--------

BELEIDSSTUKKEN THEMA LEREN, ONTWIKKELEN EN WERKEN

Naam document	Jaar
Beleidsplan Armoede en Schulden meedoen en rondkomen 2025-2028	2025
Actieplan arbeidsmarkt 2024-2026 lokaal	2024
Beleidskader Participatie	2015
Thuiskomen in Breda, visie nieuwe Wet inburgering	2021

1.5 Thema Leven

Om deze hoofddoelstellingen te bereiken, voeren we in 2027 verschillende activiteiten uit. Deze zijn te vinden onder 'wat gaan we daarvoor doen?'. Het totale pakket van activiteiten draagt bij aan het realiseren van de hoofddoelstellingen. De hoofddoelstellingen zijn gebaseerd op de [Gezondheidsvisie](#) en de [Visie op sport en bewegen](#).

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.5.1 We stimuleren dat iedereen in Breda gezond kan leven.

We stimuleren een leefstijl waarin bewegen, gezond eten en ontspannen vanzelfsprekend zijn en streven naar een omgeving die hiertoe uitnodigt. We zetten in op gelijke kansen voor gezondheid en hebben daarbij extra aandacht voor inwoners die dit het hardst nodig hebben. Zo dragen we bij aan een langer leven in goede gezondheid voor alle Bredanaars.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

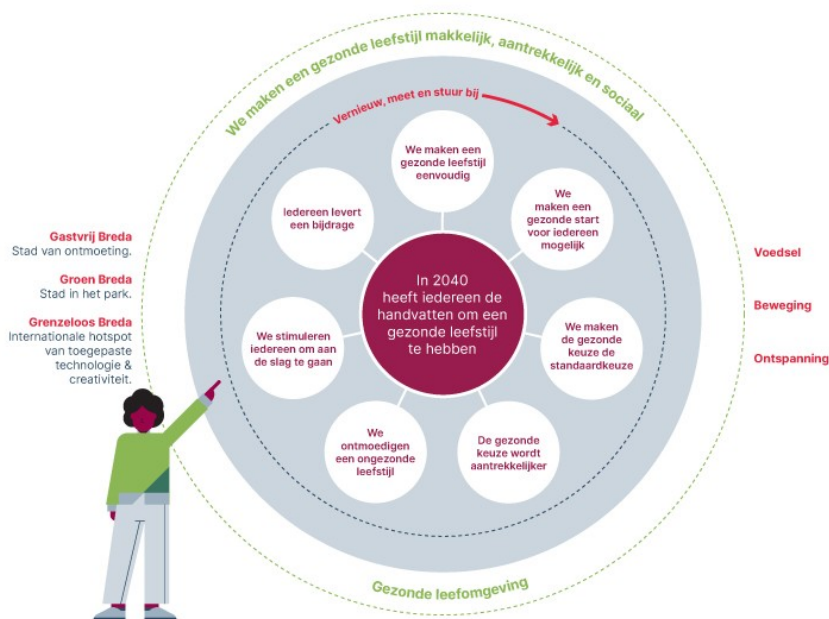
1.5.1.1 We voeren de Gezondheidsvisie en JOGG uit en werken mee aan de regionale samenwerking binnen IZA en AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord).

We voeren in 2027 de Gezondheidsvisie en JOGG uit en werken mee aan de regionale samenwerking binnen IZA en AZWA (Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord). We sluiten aan bij de ambities uit het bestuursakkoord om gezondheid, kansengelijkheid en een gezonde leefomgeving te versterken. Dit zijn de belangrijkste activiteiten:

- We verbeteren de gezonde voedselomgeving op en rond scholen, sportverenigingen en gemeentelijke voorzieningen. We zorgen ervoor dat de gezonde keuze de makkelijkste keuze is.
- We versterken de preventieve aanpak tegen vapes onder scholieren op het voortgezet onderwijs en studenten op het mbo en hbo. Daarnaast werken we verder aan een rookvrij Breda door onder andere samen te werken met de GGD aan de rookvrije wijkaanpak. We laten hierbij zien dat roken en vapes niet de norm is.
- We willen de ontspanning bevorderen onder onze inwoners. Hierbij hebben we speciale aandacht voor de mentale gezondheid onder jongeren en jongvolwassenen die we bereiken met preventief aanbod, zoals een website waarop je makkelijk hulp kunt vinden.
- We stimuleren bewegen als onderdeel van leefstijl en gezondheid, onder andere door een groene omgeving die uitnodigt tot sporten, spelen en ontmoeten.
- Vanuit het JOGG-actieplan 2026-2029 werken we verder aan een gezonde kindomgeving in Breda. We hanteren een wijkgerichte aanpak in Tuinzigt en blijven stadsbreed inzetten op groene schoolpleinen, moestuinieren en een gezonde leefomgeving.

- In de regio West-Brabant werken we regionaal en lokaal verder aan de doelen en ambities van het IZA (Integraal Zorgakkoord). Ter aanvulling op het IZA geldt vanaf 2027 het AZWA (Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord). Het fundament voor de (door)ontwikkeling van basisfunctionaliteiten.

Overzicht uit Gezondheidsvisie:



WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.5.2 We willen dat iedereen kan sporten en bewegen.

We vinden het belangrijk dat inwoners de mogelijkheid hebben om hun leven lang te sporten en te bewegen op een manier die bij hen past. We willen dat iedereen zich welkom voelt om mee te doen, ongeacht leeftijd, achtergrond of fysieke mogelijkheden. Daarom zetten we in op een gezonde, veilige en inclusieve sportomgeving.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.5.2.1 We stimuleren sporten en bewegen in de openbare ruimte.

We voeren het uitvoeringsprogramma Sport en Bewegen 2027-2030 uit.

Stimuleren van sport en beweging

- Samen met het waardenetwerk Gezond en Actief leven voeren we het uitvoeringsplan 2025-2027 uit.
- We zetten in op beweegwijsheid (doorontwikkeling van breed motorische ontwikkeling) in het onderwijs, bij sportverenigingen en in de openbare ruimte).
- Vanuit inclusief bewegen richten we ons op inwoners die drempels ervaren bij het vinden van passend sportaanbod.
- We hebben blijvende aandacht voor sporters met een beperking en voor hun begeleiding door Stichting BAS.
- We werken samen met het Jeugdfonds Sport en blijven dit fonds actief onder de aandacht brengen.
- We stimuleren nieuwe projecten en aanbod op het gebied van streetsports.

Sporten in de openbare ruimte

- Met aantrekkelijke routes en sportplekken zorgen we dat sport en beweging in de openbare ruimte toegankelijker wordt voor inwoners van onze dorpen en wijken.
- Bij gebiedsontwikkelingen nemen we de inrichting van een beweegvriendelijke openbare ruimte mee. Ook hebben we daarbij aandacht voor (commerciële) sportvoorzieningen.
- We investeren in de aanleg van nieuwe sportieve voorzieningen, zoals streetsports en gemarkeerde hardlooproutes.

Sportaccommodaties

- We werken aan een actualisatie van de tarievennota.
- We maken een investeringsplan voor de vernieuwing, uitbreiding en verbetering van sportaccommodaties.
- We dragen bij aan een blaashal voor hockey om de druk op de binnensportcapaciteit te verlichten.

Topsport en talentontwikkeling

- We zetten in op de talentontwikkeling van onze sporters met de ondersteuning van de regionale talentencentra.
- Met Team Breda gaan we bouwen aan een lokaal netwerk tussen atleten, de stad, het bedrijfsleven, het onderwijs, sportverenigingen en andere sportorganisaties.

Sportevenementen

- Na 5 succesvolle jaren zetten we in 2027 in op doorontwikkeling van de Bredaille waarbij we de verbinding met beweegstimulering versterken.

1.5.2.2 We zetten de succesvolle 1/3-regeling buitensport voort.

1.5.2.3 We starten met onze nieuwe aanpak voor topsport en talentontwikkeling.

1.5.2.4 We stimuleren kennisdeling en samenwerking tussen de organisatoren van sportevenementen.

INDICATOREN

De indicator Structureel sporten laat zien hoever we zijn met onze doelstelling om zo veel mogelijk Bredanaars te laten bewegen. De indicatoren over de gezondheidsbeleving laten zien in hoeverre iedereen in Breda gezond kan leven.

Thema-indicatoren

Indicator: Structureel sporten

Omschrijving: Percentage inwoners (18+) dat structureel sport (minimaal 1x per week)

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
65	66	64	71	68

Toelichting: We streven ernaar dat in 2027 ten minste 68% van de inwoners van Breda structureel sport.

Indicator: Gezondheidsbeleving (lichamelijk)

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer voor de lichamelijke gezondheid

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7,4	7,6	7,4	7,5	7,5

Toelichting: We sluiten aan op de realisatie en doelstelling van de afgelopen jaren.

Indicator: Gezondheidsbeleving (mentaal/psychisch)

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer dat mensen geven bij de stelling: "ik ben tevreden met mijn mentale/psychische gezondheid"

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
	7,8	7,8	7,8	7,8

Toelichting: Op basis van de resultaten van voorgaande jaren wordt de huidige streefwaarde passend geacht en ongewijzigd voortgezet.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Het begrotingssaldo is met € 1,4 miljoen afgenomen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- De doorbelasting van personeelskosten vanuit de afdeling Sociaal Beleid neemt in 2027 met € 0,3 miljoen af als gevolg van een aanpassing van de verdeling binnen het Sociaal Domein op basis van de feitelijke inzet.

- In 2026 wordt incidenteel geïnvesteerd in een blaashal voor de hockeysport. Hiermee wordt de druk op de beschikbare binnensportaccommodaties verminderd. In 2027 leidt dit tot een afname van € 0,8 miljoen.
- In 2027 vervalt de investeringsregeling sportaccommodaties. Hierdoor nemen de uitgaven af met € 0,3 miljoen ten opzichte van 2026.
- In het bestuursakkoord 2026-2030 is ook voor 2027 een bedrag van € 0,08 miljoen beschikbaar gesteld voor Stichting Bredase Aangepaste Sporten (BAS).
- Voor sport en beweging in de openbare ruimte is een impuls van jaarlijks € 0,05 miljoen beschikbaar gekomen in deze bestuursperiode.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Leven	17.376	19.767	10.185	10.980	10.284	10.291
Totaal lasten	17.376	19.767	10.185	10.980	10.284	10.291
Baten						
Leven	8.102	8.476	256	256	256	256
Totaal baten	8.102	8.476	256	256	256	256
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	9.274	11.291	9.929	10.724	10.028	10.035

BELEIDSSTUKKEN THEMA LEVEN

Naam document	Jaar
Gedurfd, gezond en gelukkig! Gezondheidsvisie Breda 2024-2040	2024
Uitvoeringsprogramma Gezondheidsvisie 2026-2029	Nog niet beschikbaar
Uitvoeringsprogramma Sport en Bewegen 2026-2029	Nog niet beschikbaar
JOGG Breda Actieplan	Nog niet beschikbaar

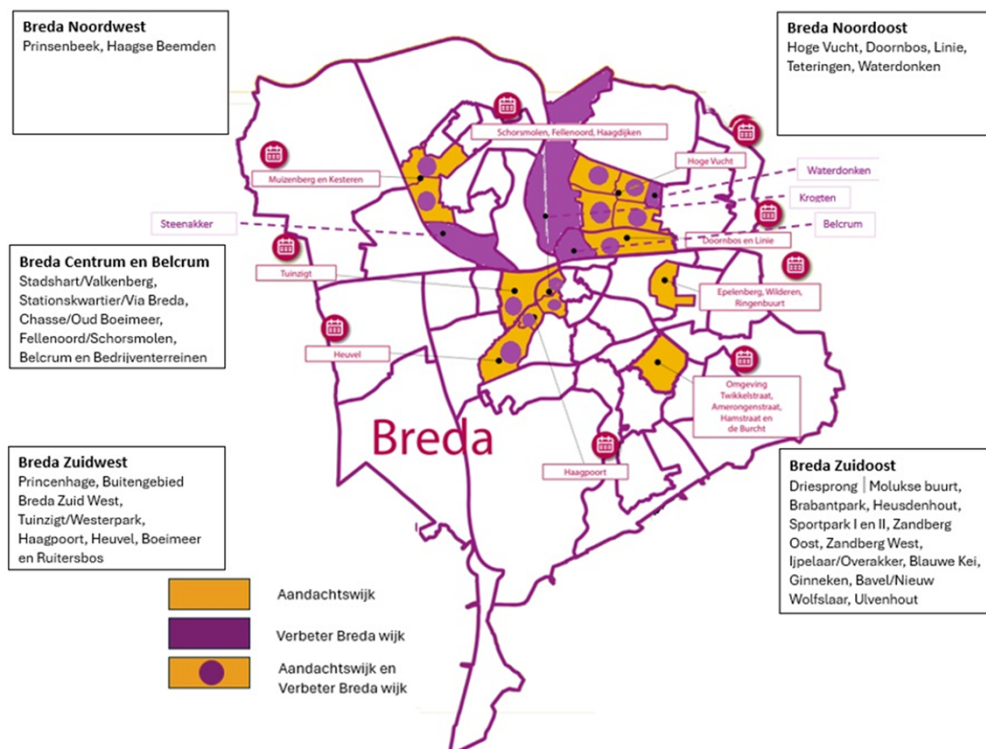
1.6 Thema Ontmoeten

In een groeiend en bruisend Breda waar bewoners met elkaar verbonden zijn, kennen mensen elkaar en komen zij elkaar dicht bij huis tegen. Deze ontmoeting leidt tot sterke dorpen, wijken en buurten en waar mensen weten dat ze gezien worden en voor elkaar klaar staan. Dit verstaan we onder weerbaarheid. Onze inzet op deze doelstelling meten we op basis van indicatoren over de beleving van bewoners. Zo berekenen we de sociale cohesie op basis van antwoorden op een aantal vragen in de Buurtenquête. Dit is voor ons een belangrijke graadmeter hoe de ontwikkelingen in de stad als geheel en in de dorpen en wijken verlopen, ofwel het sentiment in de stad, dorp of wijken. Vragen waarin Bredanaars aangeven in hoeverre zij zelf actief zijn in hun buurt en hoe zij de ondersteuning van initiatieven door de gemeente beoordelen kleuren deze ontwikkelingen verder in. Concreet zien we in het aantal bewonersinitiatieven in de dorpen en wijken en in het aantal wijkdeals terug wat de directe resultaten hiervan zijn op straat.

Om deze doelstellingen te bereiken, zetten we in op het ondersteunen van de vrijwilligers die dagelijks het verschil maken in de dorpen en wijken. We zien deze vrijwilligers als onmisbaar bij de activiteiten in de dorpen en wijken en in het beschikbaar hebben van voorzieningen, zoals de buurthuizen. De vrijwilligers die zich inzetten voor de honderden buurtinitiatieven en wijkdeals in de dorpen en wijken zorgen voor een levendige, bruisende stad. Hier zien we onze ambitie voor een groene stad die sociale activiteiten uitdaagt en activeert in uitvoering. We investeren extra in wijkdeals als instrument om de ambities Stad in een Park samen met bewoners te realiseren. Graag benutten we de betrokkenheid van bewoners ook in participatie. We vertalen grote, gemeentebrede opgaven naar consequenties voor de dorpen en wijken en gaan hierover in gesprek. Dit doen we onder andere met de dorps- en wijkraden. Daarnaast helpen we opgaven verder met onze wijk- en proceskennis waarmee slagingskansen aanzienlijk verbeteren. Natuurlijk is dat aan de orde als er een speelplek wordt vervangen, maar evengoed bij activiteiten, zoals het opstellen van een wijkplan. In 2027 leveren we een gebiedsperspectief/wijkplan Hoge Vucht op. Ook in de dorpen en wijken waar een dergelijk plan niet in de planning zit, zijn en blijven onze wijkbeheerders in gesprek met (actieve) bewoners. Dit om voortdurend een actueel beeld te hebben van de sentimenten in de wijken. We zoeken ook voortdurend naar vormen van samenwerking met de dorpen en wijken waar de energie is en gaan in ons nieuwe beleid daar ook op inzetten gezien de ontwikkeling van Breda en de innovatieve mogelijkheden om samen te werken.

We zien dat voor het behalen van onze doelstellingen op ontmoeting, maar ook op leefbaarheid en veiligheid, extra inzet nodig is in de aandachtswijken. Om die reden neemt de wisselwerking tussen de inzet vanuit het wijkgericht werken en de inzet vanuit Verbeter Breda een belangrijke plek in, in het werken in de wijk. Zo werken we vanuit buurtpunten waar de uitdagingen in de wijk hierom vragen. De buurtpunten zien we als plekken waar de samenwerking tussen wijkprofessionals, maar ook met bewoners tot uiting komt in concrete projecten en activiteiten. Deze dragen bij aan leefbaarheid en kansengelijkheid en daarmee aan een fijne buurt om te wonen.

In de wijken waar de afgelopen jaren wijkplannen zijn gemaakt (Heusdenhout en Tuinzigt) vraagt de uitvoering om focus in de uitvoering. Hetzelfde geldt voor de grote projecten waar vanuit de wijkaanpak aan wordt meegewerkt, zoals de aanpak in het Valkenbergpark-Stationsgebied en het voorbereiden van een veilige jaarwisseling. Ook bredere thema's, zoals Weerbare wijken, Sociale basis en de Energietransitie krijgen een plek in het werken in de dorpen en wijken en hebben onze speciale aandacht. Naast deze inzet, is tijd en capaciteit nodig om het wijkgericht werken (beleidsnota 2012) en de wijkaanpak (uitvoeringsplan 2019) te herzien. We hebben veel ambitie en we bereiken veel. Onze werkwijze waarbij we vooral reageren op wat er speelt in de dorpen en wijken vraagt echter om focus. Ook het in beeld brengen van wat we kunnen realiseren en wat er met de beschikbare capaciteit en middelen niet lukt, hoort daarbij. Op deze manier dragen we bij aan het herijken van onze werkwijze. Hierbij zoeken we in lijn met de bredere ambities in de stad meer samenhang en samenwerking met partners die in de wijken actief zijn, met name in het onderwijs en het bedrijfsleven.



WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.6.1 We versterken de sociale cohesie en verbeteren deze waar dat nodig is.

- We zorgen voor een duurzaam en financieel gezond aanbod van buurthuizen in de dorpen en wijken, gericht op het bieden van een inclusieve en uitnodigende ontmoetingsplek waar wordt voorzien in de (sociale) behoefte vanuit buurtbewoners.
- Het versterken van ontmoeting in de openbare ruimte en het faciliteren van het leggen en onderhouden van contact zijn doelstellingen bij ingrepen in de openbare ruimte.
- Bij het ondersteunen van buurthuizen, ontmoetingsplekken in de dorpen en wijken (zoals sportkantines, buurtpunten, gemeenschapsruimtes in wooncomplexen, wijkbibliotheken en locaties van wijkorganisaties) zetten we in op samenhang en een aanvullend aanbod. Hierbij zijn doelstellingen, zoals van Verbeter Breda en Breda Stad in een Park leidend.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.6.1.1 We zorgen voor mogelijkheden om elkaar te ontmoeten in de dorpen en wijken.

- We ondersteunen buurthuizen in gemeentelijke panden en buurthuizen in andere gebouwen op basis van het Buurthuizenbeleid. Dit doen we vooral door in gesprek met vrijwilligers ruimte te geven aan initiatieven uit het dorp of de wijk en mee te denken over een gezonde exploitatie van het buurthuis.
- Door de inzet van Wijkdeals spreken we met (groepen) bewoners af hoe bewoners openbare ruimte zelf kunnen beheren, zodat de openbare ruimte zo goed mogelijk aansluit bij hun wensen voor hun buurt. Door de inzet van een flexibel budget kunnen we kleine ingrepen in de buitenruimte uitvoeren die niet geprogrammeerd zijn, maar wel bijdragen aan een fraaie en veilige buurt.
- Door de samenwerking tussen gemeente, organisaties en bewoners in de dorpen en wijken te versterken – brengen we in beeld hoe we samenhang tussen activiteiten kunnen versterken en wat de behoefte aan aanvullend aanbod is. Hiervoor organiseren we overleggen en brengen we samen met onder andere dorps- en wijkraden prioriteiten voor de dorpen en wijken in beeld.
- Voor de aandachtswijken in Hoge Vucht maken we een wijkplan.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.6.2 We verbeteren de leefbaarheid in alle dorpen en wijken.

- In de aandachtswijken staat de sociale en fysieke leefbaarheid onder druk. Met de aanpak aandachtswijken verbeteren we de leefbaarheid in deze wijken.
- We zorgen dat de buurthuizen een goede basis vormen voor de sociale cohesie en leefbaarheid in de aandachtswijken.
- We werken aan het steeds meer in samenhang brengen van de inzet in de aandachtswijken met het programma Verbeter Breda.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.6.2.1 We verbeteren waar nodig de sociale en fysieke leefbaarheid.

- Voor aandachtswijken waar de leefbaarheid onder druk staat maken we met wijkprofessionals en bewoners een wijkagenda. We voeren de maatregelen op deze wijkagenda's uit op basis van samenwerking in de wijk.
- We ondersteunen waar nodig de vrijwillige inzet in buurthuizen in aandachtswijken met professioneel beheer.
- Zo wordt vanuit de teams van wijkprofessionals en bewoners in de buurtpunten invulling gegeven aan de doelstellingen van de buurtpuntsubsidie vanuit Verbeter Breda.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

1.6.3 We betrekken kinderen en omwonenden bij goede speelvoorzieningen.

- In de bewonersparticipatie in de dorpen en wijken krijgen speelplekken extra aandacht. We zien speelplekken als een aanleiding voor ontmoeting tussen verschillende groepen bewoners.
- Bij het invullen van bewonersparticipatie rond speelplekken kijken we goed naar de behoeften en het aanbod voor specifieke groepen, zoals kinderen met een beperking.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

1.6.3.1 We onderhouden en verbeteren waar mogelijk speelvoorzieningen.

- We onderhouden de speelplekken in de dorpen en wijken.
- We zorgen voor veilige speelplekken. Wanneer speeltoestellen niet meer veilig zijn, vervangen we deze.
- We verbeteren waar mogelijk het aanbod aan speelplekken via maatwerk. Bij het vervangen van top speelplekken hebben we extra aandacht voor kinderen met een beperking.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Sociale cohesie

Omschrijving: Score sociale cohesie

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenhed: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
6		6	6	6

Toelichting: De indicator 'sociale cohesie' is gebaseerd op vragen uit de Buurtenquête die gaan over het plezierig wonen in de buurt. Met het ondersteunen van initiatieven uit de wijken en dorpen en op basis van het contact met (groepen) bewoners richten we zo onze inzet op het verbeteren van de sociale cohesie. We zien binnen de gemeente verschillen in de score op sociale cohesie. We willen de sociale cohesie gemiddeld minstens op het bestaande niveau (6) houden. Daarbij richten we ons vooral op de buurten waar de score lager is dan de gemiddelde streefwaarde.

Indicator: Leefbaarheidsinitiatieven vanuit bewoners

Omschrijving: Aantal ingediende leefbaarheidsinitiatieven van bewoners (fysiek, sociaal, overlast en/of veiligheid)

Bron: Gemeente Breda, registratie afdeling Wijkzaken

Thema-indicatoren

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
209	235	180	125	180

Toelichting: Na de bezuinigingen zien we dat voor veel initiatieven andere (co-) financiering wordt gevonden. Hierdoor daalt het gemiddelde subsidiebedrag per initiatief en richten we ons in 2027 op het aantal van 180 initiatieven dat ook in 2025 is ondersteund met subsidie.

Indicator: Wijkdeals

Omschrijving: Het totaal aantal actieve zelfbeheerovereenkomsten met groepen bewoners die zich richten op het verbeteren en onderhouden van een stuk openbare ruimte in hun woonomgeving. Deze overeenkomsten worden Wijkdeals genoemd. De gemeente biedt hierbij hulp in de vorm van een vergoeding, advies, materiaal of in de organisatie.

Bron: Gemeente Breda, registratie afdeling Wijkzaken in zaaksysteem

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
581	681	670	700	725

Toelichting: Het aantal Wijkdeals neemt jaar na jaar toe. We zien dat er weinig Wijkdeals stoppen, waardoor we verwachten in 2027 op 725 Wijkdeals uit te komen.

Indicator: Actief in de buurt

Omschrijving: Percentage bewoners dat zich actief heeft ingezet in de buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
28		30	28	30

Toelichting: Met het werken aan doelstellingen op dit thema nodigen we bewoners uit om zich voor hun buurt in te zetten. Middels buurthuizen, wijkinitiatieven en netwerken in dorpen en wijken ondersteunen we een stabiel deel van de bewoners dat zich voor hun buurt inzet. Het resultaat van 2025, met 30% gemiddeld, is hierbij de streefwaarde.

Indicator: Ondersteuning buurtinitiatieven

Omschrijving: Percentage bewoners dat het (helemaal) oneens is met de stelling: De gemeente ondersteunt buurtinitiatieven op het gebied van leefbaarheid en veiligheid voldoende

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
		12	9	9

Toelichting: Na een toename van het aandeel respondenten van de buurtenquête dat het niet eens is met de stelling dat de gemeente buurtinitiatieven voldoende ondersteunt, stellen we ons ten doel de realisatie voor deze daling te evenaren. Een verbetering van het aandeel van 12% naar 9% respondenten dat het (helemaal) oneens is met de stelling dat de gemeente buurtinitiatieven voldoende ondersteunt.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Ontmoeten

Het begrotingssaldo is met € 0,9 miljoen afgenomen. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- In het bestuursakkoord is € 0,3 miljoen structureel beschikbaar gesteld voor Stad in een park- groene wijkdeals, hiervan is € 0,1 miljoen toegevoegd aan de wijkdeals binnen thema Ontmoeten.
- Ten opzichte van 2026 is in 2027 circa € 1,0 miljoen minder aan middelen beschikbaar voor de uitvoering van de opgave Asiel en Opvang. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2026 incidentele middelen (€ 0,7 miljoen) beschikbaar waren voor onder meer de uitvoering van de Spreidingswet, de aanpak van overlastgevende asielzoekers, de uitkering op grond van het Faciliteitenbesluit opvangcentra en activiteiten gericht op community building. Daarnaast wijzigt de bekostigingssystematiek van de opvanglocatie Het Koetshuis. Vanaf 2027 valt deze locatie onder de Doelgroep Flexibele Regeling (DFR), dit betreft een specifieke uitkering van het Rijk. Hiermee vervallen de huidige financieringsstromen vanuit HAR+ en de gemeentelijke structurele bijdrage van € 0,3 miljoen. De exploitatie wordt daarmee volledig bekostigd volgens een landelijke financierings- en verantwoordingssystematiek die beter aansluit bij de feitelijke opvangopgave en de daarbij behorende kosten.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
--------	-------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Bedragen x € 1.000

	na wijziging					
Ontmoeten	21.911	19.752	18.587	5.807	5.868	5.878
Totaal lasten	21.911	19.752	18.587	5.807	5.868	5.878
Baten						
Ontmoeten	17.268	13.968	13.690	900	900	900
Totaal baten	17.268	13.968	13.690	900	900	900
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	4.642	5.784	4.898	4.907	4.968	4.978

BELEIDSSTUKKEN THEMA ONTMOETEN

Naam document	Jaar
Welkom in mijn wijk	2012
Actualisatie Buurthuizen Beleid Breda 2025	2025
Prestatieafspraken Breda 2024 tot en met 2028 Woningcorporatie	2024
Uitvoeringsakkoord 2023-2026 Wijk- en dorpsraden	2023

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Opgroeien	150.510	151.139	149.805	140.372	140.415	137.675
Betrokken zijn	68.591	72.204	73.244	70.687	58.800	59.233
Thuis	61.771	68.696	62.071	61.958	62.455	62.455
Leren, ontwikkelen en werken	153.569	157.294	158.290	154.936	151.894	151.280
Leven	17.376	19.767	10.185	10.980	10.284	10.291
Ontmoeten	21.911	19.752	18.587	5.807	5.868	5.878
Totaal lasten	473.727	488.852	472.182	444.740	429.716	426.812
Opgroeien	68.200	65.089	63.904	63.904	63.904	61.271
Betrokken zijn	2.864	2.872	2.015	2.021	934	934
Thuis	10.805	9.656	7.977	7.977	7.977	7.977
Leren, ontwikkelen en werken	104.568	105.043	105.369	105.369	105.369	105.369
Leven	8.102	8.476	256	256	256	256
Ontmoeten	17.268	13.968	13.690	900	900	900
Totaal baten	211.806	205.103	193.211	180.426	179.340	176.707
Stortingen						
Algemene reserve programma 1						
Exploitatiereserve programma 1	710					
Reserve investeringen sportverenigingen						
Reserve vrouwenopvang	2.600	1.407				
Totaal stortingen	3.310	1.407				
Onttrekkingen						
Algemene reserve programma 1	2.750	2.587	800	1.300	200	200
Exploitatiereserve programma 1	1.830	6.356	2.092	832		

Bedragen x € 1.000

Reserve investeringen sportverenigingen	653	426				
Reserve vrouwenopvang	1.600	2.979				
Totaal onttrekkingen	6.833	12.348	2.892	2.132	200	200
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	258.398	272.808	276.079	262.182	250.176	249.906

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030 (bruto)	Planning uitgaven 2031-2035 (bruto)	Planning uitgaven 2036-2040 (bruto)	Planning uitgaven 2041-2045 (bruto)
	Speeltoestellen en sport in de openbare ruimte (instandhouding)	642	620	620	750	3.750	3.250	4.500
Project		642	620	620	750	3.750	3.250	4.500
Totaal		642	620	620	750	3.750	3.250	4.500

Speelvoorzieningen

De investeringen zijn bedoeld voor vervangingen om de huidige speel- en sportvoorzieningen in stand te kunnen houden.

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Vitaal en sociaal Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Algemene reserve programma 1	2.500		800	1.700
Exploitatiereserve programma 1	2.924		2.092	832
Totaal	5.424		2.892	2.532

Algemene reserve programma 1

Aan de algemene reserve wordt € 0,8 miljoen onttrokken. Een bedrag van € 0,1 miljoen is bestemd voor de tussenvoorziening (tijdelijke uitbreiding sociale woningvoorraad) en € 0,7 miljoen betreft diverse impulsen uit het bestuursakkoord 2026-2030. Deze middelen zijn in 2027 toegevoegd aan de exploitatiebegroting.

Exploitatiereserve programma 1

Vanuit eerdere besluitvorming zijn er middelen overgeheveld/doorgeschoven naar 2027. Het betreft hier onder andere gelden voor de Arbeidsmarktregio West-Brabant en armoedegelden. Deze middelen zijn in 2027 toegevoegd aan de exploitatiebegroting.

VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

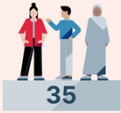
Vitaal en sociaal Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Voorziening van derden verkregen middelen programma 1	25			25
Voorziening archivering Juzt	1.181		69	1.112
Totaal	1.206		69	1.137

Voorziening archivering Juzt

Deze voorziening is bedoeld om de komende jaren de bewaarderstaken uit te voeren vanwege de opheffing van stichting Juzt.

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma. Voor de specifieke bijdragen, de belangrijkste beleidsontwikkelingen en de risico's verwijzen we naar de paragraaf verbonden partijen.

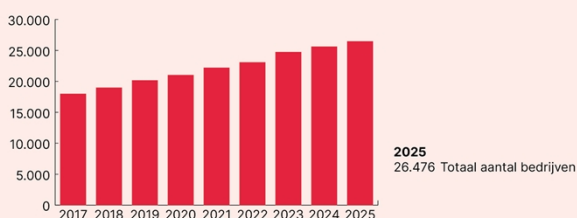
 GGD West-Brabant	 16	 € 9.465.000
GR GGD West-Brabant	Aantal deelnemers	Bijdrage gemeente Breda in 2027
 RAV Brabant Midden-West-Noord	 35	 € 0
GR Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord	Aantal deelnemers	Bijdrage gemeente Breda in 2027
 LEERPLICHT / REGIONAAL BUREAU / WEST-BRABANT	 14	 € 1.339.000
GR Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten	Aantal deelnemers	Bijdrage gemeente Breda in 2027
 NEOVITA	 1	 € 0
BV Neovita	Aantal deelnemers	Bijdrage gemeente Breda in 2027

ONDERNEMEND BREDA

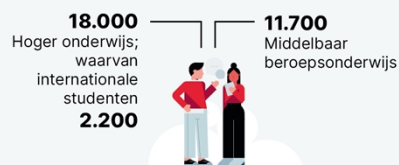
HET PROGRAMMA IN BEELD

Programma 2 Ondernemend Breda

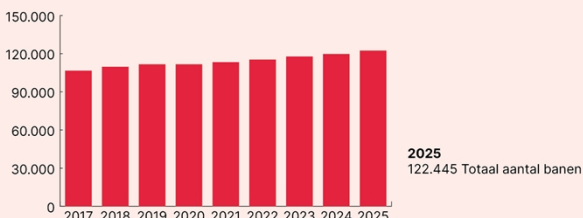
Bedrijven



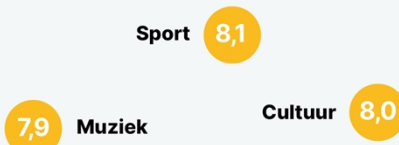
Studenten



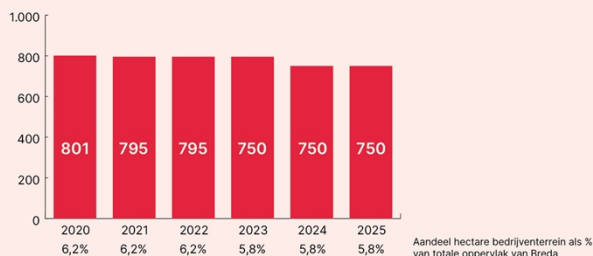
Banen



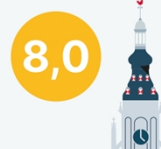
Waardering evenementen



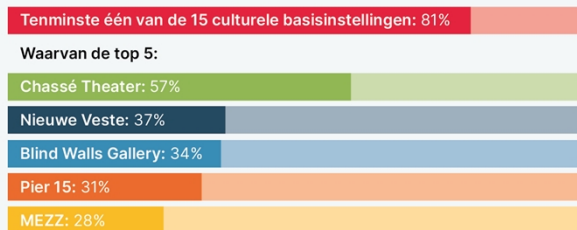
Hectare bedrijventerrein



Waardering binnenstad



Percentage inwoners dat culturele basisinstellingen heeft bezocht (2025)



Percentage inwoners dat zichzelf digivaardig vindt



Infographics t.b.v. begroting 2027.
Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
Een definitieoverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlage.

**GEMEENTE
BRED**

ONZE AMBITIE

Breda bouwt aan een toekomstbestendige economie die innovatief en duurzaam is en waarde toevoegt voor de samenleving. We streven naar een vitale, veerkrachtige en groene stad met genoeg aantrekkelijke banen. De economische visie vormt hierbij het vertrekpunt: Breda als stad van oplossingen.

Innovatiedistrict

Het Innovatiedistrict Breda versterkt het ecosysteem voor Toegepaste Technologie & Creativiteit (TT & C) door talent, ondernemerschap, kennisontwikkeling en toepassing van innovatie met elkaar te verbinden. Daarmee versterken we de (economische) ontwikkeling van Breda en bouwen we aan een toekomstbestendige economie waarin bedrijven, onderwijsinstellingen en overheid samenwerken aan innovatie, talentontwikkeling en maatschappelijke opgaven. De clusters Robotica & AI en Games & Creative Technology vormen hierbij de inhoudelijke speerpunten.

Toekomstbestendig ondernemen

Breda werkt aan een sterk, toekomstgericht vestigings- en ondernemingsklimaat dat past bij de groei van de stad. We willen een aantrekkelijke stad blijven om te wonen, leren, werken en ondernemen. Daarom versterken we de voorwaarden voor economische ontwikkeling met ruimte voor ondernemerschap, aandacht voor talentontwikkeling en inzet op duurzaamheid en digitalisering. Ook internationaal zetten we Breda op de kaart als aantrekkelijke vestigingsplaats voor bedrijven en talent.

Zo verankeren we de economische basis van Breda en bieden we ruimte aan bestaande en nieuwe bedrijven om zich te ontwikkelen. Dit draagt bij aan duurzame werkgelegenheid, brede kansen voor inwoners en een veerkrachtige economie met maatschappelijke meerwaarde voor de stad.

Werklocaties

Een sterke economie vraagt om ruimte om te ondernemen. Zonder voldoende werklocaties komt de werkgelegenheid en daarmee de welvaart in Breda onder druk te staan. We maken bestaande bedrijventerreinen toekomstbestendig. Tegelijkertijd werken we aan nieuwe locaties volgens de uitgangspunten van de omgevingsvisie en de in 2026 vastgestelde Ruimtelijk-economische visie. Hierin staat welk type werklocaties Breda nodig heeft voor de toekomst.

Bezoekersstad

We vergroten de aantrekkingskracht van Breda samen met ondernemers, evenementenorganisatoren, vastgoedeigenaren, onderwijsinstellingen, Breda Marketing en andere partners. Zo profileren we Breda als weekendstad, een bruisende bezoekers- en verblijfsstad met een aantrekkelijke en levendige binnenstad, onderscheidende evenementen en festivals, kwalitatieve horeca, cultuur, sterke voorzieningen en een herkenbaar profiel op het gebied van Toegepaste Technologie & Creativiteit. Met het programma Bezoekersstad bouwen we samen aan een vitale, gastvrije en unieke stad voor inwoners, bezoekers, studenten en ondernemers.

Digitalisering

Breda blijft in 2027 werken aan verantwoorde digitale innovatie. We doen dat niet als eindpunt, maar als tussenstap in een meerjarige ontwikkeling. In proeftuinen en op testlocaties onderzoeken we hoe technologie, zoals AI, sensoren, drones, digital twins en immersieve toepassingen kan bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Daarbij houden we nadrukkelijk aandacht voor ethiek, privacy, digitale veiligheid, inclusie en duurzaamheid.

Grote projecten in de stad

Breda groeit. Daarom blijven we investeren in de ontwikkeling van bestaande en nieuwe gebieden. Met grote projecten, zoals 't Zoet, de Nieuwe Mark en andere gebiedsontwikkelingen bouwen we aan de stad van morgen. Deze projecten dragen bij aan de woningbouwopgave, een sterke economie, een aantrekkelijke leefomgeving en een duurzame toekomst.

Door wonen, voorzieningen, bereikbaarheid, groen en water in samenhang te ontwikkelen, zorgen we ervoor dat de stad, wijken en dorpen meegroeien. Samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke partners bouwen we aan gebieden die passen bij het karakter van Breda, de wijken en de dorpen. Zo werken we aan de ambitie om tot 2040 25.000 woningen toe te voegen en in deze bestuursperiode 7.000 woningen mogelijk te maken.

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

We werken vanuit 4 programmalijnen: de kracht van toegepaste innovatie, ondernemen met lef, verrassende stad en digitalisering.

De kracht van toegepaste innovatie

Innovatiedistrict

Het Innovatiedistrict Breda versterkt de economische ontwikkeling van Breda door een samenhangend ecosysteem voor Toegepaste Technologie & Creativiteit verder uit te bouwen. Daarbij staan de clusters Robotica & AI en Games & Creative Technology centraal. We versterken ondernemerschap, bevorderen innovatie en ondersteunen de ontwikkeling van startups, scale-ups en gevestigde bedrijven. Door onderwijs, bedrijfsleven en overheid duurzaam met elkaar te verbinden, vergroten we de innovatiekracht, versterken we het vestigingsklimaat en binden we talent aan Breda.

De ontwikkeling van het Innovatiedistrict draagt bij aan economische groei, hoogwaardige werkgelegenheid en een toekomstbestendige economie waarin kennis en technologie worden toegepast op maatschappelijke opgaven binnen onder meer zorg, agrofood, logistiek, defensie en onderwijs.

Regionaal samenwerken

We zetten stevig in op economische samenwerking in de regio en bouwen aan regionale innovatieclusters. Dit doen we op basis van onze eigen ambities, strategische agenda's met onze regionale samenwerkingspartners (SRBT en Tilburg, Baroniegemeenten, Economic Board West-Brabant/REWIN).

Ondernemen met lef

Toekomstbestendig ondernemen

Een toekomstbestendig vestigingsklimaat vraagt om goede voorwaarden voor economische ontwikkeling. Verduurzaming, schaarste aan grondstoffen, krapte op de arbeidsmarkt en technologische veranderingen maken een sterke en wendbare economische basis nodig. Daarom werken we aan een omgeving waarin bedrijven kunnen starten, groeien, innoveren en bijdragen aan duurzame werkgelegenheid en nieuwe verdienmodellen. Meer specifiek werken we aan:

- een sterk economisch ecosysteem. Dat is het geheel van ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen, overheid, talent, netwerken, voorzieningen en kapitaal dat samen de basis vormt voor economische ontwikkeling.
- toekomstbestendige bedrijven. Meer ondernemers met een duurzaam verdienmodel, technologie-adaptief en in staat zich snel aan te passen aan veranderende omstandigheden.
- een circulaire economie in 2050 waarin hergebruik van materialen en grondstoffen centraal staat
- maatschappelijke impact: ondernemers die bijdragen aan maatschappelijke vraagstukken

Dienstverlening

Ondernemers staan voor grote uitdagingen en transitie. Onze dienstverlening moet daarop aansluiten. We maken gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers eenvoudiger, vraaggericht en toegankelijk, met één centrale plek voor alle ondernemersvragen.

Internationaal

We blijven ook in 2027 werken aan een internationaler Breda. Met onze inzet dragen we bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor internationale bedrijven en talenten. Het internationale karakter van Breda wordt steeds meer zichtbaar in de stad.

Daarnaast zorgt onze inzet voor een groter internationaal netwerk van samenwerkingspartners. We benutten de kracht die deze internationale partners, bedrijven en talenten aan onze innovatie-ecosystemen toevoegen. Ons streven is om kansen voor Europese financiering optimaal te benutten. Breda komt internationaal steeds meer op de kaart.

Talent

We willen talent behouden voor de stad en regio. Daartoe werken we nauw samen met onderwijspartners, werkgevers én de talenten zelf. Vooral technisch talent hebben we hard nodig om onze ambities te realiseren. De uitdagingen blijven voor alle sectoren complex. We stimuleren samenwerking en durven te experimenteren. We nemen ervaringen vanuit het Actieplan Arbeidsmarkt mee in onze vervolgaanpak en zorgen voor goede borging van succesvolle initiatieven, zoals het MKB traineeship en ENTER Breda.

Verrassende stad

Werklocaties

De ruimte voor bedrijven in Breda is beperkt. Tegelijk groeit de vraag door uitbreiding van bedrijven en de toename van de bevolking. Daarom vertalen we de in 2026 vastgestelde Ruimtelijk-economische visie in concrete projecten en acties. We werken aan de volgende doelen en resultaten:

- een kwaliteitsslag op de bestaande terreinen en kantorenlocaties om ze toekomstbestendig te maken
- de voorbereiding van nieuwe bedrijventerreinen
- een zodanige inrichting van de werklocaties dat de stad en de ondernemers de economische transitie kunnen maken
- het juiste bedrijf op de juiste plaats

- de voortgang in onze klimaatdoelen

Bezoekersstad

We versterken de vitaliteit en aantrekkingskracht van Breda door te investeren in de kwaliteit van de binnenstad, winkelgebieden, horeca, evenementen en openbare ruimte. We bouwen Breda verder uit als gastvrije en bruisende bezoekers- en verblijfsstad, waar inwoners en bezoekers elkaar ontmoeten, verrast worden en langer verblijven.

We versterken de kwaliteit, samenhang en beleefbaarheid van de binnenstad en verbeteren de verbinding met de gebiedsontwikkeling 't Zoet. Daarbij benutten we erfgoed, groen en water als onderscheidende kwaliteiten van Breda en versterken we de samenhang tussen stad, dorpen en buitengebied.

We zetten in op een kwalitatief, divers en onderscheidend horeca- en evenementenaanbod dat bijdraagt aan de levendigheid, identiteit en profilering van Breda. We bieden ruimte aan nieuwe concepten, een aantrekkelijke avond- en nachtcultuur en evenementen die passen bij het Bredase profiel van Toegepaste Technologie en Creativiteit. Daarbij bewaken we de balans tussen levendigheid, leefbaarheid en veiligheid. Tegelijkertijd werken we aan een toekomstbestendige aanpak voor citymarketing en bezoekersinformatie waarbij digitale dienstverlening een steeds belangrijkere rol krijgt.

Samen met onze partners versterken we de zichtbaarheid en positionering van Breda als gastvrije stad voor bewoners, bezoekers, studenten, talent en ondernemers.

Digitalisering

In 2027 willen we de huidige basis bestendigen van Breda. We versterken het ecosysteem, maken rollen en verantwoordelijkheden scherper en brengen maatschappelijke vraagstukken, technologische kennis en uitvoeringskracht beter bij elkaar. De digitale marktplaats en het partnernetwerk helpen om vragen uit de stad te koppelen aan innovatieve oplossingen.

Daarnaast maken we in 2027 de stap van experimenteren naar toepassen concreter. Als aanjager, verkenners en verbinder helpt Breda om lessen uit onder meer de proeftuin Binnenstad, de inzet van sensoren en de ervaringen op proeftuin bedrijventerrein Hazeldonk te vertalen naar keuzes voor vervolg. Zo bepalen we samen met partners welke toepassingen kansrijk zijn, welke we overdragen en welke we verder brengen richting doorontwikkeling of structurele borging.

Ook in 2027 blijft digitale bewustwording een belangrijk onderdeel van Breda. We willen Breda verder ontwikkelen als digitaal bewuste stad waarin inwoners beter begrijpen wat digitalisering en AI voor hen betekenen. Zo kunnen zij bewuster meedoen, kansen benutten en kritisch meepraten over digitale ontwikkelingen in de stad.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

De kracht van toegepaste innovatie

Innovatiedistrict

We versterken het Innovatiedistrict Breda door uitvoering te geven aan de actielijnen binnen de domeinen Economische Groei & Werkgelegenheid en Innovatie & Technologie. Daarbij bouwen we verder aan het startup- en scale-up-ecosysteem, versterken we de clusterontwikkeling binnen Robotica & AI en Games & Creative Technology en ondersteunen we business development van innovatieve bedrijven. Concreet werken we toe naar de realisatie van het B'Robotics Innovation Center aan de Slingerweg, de implementatie van een nieuwe publiek-private governance voor het Innovatiedistrict en de opening van een zichtbaar en toegankelijk thuis voor het Innovatiedistrict Breda.

We ondersteunen de verdere ontwikkeling van B'WISE, B'GAME, Breda Robotics en de bijbehorende incubator- en communityactiviteiten. Daarnaast zetten we in op verbetering van de toegang tot groeifinanciering, versterking van acquisitie en het aantrekken van bedrijven, kennispartners en talent die bijdragen aan het innovatie-ecosysteem van Breda. Daarbij realiseren we een logische doorgroei voor startups vanuit de B'WISE-incubator naar passende huisvesting en vestigingsmogelijkheden binnen Breda.

We stimuleren kennisvalorisatie door onderwijs, onderzoek en ondernemerschap met elkaar te verbinden en ondersteunen de verdere ontwikkeling van innovatiehubs, fieldlabs, incubators en hybride leeromgevingen. Hiermee versterken we de toepassing van kennis in nieuwe producten, diensten en ondernemingen. Ook werken we toe naar de oplevering van de eerste fysieke locaties binnen het InnovatiePark op 't Zoet, waarmee ruimte ontstaat voor innovatie, samenwerking en verdere groei van het ecosysteem.

Concreet te bereiken resultaten in 2027 zijn de realisatie van het B'Robotics Innovation Center op de Slingerweg, de implementatie van de nieuwe publiek-private governance voor het Innovatiedistrict, de opening van een zichtbare locatie voor het Innovatiedistrict, de oplevering van de eerste fysieke plekken in het InnovatiePark op 't Zoet en een goed functionerende doorstroom van startups vanuit de B'WISE-incubator naar een passende plek in Breda.

We versterken de nationale en internationale positionering van het Innovatiedistrict Breda door de zichtbaarheid van het Innovatiedistrict zowel digitaal als fysiek te versterken. Daarbij benutten we evenementen, zoals Dutch Game Week, TURF en Robotics XXL.

Ondernemen met Lef

Toekomstbestendig ondernemen

- We versterken het economisch ecosysteem door onderwijs, ondernemersgemeenschappen, adviseurs en het Innovatiedistrict te verbinden. Samen met REWIN zetten we ons bij het Rijk in voor structurele financiering. In het ecosysteem koppelen we kennis over innovatie en transitie aan mkb-opgaven. Zo vinden ondernemers sneller de juiste kennis, partners en ondersteuning.
- We voeren Start & Groei Breda uit als vernieuwde opvolger van Business Coach Breda. Het programma ondersteunt startende en groeiende ondernemers met kennis, coaching en contacten. Zo sluiten nieuwe bedrijven beter aan op onze economische ambitie en groeien zij door naar een toekomstbestendig mkb-bedrijf.
- We bieden ondernemers een samenhangend programma-aanbod voor digitalisering, duurzaamheid en arbeidsproductiviteit. We voeren dit vooral uit met partners, zoals de Digiwerkplaats mkb, Brabant Coaches en Innovatief mkb.
- We stellen een integrale uitvoeringsagenda Circulaire Economie op en starten in 2027 met de uitvoering van de prioritaire acties voor bedrijventerreinen en ondernemers.
- Met de subsidie Toegepaste Technologie en Creativiteit ondersteunen we bedrijven bij het naar de markt brengen van nieuwe technologie. Deelnemers krijgen daarnaast een jaarprogramma voor kennisdeling en samenwerking. In 2027 voegen we een voucher voor startende bedrijven toe.
- Binnen de Regio Deal West-Brabant voeren we het project Impact Ondernemen uit. Samen met Avans, Urban Living Lab Breda en Betrokken Ondernemers helpen we ondernemers hun maatschappelijke impact te vergroten.

Dienstverlening

We gaan door met de professionalisering van onze ondernemersdienstverlening via de Strategische Aanpak Verbetering Ondernemersdienstverlening:

- We richten één ondernemersloket in voor alle doelgroepen. Dit doen we op basis van een gezamenlijke verkenning.
- De website voor ondernemers www.breda.nl/ondernemen ontwikkelen we verder door. Hierbij sluiten we aan bij de behoeften van de verschillende doelgroepen en bij de vraaggestuurde dienstverlening.
- Samen met REWIN wordt de AI-assistent verder ontwikkeld. Deze digitale assistent helpt ondernemers in West-Brabant met advies en ondersteuning en is daarmee een waardevolle aanvulling op het ondernemersloket.
- We werken de uitgangspunten voor gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers verder uit. Daarbij sluiten we aan bij de Uitgangspunten op Dienstverlening (D van Dienstverlening 2024-2028).

Internationaal

We stimuleren en faciliteren activiteiten gericht op het ondersteunen en binden van internationale bedrijven en talenten, onder andere vanuit de community Breda Internationals en in de samenwerking met werkgevers.

Samen met onderwijspartners en het bedrijfsleven leggen we vanuit onze diverse ambities gericht contacten en positioneren we ons over de landsgrenzen heen. Hiermee verstevigen we internationale netwerken, verkrijgen we onze kennis en boren we nieuwe samenwerkingsrelaties aan.

We bouwen voort op de stedenbandrelatie met Wrocław en Lviv en benutten de economische betekenis hiervan.

Met gerichte internationale programmering bij evenementen, zoals Robotics XXL, TURF en de Gameweek zetten we Breda internationaal op de kaart.

Talent

Eind 2026 komt het Actieplan Arbeidsmarkt tot een afronding. In 2027 richten we ons op voortzetting, (regionale) opschaling en borging van succesvolle samenwerkingsinitiatieven. Voor sommige projecten betekent dit dat onze rol verschuift (van aanjager/initiator naar samenwerkingspartner). We blijven ambitieus aan de slag met het benutten, aantrekken en behouden van talent (en maken een 'talentagenda'). Daarbij richten we ons op leerlingen en studenten in het praktijkonderwijs, vmbo, mbo, hbo en wo tot startende en al wat ervaren professionals met speciale aandacht voor de TT&C en Tech. Het nieuwe bestuursakkoord onderstreept deze ambitie. De kern van onze aanpak blijft: we verbinden in de samenwerking (lokaal en regionaal) en werken vanuit een pragmatische aanpak gericht op talentbehoud en -ontwikkeling.

Verrassende stad

Werklocaties

Er is veel vraag naar werkruimte in Breda en de regio. Daarom zorgen we voor voldoende ruimte om te ondernemen. In 2027 zetten we € 0,3 miljoen uit het bestuursakkoord in voor de voorbereiding van nieuwe werklocaties en de revitalisering van bestaande terreinen. We doen dit op drie manieren:

A. We maken bestaande terreinen toekomstbestendig. In 2027:

- starten we de uitvoering van concrete verduurzamingsprojecten uit Grote Oogst op De Krogten en De Mark;
- werken we de gebiedsvisie Breda Zuid-West uit in concrete maatregelen voor ruimtegebruik, bereikbaarheid en verduurzaming;
- voeren we de herstructurering van de Slingerweg ter hoogte van de voormalige busremise uit; hiervoor is € 0,6 miljoen begroot;
- ondersteunen we collectieve projecten van ondernemers voor energie, klimaat, veiligheid en beter ruimtegebruik, o.a. op de Druivenstraat en Hazeldonk.

B. We bereiden nieuwe bedrijventerreinen voor. Dit zijn meerjarige ontwikkelingen. In 2027:

- Steenakker-Noord: werken we het ontwikkelperspectief, de profilering en de ruimtelijke randvoorwaarden verder uit;
- Frankenthalerstraat: voeren we de benodigde onderzoeken uit en bereiden we de bestuurlijke besluitvorming over de ontwikkeling voor;
- Bavel: ronden we de milieueffectrapportage af en stellen we een gebiedsprogramma op. Als daaruit geen significante negatieve milieugevolgen blijken, starten we het haalbaarheidsonderzoek voor een bedrijventerrein aan de Gilzeweg;
- brengen we bij de gerichte actualisatie van de omgevingsvisie aanvullende locaties voor werklocaties in beeld, omdat de drie genoemde locaties naar verwachting niet volledig in de ruimtevrage voorzien. Daarbij wachten we eerst de uitkomsten van de nieuwe prognoses voor bedrijventerreinen van de provincie af; deze verschijnen in het vierde kwartaal van 2026.

C. Kantorenlocaties. In 2027:

- actualiseren we samen met de regio de afspraken over kantorenlocaties;
- stimuleren we de verduurzaming van bestaande kantoren;
- zetten we de transformatie van incurante kantoorlocaties op bedrijventerreinen en in woonwijken voort;
- bieden we beperkt ruimte voor nieuwe, kwalitatief goede kantoren in het centrum en het CrossMark-gebied.

Bezoekersstad

- We werken samen met ondernemers, vastgoedeigenaren en andere partners aan een aantrekkelijke, vitale en bruisende binnenstad. Daarbij zetten we stappen in de verdere ontwikkeling van de samenwerking, organisatiekracht en uitvoering van de gezamenlijke binnenstadsagenda.
- We werken aan een sterker en aantrekkelijker centrumgebied door op basis van de gebiedsprofielen, de beleefbaarheid en samenhang van de binnenstad verder te versterken en de verbinding met 't Zoet te verbeteren.
- We voeren projecten uit die bijdragen aan de kwaliteit, leefbaarheid en aantrekkelijkheid van het centrumgebied waaronder de verdere ontwikkeling van de Vismarktstraat als aantrekkelijke en veilige entree van de binnenstad.
- We stimuleren de vitaliteit van winkelgebieden in de stad, dorpen en wijken en ondersteunen initiatieven die bijdragen aan een aantrekkelijk ondernemers- en voorzieningenniveau.
- We geven uitvoering aan het horecabeleid *Kiezen voor kwaliteit* en werken samen met ondernemers en partners aan een kwalitatief, divers en toekomstbestendig horeca-aanbod. We bieden waar mogelijk ruimte aan nieuwe concepten, terrassen, nachtcultuur en mengvormen tussen horeca, retail, cultuur en dienstverlening.
- We versterken Breda als verblijfsstad door horeca beter te verbinden met evenementen, cultuur, retail, erfgoed en citymarketing, zodat de stad aantrekkelijker wordt en bezoekers langer aan Breda worden gebonden.
- We stellen een toekomstvisie evenementen op. Daarmee geven we zowel inhoudelijk als fysiek (op basis van gebiedsprofielen) richting aan de kwaliteit en verdere ontwikkeling van evenementen in Breda. We bieden ruimte aan bestaande evenementen en nieuwe initiatieven die bijdragen aan ontmoeting, profilering, economische vitaliteit en het onderscheidende karakter van de stad.

- We werken samen met Breda Marketing aan een toekomstbestendige invulling van de citymarketingopgave. Daarbij zetten we de transitie voort van fysieke bezoekersinformatie naar digitale dienstverlening en werken we aan vernieuwde beleidsmatige kaders voor de profilering van Breda richting bezoekers, bewoners, talent en bedrijven.
- Samen met onze partners van LandStad de Baronie werken we aan een nieuwe meerjarige samenwerking en uitvoeringsagenda. Daarbij zetten we in op een beleefbaar landschap, recreatieve verbindingen en de versterking van de relatie tussen stad en buitengebied.

Digitalisering

- We ontwikkelen Bredata verder van start-up naar een duurzame werkwijze en verduidelijken de rol van Bredata als initiator, verbinder, kennisdeler en aanjager van digitale innovatie voor de stad. Bredata biedt ruimte om nieuwe digitale toepassingen veilig en verantwoord te verkennen en te testen en brengt de maatschappelijke waarde, haalbaarheid en randvoorwaarden in beeld. De lessen uit pilots en proeftuinen gebruiken we om bewuste keuzes te maken over de maatschappelijke vraagstukken en technologische ontwikkelingen waarop we inzetten, de partners die daarvoor nodig zijn en een passend vervolg. In 2027 stellen we hiervoor een afwegingskader vast voor het starten, stoppen, aanpassen en overdragen van digitale innovaties. Met dit kader evalueren we bestaande pilots en proeftuinen en adviseren we over het vervolg, de implementatie en eventuele opschaling door de verantwoordelijke organisatie of partner.
- We versterken het Bredata-ecosysteem en zetten stappen in de ontwikkeling van de digitale marktplaats, zodat maatschappelijke vraagstukken uit de stad beter gekoppeld worden aan technologische kennis, partners en concrete oplossingen. We richten een eerste werkende aanpak voor de digitale marktplaats in en beproeven we deze door minimaal drie maatschappelijke vraagstukken te koppelen aan relevante bedrijven, kennisinstellingen en andere partners. Deze vraagstukken vertalen we vervolgens naar concrete oplossingsrichtingen of samenwerkingsprojecten.
- We zetten proeftuinen en testlocaties in om kansrijke technologieën zorgvuldig te onderzoeken, te toetsen aan publieke waarden en waar passend over te dragen voor toepassing in de stad. We voeren in proeftuin Hazeldonk de pilots rond de Control Tower, drone-detectie en -volgsystemen en pesticidevrije ongediertebestrijding verder uit. We beoordelen deze op maatschappelijke meerwaarde, technische en financiële haalbaarheid, privacy, veiligheid en mogelijkheden voor overdracht en bredere toepassing. Op 't Zoet richten we binnen InnovatiePark Breda een testlocatie in voor toegepaste mobiliteit, logistiek, sensoren, drones en autonome voertuigen. Daarnaast starten we een XR-experiment, waarin we met behulp van een virtuele of augmented omgeving toekomstige ruimtelijke scenario's beleefbaar maken voor inwoners, ontwerpers en beleidsmakers.
- We vergroten digitale bewustwording en maatschappelijke reflectie via onder andere Talk of the Town, AI in de Stad, activiteiten rond AI-geletterdheid en digitaal burgerschap en door het stedelijk ethisch team en begeleidingsethiek verder te versterken. Hiermee zorgen we ervoor dat inwoners, ondernemers en bezoekers in 2027 over meer kennis en praktische handvatten beschikken om bewust, kritisch en verantwoord om te gaan met AI en digitalisering. We leggen de opbrengsten vast en vertalen deze naar handelingsperspectieven voor beleid, uitvoering en vervolgactiviteiten.

INDICATOREN

Deze begroting bevat een set beleidsindicatoren. Daarmee geven we, naast de begrotingstekst en de financiële overzichten, een beeld van de ontwikkelingen binnen de diverse begrotingsthema's. We actualiseren deze set elk jaar. Er zijn 111 Bredase indicatoren en 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (23 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator. Elke Bredase indicator staat bij het thema waar deze indicator betrekking op heeft.

Dit programma bevat 16 beleidsindicatoren. Voor alle indicatoren in deze begroting hanteren we peildatum 20 augustus 2026.

Thema-indicatoren

Indicator: Waardering voor de stad (inwoners)

Omschrijving: Rapportcijfer voor de binnenstad van Breda (gegeven door inwoners)

Bron: Gemeente Breda, inwonersenquête (Stadsenquête)

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Thema-indicatoren				
Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7,9	7,9	8	8	8

Toelichting: Deze waarde wordt niet meer gemeten via het passantenonderzoek. Wel via de inwonersenquête. Ook voor inwoners streven we naar een waardering van tenminste een 8.

Indicator: Trots op de stad (inwoners)

Omschrijving: Percentage inwoners dat (heel) trots is op de stad Breda

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
72	75	72	73	73

Toelichting:

Indicator: Vestigingsklimaat

Omschrijving: Waardering van het vestigingsklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7		6,9	7	7

Toelichting: Ondernemerspeiling is een tweejaarlijkse meting. Meest recente meting 2025 is een 6,9 gegeven. Voor 2026 is geen meting gedaan. Streefwaarde voor 2027 blijft derhalve gelijk.

Indicator: Werkgelegenheid Totaal (absoluut)

Omschrijving: Aantal werkzame personen in Breda

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
117.784	119.705	122.445	110.000	124.000

Toelichting: Met ingang van 2027 bepalen we de streefwaarde van de indicator 'werkgelegenheid totaal' als percentage van de bevolking. En de verwachte bevolkingsomvang in 2027. Deze maatstaf wordt landelijk gehanteerd. In eerdere begrotingen is steeds uitgegaan van de prognose zoals opgenomen in de omgevingsvisie (110.000 banen in 2030). De recente realisatiecijfers wijzen uit dat de werkgelegenheid al jarenlang ruim boven de 110.000 banen uitkomt.

Indicator: Ondernemersklimaat

Omschrijving: Waardering van het ondernemersklimaat door Bredase ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
6,9		6,5		6,7

Toelichting: Het ondernemersklimaat is in de meest recente peiling van 2025 gewaardeerd met een 6,5. De ondernemerspeiling wordt tweejaarlijks uitgevoerd. In 2026 is daarom geen meting uitgevoerd.

Indicator: Netto arbeidsparticipatie

Omschrijving: Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
74,2	74,2	73,7	75	

Toelichting: De netto arbeidsparticipatie wordt berekend als de werkzame beroepsbevolking plus de werkzoekende (en direct beschikbare) beroepsbevolking ten opzichte van de totale beroepsbevolking van 15-75 jaar. De netto arbeidsparticipatie in Breda ligt iets hoger dan het Nederlands gemiddelde. In 2025 is er na jaren van toename voor het eerst een lichte daling zichtbaar in het Bredase cijfer. Het is op dit moment moeilijk in te schatten of dat een éénmalige of een structurele ontwikkeling is. Het is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen maar bepaalt hierop voor 2027 geen streefwaarde.

Indicator: Dienstverlening

Omschrijving: Beoordeling van de dienstverlening van de gemeente Breda aan ondernemers

Bron: Gemeente Breda, Ondernemerspeiling

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
-----------------	-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

Thema-indicatoren				
	6,5		6,3	6,5

Toelichting: In de laatstgehouden ondernemerspeiling is dienstverlening gewaardeerd met een 6,3. Dienstverlening vanuit Accountmanagement is gewaardeerd met een 7,1. Met de aanpak Verbetering Ondernemersdienstverlening wordt gestreefd naar een hogere waardering op zowel dienstverlening gemeentebreed (waarvoor de streefwaarde hier is ingevuld) als op accountmanagement.

Indicator: Evenementenbeleid

Omschrijving: De gemiddelde waardering van Bredase bezoekers voor de evenementen die ze hebben bezocht

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
8	7,9	7,8	8	8

Toelichting: In 2024 en 2025 is de waardering van de inwoners net onder de 8 gedoken. Wij zetten in op minimaal een 8 en willen dit handhaven.

Indicator: Ratio aanbod/vraag werklocaties

Omschrijving: Verhouding tussen het aantal hectare aan werklocaties dat direct uitgeefbaar is en de vraag naar werklocaties

Bron: Gemeente Breda, Ruimtelijke economie

Meeteenheid: Ratio

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
0,05	0,05		0,05	0,05

Toelichting: Een ratio van 1 betekent dat het aanbod van direct uitgeefbaar bedrijventerrein in balans is met de vraag. Het streven blijft om toe te werken naar deze situatie. De verhouding tussen het aantal direct uitgeefbare hectares werklocaties en de vraag naar werklocaties is echter ongewijzigd gebleven. In de afgelopen periode zijn er geen nieuwe bedrijventerreinen ontwikkeld, waardoor geen extra uitgeefbare hectares aan het aanbod zijn toegevoegd. Hierdoor blijft sprake van een situatie waarin het beschikbare aanbod van werklocaties aanzienlijk kleiner is dan de vraag.

Indicator: Leegstand

Omschrijving: Leegstand (percentage van de voorraad in m²)

Bron: CBS leegstandsmonitor

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
4			5	5

Toelichting: 5% is nodig om een gezonde balans te hebben in beschikbare ruimte en behoefte.

Indicator: Werkgelegenheid Focussectoren (absoluut)

Omschrijving: Aantal werkzame personen in de focus sectoren Toegepaste Technologie en Creatieve industrie (TT&C)

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
			24.800	

Toelichting: Vanwege de landelijke herindeling van SBI-codes zijn op dit moment geen realisatiecijfers beschikbaar voor deze indicator. Naar verwachting is dit in de jaarrekening 2026 (voorjaar 2027) wél weer mogelijk. De streefwaarde voor deze indicator zal worden berekend op basis van de groei van het aandeel TT&C binnen de totale werkgelegenheid.

Thema Grote projecten in de stad

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Breda groeit en blijft zich ontwikkelen. We versterken bestaande gebieden en werken aan de gebiedsontwikkeling 't Zoet, de Nieuwe Mark en andere strategische projecten die bijdragen aan de toekomst van de stad. Elk groot project heeft zijn eigen uitdagingen, dynamiek en kenmerken. Samen leveren zij een belangrijke bijdrage aan de stad van morgen.

De groei van Breda vraagt om een samenhangende ontwikkeling van wonen, werken, voorzieningen, mobiliteit, groen en water. Daarom zorgen we ervoor dat wijken en dorpen meegroeien met de stad en hun eigen karakter behouden. Samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke partners bouwen we aan gebieden die bijdragen aan een aantrekkelijke, toekomstbestendige en inclusieve leefomgeving. De groei van Breda vraagt om samenwerking met buur- en regiogemeenten. We hebben met hen overleg over regionale vraagstukken. Ook agenderen we deze vraagstukken en werken we deze vraagstukken samen verder uit. Breda levert hiervoor een bijdrage aan de relevante regionale netwerken.

CrossMark-'t Zoet

CrossMark is de grootste gebiedsontwikkeling binnen de gemeente Breda. Het doel is om voormalige industrieterreinen langs het spoor te transformeren naar nieuwe gemengde woon- en werkgebieden. CrossMark markeert de groei van het centrumgebied over de rivier de Mark. Het gebied wordt uitstekend verbonden met het station, de binnenstad en de noordelijke wijken. 't Zoet en het Haveneiland vormen het hart van deze ontwikkeling en bieden ruimte aan een onderscheidend stadsdeel met een hoge dichtheid aan woon- en werkfuncties, in balans met cultuur, recreatie, water en groen.

Als grootschalige woningbouwlocatie binnen de Nationale Omgevingsvisie ontvangt 't Zoet substantiële rijksbijdragen. Tot en met 2030 streven we naar de bouw van 2.935 woningen in een gezonde, groene leefomgeving. Samen met de provincie Noord-Brabant, mede-eigenaar van het gebied en het Rijk werken we aan een ambitieuze transformatie die Breda nationaal positioneert als innovatieve en inclusieve stad.

Verbeter Breda

We pakken de tweedeling en kansenongelijkheid in de stad aan. Dat doen we met het programma Verbeter Breda door ongelijk te investeren om gelijke kansen dichterbij te brengen. Voor het eerst hebben we dit programma samen met inwoners en organisaties opgezet. Het 'Pact van Breda deel 3' is het uitvoeringsprogramma. De gemeenteraad besloot in 2023 om hier geld voor beschikbaar te stellen. Een programmabureau helpt tot 2040 alle betrokken partijen om hun doelen te bereiken. In 2027 gaan we verder met het uitvoeren van de plannen uit het pact.

Gasthuisvelden

Het programma Gasthuisvelden heeft 3 doelen. We verbinden het Seeligkazerneterrein met de stad door de Nieuwe Mark verder door te trekken. We verbeteren het vestigings- en verblijfsklimaat en we versterken en verbinden Fellenoord. Om deze doelen te bereiken, maken we van het kazerneterrein het Seeligpark. Het afmaken van de Nieuwe Mark wordt daar een onderdeel van. In Gasthuisvelden-West veranderen we kantoren in een woonbuurt met een mix van woningen. De Fellenoordstraat en de straat Gasthuisvelden passen we conform het bestuursakkoord aan volgens het uitgangspunt van 30 km/u binnen de singels. Zo zijn ze beter over te steken en vormen ze minder een barrière tussen het park en de buurt.

Centrum-Oost

Centrum-Oost blijft een belangrijk ontwikkelgebied voor de versterking van de binnenstad. Hier liggen kansen voor een gebied dat ruimte biedt aan nieuwe woningen, een versterking van de economie, culturele voorzieningen en een aantrekkelijke openbare ruimte. Omdat de ontwikkeling van het Chassékwartier voorlopig niet wordt doorgezet, richten we ons in 2027 op programmatische regie, samenhang tussen projecten, het bepalen van een realistisch toekomstperspectief voor de verschillende deelgebieden en een nieuwe inrichting voor de openbare ruimte. Het Chassékwartier blijft in beeld voor de volgende fase van stedelijke ontwikkeling. Niet voor nu, maar voor de toekomst.

Bavel

In het programma Bavel werken we verder aan de doelen uit de gebiedsvisie Bavel 2040. In 2027 gebruiken we de resultaten van de milieueffectrapportage (onderzoek naar de effecten op het milieu) voor het gebiedsprogramma. We bouwen verder aan Kluishof/Nieuw Tervoort en de multifunctionele accommodatie (MFA) Bavel. Ook bereiden we de aanpassing van het Jack van Gilsplein voor. Daarnaast vergroenen we meer plekken in Bavel met Bavel Bloeit.

De Nieuwe Mark

We trekken de Nieuwe Mark in zijn geheel door en zorgen voor een aansluiting op de Singel. Daarmee brengen we meer water en groen in de stad en geven we een impuls aan de openbare ruimte en verblijfskwaliteit. Het project draagt bij aan de ecologische verbindingzone, het herstel van de oude waterloop, de kaderrichtlijn water en een klimaatbestendige en natuurinclusieve stad. In 2027 ligt de nadruk op de voorbereiding van de realisatie. Daarvoor voeren we de benodigde onderzoeken uit en werken we het ontwerp en proces verder uit om de uitvoering en contractvorming zorgvuldig voor te bereiden.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

CrossMark-'t Zoet

CrossMark-'t Zoet bestaat uit verschillende gebiedsontwikkelingen in de spoorzone. In 2027 gaan we verder met de bouw van 165 woningen op Klavers Jansen en minimaal 490 woningen op Backer & Rueb. Hierbij behouden en herontwikkelen we het aanwezige erfgoed. Voor de culturele broedplaats Performing Arts doorlopen we de Europese aanbesteding en starten we met de bouw op Klavers Jansen. Ook bereiden we de reconstructie van de Belcruweg voor, zodat deze de toekomstige verkeersstromen kan verwerken. De uitvoering start naar verwachting eind 2027.

In CrossMark-Oost starten we op de locatie De Faam met de bouw van circa 625 woningen met behoud en herontwikkeling van het aanwezige erfgoed.

In deelgebied 1 van 't Zoet krijgen de saneringswerkzaamheden een vervolg. De ontwikkeling vereist omvangrijke investeringen in mobiliteit en gebiedsmaatregelen ten behoeve van de grootschalige woningbouw. Hiervoor heeft het Rijk subsidie toegekend onder voorwaarde van cofinanciering én start realisatie van de 1.700^{ste} woning in 2030.

De gemeente is verantwoordelijk voor (het grootste deel van) de ruimtelijke hoofdstructuur. Met provincie en waterschap worden samenwerkingsafspraken gemaakt en worden plannen uitvoeringsgereed gemaakt.

Ook wordt in 2027 gewerkt aan uitwerking en uitvoering van de ontwikkel- en realisatiestrategie.

Voor ontwikkelvelden worden tenders voorbereid. Voor publiek-maatschappelijke voorzieningen worden samenwerkingsverbanden aangegaan met partners in de stad en het bedrijfsleven wordt geactiveerd.

In 2027 werken we verder aan de herontwikkeling van het Haveneiland. Dit gebied is onderdeel van fase 1 van 't Zoet. Samen met de andere eigenaren werken we de plannen uit voor een nieuw stedelijk gebied. Bruggen verbinden het Haveneiland straks met het voormalige CSM-terrein. Op basis van een intentieovereenkomst onderzoeken we of een gezamenlijk integraal plan haalbaar is. In dit plan is ruimte voor wonen en voorzieningen. Daarbij kijken we onder meer naar een wijkwinkelcentrum voor 't Zoet, een urban park en ruimte voor street sports & culture (gebouwwontwikkeling).

Binnen de gebiedsontwikkeling 't Zoet werken we aan de tijdelijke invulling en zichtbaarheid van het gebied. In 2027 starten we op de locatie van de silo's met de realisatie van het InnovatiePark Breda. Hier krijgen ondernemers de ruimte om zich al in een vroeg stadium op 't Zoet te vestigen en te experimenteren in samenwerking met onderwijs, overheid en marktpartijen. Daarnaast werken we aan de realisatie van een publiekstrekker, zoals opgenomen in het Koersdocument 't Zoet. Samen vormen beide initiatieven een aantrekkelijke ontmoetingsplek waar bezoekers, bedrijven, talenten en toekomstige bewoners kennis kunnen maken met 't Zoet.

Verbeter Breda

In 2027 gaan we verder met het motto van het Pact van Breda 'Aan de slag'. We bouwen voort op de initiatieven die de afgelopen jaren in gang zijn gezet. Zo werken we verder aan de bibliotheek in de Hoge Vucht, breiden we het aantal Verbeter Breda Banen uit en blijven we investeren in kansgelijkheid in de Verbeter Breda-wijken en -buurten. We zetten daarbij in op thema's, zoals wonen, onderwijs, gezondheid, leefbaarheid en veiligheid. Dat doen we onder meer door wijkplannen uit te breiden, de Familieschool verder te ontwikkelen en ontmoetingsplekken, zoals de Buurtpunten te versterken. Daarnaast sluiten we vanuit Verbeter Breda aan bij de gebiedsontwikkelingen in de Hoge Vucht en de omgeving van de Gasthuisvelden. Deze ontwikkelingen richten zich op woningbouw en de verbetering van voorzieningen in de openbare ruimte, in lijn met de afspraken uit de Woontop en het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV). Ook investeren we in de gezondheid en ontwikkeling van kinderen. In 2027 zetten we schooltandartsen in op scholen in de Verbeter Breda-wijken en -buurten, breiden we de peuteropvang uit en brengen we het concept van de Familieschool naar meer scholen. Zo maken we het Pact van Breda zichtbaar in de dagelijkse leefomgeving van inwoners met concrete verbeteringen voor bewoners, buurten en wijken.

Gasthuisvelden

We onderzoeken waar in het gebied ruimte is voor een parkeergarage en of extra woningbouw mogelijk is. Ook werken we verder aan Gasthuisvelden-West. Voor de woningbouwlocaties stellen we ontwikkelstrategieën vast met daarin ook verkoopvoorwaarden. We ronden de verkoopprocedures voor de Rechtbank en de tender voor de Witte Huisjes af. Voor de Witte Huisjes sluiten we een erfpachtovereenkomst. Daarna werken de betrokken partijen de plannen verder uit.

Voor het Seeligpark volgen we hoe bezoekers het park gebruiken. Het Rijksvastgoedbedrijf en Defensie blijven voorlopig gebruikmaken van de panden in het park. In 2027 maken we afspraken over de duur van dit gebruik.

De gemetselde muur langs de Fellenoord is in slechte staat. Daarom hebben we tijdelijke veiligheidsmaatregelen genomen. De muur ligt in het beschermd stadsgezicht. We vervangen de muur en hergebruiken daarbij een deel van de materialen. In het ontwerp houden we rekening met de aanleg van de Nieuwe Mark.

Centrum-Oost

We voeren regie op de ontwikkeling van Centrum-Oost, vertalen het bestuursakkoord naar de verschillende deelgebieden en voeren hierover gesprekken met betrokken partners vanuit de markt en het Rijk. Daarnaast faciliteren we kansrijke ontwikkelingen die bijdragen aan een aantrekkelijk en toekomstbestendig centrumgebied. We zetten het ontwerptraject voor de nieuwe inrichting van de Karnemelkstraat, de Houtmarkt en de Oude Vest door.

Bavel

In 2027 ronden we de procedure voor de milieueffectrapportage van de gebiedsontwikkeling Bavel af. Daarna stellen we een gebiedsprogramma op. Dit programma laat zien of de plannen uit de gebiedsvisie Bavel 2040 moeten worden aangepast. Als de plannen geen significante negatieve milieugevolgen hebben, starten we de haalbaarheidsstudies voor Bavel West en Bavel Zuid. Ook starten we het haalbaarheidsonderzoek voor een bedrijventerrein aan de Gilzeweg.

De Nieuwe Mark

We betrekken de omgeving bij het geactualiseerde ontwerp voor de rivier en besteden een deel van de voorbereidende werkzaamheden aan. Samen met marktpartijen werken we aan de technische uitwerking in voorbereiding op de realisatie.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

Thema Dynamische stad

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

In 2027 gaan we door met de uitvoering van ons cultuurbeleid 'Stad van Creatief Talent 2025-2040'. We werken aan een sterke en toegankelijke culturele basis, cultuur voor jeugd en jongeren en ruimte voor creatief talent. Ook werken we aan 3 belangrijke thema's: subsidies, zichtbaarheid en ruimte voor cultuur.

Cultuur maakt Breda aantrekkelijk om in te wonen, werken en bezoeken. Daarom verbinden we cultuur met onderwijs, economie, maatschappelijke opgaven en gebiedsontwikkeling. Zo versterken we ook het profiel van Breda als stad van Toegepaste Technologie & Creativiteit (TT&C).

Cultureel Erfgoed

Erfgoed

In 2027 voeren we de erfgoedvisie Grondstof voor de toekomst uit. We gebruiken erfgoed als uitgangspunt bij de ontwikkeling van Breda. Erfgoed verbindt verhalen, collecties, plekken en identiteiten met nieuwe ontwikkelingen. Zo draagt erfgoed bij aan ruimtelijke, culturele en maatschappelijke vraagstukken.

Erfgoed ondersteunt de groei van Breda en draagt bij aan een aantrekkelijke en herkenbare stad. We betrekken erfgoed bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zo sluiten nieuwe plannen aan op de geschiedenis en identiteit van Breda. We maken erfgoed zichtbaar en beleefbaar en betrekken inwoners actief bij hun leefomgeving.

In 2027 stellen we nieuw erfgoedbeleid op voor de periode na 2027. Dit doen we samen met inwoners, makers en organisaties in Breda. Het bestuursakkoord Breda Durft, Breda Doet en het ambitiedocument Van stadsmuur tot straat art: Breda's erfgoed leeft en verbindt! vormen hiervoor de basis. Het nieuwe beleid versterkt de identiteit van Breda, stimuleert creativiteit en vergroot de betrokkenheid van inwoners. Cultuur en erfgoed werken daarom samen aan het verder op orde brengen van de Collectie Breda, zodat deze de identiteit van Breda verder versterkt.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

We werken aan een sterke culturele basis, cultuur voor jeugd en jongeren en ruimte voor creatief talent. Dat doen we via een basisprogramma, 2 focusprogramma's en 3 strategische thema's.

Beleidsprogramma's

Basisprogramma: De Basis voor Cultuur

In 2027 loopt de culturele basisstructuur door. De 15 culturele basisvoorzieningen ontvangen in de periode 2025-2028 subsidie. Daarmee zorgen zij voor een breed cultureel aanbod voor inwoners en dragen zij bij aan de uitvoering van onze cultuurvisie.

Het gaat om Nieuwe Veste, Chassé Theater, Stedelijk Museum Breda, Mezz, CLIB, De Stille, Schippers&VanGucht, Brabants Internationaal Kinderfestival, Pier 15, Broedplaats Performing Arts, Tiuri, BredaPhoto, Graphic Matters, Playgrounds en Blind Walls Gallery.

We blijven in gesprek met de culturele basisvoorzieningen en volgen de uitvoering van het cultuurbeleid. Ook werken we binnen BrabantStad samen met de provincie, het Rijk en andere gemeenten aan de ontwikkeling van cultuur in Brabant.

In 2027 bereiden we de nieuwe subsidieperiode vanaf 2029 voor. We kijken daarbij naar de aanvullende cultuurmiddelen, de ontwikkeling van de culturele basisstructuur en wat financieel haalbaar is. Ook onderzoeken we wat stijgende personeels-, huisvestings- en exploitatiekosten betekenen voor culturele instellingen.

Focusprogramma 1: Cultuur voor Jeugd en Jongeren

In 2027 blijven we investeren in cultuureducatie, cultuurbeoefening in de vrije tijd en ruimte voor jong talent. We ondersteunen culturele activiteiten in wijken en dorpen en versterken de amateurkunst. Daarbij werken we samen met scholen, culturele organisaties en partners in de wijk. Zo brengen we cultuur dicht bij kinderen en jongeren. Jonge makers krijgen de ruimte om te experimenteren, zich te ontwikkelen en zelf activiteiten te organiseren.

We voeren de regeling voor cultuurcoaches uit op basis van de besluitvorming over de voortzetting na 2026. Cultuurcoaches verbinden cultuur, onderwijs en wijknetwerken. Zo komen meer kinderen en jongeren in aanraking met cultuur.

Waar mogelijk verbinden we cultuur aan de Rijke Schooldag, het Jeugdfonds Sport en Cultuur en andere stedelijke programma's. Zo krijgen meer kinderen en jongeren de kans om mee te doen. We zetten daarbij extra in op een toegankelijk cultureel aanbod in wijken en dorpen.

Focusprogramma II: Talentontwikkeling in de creatieve industrie

In 2027 versterken we de samenwerking tussen de cultuursector, het onderwijs, creatieve ondernemers en het bedrijfsleven. Via subsidies, projecten, makersplekken en samenwerking met onderwijsinstellingen ondersteunen we creatieve talenten. We helpen makers met coaching, netwerkvorming en projecten die de stap naar een professionele beroepspraktijk mogelijk maken. Zo helpen we makers zich verder te ontwikkelen en zo behouden we hen voor Breda.

We gaan door met de ontwikkeling Broedplaats Creative Design en ondersteuning van de Broedplaats Performing Arts. Ook stellen we tijdelijk beschikbare locaties beschikbaar voor makers, culturele initiatieven en creatieve ondernemers. Hiervoor zetten we de middelen, vanuit het bestuursakkoord, voor klooplekken in.

De cultuursector draagt bij aan de ontwikkeling van het Innovatiedistrict en aan onze ambities op het gebied van gaming, creatieve technologie en Toegepaste Technologie & Creativiteit. We zorgen ervoor dat de ontwikkeling van het Innovatiedistrict ruimte blijft bieden aan culturele makers en organisaties.

Strategische thema's

Subsidies

In 2027 zetten we de bestaande subsidiestructuur voort. Daarmee ondersteunen we culturele organisaties, makers en initiatieven in de hele stad. Naast de begrotingspostsubsidies voor de 15 culturele basisvoorzieningen voeren we de volgende meerjarige subsidieregelingen uit:

- regeling Professionele Kunsten 2025-2028
- tweejarige Subsidies 2027-2028
- regeling voor Cultuurcoaches, afhankelijk van de besluitvorming over de voortzetting na 2026
- regeling voor het stadsbrede culturele festival TURF 2025-2028

Daarnaast zijn in 2027 activiteitsubsidies beschikbaar voor:

- culturele activiteiten in dorpen en wijken
- samen cultuur maken in de vrije tijd
- creatieve talenten en makers
- culturele projecten met een stedelijk belang

In 2027 bereiden we de subsidieperiode vanaf 2029 voor. We bekijken of de subsidies blijven aansluiten op onze beleidsdoelen en de beschikbare financiële middelen. Ook kijken we naar de uitvoerbaarheid van de regelingen en de kosten waarmee culturele instellingen te maken hebben.

Zichtbaarheid

In 2027 blijven we werken aan een zichtbaar en toegankelijk cultureel aanbod voor inwoners, bezoekers, jeugd en jongeren. Dat doen we samen met de cultuursector, Breda Marketing en andere partners. Zo willen we meer inwoners in aanraking brengen met cultuur en meer bezoekers bereiken.

We zetten festivals, gaming, kunst in de openbare ruimte en culturele programmering in om het culturele profiel van Breda te versterken. Zo maken we cultuur beter zichtbaar voor inwoners en bezoekers en stimuleren we deelname aan culturele activiteiten. Daarbij besteden we aandacht aan onder meer TURF, BredaPhoto, Dutch Game Week, Blind Walls Gallery en andere culturele activiteiten met lokale, landelijke of internationale uitstraling.

Samen met onze partners bereiden we ons voor op veranderingen in de informatievoorziening en citymarketing vanaf 2028. Daarbij zorgen we ervoor dat cultuur, festivals en erfgoed goed zichtbaar blijven.

Ruimte voor Cultuur

In 2027 gaan we door met de uitvoering van de Culturele Gebiedsprofielen Breda, de Werkagenda Cultuur in Dorpen en Wijken Breda en het Werkprogramma Cultuur in de Openbare Ruimte Breda.

We zorgen voor ruimte voor cultuur in bestaande en nieuwe gebiedsontwikkelingen. Op 't Zoet verbinden we cultuur, creativiteit, evenementen en straatcultuur met de ontwikkeling van het gebied. Ook gaan we door met kunst en Blind Walls in wijken en dorpen. Zo brengen we cultuur dichterbij inwoners.

We stellen tijdelijk vastgoed beschikbaar aan makers, culturele initiatieven en creatieve ondernemers. Daarnaast werken we verder aan voldoende werk-, oefen- en presentatieruimte voor culturele organisaties en makers. We werken aan structurele huisvestingsoplossingen en betrekken cultuur bij plannen voor maatschappelijk vastgoed en nieuwe ontwikkelingen in de stad. Daarmee zorgen we dat makers en organisaties ook in de toekomst ruimte houden om te werken, te ontmoeten en om publiek te bereiken.

Cultureel Erfgoed

Erfgoed

We voeren de erfgoedvisie uit met advisering, onderzoek en subsidies. Met Collectie Breda registreren en digitaliseren we onze collecties. We ondersteunen ook externe collectie-eigenaren.

De bouwhistorische onderzoeksagenda uit 2026 geeft richting aan bouwhistorisch onderzoek in Breda. Op basis hiervan werken we aan gebiedsbiografieën. In 2027 rondt we het onderzoek naar architectuur en stedenbouw uit de periode na 1965 (Post65) af. We wijzen nieuwe gemeentelijke monumenten aan en betrekken erfgoed bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Samen met erfgoedorganisaties werken we aan een vernieuwde opzet van de erfgoedtafel. We nemen deel aan landelijke en regionale netwerken, zoals het Van Gogh Nationaal Park en de Zuiderwaterlinie.

In 2027 stellen we nieuw erfgoedbeleid vast voor de periode 2027-2040. We verbinden erfgoed aan maatschappelijke opgaven, zoals diversiteit en inclusie, digitalisering, duurzaamheid en klimaatadaptatie. In een uitvoeringsprogramma leggen we vast welke acties we uitvoeren.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Deelname cultuur door kinderen

Omschrijving: Percentage kinderen en jongeren van 0 tot en met 17 jaar dat een cultuuractiviteit doet in de vrije tijd

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
45	41	38	41	44

Toelichting: Cultuur voor Jeugd en Jongeren is een van de focusprogramma's uit het cultuurbeleid. In 2027 blijven we investeren in cultuureducatie, cultuurbeoefening in de vrije tijd, cultuurcoaches en een toegankelijk cultureel aanbod in wijken en dorpen. Daardoor verwachten we een verdere stijging van cultuurdeelname door kinderen en jongeren. De verwachte groei is wel gematigd. Culturele instellingen hebben te maken met stijgende kosten in combinatie met uitblijvende indexatie, waardoor druk ontstaat op productie, programmering en publieksactiviteiten. Daarnaast kunnen het gebrek aan langdurige of permanente locaties en de daarmee samenhangende onzekerheid over huisvesting gevolgen hebben voor bereik, zichtbaarheid en continuïteit van activiteiten.

Indicator: Digitalisering

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat aangeeft digitaal vaardig te zijn (emails openen en beantwoorden, online informatie zoeken, online een vakantie boeken en online geldzaken regelen)

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
90	89	91	90	90

Toelichting: In de afgelopen jaren vond circa 90% van de inwoners zich digivaardig. We willen dit tenminste handhaven.

Indicator: Bezoek inwoners aan culturele basisinstellingen

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat in de afgelopen 12 maanden minimaal 1 van de culturele basisinstellingen heeft bezocht

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
	82	81	83	84

Toelichting: Met de culturele basisstructuur, de inzet op zichtbaarheid, de samenwerking met Breda Marketing en de verdere uitvoering van het cultuurbeleid werken we aan een groter bereik van de vijftien culturele basisinstellingen. Daarom verwachten we dat meer inwoners minimaal één culturele basisinstelling bezoeken. De verwachte groei is wel gematigd. Culturele instellingen hebben te maken met stijgende kosten in combinatie met uitblijvende indexatie, waardoor druk ontstaat op productie, programmering en publieksactiviteiten. Daarnaast kunnen het gebrek aan langdurige of permanente locaties, een afnemende herkenbaarheid van culturele voorzieningen en de tijd en kosten die samenhangen met onzekere huisvesting een remmend effect hebben op de groei van bezoekersaantallen.

Daarbij speelt mee dat het traditionele cultuurbezoek aan podia en musea al langere tijd onder druk staat. Breda zet daarom nadrukkelijk in op een bredere benadering van cultuurparticipatie, waarbij ook niet-traditionele, non-lineaire en asynchrone vormen

Thema-indicatoren

van cultuurbeleving, talentontwikkeling, presentatie en ontmoeting een belangrijke rol spelen binnen de uitvoering van het cultuurbeleid.

Indicator: Werkgelegenheid Culturele sector

Omschrijving: Aantal werkzame personen in de professionele creatieve en culturele sector

Bron: Gemeente Breda, Vestigingenregister

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
			2850	2.915

Toelichting: Met het cultuurbeleid zetten we in op talentontwikkeling in de creatieve industrie, de ontwikkeling van creatieve broedplaatsen, samenwerking tussen cultuur, onderwijs en bedrijfsleven en het behoud van creatief talent voor Breda. Daarmee streven we naar een lichte groei van de werkgelegenheid in de professionele creatieve en culturele sector. Door de sterke inzet op een interdisciplinaire werkwijze, waarbij de creatieve industrie een cruciale rol speelt in innovatieprocessen, de ontwikkeling van immersieve projecten en ervaringen en de verdere ontwikkeling van living labs binnen het Innovatiedistrict, ontstaat aanvullend werk voor een groeiend aantal zelfstandigen, makers en ondernemingen die geworteld zijn in de creatieve en culturele industrie. De verwachte groei blijft gematigd, omdat de gemeente slechts beperkt invloed heeft op bredere economische ontwikkelingen en arbeidsmarktontwikkelingen binnen de sector.

Thema Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Onderwijsvisie

De gemeente Breda werkt samen met onderwijspartners aan de uitvoering van de onderwijsvisie. We richten ons op 3 opgaven:

1. gelijke kansen voor kinderen en jongeren
2. toekomstvaardig en praktijkgericht onderwijs
3. actief burgerschap

Onderwijshuisvesting

De gemeente Breda draagt zorg voor de huisvesting van scholen in het primair onderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. Hiervoor zijn meerjarige afspraken gemaakt met de schoolbesturen, verenigd binnen BreedSaam (primair onderwijs en speciaal onderwijs) en Building Breda (voortgezet onderwijs). Meerjarenplannen vormen de basis voor de aanpak van onderwijshuisvesting met plannen voor nieuwbouw of renovaties van schoolgebouwen. De ambitie voor onderwijshuisvesting richt zich onder meer op duurzaamheid, goede ventilatie en multifunctionaliteit van onderwijsgebouwen.

Breda Studentenstad

De gemeente Breda werkt samen met onderwijsinstellingen en studenten aan een sterke studentenstad. We zorgen voor een goede en fijne introductie van nieuwe studenten, zodat zij zich snel thuisvoelen in Breda. We stimuleren dat studenten zich aan de stad verbinden en na hun studie in Breda willen blijven wonen en werken.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Onderwijsvisie

In 2027 voeren we activiteiten uit van het uitvoeringsprogramma onderwijsvisie. Hierbij sluiten we aan bij de economische ambities van Breda met aandacht voor Toegepaste Technologie en Creativiteit en het Innovatiedistrict. Leerlingen maken kennis met techniek en bedrijven als onderdeel van hun loopbaanoriëntatie via het programma TechConnexus.

We stimuleren praktijkgericht onderwijs, zoals de praktijkgerichte havo. Op basis van de resultaten van het subsidieproject in 2026 implementeren we in 2027 de adviezen voor een toekomstbestendige Maatschappelijke Diensttijd (MDT) in Breda.

Als vervolg op het Actieplan Arbeidsmarkt stimuleren wij samen met Economie, Sociaal Domein en Verbeter Breda (Baangarantie) de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven op het gebied van Leven Lang Ontwikkelen. Via de Energie Transitiehub en de EnergieCampus worden nieuwe onderwijsmodules ontwikkeld, zodat studenten, zij-instromers en werkenden hun kennis en vaardigheden kunnen versterken voor ontwikkelingen binnen de energietransitie.

Daarnaast werken we samen met onderwijsinstellingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan het voorkomen van stagediscriminatie.

Onderwijshuisvesting

Breda blijft investeren in onderwijshuisvesting. Samen met BreedSaam en Building Breda werken we aan moderne en toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen voor onze jeugd. Daarbij zetten we in op de verdere ontwikkeling en realisatie van diverse projecten verspreid over de stad.

- **KBS De Rosmolen:** Van sloop naar nieuwbouw
Het bestaande schoolgebouw is gesloopt en de bouw van de nieuwe school is gestart. De oplevering staat gepland voor juni 2027. Gedurende de bouwperiode wordt het onderwijs verzorgd op de tijdelijke locatie aan de Neubourgstraat 13.
- **KBS John F. Kennedy**
Het Programma van Eisen is vastgesteld. Daarnaast wordt verkend hoe de ontwikkeling van de school kan worden verbonden met maatschappelijke opgaven en voorzieningen in de wijk. In de komende periode wordt gestart met het ontwerptraject.
- **Breda College en sportvoorziening Landheining**
Op de locatie Landheining wordt gewerkt aan de planvorming voor de nieuwbouw van het Breda College. Daarnaast wordt onderzocht of een gezamenlijke sportvoorziening met drie gymzaaldelen gerealiseerd kan worden. Het structuurontwerp is gereed.
- **De Singel**
De vrijgekomen locatie aan de Oeverzegge sluit aan bij de huisvestingsbehoefte van De Singel. Koraal heeft ingestemd met de verhuizing naar deze locatie. In de komende periode wordt onderzocht welke bouwkundige, installatietechnische en functionele aanpassingen noodzakelijk zijn om het gebouw geschikt te maken voor toekomstig gebruik.
- **School 't Zoet:** Onderwijsvoorzieningen voor een groeiend stadsdeel
Met de ontwikkeling van 't Zoet wordt voorbereid op de toekomstige onderwijsbehoefte in dit gebied. Nieuwe leerlingprognoses vormen aanleiding om de benodigde onderwijsvoorzieningen nader in beeld te brengen. Een scenariostudie biedt hiervoor de basis.
- **Van Riebeecklaan:** ontwikkeling van een praktijkgerichte campus
Op de locatie van Tessenderlandt en Bredagora wordt onder de werktitel *Multiversum* gewerkt aan de ontwikkeling van een inclusieve praktijkgerichte campus. Deze campus moet huisvesting gaan bieden aan verschillende scholen waarbij praktijk en theorie samensmelten. Daarnaast wordt onderzocht hoe de locatie kan bijdragen aan het praktijkonderwijs voor alle scholen in Breda.

Breda Studentenstad

Samen met onderwijsinstellingen, studenten en Breda Marketing zorgen we voor een goede introductieperiode van nieuwe studenten in Breda. Daarom ondersteunen we het INTRO Festival en GoodMood.

Daarnaast blijven we in gesprek met studenten en studentenverenigingen. Zo houden we zicht op wat zij nodig hebben en werken we aan het welzijn van studenten en het behouden van talent.

Urban Living Lab Breda (ULLB)

De gemeente Breda werkt met het ULLB samen met onderwijsinstellingen aan maatschappelijke vraagstukken. Studenten werken aan opdrachten uit de praktijk en dragen bij aan innovatieve oplossingen voor Breda. Ook maken zij kennis met bedrijven en organisaties. Zo versterken we de binding van studenten aan de stad. Bewoners worden betrokken bij de projecten.

Het ULLB heeft 3 strategische programma's:

1. Duurzame, Rechtvaardige en Gezonde Stad
2. Digitale & Mensgerichte Stad
3. Impact Ondernemen (de nieuwe standaard)

Samen met Wijkzaken werken we aan het versterken van duurzame communities. Met het programma Bredata werken we aan het project ThuisLab. Daarnaast onderzoeken we samen met Economie en Afvalservice de mogelijkheden voor het opzetten van een Zero Waste Lab.

Logistics Community Brabant (LCB)

Van 2026 tot en met 2029 werkt de gemeente Breda samen met Logistics Community Brabant. Studenten en onderzoekers werken daarbij aan oplossingen voor vraagstukken rond logistiek en mobiliteit.

Basisvaardigheden en Aanpak laaggeletterdheid volwassenen

In 2027 voeren we samen met gemeenten in West-Brabant het regionale plan Aanpak laaggeletterdheid West-Brabant 2026-2029 uit. Daarbij zetten we in op een passend aanbod en op het beter bereiken van kwetsbare inwoners.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Aandeel studenten dat woont in Breda

Omschrijving: Percentage Bredase studenten dat ook in Breda woont

Bron: KENCES, Landelijke (Lokale) monitor studentenhuysvesting

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
32,5	36	35		

Toelichting: Breda wil een aantrekkelijke studentenstad zijn voor alle studenten, uitwonend én thuiswonend.

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	15.592	17.473	21.613	17.510	13.973	14.097
Grote projecten in de stad	9.915	15.332	10.502	11.782	8.138	8.625
Dynamische stad	31.664	32.884	33.377	33.349	33.081	33.283
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	24.525	26.020	24.964	24.964	24.964	24.964
Verbindend bestuur	2.825					
Totaal lasten	84.521	91.708	90.456	87.605	80.155	80.969
Baten						
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	4.388	4.558	8.368	5.044	1.199	1.104
Grote projecten in de stad	6.243	7.727	2.982	3.918		
Dynamische stad	747	516	412	338	338	338
Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs	3.277	3.269	3.269	3.269	3.269	3.269
Verbindend bestuur	893					
Totaal baten	15.547	16.069	15.031	12.569	4.806	4.711
Stortingen						
Algemene reserve programma 2						
Exploitatiereserve programma 2						
Investeringsreserve programma 2	25	1.793	1.482	116	133	232
Totaal stortingen	25	1.793	1.482	116	133	232
Onttrekkingen						
Algemene reserve programma 2	195	750	635	400	600	600
Exploitatiereserve programma 2	894	2.042				
Investeringsreserve programma 2	65	95	209	227	223	238
Totaal onttrekkingen	1.154	2.887	844	627	823	838
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	67.845	74.544	76.064	74.525	74.660	75.651

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Stimuleren van de economische ontwikkeling in Breda

Economische zaken

De begrote lasten en baten dalen in 2027 met € 1,3 miljoen ten opzichte van 2026. € 0,5 miljoen hiervan is verklaarbaar doordat 2 in 2026 aflopende BIZ-verordeningen nog door de gemeenteraad moeten worden vastgesteld. De overige verschillen betreffen regionale middelen op het gebied van onder andere bedrijventerreinen, impulsgelden en arbeidsmarkt. Hiervan komt een eventueel restant in 2027 inzetbaar. Op bedrijventerreinen komt daarnaast in 2027 € 0,3 miljoen beschikbaar vanuit het bestuursakkoord.

Acquisitie en Accountmanagement

In 2027 dalen de lasten met € 0,1 miljoen doordat de incidentele impuls vanuit het bestuursakkoord voor het innovatiedistrict in 2027 lager is dan in 2026.

Evenementen

Het verschil tussen 2026 en 2027 betreft de indexatie.

Grondexploitaties voor bedrijventerreinen

Voor de grondexploitaties voor bedrijventerreinen zijn de lasten en baten van de jaarschijven opgenomen. Vanwege de fasering van de activiteiten verschillen de jaarschijven in de tijd. Voor nadere informatie zie de paragraaf grondbeleid.

Grote projecten in de stad

CrossMark 't Zoet

Binnen het programma Crossmark 't Zoet is momenteel uitsluitend de grondexploitatie Klavers Jansen actief. Naar aanleiding van de meest recente actualisatie van de grondexploitatie worden in 2027 geen grondopbrengsten verwacht en vallen de geraamde lasten lager uit dan eerder voorzien.

In het bestuursakkoord is 't Zoet benoemd als prioritaire gebiedsontwikkeling. Om de verdere voorbereiding en uitvoering van de gebiedsontwikkeling mogelijk te maken, is besloten jaarlijks € 0,3 miljoen extra beschikbaar te stellen voor versterking van de programmaorganisatie.

Daarnaast zijn aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor placemaking. Hiermee wordt tijdelijke programmering, innovatie, cultuur en ontmoeting ingezet om het gebied al tijdens de ontwikkelfase zichtbaar, aantrekkelijk en actief te maken. Hiervoor is een incidentele jaarlijkse impuls van € 0,1 miljoen toegevoegd aan de reeds beschikbare middelen.

Verbeter Breda

De begroting 2027 van Verbeter Breda is lager dan in 2026, omdat de eenmalige budgetoverheveling van circa € 0,2 miljoen voor het programmabureau Verbeter Breda uit de jaarrekening 2025 niet opnieuw is opgenomen. Daar staat tegenover dat vanuit het bestuursakkoord € 0,1 miljoen extra beschikbaar is gesteld voor de inzet van de schooltandarts in de Verbeter Breda-wijken.

Gasthuisvelden

De kapitaallasten van Gasthuisvelden nemen in 2027 met € 0,4 miljoen af.

Centrum-Oost

De kapitaallasten van Centrum-Oost nemen in 2027 met € 0,5 miljoen toe.

Bavel

De kapitaallasten van de ontwikkeling Bavel nemen in 2027 met € 0,1 miljoen toe.

De Nieuwe Mark

De kapitaallasten van de Nieuwe Mark nemen in 2027 met € 0,4 miljoen toe.

Dynamische stad

Cultuurpresentatie

Vanaf 2027 wordt er structureel € 0,15 mln. beschikbaar gesteld voor de zondagopenstelling van de Nieuwe Veste. Daarnaast heeft het grotendeels te maken met de gehanteerde indexatie. Ook zijn verwachte middelen vanuit het Rijk nog niet opgenomen in de begroting 2027.

Musea

De toename in lasten ter hoogte van € 0,2 miljoen betreft de incidentele impuls voor collectiebeheer vanuit het bestuursakkoord en de reguliere indexatie.

Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs

Onderwijshuisvesting

In 2027 is er begroot zoals toegezegd in de doordecentralisatie afspraken. Als gevolg van de afronding ventilatiesubsidie (SUVIS) in 2026 is er in 2027 voor € 0,7 miljoen minder begroot aan te verstrekken subsidie BreedSaam, voor € 0,2 miljoen meer begroot aan te verstrekken subsidie Building en voor € 0,5 miljoen minder begroot aan te verstrekken subsidies (algemene) onderwijshuisvesting.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030 (bruto)	Planning uitgaven 2031-2035 (bruto)	Planning uitgaven 2036-2040 (bruto)	Planning uitgaven 2041-2045 (bruto)
	t Zoet deelgebied 1 Parkeren		2.850	10.150	9.050	25.050		
	t Zoet deelgebied 2 Parkeren						27.650	
	Centrum Oost			276	806	15.161	1.249	

Bedragen x € 1.000

	Economische zaken: innovatiedistrict	1.267	605			18.999		
	Economische zaken: werklocaties	1.300	1.000	3.260				
Ambitie		2.567	4.455	13.686	9.856	59.210	28.899	
	Havenkwartier			300	500	2.500	2.500	
	t Zoet deelgebied 1 Gebiedsbudget	969	4.229	7.692	10.493	30.192		
	t Zoet deelgebied 1 Mobiliteitsbudget	1.802	9.522	12.841	10.618	67.777		
	t Zoet deelgebied 1 overig	2.259	6.190	7.741	5.610	8.622		
	t Zoet deelgebied 2 overig		255	260	9.351	65.336	62.942	8.178
	t Zoet Placemaking	4.282	5.500					
	Bavel		235	598	610	996		
	Centrum Oost	193				21.386	14.633	
	Nieuwe Mark	150	3.431	18.750	18.384			
	Gasthuisvelden	382	371	18	450	8.903		
	Economische zaken	225						
	Verbeter Breda Volkshuisvestingsfonds	220						
	Verbeter Breda, bibliotheek Hoge Vugt		2.200					
Plan		10.481	31.932	48.201	56.016	205.712	80.075	8.178
	Havenkwartier	2.525	2.756	2.762	3.741			
	t Zoet deelgebied 1 overig							
	Bavel	456	584	359	366	971	1.030	
	Centrum Oost	319	328	2.328	2.374			
	Gasthuisvelden	263	246	1.448	763	5.875		
Project		3.563	3.914	6.897	7.244	6.846	1.030	
	Havenkwartier	712						
	Stationskwartier	63						
	Centrum Oost	232	245	259	200	1.000	200	
	Nieuwe Mark	2.000	2.569					
	Economische zaken: innovatiedistrict	680						
Uitvoering		3.687	2.814	259	200	1.000	200	
Totaal		20.298	43.115	69.042	73.317	272.768	110.204	8.178

't Zoet

Mobiliteits- en gebiedsmaatregelen deelgebied 1:

De oostzijde van 't Zoet vormt de eerste fase van de gebiedsontwikkeling. Om de bouw van minimaal 1.700 woningen en bijbehorende voorzieningen mogelijk te maken, zijn aanzienlijke investeringen nodig in de ruimtelijke hoofdstructuur van het gebied. Het gaat daarbij onder meer om mobiliteitsmaatregelen, openbare ruimte, groenstructuren, bereikbaarheid en voorzieningen die noodzakelijk zijn om de ontwikkeling van de eerste deelgebieden mogelijk te maken. Voor een belangrijk deel van deze investeringen heeft het Rijk reeds subsidie toegekend, onder voorwaarde van cofinanciering door provincie en waterschap. In 2027 worden de voorbereiding, planuitwerking en uitvoering van de eerste maatregelen voortgezet, parallel aan de verdere uitwerking van de grondexploitaties en de samenwerking met betrokken overheden en partners. Voor het Haveneiland wordt een aparte haalbaarheidsstudie uitgevoerd tezamen met eigenaren/ontwikkelpartners in het gebied met wie in 2026 overeenkomsten zijn gesloten.

Overige investeringen deelgebied 1:

In 2027 wordt gewerkt aan de verdere voorbereiding van de realisatie van fase 1 van 't Zoet. Daarbij wordt uitvoering gegeven aan de vastgestelde koers uit het Koersdocument en het Financieel Perspectief. De inzet richt zich op het afronden van planologische en milieukundige voorbereidingen, zoals MER, gebiedsprogramma en omgevingsplan, de uitwerking van de samenwerking met de provincie, het voorbereiden van grondexploitaties en het realiseren van randvoorwaarden voor woningbouw, zoals problematiek rondom netcongestie.

Gelijktijdig worden fysieke werkzaamheden uitgevoerd waaronder het verwijderen van funderingsresten en voorbereidende werkzaamheden in de openbare ruimte. Ook wordt de gebiedsorganisatie verder versterkt, zodat sturing mogelijk is op planning, risico's, samenwerking, marktbenadering en realisatie. Daarbij wordt gewerkt vanuit één integrale programmasturing waarin woningbouw, openbare ruimte, mobiliteit, economie, innovatie, placemaking en samenwerking met externe partijen in samenhang worden voorbereid en uitgevoerd.

De gemeente en provincie dragen gezamenlijk bij aan de planvoorbereidingskosten. Het gemeentelijke aandeel is verwerkt in de begroting.

Placemaking, innovatie en gebiedsontwikkeling

Placemaking vormt een integraal onderdeel van de ontwikkeling van 't Zoet en draagt bij aan de identiteit, zichtbaarheid en aantrekkelijkheid van het toekomstige stadsdeel. Tijdelijke programmering, evenementen, culturele activiteiten en experimenteerruimte voor innovatieve ondernemers helpen om het gebied al tijdens de ontwikkelfase betekenis te geven. Zo verbinden we toekomstige bewoners, ondernemers en bezoekers aan het gebied.

De inzet sluit aan bij de ambitie uit het bestuursakkoord om van 't Zoet een innovatief, levendig en onderscheidend stadsdeel te maken. In samenwerking met onderwijsinstellingen, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en culturele partners wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van het innovatie-ecosysteem van Breda. Daarbij wordt onderzocht hoe tijdelijke functies, werkruimtes, ontmoetingsplekken en een iconische publiektrekker kunnen bijdragen aan zowel de gebiedsontwikkeling als de economische en maatschappelijke positie van Breda.

Placemaking wordt daarbij niet als afzonderlijk project beschouwd, maar als instrument om de gebiedsontwikkeling aan te jagen, de identiteit van het gebied te versterken en de overgang van tijdelijke naar permanente ontwikkeling te ondersteunen. Voor deze activiteiten zijn middelen gereserveerd binnen het Strategisch Investeringsprogramma.

Havenkwartier

De investeringen hebben betrekking op de mobiliteitshub, de woningbouwimpuls, sanering en de planvoorbereiding van het Havenkwartier. De mobiliteitshub is in 2026 opgeleverd en wordt begin 2027 financieel afgewikkeld.

In de Strip werken we verder aan de voorbereiding en inrichting van diverse onderdelen in de openbare ruimte die nodig zijn voor de realisatie van (betaalbare) woningen. Voor de investeringen heeft het Rijk subsidie toegekend onder de voorwaarde van cofinanciering. Voor de planvoorbereiding van het Havenkwartier zijn middelen gereserveerd binnen het Strategisch Investeringsprogramma. Tenslotte zetten we middelen in voor de programmasturing van de gebiedsontwikkeling Havenkwartier, de planvoorbereiding van het Haveneiland, tijdelijke initiatieven inclusief fysieke maatregelen en voeren van regie in openbare ruimte projecten.

Nieuwe Mark

In 2027 werken we samen met een externe ingenieursdienst aan de voorbereidingen op de realisatie, waarbij de focus ligt op de technische uitwerking, de benodigde onderzoeken en het creëren van een solide basis voor de uitvoeringsfase. Denk aan het voorbereiden van de contractvorming voor de realisatie, het uitvoeren van benodigde onderzoeken, de afstemming met stakeholders in de omgeving, het verder uitwerken van technische randvoorwaarden en het zorgvuldig voorbereiden van de besluitvorming die nodig is om de uitvoeringsfase goed van start te laten gaan.

Gasthuisvelden

In 2027 werken we verder aan de plannen voor het programma Gasthuisvelden en onderzoeken we of er een openbare parkeervoorziening en extra woningbouw is toe te voegen in het gebied. Dit leggen we vast in een nieuw gebiedsperspectief. Daarnaast gaan we verder met de verkoop van de Rechtbank en de herontwikkeling van de Witte Huisjes.

Centrum-Oost

In 2027 houden we regie op de ontwikkeling van Centrum Oost en werken we verder aan een aantrekkelijk, toekomstbestendig en groen stedelijk centrum. We vertalen de keuze uit het bestuursakkoord, om het Chassékwartier te temporiseren, door naar de verschillende deelgebieden en voeren hierover gesprekken met marktpartijen en het Rijk. We faciliteren initiatieven van derden en zetten de voorbereiding voort van de herinrichting van de openbare ruimte, waaronder de Karnemelkstraat, Houtmarkt en Oude Vest, zodat deze gebieden stapsgewijs kunnen bijdragen aan een aantrekkelijkere binnenstad.

Bavel

We voeren een MER-procedure uit. Na de vaststelling van het gebiedsprogramma en de plan-MER leggen we de haalbaarheidsbesluiten over de ontwikkellocaties in Bavel voor aan het college. Naar verwachting gebeurt dat medio 2027.

Economische zaken

In 2027 is € 0,7 miljoen begroot voor de realisatie van een nieuwe GameHub en is er € 1,3 miljoen gereserveerd voor de revitalisering van bestaande werklocaties. Ook is er € 0,6 miljoen gereserveerd voor de verbouwing van het in 2025 aangeschafte kantoorpand aan de Slingerweg en wordt er verder vormgegeven aan het illuminatieplan (€ 0,2 miljoen). Tenslotte is in 2027 € 0,6 miljoen begroot voor de herstructurering van de Slingerweg ter hoogte van de voormalige busremise.

Cofinanciering Volkshuisvestingsfonds

In de wijk Tuinzigt wordt gewerkt aan een samenhangend pakket maatregelen op het gebied van sociale en verkeersveilige infrastructuur.

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Ondernemend Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Algemene reserve programma 2	2.235		635	1.600
Exploitatiereserve programma 2	0			0
Investeringsreserve programma 2	4.513	1.482	209	5.786
Totaal	6.748	1.482	844	7.386

Algemene reserve programma 2

In 2027 zijn er onttrekkingen begroot voor het Innovatiedistrict (€ 0,2 miljoen), de Gamehub (€ 0,1 miljoen), het opstellen van evenementenbeleid (€ 0,1 miljoen), placemaking op 't Zoet, ondernemers in dorpen en wijken (€ 0,05 miljoen) en collectiebeheer (€ 0,1 miljoen). Deze komen allen voort uit het bestuursakkoord.

Exploitatiereserve programma 2

Niet van toepassing.

Investeringsreserve programma 2

De onttrekking betreft kapitaallasten van de kredieten die door de investeringsreserve gedekt worden.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam	Soort document	Jaar
Uitvoeringsagenda Cultuurbeleid Breda 2025-2028	Kaderstellend	2025
Cultuurbeleid Breda 2025-2040	Kaderstellend	2025
Gebiedsperspectief Gasthuisvelden West	Kaderstellend	2025
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2018
Gebiedsvisie Claudius Prinsenlaan	Kaderstellend	2019
Programma erfgoed 2019-2025 'Grondstof voor de toekomst'	Kaderstellend	2019

Nota grondbeleid 2024	Kaderstellend	2024
Detailhandelsbeleid 2022	Kaderstellend	2022
Toekomstperspectief 't Zoet 2040	Kaderstellend	2023
Centrum Oost	Kaderstellend	2023
Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2023
Onderwijsvisie 2025-2030	Kaderstellend	2025
Evenementenbeleid	Kaderstellend	2020
Ambitiedocument Erfgoed	Kaderstellend	2025
Toekomstvisie Bavel 2040	Kaderstellend	2024
Ruimtelijk economische visie 2025-2040	Kaderstellend	2025
Nota Kiezen voor kwaliteit- kaders, richtlijnen en beleid horeca Breda	Kaderstellend	2025
Koersdocument 't Zoet	Kaderstellend	2026

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBONDEN PARTIJEN

Onderstaande verbonden partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma. Voor de specifieke bijdragen, de belangrijkste beleidsontwikkelingen en de risico's verwijzen we naar de paragraaf Verbonden partijen.

 NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM)	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2027
 BV REWIN West-Brabant	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2027
 NV Chassé Theater beheer	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2027



NV Stadsherstel Breda



Aantal deelnemers



Bijdrage gemeente Breda in 2027



BV BrabantRing



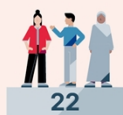
Aantal deelnemers



Bijdrage gemeente Breda in 2027



Belgisch Nederlands Grensoverleg



Aantal deelnemers



Bijdrage gemeente Breda in 2027

DUURZAAM WONEN IN BREDA

HET PROGRAMMA IN BEELD

Programma 3

Duurzaam wonen in Breda

Inwoners op 1-1-2026

190.321



Woningen

89.383



Huishoudens

92.225

Aantal huishoudens
waarvan:



40.579

eenpersoons-
huishoudens



2,05

gemiddelde grootte
van een huishouden

Fietsen gestald in beheerde fietsenstallingen:

2.300.000

Waarvan

Aantal fietsparkeerders in de bebouwde stallingen:
1.100.000

Aantal fietsparkeerders in mobiele stallingen:
1.200.000

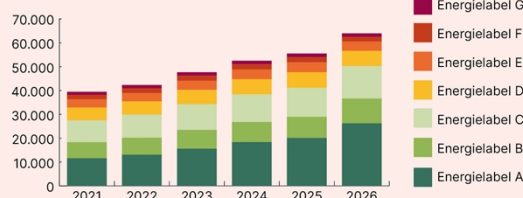


Aantal klanten Rondvaart de Nieuwe Mark

6.300



Energie labels woningen



Aantal personenauto's naar eindgebruiker

Aantal personenauto's (alle brandstofsoorten):

89.580

Waarvan:

aantal personenauto's volledig elektrisch (FEV):

4.779

Aantal personenauto's plug-in hybride (PHEV):

3.373



Aantal (semi)publieke oplaadpunten in Breda



3.408

Hectare ecologische groenstructuur



3.165 ha
in juli 2026

Gasaansluitingen (kleinverbruik)



62.658
in maart 2026

Infographics t.b.v. begroting 2027.
Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
Een definitieoverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlage.

XXXX
GEMEENTE
BRED

ONZE AMBITIE

Breda groeit. De vraag naar woningen blijft groot en tegelijkertijd verandert de samenstelling van de bevolking. Daarom werken we aan voldoende passende woningen voor huidige en toekomstige inwoners. De Omgevingsvisie gaat uit van circa 25.000 woningen gedurende 2021-2040. Per 2026 hebben we daarvan nog circa 20.000 woningen te gaan. Daarvoor zijn voldoende locaties en plannen in beeld. De ambitie in deze bestuursperiode is om voor 7.000 woningen de bouw mogelijk te maken in concrete 'harde' plannen. We zorgen voor een gevarieerd woningaanbod, met bijzondere aandacht voor betaalbare woningen, doorstroming en woonvormen die aansluiten bij verschillende levensfasen en doelgroepen. Daarbij benutten we de bestaande woningvoorraad beter en geven we ruimte aan vernieuwende woonconcepten en initiatieven vanuit de samenleving.

We bouwen aan een hoogstedelijk centrum, aantrekkelijke wijken en vitale dorpen waar wonen, voorzieningen, groen en mobiliteit hand in hand gaan. Nieuwe ontwikkelingen dragen bij aan leefbare buurten waarin inwoners elkaar kunnen ontmoeten en waar voorzieningen meegroeien met Breda. Zo zorgen we ervoor dat inwoners zoveel mogelijk in hun eigen wijk of dorp kunnen blijven wonen.

Breda wil een stad zijn waarin iedereen zich veilig, comfortabel en duurzaam kan verplaatsen. Daarom investeren we in een goede bereikbaarheid van stad, wijken en dorpen, stimuleren we lopen, fietsen en openbaar vervoer. Daarnaast zorgen we voor een evenwichtige verdeling van de beschikbare ruimte. Zo kan iedere inwoner kiezen voor een vervoersmiddel dat past bij de reis en het moment.

De groei van Breda gaat hand in hand met verduurzaming, vergroening en klimaatbestendigheid. We investeren in het verduurzamen van woningen, versterken groen en water in de leefomgeving en bereiden de stad voor op de gevolgen van klimaatverandering. Zo bouwen we aan een gezonde, toekomstbestendige en veerkrachtige stad voor huidige en toekomstige generaties.

De groei van Breda vraagt om samenwerking met buur- en regiogemeenten. We stemmen regionale vraagstukken met hen af. Ook agenderen we deze vraagstukken en werken we deze vraagstukken samen verder uit. Breda levert hiervoor een bijdrage aan de relevante regionale netwerken, waaronder de Baronie en de stedelijke regio Breda-Tilburg.

Thema Wonen in Breda

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Iedereen verdient een passende woning. Daarom werken we aan voldoende, betaalbare en passende woningen voor inwoners van Breda. In de bestuursperiode 2026-2030 maken we 7.000 woningen mogelijk via harde plannen en realiseren we jaarlijks gemiddeld ten minste 1.500 woningen. In 2027 leveren we 1.500 woningen op.

We zetten niet alleen in op nieuwbouw, maar ook op het beter benutten van de bestaande woningvoorraad. Door woningsplitsing, woningdelen, optoppen en andere woonvormen stimuleren we dat meer inwoners een passende woning kunnen vinden. Daarbij vergroten we de kansen voor starters, senioren, gezinnen, studenten en andere woningzoekenden.

Wonen staat niet op zichzelf. We werken aan leefbare en gezonde wijken en dorpen waar wonen, zorg, voorzieningen, bereikbaarheid en leefomgeving in samenhang worden ontwikkeld. Tegelijk zorgen we voor een eerlijke verdeling van schaarse woonruimte en voldoende huisvesting voor aandachtsgroepen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

- **Versnellen woningbouw**
We werken samen met corporaties, ontwikkelaars en andere partners aan versnelling van woningbouwprojecten. Daarbij sturen we op voldoende betaalbare woningen en een evenwichtige woningvoorraad die aansluit bij de behoefte van Breda.
- **Regie op de volkshuisvesting versterken**
We geven uitvoering aan de Wet versterking regie op de volkshuisvesting. Via het volkshuisvestingsprogramma, de huisvestingsverordening met urgentieregeling en regionale afspraken versterken we de gemeentelijke regie op woningbouw, woonruimteverdeling en de huisvesting van aandachtsgroepen. Dit doen we samen met woningcorporaties, ontwikkelaars, zorgpartners, huurdersorganisaties, regio, provincie en Rijk.
- **Bestaande woningvoorraad beter benutten**
Naast nieuwbouw benutten we de bestaande woningvoorraad beter. We stimuleren initiatieven voor woningsplitsing, woningdelen, optoppen, kamerverhuur en (pre)mantelzorgwoningen. Daarmee voegen we woonruimte toe.

- **Betaalbaarheid en eerlijke verdeling**
We versterken de regie op de verdeling van woonruimte. We voeren een urgentieregeling in, actualiseren waar nodig bestaande instrumenten en zetten aanvullende maatregelen in om woningen beschikbaar en betaalbaar te houden voor woningzoekenden die afhankelijk zijn van de Bredase woningmarkt.
- **Wonen en zorg verbinden**
We versterken de samenwerking op het snijvlak van wonen, zorg en welzijn en sturen op de realisatie van voldoende passende woningen zodat inwoners langer zelfstandig kunnen wonen met passende ondersteuning.

Belangrijkste resultaten in 2027:

- verdere uitvoering van de versnellingsaanpak voor woningbouw
- vaststelling en uitvoering van het volkshuisvestingsprogramma
- implementatie van de urgentieregeling binnen de huisvestingsverordening
- uitwerking van beleid voor woningsplitsing, woningdelen en kamerverhuur
- verdere uitvoering van de doorstromingsaanpak voor senioren
- actualisatie van onderdelen van de instrumentaria betaalbare woningbouw
- versterking van monitoring en sturingsinformatie voor college en raad

INDICATOREN

Deze begroting bevat een set beleidsindicatoren. Daarmee geven we, naast de begrotingstekst en de financiële overzichten, een beeld van de ontwikkelingen binnen de diverse begrotingsthema's. We actualiseren deze set elk jaar. Er zijn 111 Bredase indicatoren en 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (23 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator. Elke Bredase indicator staat bij het thema waar deze indicator betrekking op heeft.

Dit programma bevat 19 beleidsindicatoren. Voor alle indicatoren in deze begroting hanteren we peildatum 20 augustus 2026.

Thema-indicatoren

Indicator: Prettig wonen

Omschrijving: Rapportcijfer prettig wonen in de buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7,7		7,7		7,7

Toelichting: We handhaven de streefwaarde op 7,7.

Deze indicator wordt éénmaal per 2 jaar gemeten in de oneven jaren.

Indicator: Zoektijd woningzoekenden

Omschrijving: Zoektijd woningzoekenden alle reactiemodellen in jaren (inschrijfduur en loting)

Bron: Jaarrapportage Klik voor wonen

Meeteenheid: Tijdsduur in jaren

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
2,8	3	3,1		

Toelichting: Dit betreft de gemiddelde zoektijd en gemiddelde inschrijftijd voor een sociale huurwoning in Breda (conform jaarrapportage Klik voor wonen). Dit is niet vooraf invulbaar, enkel achteraf over te rapporteren.

Indicator: Nieuw gebouwde woningen

Omschrijving: Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 woningen

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
-----------------	-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

Thema-indicatoren				
	11,22	3,42		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar stuurt op andere indicatoren, namelijk harde planvoorraad woningen (indicator nr 2204) en opleveringen woningen (indicator nr 67).

Indicator: Demografische druk

Omschrijving: Groene en grijze druk (percentage jongeren tot 20 jaar en ouderen van 65 jaar of ouder ten opzichte van bevolking van 20 tot 65 jaar)

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
66,8	66,3	66,3		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Woonlasten éénpersoonshuishoudens

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
715	736	763		

Toelichting: Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Woonlasten meerpersoonshuishoudens

Omschrijving: Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Bedrag

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
833	861	891		

Toelichting: Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Gemiddelde WOZ-waarde

Omschrijving: WOZ-waarde woningen in duizend euro

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Bedrag x 1.000

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
381	391	419		

Toelichting: Dit is een landelijke verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de goedkope klasse

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de goedkope prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
2.384	1.721	1.891		

Toelichting: De herijking van deze indicator kon nog niet worden afgerond. Dit hangt samen met de recente oplevering van het rekenkameradvies over het woningbouwbeleid. De besluitvorming hierover willen we graag meenemen in de herijking van deze indicator.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de betaalbare klasse

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de betaalbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
17.715	17.141	17.218		

Toelichting: De herijking van deze indicator kon nog niet worden afgerond. Dit hangt samen met de recente oplevering van het rekenkameradvies over het woningbouwbeleid. De besluitvorming hierover willen we graag meenemen in de herijking van deze indicator.

Indicator: Aantal sociale huurwoningen in de bereikbare klasse

Omschrijving: Aantal zelfstandige huurwoningen in de bereikbare prijsklasse

Bron: Monitor sociale voorraad

Meeteenheid: Aantal

Thema-indicatoren				
Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
3.006	4.344	4.154		

Toelichting: De herijking van deze indicator kon nog niet worden afgerond. Dit hangt samen met de recente oplevering van het rekenkameradvies over het woningbouwbeleid. De besluitvorming hierover willen we graag meenemen in de herijking van deze indicator.

Thema Verdeling beschikbare ruimte

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Sinds 1 januari 2024 werken we volgens de Omgevingswet. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) werkt nog niet optimaal. Daarom richten we onze werkwijze zo in dat we binnen de mogelijkheden van het DSO ruimtelijke ontwikkelingen kunnen blijven ondersteunen. Tegelijk bouwen we het omgevingsplan verder op volgens de standaard van de Omgevingswet (STOP-TPOD). Zo houden we onze dienstverlening op peil en maken we ook in 2027 ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

In 2027 werken we verder aan het omgevingsplan. Dit is een meerjarig traject. Daarbij werken we zowel gebiedsgericht als thematisch. Participatie is een belangrijk onderdeel van de Omgevingswet. In de Participatieleidraad staat hoe we de stad daarbij betrekken.

We willen onze dienstverlening op het gebied van ruimtelijke plannen op een hoog niveau houden. Daarom werken we met toepasbare regels. Die vertalen de juridische regels uit het omgevingsplan naar een systeem dat begrijpelijk is voor gebruikers. Een regelanalist ondersteunt deze vertaalslag.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

Thema Grote woonprojecten in de stad

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

De woningnood blijft groot. We bouwen aan een Breda met voldoende ruimte om te wonen, werken, verblijven en ontmoeten. We werken verder aan het realiseren van de woningbouwopgave uit de Omgevingsvisie, namelijk de bouw van ruim 25.000 woningen tot en met 2040. Inmiddels zijn ruim 5.000 woningen gerealiseerd. Voor de resterende opgave van ongeveer 20.000 woningen tot 2040 zijn voldoende locaties en plannen in beeld. In deze bestuursperiode willen we voor 7.000 woningen de bouw mogelijk maken in concrete 'harde' plannen. In de bestuursperiode 2026-2030 maken we 7.000 woningen mogelijk via harde plannen en realiseren we jaarlijks gemiddeld ten minste 1.500 woningen. In 2027 leveren we 1.500 woningen op.

Breda staat aan het begin van een grote schaa sprong. De komende jaren ligt de nadruk op uitvoering en realisatie. We bouwen woningen, laten voorzieningen meegroeien en verbeteren de bereikbaarheid en de kwaliteit van de leefomgeving.

We streven naar de realisatie van gemiddeld minimaal 1.250 woningen per jaar gedurende 2025-2030. Daarmee geven we uitvoering aan de afspraken uit de Woondeal stedelijke regio Breda-Tilburg. Dit doen we samen met woningcorporaties, ontwikkelaars, beleggers, maatschappelijke partners, provincie en Rijk.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

We zetten in op het mogelijk maken van de bouw van 7.000 woningen in deze bestuursperiode.

We werken aan het verder verhogen van de woningbouw, versnellen van woningbouwprocedures en nemen belemmeringen weg waar dat mogelijk is. We geven prioriteit aan de grote gebiedsontwikkelingen die bijdragen aan de groei van Breda. Deze ontwikkelingen combineren woningbouw met voorzieningen, werkgelegenheid, mobiliteit, groen en een aantrekkelijke openbare ruimte.

We blijven sturen op een evenwichtige woningvoorraad. Bij nieuwe woningbouwontwikkelingen hanteren we als uitgangspunt 30% sociale huur, 40% middeldure woningen en 30% vrije sector.

Samen met de woningcorporaties en gemeenten in de regio realiseren we een bouwstroom voor woningbouw. Hiermee versnellen we de bouw van betaalbare woningen, vergroten we de continuïteit in de productie en stimuleren we innovatie op het gebied van industrieel, duurzaam en circulair bouwen.

We stimuleren nieuwe woonvormen en benutten de bestaande woningvoorraad beter. Daarbij zetten we onder meer in op tijdelijke woningen, woningdeling, woningsplitsing en optoppen.

Daarnaast zetten we ons in om in deze bestuursperiode minimaal 500 studentenwoningen toe te voegen. Dit doen we door wonen op de campus mogelijk te maken, tijdelijke studentenwoningen op 't Zoet te realiseren en soepel om te gaan met hospitaerverhuur en woningsplitsing.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Opleveringen woningen

Omschrijving: Gerealiseerde woningbouw (bruto toevoeging)

Bron: Gemeente Breda, afdeling Ruimte

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
1.167	513	1.209	1.250	1.250

Toelichting: We streven naar de realisatie van gemiddeld minimaal 1.250 woningen per jaar in 2025 t/m 2030, overeenkomstig de afspraken uit de woondeal SRBT. Hieraan werken wij samen met onze partners.

Indicator: Harde planvoorraad woningen

Omschrijving: Het aantal woningen in harde planvoorraad

Bron: Gemeente Breda, afdeling Ruimte

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
4.335	6.481	6.421	5.000	5.000

Toelichting: Dit is het totaal aantal woningen in de harde planvoorraad op 31 december van het jaar. De harde planvoorraad is bepalend voor het doel om gemiddeld minstens 1.250 woningen per jaar te realiseren. Woningen in de harde planvoorraad zijn in aanbouw, of hebben daarvoor een vergunning of er kan daarvoor een vergunning worden aangevraagd op basis van een vastgesteld Omgevingsplan.

De streefwaarde is berekend op basis van hoeveel woningen we in 3 jaar gebouwd willen hebben. We tellen extra plannen mee (30% meer) om projecten die worden uitgesteld op te kunnen vangen. Dit staat dus los van het doel in het bestuursakkoord om in vier jaar tijd 7.000 woningen naar harde plannen te brengen.

Thema Bereikbaar Breda

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Breda groeit. Daardoor neemt de druk op de openbare ruimte toe. Daarnaast is Breda door de ligging een belangrijk knooppunt tussen (Oost-)Brabant, de Randstad en België. De ruimte in de stad is schaars en wordt gebruikt voor wonen, werken, groen en mobiliteit. Dat vraagt om scherpe keuzes in het mobiliteitssysteem.

We willen dat Breda bereikbaar, veilig, leefbaar en duurzaam blijft voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Verder hangt de mobiliteitsopgave nauw samen met verstedelijking, duurzaamheid en leefbaarheid in stad en dorpen. Daarom zetten we voor de hele gemeente in op een samenhangend netwerk van lopen, fietsen, openbaar vervoer, deelmobiliteit, parkeren en autoverkeer. Dit doen we omdat bij verstedelijking de druk op de openbare ruimte groeit en het nog belangrijker wordt om voorzieningen, onderdelen van het mobiliteitsnetwerk en woon- en werkgebieden logisch en veilig te verbinden. Door de verschillende modaliteiten vroegtijdig mee te nemen in plannen voor nieuwe en bestaande wijken investeren we in aantrekkelijke routes voor alle modaliteiten, verkeersveiligheid en toegankelijke verbindingen voor iedereen. We maken ruimte voor veilige fiets- en looproutes, goede openbaarvervoersverbindingen en bewuste vervoerskeuzes, waarbij we de mobiliteitstransitie een boost geven. Ook voor de (grote) goederenstromen gaan we op zoek naar goede oplossingen.

Omdat mobiliteit niet stopt bij de gemeentegrens werken we met de regio, provincie en het rijk enerzijds aan betere verbindingen over wegen en spoor voor de fiets, het openbaar vervoer en de auto. Anderzijds werken we samen aan de mobiliteitstransitie om de keuzemogelijkheden van onze onwoners en bezoekers te vergroten. Dit is nodig om Breda en de omliggende dorpen goed bereikbaar en aantrekkelijk te houden.

Parkeren vormt een onmisbare schakel binnen het mobiliteitssysteem. Daar waar mobiliteit gaat over de beweging, gaat parkeren over de bestemming. Iedere reis begint en eindigt met een parkeerplek. De wijze waarop we parkeren organiseren heeft daarom directe invloed op de bereikbaarheid, leefbaarheid en aantrekkelijkheid van Breda. In een groeiende stad vraagt dit om bewuste keuzes in het gebruik van de schaarse ruimte. Door fiets- en autoparkeren integraal mee te nemen in gebiedsontwikkeling, mobiliteit en openbare ruimte zorgen we ervoor dat Breda bereikbaar blijft voor inwoners, ondernemers en bezoekers, terwijl tegelijkertijd ruimte ontstaat voor wonen, groen en verblijf.

Op het vlak van autoparkeren zien we in een verdichtende stad een aantal ontwikkelingen, namelijk een afname van de parkeercapaciteit. Willen we de stad bereikbaar, toegankelijk en gastvrij houden dan moet er in de komende jaren kritisch gekeken worden naar:

- hoe en waar we capaciteit kunnen toevoegen
- hoe we moeten omgaan met de toewijzing van parkeerrechten en tegen welke kosten
- hoe we de kosten van extra capaciteit en de inkomsten in balans houden

Daarbij blijven we inzetten op de optimalisering van de dienstverlening waarbij digitale toepassingen een middel is om dit te realiseren en geen doel op zich.

In 2027 voegen we voor fietsparkeren een nieuwe garage toe midden in onze stad. Zodoende creëren we meer ruimte voor de fietser en investeren we in Breda als fietsvriendelijke stad.

In 2027 werken we aan:

Verkeersveiligheid en bereikbaarheid

- We verbeteren de verkeersveiligheid rond scholen, sportvoorzieningen en op drukke plekken in wijken en dorpen met nadrukkelijke aandacht voor goede, veilige en toegankelijke looproutes. Hierbij komen inrichtings-, snelheids- en gedragsmaatregelen aan de orde.
- We werken aan veilige routes en betere doorstroming op belangrijke verbindingen waaronder de Noordelijke Rondweg en blijven met provincie en Rijk in gesprek over een betere doorstroming op de autosnelwegenruut rond Breda (A16, A59, A27 en A58) en een nog betere bereikbaarheid per (inter)nationale spoor.
- Voor de realisatie van een mobiliteitshub aan de rand van de stad voeren we onderzoeken uit naar onder andere locatie en toe te voegen functies. In de tussentijd wordt gewerkt aan een (tijdelijke) oplossing om ervaring op te doen met 'parkeren op afstand'.
- Met communicatie en gerichte gedragsbeïnvloeding stimuleren we vaker lopen, meer fietsen, gebruik van het openbaar vervoer en deelmobiliteit en bewuster reizen door bijvoorbeeld buiten piekmomenten te reizen waar en wanneer dat kan.

Lopen

- We werken aan aantrekkelijke looproutes tussen woningen, voorzieningen en bushaltes.
- We nemen fysieke barrières, zoals ontbrekende trottoirs, onlogische routes of slecht toegankelijke kruisingen weg.
- We maken, waar dit niet het geval is, looproutes toegankelijk voor ouderen, kinderen en mensen met een beperking.

Fiets

- Voor het versterken van Breda als fietsstad investeren we in veilige en comfortabele fietsroutes, goede fietsvoorzieningen en voldoende fietsparkeercapaciteit.
- We maken fietsen aantrekkelijker en veiliger door bijvoorbeeld de Haagweg-West en Tuinzigtdaan-Noord herin te richten.
- Om de positie van de fiets in de binnenstad te versterken en inwoners te verleiden om meer met de fiets naar de binnenstad te komen, doen we een strategische aankoop voor extra fietsparkeren in de binnenstad.

Openbaar vervoer

- We optimaliseren haltes, toegankelijkheid en overstappen tussen bus, trein, fiets, lopen en deelmobiliteit.
- We blijven inzetten op betere regionale en (inter)nationale OV-verbindingen naar alle windrichtingen, hoogwaardig openbaar (stads)vervoer en de BRT Breda-Gorinchem-Utrecht. Hierbij blijven documenten, zoals 'Toekomstbeeld OV 2040' en 'OV in 2040: de zuidelijke hink-stap-sprong' het uitgangspunt.

- Met een tweejarige pilot samen met de provincie voor nachtbussen op zaterdagavond en -nacht verbinden we Breda beter met de regio en versterken we de stad als veilige, bereikbare en bruisende uitgaans- en meerdaagse verblijfstad.

Auto

- De spitsmaatregelen in Prinsenbeek worden structureel voortgezet. Hiervoor worden nog enkele kleine fysieke maatregelen getroffen om de werking van de maatregelen verder te optimaliseren.
- Voor de Oosterhoutseweg in Teteringen brengen we realistische maatregelen in beeld om de verkeersdruk te verminderen en de verkeersveiligheid te verbeteren.
- De Noordelijke Rondweg blijft een sleutelroute voor de mobiliteit in en economische ontwikkeling van Breda. We werken verder aan een haalbare en gefaseerde aanpak waarbij verkeersveiligheid, doorstroming, leefbaarheid en het verminderen van barrièrewerking centraal staan. Daarbij blijven we inzetten op cofinanciering door Rijk en provincie Noord-Brabant en onderzoeken we ook de cofinancieringsmogelijkheden van Europa.

Binnenstad

In 2027 werken we plannen uit voor hoe we de maximumsnelheid op de wegen binnen de singels terugbrengen naar 30 km/u en waar dat kan voeren we dat ook al door. Ook werken we aan een bereikbaarheidsplan voor de binnenstad voor bestemmingsverkeer, voetgangers, fietsers en ook logistiek.

Logistiek (vracht)verkeer is noodzakelijk voor de bevoorrading van bedrijven, winkels en voorzieningen, maar vraagt om een zorgvuldige inpassing in de leefomgeving. Met name in de binnenstad. We zetten in op een betere balans tussen bereikbaarheid, economische vitaliteit en leefbaarheid. Dit doen we door doorgaand zwaar verkeer waar mogelijk te beperken, routes beter te sturen en overlast door geluid, uitstoot en verkeersonveiligheid te verminderen.

De invoering van zero-emissielogistiek vraagt om tijdige afstemming met ondernemers, vervoerders en vastgoedeigenaren zodat de overgang uitvoerbaar blijft en de binnenstad bereikbaar blijft voor noodzakelijke leveringen. Concreet werken we aan een onderzoek van logistieke hubs of overslagpunten en handhaven we gericht op ongewenst vrachtverkeer, foutparkeren en blokkeren van routes.

Duurzame mobiliteit

De verduurzaming van de Bredase mobiliteit is een belangrijke pijler van de Mobiliteitsvisie. De uitvoerende werkzaamheden hiervoor zijn ondergebracht in het klimaatplan onder het thema 'Schone Mobiliteit'. De werkzaamheden die we hiervoor in 2027 uitvoeren, zijn terug te vinden in de klimaatbegroting.

Infrastructurele projecten

In het eerste jaar van deze bestuursperiode stellen we een nieuw meerjarenuitvoeringsprogramma Mobiliteit op voor de periode 2027-2030. In 2027 werken we aan de volgende mobiliteitsprojecten:

Project	Omschrijving	Fase in 2027
Haagweg West (Esserstraat en Heuvelstraat)	Herinrichting naar een fietsstraat tussen de kruispunten met Esserstraat en Heuvelstraat	Realisatie
Fietsroute Haagse Beemden (Lunetstraat)	Herinrichting van de parallelweg Lunetstraat naar een fietsstraat tussen de Slingerweg en Kazematstraat	Realisatie
Tuinzigtlaan Noord	Herinrichting naar een bij het vigerend snelheidsregime passend wegprofiel	Realisatie
Westerhagelaan/Elleboog	Herinrichting van kruispunt naar rotonde	Realisatie
Academiesingel	Herinrichting naar 30 km/u	Planfase
Prinsenkade fietsstraat	Herinrichting naar een fietsstraat	Planfase

Beverweg	Herinrichting van de Beverweg, inclusief vrijliggende tweerichtingenfietspaden aan beide kanten van de weg	Ontwerpfase
Oosterhoutseweg - Woonakker	Tweerichtingenfietspad Woonakker - Oosterhoutseweg	Ontwerpfase
Nieuwe OV-concessie	Aanpassing van de laatste bushaltes in het kader van de invoering van de nieuwe ov-concessie 2025-2035	Realisatie
Loevesteinstraat (Linksaffer)	Realiseren van een extra opstelstrook om vanaf de Zuidelijke Rondweg linksaf naar Bavel te kunnen	Realisatie
BRT-BGU Breda – Gorinchem - Utrecht	Uitwerken van de plannen voor de snelle busverbinding tussen Breda – Gorinchem – Utrecht	Planfase
Markendaalseweg	Herprofilering en belijning van de Markendaalseweg tussen Irenestraat en Karnemelkstraat/Waterstraat inclusief kruising met de Fellenoordstraat	Realisatie
Ontsluiting Sportpark Roosberg	Verbeteren van de ontsluiting en uitbreiden van parkeervoorziening van Sportpark Roosberg	Realisatie
Fietsbrug over de Singel	Realiseren van een langzaam verkeer brug over de Singel ter hoogte van de watertoren, inclusief realisatie van oversteek over de Wilhelminasingel	Ontwerpfase
Trap Kapittelweg/HOV-baan	Realisatie van een trap bij het viaduct op de Kapittelweg over de HOV-baan	Realisatie
Rotonde Emerparklaan – Heksendans	Herinrichting van het kruispunt Emerparklaan – Heksendans naar een rotonde	Planfase
Moleneind Prinsenbeek	Bijdrage voor verkeersmaatregelen bij groot onderhoudsopgave in het kader van werk met werk maken	Realisatie
Wolfslaardreef – Fietsroute Allee richting Chaam	Bijdrage voor verkeersmaatregelen bij groot onderhoudsopgave in het kader van werk met werk maken	Realisatie
Bushaltes Galderseweg	Verbetering van de bushaltes op de Galderseweg ter hoogte van landgoed Klokkenberg	Nazorg

Mobiliteit in gebiedsontwikkelingen

Mobiliteit maakt vanaf het begin integraal onderdeel uit van de diverse gebiedsontwikkelingen binnen Breda, zoals 't Zoet, CrossMark en Bavel. Door bereikbaarheid, verkeersveiligheid, alle modaliteiten (lopen, fietsen, openbaar vervoer en auto) en parkeren al in de planvorming mee te nemen, ontstaan wijken en gebieden die logisch, veilig en duurzaam zijn ingericht. Dit voorkomt kostbare aanpassingen achteraf en zorgt ervoor dat nieuwe ontwikkelingen goed aansluiten op bestaande netwerken, voorzieningen en toekomstige mobiliteitsbehoeften.

Parkeren

- uitvoering uitbreiden fietsparkeercapaciteit Nieuwstraat
- onderzoeken mogelijke uitbreiding fietsenstalling Oude Vest
- inzetten op meer fietsparkeerfaciliteiten voor diverse doelgroepen
- Blijven inzetten en uitbouwen van vraag gestuurde tijdelijke fietsparkeercapaciteit o.a. bij evenementen, sportverenigingen en bij specifieke locaties tijdens het fietsseizoen.
- transformatie Oranje Zuid naar bewonersgarage en fietsenstalling
- het verlagen van het tarief voor de tweede bewonersvergunning naar € 0
- Uitwerken van de parkeerkoers op hoofdlijnen en deze vertalen in een uitvoeringsplan als uitwerking van het bestuursakkoord;
- mede vormgeven parkeeropgave 't Zoet en Gasthuisvelden
- uitvoering groot onderhoud en aanpassing publieksentree Barones
- invoeren gereguleerd parkeren Tuinzigt en Slingerweg en omgeving
- voorbereiden aanbesteding Parkeer route informatie systeem (PRIS)
- introductie mobiel parkeren in de parkeergarages
- Opstellen handhavingsaanpak met de menselijke maat, zowel voor fiets- als autoparkeren.
- introductie Gehandicapten parkeerkaart op kenteken.

INDICATOREN**Thema-indicatoren****Indicator: Tevredenheid over bereikbaarheid binnenstad**

Omschrijving: Tevredenheid over bereikbaarheid binnenstad door Bredanaars

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
73	75	79	70	70

Toelichting: Minimaal 70% van de Bredanaars is tevreden over de bereikbaarheid van de binnenstad.

Indicator: Tevredenheid over verkeersveiligheid

Omschrijving: Rapportcijfer door Bredanaars van verkeersveiligheid eigen buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
6		6,1		

Toelichting: Het streven is een zo hoog mogelijk rapportcijfer, omdat de gemeente op verkeersveiligheidsgebied altijd streeft naar beter.

Het onderzoek van de Buurtenquête vindt alleen in de oneven jaren plaats.

Thema-indicatoren

Indicator: Duurzaam vervoer

Omschrijving: Aandeel duurzame verplaatsingen te voet, met de fiets en het OV (Modal split)

Bron: ODIN/CBS

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
45,8	44,4			

Toelichting: We streven naar een groei van het aandeel duurzame verplaatsingen. Op dit moment is nog geen realisatiecijfer 2025 bekend.

Thema Breda is een duurzame en bestendige stad

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Breda groeit. We bouwen aan nieuwe woningen, voorzieningen en een sterke economie. Tegelijkertijd willen we dat Breda een groene, gezonde en aantrekkelijke stad blijft om te wonen, werken en recreëren. Daarom laten we groei hand in hand gaan met een hoogwaardige leefomgeving waarin groen, water, natuur en leefkwaliteit een vanzelfsprekend onderdeel zijn van de ontwikkeling van onze stad en dorpen. Geen bijzaak, maar de basis onder onze groei. Breda groeit op een manier die de kwaliteit van de leefomgeving versterkt. We zorgen voor een gezonde, veilige en duurzame fysieke leefomgeving ondanks uitdagingen, zoals geluidshinder, stikstof en netcongestie. Daarbij gaan groei, groen en leefbaarheid hand in hand.

Daarom zetten wij in op de volgende doelen:

1. We behouden en versterken een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving met aandacht voor bodem, lucht, geluid, geur, biodiversiteit en omgevingsveiligheid. Daarbij voldoen we aan nationale en Europese wet- en regelgeving en vertalen deze naar een aanpak die past bij de ambities van Breda. Het gaat dan bijvoorbeeld over de Natuurherstelwet en de basis geluidsemissie.
2. We versterken natuur, landschap en biodiversiteit door te investeren in de ecologische groenstructuur.
3. We streven naar klimaatneutraliteit in 2044 en een robuust energiesysteem. Voor 2030 betekent dit een reductie van 55% CO₂-uitstoot ten opzichte van 1990. Uit de meest recente klimaatmonitor blijkt dat Breda op koers ligt met deze doelstelling. In de klimaatbegroting is hiervan een nadere uitwerking opgenomen.

Passend bij de schaa sprong van de stad willen we voor iedereen op korte afstand groene educatieve ontmoetingsplekken realiseren. Met deze zogenaamde Parkboerderijen streven we naar het versterken van sociale cohesie en het bieden van handvatten om natuur- en klimaatbewust te leven.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Voor een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving werken we aan het volgende:

- Met een omgevingsprogramma harmoniseren en actualiseren we het beleid op de diverse milieuthema's in de periode 2024-2031. Na 2031 vervallen namelijk de oude landelijke kaders en moet het nieuwe omgevingsplan gereed zijn. In 2027 werken we hiertoe aan het volgende:
 - We maken een analyse van de impact van de nieuwe, strengere Europese normen voor luchtkwaliteit die in 2030 gaan gelden. In 2028 moet het Rijk aangeven hoe Nederland die normen denkt te gaan halen.
 - We actualiseren het beleid voor natuur en biodiversiteit op basis van de Europese Natuurherstelverordening en het daaruit volgende Nationale Natuurplan en bijbehorende aanpassing van de Omgevingswet die in september 2026 in ontwerp bekend wordt gemaakt.
 - We treffen voorbereidingen om de geluidstoename van de stad beter te kunnen reguleren. Zo werken we aan de Europees verplichte geluidskaart. Ook moeten alle gemeenten een basis referentieniveau vastleggen voor alle lokale wegen (de basis geluidsemissie).
 - We maken we planregels op omgevingsveiligheid voor de energieopslagsystemen die steeds vaker toegepast worden. In 2026 worden opslagsystemen voor bedrijfsmatig gebruik in het landelijke Beluit Activiteiten Leefomgeving aangemerkt als risicodragende activiteit.
- We zetten stappen in de voortgang van de aanpak van de resterende locaties met urgente/risicovolle bodemverontreiniging en we onderzoeken met rijksmiddelen of er specifieke verontreinigingen, zoals lood en PFAS in de bodem aanwezig zijn en of er dan risicovolle situaties zijn.

Voor het versterken van natuur, landschap en biodiversiteit werken we in 2027 aan de volgende projecten:

- We starten met de inrichting van weidevogelgebied Lage Vuchtpolder fase 2.
- We werken verder aan het ontwerp van de ecologische verbindingszone (EVZ) bij de Mark, de Aa of Weerij en de Singel.
- We kopen actief gronden aan en richten ze in voor het Natuurnetwerk, EVZ's en nieuwe bossen.
- We blijven de biodiversiteit in het agrarisch gebied stimuleren door financieel bij te dragen aan de provinciale subsidieregelingen ErvenPlus en Stila.
- We richten de oevers van het Seeligpark in als ecologische verbindingszone.
- We starten met de herinrichting van de landgoederenzone Haagse Beemden en zorgen daarmee voor een betere balans tussen biodiversiteit, cultuurhistorie en beleving van het gebied.
- We leggen diverse faunapassages aan om ervoor te zorgen dat natuurgebieden beter verbonden worden en de biodiversiteit in Breda wordt versterkt.

Ten aanzien van de Parkboerderijen werken we aan het volgende:

- We bouwen met de verschillende vrijwilligersbesturen het concept Parkboerderijen verder uit.
- We verduurzamen de locaties met middelen uit het volkshuisvestingsfonds.
- We verkennen een vierde locatie in het Seeligpark.

We bouwen het mobiele huisdierinformatiepunt op de locatie Wolfslaar verder uit en laten het vervolgens reizen langs de verschillende parkboerderijlocaties.

Dierenwelzijn

Binnen ons dierenwelzijnsbeleid zetten we extra in op het tegengaan van dierenmishandeling. We kijken hierbij naar goede voorbeelden van andere gemeenten. Ook evalueren we de voortgang van de actiepunten uit de nota dieren.

Recreatievoorzieningen

- De druk op de Galderse Meren blijft toenemen en daarom werken we verder aan de doorontwikkeling van deze recreatieplas. Het vastgestelde gebiedsprofiel is uitgewerkt in een concept-gebiedsvisie. In 2027 bespreken we deze visie verder met het bestuur, omwonenden en andere belanghebbenden om te komen tot een toekomstbeeld voor het gebied.
- In zwemseizoen 2026 heeft de tijdelijke horeca- en recreatievoorziening haar deuren geopend. We blijven samen met de ondernemer kijken hoe de voorzieningen aansluiten bij de gewenste ontwikkeling van het gebied en de belangen van bezoekers, omwonenden en natuur.
- Voor alle recreatieplassen maken we afspraken met marktpartijen over de parkeerontwikkeling op drukke dagen, een goed gebruik van de ligweides en het toezicht. Tegelijkertijd ervaren we dat de bereikbaarheid, veiligheid en sfeer rondom de recreatieplassen, met name tijdens piekdagen, in het geding is. We onderzoeken welke maatregelen op zowel korte als lange termijn mogelijk en wenselijk zijn en voeren indien mogelijk experimenten uit.
- Om bezoekers meer mogelijkheden te bieden om verkoeling te zoeken tijdens warme dagen, blijven we de kwaliteit van het oppervlaktewater in Breda monitoren. Hiervoor werken we samen met enkele Vlaamse en Brabantse steden en waterschap Brabantse Delta.
- In 2026 stellen we de Visie op Varen Breda 2040 vast. Met de visie geven we richting aan het gebruik, beheer en de ontwikkeling van het Bredase vaarwater en vormt het beleidsmatige en ruimtelijke afwegingskader voor toekomstige keuzes rondom varen, ligplaatsen en waterrecreatie.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Reductie broeikasgassen

Omschrijving: Netto reductie broeikasgassen vanuit de gemeente ten opzichte van 1990

Bron: Regionale Klimaatmonitor, aangevuld met prognoses vanuit CE Delft op basis van CEGEM model

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
39	38	40	45	46

Thema-indicatoren

Toelichting: In 2044 wil Breda klimaatneutraal zijn en in 2030 willen we 55% minder broeikasgassen uitstoten dan in 1990. Voor 2027 streven we naar een afname van 46% ten opzichte van 1990. Hierbij wordt uitgegaan van een lineaire afname van het reductiepercentage tussen het laatste berekende jaar (2025) en de doelstelling voor 2030.

Indicator: Fijnstof

Omschrijving: Aantal dagen per jaar dat concentratie PM10 meer is dan 50 µg/m3

Bron: Luchtmeetnet.nl

Meeteenheid: Gemiddeld aantal dagen

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
3,5	0,5	3,5		

Toelichting: De ambitie is om het aantal dagen met overschrijding zover mogelijk terug te brengen. De streefwaarde is maximaal het gemiddelde niveau van de afgelopen drie jaar.

Indicator: Hernieuwbare elektriciteit

Omschrijving: Aandeel hernieuwbare elektriciteit van totale energie

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: % van totale energie

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
30,3	33,6			

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator, waar de gemeente niet rechtstreeks op stuurt. Er wordt geen streefwaarde bepaald. De realisatie 2025 is op dit moment nog niet beschikbaar.

Indicator: Aantal isolatieingrepen

Omschrijving: Aantal isolatieingrepen in woningen op basis van gemeentelijk regelingen

Bron: Subsidiebureau Breda en RVO

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
		4.768	4.500	4.500

Toelichting: We streven naar 4.500 isolatieingrepen in woningen per jaar (per woning zijn meerdere ingrepen mogelijk). Vanaf 2025 houden we de realisatiecijfers bij aan de hand van de door ons verstrekte subsidies isolatieactie en VHF en de door RVO verstrekte subsidies ISDE. Omdat het vaak mogelijk is om meerdere subsidies aan te vragen, kunnen er dubbelingen in de aantallen zitten. Het is niet mogelijk om die dubbelingen te achterhalen, omdat de cijfers van RVO niet op adresniveau verstrekt (kunnen) worden. Daarom geeft het realisatiecijfer uitsluitend de cijfers van de ISDE regeling weer. In 2025 zijn in Breda tevens 425 VHF subsidies en 538 Isolatiesubsidies verstrekt.

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Wonen in Breda	3.591	5.779	5.262	2.373	2.357	2.355
Verdeling beschikbare ruimte	9.673	6.422	5.334	5.183	5.357	5.381
Grote woonprojecten in de stad	7.803	10.188	22.115	5.401	22.303	4.448
Bereikbaar Breda	19.437	19.088	20.799	20.517	21.002	20.974
Breda is een duurzame en bestendige stad	18.880	33.814	28.289	28.939	17.627	19.915
Totaal lasten	59.384	75.292	81.799	62.413	68.646	53.074
Baten						
Wonen in Breda	2.947	347	32	32	32	32
Verdeling beschikbare ruimte	5.560	3.653	2.503	2.503	2.503	2.503
Grote woonprojecten in de stad	7.252	8.276	20.026	3.447	20.402	2.219
Bereikbaar Breda	23.383	23.141	23.522	23.377	23.377	23.377
Breda is een duurzame en bestendige stad	10.375	19.072	15.712	18.098	10.287	11.876
Totaal baten	49.517	54.490	61.795	47.457	56.600	40.007
Stortingen						
Algemene reserve programma 3	341	369	368	368	137	137
Exploitatiereserve programma 3			2.500			

Bedragen x € 1.000

Investeringsreserve programma 3	3.884	1.311	87	171	196	341
Reserve Bodemfonds	191	191	191	191	191	191
Reserve bovenwijkse voorzieningen	227	186				
Reserve FIBI	11	1.035				
Reserve Klimaatfonds	326	334	334	334	334	334
Reserve Toekomst bestendig wonen						
Reserve Versnellingsopgave Wonen						
Totaal stortingen	4.980	3.427	3.481	1.064	858	1.003
Onttrekkingen						
Algemene reserve programma 3	1.766	933	3.010	2.384	1.154	1.885
Exploitatiereserve programma 3	1.559	3.621	219	2.625	20	
Investeringsreserve programma 3	100	2.327	310	368	378	397
Reserve Bodemfonds	212	1.671	333	333	333	333
Reserve bovenwijkse voorzieningen	14	2.625	1.437			
Reserve FIBI		1.230				
Reserve Klimaatfonds	44	44	44	44	44	44
Reserve Toekomst bestendig wonen	52	100	100	100	100	100
Reserve Versnellingsopgave Wonen			2.878			
Totaal onttrekkingen	3.747	12.550	8.330	5.854	2.029	2.759
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	11.099	11.678	15.155	10.167	10.875	11.311

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Wonen in Breda

In 2027 wordt het verschil van circa € 3,1 miljoen voornamelijk veroorzaakt door de reserve Versnellingsopgave Wonen, waarvan de verwerking plaatsvindt zodra de beschikbare middelen bekend zijn. Daarnaast nemen de baten en lasten af door het aflopen van de SRBT Woondeal en verschuift een deel van de middelen voor de Wet Regie Volkshuisvesting naar 2027.

Verdeling van de beschikbare ruimte

Ruimtelijke ordening

In 2027 nemen de lasten binnen Ruimtelijke Ordening af ten opzichte van 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2026 incidenteel budget beschikbaar was gesteld voor de implementatie van de Omgevingswet. Dit eenmalige budget is in 2027 niet meer opgenomen in de begroting.

Stedelijke planning en programmering

In 2027 nemen de baten en lasten binnen Stedelijke Planning en Programmering af ten opzichte van 2026. Dit komt doordat de stortingen in de investeringsreserves voor bovenwijkse voorzieningen en de fysieke leefomgeving en de bijbehorende ontvangsten begin 2027 afzonderlijk worden begroot.

Grote woonprojecten in de stad

Grondexploitatie voor woningbouw

De kosten en opbrengsten van de grondexploitaties zijn beide gestegen. Dit is veroorzaakt door de actualisering van de grondexploitaties over de jaarschijven. Voor nadere informatie wordt u verwezen naar de paragraaf grondbeleid.

Bereikbaar Breda

Mobiliteit

In 2027 nemen de uitgaven binnen Mobiliteit toe als gevolg van hogere kapitaallasten. Daarnaast zijn vanuit het bestuursakkoord extra middelen beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van een mobiliteitshub, voor maatregelen in verkeersveiligheid rond scholen, schoolroutes en sportvoorzieningen, de deelname aan de Samenwerkingsovereenkomst BrabantStad en de spitmaatregelen in Prinsenbeek.

Parkeren

In 2027 stijgen zowel de baten als de lasten met € 0,4 miljoen. De baten worden op 2 manieren beïnvloed, namelijk door de indexering van de inkomsten en door het financiële effect van het gratis maken van de tweede parkeervergunning. Per saldo leidt dit tot een positief resultaat van € 0,4 miljoen. De hogere lasten van totaal 0,4 miljoen worden deels veroorzaakt door stijgende kapitaallasten en loon- en prijsontwikkelingen. Daarnaast is vanuit het bestuursakkoord extra geld beschikbaar voor een mobiliteitshub en € 0,2 miljoen extra beschikbaar gesteld voor de uitbreiding van fietsparkeervoorzieningen in de binnenstad. Dit draagt bij aan een bereikbare, leefbare en duurzame binnenstad.

Breda is een duurzame en bestendige stad

Milieu

De lasten binnen Milieubeheer nemen in 2027 met € 6,0 mln af ten opzichte van 2026. Dit komt voornamelijk door lagere SPUK-budgetten (- € 5,7 mln) en een lagere decentralisatie-uitkering CDOKE (- € 2,5 mln). Daartegenover staan hogere uitgaven als gevolg van de herijking van het Volkshuisvestingsfonds (VHF) (+ € 1,5 mln), energieprogramma's (+ € 0,6 mln), loon- en prijscompensatie (LPC) en hogere kapitaallasten. De baten dalen met € 3,4 mln. Deze afname wordt vooral veroorzaakt door het wegvallen van de decentralisatie-uitkering CDOKE (- € 4,7 mln). Dit wordt deels gecompenseerd door hogere bijdragen vanuit het Volkshuisvestingsfonds (+ € 1,3 mln). Vanuit het bestuursakkoord zetten we het Volkshuisvestingsfonds voort en stellen we in 2027 € 0,3 miljoen extra cofinanciering beschikbaar om optimaal gebruik te maken van de beschikbare rijksmiddelen. Per saldo verlaagd het saldo met € 2,6 mln, van € 12,7 mln in 2026 naar € 10,1 mln in 2027.

Biodiversiteit

De lasten binnen Biodiversiteit nemen in 2027 met € 0,4 mln toe ten opzichte van 2026. Deze stijging wordt vrijwel volledig veroorzaakt door hogere kapitaallasten (+ € 0,4 mln). De bijdrage uit het bestuursakkoord neemt beperkt af, terwijl de middelen voor loon- en prijscompensatie nagenoeg gelijk blijven. De baten blijven vrijwel ongewijzigd ten opzichte van 2026. Per saldo neemt het saldo toe van € 1,0 mln naar € 1,4 mln (+ € 0,4 mln), voornamelijk als gevolg van de hogere kapitaallasten.

Binnen ons dierenwelzijnsbeleid zetten we extra in op het tegengaan van dierenmishandeling. We kijken hierbij naar goede voorbeelden van andere gemeenten. Ook evalueren we de voortgang van de actiepunten uit de nota dieren. Hiervoor is voor 2027 en 2028 aanvullend een jaarlijkse impuls beschikbaar van € 0,05 miljoen.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030 (bruto)	Planning uitgaven 2031-2035 (bruto)	Planning uitgaven 2036-2040 (bruto)	Planning uitgaven 2041-2045 (bruto)
	Natuurinvestering evenementen					271	90	113
	Parkeren	3.485	6.350	1.200	10.600	141.000		
	Van Gogh Nationaal Park	100	100	1.600				
	Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk			1.920	1.920	15.620	15.190	
	Mobiliteit herinrichting Academiesingel	250	1.750					
	Mobiliteit Prinsenkade fietsstraat	200	800					
	Mobiliteit veilige fietsverbindingen	1.000	1.000	1.000				
	Mobiliteitshub	1.000	1.000					
	Wonen, startersleningen	3.000	3.000	3.000				
	Overige Stedelijke ontwikkelingen	104	428					
Ambitie		9.139	14.428	8.720	12.520	156.891	15.280	113
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Verbindingszones: inrichting EVZ singels	500	2.500	2.500	1.402	6.434		
	Overige Stedelijke ontwikkelingen			200	800			

Bedragen x € 1.000

Plan		500	2.500	2.700	2.202	6.434		
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Faunapassages	496	1.496	1.992	996	4.980	4.980	4.980
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Natuurnetwerk: inrichting	1.409	2.413	1.917	1.678	6.850	5.216	1.043
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Verbindingszones: inrichting	167	167	167	167	835	596	107
	Verkeersveiligheid	132						
	Infrafonds	147						
	Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk	4.744	3.991	5.464	4.790	25.450	23.950	23.950
	Noordelijke rondweg	300	2.179	2.279	1.784	65.260	95.440	
	Wonen, tijdelijke woningen	500	700					
	Wonen, woonwagens	135						
Project		8.030	10.946	11.819	9.415	103.375	130.182	30.080
	Biodiversiteit	1.544						
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Faunapassages	817						
	Biodiversiteit - Landschapselementen	122						
	Van Gogh Nationaal Park	177	48	48				
	Energietransitie	1.000	1.000					
	Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk	767						
	Noordelijke rondweg	2.198						
	Overige Stedelijke ontwikkelingen	225						
Uitvoering		6.850	1.048	48				
Totaal		24.519	28.922	23.287	24.137	266.699	145.462	30.193

Programma	Aankoop gronden in dit programma	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030 (bruto)	Planning uitgaven 2031-2035 (bruto)	Planning uitgaven 2036-2040 (bruto)	Planning uitgaven 2041-2045 (bruto)
	Gronden biodiversiteit	4.145	4.145	4.145	4.828	14.015	13.310	
Project		4.145	4.145	4.145	4.828	14.015	13.310	
	Gronden biodiversiteit	104						
Uitvoering		104						
Totaal		4.249	4.145	4.145	4.828	14.015	13.310	

Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk

Deze kredieten zijn bestemd voor de aanleg van infrastructuur in de stad waaronder de instandhouding van het bestaande netwerk, de schaa sprong OV en fiets.

Meerjarenperspectief infrafonds

Om Breda bereikbaar te houden, investeren we in onze wegen om de doorstroming te bevorderen. Bijvoorbeeld door het toevoegen van extra rijbanen.

Verkeersveiligheid

We investeren in de straten en wijken rondom scholen en sportclubs om de verkeersveiligheid daar te verbeteren.

Noordelijke rondweg

In 2027 werken we verder aan een aanpak van de Visie Noordelijke Rondweg om tot een uitvoerbaar plan te komen. Om de bereikbaarheid nu al te verbeteren, werken we aan de realisatie van maatregelen die nu al verstandig zijn om uit te voeren, maar toekomstige ontwikkelingen niet in de weg staan.

Herinrichting Academiesingel, Prinsenkade fietsstraat, veilige fietsverbindingen en Mobiliteitshub

In 2027 werken we deze ambities uit het nieuwe bestuursakkoord verder uit. Hierna kan de realisatie worden opgepakt.

Van Gogh Nationaal Park

We geven met meerdere projecten, ontwikkelingen en externe initiatieven invulling aan het Van Gogh Nationaal Park. Het gaat dan bijvoorbeeld om de natuurontwikkeling in het Markdal en langs de singels, de recreatieve reis langs de Weerij (route van Nassau tot Van Gogh) en het Middeldreefje.

Realisatie ecologische groenstructuur

De investeringen bestaan uit de inrichting van gronden in het natuurnetwerk, het realiseren van ecologische verbindingzones, het ontsnipperen van natuurgebieden door de aanleg van faunapassages en de realisatie van landschapselementen. Dit alles gericht op het halen van de doelstellingen uit het Groenkompas.

Stedelijke ontwikkelingen

De investeringen hebben betrekking op Graaf Hendrik 111 plein en Herinrichting Johan Willem Frisolaan.

Startersleningen

In de jaren 2027 tot en met 2029 doen we een nieuwe storting van € 3 miljoen per jaar in het depot van de startersleningen. Daarmee houden we woningen betaalbaar.

Tijdelijk wonen

Dit budget is beschikbaar voor de realisatie van tijdelijke woningen.

Woonwagens

Deze investering is bedoeld voor het door de gemeente realiseren van nieuwe woonwagendplaatsen.

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Duurzaam wonen in Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Algemene reserve programma 3	5.444	368	3.010	2.803
Exploitatiereserve programma 3	364	2.500	219	2.645
Investeringsreserve programma 3	8.761	87	310	8.538
Reserve Bodemfonds	1.662	191	333	1.520
Reserve bovenwijkse voorzieningen	1.477		1.437	40
Reserve FIBI	579			579
Reserve Klimaatfonds	1.998	334	44	2.289
Reserve Toekomst bestendig wonen	848		100	748
Reserve Versnellingsopgave Wonen	2.878		2.878	0
Totaal	24.011	3.481	8.330	19.161

Reserve Bodemfonds

Met de reserve bodemfonds vangen we pieken en dalen op in onze uitgaven. Het gaat hierbij steeds vaker om (woningbouw)opgaven op inbreidingslocaties. Door het industriële verleden van Breda is hierbij vaak sprake van hoge kosten. Het risico bestaat dat we de verantwoordelijkheid niet bij de ontwikkelaar kunnen wegleggen, vooral wanneer landelijke subsidies wegvallen. Bovendien krijgt de gemeente steeds vaker de verantwoordelijkheid voor locaties waar geen specifieke veroorzaker aan te wijzen is.

Reserve Klimaatfonds

Deze reserve is bedoeld voor projecten die helpen om de klimaatdoelen van Breda te bereiken. De reserve klimaatfonds bestaat uit bijdragen vanuit het project Windmolens Hazeldonk. Hieruit ontvangen we sinds 2014 jaarlijks € 247.500, waarvan € 43.500 voor het Grondbedrijf. Jaarlijks wordt het bedrag geïndexeerd. Deze bijdrage ontvangen we in totaal 20 jaar.

Reserve Versnellingsopgave Wonen

Met deze reserve houden we geld beschikbaar voor de Versnellingsopgave Wonen. De reserve komt uit de jaarrekening 2018.

Reserve Bovenwijkse voorzieningen

Met deze reserve dekken we een deel van de kosten af van bovenwijkse voorzieningen. De inkomsten zijn exploitatiebijdragen van private ontwikkelaars vanuit nieuwbouwplannen. De onttrekkingen bestaan uit af te dekken kosten en de jaarlijkse ambtelijke kosten voor het beheer van de reserve. Deze reserve is ingesteld op basis van een raadsbesluit in 2020. Nadien is de nota Bovenwijkse voorzieningen vervangen door de Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving (per 1 januari 2024). Deze reserve blijft bestaan totdat de oude verplichtingen zijn afgewikkeld.

Reserve Financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving(FIBI)

Deze reserve is de opvolger van de reserve Bovenwijkse voorzieningen (zie hierboven). De reserve is ingesteld op basis van een raadsbesluit in 2023.

Reserve Toekomstbestendig wonen

De regeling Toekomstbestendig wonen brengt € 1 miljoen kapitaallasten met zich mee. Deze reserve is bedoeld om die kapitaallasten te dekken.

Algemene reserve programma 3

De middelen in deze reserve zijn bestemd voor de cofinanciering van projecten die worden ondersteund vanuit het Volkshuisvestingsfonds. Door het beschikbaar stellen van deze gemeentelijke bijdrage kan aanspraak worden gemaakt op externe financiering, waardoor investeringen in de woningvoorraad, leefbaarheid en gebiedsontwikkeling mogelijk worden gemaakt en versneld kunnen worden uitgevoerd.

Investeringsreserve programma 3

De onttrekking betreft kapitaallasten van de kredieten die door de investeringsreserve gedekt worden.

Exploitatiereserve programma 3

Deze mutatie betreft onder meer middelen uit de reserve Wet versterking regie volkshuisvesting en het Volkshuisvestingsfonds. Daarnaast wordt in 2027 € 2,5 miljoen toegevoegd aan de exploitatiereserve Programma 3 om de ontvangen CDOKE-middelen voor de klimaattransitie beschikbaar te houden voor toekomstige bestedingen.

VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

Duurzaam wonen in Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Voorziening onderhoud parkeerbedrijf	6.248	904	1.247	5.905
Voorziening planmatig onderhoud vastgoedontwikkeling	3.749	191	395	3.545
Voorziening verkeersregelininstallaties	393	921	778	536
Voorziening van derden verkregen middelen programma 3	535	23		558
Voorziening nadelige GREX resultaten	3.048			3.048
Totaal	13.973	2.039	2.420	13.592

Voorziening Onderhoud gebouwen Parkeerbedrijf

Deze voorziening is bedoeld voor het egaliseren van meerjarige onderhoudskosten aan de parkeergarages van het Parkeerbedrijf. De bijdragen verhogen we volgens de bouwkostenindex (structureel).

Planmatig onderhoud vastgoedontwikkeling

Deze voorziening is voor de onderhoudskosten van strategisch aangekochte panden. Op korte termijn is onderhoud nodig, maar ontbreekt voor deze panden een echt vast voornemen voor ontwikkeling. De basis voor deze bijdrage is een meerjarige onderhoudsplanning, waarvan de doorberekening loopt tot en met 2032. De voorziening is toereikend om het geplande onderhoud tot en met 2032 uit te kunnen voeren.

Voorziening Verkeersregelininstallaties

Vanuit deze voorziening houden we de verkeersregelininstallaties (VRI's) verantwoord en doelmatig goed. Uitgangspunten zijn: geen veiligheidsrisico's voor de gebruiker, geen hinder bij gebruik en zo min mogelijk kapitaalvernietiging. Voor de voorziening VRI's is vanuit het bestuursakkoord budget beschikbaar gesteld om de financiële gevolgen van hogere prijsindexaties op te vangen. De contractueel overeengekomen CBS-indexatie ligt boven de in de begroting gehanteerde indexatie van 2,9%.

BELEIDSSTUKKEN

Achterliggende documenten bij dit programma

Naam document	Soort document	Jaar
Grondprijzen Breda 2026	Kaderstellend	2026
Gebiedsperspectief Havenkwartier	Kaderstellend	2017

Gebiedsvisie Binnenstad	Kaderstellend	2014
Nota Grondbeleid 2014	Kaderstellend	2014
Aanvullend beleidskader grondbeleid	Kaderstellend	2020
Ontwikkel- en realisatiestrategie Via Breda	Kaderstellend	2015
Ruimtelijke visie voor de Gasthuisvelden	Kaderstellend	2016
Omgevingsvisie Breda 2040	Kaderstellend	2021
Structuurvisies Doornbos en Linie	Kaderstellend	2012
Welstandsnota	Kaderstellend	2004
Erfgoedverordening	Kaderstellend	2011
Beleidsregels voor het afwijken van een bestemmingsplan	Kaderstellend	2015
Verordening bedrijveninvesteringszone Breda-Oost 2017 (financieel/fysiek)	Kaderstellend	2015
Vigerende bestemmingsplannen (alle)	Kaderstellend	2019
Participatieleidraad bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2019
Coördinatieverordening gemeente Breda	Kaderstellend	2019
Besluit tot het aanwijzen van categorieën gevallen waarin een verklaring van geen bedenkingen niet is vereist	Kaderstellend	2019
Woonvisie Breda: wonen in een dynamische stad	Kaderstellend	2013

Aanvulling op de Woonvisie 2013	Kaderstellend	2016
Verordening doelgroepen sociale woningbouw en middenhuur Breda	Kaderstellend	2019
Aanpak kamerverhuur	Kaderstellend	2014
Arbeidsmigranten afsprakenkader	Kaderstellend	2021
Actieplan studentenhuisvesting	Kaderstellend	2016
Alliantie Breda 2019-2023: afspraken over wonen in Breda	Kaderstellend	2019
Gebiedsprofielen Wonen en perspectief wonen	Kaderstellend	2019
Gebiedsprofielen: beschrijving Wonen en Zorg	Kaderstellend	2019
CPO Beleid Gemeente Breda 2020	Kaderstellend	2020
Bestedingsplan Impuls voor de woonagenda	Kaderstellend	2019
Beleidsregel Bezoekersregeling type straat en type garage 2017	Kaderstellend	2017
Nota parkeer en stallingsbeleid Breda (2004, herijking 2013)	Kaderstellend	2004
Nota parkeernormen Breda 2021	Kaderstellend	2021
Duurzaamheidsvisie Breda 2030	Kaderstellend	2016
Nota bodembeheer 2022-2032	Kaderstellend	2023
Bodemmasterplan Breda 2030 Een basis voor duurzame ontwikkeling	Kaderstellend	2015
Impuls ruimtelijk adaptie Breda	Kaderstellend	2016

Actieplan geluid 2024-2028	Kaderstellend	2024
Verordening geurhinder en veehouderij gemeente Breda 2008	Kaderstellend	2008
Ontheffingenbeleid Wet geluidhinder Wegverkeerslawaaï, spoorweglawaaï en industrielawaaï	Kaderstellend	2007
Nota bovenwijkse voorzieningen	Kaderstellend	2020
Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving	Kaderstellend	2023
Visie Ulvenhoutse Bos en omgeving	Kaderstellend	2022
Bredaas Groenkompas	Kaderstellend	2023
Klimaatplan Breda klimaatneutraal in 2044	Kaderstellend	2023
Regionaal Plan Energiesysteem - West-Brabant Energie in Balans	Kaderstellend	2025
Transitievisie Warmte Breda	Kaderstellend	2022
Beleidsnota Omgaan met niet-gesprongen explosieven uit de Tweede Wereldoorlog	Kaderstellend	2021
Beleidsregels ontheffingen artikel 87 RVV Breda 2025	Kaderstellend	2025
Beleidsregels ontheffingen milieuzone gemeente Breda	Kaderstellend	2022
Tijdelijk beleid bij ontwikkelingen nabij geitenhouderijen	Kaderstellend	2024
Mobiliteitsvisie Breda	Kaderstellend	2021
Realisatievisie ecologische verbindingszone Mark, Aa of Weerij en Singels	Kaderstellend	2024
Thuis in Breda: Woonvisie 2024-2040	Kaderstellend	2024
Gebiedsvisie Bavel 2040	Kaderstellend	2024
Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Biesdonk	Kaderstellend	2024
Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Doornbos-Linie	Kaderstellend	2024

Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Tuinzigt	Kaderstellend	2024
Wijkenergieplan aardgas-vrij ready Wisselaar	Kaderstellend	2024
Steek positieve energie in het klimaat	Kaderstellend	2008
Schone lucht akkoord	Kaderstellend	2020
Duurzaamheidsvisie Breda 2030 - Geactualiseerde actsheets 2020	Kaderstellend	2021
Geluidkaart 2022	Kaderstellend	2022
Beleidsregels Groen en Water 2023	Kaderstellend	2023
Aankondigingsbesluit invoering Zero Emissiezone Breda	Kaderstellend	2024
Nota dieren in Breda	Kaderstellend	2025
Verordening kwaliteitsbevordering straattaxivervoer Breda 2025	Kaderstellend	2025
Programmaplan Ulvenhoutse Bos 2025-2032	Kaderstellend	2025
Regionaal Plan Energiesysteem - West-Brabant Energie in Balans	Kaderstellend	2025
Uitvoeringsplan schone lucht akkoord 2026	Kaderstellend	2025
Nadere regels kwaliteitsbevordering straattaxivervoer Breda 2025	Kaderstellend	2025
Schuilstallenbeleid gemeente Breda	Kaderstellend	2025
Parkeerverordening Breda 2022	Kaderstellend	2025
Verordening op de heffing en invordering van parkeerbelastingen 2026	Kaderstellend	2025
Uitvoeringsplan Parkboerderijen 2026-2028	Kaderstellend	2025

BASIS OP ORDE IN BREDA

HET PROGRAMMA IN BEELD

Programma 4 Basis op orde

Dienstverlening



47.919
Aantal uitgegeven
paspoorten en id-kaarten



316.280
Totaal aantal klantcontacten
klantcontactcentrum (KCC)



151.466
Telefoongesprekken



62.997
BuitenBeter meldingen



32.800
E-mail(formulieren)



188.236
Aanvragen via de website

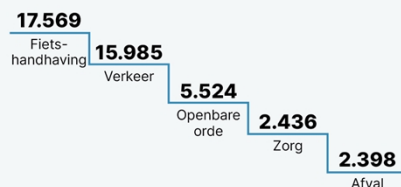


14.300
WhatsApp gesprekken

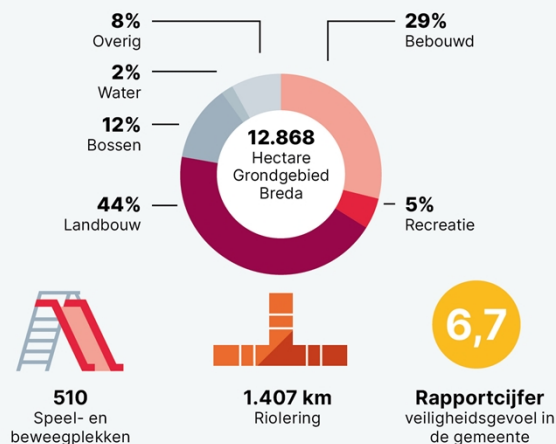
Inzet Boa's per categorie

52.132

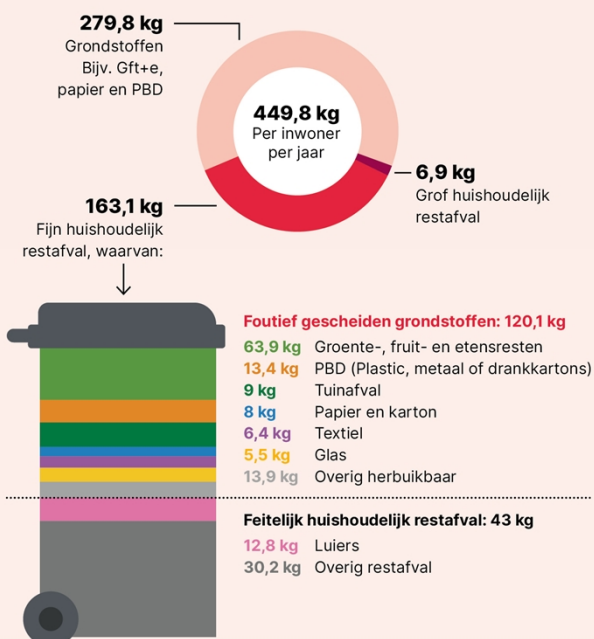
Totaal aantal registraties waaronder:



Openbare ruimte



Huishoudelijk afval 2025



Infographics t.b.v. begroting 2027.
Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
Een definitieoverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlage.

**GEMEENTE
BRED**

ONZE AMBITIE

Breda groeit en verandert. Daarom investeren we in een stad die veilig, toegankelijk, bruikbaar en toekomstbestendig is en blijft voor inwoners, ondernemers en bezoekers. We zorgen ervoor dat plannen goed passen in de omgeving. We zorgen voor een openbare ruimte die schoon, heel en passend onderhouden is. We zorgen voor maatschappelijke voorzieningen en vastgoed die aansluiten bij de ontwikkeling van de stad en een veiligheidsaanpak die zichtbaar aanwezig is waar dat nodig is. We bieden dienstverlening die aansluit op de behoefte van inwoners, ondernemers en bezoekers. Hierbij bieden we begrijpelijke informatie en samenhang tussen digitaal, telefonisch en persoonlijk contact. Daarnaast zetten we in op een schone leefomgeving, toekomstbestendige afvalinzameling en het behoud en hergebruik van grondstoffen, zodat we samen bouwen aan een circulaire stad. Daarbij maken we bewuste keuzes in wat we doen, wanneer we het doen en waar de inzet het meeste effect heeft. Niet alles kan overal tegelijk, maar we zorgen ervoor dat de basis op orde is en blijft en meegroeit met de behoeften van stad, wijken en dorpen. Samen met inwoners, maatschappelijke partners en de regio werken we aan voorzieningen, leefbaarheid, dienstverlening, circulariteit en veiligheid die bijdragen aan een stad waar mensen prettig kunnen wonen, werken, ontmoeten en meedoen.

4.1 Thema Veilig Breda

Onderstaande doelstellingen zijn gebaseerd op de Veiligheidsvisie Breda 2030, Uitvoeringsplan Veiligheid 2026-2027, Programma Preventie met Gezag 2026-2029 en het bestuursakkoord 2026-2030 Breda durft, Breda doet.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.1.1 We vergroten de veiligheid met extra aandacht voor buurten en locaties waar de veiligheidsopgaven het grootst zijn.

Onze strategie hebben we uitgewerkt in de Veiligheidsvisie Breda 2030. Deze visie hebben we vertaald naar een 2 jaarlijks uitvoeringsprogramma Veiligheid. Daarin staan de activiteiten en maatregelen die we inzetten op de 7 ambities uit de Veiligheidsvisie (veilig wonen, veilig werken, veilig uitgaan, veilig opgroeien, veilig door verstoren van criminele verdienmodellen, zorg en veiligheid in balans en veilig bij crisis en rampen). Deze ambities vormen de kern van Veilig Breda en lichten we nader toe:

Veilig Wonen:

We willen dat iedereen zich thuis en veilig voelt in Breda. Dat gevoel is zichtbaar in onder andere de veiligheidsbeleving en de rapportcijfers die onze inwoners geven en in de geregistreeerde criminaliteit. De veiligheidsbeleving en de rapportcijfers over Breda zijn redelijk stabiel, alhoewel in wijken sterkere schommelingen te zien zijn. De traditionele geregistreeerde criminaliteit daalt, maar digitale misdrijven en specifieke vormen van overlast nemen toe. Daarom richten we ons in 2027 op meer veiligheid in de buurt én online. Dat doen we samen met bewoners, de politie en andere partners. We bouwen aan een weerbare stad, onder andere via het uitvoeren aanpak digitale weerbaarheid, doorontwikkelen Buurtpreventie, het continueren van de ambassadeurs Brandveilig leven en de Cyberambassadeurs en het aanpakken van (woon)overlast in de wijken. We zorgen dat het landelijk handelingskader explosieven ook lokale uitwerking krijgt.

Veilig Opgroeien

We willen dat jongeren in Breda veilig en kansrijk kunnen opgroeien. En we willen voorkomen dat jongeren afglijden naar criminaliteit. Daarom zetten we stevig in op het programma Preventie met Gezag. Daarin werken we samen met veiligheidspartners, zoals de politie en het Openbaar Ministerie en met organisaties uit het sociaal domein, zoals het jongerenwerk en Open Door. Zo voorkomen we dat jongeren afglijden naar criminaliteit. Als het nodig is, schakelen we het Zorg- en Veiligheidshuis in. Ook werken we nauw samen met scholen. Zij signaleren vaak als eerste dat het niet goed gaat. Samen zorgen we dan voor passende hulp. De werkwijze 'zacht waar mogelijk, hard waar het moet' willen we in de hele gemeente verder toepassen in goede samenwerking met de scholen.

Veilig Uitgaan

We willen dat in Breda iedereen veilig moet kunnen genieten van de horeca, cultuur en evenementen. Voor geweld, grensoverschrijdend gedrag en straatintimidatie is geen plek. Onze stad biedt veel mogelijkheden voor ontspanning. Dat trekt grote groepen mensen aan, ook van buiten de stad. Denk aan evenementen, festivals en natuurlijk de wedstrijden van NAC Breda.

We streven ernaar dat al deze activiteiten veilig verlopen voor bezoekers én voor het personeel. Dat vraagt om een goede samenwerking tussen de gemeente, de politie, de organisatoren en andere partners. De organisatoren moeten hun veiligheidszaken goed op orde hebben. We controleren dit bij de vergunningverlening. Ook letten we op goed crowdmanagement, zeker tijdens drukke momenten als carnaval en Koningsdag. We zorgen dat evenementen soepel verlopen, van de aanmelding tot de vergunning, de uitvoering en de evaluatie. Dat doen we door de samenwerking te verbeteren, zowel binnen de gemeente als met externe partners. Zo verhogen we de kwaliteit en zorgen we voor veiligheid en leefbaarheid.

We willen voorkomen dat incidenten in en rond het stadion, zoals die zich hebben voorgedaan in het seizoen 2025-2026, niet meer gebeuren. Voor betaald voetbal hebben we in 2026 de regels aangepast. De meldplicht in de APV is omgezet naar een vergunningplicht, in lijn met de landelijke afspraken. Onze werkprocessen zijn daarop aangepast. In 2027 wordt de aanvraag voor het seizoen 2027-2028 beoordeeld. Daarbij stellen we voorwaarden, afgestemd op de nieuwe situatie rond het verbouwde Rat Verleghstadion.

Daarnaast willen we vooral voorkomen dat jonge supporters zich misdragen. Daarom zijn we al in het seizoen 2025-2026 gestart met een preventieve persoonsgerichte aanpak (PGA) bij voetbalwedstrijden. Deze aanpak draait nu nog als pilot tot en met eind seizoen 2026-2027. De pilot wordt eind 2026 geëvalueerd. Aan de hand daarvan wordt beoordeeld of de aanpak wordt gecontinueerd.

De horeca is onmisbaar voor Breda en bepaalt mede de sfeer in de stad. In 2027 geven we verder vorm aan het Horecabeleid 2025 en de ambities uit het bestuursakkoord. De exploitatievergunning krijgt daarbij een grotere rol. We treffen voorbereidingen voor een uitbreiding van het vergunningsgebied. Zo zorgen we voor meer duidelijkheid en gelijke regels voor alle ondernemers. Ook voeren we de nieuwe terrassenverordening uit. Daardoor verwachten we meer vergunningaanvragen voor nieuwe terrassen of aanpassingen van bestaande vergunningen.

Veilig werken

We willen dat ondernemers en hun medewerkers weerbaar zijn tegen criminaliteit en onveiligheid. Daarmee zorgen we voor veilige bedrijventerreinen, kantoor- en winkelgebieden die ondernemers de rust en stabiliteit bieden om te groeien en bij te dragen aan een aantrekkelijk economisch klimaat. We willen een (digitaal) netwerk(en) inzetten, zoals KVO en PVO en handreikingen bieden.

Veilig door het verstoren van criminele verdienmodellen

We willen dat criminele verdienmodellen in Breda geen kans hebben. En waar dergelijke modellen wel voet aan de gronden (dreigen te krijgen), we deze zo goed mogelijk verstoren. We willen dat we onze toezichthoudende bevoegdheden en handhavende bevoegdheden zo effectief mogelijk inzetten, onder andere door de inzet van onze (ondermijnings)boa's. We werken daarin samen met de politie en het RIEC (Regionaal Informatie- en Expertisecentrum) om criminaliteit aan te pakken.

We willen dat onze inwoners en bedrijven weerbaar zijn tegen de verleiding om onderdeel te zijn in/deel te nemen aan dergelijke verdienmodellen. Dat geldt ook voor onze eigen medewerkers en bestuur: we willen dat ze goed geïnformeerd zijn, weerbaar zijn, weten waar ze op moeten letten en laten zien hoe belangrijk het is om er melding van te maken. Maar ook dat onze gemeentelijke processen, zoals bijvoorbeeld bij het aangaan van dienstverbanden of het uitoefenen van kwetsbare functies, gecheckt zijn en structureel gecheckt worden op weerbaarheid.

Veilig bij rampen en crises

We willen dat onze inwoners weerbaar zijn bij rampen en crises, dat de hulpverlening goed en adequaat geregeld is en dat onze eigen crisisorganisatie capabel en paraat is. In 2025 zijn we gestart met een aanpak om inwoners, ondernemers en organisaties weerbaarder te maken tegen rampen en crises, onder andere via de Klaar voor morgen bijeenkomsten. In 2026 zijn we gestart met het opstellen van een Programma Weerbaarheid. In 2027 gaan we hiermee verder aan de slag en bouwen we hierop voort, ook vanuit veiligheid. We werken aan het beter voorbereid te zijn op natuurgeweld en de uitval van stroom, drinkwater of internet. Ook investeren we samen met inwoners in oplossingen om elkaar te kunnen helpen bij grote calamiteiten. Eén van de partners op dit thema is de Veiligheidsregio. Zij werken aan een regionale aanpak en werken aan een aanpak voor burgerhulpverlening. Ook de continuïteit van de hulpverlening staat hoog op de agenda. Denk aan duidelijke communicatie over risico's en crises gericht op inwoners en bezoekers. Deze maatregelen komen bovenop het onderhoud van onze basisvoorzieningen. Die lijken vanzelfsprekend, maar zijn dat niet. Zeker niet als de hulpdiensten minder geld krijgen. Daarom blijven we investeren in een sterke basis en in extra veerkracht.

Veiligheid en zorg in balans

We willen dat Breda voor iedereen een veilige en zorgzame stad is. We hebben extra aandacht voor mensen in kwetsbare situaties. Daarom werken we op het gebied van veiligheid en zorg nauw samen, binnen de gemeente én met partners in de stad. Zo zorgen we dat mensen de juiste hulp krijgen en beschermd worden tegen risico's.

Bij overlast in de openbare ruimte kijken we naar de veiligheid van de omgeving en van de persoon zelf, zeker bij onbegrepen gedrag. De zorg richt zich op de onderliggende problemen. Daarom werken we op dit thema intensief samen met het sociaal domein.

We treden op tegen uitbuiting. Denk aan seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting of criminele uitbuiting. Daarbij verliezen we de meest kwetsbaren niet uit het oog. Mensen met een lichte verstandelijke beperking (LVB) zijn vaker slachtoffer. We werken regionaal samen in het actieprogramma 'Geen plaats voor mensenhandel'. We maken een duidelijk onderscheid tussen sekswerk en mensenhandel.

We willen een veilige en gezonde sekswerksector waarin sekswerkers zich gesteund voelen. Stigma's zorgen voor meer geweld en minder meldingen. Daarom pakken we signalen van onvrijwilligheid en slechte huisvesting of werkomstandigheden serieus op. We bieden hulp en treden op tegen daders en mensen die dit faciliteren.

Ook radicalisering en polarisatie krijgen onze aandacht. We werken samen met verschillende partners om spanningen te verminderen. We zetten in op verbinding, begrip en sociale samenhang.

We willen dat iedereen zich veilig voelt in Breda, ongeacht afkomst, geslacht, leeftijd, religie, seksuele oriëntatie, genderidentiteit of beperking. We sluiten aan bij het beleidsplan Diversiteit, Gelijkheid en Inclusie (DGI) 2025-2029. Ook pakken we straatintimidatie aan. In het VAST-gebied (het Valkenberg en het station) werken we integraal samen aan deze opgaven.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.1.1.1 We voeren het Uitvoeringsplan Veiligheid 2026-2027 uit.

We zetten acties in en voeren activiteiten uit die zich richten op de 7 ambities uit de Veiligheidsvisie Breda 2030. We werken in de uitvoering samen met Bredase vrijwilligers, zoals de Cyberambassadeurs, de ambassadeurs Brandveilig leven en de deelnemers aan Buurtpreventie. Deze blijven we (financieel) ondersteunen en faciliteren.

4.1.1.2 We continueren het programma Preventie met Gezag (PmG).

We zetten PmG voort en breiden deze aanpak vanuit de Hoge Vucht (gefaseerd) uit naar Tuinzigt, Doornbos-Linie en Heuvel. We ondersteunen jongeren van 8 tot 27 jaar om criminaliteit te voorkomen. Hiervoor versterken we bestaande activiteiten, zetten we nieuwe functies in en vernieuwen we de aanpak van jongerenoverlast.

4.1.1.3 We zetten het flex-team in op de meest onveilige locaties (top 10).

We geven prioriteit aan hotspots en nader te bepalen locaties met veel overlast en meldingen. Op deze locaties zetten we ons flex-team van boa's in. Onze top 10 passen we periodiek aan om in te spelen op het actuele veiligheidsbeeld. Dat veiligheidsbeeld stellen we met behulp van het Veiligheidsinformatieknooppunt (VIK) op.

4.1.1.4 We continueren en versterken onze aanpak in het Valkenberg-stationsgebied (VAST-gebied).

In 2025 hebben we de samenwerking met onze partners (NS, politie, Prorail, Surplus) in het VAST-gebied opnieuw bekrachtigd. We monitoren voortdurend en verkennen welke aanvullende mogelijkheden we hebben om de veiligheidssituatie daar te normaliseren. We zetten in op permanente aanwezigheid van handhaving en zorgpartners in en rond het VAST-gebied.

4.1.1.5 We bestrijden straatintimidatie en werken aan veiligheid voor (trans)vrouwen.

We continueren ons meldpunt Intimideer mij niet. We geven zoveel mogelijk opvolging aan meldingen die gedaan worden en zetten onze daartoe opgeleide boa's in. We integreren de aanpak van straatintimidatie, uitgaansveiligheid, huiselijk geweld, opvang en geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) tot een samenhangende lijn. Daarmee geven we vrouwonveiligheid een herkenbare plek in onze veiligheidsaanpak.

4.1.1.6 We dragen zorg voor de gemeentelijke anti-discriminatievoorziening conform de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen.

We continueren ons meldpunt bij RADAR waar Bredanaars melding kunnen doen van uitsluiting en discriminatie en terecht kunnen voor advies. In aanvulling daarop voeren we preventieacties en maatregelen uit via de Anti-discriminatieagenda 2026-2027. Tevens dragen we bij aan de voorziening voor slachtofferhulp, zodat eenieder die slachtoffer of getuige is van discriminatie, ongevallen en misdrijven daar ondersteuning kan vragen.

4.1.1.7 We continueren onze stadsbrede aanpak van ondermijning.

We continueren onze aanpak van ondermijning via het gericht inzetten van controle acties door onze ondermijnings-boa's, het Baronie Interventieteam en via onze deelname aan het RIEC Zeeland-West-Brabant. We helpen inwoners signalen van ondermijning te herkennen en te melden. We geven voorlichting aan jongeren en andere doelgroepen over de risico's van het uitvoeren van activiteiten voor criminelen.

4.1.1.8 We continueren onze samenwerking op complexe casuïstiek.

We continueren onze samenwerking in en deelname aan het Zorg- en Veiligheidshuis de Baronie (ZVH). Het ZVH pakt complexe, meervoudige problematiek aan (zoals ernstige overlast, huiselijk geweld en (jeugd)criminaliteit) wanneer één organisatie dit niet kan oplossen. Het doel is het verminderen van recidive en het verbeteren van de kwaliteit van leven. Het ZVH coördineert tevens de nazorgbegeleiding van Bredase ex-gedetineerden.

4.1.1.9 We voorkomen en bestrijden jongerenoverlast door preventie, activatie en handhaving met elkaar te verbinden.

Daarbij versterken we de samenwerking tussen gemeente, politie, onderwijs en maatschappelijke partners. Ook actualiseren we het Bredase model Aanpak Jongerenoverlast, zodat het beter aansluit bij de huidige ontwikkelingen en uitdagingen.

4.1.1.10 We continueren onze aanpak van radicalisering en mensenhandel.

We werken we samen in de keten om radicalisering tegen te gaan. De wet PARTA wordt uitgevoerd, en we zetten in op preventieve maatregelen en vroegtijdige signalering. We continueren en versterken onze opgestelde aanpak tegen mensenhandel (passend hulpaanbod, bewustwording vergroten, heldere meldroute en aandachtsfunctionarissenstructuur), zowel de regionale samenwerking als de districtelijke en lokale uitvoering.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.1.2 We zorgen voor een veilige en leefbare stad door toe te zien op de naleving van wet- en regelgeving.

We zien met onze toezichthouders/boa's toe op naleving van de normen die de raad heeft vastgelegd in haar verordeningen en de landelijke wet- en regelgeving. We werken daarin samen met Buurtpreventie. We continueren ons gemeentelijk cameratoezicht en breiden dit waar nodig uit.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.1.2.1 We zetten toezicht en handhaving gericht in.

Het Uitvoeringsplan Toezicht en Handhaving Openbare Ruimte 2027 vormt de basis voor onze inzet van onze toezicht & handhaving capaciteit. Daarnaast herprioriteren we deze capaciteit als plekken en momenten in de stad daar om vragen.

4.1.2.2 We versterken de handhaving in de openbare ruimte.

We breiden de komende 4 jaar onze toezicht & handhaving capaciteit uit met 13 extra toezichthouders/boa's. Onderdeel hiervan is de uitbreiding van het flexteam.

4.1.2.3 We verbeteren de opvolging van meldingen.

We sturen op snellere opvolging en betere terugkoppeling aan melders. We zorgen voor een snellere en zichtbare opvolging van meldingen van inwoners en ondernemers. Meldingen worden actief beoordeeld, opgepakt en waar nodig gevolgd door handhavend optreden. Bij geconstateerde overtredingen treden we consequent op en leggen we waar passend sancties op en worden opgelegde boetes altijd geïnd. Daarnaast verbeteren we de terugkoppeling aan melders, zodat inzichtelijk is welke acties zijn ondernomen en welke resultaten zijn bereikt.

4.1.2.4 We actualiseren onze verordeningen en beleidsregels waar dat nodig is.

We actualiseren de APV en waar nodig passen we de APV aan als we daarmee effectiever kunnen optreden tegen overlast en onveilig gedrag. We sturen aan op heldere verordeningen die de gang van zaken in de openbare ruimte reguleren, zoals de terrassenverordening en de afvalstoffenverordening.

4.1.2.5 We rusten boa's met geweldsmiddelen toe.

Het werk van de boa's vraagt in sommige gevallen helaas om meer dan alleen verbale communicatievaardigheden. We hechten waarde aan de huidige toekenning van geweldsmiddelen voor onze boa's, zoals handboeien en wapenstok. Dit als aanvulling op hun handelingsarsenaal op straat. We verkennen de mogelijkheid om een aanvraag te doen voor pepperspray als een aanvullend geweldsmiddel.

4.1.2.6 We continueren het bestaande gemeentelijk cameratoezicht en breiden dit uit waar nodig.

We continueren het bestaande gemeentelijk cameratoezicht op grond van de Gemeentewet. We bespreken met de politie en OM potentiële locaties waar een uitbreiding van gemeentelijk cameratoezicht een bijdrage kan leveren aan het handhaven van de openbare orde.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.1.3 We bieden ruimte aan een aantrekkelijk, levendig en veilig horeca- en evenementenaanbod.

We dragen bij aan een bruisende stad door te zorgen dat dit gebeurt in lijn met de kaders van de gemeenteraad (beleidskaders en vergunningstelsel) en landelijke wetgeving.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.1.3.1 We breiden de vergunningsplicht voor het exploiteren van een inrichting uit.

We voeren de exploitatievergunning in de APV in voor alle inrichtingen. Zo kunnen we de openbare orde beter bijsturen en de Wet Bibob breder inzetten.

4.1.3.2 We hanteren het vergunningenproces voor evenementen.

We toetsen evenementen en volksfeesten aan openbare orde, veiligheid, gezondheid, leefbaarheid en waar nodig verkeers- en parkeeraspecten. Het evenementenproces scherpen we continue aan op basis van onze ervaringen. We wijzen organisatoren van grote evenementen erop zich tijdig aan te melden voor de reserveringskalender evenementen.

4.1.3.3 We vereenvoudigen vergunningverlening waar dat kan.

We staan hierover in contact met de aanvrager. Als er mogelijkheden zijn om meerjarige vergunningen voor evenementen te verlenen en daarmee de regeldruk voor organisatoren te verminderen, bekijken we samen met de organisator hoe we daarvan gebruik kunnen maken.

4.1.3.4 We leveren faciliteiten bij grote volksfeesten.

Organisatoren van evenementen zijn primair verantwoordelijk voor de organisatie en veiligheid bij evenementen. We maken daarom in het vergunningenproces duidelijke afspraken over deze verantwoordelijkheden. Bij een aantal grote volksfeesten in de binnenstad, zoals carnaval, is er sprake van zo'n groot aantal bezoekers. Hierbij zien we de noodzaak tot het leveren van ondersteunende faciliteiten, zoals openbare toiletvoorzieningen, fietsenstallingen en crowdmaatregelen. De financiële middelen voor deze maatregelen zijn opgenomen in de begroting.

4.1.3.5 We werken aan veilig uitgaan.

Mede op basis van de evaluatie van het Horecaconvenant gaan we met onze partners het gesprek aan om de samenwerking verder vorm en inhoud te geven. We continueren de inzet van het gastheerschap in het horecaconcentratiegebied tijdens feestdagen en grote openbare evenementen, zoals carnaval en wegen nieuwe horeconcepten zorgvuldig af.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.1.4 We vergroten de weerbaarheid van Breda en beperken de gevolgen van rampen, crises en maatschappelijke verstoringen.

We vervullen onze wettelijke taak om via de Veiligheidsregio MWB onze brandweezorg, rampen- en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverleningen te organiseren. Daarnaast werken we aan het vergroten van de Bredase weerbaarheid om de gevolgen van crisis, verstoringen en maatschappelijke risico's beter te kunnen doorstaan.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.1.4.1 We houden de crisisorganisatie op orde.

We nemen deel aan de gemeenschappelijke Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (GR VRMWB). Daarmee vervullen we onze wettelijke taak om onze brandweerzorg, rampen- en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverleningen te organiseren. Om de groei van de stad en technologische ontwikkelingen het hoofd te bieden, werken we aan het ontwikkelen en implementeren van een toekomstbestendige brandweerzorg. Dat geldt ook voor het op orde houden van de personele bezetting van de crisisorganisatie. Net als andere gemeenten gaat Breda verder aan de slag met de gemeentelijke crisisorganisatie. Zo zijn we beter voorbereid op calamiteiten en grote verstoringen van de dagelijkse gang van zaken.

Als centrumstad vervullen we hierbij een coördinerende rol voor de Baronie gemeenten. We leveren een actieve bijdrage aan regionale en districtelijke taken, zoals het leveren van Officieren van Dienst en Algemeen Commandanten Bevolkingszorg en communicatieadviseurs. Daarnaast gaan we aan de slag met het ontwikkelen van een aantal crisisdraaiboeken.

4.1.4.2 We organiseren een goed team Bevolkingszorg.

We zorgen dat Breda haar gemeentelijke taken bij rampen en crises kan uitvoeren via het gemeentelijk Team Bevolkingszorg. We zorgen voor voldoende en adequaat trainings- en opleidingsaanbod.

4.1.4.3 We ontwikkelen een weerbaarheidsaanpak.

We werken samen met inwoners, ondernemers en partners aan voorbereiding op crises en veiligheidsrisico's. Zo organiseren we onder andere de sessies Klaar voor morgen voor bewoners. In het kader van de doorontwikkeling van Buurtpreventie werken we aan het ontwikkelen van de aanpak Weerbare buurt.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.1.5 We zorgen ervoor dat plannen goed passen in de omgeving en zorgen voor een veilige, gezonde en leefbare fysieke leefomgeving.

We behandelen aanvragen voor omgevingsvergunningen. Ook controleren we of inwoners en bedrijven zich aan de regels houden. Deze taken gaan over de fysieke leefomgeving. Denk aan bouwen, verbouwen, gebruik van gebouwen en gronden, sloop, kap en erfgoed. Zo dragen we bij aan een veilige, gezonde en leefbare stad.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.1.5.1 We voeren onze taken als bevoegd gezag uit.

Deze rol is sinds de invoering van de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) vanaf 1 januari 2024 veranderd. Bij eenvoudige bouwwerken controleert een private kwaliteitsborger de technische bouwkwiteit.

4.1.5.2 We zetten onze capaciteit in waar de risico's het grootst zijn.

Tegelijkertijd moeten we onze wettelijke taken blijven uitvoeren. De verschuiving naar toezicht en handhaving vraagt daarbij blijvende aandacht voor capaciteit, kwaliteit en deskundigheid.

INDICATOREN

Deze begroting bevat een set beleidsindicatoren. Daarmee geven we, naast de begrotingstekst en de financiële overzichten, een beeld van de ontwikkelingen binnen de diverse begrotingsthema's. We actualiseren deze set elk jaar. Er zijn 111 Bredase indicatoren en 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (23 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator. Elke Bredase indicator staat bij het thema waar deze indicator betrekking op heeft.

Dit programma bevat 32 beleidsindicatoren. Voor alle beleidsindicatoren in deze begroting hanteren we peildatum 20 augustus 2026.

Thema-indicatoren

Indicator: Veiligheid in buurt

Thema-indicatoren

Omschrijving: Gemiddeld rapportcijfer dat Bredanaars geven aan de veiligheid in eigen buurt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
6,8		6,7		6,7

Toelichting: We streven naar een toename van de veiligheidsbeleving, maar weten ook dat rapportcijfers in de regel niet zo snel veranderen. We streven daarom naar een toename of stabilisatie van het rapportcijfer veiligheid in de buurt.

Indicator: Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)

Omschrijving: Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7,16	7,42	8,42	7,4	8,4

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Geweldsmisdrijven

Omschrijving: Aantal gewelds- en seksuele misdrijven per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7,16	7,42	8,42	5,8	6,4

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Diefstallen uit woning

Omschrijving: Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
1,37	1,57	1,59	1,6	1,6

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Winkeldiefstallen

Omschrijving: Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
2,74	2,34	2,83	2,3	2,8

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen. We streven naar een afname of stabilisatie. Doelstelling is dat Breda rond het gemiddelde van de G40 scoort.

Indicator: Verwijzingen Halt

Omschrijving: Aantal Halt-verwijzingen per 1.000 inwoners van 12 - 17 jaar

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Aantal per 1.000 jongeren

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
9,06	12,72	13,45		

Toelichting: Voor deze indicator is geen streefwaarde bepaald. Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Veiligheidsgevoel

Omschrijving: Aandeel Bredanaars wat zich soms of vaak onveilig voelt

Bron: Gemeente Breda, Buurtenquête

Meeteenheid: 0

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
		25		22

Thema-indicatoren

Toelichting: We streven naar een toename van de veiligheidsbeleving, maar weten ook dat beleving van veiligheid door verschillende factoren wordt beïnvloed. We streven daarom naar een toename of stabilisatie van het veiligheidsgevoel.

Indicator: Tijdsame toetsing aanvragen/verzoeken Omgevingswet

Omschrijving: % Ingediende aanvragen/verzoeken dat bij team Initiatieven, Vergunningen en Toezicht binnenkomt in het kader van de Omgevingswet dat tijdig wordt getoetst (Omgevingsvergunning en verzoeken tot handhaving).

Bron: Gemeente, team Leefomgeving

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
		94	95	95

Toelichting: De streefwaarde van 95% is vastgesteld om invulling te geven aan tijdige uitvoering van wettelijke toetsingsverplichtingen onder de Omgevingswet. Dit percentage biedt ruimte voor uitzonderingssituaties zonder afbreuk te doen aan de bestuurlijke betrouwbaarheid.

Indicator: Doorlooptijd van aanvragen

Omschrijving: Het percentage evenementenvergunningen dat tijdig wordt verleend

Bron: Gemeente, team Leefomgeving

Meeteenheid: Weken

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
			7	7

Toelichting: Conform het evenementenbeleid streven we ernaar A-categorie vergunningen uiterlijk 3 weken vóór het evenement te verlenen, bij een indieningstermijn van 10 weken. Dit bepaalt de streefdoorlooptijd van 7 weken.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Veilig Breda

Het begrotingssaldo 2027 van het thema is met € 0,2 miljoen toegenomen ten opzichte van 2026. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- In het bestuursakkoord 2026-2030 Breda durft, Breda doet is vanaf 2027 € 0,2 miljoen extra uitgetrokken voor de verbetering van het evenementenproces.
- Een toename van € 0,3 miljoen in verband met een hogere bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio.
- Een afname van € 0,2 miljoen door wegvallen incidentele middelen Wet kwaliteitsborging bouwen in 2026.
- De middelen voor Preventie en gezag zijn in 2027 nog niet geraamd waardoor baten en lasten lager zijn. Per saldo is dit neutraal.
- In de kadernota 2024 is de lijn ingezet om de leges meer kostendekkend te maken. Deze is bekrachtigd in het bestuursakkoord 2026-2030 waardoor organisatoren van evenementen meer kostendekkende leges gaan betalen. Dit betekent voor 2027 een stijging van 112%. De kleine evenementen worden daarbij ontzien.
- Daarnaast is er in het bestuursakkoord een impuls van € 0,5 miljoen gegeven voor inzet van boa's vanaf 2026 om groeiende taken rond overlast beter aan te kunnen.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Veilig Breda	44.188	45.163	44.088	44.892	44.965	43.694
Totaal lasten	44.188	45.163	44.088	44.892	44.965	43.694
Baten						
Veilig Breda	17.023	19.030	17.713	17.968	17.966	16.257
Totaal baten	17.023	19.030	17.713	17.968	17.966	16.257
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	27.165	26.134	26.375	26.923	26.999	27.437

BELEIDSSTUKKEN THEMA VEILIG BREDA

Naam document	Jaar
Veiligheidsvisie Breda 2030	2025
Uitvoeringsprogramma 2026-2027	2026
Programma preventie met Gezag 2026-2029	2026
Beleidsplan 2023-2027 Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant regionaal-crisisplan-2023-2027	2023
Nota evenementenbeleid 2020	2020
Algemene Plaatselijke Verordening Breda 2018	2018
Verordening Bestuurlijke boete overlast openbare ruimte Breda 2020	2020

4.2 Thema Dienstverlening

Onderstaande doelen zijn gebaseerd op [Uitgangspunten dienstverlening](#), wet- en regelgeving op het gebied van burgerzaken en de [Verordening behandeling bezwaarschriften 2024 \(herijking bezwaarschriftenprocedure\)](#)



WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.1 We bieden dienstverlening waarbij de Bredanaar centraal staat.

Dienstverlening wordt ontwikkeld vanuit de behoefte van inwoners, ondernemers en bezoekers. Daarbij nemen we de gebruiker als vertrekpunt voor processen, informatie en communicatie. We streven naar een samenhangende klantreis waarin de gemeente zoveel mogelijk als één organisatie wordt ervaren.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.1.1 We betrekken inwoners bij belangrijke digitale producten, diensten en online informatie en toetsen nieuwe processen op gebruiksgemak vanuit het perspectief van de inwoner.

We betrekken inwoners bij het testen van online formulieren, informatiepagina's en aanvraagprocessen, zodat we inzicht krijgen waar zij op vastlopen en wat eenvoudiger, duidelijker of gebruiksvriendelijker kan. We lopen nieuwe klantprocessen stap voor stap door en beoordelen of deze logisch en begrijpelijk zijn.

4.2.1.2 We behandelen klachten snel en oplossingsgericht.

Zo voelen inwoners zich gehoord en weten duidelijk wat zij van de gemeente kunnen verwachten. We nemen snel contact op met de indiener, leggen uit wat we doen met de klacht en gebruiken de uitkomst om herhaling te voorkomen.

4.2.1.3 We gebruiken klantfeedback, meldingen en klachten om van te leren.

We analyseren terugkerende signalen en vertalen die naar verbeteracties voor processen, informatie en houding in het klantcontact.

4.2.1.4 We bieden belangrijke publieksdiensten ook buiten reguliere werktijden aan.

We bieden voor veelgevraagde diensten, zoals het ophalen van een paspoort ruimere openingstijden of extra afspraakmomenten aan. Zo kunnen inwoners dit beter combineren met werk, school of zorg.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.2. We bieden betrouwbare dienstverlening.

Inwoners, ondernemers en bezoekers weten wat zij van de gemeente Breda kunnen verwachten. Daarom werken we aan duidelijke informatie, transparante servicenormen, betrouwbare bereikbaarheid en zorgvuldige afhandeling van vragen, meldingen en aanvragen. Ook besteden we aandacht aan privacy, informatiebeveiliging en een zorgvuldige omgang met gegevens. Zo willen we bijdragen aan vertrouwen in de gemeentelijke dienstverlening.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.2.1 We werken aan duidelijke en actuele informatie over producten, diensten, procedures en contactmogelijkheden.

We controleren en actualiseren informatie op breda.nl, formulieren en klantcontactkanalen, zodat inwoners weten wat zij moeten doen en wat zij kunnen verwachten.

4.2.2.2 We verbeteren de ontvangstbevestiging, voortgangsinformatie en terugkoppeling bij digitale aanvragen en meldingen.

We maken berichten duidelijker over ontvangst, vervolgstappen, termijnen en uitkomst. Zo hoeven inwoners minder na te vragen. We onderzoeken bij welke aanvragen en meldingen statusinformatie kan worden getoond en welke informatie daarbij begrijpelijk en betrouwbaar beschikbaar is.

4.2.2.3 We zorgen dat inwoners weten waar zij terecht kunnen met vragen over gemeentelijke dienstverlening.

We zorgen dat contactmogelijkheden goed vindbaar zijn en dat inwoners via ieder kanaal dezelfde duidelijke informatie en antwoorden krijgen.

4.2.2.4 We zorgen dat inwoners die contact met de gemeente zoeken tijdig en goed worden geholpen.

We zorgen ervoor dat vragen van inwoners en ondernemers die via het klantcontactcentrum binnenkomen zoveel mogelijk in één keer goed en volledig beantwoord worden. Sommige vragen kunnen niet in één keer worden beantwoord. We zorgen ervoor dat deze vragen tijdig opvolging krijgen.

4.2.2.5 We realiseren een moderne en overzichtelijke publiekshal met aandacht voor gastvrijheid, privacy en veiligheid.

We richten de publiekshal zo in dat bezoekers makkelijk hun weg vinden, gastvrijheid ervaren en zaken zorgvuldig en discreet kunnen afhandelen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.3 We bieden dienstverlening die makkelijk en inclusief is.

Dienstverlening is eenvoudig en sluit niemand uit. Dat betekent dat processen begrijpelijk zijn, informatie makkelijk te vinden is en inwoners niet meer informatie hoeven te geven dan nodig is. We willen digitale dienstverlening toegankelijk maken, maar ook oog houden voor mensen die hulp nodig hebben, moeite hebben met taal of minder digitaal vaardig zijn.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.3.1 We schrijven informatie over producten, diensten en processen in duidelijke en begrijpelijke taal.

We zorgen ervoor dat teksten op breda.nl, formulieren en brieven duidelijk en begrijpelijk zijn. Daarbij betrekken we waar nodig gebruikers, taalambassadeurs of ervaringsdeskundigen. We richten informatie logisch in, gebruiken herkenbare zoekwoorden en controleren of inwoners belangrijke informatie makkelijk kunnen vinden.

4.2.3.2 We vereenvoudigen digitale formulieren en vragen alleen gegevens uit die nodig zijn voor de behandeling.

We bekijken formulieren opnieuw en schrappen dubbele, onduidelijke of overbodige vragen.

4.2.3.3 We houden rekening met inwoners die ondersteuning nodig hebben bij het gebruik van digitale dienstverlening.

We zorgen ervoor dat hulp via telefoon, balie of ondersteuning op locatie beschikbaar blijft, wanneer digitaal contact niet vanzelf gaat.

4.2.3.4 We richten processen zo in dat interne organisatiegrenzen voor inwoners zo min mogelijk merkbaar zijn.

We stemmen overdrachten, informatie en verantwoordelijkheden tussen teams af, zodat inwoners niet zelf hoeven te zoeken naar de juiste ingang.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.4 We bieden dienstverlening die eigentijds en toekomstgericht is.

Digitale mogelijkheden worden optimaal benut om dienstverlening gebruiksvriendelijker, persoonlijker en efficiënter te maken. Daarbij zoeken we naar een goede balans tussen digitale dienstverlening en persoonlijk contact waar dat nodig is. We volgen nieuwe technieken en ontwikkelingen en maken steeds een bewuste afweging over toegevoegde waarde, veiligheid, toegankelijkheid en de menselijke maat.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.4.1 We benutten digitale mogelijkheden om dienstverlening gebruiksvriendelijker en efficiënter te maken.

We volgen hierbij technische ontwikkelingen actief. We bekijken per dienst welke digitale ondersteuning waarde toevoegt en houden daarbij rekening met toegankelijkheid, veiligheid en persoonlijk contact.

4.2.4.2 We ontwikkelen een samenhangende strategie voor het online landschap van gemeente Breda.

Deze strategie is gericht op het handelen op het gebied van online dienstverlening en communicatie.

4.2.4.3 We maken dienstverlening persoonlijker waar dat digitaal mogelijk en verantwoord is.

We onderzoeken hoe inwoners passende informatie kunnen krijgen op basis van hun situatie, zonder onnodige gegevens te gebruiken.

4.2.4.4 We versterken digitale ondersteuning voor medewerkers in het klantcontact.

We zorgen dat medewerkers sneller de juiste informatie vinden en we daardoor inwoners consistenten kunnen helpen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.5 We voeren wettelijke taken op het gebied van identiteit, reisdocumenten, rijbewijzen en levensgebeurtenissen betrouwbaar en tijdig uit.

Producten en diensten op het gebied van identiteit, reisdocumenten, rijbewijzen en levensgebeurtenissen leveren we tijdig, zorgvuldig en conform wettelijke en lokale servicenormen. Daarbij weten inwoners en andere aanvragers wat zij kunnen verwachten van onze dienstverlening en de afhandeling van hun aanvraag. De gemeente levert hoogwaardige dienstverlening die professioneel, klantgericht en betrouwbaar is.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.5.1 We zorgen voor tijdige afhandeling van aanvragen.

We volgen wachttijden en doorlooptijden actief en sturen bij wanneer nodig.

4.2.5.2 We investeren in de ontwikkeling van medewerkers op het gebied van klantgerichtheid, dienstverlening en professionele communicatie.

We bieden gerichte training, coaching en kennisdeling aan, zodat medewerkers inwoners deskundig, duidelijk en vriendelijk kunnen helpen. We bereiden ons voor op toekomstige verplichte certificering van medewerkers.

4.2.5.3 We stimuleren een lerende organisatie waarin kwaliteit, vakmanschap en continue verbetering centraal staan.

We bespreken signalen uit klantcontact, klachten en kwaliteitscontroles en vertalen deze naar verbeteringen in werkwijze en vakkennis.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.6 We voeren wettelijke taken op het gebied van identiteit, reisdocumenten en levensgebeurtenissen fraudebestendig uit.

De gemeente waarborgt een betrouwbare, rechtmatige en toekomstbestendige uitvoering van haar wettelijke taken ten aanzien van identiteit, reisdocumenten, rijbewijzen en levensgebeurtenissen. Door voortdurende aandacht voor gegevenskwaliteit, identiteitsvaststelling en fraudepreventie dragen wij bij aan een betrouwbare basisregistratie en een veilige dienstverlening.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.6.1 We investeren in de kennis en vaardigheden van medewerkers in het herkennen, voorkomen en aanpakken van identiteits- en adresfraude.

We trainen medewerkers op actuele frauderisico's, documentcontrole, adresonderzoek en het zorgvuldig vastleggen van signalen.

4.2.6.2 We intensiveren de samenwerking met ketenpartners, toezichthouders en opsporingsinstanties om fraude effectief te signaleren en te bestrijden.

We maken afspraken over signalen, informatie-uitwisseling en opvolging, zodat fraude sneller wordt herkend en aangepakt.

4.2.6.3 We investeren in hulpmiddelen en technologie.

Zo dragen we bij aan een betrouwbare identiteitsvaststelling en het tijdig detecteren van fraude. We gebruiken hierbij passende controlehulpmiddelen en systemen om documenten, identiteiten en gegevens betrouwbaarder te beoordelen.

4.2.6.4 We monitoren fraudesignalen, trends en ontwikkelingen en vertalen deze naar passende maatregelen binnen onze dienstverlening.

We verzamelen en bespreken signalen periodiek en passen werkinstructies, controles of samenwerking aan waar dat nodig is.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.7 We organiseren de Provinciale Staten- en waterschapsverkiezingen conform wet- en regelgeving. Gemeente Breda organiseert in 2027 de Provinciale Staten- en waterschapsverkiezingen. Dit doen we op een betrouwbare, toegankelijke en transparante wijze, zodat iedere kiesgerechtigde inwoner een stem kan uitbrengen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.7.1 We zorgen voor tijdige en duidelijke informatievoorziening aan inwoners over het verkiezingsproces.

We informeren inwoners via passende kanalen, wat zij moeten weten en op de verkiezingsdag kunnen verwachten.

4.2.7.2 We brengen de toegankelijkheid van stembureaus in kaart om de toegankelijkheid te verbeteren.

We beoordelen per locatie welke fysieke of praktische aanpassingen nodig zijn, zodat kiezers hun stem kunnen uitbrengen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.2.8 We zorgen voor een zorgvuldige, begrijpelijke en oplossingsgerichte behandeling van bezwaarschriften.

We gaan door met de aanpak die we in 2024 hebben vastgesteld. Deze is gericht op het verbeteren van de relatie tussen de inwoner en de gemeente.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.2.8.1 We werken met een oplossingsgerichte aanpak en informeel contact.

Bij de behandeling van ieder bezwaarschrift wordt geprobeerd deze eerst informeel te behandelen.

4.2.8.2 We zorgen ervoor dat de formele behandeling van bezwaarschriften worden behandeld door een onafhankelijke externe adviescommissie bezwaarschriften.

4.2.8.3 We behandelen bezwaren ambtelijk (ambtelijk horen) voor bepaalde onderwerpen.

Zo verlagen we de drempel van formele behandeling door een commissie.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Tevredenheid inwoners

Omschrijving: Algemene waardering (rapportcijfer) dat inwoners geven aan de dienstverlening van de gemeente

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7	6,9	7	6,9	7,3

Toelichting: De afgelopen jaren werd de tevredenheid van inwoners gemiddeld gewaardeerd met een 7,0 met een streefwaarde van 6,8-7,2. In 2025 zijn uitgangspunten dienstverlening opgesteld en is de doelstelling opgenomen om stapsgewijs toe te werken naar een gemiddelde tevredenheid van 7,5 in 2028.

Indicator: Waardering uitvoering Wet WOZ

Omschrijving: Oordeel Waarderingskamer over uitvoering Wet WOZ (woningen en niet woningen samen), uitgedrukt in aantal sterren (maximaal 5)

Bron: WOZ-registratie

Meeteenheid: Aantal sterren (maximaal 5)

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
-----------------	-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

Thema-indicatoren					
	4	5	5	3	4

Toelichting: Jaarlijks geeft de waarderingskamer een oordeel over de kwaliteit van de WOZ-taxaties en WOZ-werkproces.

Indicator: Gegronde bezwaarschriften sociaal domein

Omschrijving: % Gegronde bezwaarschriften sociaal domein

Bron: Gemeente Breda, Suite voor het Sociaal Domein

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
13,25	10	16	15	17

Toelichting: De streefwaarde sluit aan bij het niveau van vorig jaar, rekening houdend met een lichte toename. We zien dat in rechtspraak en in nieuw beleid meer aandacht ontstaat voor evenredigheid, de menselijke maat en bijzondere omstandigheden. Dit kan leiden tot een hoger percentage gegronde bezwaarschriften.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Thema Dienstverlening

Het begrotingssaldo 2027 van het thema is met € 0,8 miljoen toegenomen ten opzichte van 2026. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- extra verkiezingen voor het Waterschap in 2027
- € 0,5 miljoen loon- en prijscompensatie en € -0,3 miljoen toename rijks- en gemeentelijke leges
- € 0,4 miljoen hogere personeelsinzet in verband met toename verstrekte reisdocumenten

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Dienstverlening	15.027	16.620	17.666	17.035	14.451	14.451
Totaal lasten	15.027	16.620	17.666	17.035	14.451	14.451
Baten						
Dienstverlening	7.915	9.225	9.493	9.493	6.044	6.044
Totaal baten	7.915	9.225	9.493	9.493	6.044	6.044
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	7.113	7.395	8.173	7.542	8.407	8.407

BELEIDSSTUKKEN THEMA DIENSTVERLENING

Naam document	Jaar
Uitgangspunten Gemeente Breda op Dienstverlening 2024-2028	2024
Verordening behandeling bezwaarschriften 2024	2024

4.3 Thema Beheer van de openbare ruimte

Onderstaande doelstellingen zijn gebaseerd op de [Visie Openbare Ruimte: Breda Stad in een Park 2040](#), de [Actualisatie beleidskader kapitaalgoederen openbare ruimte 2024 – 2028](#), het [Gemeentelijk Plan Schoon](#), Bredase uitwerking VANG inclusief uitvoeringsprogramma 2025-2030, Inspiratiedocument, Breda, een circulaire stad in 2050 en de andere gemeentelijke plannen openbare ruimte, zoals opgenomen bij de beleidsstukken.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.1 We werken aan een veilige en duurzame openbare ruimte en onderhouden deze goed.

We werken aan de verdere ontwikkeling van een toekomstbestendig beheer en onderhoud van de openbare ruimte. We lopen achterstanden in en zorgen dat de basis op orde komt en blijft. We werken verder aan een inhaalslag van onze 7 kapitaalgoederen, namelijk wegverhardingen, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting, bomen, stedelijk groen, waterwegen- en voorzieningen en riolering. Door gebiedsgericht en multidisciplinair te werken, verhogen we de realisatiekracht.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.1.1 We onderhouden onze kapitaalgoederen op het vastgestelde kwaliteitsniveau.

We onderhouden de kapitaalgoederen wegverhardingen, civieltechnische kunstwerken, openbare verlichting, bomen, stedelijk groen en waterwegen- en voorzieningen gemiddeld op onderhoudsniveau C. Voor het centrumgebied geldt niveau A. Voor de nieuw aangelegde vakken van stedelijk groen beheren we op onderhoudsniveau B.

4.3.1.2 We brengen de kapitaalgoederen verder op orde.

4.3.1.3 We werken aan de actualisatie van het beleidskader beheer kapitaalgoederen.

4.3.1.4 We onderhouden de riolering op onderhoudsniveau B.

4.3.1.5 We werken aan een nieuw plan stedelijk water en riolering.

4.3.1.6 We brengen het bomenareaal verder op orde en voeren inspecties en benodigde snoeimaatregelen uit.

4.3.1.7 We gaan verder met het implementeren van het programma Informatievoorziening Beheer Openbare ruimte.

Zo verbeteren we de kwaliteit, actualiteit en betrouwbaarheid van beheerdata.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.2 We zorgen ervoor dat de openbare ruimte duurzaam en toekomstbestendig meegroeit met de ontwikkeling van de stad.

De stad wordt steeds drukker, sneller en intenser. De druk op de stad en met name de ondergrond, wordt steeds groter. Bij de groei van woningen en voorzieningen groeit de openbare ruimte integraal mee. Dit vraagt om een slimme en toekomstbestendige inrichting van de schaarse ruimte, waarin functies bovengronds en ondergronds zorgvuldig op elkaar worden afgestemd. Alleen zo kunnen we opgaven op het gebied van wonen, mobiliteit, klimaatadaptatie, energie, water en groen duurzaam met elkaar verbinden.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.2.1 We geven de komende jaren uitvoering aan het Uitvoeringsprogramma openbare ruimte.

Hierbij werken we met thema's en focusgebieden.

4.3.2.2 We stellen een Handboek Inrichting Openbare ruimte op.

Zo kunnen we met ontwikkelingen de juiste uitgangspunten meenemen om de openbare ruimte goed te kunnen ontwikkelen.

4.3.2.3 We geven richting aan opgaven op korte en lange termijn in de ondergrond.

4.3.2.4 We geven uitvoering aan de methodiek areaaluitbreiding en -verandering.

We maken de beheerkosten openbare ruimte van een investering of ontwikkeling vooraf inzichtelijk.

4.3.2.5 We laten groen en bomen toekomstbestendig meegroeien met de ruimtelijke ontwikkelingen.

4.3.2.6 We bekijken hoe we ruimte kunnen creëren voor een groeiend bomenbestand.

De druk op de ondergrond neemt toe. Hier houden we rekening mee.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.3 We versterken Breda Stad in een Park.

We continueren de doorontwikkeling van de stichting National Park City. Breda is een groene en gezonde stad waar ruimte is voor natuur. Groen en water zijn een belangrijke basis en spelen een cruciale rol in klimaatadaptatie. Zo kunnen we wateroverlast, droogte en hittestress opvangen. Het inrichten van Breda als stad in een park draagt bij aan verkoeling, biodiversiteit, gezondheid en verblijfskwaliteit.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.3.1 We zetten wijkdeals verder in als aanjager van een groene en betrokken stad.

Samen met inwoners, Stichting Breda National Park City, maatschappelijke partners en de gemeente ontwikkelen we een ondersteuningsstructuur. Hierdoor kunnen we groene bewonersinitiatieven op openbaar en particulier terrein eenvoudiger starten en uitvoeren. Daarnaast komt meer groen op de gevels in de binnenstad.

4.3.3.2 We werken aan het verder klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte.

4.3.3.3 We richten ons op het beleefbaar maken van Stad in een Park en stimuleren bewegen.

Dit doen we door het uitbreiden van wandelroutes en het verbinden daarvan via de Groene Camino en ommetjes.

4.3.3.4 We continueren de bestaande en bewezen evenementen gericht op participatie, draagvlak en gedragsverandering.

We continueren de bestaande en bewezen evenementen, zoals Groenfestival, Klimaatkermis, boomfeestweek. Deze zijn gericht op participatie, draagvlak en gedragsverandering.

4.3.3.5 We werken mee aan het opstellen van een koelteplan.

Hierdoor weten inwoners wat ze mogen verwachten in periodes van extreme hitte en hoe problemen met gezondheid zoveel mogelijk voorkomen kunnen worden.

4.3.3.6 We richten een monitoringssystematiek voor stedelijk groen in, inclusief innovatieve technologie.

Hiermee geven we uitvoering aan de Europese Natuurherstelverordening en de ontwikkeling van groen en ecologische kwaliteit wordt gevolgd.

4.3.3.7 We blijven in gesprek met de provincie over de aanpak van ganzen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.4 We zorgen voor een schone, veilige, toegankelijke openbare ruimte.

De openbare ruimte moet een plek zijn waar inwoners en bezoekers zich thuis voelen. Dit betekent dat parken, straten, pleinen, speelplaatsen en andere openbare plekken zo ingericht moeten zijn dat er gebruik van gemaakt kan worden.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.4.1 We geven uitvoering aan het Gemeentelijk Plan Schoon.

We stellen een uitvoeringsprogramma op en starten met het uitvoeren daarvan.

4.3.4.2 We blijven werken aan het verbeteren van de waterkwaliteit.

We blijven werken aan het verbeteren van de waterkwaliteit, ondanks dat we de doelstellingen voor de Kader Richtlijn Water (KRW) nog niet halen. We werken hierin samen met de Omgevingsdienst (OMWB) en het Waterschap Brabantse Delta.

4.3.4.3 We onderzoeken hoe we AI- en beeldherkenningstechnieken in kunnen zetten voor het sneller signaleren van vervuiling, schades en obstakels.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.5 We bieden bezoekers ruimte voor ontmoeting, beweging en recreatie.

Aantrekkelijke plekken zorgen ervoor dat mensen langer in de openbare ruimte verblijven. Denk daarbij aan plekken voor sport, spel, cultuurbeleving en ontmoeting.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.5.1 We zorgen voor balans tussen recreatie en ecologie.

4.3.5.2 We schrijven een visie op varen in Breda.

4.3.5.3 We zetten groen in om ontmoeting, beweging en beleving te stimuleren wat bijdraagt aan gezondheid.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.6 We verbeteren de dienstverlening en leefomgeving met data en inzichten.

We gebruiken data om inzicht te krijgen in het gebruik van voorzieningen, het gedrag van inwoners, het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en de prestaties van onze dienstverlening. Deze inzichten helpen ons om gerichte maatregelen te nemen, de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren en middelen effectiever in te zetten. Hiermee versterken we onze dataondersteunde sturing en kunnen we beter inspelen op toekomstige ontwikkelingen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.6.1 We actualiseren de privacyrichtlijnen.

Hierdoor kan beschikbare data veilig en verantwoord beter worden benut.

4.3.6.2 We zetten bestaande en nieuwe databronnen slimmer in voor afvalscheiding en verbetering van de grondstofkwaliteit.

Hierdoor kunnen we prestaties, de kwaliteit en ontwikkelingen beter monitoren en bijsturen.

4.3.6.3 We onderzoeken de mogelijkheden voor toegangscontrole en registratie op milieustations.

4.3.6.4 We verkennen de inzet van artificiële intelligentie (AI) en andere innovatieve technologieën voor efficiëntere inzameling en betere dienstverlening.

4.3.6.5 We gebruiken de bouwapp.

Hiermee kunnen we eenvoudig en effectief communiceren met de omgeving tijdens een project.

4.3.6.6 We werken aan de doorontwikkeling van een datagedreven werkwijze binnen beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

4.3.6.7 We passen AI en beeldherkenning toe voor geautomatiseerde actualisatie van areaalgegevens.

4.3.6.8 We vereenvoudigen en versnellen de beheertoets door inzet van agentic AI en digitale toetsingsondersteuning.

4.3.6.9 We breiden stuurinformatie en dashboards voor beleids-, beheer-, en uitvoeringsprocessen uit.

4.3.6.10 We implementeren datastandaarden en eenduidige gegevensregistratie binnen de openbare ruimte.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.7 We bieden inwoners een toegankelijke, betrouwbare en toekomstbestendige afvalinzameling.

Wij zorgen ervoor dat inwoners beschikken over toegankelijke, betrouwbare en toekomstbestendige inzamelvoorzieningen die aansluiten bij de groei van Breda en bijdragen aan betere afvalscheiding. De afvalketen wordt de komende jaren merkbaar duurder. Verwerkingstarieven stijgen, afvalstromen worden kostbaarder en de Europees opgelegde CO₂-heffing stijgt met meer dan 100%. Dat vraagt om scherpe keuzes, maar ook om zorgvuldigheid voordat we maatregelen nemen. Daarbij kijken we naar onze eigen organisatie, dienstverlening en verwerkingstarieven. Met een afvalinzameling die op orde is, dragen we bij aan een schone stad.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.7.1 We geven invulling aan de wettelijke zorgplicht om huishoudelijk afval (gescheiden) in te zamelen.

4.3.7.2 We onderzoeken of we de optimale balans tussen serviceniveau, maatschappelijke meerwaarde en kosten van onze afvalinzameling kunnen verbeteren.

4.3.7.3 We kijken naar afspraken die we hebben met andere gemeenten op basis van het kostprijsonderzoek 2026.

4.3.7.4 We breiden inzamelvoorzieningen uit en zoeken naar innovatieve oplossingen.

We breiden inzamelvoorzieningen uit. Daarnaast gaan we opzoek naar innovatieve oplossingen waar de groei van de stad of kwaliteitsvraagstukken (bijvoorbeeld kwaliteit gft+e en pbd) daarom vragen.

4.3.7.5 We onderzoeken mogelijkheden om de afvalinzameling in gebieden met een hoge ruimtelijke druk toekomstbestendig te houden.

Denk hierbij aan plekken, zoals de binnenstad en stedelijke verdichtingslocaties.

4.3.7.6 We verduurzamen onze inzamelvoertuigen bij vervanging.

Zo zorgen we voor een emissiearme toekomst in de komende jaren.

4.3.7.7 We ontwikkelen de milieustation(s) de komende jaren binnen de huidige mogelijkheden door tot circulaire grondstoffen hubs.

4.3.7.8 We ontwikkelen een integrale aanpak voor bijgeplaatst afval.

4.3.7.9 We informeren inwoners en ondersteunen bij afvalscheiding, grondstoffenbehoud en circulair gedrag.

Dit doen we door een structurele inzet van afvalcoaches, gerichte communicatie en voorlichting.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.8 We verminderen afval en behouden waardevolle grondstoffen.

Wij stimuleren inwoners, maatschappelijke partners en bedrijven om bewuster om te gaan met grondstoffen. Daarbij richten we ons op de hoogste treden van de R-ladder: voorkomen, verminderen, hergebruiken, repareren en delen. Zo verminderen we de hoeveelheid afval en behouden we waardevolle grondstoffen voor de toekomst.

De R-ladder



WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.8.1 We laten inwoners bewuster consumeren en afval voorkomen.

Dit doen we door educatie, communicatie en gedragsbeïnvloeding. Zo maken we inwoners actief onderdeel van de circulaire transitie door inspirerende campagnes, activiteiten en evenementen.

4.3.8.2 We versterken de rol van de circulaire winkel Parels als ontmoetingsplek voor repareren, delen, lenen, ruilen en upcyclen.

4.3.8.3 We bouwen Vindingrijk verder uit als belangrijk instrument voor hergebruik van producten en materialen.

4.3.8.4 We breiden demontage, hergebruik en nasortering van grofvuil verder uit.

We streven hierbij naar 0Kg grofvuil in 2030.

4.3.8.5 We streven naar 10% minder huishoudelijk afval per inwoner in 2030 ten opzichte van het referentiejaar.

4.3.8.6 We ontwikkelen samen met regionale partners een regionaal circulair ambachtscollectief.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.9 We verbeteren de scheiding en verhogen de kwaliteit van grondstoffen.

We vergroten zowel de hoeveelheid als de kwaliteit van gescheiden ingezamelde grondstoffen. Daarmee dragen we bij aan meer hergebruik en recycling, beperken we de hoeveelheid restafval en beheersen we de stijgende verwerkingskosten.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.9.1 We communiceren gericht over afvalscheiding.

4.3.9.2 We bieden inwoners praktische hulpmiddelen en handelingsperspectief voor het beter scheiden.

Dit doen we onder andere met aanrechtbakjes en composteerbare zakjes.

4.3.9.3 We zetten afvalcoaches in om inwoners persoonlijk te ondersteunen bij afvalscheiding en afvalpreventie.

4.3.9.4 We werken gebiedsgericht op basis van data en monitoring.

4.3.9.5 We monitoren structureel de kwaliteit van grondstofstromen en sturen op vermindering van afkeur.

4.3.9.6 We werken toe naar een afvalscheidingspercentage van 75% in 2030.

4.3.9.7 We werken toe naar een recyclingpercentage van 60% in 2030.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.3.10 We zijn een sterke en verbindende partner in de regionale circulaire economie.

Om ook in de toekomst een sterke publieke rol te vervullen, verbeteren en consolideren we de samenwerking met gemeenten, publieke organisaties, marktpartijen en maatschappelijke partners. Daardoor stimuleren we innovatie en versterken we onze positie binnen de regionale circulaire economie.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.3.10.1 We bouwen samen met regionale partners aan een sterk netwerk voor circulariteit en grondstoffenbeheer.

Door kennis, ervaring en expertise te delen, dragen we bij aan een toekomstbestendige en circulaire regio.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Tevredenheid openbare ruimte

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat tevreden is over de bruikbaarheid van de openbare ruimte

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
65	65	68	80	80

Toelichting: We werken de komende jaren verder aan het op orde brengen en houden van de openbare ruimte. We weten dat versoeringen doorgevoerd gaan worden. Dit heeft mogelijk invloed op de tevredenheid.

Indicator: Schoon, heel en veilig

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat de openbare ruimte als schoon, heel en veilig ervaart

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
89	89	88	82	82

Toelichting: Het geactualiseerd beleidskader kapitaalgoederen laat zien dat er werk aan de winkel is met het onderhoud van de openbare ruimte. De versoering die vanuit de begroting nodig is, heeft mogelijk invloed op de beleving van schoon, heel, veilig. In 2026 is het Gemeentelijk Plan Schoon vastgesteld waarmee we gericht aan de slag kunnen met zwerfafval.

Indicator: Beleving afvalinzameling

Omschrijving: Rapportcijfer afvalinzameling

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
8	8	7,5	8	8

Toelichting: Behoud van de waardering van de wijze waarop in Breda de afvalinzameling wordt uitgevoerd.

Indicator: Restafval

Omschrijving: Omvang huishoudelijk restafval, in kilogram per inwoner per jaar

Thema-indicatoren

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Meeteenheid: Kg per inwoner

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
152	146,7	163,1	140	140

Toelichting: In 2025 is de hoeveelheid restafval toegenomen. We blijven echter streven naar een daling van de hoeveelheid restafval.

Indicator: Openbaar groen

Omschrijving: Percentage bomen dat aan de veiligheidsnormen voldoet

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
				95

Toelichting: In de loop van 2027 worden de huidige achterstanden weggewerkt. Aangezien groen een levend product is, is het niet realistisch om een streefwaarde van 100% te hanteren. Daarom is gekozen voor een haalbare en onderbouwde norm van 95%.

Indicator: Aantal bomen

Omschrijving: Aantal bomen

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
109.700	110.000		110.000	110.000

Toelichting: De verwachting is dat we in de loop van 2027 op beeld zijn.

Indicator: Onderhoud wegen

Omschrijving: Percentage van de wegen dat geen ernstige schade vertoont

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
85	82	86	90	90

Toelichting: In 2024 is een achterstalligheid vastgesteld. In 2025 en 2026 is met een versnellingsaanpak veel werk verzet om schades weg te halen. In 2027 moeten de achterstalligheden weggewerkt zijn.

Indicator: Wateroverlast

Omschrijving: Aantal keer dat waterlast voorkomt in Breda door zware hoosbuien.

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
1	1	1	1	1

Toelichting: In het stadshart maximaal 1 keer per 2 jaar wateroverlast door zware hoosbuien. In de rest van Breda maximaal 1 keer per jaar.

Indicator: Scheidingspercentage

Omschrijving: Het percentage afval dat gescheiden wordt ingezameld ten opzichte van het totaal aan huishoudelijk afval

Bron: Gemeente Breda, Afvalservice

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
	64	62,3	66	68

Toelichting: Stapsgevoersrichting doel 75% gescheiden huishoudelijk afval in 2030

Indicator: Aantal kilo's huishoudelijk afval

Omschrijving: Het totaal aantal kilo's fijn en grof restafval plus afval dat gescheiden wordt ingezameld (gemiddeld per persoon per jaar)

Bron: Gemeente Breda, Afvalservice

Meeteenheid: Aantal kg per persoon per jaar

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
		449,8	438	438

Toelichting: De hoeveelheid huishoudelijk afval is in 2025 toegenomen. We blijven echter streven naar minder huishoudelijk afval.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Thema Beheer van de openbare ruimte

Het begrotingssaldo 2027 van het thema is met € 0,7 miljoen toegenomen ten opzichte van 2026. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- De afvalstoffenheffing stijgt met 12% (€ 3,6 miljoen) om, met de huidige inzichten, kostendekkend te zijn voor 2027. Dit is nodig omdat naast de reguliere loon- en prijsontwikkeling ook de kosten van afvalinzameling en afvalverwerking onder druk staan door onder meer hogere verwerkingskosten, de CO₂-heffing, de afvalverbrandingsbelasting en investeringen in verduurzaming. Ontwikkelingen binnen de regionale samenwerking rondom afvalinzameling en afvalverwerking kunnen nog gevolgen hebben voor de toekomstige kostenverdeling, naast de huidige verhoging van de externe tarieven.
De definitieve afvalstoffenheffing wordt vastgesteld bij de belastingverordening 2027 op basis van onder meer de lopende onderzoeken naar kostprijs en kostentoerekening.
Daarnaast is in 2026 incidenteel de voorlopige provinciale naheffing ad. € 2,8 miljoen voor de gemeente Breda via de exploitatie van Afvalservice gelopen. Dit heeft betrekking op de Gemeenschappelijke Regeling Nazorg Gesloten Stortplaats vanwege het te laag aangehouden (doel)vermogen. In 2027 is dit niet aan de orde.
Per saldo muteert het begrotingsresultaat van afvalservice in 2027 met €-1,6 miljoen.
- Voor Beheer en onderhoud van groen en wegen stijgen de kapitaallasten met circa € 1 miljoen. Daarnaast leiden loon- en prijscompensatie tot een stijging van € 1,2 miljoen. Met de hieronder genoemde impuls vanaf 2027 voor schoon, heel, groen en veilig komt de totale toename ten opzichte van 2026 voor beheer en onderhoud groen en wegen op € 2,3 miljoen.

In het bestuursakkoord 2026-2030 Breda durft, Breda doet zijn een aantal structurele en incidentele impulsen opgenomen die betrekking hebben op dit thema:

- Voor een extra impuls om de binnenstad schoon, heel, groen en veilig te houden, is in de bestuursperiode vanaf 2027 € 0,15 miljoen per jaar uitgetrokken.
- Om het beheer en onderhoud van nieuwe natuurplekken te kunnen versterken, is vanaf 2026 een structurele impuls gegeven van € 0,4 miljoen per jaar voor natuuronderhoud.
- Met structureel € 0,3 miljoen per jaar is in het bestuursakkoord vanaf 2026 een impuls gegeven aan Stad in een Park voor groene wijkdeals. Hiervan is € 0,1 miljoen toegevoegd aan de wijkdeals binnen programma 1, thema Ontmoeten. We continueren daarnaast de bijdrage voor de Stichting Stad in een Park in 2030 met € 0,1 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Beheer van de openbare ruimte	106.546	114.675	122.848	125.562	129.656	131.598
Totaal lasten	106.546	114.675	122.848	125.562	129.656	131.598
Baten						
Beheer van de openbare ruimte	71.141	74.324	81.790	83.871	85.935	87.981
Totaal baten	71.141	74.324	81.790	83.871	85.935	87.981
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	35.404	40.351	41.058	41.691	43.721	43.618

BELEIDSSTUKKEN THEMA BEHEER VAN DE OPENBARE RUIMTE

Naam document	Jaar
Visie openbare ruimte: Breda Stad in een Park 2040	2025
Actualisatie beleidskader kapitaalgoederen openbare ruimte 2024 - 2028	2024
Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolering 2025 –2029	2025

Groenkompas	2021
Bredaas Waterkompas	2016
Gemeentelijk Plan Schoon	2026
Gemeentelijk Plan Wegverhardingen 2025 – 2029	2025
Gemeentelijk Plan Bomen 2025 – 2029	2025
Gemeentelijk Plan Stedelijk groen 2026 – 2030	2026
Gemeentelijke plan Civieltechnische Kunstwerken 2025 – 2029	2025
Bestuursakkoord 2026 - 2030 Breda Durft Breda Doet	2026
Omgevingsvisie Breda 2040	2012
Afvalstoffenverordening	2025
Aanwijzingsbesluit ondergrondse containers voor huishoudelijk restafval	2024
Beleidsregels omtrent inzameling restafval Procedure invoering ondergrondse inzameling afval	2017
Bredase uitwerking Van Afval Naar Grondstof	2016
Actualisatie van het uitvoeringsprogramma van de Bredase uitwerking ‘Van Afval Naar Grondstof’ - Aanpak voor 2025-2030	2025

4.4 Thema Beheer van het gemeentelijk vastgoed

Onderstaande doelstellingen zijn gebaseerd op de Nota Vastgoed 2025.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.4.1 We beheren enkel vastgoed dat doelmatig bijdraagt aan maatschappelijke en gemeentelijke opgaven voor sport, cultuur, welzijn en gemeentelijke dienstverlening, op een toekomstbestendige wijze.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.4.1.1 We stellen sectorale huisvestingsplannen (SHP's) en een integraal huisvestingsplan (IHP) op en voeren deze uit.

Hierbij streven we multifunctionele inzetbaarheid van gebouwen na.

Deze meerjarenplannen helpen om vooruit te kijken en leidt tot betere afstemming tussen vraag, aanbod en beleid. De plannen:

- maken inzichtelijk wat nodig is op basis van beleid en staat van het vastgoed
- geven richting aan het maatschappelijk vastgoed om zorg te dragen voor leefbaarheid en ontmoeting in een groeiende, groene en gastvrije stad

- zorgen voor meer transparante en objectieve keuzes in de vastgoedportefeuille
- worden uitgewerkt in het Strategisch Investeringsplan (SIP) waarbij de raad de uiteindelijke afweging en keuzes maakt



4.4.1.2 We realiseren concrete vastgoedprojecten.

We realiseren concrete vastgoedprojecten, zoals de MFA Bavel, broedplaats Performing Arts (Bloos) en sporthal De Doelen. Maar ook kleinere projecten, zoals het vernieuwen van de lichtstraten bij de Centrale Bibliotheek. We zetten de volgende stap in het onderzoek naar de herhuisvesting van Afvalservice en de buitendiensten (bestuursakkoord).

4.4.1.3 We investeren gericht in sportaccommodaties.

Dit richt zich op het borgen van veiligheid, hygiëne en functionaliteit van gemeentelijke sportaccommodaties, waaronder (fiets)parkeren en uitbreiding van beach-volleybalvelden. We starten actief met projecten voor vernieuwing, verbetering en uitbreiding van de sportaccommodaties waarvoor in het bestuursakkoord € 14 miljoen beschikbaar is gesteld.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.4.2 We zorgen voor passende, duurzame en toekomstbestendige huisvesting voor maatschappelijke voorzieningen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.4.2.1 We passen de Nota Vastgoed en de voorzieningenrichtlijn toe als kader voor vastgoedkeuzes.

4.4.2.2 We verduurzamen de vastgoedportefeuille en we streven naar circulair en klimaatadaptief vastgoed.

De vastgoedportefeuille moet in 2044 energieneutraal zijn.

- Nieuwbouwprojecten moeten meteen voldoen aan de eindnorm voor het streefjaar. Bij iedere renovatie wordt de renovatiestandaard toegepast. De renovatiestandaard is een standaard van het Rijk voor renovaties. Focus op de integrale energetische kwaliteit van gebouwschil en installaties.
- Aan de Erkende Maatregelen Lijst (EML, energiebespaarplicht voor vastgoedeigenaren en gebruikers) bij maatregelen met een terugverdientijd korter dan 5 jaar, wordt invulling gegeven.

4.4.2.3 We actualiseren de tarievennota sportaccommodaties.

De huidige tarievennota met betrekking tot de sportaccommodaties is in 2016 opgesteld en is toe aan een actualisatie. Op basis van enkele scenario's wordt een voorstel ter besluitvorming voorgelegd.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.4.3 We zorgen voor veilige, duurzame en goed onderhouden gemeentelijke gebouwen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.4.3.1 We beheren en onderhouden gemeentelijke panden.

Dit doen we zodanig dat ze voldoen aan wet- en regelgeving, veilig zijn en minimaal in conditieniveau 3 van 6 (NEN2767) verkeren.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Tevredenheid binnensport

Omschrijving: Tevredenheid door gebruikers van gemeentelijke sportaccommodaties over de binnensportaccommodaties

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: Score tussen 1 en 10

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
7,8			7,5	7,5

Toelichting: In 2026 wordt een nieuw klanttevredenheidsonderzoek voor de gemeentelijke binnensportaccommodaties uitgevoerd. Doel is het hoge cijfer vast te houden en op basis van de uitkomsten van het onderzoek door middel van gerichte maatregelen in de toekomst nog te verhogen.

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties velden

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties buitenvelden

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
80	80	80	80	80

Toelichting: We streven er naar de bezettingsgraad van 80 te behouden. De bezetting is in de afgelopen jaren toegenomen en is het gevolg van een doelmatige planning. We voorzien op korte termijn geen ontwikkelingen die effect zullen hebben op de streefwaarde.

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties: onderwijs

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties: onderwijsgebruik binnen

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
58	60	60	60	60

Toelichting: We streven er naar de streefwaarde van 60 te continueren. We zetten in op het zo optimaal mogelijk benutten van de beschikbare sportcapaciteit voor onderwijs.

Indicator: Bezettingsgraad sportaccommodaties: verenigingen

Omschrijving: Gemiddelde bezettingsgraad van sportaccommodaties: verenigingsgebruik binnen

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
72	75	75	80	80

Toelichting: We voorzien in 2027 geen ontwikkelingen met betrekking tot beschikbare capaciteit. Alle inspanningen zijn gericht op het vasthouden van de relatief hoge bezetting van onze indoorsportaccommodaties.

Indicator: Verduurzaming gemeentelijke gebouwen

Omschrijving: CO2 uitstoot per Bruto Vloer Oppervlak (BVO) van de kernportefeuille

Bron: Meetgegevens slimme meters

Meeteenheid: Kg CO2 per m2 BVO kernportefeuille

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
24	29,47	25,6	26,5	25,1

Toelichting: Met de streefwaarde van 28 voor 2025 en 0 voor 2044 is lineair 25,1 de streefwaarde voor 2027.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Thema Beheer van het gemeentelijk Vastgoedbeheer

Het begrotingssaldo van vastgoedbeheer blijft in 2027 per saldo nagenoeg stabiel ten opzichte van 2026 en neemt toe met € 0,1 miljoen. De huuropbrengsten stijgen door de indexatie van de huren. Deze hogere baten worden grotendeels gecompenseerd door de indexatie van onder andere onderhoudskosten, energiekosten, belastingen en verzekeringen.

In het bestuursakkoord 2026-2030 Breda durft, Breda doet zijn de volgende financiële impulsen voor vastgoedbeheer opgenomen:

- Dotatie onderhoudsvoorziening vastgoedbeheer: Om het onderhoudsniveau van ons bestaand maatschappelijk vastgoed op peil te houden, voegen we jaarlijks € 2,3 miljoen toe aan de voorziening vastgoed. Daarnaast is € 0,06 miljoen toegevoegd aan de exploitatie voor klein onderhoud van de locaties van onze huidige buitendiensten.
- Optimalisering vastgoedportefeuille: Om de kosten met € 1 miljoen naar beneden te brengen, gaan we kritisch kijken naar onze vastgoedportefeuille.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	34.056	30.482	30.759	30.954	30.901	30.909
Totaal lasten	34.056	30.482	30.759	30.954	30.901	30.909
Baten						
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	17.605	12.961	13.114	13.114	13.114	13.114
Totaal baten	17.605	12.961	13.114	13.114	13.114	13.114
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	16.451	17.521	17.646	17.841	17.788	17.795

BELEIDSSTUKKEN THEMA BEHEER VAN HET GEMEENTELIJK VASTGOED

Naam document	Jaar
Nota Vastgoed	2025
Voorzieningenrichtlijn Breda	2026
Sportaccommodaties en financiën	2016
Team Breda: Visie op sport & bewegen 2017-2030	2017

4.5 Thema Bestuur van Breda

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.1. We besturen vanuit een heldere koers.

Breda werkt vanuit een bestuursakkoord met hierin de koers voor de bestuursperiode en een gezamenlijk beeld op de stad, wijken en dorpen in 2040.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.1.1 We maken een uitvoeringsplan van het bestuursakkoord 2026-2030.

4.5.1.2 We monitoren het uitvoeringsplan van het bestuursakkoord 2026-2030.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.2 We vergroten onze uitvoeringskracht.

Breda vergroot de uitvoeringskracht door scherpere prioritering en minder te stapelen. Een aantal onderwerpen gaan we actief stoppen of afbouwen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.2.1 We kiezen activiteiten en werkzaamheden uit waar we mee stoppen of die we afbouwen.

4.5.2.2 We ontwikkelen een Basiswerkwijze Beleid en Uitvoeringsprogramma's.

De werkwijze bevat een efficiënt proces voor het maken van beleid en uitvoeringsprogramma's. Dit helpt voorkomen dat onnodig nieuw beleid wordt ontwikkeld. Ook zorgt dit ervoor dat bestaand beleid ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd.

4.5.2.3 We verantwoorden in programma 5 de aanpak voor bedrijfsvoering waar prioriteren en stoppen onderdeel van is.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.3 We voeren een Public Affairsaanpak uit met duidelijke keuzes.

Breda staat er niet alleen voor. Voor onze grote opgaven zoeken we actief samenwerking en bijdragen van provincie, Rijk, Europa en partners in de stad. We trekken hierin samen op met Tilburg en in SRBT-verband.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.3.1 We continueren onze public affairsaanpak en zetten deze gefocust in op dossiers waar dit tot meerwaarde leidt.

4.5.3.2 We benutten hiervoor gemeentelijke en thematische samenwerkingsverbanden.

Bestuurlijke posities zetten we hierbij strategisch in.

4.5.3.3 We monitoren de ontwikkelingen op nationaal en Europees niveau.

Op basis hiervan bepalen we inhoudelijke kansen en bedreigingen voor Breda.

4.5.3.4 We vergroten het bewustzijn van public affairs.

Dit doen we door onze expertise te delen met organisatie en bestuur. Zo herkennen en benutten we kansen en ontwikkelingen tijdig.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.4 We vergroten de slagkracht van Breda via Europese samenwerking.

Via Europese samenwerking en cofinanciering vergroot Breda de slagkracht op maatschappelijke opgaven.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.4.1 We verstevigen vanuit onze public affairsaanpak onze positionering in Brussel met de verdere ontwikkeling van ons EU-kantoor.

Hierin werken we samen met Tilburg.

4.5.4.2 We nemen vanuit het EU-kantoor actief deel aan Europese netwerken.

Zo krijgen we toegang tot kennis, lobby en Europese projectdeelname.

4.5.4.3 We implementeren de aanbevelingen vanuit het 213a onderzoek naar Europese subsidievererving.

4.5.4.4 We brengen kansen in beeld voor Europese projectfinanciering.

Dit doen we op basis van de prioriteiten uit het bestuursakkoord. We houden hierbij rekening met het aankomend meerjarig Financieel Kader 2028-2034 van de Europese Unie.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.5 We zetten in op actieve regionale samenwerking.

Breda werkt als centrumgemeente actief samen met regionale en maatschappelijke partners. We brengen focus aan in welke samenwerkingen we intensiveren en waar we minder actief zijn.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.5.1 We maken een strategische regio agenda en voeren deze uit.

Dit doen we op basis van het bestuursakkoord.

4.5.5.2 We verkennen optimale regionale economische samenwerking.

De regionale samenwerking op economie is veranderd door het afbouwen van de activiteiten van RWB op dit gebied. Als Breda bewegen we mee en verkennen we hoe we de samenwerkingen optimaal kunnen benutten om de Bredase doelen te bereiken. Hiermee bereiken we meer realisatie- en sturingskracht.

4.5.5.3 We implementeren de verbetervoorstellen uit het 213A onderzoek 'Grip op Verbonden Partijen' in onze werkwijze.

We kijken hierbij kritisch naar onze verschillende rollen in de regio.

4.5.5.4 We leveren actief input voor de nieuwe kernagenda binnen Regio de Baronie.

4.5.5.5 We willen een stevige vertegenwoordiging binnen de diverse landelijke samenwerkingsverbanden.

Denk hierbij aan het G40-stedennetwerk en de VNG.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.6 We zetten de samenwerking Breda-Tilburg krachtig door.

Breda en Tilburg versterken de gezamenlijke positie, bereikbaarheid, economie en leefkwaliteit van onze regio.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.6.1 We concretiseren de samenwerking met Tilburg via Programma Breda-Tilburg.

Hierbij ligt de focus op economie, toekomstig verdienvermogen en human centered innovation.

4.5.6.2 We besluiten over de tijdelijke ondersteuning op de samenwerking (programmamanager).

4.5.6.3 We organiseren samen met Tilburg ontmoetingen tussen beide steden op diverse niveaus waaronder college en raad.

4.5.6.4 We maken samen met Tilburg de 'Propositie Breda-Tilburg' voor onder andere public affairs in Europa.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.7 Verhaal van Breda blijft onze leidraad.

Het Verhaal van Breda blijft het verhaal van de stad en de leidraad voor beleid, marketing en externe profilering.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

4.5.7.1 We dragen het Verhaal van Breda, het verhaal van de stad, dorpen en wijken uit en passen we toe in communicatie en profilering.

4.5.7.2 We borgen het Verhaal van Breda in de Basiswerkwijze Beleid en Uitvoeringsprogramma's.

Op deze manier blijft het als uitgangspunt gelden voor alle nieuwe beleidsstukken.

4.5.7.3 We bouwen verder aan de verankering van Groen, Grenzeloos en Gastvrij in onze organisatie.

De organisatiewaarden worden verder geborgd in leiderschap, teams, processen en medewerkersmomenten zodat zij steeds vanzelfsprekender richting geven aan gedrag, samenwerking en besluitvorming.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

4.5.8 We blijven inzetten op representatie en waardering.

Het bestuur representeert Breda en Breda waardeert inwoners en maatschappelijke inzet zichtbaar en betekenisvol.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

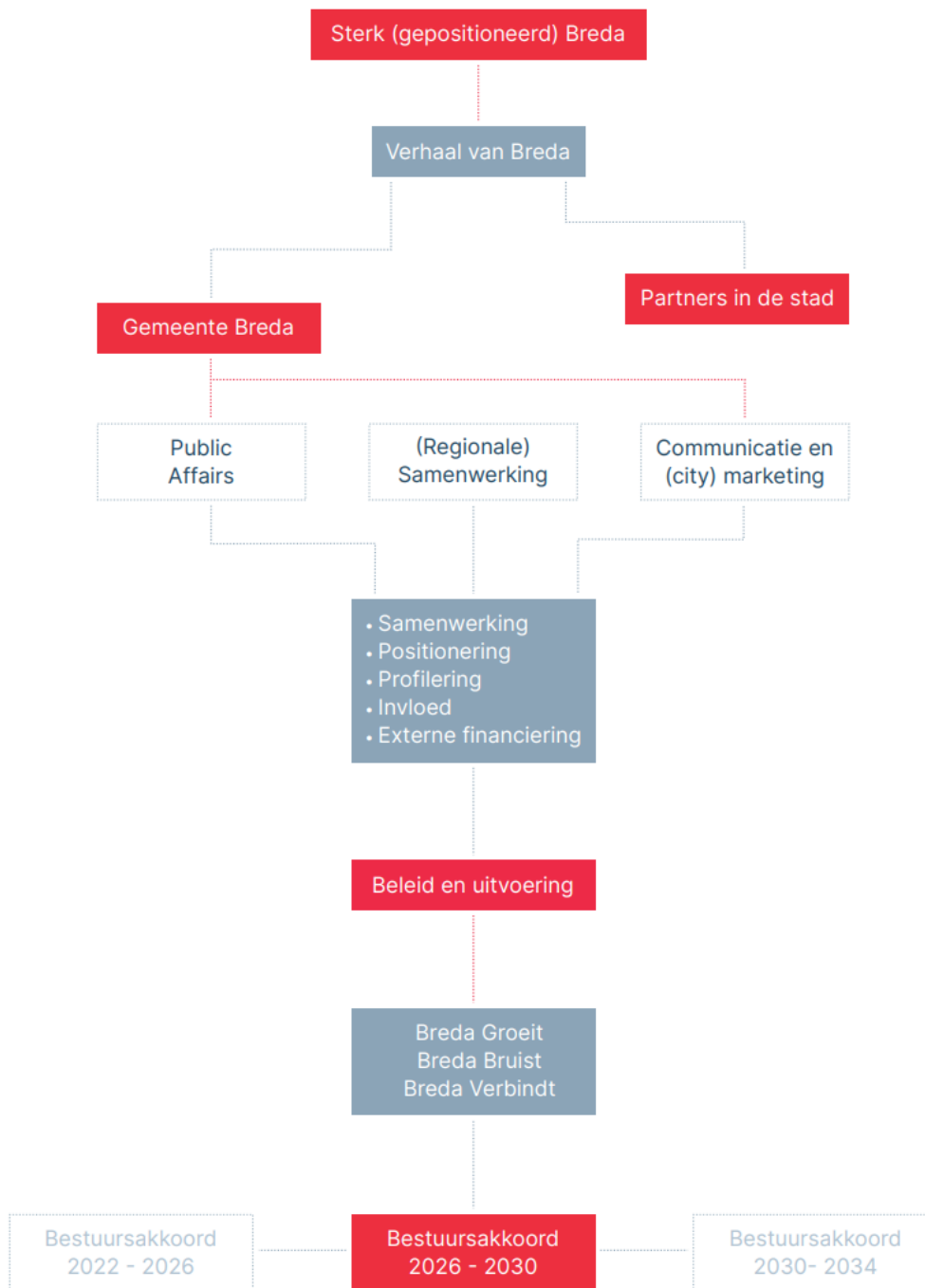
4.5.8.1 We hebben oog voor inwoners, vrijwilligers, verenigingen en organisaties met bijzondere verdiensten en zoeken actief naar mogelijkheden om hen passend te waarderen.

Dit doen we onder andere door aanvragen van Koninklijke onderscheidingen, gemeentelijke onderscheidingen en jeugdhelden te behandelen en relatiegeschenken aan te bieden.

4.5.8.2 We activeren het waarderingsinstrument Smaakmakers, we professionaliseren verkiezingen en benoemen nieuwe Smaakmakers.

4.5.8.3 We zetten voor het ontvangen en verbinden van relaties onder andere de Breda Lounge in het NAC Stadion in als representatieve en gastvrije ontmoetingslocatie.

Dit begrotingsthema bevat ook budgetten van de gemeenteraad, griffie en Rekenkamer. De inhoudelijke verantwoording op die budgetten verloopt via een eigen verantwoordingsstructuur (presidium) en is dus niet binnen deze begrotingsteksten opgenomen.



We financieren en benoemen andere inhoudelijk geladen samenwerkingsverbanden bij de inhoudelijke thema's in de begroting. Denk hierbij aan REWIN en SRBT.

INDICATOREN

Thema-indicatoren

Indicator: Gemeente betreft burgers

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat burgers onvoldoende bij gemeentelijke plannen worden betrokken

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
25	20	20	22	20

Toelichting: In 2024 en 2025 was het percentage 20%. Dit willen we vasthouden. In het bestuursakkoord staan ambities over verdere participatie van inwoners. In de toekomst zou de streefwaarde dus mogelijk nog iets lager geformuleerd kunnen worden, om die ambitie ook te concretiseren in een meetbaar doel.

Indicator: Gemeente luistert

Omschrijving: Percentage Bredanaars dat vindt dat de gemeente NIET voldoende luistert naar de mening van de burgers

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
23	22	19	23	20

Toelichting: Het percentage is vanaf 2023 licht gedaald van 23% naar 19% in 2025. Het ongeveer vasthouden van het meest recente percentage past bij de ambities in het bestuursakkoord op dit punt.

Indicator: Vertrouwen in de gemeente

Omschrijving: Aandeel (helemaal) mee eens met de stelling "Ik heb vertrouwen in de gemeente"

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
55	53	48	55	50

Toelichting: De realisatiewaarde daalt al drie jaar op rij (licht). Een streefwaarde van 50 vraagt om een kentering van die trend, door 2% boven de realisatiewaarde van 2025 te scoren.

Indicator: Vertrouwen in de politiek in Breda

Omschrijving: Aandeel (helemaal) mee eens met de stelling "Ik heb vertrouwen in de politiek in Breda"

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
37	33	32	35	33

Toelichting: Deze streefwaarde is in lijn met de realisatiewaarde in 2024 en 2025.

Indicator: Ontwikkeling Breda

Omschrijving: Aandeel dat vindt dat het de goede kant op gaat met Breda

Bron: Gemeente Breda, stadsenquête

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
71	68	68	70	70

Toelichting: Het meest recente realisatiecijfer bedraagt 68%. Een lichte stijging in 2027 is opportuun, gezien de verdergaande ambities van het nieuwe bestuur in de ontwikkeling van de stad.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Thema Bestuur van Breda

Het begrotingssaldo 2027 van het thema is met € -0,4 miljoen afgenomen ten opzichte van 2026. Dit zijn de belangrijkste oorzaken:

- toename € 0,3 miljoen door loon- en prijscompensatie
- Ontbreken in 2027 van de incidentele resultaatbestemmingen in 2026 vanuit de jaarrekening 2025 voor de Rekenkamer en samenwerkingsverband de Baronie.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Bestuur in Breda	6.690	9.963	9.592	9.544	9.524	9.544
Totaal lasten	6.690	9.963	9.592	9.544	9.524	9.544
Baten						
Bestuur in Breda	0					
Totaal baten	0					
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	6.690	9.963	9.592	9.544	9.524	9.544

BELEIDSSTUKKEN THEMA BESTUUR VAN BRED A

Naam document	Jaar
Bestuursakkoord 2026 - 2030 Breda Durft Breda Doet	2026

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Veilig Breda	44.188	45.163	44.088	44.892	44.965	43.694
Dienstverlening	15.027	16.620	17.666	17.035	14.451	14.451
Beheer van de openbare ruimte	106.546	114.675	122.848	125.562	129.656	131.598
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	34.056	30.482	30.759	30.954	30.901	30.909
Bestuur in Breda	6.690	9.963	9.592	9.544	9.524	9.544
Totaal lasten	206.507	216.904	224.953	227.987	229.497	230.195
Baten						
Veilig Breda	17.023	19.030	17.713	17.968	17.966	16.257
Dienstverlening	7.915	9.225	9.493	9.493	6.044	6.044
Beheer van de openbare ruimte	71.141	74.324	81.790	83.871	85.935	87.981
Beheer van het gemeentelijk vastgoed	17.605	12.961	13.114	13.114	13.114	13.114
Bestuur in Breda	0					
Totaal baten	113.684	115.540	122.110	124.446	123.058	123.395
Stortingen						
Algemene reserve programma 4						
Exploitatiereserve programma 4	3.255	30	30	30	30	30
Investeringsreserve programma 4	73	1.676	4.077	229	264	459
Reserve Kapitaalgoederen	2.262	2.936	2.224	1.852	0	0
Totaal stortingen	5.591	4.642	6.331	2.111	294	489
Onttrekkingen						
Algemene reserve programma 4	13	3.005	4.190	190	190	290
Exploitatiereserve programma 4	538	4.118	242	108		
Investeringsreserve programma 4	322	336	397	429	399	408
Reserve Kapitaalgoederen		550				
Totaal onttrekkingen	872	8.008	4.829	727	589	698
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	97.542	97.998	104.345	104.925	106.143	106.591

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030 (bruto)	Planning uitgaven 2031-2035 (bruto)	Planning uitgaven 2036-2040 (bruto)	Planning uitgaven 2041-2045 (bruto)
	Bomen			1.425	2.000	10.000	9.500	13.000
	Herhuisvesting uitvoeringslocaties	648	1.540	4.335	12.228	46.843	8.972	
	Openbare ruimte: stedelijk groen			675	900	4.500	4.100	6.000
	Openbare ruimte: water (instandhouding)			75	130	650	620	850
	Openbare ruimte: wegen			5.385	7.000	35.000	33.000	45.000
	Openbare ruimte; openbare verlichtng				1.800	9.000	7.950	10.500
	Specifieke kunstwerken			825	1.200	6.000	6.300	8.500
	Openbare ruimte: groene straten en pleinen			1.500	1.500			
	Veiligheid uitbreiding cameratoezicht	200						
	Cultuurclusters Klavers Jansen				3.750	3.750		
	Vastgoedbeheer	420					285.000	285.000
	Vastgoedbeheer: verbouwing Speelhuyslaan (jeugd)	550						
	Vastgoedbeheer: laadcapaciteit	1.438	308	244	216	1.120	280	
	Vastgoedbeheer: uitvoeringslocaties	250	250	250				
	Sportaccommodaties	3.500	3.500	3.500	3.500			
Ambitie		7.006	5.598	18.214	34.224	116.863	355.722	368.850
	Beleidsdoel hitte, droogte, wateroverlast en waterrecreatie	975	2.225	2.275	1.450	5.000	6.000	7.000
	Kader Richtlijn water				1.000	4.000		
	Landschapsverbetering Singelstructuur		294	450	400	2.000	1.600	2.000
	Openbare ruimte: herinrichtingen	100	300	300	1.300	6.200	5.000	7.000
	Stad in een park							
	Sporthal de Doelen	455	2.487	22.199				
	Vastgoedbeheer	1.425	2.050	1.450	1.600	5.000	3.400	5.000
	Sportaccommodaties	1.650	1.000					
	Bewaar erfgoed (depot)	50						
	Afval	350	350	350	360	1.940	1.800	2.250
	Riolering		12.558	18.500	20.500	113.600	98.000	120.000
Plan		5.005	21.264	45.524	26.610	137.740	115.800	143.250
	Bomen	1.400	2.220	500				
	Beleidsdoel hitte, droogte, wateroverlast en waterrecreatie	800						
	Landschapsverbetering Singelstructuur	500	152					
	Openbare ruimte: stedelijk groen	750	915					
	Openbare ruimte: water (instandhouding)	200	85					
	Openbare ruimte: wegen	6.884	6.300	500				
	Openbare ruimte; openbare verlichtng	75	4.321	3.450				

Bedragen x € 1.000

	Specifieke kunstwerken	956	1.235					
	Openbare ruimte en pleinenaanpak	1.052	1.975					
	Cultuurclusters Klavers Jansen	8.529	1.682					
Project		21.146	18.885	4.450				
	Bomen	750						
	Levensbos	75	75	69				
	Openbare ruimte: herinrichtingen	200						
	Openbare ruimte: stedelijk groen	200						
	Openbare ruimte; openbare verlichtng	5.184						
	Specifieke kunstwerken	400						
	Willemsbrug	1.167						
	Openbare ruimte en pleinenaanpak	450						
	MFA Bavel	10.946	284					
	Sporthal de Doelen	130						
	Vastgoedbeheer	1.215						
	Bewaar erfgoed (depot)	300	200					
	Riolering	14.500	3.942					
Uitvoering		35.517	4.501	69				
Totaal		68.674	50.248	68.257	60.834	254.603	471.522	512.100

Afval

De investeringen zijn bedoeld voor de jaarlijkse vervanging en uitbreiding van de ondergrondse containers, de minicontainers en de rolcontainers.

Beleidsdoel hitte, droogte, wateroverlast en waterrecreatie

Door de klimaatverandering, de energietransitie en de woningbouwopgave ligt er druk op de openbare ruimte. De investeringen binnen dit thema worden ingezet om de doelen voor klimaat te behalen. Daarnaast zetten we in op een balans tussen ecologische doelstellingen en waterrecreatie en werken we mee aan de doelstellingen vanuit Kader Richtlijn Water (KRW). De meerjarenplanning is geactualiseerd.

Bomen (instandhouding)

In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het Gemeentelijk Plan Bomen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor bomen. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Cultuurclusters Klavers Jansen

De investeringen in de Cultuurcluster Klavers Jansen betreffen de realisatie van de Broedplaats Performing Arts. In 2026 is het huidige Bloos gesloopt, het traject voor de Europese aanbesteding doorlopen en de concrete realisatie gestart. In 2027 wordt het grootste deel van de nieuwbouw gerealiseerd. De planning is dat de Broedplaats Performing Arts in de zomer van 2028 wordt opgeleverd.

Herhuisvesting uitvoeringslocaties

Een vervolg voor nieuwe huisvesting voor de gemeentelijke buitendiensten is voorzien voor 2027. Dit project wordt in deelprojecten opgepakt en kent een gefaseerde aanpak. De oplevering van de eerste resultaten zijn voorzien voor 2028.

Landschapsverbetering Singelstructuur

Met deze middelen geven we invulling aan het Uitvoeringskader binnensingel 2016-2056. Het budget is bedoeld om een stadspark aan te leggen en een dubbele bomenrij te realiseren als aanvulling op bestaande projecten.

Levensbos

In 2024 is begonnen met het aanleggen van het Levensbos waarin inwoners hun herinneringen kunnen delen. Een belangrijk onderdeel van het plan is dat inwoners van Breda het bos via een donatie mogelijk maken en daarmee een herinnering kopen in het Levensbos. Daarnaast hebben we een subsidie ontvangen vanuit het Groen Ontwikkelfonds Brabant. De verdere aanleg vindt plaats in de periode t/m 2029.

MFA Bavel

In 2026 is gestart met de realisatie. De verwachte oplevering is eind 2027 voorzien en de ingebruikname begin 2028.

Openbare ruimte: herinrichtingen

De dorpen en de stad moeten niet alleen kwalitatief op het vastgesteld niveau worden beheerd en onderhouden, maar ook dient de bestaande openbare ruimte op plaatsen verbeterd te worden. Het budget voor herinrichtingen wordt hiervoor ingezet, waarbij zo veel mogelijk gebruik gemaakt wordt van 'werk met werk maken'. Hierbij zijn de kapitaalgoederen van wegen en riolering een belangrijke partner.

Openbare ruimte: stedelijk groen

In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het Gemeentelijk Plan Stedelijk Groen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor stedelijk groen. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Openbare ruimte: water (instandhouding)

In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het Gemeentelijk Plan Waterwegen en Watervoorzieningen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor water. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven. De meerjarenplanning is meerjarig geactualiseerd.

Openbare ruimte: wegen (instandhouding)

In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het Gemeentelijk Plan Wegverhardingen zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor wegen. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven. De meerjarenplanning is meerjarig geactualiseerd.

Openbare ruimte; openbare verlichting

In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het gemeentelijk Plan Openbare Verlichting zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor openbare verlichting. De vervangingsinvesteringen zijn nodig om het areaal te verduurzamen en zo op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Riolering

In het Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolering zijn investeringen opgenomen voor de verbetering en vervanging van de riolering waaronder klimaatadaptieve maatregelen om op onderhoudsniveau basis te beheren. Het investeringsvolume per jaar is aangepast op basis van het bestuursakkoord 2026-2030..

Specifieke kunstwerken

In het beleidskader Actualisatie Kapitaalgoederen en het Gemeentelijk Plan Civieltechnische Kunstwerken zijn vervangingsinvesteringen opgenomen voor civiele kunstwerken (bruggen, viaducten, kademuren etc.). De vervangingsinvesteringen zijn nodig om op het gewenste onderhoudsniveau te komen en te blijven.

Sportaccommodaties

In 2026 is een krediet van € 1,0 miljoen beschikbaar gesteld voor 4 projecten binnen de gemeentelijke sportaccommodaties en voor onderzoek naar een nieuwe kleedaccommodatie op sportcomplex Postillonstraat en vervangende nieuwbouw van de gymzaal Elandstraat. De uitvoering loopt door tot in 2027.

In de jaarschijf 2027 zijn voorts nog investeringsvolumes van € 3,5 miljoen en € 1 miljoen opgenomen voor respectievelijk sportaccommodaties en IHP-sport. Over de concrete inzet van deze investeringsmiddelen, worden voorstellen uitgewerkt zodra het IHP sport is vastgesteld, met de daarin opgenomen prioritering voor vervanging van bestaande gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties.

Sporthal de Doelen

We zetten in 2027 vervolgstappen voor de nieuwe sportaccommodatie in Princenhage. Dit betreft het opstellen van een programma van eisen, een schetsontwerp en de wijze van aanbesteding. Op de beoogde locatie aan de Rithsestraat doen we voorbereidende onderzoeken en we werken aan een vervangende locatie voor de volkstuinten.

Vastgoedbeheer

In 2027 zetten we de verduurzaming van gemeentelijke panden voort. Daarnaast realiseren we functionele verbeteringen die bijdragen aan een efficiënter gebruik van accommodaties en een betere exploitatie. Hiermee vergroten we de maatschappelijke waarde van deze voorzieningen. Ook treffen we maatregelen om te voldoen aan wet- en regelgeving en verbeteren we de toegankelijkheid van onze gebouwen.

Willemsbrug

Het herstel van de Willemsbrug betreft een instandhoudingsinvestering en de uitvoering loopt door in 2027.

Openbare ruimte en pleinenaanpak

In de vorige bestuursperiode is een investeringsimpuls 'Openbare ruimte en pleinenaanpak' gegeven van € 6 miljoen. Daarmee verbeteren we de kwaliteit van de openbare ruimte. Van deze middelen is € 4 miljoen bedoeld als bijdrage voor het realiseren van groene straten en pleinen. De overige € 2 miljoen wordt ingezet voor het verhogen van de kwaliteit van de openbare ruimte. In het SIP is de verdeling over de jaren verder uitgewerkt.

Vastgoedbeheer: verbouwing Speelhuyslaan (jeugd)

In 2026 is gestart met het opstellen van het voorlopig ontwerp. In het tweede kwartaal 2027 wordt het voorstel ter besluitvorming voorgelegd. Medio 2027 wordt er gestart met de realisatie. De oplevering is begin 2028 voorzien.

Vastgoedbeheer: laadcapaciteit

In 2027 verduurzaamt de gemeente haar wagenpark verder. Om het groeiende aantal elektrische voertuigen te kunnen faciliteren, wordt de benodigde laadinfrastructuur uitgebreid. De hiervoor beschikbare budgetten zijn bestemd voor de realisatie van laadvoorzieningen bij afvalservice aan de Slingerweg 9. Hiervoor zijn zware aansluitingen nodig en voor diverse locaties van de buitendiensten waar lichte aansluitingen volstaan.

Bewaar erfgoed (depot)

Voor de huidige locaties is totaal € 0,3 miljoen gevoteerd om deze doelmatig te kunnen blijven gebruiken. In 2026 is gestart om inzichtelijk te maken welke aanpassingen benodigd zijn bij het tijdelijke depot gelegen aan de Leursebaan 304. We kiezen voor een sober en doelmatig depot dat voldoet aan de wettelijke eisen voor de ambitiefase. Om te komen tot een depot is totaal € 0,6 miljoen beschikbaar gesteld. In de jaarschijf 2027 zijn investeringsvolumes van respectievelijk € 0,05 miljoen en € 0,3 miljoen opgenomen. Over de concrete inzet van de totaal beschikbare investeringsmiddelen worden voorstellen uitgewerkt.

Vastgoedbeheer: uitvoeringslocaties

In afwachting van de definitieve herhuisvesting wordt geïnvesteerd in maatregelen die het veilig, doelmatig en toekomstbestendig gebruik van de huidige uitvoeringslocaties ondersteunen.

Veiligheid uitbreiding cameratoezicht

In het bestuursakkoord is vastgelegd in 2027 het aantal camera's uit te breiden, met name op plekken waar signalen, handhavingsrapportages en politie-informatie daar aanleiding toe geven. Dit met aandacht voor het centrum, de stationsgebieden, sportaccommodaties en andere kwetsbare plekken in onze dorpen en wijken.

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Basis op orde in Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Algemene reserve programma 4	4.860		4.190	670
Exploitatiereserve programma 4	321	30	242	108
Investeringsreserve programma 4	7.751	4.077	397	11.432
Reserve Kapitaalgoederen	4.649	2.224		6.873
Totaal	17.581	6.331	4.829	19.083

Toelichting reserves

Algemene reserve

In het bestuursakkoord 2026-2030 is vanaf 2027 voor 4 jaar een impuls gegeven vanuit de algemene reserve voor 'Schoon, heel, groen en veilig in de binnenstad'. Om het investeringsvolume te verhogen wordt, zoals opgenomen in het bestuursakkoord 2026-2030, in 2027 in totaal € 5 miljoen onttrokken uit de algemene reserve en gestort in de investeringsreserve (programma 4 € 4 miljoen en programma 5 € 1 miljoen).

Exploitatiereserve

Jaarlijks wordt vanuit de middelen septembercircularie gestort ten behoeve van de 4-jaarlijkse waterschapsverkiezingen. De middelen worden onttrokken voor de in 2027 georganiseerde waterschapsverkiezingen en de voortzetting van het experiment gesloten coffeeshops.

Investeringsreserve

De onttrekking betreft de kapitaallasten van de kredieten die door de investeringsreserve worden gedekt.

Reserve kapitaalgoederen

Deze reserve is voor 7 jaar ingesteld bij de actualisatie van het Beleidskader beheer kapitaalgoederen openbare ruimte Breda. In 2027 voegen we € 2,2 miljoen toe aan deze reserve. De reserve wordt gebruikt om extra kosten vanuit inspecties en maatregelen op te kunnen vangen die nu nog onvoldoende in beeld zijn.

VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

Basis op orde in Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Voorziening wet AppA	8.577	650	535	8.692
Onderhoud Vastgoedbeheer	26.796	8.241	10.000	25.037
Voorziening openbare ruimte onderhoud	1.078	3.691	3.664	1.105
Voorziening achterstallig onderhoud verhardingen	1.898	0	1.898	0
Voorziening van derden verkregen middelen programma 4	155	125		280

Bedragen x € 1.000

Voorziening afvalservice				0
Voorziening riolering				0
Totaal	38.504	12.707	16.097	35.114

Voorziening wet AppA

Deze voorziening bevat pensioenreserveringen en wachtgelden van voormalige politieke ambtsdragers (wethouders). De Appa-voorziening wordt jaarlijks aangepast op basis van extern opgestelde berekeningen. Tot en met eind 2029 is de voorziening voldoende voor het afwikkelen van de bestaande verplichtingen.

Onderhoud vastgoedbeheer

De cijfers zijn gebaseerd op de actuele stand van de voorzieningen volgens de jaarrekening 2025 en de begrote dotaties en onttrekkingen in 2026 en 2027.

Voorziening openbare ruimte onderhoud

De cijfers zijn gebaseerd op de actuele stand van de voorzieningen volgens de jaarrekening 2025 en de begrote dotaties en onttrekkingen in 2026 en 2027.

Achterstalligheid onderhoud verhardingen

In 2014 en 2023 is op basis van geconstateerd achterstallig onderhoud aan de verhardingen een voorziening gevormd en aangevuld. De realisatie staat geprogrammeerd t/m 2027. Als het kwaliteitsniveau weer op peil is, wordt de dekking van toekomstig (instandhoudings)onderhoud via de reguliere onderhoudsvoorziening geregeld.

Voorziening afvalservice

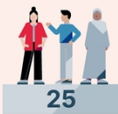
De voorziening afvalservice is bedoeld om de lasten en baten te egaliseren voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval.

Voorziening riolering

De voorziening riolering is bedoeld voor de egalisatie van de tarieven voor rioolheffing en het opvangen van financiële tegenvallers. De tarieven voor de rioolheffing liggen in 2027 conform het nieuwe bestuursakkoord, 7% hoger dan in 2026. Het resultaat vanuit de riolering wordt ieder jaar ten laste of ten gunste van de voorziening gebracht.

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBODEN PARTIJEN

Onderstaande verboden partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma. Voor de specifieke bijdragen, de belangrijkste beleidsontwikkelingen en de risico's verwijzen we naar de paragraaf Verboden partijen.

 GR Regio West-Brabant	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2027
 GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2027
 GR Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2027
 GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2027



Midwaste



Aantal deelnemers



Bijdrage gemeente Breda in 2027



Zorg- en Veiligheidshuis Breda



Aantal deelnemers



Bijdrage gemeente Breda in 2027



GR Regio de Baronie



Aantal deelnemers



Bijdrage gemeente Breda in 2027

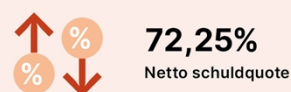
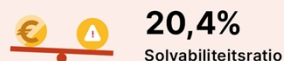
ORGANISATIE EN FINANCIËN VAN BREDA

HET PROGRAMMA IN BEELD

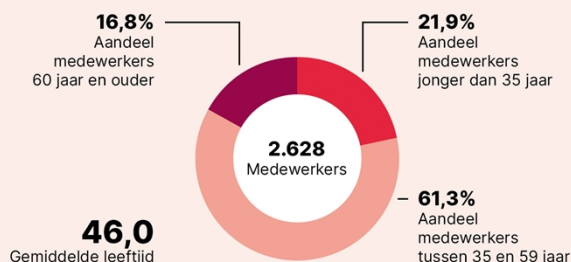
Programma 5

Organisatie en financiën

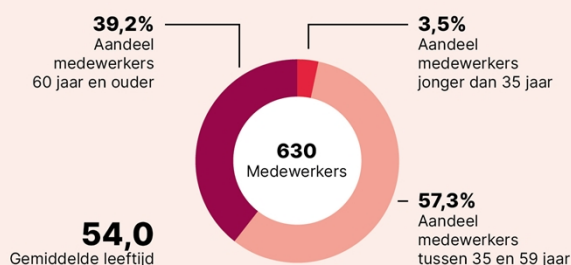
Financiële kengetallen



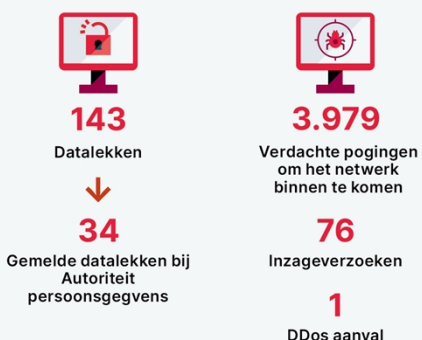
Aantal medewerkers (CAO Gemeentepersoneel)



Aantal medewerkers (CAO Sociale Werkvoorziening)



Digitale veiligheid



Vervulde en niet vervulde vacatures (CAO Gemeentepersoneel)



Personeelsverloop (CAO Gemeentepersoneel)



Infographics t.b.v. begroting 2027.
Meest recente realisatiecijfers. In de cijfers kunnen afrondingsverschillen voorkomen.
Een definitieveverzicht van de kengetallen is opgenomen in de bijlage.

XXXX
GEMEENTE
BREDA

ONZE AMBITIE

Als gemeente willen we al onze ambities, taken en uitdagingen uitvoeren, terwijl we ook regelmatig een crisis moeten managen. Dat vraagt om een gemeentelijke organisatie die dat aankan. Een organisatie die goed is in wat ze doet en die doet wat ze zegt en zegt wat ze doet. Een organisatie die er bewust voor kiest om divers en inclusief te zijn, zodat alle inwoners van Breda zichzelf erin herkennen en de gemeente zien als een betrouwbare overheid.

We willen een organisatie zijn waar mensen met verschillende kwaliteiten werken, die goed zijn in hun vak, die op elkaar kunnen bouwen en die voelen dat ze elkaar versterken. Die integraal een vraagstuk oppakken en elkaar waar nodig opzoeken. En die samen ook onverwachte (crisis)situaties aankunnen. Daarom blijven we ons vakmanschap ontwikkelen. We zijn nooit uitgeleerd.

We willen 'in control' zijn en ervoor zorgen dat iedereen weet hoe we de dingen doen. Dat vraagt om een organisatie waarin de werkprocessen goed op orde en zo veel mogelijk gedigitaliseerd zijn. Waarbij mensen vanuit heldere opdrachten werken en afspraken nakomen vanuit duidelijke rollen en taken. Waarbij iedereen om kan gaan met de vragen en dilemma's die dagelijks op ons pad komen. En als we er (samen) niet uitkomen, geven we dat aan en vragen we om hulp. Zo kunnen we ons werk efficiënt en effectief uitvoeren, met waar nodig ruimte voor maatwerk.

Tot slot willen we een organisatie zijn die kansen ziet en die flexibel, creatief en innovatief is. Veranderingen zijn er immers altijd. Daarom denken en werken we integraal op een toekomstgerichte manier. We werken samen met elkaar en met onze inwoners en partners in de stad, ieder vanuit zijn eigen rol, opdracht, deskundigheid én hart.

5.1 Thema Een toekomstbestendige organisatie



WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.1.1 We doen wat nodig is om de ambities waar te maken.

Uitvoering en realisatie staan centraal, zodat inwoners en ondernemers merken dat we in onze stad plannen echt waarmaken. We stoppen met het stapelen van plannen en kiezen scherper wat er gedaan moet worden, wat anders kan en waarmee we stoppen. We blijven onszelf continu ontwikkelen via het programma FIT voor de Toekomst en blijven investeren in de organisatie.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.1.1.1 We investeren in het toepassen van basiswerkwijzen, (vooral digitale) vernieuwing en innovatie en verhogen het opleidingsbudget.

Onze medewerkers zijn de kracht achter ons werk. Daarom zorgen we ervoor dat zij de juiste vaardigheden hebben, goed samenwerken en flexibel kunnen inspelen op veranderingen. We willen daarnaast de kwaliteit en effectiviteit van ons werk verbeteren. Daarom investeren we in het toepassen van basiswerkwijzen, (vooral digitale) vernieuwing en innovatie en verhogen we het opleidingsbudget ter stimulering van de ontwikkeling van medewerkers.

5.1.1.2 We zorgen ervoor dat de gemeente nu en in de toekomst beschikt over voldoende medewerkers met de juiste kennis, vaardigheden en ervaring.

5.1.1.3 We zetten in op het verhogen van de realisatiekracht en stoppen met het stapelen van plannen.
We kiezen scherper wat er gedaan moet worden, wat anders kan en waarmee we stoppen.

5.1.1.4 We versterken de organisatie gericht zonder automatisch te groeien.

We versterken de organisatie gericht, bijvoorbeeld bij ondersteunende functies, zonder automatisch te groeien. Zo investeren we de komende jaren in totaal € 5 miljoen in onze organisatie, maar realiseren ook een ombuiging oplopend naar € 5 miljoen. Waar extra inzet nodig is, maken we ook keuzes in taken die minder worden of vervallen. Zo bouwen we aan een compacte, slagvaardige organisatie.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.1.2 We versterken de organisatie met slimme technologieën.

De ontwikkelingen rond slimme technologieën waaronder AI vragen van onze organisatie dat we sneller leren, vernieuwen en ons aanpassen aan een veranderende omgeving. Daarom benutten we slimme technologieën niet alleen als hulpmiddel in het dagelijkse werk, maar ook als middel om ons aanpassings- en leervermogen structureel te versterken. Tegelijkertijd borgen we dat technologie veilig, verantwoord en transparant wordt toegepast.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.1.2.1 We versterken ondersteuning, vaardigheden en organisatorische randvoorwaarden.

De veranderende omgeving vraagt om en om een organisatie die sneller leert, vernieuwt en aanpast. Met de invoering van nieuwe technologie onder andere AI, willen we werken aan het aanpassings- en leervermogen van de organisatie, zodanig dat we als organisatie continu leren om beter en sneller in te spelen op veranderingen die op ons afkomen. Daarnaast is nieuwe technologie ook een middel dat we niet meer kunnen wegdenken in ons dagelijks werk. Dat vraagt ook om een veilige, verantwoorde en transparante toepassing.

5.1.2.2 We zetten AI veilig, verantwoord en transparant in.

AI wordt veilig, verantwoord en transparant ingezet binnen de gemeentelijke organisatie door:

- implementeren AI-regie en toetsingskader
- inrichten registratie en beoordeling van AI-toepassingen
- toepassen van AI voor interne procesoptimalisatie
- vergroten AI-geletterdheid van medewerkers en management

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.1.3 We willen een aantrekkelijke werkgever zijn.

Om als organisatie klaar te zijn voor de ontwikkelingen die op ons afkomen, hebben we goede medewerkers nodig. Daarom werken we aan een aantrekkelijke, veilige en toekomstbestendige organisatie waarin veiligheid, integriteit en vertrouwen vanzelfsprekend zijn.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.1.3.1 We versterken onze positie als aantrekkelijke werkgever.

Dit doen we om nieuwe medewerkers aan te trekken en huidige medewerkers te behouden. We zorgen voor een goede start voor nieuwe collega's.

5.1.3.2 We investeren in een sterke instroom van jong talent.

Dit doen we door samenwerking met onderwijsinstellingen en het aanbieden van stageplaatsen.

5.1.3.3 We stimuleren de ontwikkeling van medewerkers.

Dit doen we zodat medewerkers duurzaam inzetbaar blijven en kunnen meegroeien met veranderingen in het werk.

5.1.3.4 We versterken het leiderschap binnen de organisatie door de ontwikkeling van teamleiders en leidinggevenden te ondersteunen.

5.1.3.5 We sturen organisatiebreed op Strategische Personeelsontwikkeling om tijdig in te spelen op toekomstige personeels- en ontwikkelbehoeften.

5.1.3.6 We voeren maatregelen uit die bijdragen aan een veilige en gezonde werkomgeving voor medewerkers.

Iedereen moet prettig, veilig, gezond en effectief kunnen werken. We voeren een actief arbeidsomstandighedenbeleid waarin preventie centraal staat. We herkennen risico's vroeg en beperken deze waar mogelijk.

5.1.3.7 We voeren activiteiten uit die de weerbaarheid van medewerkers bij agressie en veiligheidsincidenten vergroten.

Medewerkers die te maken krijgen met agressie, intimidatie of ander ongewenst gedrag kunnen rekenen op passende ondersteuning.

5.1.3.8 We stimuleren het gesprek over integriteit, verantwoordelijkheid en morele dilemma's binnen de organisatie.

Een betrouwbare overheid begint bij integer handelen. Daarom investeren we in bewustwording, weerbaarheid en een open organisatiecultuur.

5.1.3.9 We voeren het plan Veilige Publieke Dienstverlening en Integriteit uit.

We dragen hiermee bij aan een veilige, betrouwbare en integere dienstverlening.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.1.4 We verlagen het verzuim.

Het ziekteverzuim stijgt jaren op een rij voor medewerkers cao-gemeenten. We willen deze tendens keren en werken aan de (duurzame) inzetbaarheid van medewerkers. Hierdoor verbeteren we hun vermogen om zich nu én in de toekomst aan te kunnen passen aan de steeds veranderende omstandigheden die het werk en/of de organisatie van hen vragen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.1.4.1 We implementeren de nieuwe arbodienstverlening.

5.1.4.2 We starten met de nieuwe arbodienstverlening medio dit jaar.

5.1.4.3 We zetten in op het terugdringen en verlagen van ziekteverzuim.

5.1.4.4 We richten ons op het terugdringen van langdurig verzuim.

5.1.4.5 We richten ons op het terugdringen van frequent verzuim.

5.1.4.6 We richten onze interventies op preventie en verminderen van mentaal verzuim.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.1.5 We zorgen voor een gezonde en efficiënte organisatie waarin mensen, middelen en werk in balans zijn.

Om de ambities van Breda waar te maken, hebben we een organisatie nodig die wendbaar, deskundig en goed georganiseerd is. Onze medewerkers zijn daarbij de kracht achter ons werk. Daarom zorgen we ervoor dat mensen, middelen en kennis op de juiste manier worden ingezet. Zo kunnen medewerkers hun werk goed doen en kunnen we inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en bestuur tijdig, betrouwbaar en begrijpelijk ondersteunen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.1.5.1 We zorgen voor meer focus.

Om onze doelen te bereiken, brengen we meer focus aan in ons werk. We maken beter inzichtelijk welke werkzaamheden bijdragen aan onze prioriteiten en stoppen met activiteiten die minder waarde toevoegen. Daarnaast maken we duidelijke afspraken over prioriteiten en beschikbare capaciteit. Zo voorkomen we dat medewerkers voortdurend nieuwe taken erbij krijgen zonder dat hier ruimte voor is. We sturen op realistische planningen, heldere verwachtingen en opdrachten die uitvoerbaar zijn.

5.1.5.2 We zorgen voor betere ondersteuning van de organisatie.

Een goede organisatie begint met een sterke basis. Daarom versterken we onze ondersteuning op het gebied van bijvoorbeeld financiën, inkoop, juridische zaken, HR en informatievoorziening. We zorgen voor duidelijke werkwijzen, goede ondersteuning en actuele informatie, zodat medewerkers en leidinggevendenden hun werk effectief kunnen uitvoeren. Daarmee vergroten we de kwaliteit van onze bedrijfsvoering en ondersteunen we de organisatie bij het realiseren van haar opgaven.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.1.6 We versterken onze digitale weerbaarheid.

Dit doen we om onze organisatie betrouwbaar, veilig en toekomstbestendig te laten blijven. De afhankelijkheid van digitale technologie neemt toe, terwijl cyberdreigingen, geopolitieke ontwikkelingen en nieuwe wetgeving, zoals de Cyberbeveiligingswet, steeds hogere eisen stellen aan gemeenten. We investeren in een organisatie die veilig, wendbaar en veerkrachtig blijft, zodat onze dienstverlening, gegevens en continuïteit ook in de toekomst geborgd zijn.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.1.6.1 We sluiten aan bij de Nederlandse Digitaliseringsstrategie en landelijke samenwerkingen.

We sluiten aan bij de Nederlandse Digitaliseringsstrategie en landelijke samenwerkingen. Door kennis, voorzieningen en oplossingen te delen, vergroten we onze slagkracht en benutten we publieke middelen efficiënt.

5.1.6.2 We bouwen voort op de digitale vaardigheden en het veiligheidsbewustzijn van medewerkers.

Dit doen we zodat medewerkers veilig en verantwoord kunnen omgaan met digitale ontwikkelingen.

5.1.6.3 We versterken onze voorbereiding op incidenten en verstoringen.

Hierdoor wordt de impact op de gemeentelijke dienstverlening zoveel mogelijk beperkt.

5.1.6.4 We bouwen verder aan de implementatie van de Cyberbeveiligingswet en versterken de beheersing van digitale risico's.

5.1.6.5 We maken bewuste keuzes om digitale afhankelijkheden te beperken en onze digitale autonomie te versterken.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.1.7 We sturen datagedreven op de realisatie van maatschappelijke doelen, monitoren de voortgang en sturen tijdig bij waar nodig.

Datagedreven sturen betekent dat we op basis van actuele, betrouwbare data actief richting geven aan keuzes, prioriteiten en bijsturing. Data wordt daarbij niet alleen gebruikt voor inzicht, maar expliciet om te sturen op resultaten en maatschappelijke effecten. Dit sluit direct aan bij het bestuursakkoord, waarin wordt ingezet op een transparante, voorspelbare en wendbare overheid met meer regie op maatschappelijke opgaven en gebiedsontwikkeling.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.1.7.1 We zetten de digital twin in als sturingsinstrument.

5.1.7.2 We versterken datagedreven sturing in beleid- en controlcyclus.

5.1.7.3 We realiseren een toekomstbestendig datafundament.

5.1.7.4 We brengen de datakwaliteit en uniformiteit op orde.

5.1.7.5 We intensiveren de toepassing in gebiedsontwikkeling en beleidsvorming.

5.1.7.6 We werken organisatiebreed aan datavaardigheden en datacultuur.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.1.8 We werken aan een duurzame organisatie.

We werken aan een duurzame organisatie die bewust omgaat met haar impact op mens, milieu en middelen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.1.8.1 We schaffen elektrische voertuigen aan.

In lijn met de klimaatdoelstellingen van Breda worden gemeentelijke voertuigen bij vervanging vervangen door elektrische voertuigen. In 2027 worden binnen het wagen- en machinepark 59 nieuwe elektrische voertuigen gespreid over het jaar geleverd waarvan 11 vuilniswagens. Hiermee wordt in 2027 circa 20% van het totale gemeentelijk wagenpark verder geëlektrificeerd. Aanvullend worden in 2027 nieuwe elektrische voertuigen besteld voor de periode tot en met 2028.

5.1.8.2 We realiseren een laadinfrastructuur.

Op de verschillende locaties wordt laadinfrastructuur gerealiseerd om de voertuigen te kunnen laden.

5.1.8.3 We schaffen circulair meubilair aan.

In lijn met de doelstellingen van Breda gaan we zorgvuldiger om met de beschikbare grondstoffen. Hiervoor kopen we circulair meubilair in met maatschappelijke meerwaarde. In 2027 wordt nieuw kantoormeubilair volgens de R-ladder beoordeeld en 100% circulair ingekocht.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.1.9 We willen een diverse en inclusieve organisatie zijn.

We willen een organisatie zijn waarin diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie zichtbaar onderdeel zijn van goed werkgeverschap, leiderschap en de dagelijkse praktijk. Dit betekent dat medewerkers gelijke kansen ervaren, zich welkom en veilig voelen en volwaardig kunnen deelnemen aan de organisatie. De komende jaren ligt de nadruk niet op nieuw beleid, maar op het verder uitvoeren, verbinden en borgen van wat al in gang is gezet. Daarmee willen we voorkomen dat inclusie afhankelijk blijft van individuele inzet of verschillen tussen teams en afdelingen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.1.9.1 We versterken objectieve selectie met duidelijke criteria, gespreksleidraden en betere onderbouwing van selectiebesluiten.

5.1.9.2 We verankeren diversiteit, gelijkheid en inclusie verder in leiderschapsontwikkeling.

We verankeren diversiteit, gelijkheid en inclusie verder in leiderschapsontwikkeling, zodat leidinggevers meer handvatten krijgen voor inclusief leiderschap en sociale veiligheid.

5.1.9.3 We ontwikkelen een laagdrempelig leer- en bewustwordingsaanbod voor medewerkers en leidinggevers.

5.1.9.4 We versterken de zichtbaarheid van meldroutes, vertrouwenspersonen en ondersteuningsmogelijkheden.

5.1.9.5 We verbeteren de toegankelijkheid en vindbaarheid van interne informatie, onder andere voor medewerkers die minder digitaal werken.

5.1.9.6 We verbinden diversiteit, gelijkheid en inclusie nadrukkelijker aan bestaande HR-processen.

We verbinden diversiteit, gelijkheid en inclusie nadrukkelijker aan bestaande HR-processen, zoals recruitment, leren en ontwikkelen, inzetbaarheid en goed werkgeverschap.

5.1.9.7 We volgen de voortgang via bestaande onderzoeken, signalen uit de organisatie en input van HR, vertrouwenspersonen en medewerkers.

Zo kunnen we bijsturen waar nodig.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.1.10 We communiceren begrijpelijk, eerlijk en persoonlijk.

Op deze manier zijn inwoners, ondernemers en partners goed geïnformeerd en betrokken. De gemeente Breda communiceert, zodat ze impact maakt op de maatschappelijke opgaves en dat doet ze begrijpelijk, eerlijk en persoonlijk. We stemmen onze informatie af op verschillende behoeften en situaties. Zo maken we onze communicatie toegankelijk en versterken we de verbinding met inwoners, ondernemers en partners.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.1.10.1 We passen begrijpelijke taal toe in correspondentie, webteksten en middelen en stimuleren eerlijk en empathisch communiceren.

5.1.10.2 We voeren vaste communicatiestandaarden in voor inwonerp participatie en bereiden een nieuwe Participatieverordening voor.

5.1.10.3 We ontwikkelen een samenhangende strategie voor het online landschap.

Deze strategie richt ons handelen op het gebied van online communicatie en dienstverlening.

5.1.10.4 We verbeteren onze offline communicatie voor laaggeletterde doelgroepen.

5.1.10.5 We maken stedelijke evenementen beter zichtbaar, samen met Breda Marketing.

5.1.10.6 We gebruiken data en dashboards om communicatie te monitoren en bij te sturen.

INDICATOREN

Deze begroting bevat een set beleidsindicatoren. Daarmee geven we, naast de begrotingstekst en de financiële overzichten, een beeld van de ontwikkelingen binnen de diverse begrotingsthema's. We actualiseren deze set elk jaar. Er zijn 111 Bredase indicatoren en 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (23 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator. Elke Bredase indicator staat bij het thema waar deze indicator betrekking op heeft.

Dit programma bevat 5 beleidsindicatoren. Voor alle indicatoren in deze begroting hanteren we peildatum 20 augustus 2026.

Thema-indicatoren

Indicator: Formatie

Omschrijving: Formatie in Fte per 1.000 inwoners

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
11	11,92	12,82		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Apparaatskosten

Omschrijving: Kosten per inwoner

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Kosten per inwoner

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
1.224,53	1.367,23	1.453,34		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Externe inhuur in %

Omschrijving: Kosten als % van de totale loonsom

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Kosten als % van de totale loonsom

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
-----------------	-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

Thema-indicatoren				
	21,08	20,07	17,02	

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

Indicator: Ziekteverzuim

Omschrijving: Verzuimdagen als % van het aantal beschikbare dagen per jaar

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: %

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
6,43	7,34	7,65	6	6

Toelichting: Het ziekteverzuim stijgt jaren op een rij voor medewerkers cao-gemeenten. Het ziekteverzuimpercentage is zowel landelijk als bij de gemeente Breda de afgelopen jaren verder gestegen. Gemeente Breda streeft naar het landelijk gemiddelde van de sector openbaar bestuur en overheidsdiensten, waartoe gemeenten behoren.

Indicator: Bezetting

Omschrijving: Bezetting in Fte per 1.000 inwoners

Bron: Gemeente Breda

Meeteenheid: Aantal per 1.000 inwoners

Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2027
11,4	12,21	12,56		

Toelichting: Dit is een landelijk verplichte indicator. De gemeente volgt de ontwikkelingen, maar bepaalt hierop geen streefwaarde.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Een toekomstbestendige organisatie

Binnen dit thema vallen de totale kosten voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Hieronder vallen de kosten voor de overhead van de ambtelijke organisatie, zoals leidinggevenden, teamleiders en secretariële ondersteuning. Verder vallen hier alle kosten onder van de volgende organisatieonderdelen:

- Regie Data & Informatie
- Financiën, inkoop en juridische zaken
- Human Resources
- Servicecentrum
- Huisvestingskosten die niet direct voor het primaire proces worden gemaakt (Stadskantoor en districtsposten)

De lasten in de begroting 2027 zijn € 0,4 miljoen hoger dan in de begroting 2026. Dit zijn daarvoor de belangrijkste redenen:

- We hebben hogere overheadkosten door een indexering voor prijsontwikkeling (€ 0,7 miljoen).
- We hebben hogere loonkosten voor overhead door de indexering voor loonontwikkeling (€ 2,1 miljoen).
- De financiële effecten van de cao wijzigingen voor de percentages 'Toelage Onregelmatige Dienst' (ook wel ORT genoemd) en de aangepaste RVU-regeling voor zware beroepen zijn structureel verwerkt in de begroting. Dit leidt vanaf 2027 tot hogere lasten van € 0,5 miljoen ten opzichte van 2026.
- Vanwege de vervanging van een aantal grote softwareapplicaties in 2026 zijn de begrote middelen voor SaaS-applicaties in 2026 hoger. In 2027 dalen de begrote lasten voor SaaS-applicaties met € 2,2 miljoen.
- In het bestuursakkoord 2026-2030 zijn middelen opgenomen voor het terugdringen van ziekteverzuim, wat vanaf 2027 tot een structurele besparing leidt. In 2027 resulteert dit in lagere lasten van € 0,5 miljoen ten opzichte van 2026.

De baten stijgen met € 0,8 miljoen ten opzichte van 2026. Enerzijds stijgen de baten met € 1,0 miljoen door een indexering voor prijsontwikkeling op de inkomsten en door hogere detacheringsinkomsten. Anderzijds dalen de baten met € 0,2 miljoen door een lagere opbrengst uit dienstverleningsovereenkomsten.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Een toekomstbestendige organisatie	110.638	108.692	109.159	105.141	104.021	104.252
Totaal lasten	110.638	108.692	109.159	105.141	104.021	104.252
Baten						
Een toekomstbestendige organisatie	15.552	8.955	9.794	9.794	9.794	9.794
Totaal baten	15.552	8.955	9.794	9.794	9.794	9.794

BELEIDSSTUKKEN THEMA EEN TOEKOMSTBESTENDIGE ORGANISATIE

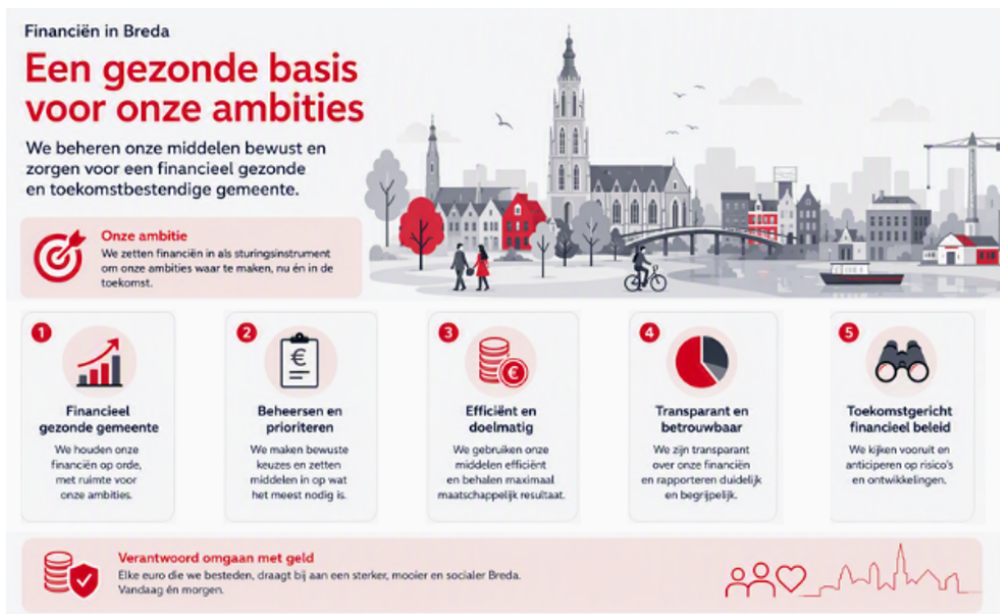
Naam document	Jaar
Controleverordening	2023
Controleprotocol voor de accountantscontrole	2024
Communicatiebeleid gemeente Breda	2024
Inkoop- en Aanbestedingsbeleid gemeente Breda	2017
Verordening 2021 voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur van de gemeente Breda	2021
Mandaatbesluit 2019	2019

5.2 Thema Solide financiën

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

5.2.1 We willen een betrouwbare overheid zijn.

Wij willen een betrouwbare overheid zijn voor inwoners, ondernemers, maatschappelijke instellingen en andere overheden. Dat betekent dat we zorgvuldig omgaan met geld, duidelijke keuzes maken en financieel gezond blijven. Zo zorgen we ervoor dat we vandaag én in de toekomst kunnen blijven investeren in de ontwikkeling van Breda.



WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

5.2.1.1 We presenteren een sluitende begroting.

Een gezonde financiële basis begint met een sluitende begroting. Daarom zorgen we ervoor dat onze structurele uitgaven worden betaald uit structurele inkomsten.

Hiermee voldoen we aan de eisen van onze toezichthouder, de provincie Noord-Brabant. Daarnaast biedt dit een stabiele basis om onze taken uit te voeren en onze ambities voor de stad waar te maken.

5.2.1.2 We zorgen voor een buffer om financiële risico's op te vangen.

Een financieel gezonde gemeente houdt rekening met risico's. Daarom zorgen we voor voldoende eigen vermogen om tegenvallers op te kunnen vangen. De komende jaren nemen de financiële risico's toe, onder andere door grote ontwikkelingen in de stad, zoals 't Zoet. We blijven daarom actief sturen op het beperken van risico's en het behouden van een gezonde financiële positie. Daarbij zorgen we ervoor dat onze weerstandsratio minimaal 1,4 blijft.

5.2.1.3 We streven naar een voorspelbare lastendruk.

Inwoners en ondernemers moeten weten waar zij aan toe zijn. Daarom streven we naar een voorspelbare ontwikkeling van de gemeentelijke lasten. Voor 2027 hanteren we de volgende uitgangspunten:

- De onroerendezaakbelasting (ozb) voor woningen en niet-woningen stijgt met 2,9%.
- De rioolheffing stijgt met 7%.
- De hoogte van de afvalstoffenheffing wordt vastgesteld bij de behandeling van de belastingverordeningen in de gemeenteraad.

5.2.1.4 We presenteren een duidelijke en concrete begroting en transparante verantwoording.

We willen dat inwoners, ondernemers, bestuurders en andere betrokkenen gemakkelijk kunnen begrijpen wat we willen bereiken, wat we daarvoor doen en welke middelen we daarvoor inzetten. Daarom hebben we in de begroting 2027 nu ook de leesbaarheid van programma's 4 en 5 verbeterd. We zorgen ervoor dat inhoud, financiën en indicatoren beter op elkaar aansluiten en elkaar versterken. Daarbij gebruiken we duidelijke taal, concrete formuleringen en technologische hulpmiddelen om informatie begrijpelijk en toegankelijk te presenteren.

INDICATOREN

Voor dit thema zijn geen indicatoren van toepassing.

WAT MAG HET THEMA KOSTEN?

Solide financiën

Het thema Solide financiën gaat over de algemene dekkingsmiddelen van de gemeente en de kosten en opbrengsten voor:

- de algemene uitkering
- lokale heffingen
- onroerendezaakbelasting (ozb)
- toeristenbelasting
- overige algemene dekkingsmiddelen
- financieringsfunctie
- dividenden en onvoorzien
- te betalen vennootschapsbelasting (vpb)

De lasten stijgen met € 2,9 miljoen in vergelijking met de begroting 2026. Dit zijn daarvoor de belangrijkste redenen:

- Voor treasury zijn hogere lasten geraamd van € 4,5 miljoen. Meer uitleg over het treasury-resultaat vindt u in de paragraaf Financiering.
- Onder dit thema worden ook voorlopige reserveringen opgenomen. Hierin zit onder meer de reservering voor het meerjarenperspectief en de stelpost kapitaallasten. Ten opzichte van de begroting 2026 dalen de lasten op deze stelposten met € 1,6 miljoen. Deze stelposten kunnen jaarlijks veranderen. De structurele impulsen zoals opgenomen in het bestuursakkoord zijn verwerkt in het meerjarenperspectief.

De inkomsten stijgen met € 16,6 miljoen in vergelijking met de begroting 2026. De belangrijkste reden:

- De uitkering vanuit het gemeentefonds verandert jaarlijks. Meestal neemt het bedrag toe, in 2027 ontvangen we € 15,3 miljoen meer dan in 2026.
- We ontvangen € 1,9 miljoen meer aan opbrengsten uit de ozb. Volgens het bestuursakkoord wordt de ozb verhoogd met 2,9%. Dit levert € 1,1 miljoen extra op en is nodig om investeringen in de stad, dorpen en wijken mogelijk te maken. De rest van de stijging komt doordat er meer panden en gebouwen zijn bijgekomen
- De opbrengsten uit de toeristenbelasting zijn € 0,6 miljoen hoger. Dit komt door de verhoging van de toeristenbelasting, zoals afgesproken in het bestuursakkoord.
- Voor treasury zijn lagere baten geraamd € 1,2 miljoen. Meer uitleg over het treasury-resultaat vindt u in de paragraaf Financiering.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Solide financiën	3.141	5.030	7.925	25.418	37.983	64.404
Totaal lasten	3.141	5.030	7.925	25.418	37.983	64.404
Baten						
Solide financiën	576.434	573.701	590.365	585.161	589.088	611.309
Totaal baten	576.434	573.701	590.365	585.161	589.088	611.309

BELEIDSSTUKKEN SOLIDE FINANCIËN

Naam document	Jaar
Financiële Verordening gemeente Breda	2026
Financieel Beleid gemeente Breda	2024
Bestuursakkoord 2026-2030 'Breda Durft, Breda doet'	2026

WAT MAG HET PROGRAMMA KOSTEN?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Jaarrekening 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Een toekomstbestendige organisatie	110.638	108.692	109.159	105.141	104.021	104.252
Solide financiën	3.141	5.030	7.925	25.418	37.983	64.404
Totaal lasten	113.779	113.722	117.084	130.560	142.005	168.656
Baten						
Een toekomstbestendige organisatie	15.552	8.955	9.794	9.794	9.794	9.794
Solide financiën	576.434	573.701	590.365	585.161	589.088	611.309
Totaal baten	591.986	582.656	600.159	594.955	598.882	621.103
Stortingen						
Algemene reserve programma 5	16.296	16.040	11.641	12.579	15.988	8.910
Exploitatiereserve programma 5	0					
Investeringsreserve programma 5	63	81	1.045	79	20.087	15.129
Begrotingsreserve	147	157	143	37	46	47
Totaal stortingen	16.507	16.279	12.830	12.695	36.122	24.086
Onttrekkingen						
Algemene reserve programma 5	2.340		1.000		21.000	15.000
Exploitatiereserve programma 5	199	3.276	300			
Investeringsreserve programma 5	91	1.098	98	98	98	98
Begrotingsreserve						
Totaal onttrekkingen	2.630	4.374	1.398	98	21.098	15.098
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-464.330	-457.029	-471.643	-451.798	-441.854	-443.459

FINANCIËLE TOELICHTING OP DIT PROGRAMMA

Een toekomstbestendige organisatie

Binnen dit thema vallen de totale kosten voor de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. Hieronder vallen de kosten voor de overhead van de ambtelijke organisatie, zoals leidinggevenden, teamleiders en secretariële ondersteuning. Verder vallen hier alle kosten onder van de volgende organisatieonderdelen:

- Regie Data & Informatie
- Financiën, Inkoop en Juridische zaken
- Human Resources
- Servicecentrum
- Huisvestingskosten die niet direct voor het primaire proces worden gemaakt (stadskantoor en districtsposten)

De lasten in de begroting 2027 zijn € 0,4 miljoen hoger dan in de begroting 2026. Dit zijn daarvoor de belangrijkste redenen:

- We hebben hogere overheadkosten door een indexering voor prijsontwikkeling (€ 0,7 miljoen).
- We hebben hogere loonkosten voor overhead door de indexering voor loonontwikkeling (€ 2,1 miljoen).
- De financiële effecten van de cao wijzigingen voor de percentages 'Toelage Onregelmatige Dienst' (ook wel ORT genoemd) en de aangepaste RVU-regeling voor zware beroepen zijn structureel verwerkt in de begroting. Dit leidt vanaf 2027 tot hogere lasten van € 0,5 miljoen ten opzichte van 2026.
- Vanwege de vervanging van een aantal grote softwareapplicaties in 2026 zijn de begrote middelen voor SaaS-applicaties in 2026 hoger. In 2027 dalen de begrote lasten voor SaaS-applicaties met € 2,2 miljoen.

- In het bestuursakkoord 2026-2030 zijn middelen opgenomen voor het terugdringen van ziekteverzuim. Dit leidt vanaf 2027 tot een structurele besparing. In 2027 resulteert dit in lagere lasten van € 0,5 miljoen ten opzichte van 2026.

De baten stijgen met € 0,8 miljoen ten opzichte van 2026. Enerzijds stijgen de baten met € 1,0 miljoen door een indexering voor prijsontwikkeling op de inkomsten en door hogere detacheringsinkomsten. Anderzijds dalen de baten met € 0,2 miljoen door een lagere opbrengst uit dienstverleningsovereenkomsten.

Solide financiën

Het thema Solide financiën gaat over de algemene dekkingsmiddelen van de gemeente en de kosten en opbrengsten voor:

- de algemene uitkering
- lokale heffingen
- onroerendezaakbelasting (ozb)
- toeristenbelasting
- overige algemene dekkingsmiddelen
- financieringsfunctie
- dividenden en onvoorzien
- te betalen vennootschapsbelasting (vpb)

De lasten stijgen met € 2,9 miljoen in vergelijking met de begroting 2026. Dit zijn daarvoor de belangrijkste redenen:

- Voor treasury zijn hogere lasten geraamd van € 4,5 miljoen. Meer uitleg over het treasury-resultaat vindt u in de paragraaf Financiering.
- Onder dit thema worden ook voorlopige reserveringen opgenomen. Hierin zit onder meer de reservering voor het meerjarenperspectief en de stelpost kapitaallasten. Ten opzichte van de begroting 2026 dalen de lasten op deze stelposten met € 1,6 miljoen. Deze stelposten kunnen jaarlijks veranderen. De structurele impulsen, zoals opgenomen in het bestuursakkoord zijn verwerkt in het meerjarenperspectief.

De inkomsten stijgen met € 16,6 miljoen in vergelijking met de begroting 2026. De belangrijkste redenen:

- De uitkering vanuit het gemeentefonds verandert jaarlijks. Meestal neemt het bedrag toe, in 2027 ontvangen we € 15,3 miljoen meer dan in 2026.
- We ontvangen € 1,9 miljoen meer aan opbrengsten uit de ozb. Volgens het bestuursakkoord wordt de ozb verhoogd met 2,9%. Dit levert € 1,1 miljoen extra op en is nodig om investeringen in de stad, dorpen en wijken mogelijk te maken. De rest van de stijging komt doordat er meer panden en gebouwen zijn bijgekomen.
- De opbrengsten uit de toeristenbelasting zijn € 0,6 miljoen hoger. Dit komt door de verhoging van de toeristenbelasting, zoals afgesproken in het bestuursakkoord.
- Voor treasury zijn lagere baten geraamd, namelijk € 1,2 miljoen. Meer uitleg over het treasury-resultaat vindt u in de paragraaf Financiering.

INVESTERINGEN

Bedragen x € 1.000

Fasering	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030 (bruto)	Planning uitgaven 2031-2035 (bruto)	Planning uitgaven 2036-2040 (bruto)	Planning uitgaven 2041-2045 (bruto)
	Bedrijfsvoering	2.600	2.405	1.385	1.605	10.005	10.109	9.455
	Wagenpark	8.994	5.046	10.677	5.880	35.561	31.311	23.376
	Herinrichting publiekshal	1.440						
Plan		13.034	7.451	12.062	7.485	45.566	41.420	32.831
	Bedrijfsvoering	560						
Project		560						

Bedragen x € 1.000

	Wagenpark	2.711						
Uitvoering		2.711						
Totaal		16.305	7.451	12.062	7.485	45.566	41.420	32.831

Bedrijfsvoering

De investeringsmiddelen voor de bedrijfsvoering zijn vooral bedoeld voor investeringen in hardware.

Wagenpark

De investeringsmiddelen wagenpark zijn bedoeld voor de aanschaf van nieuwe en de vervanging van bestaande voertuigen en materieel binnen het gemeentelijke wagenpark.

Herinrichting publiekshal

De investeringsmiddelen herinrichting publiekshal zijn bedoeld voor de herinrichting en aanpassing van de publiekshal ten behoeve van een toekomstbestendige en passende dienstverlening.

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Organisatie en financiën van Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Algemene reserve programma 5	136.160	11.641	1.000	146.801
Begrotingsreserve	1.675	143		1.818
Exploitatiereserve programma 5	300		300	0
Investeringsreserve programma 5	1.507	1.045	98	2.454
Totaal	139.642	12.830	1.398	151.074

De mutaties in de reserves verklaren we als volgt:

Algemene reserve

De algemene reserve zetten we in als onderdeel van het weerstandsvermogen dat is bedoeld om risico's op te vangen. Ook is het een spaarpot voor slechte tijden. Alle rekeningresultaten gaan jaarlijks naar de algemene reserve, tenzij daar iets anders over wordt afgesproken. De dotatie betreft de rentetoevoeging en extra dotaties om de reserve op peil te houden.

Om het investeringsvolume te verhogen wordt, zoals opgenomen in het bestuursakkoord 2026-2030, in 2027 in totaal € 5 miljoen onttrokken uit de algemene reserve en gestort in de investeringsreserve (programma 4 € 4 miljoen en programma 5 € 1 miljoen).

Om de risico's te beheersen en de financiële stabiliteit te waarborgen, wordt er tussen 2026 en 2029 in totaal € 15,15 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. Dit om met name de risico's van de investeringen bij de grote gebiedsontwikkelingen te kunnen opvangen.

In de reserve is een bedrag van € 16,5 miljoen geblokkeerd voor de Noordelijke Rondweg. Dit bedrag wordt niet meegerekend met de weerstandscapaciteit.

Exploitatiereserve

Via de exploitatiereserve houden we bedragen tijdelijk vast om ze in volgende jaren in te zetten, zoals budgetoverhevelingen.

Begrotingsreserve

In het verleden gebruikten we de begrotingsreserve voor het wegvallen van jaarlijkse grote winstuitkeringen of om afkoopsommen in de begroting op te vangen, zoals van de Provinciale Noord-Brabantse Elektriciteitsmaatschappij (PNEM) en de hogesnelheidslijn (HSL). Sinds 2016 zetten we de reserve in om een dekkingverschil voor de fietsenstalling op te lossen.

Investeringsreserve

Met deze reserve worden specifieke, door de gemeenteraad besloten investeringen mogelijk gemaakt.

VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

Organisatie en financiën van Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Centrale personeelsvoorziening	590		155	435
Voorziening verlofsparen	3.068			3.068
Totaal	3.658		155	3.503

Centrale personeelsvoorziening

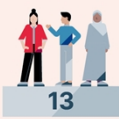
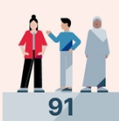
Deze voorziening is gevormd voor de kosten die worden verwacht voor voormalig onvrijwillig ontslagen personeel (dus niet wegens strafontslag, ouderdomspensioen of arbeidsongeschiktheid). Jaarlijks wordt een analyse gemaakt van de toekomstige verplichtingen. Tot en met eind 2027 is de voorziening voldoende voor het afwikkelen van de bestaande verplichtingen.

Voorziening verlofsparen

Vanwege een aanpassing van de cao is sinds 2022 het zogenoemde verlofsparen mogelijk. Met deze regeling kunnen medewerkers diverse soorten verlof in één keer omzetten in spaarverlof. Omdat er sprake is van een spaarsaldo dat in de tijd waarschijnlijk niet gelijk is qua toevoegingen en opnamen, moet hier een voorziening voor worden gevormd. Jaarlijks wordt een analyse van de hoogte van de voorziening gemaakt, zodat deze toereikend blijft voor het totaal aantal uren spaarverlof.

AAN DIT PROGRAMMA GERELATEERDE VERBODEN PARTIJEN

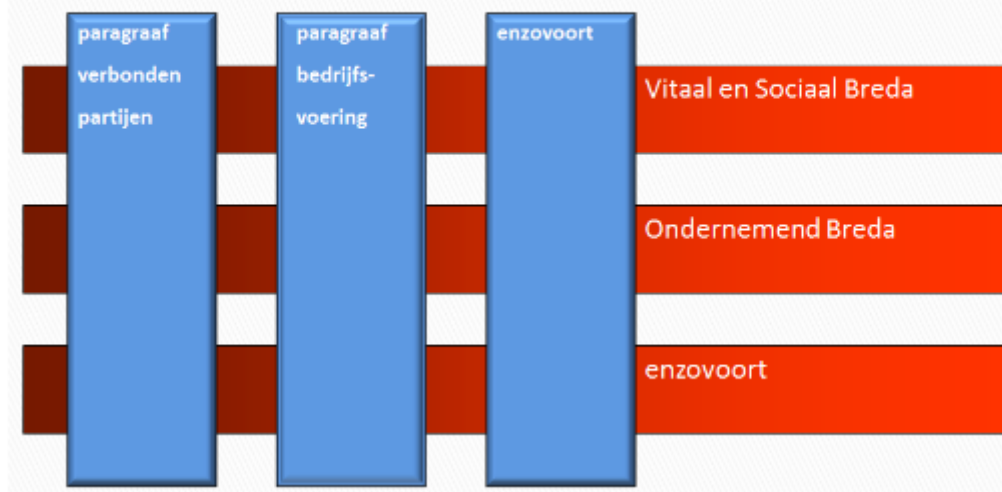
Onderstaande verboden partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma. Voor de specifieke bijdragen, de belangrijkste beleidsontwikkelingen en de risico's verwijzen we naar de paragraaf Verboden partijen.

 Belastingssamenwerking West-Brabant GR Belastingssamenwerking West-Brabant	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2027
 NV Enexis Holding (inclusief overige NV's/BV's) (belang 0,016%)	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2027
 NV Brabant Water	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2027
 NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)	 Aantal deelnemers	 Bijdrage gemeente Breda in 2027

PARAGRAFEN

Inleiding paragrafen

Schema paragrafen/programma's



Volgens de begrotingsregels voor gemeenten (BBV) zijn er 7 verplichte paragrafen in de begroting: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Grondbeleid, Kapitaalgoederen, Verbonden partijen, Financiering en Bedrijfsvoering. Elke paragraaf start met een inleiding. Daarna leest u de aandachtspunten voor het begrotingsjaar 2027, vaak aangevuld met financiële informatie. De paragrafen zijn van invloed op de programma's en andersom, zoals in bovenstaande afbeelding te zien is.

Paragraaf Lokale heffingen

ALGEMEEN

In deze paragraaf geven we een toelichting op de heffingen en tarieven voor 2027. Daarbij gaan we in op:

- de algemene ontwikkelingen
- ons beleid op het gebied van lokale heffingen
- de begrote inkomsten per heffing
- de ontwikkeling van de gemeentelijke woonlasten
- de mate waarin de tarieven kostendekkend zijn
- de mogelijkheden voor kwijtschelding

ALGEMENE ONTWIKKELINGEN

- Voor de begroting van de legesopbrengsten zijn we uitgegaan van de nieuwe Legesverordening 2027. Daarin staan alle activiteiten die met de leges verrekend mogen worden. De legesverordening is afgestemd op de invoering van de Omgevingswet (Ow) en de Wet kwaliteitsborging (Wkb) per 1 januari 2024. De kostendekkendheid van de leges mag niet meer bedragen dan 100%.
- Doordat er de komende jaren veel woningbouwprojecten op het programma staan, is de verwachting dat het aantal verleende vergunningen gaat stijgen. Daarmee nemen ook de opbrengsten uit leges toe. We halen naar verwachting in 2027 een opbrengst van € 7,0 miljoen, mits de prognose van de woningbouwopgave gehaald wordt.
- In 2014 is de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd van 5 naar 10 jaar. Dat veroorzaakte in de periode 2019-2023 een dip in het aantal aanvragen voor een reisdocument. Vanaf 2024 zien we juist een piek. Die duurt tot 2029.

- Naast de reguliere loon- en prijsontwikkeling staan de kosten van afvalinzameling en afvalverwerking onder druk door onder meer hogere verwerkingskosten, de CO₂-heffing, de afvalverbrandingsbelasting en investeringen in verduurzaming. Daarnaast kunnen ontwikkelingen binnen de regionale samenwerking rondom afvalinzameling en afvalverwerking gevolgen hebben voor de toekomstige kostenverdeling.

BELEID LOKALE HEFFINGEN

In het bestuursakkoord 2026-2030 hebben we afspraken gemaakt over de lokale heffingen:

- We zetten in op lage lokale lasten voor onze inwoners en ondernemers.
- Waar we kosten kunnen beperken, doen we dat. We sturen op een zorgvuldige balans tussen noodzakelijke investeringen, betaalbare dienstverlening en een voorspelbare lastendruk.
- De onroerendezaakbelasting (ozb) stijgt per 2027 met 2,9% per jaar. Hiermee maken we de noodzakelijke investeringen in onze stad, dorpen en wijken mogelijk.
- De toeristenbelasting gaat per 2027 naar € 5 per persoon per nacht.
- De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend. Voor de begroting 2027 wordt indicatief uitgegaan van een tariefstijging van 12%. Het definitieve tarief wordt vastgesteld bij de belastingverordening 2027, op basis van de meest actuele financiële inzichten naar aanleiding van de resultaten van de lopende onderzoeken naar de kostprijs en kostentoekening van Afvalservice.
- De rioolheffing is 100% kostendekkend en stijgt met 7% per jaar.
- In de kadernota 2024 is de lijn ingezet om de leges meer kostendekkend te maken. Deze is bekrachtigd in het bestuursakkoord 2026-2030 waardoor organisatoren van evenementen meer kostendekkende leges gaan betalen. Dit betekent voor 2027 een stijging van 112%. De kleine evenementen worden daarbij ontzien. Evenementen die we extra omarmen, bijvoorbeeld omdat deze volledig worden gedragen door vrijwilligers of op een bijzondere manier bijdragen aan de profilering van Breda, kunnen in aanmerking komen voor subsidies.

Voor de overige lokale heffingen gaan we uit van een indexering van 2,9%, behalve voor de reclamebelasting ondernemersfondsen en de Bedrijfsinvesteringszone (BIZ). Het tarief voor de naheffingsaanslagen voor parkeren wordt jaarlijks apart berekend op basis van de kosten.

Precario

De opbrengsten uit precario zijn geïndexeerd met 2,9%. De verwachte opbrengst voor 2027 komt hiermee op € 1,04 miljoen.

De Omgevingswet

- In onderstaand overzicht ziet u welke activiteiten we uitvoeren op basis van de Omgevingswet. Daarbij laten we ook het verwachte aantal vergunningaanvragen en de bijhorende opbrengst in 2027 zien. Die bedraagt € 7,0 miljoen. Dat bedrag ligt in lijn met de begroting 2027.
- Aanvragen die via een anterieure overeenkomst (AOK) lopen, zijn door het geringe aantal niet in deze berekening opgenomen. Ook de leges voor milieubelastende activiteiten staan niet in dit overzicht, omdat daar de kostendekkendheid niet bekend van is aangezien die worden behandeld door de OMWB.
- De tarieven zijn verhoogd met de jaarlijkse indexering. Als dat nodig is, passen we de tarieven nog aan om ze kostendekkend te houden.

Bedragen x € 1

Paragraaf	directe kosten	capaciteit	overhead	BTW	totaal kosten	Verwachte legesopbrengst 2027
0.00 Overig	229.239	504.984		48.140	782.363	
2.02 Voorfase		384.711	223.528		608.239	145.819
2.03 activiteiten bouwwerken		3.440.076	1.998.784		5.438.860	6.734.521
2.04 activiteiten cultureel erfgoed		45.572	26.478		72.050	54.530
2.07 aanlegactiviteiten		41.948	24.373		66.321	32.979
2.08 overige activiteiten		130.022	75.547		205.569	85.691
2.09 maatwerkvoorschriften						
2.10 gelijkwaardigheid						

Bedragen x € 1

2.11 overige tarieven		9.260	5.380		14.640		10.776
2.12 modaliteiten							97.403
2.13 vermindering							-120.616
2.14 teruggaaf							-69.551
Eindtotaal	229.239	4.556.572	2.354.090	48.140	7.188.042		6.971.552

Bovenstaande tabel laat de lasten en baten per paragraaf zien, zoals die worden gehanteerd binnen de Omgevingswet. Binnen de paragraaf '0.00 Overig' zijn lasten opgenomen, zoals de inzet van de CRK (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit), de OMWB (Omgevingsdienst West-Brabant), Bibob (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen) en het gebruik van software.

Paragraaf	Verwachte vergunningaanvragen
2.02 Voorfase	621
2.03 activiteiten bouwwerken	1.361
2.04 activiteiten cultureel erfgoed	51
2.07 aanlegactiviteiten	95
2.08 overige activiteiten	312
2.09 maatwerkvoorschriften	0
2.10 gelijkwaardigheid	0
2.11 overige tarieven	22
2.12 modaliteiten	315
2.13 vermindering	251
2.14 teruggaaf	238
Eindtotaal	3.266

BEGROTE INKOMSTEN

Naast de algemene belastingen (zoals de ozb en de toeristenbelasting) heeft de gemeente ook bestemmingsbelastingen en retributies.

- Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bedoeld voor specifieke taken of voorzieningen. Denk aan de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Hiervoor mag de gemeente niet méér belasting heffen dan de kosten die zij voor deze taak of voorziening maakt.
- Retributies worden betaald door mensen aan wie we een specifieke dienst verlenen. Denk aan het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Ook hiervoor geldt dat de belasting niet hoger mag zijn dan de kosten.
- De legesopbrengsten vanuit Titel 2 van de Omgevingswet hebben we aangepast aan de woningbouwprognose.

De inkomsten per heffing staan in onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000

Inkomsten per heffing	Werkelijk 2024	Werkelijk 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Algemene belastingen							
Ozb	40.269	43.706	43.350	45.269	47.486	49.905	52.323
Parkeerbelasting	22.575	27.231	27.629	28.170	28.170	28.170	28.170
Precariobelasting	945	1.074	1.010	1.040	1.040	1.040	1.040
Toeristenbelasting	2.033	2.153	1.810	2.405	2.455	2.495	2.550
Bestemmingsbelastingen							
Afvalstoffenheffing	28.543	29.400	30.823	34.385	34.779	35.188	35.188
BIZ-bijdrage*	601	539	814	351	340	313	218
Reclamebelasting	522	590	482	496	496	496	496
Ondernemersfondsen							

Bedragen x € 1.000

Rioolheffing	18.333	18.838	19.615	21.231	22.964	24.866	26.912
Retributies							
Havengelden	66	62	83	86	86	86	86
Leges	12.258	13.200	15.126	15.822	16.079	12.630	12.630
Markt- en reclamegelden	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	126.145	136.794	140.743	149.255	153.895	155.189	159.613

* Twee BIZ-verordeningen lopen in 2026 af. De nieuwe verordeningen zijn nog niet vastgesteld en dus financieel niet meegenomen voor de jaren 2027 en verder.

ONTWIKKELING GEMEENTELIJKE WOONLASTEN

De gemeentelijke woonlasten bestaan uit de ozb, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De ozb is een percentage van de WOZ-waarde.

	2026	2027
Tarieven ozb*		
Eigenaar woning	0,0507%	0,0522%
Eigenaar niet-woning	0,2204%	0,2268%
Gebruik niet-woning	0,1748%	0,1799%
Rioolheffing		
Waterverbruik 1-500 m3	€ 201,72	€ 215,88
Waterverbruik 501-1.001 m3**	€ 221,76	€ 237,24
Waterverbruik vanaf 1.001 m3	€ 0,42 per m3	€ 0,45 per m3
Afvalstoffenheffing		
Eenpersoonshuishoudens	€ 271,80	€ 304,44
Meerpersoonshuishoudens	€ 402,48	€ 450,84

* Definitieve ozb tarieven zijn afhankelijk van de ontwikkeling WOZ waarden en worden pas later in het jaar berekend. De hierboven genoemde tarieven 2027 zijn indicatief.

** verhoging op waterverbruik tot 500 m3

Hierna laten we 3 voorbeelden zien van de ontwikkeling van de woonlasten.

Meerpersoonshuishouden

(voorbeeldberekening van een woning met een WOZ-waarde van € 500.000)

Bedragen x € 1

	2024		2025		2026		2027		2028		2029		2030	
	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur
Ozb	283,0 0	n.v.t.	282,0 0	n.v.t.	253,50	n.v.t.	260,8 5	n.v.t.	268,4 2	n.v.t.	276,20	n.v.t.	284,21	n.v.t.
Rioolheffing	193,9 2	193,9 2	197,7 6	197,7 6	201,72	201,7 2	215,8 8	215,88	231,0 0	231,0 0	247,20	247,2 0	264,60	264,6 0
Afvalstoffenheffing	386,8 8	386,8 8	394,5 6	394,5 6	402,48	402,4 8	450,8 4	450,84	463,9 2	463,9 2	477,36	477,3 6	491,28	491,2 8
Totale lasten	863,8 0	580,8 0	874,3 2	592,3 2	857,70	604,2 0	927,5 7	666,72	963,3 4	694,9 2	1.000,7 6	724,5 6	1.040,0 9	755,8 8
% stijging ten opzichte van vorig jaar	6,35%	5,29%	1,22%	1,98%	-1,90 %	2,01%	8,15%	10,35 %	3,86%	4,23%	3,88%	4,27%	3,93%	4,32%

Eenpersoonshuishouden

(voorbeeldberekening van een woning met een WOZ-waarde van € 400.000)

Bedragen x € 1

	2024		2025		2026		2027		2028		2029		2030	
	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur
Ozb	226,40	n.v.t.	225,60	n.v.t.	202,80	n.v.t.	208,68	n.v.t.	214,73	n.v.t.	220,96	n.v.t.	227,37	n.v.t.
Rioolheffing	193,92	193,92	197,76	197,76	201,72	201,72	215,88	215,88	231,00	231,00	247,20	247,20	264,60	264,60
Afvalstoffenheffing	261,24	261,24	266,40	266,40	271,80	271,80	304,44	304,44	313,32	313,32	322,44	322,44	331,80	331,80
Totale lasten	681,56	455,16	689,76	464,16	676,32	473,52	729,00	520,32	759,05	544,32	790,60	569,64	823,77	596,40
% stijging ten opzichte van vorig jaar	2,35%	4,81%	1,20%	1,98%	-1,95%	2,02%	7,79%	9,88%	4,12%	4,61%	4,16%	4,65%	4,20%	4,70%

Ondernemingen*

(voorbeeldberekening van een pand met een WOZ-waarde van € 1.000.000)

Bedragen x € 1

	2024		2025		2026		2027		2028		2029		2030	
	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur	Koop	Huur
Ozb	4.037	1.799	4.096	1.821	3.952	1.748	4.067	1.799	4.185	1.851	4.306	1.905	4.431	1.960
Totale lasten	4.037	1.799	4.096	1.821	3.952	1.748	4.067	1.799	4.185	1.851	4.306	1.905	4.431	1.960
	-3,10%	-3,33%	1,46%	1,22%	-3,52%	-4,01%	2,91%	2,92%	2,90%	2,89%	2,89%	2,92%	2,90%	2,89%

* In bovenstaande tabel is voor ondernemingen alleen de ozb opgenomen. De lasten voor rioolheffing zijn afhankelijk van de verbruikte hoeveelheid water en die is sterk afhankelijk van het soort onderneming. De lasten voor de afvalstoffenheffing vallen hier buiten, omdat ondernemers geen huishoudelijk afval hebben.

De tarieven voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing moeten deelbaar zijn door 12, zodat ze eindigen op hele centen.

KOSTENDEKKENDHEID TARIEVEN

Voor de bestemmingsbelastingen en retributies rekenen we de volgende kosten toe aan de tarieven:

- Directe lasten**

Dit zijn kosten voor de activiteiten die direct verband houden met de geleverde dienst.

De inzet van personeel rekenen we toe op basis van kale uurtarieven. Voor 2027 zijn deze tarieven als volgt vastgesteld:

schaal 1 t/m 4: € 45,00

schaal 5 en 6: € 49,00

schaal 7 en 8: € 57,00

schaal 9 en 10: € 71,50

schaal 11 en 12: € 91,00

schaal 13 en hoger: € 107,50

De beleidsbepalingen rondom de uurtarieven leest u in het [Financieel Beleid 2024 van Breda, Artikel 8:6](#).

- Overhead**

Dit zijn de kosten die samenhangen met de aansturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten zijn verzameld op taakveld 0.4-overhead en zijn toe te rekenen aan de tarieven. We werken met een uniforme opslag voor overhead, die voor 2027 is vastgesteld op 58,10% van het kale uurtarief. Voor de naheffingsaanslagen voor parkeren mag wettelijk gezien slechts gerekend worden met een opslagpercentage van 50%.

- Btw**

Binnen het Btw-compensatiefonds hebben gemeenten voor bepaalde prestaties recht op compensatie van de btw die aan hen in rekening is gebracht. Toch mag die btw ook als kostenpost worden aangemerkt en worden doorberekend in de tarieven en heffingen.

Niet toerekenbare kosten

Dit zijn kosten voor beleidsvoorbereiding en algemene inspraakprocedures, kosten van handhaving, toezicht en controle (behalve de eerste controle) en kosten van bezwaar- en beroepsprocedures.

De begrote kostendekking vindt u in onderstaande tabellen.

Bedragen x € 1.000

	Bestemmingsbelastingen		Retributies		Totaal
	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Havengelden	Leges	
Directe lasten +/- baten	17.764	27.472	103	12.191	53.817
Overhead	1.364	4.860	3	4.063	10.000
Btw	2.103	2.053	-	226	4.700
Totaal lasten	21.231	34.385	106	16.480	68.518
Totaal baten heffingen/leges	21.231	34.385	83	15.823	71.522
Kostendekkendheid	100%	100%	79%	96%	104%

Bedragen x € 1.000

	Titel 1 Algemene dienstverlening	Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2
Directe lasten +/- baten	7.179	4.786	1.345
Overhead	893	2.354	918
Btw	135	48	-
Totaal lasten	8.207	7.188	2.263
Totaal baten heffingen/leges	7.685	6.972	1.166
Kostendekkendheid	94%	97%	52%

KWIJTSCHELDING

We hebben regels vastgelegd voor het verlenen van kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Daarbij zijn we gebonden aan de regels van de Invorderingswet. Gemeenten kunnen hier op een paar punten van afwijken. Zo kunnen ze uitgaan van hogere kosten om te leven dan landelijk is toegestaan. De gemeente Breda heeft de normbedragen voor bestaanskosten bijvoorbeeld gesteld op 100% in plaats van op 90%. Voor belastingbetalers van 65 jaar en ouder hebben we de kosten van bestaan gesteld op 100% van de netto AOW-bedragen in plaats van 100% van de normbedragen voor bestaanskosten. Daarnaast zien we de nettokosten van kinderopvang ook als uitgaven. Onze normen voor kwijtschelding voldoen aan de maximaal toegestane normering. In de belastingverordeningen is vastgelegd of kwijtschelding mogelijk is.

Paragraaf Weerstandsvormen en risicobeheersing

INLEIDING

Om te voorkomen dat risico's de gemeentelijke draagkracht en ambities te boven gaan, bepalen we het weerstandsvermogen. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om de risico's op te kunnen vangen. Dit wordt bepaald door de verhouding tussen de totaal beschikbare weerstandscapaciteit en het risicoprofiel. De weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de algemene reserve en de post onvoorzien. Een ratio weerstandsvermogen van minimaal 1 geeft aan dat de gemeente over voldoende weerstandscapaciteit beschikt om de geïdentificeerde risico's op te kunnen vangen. Meer over de ratio weerstandsvermogen staat in de inleiding van de begroting.

Wat leest u in deze paragraaf?

In deze paragraaf leggen we uit wat de belangrijkste risico's zijn binnen elk programma van de gemeente. Ook laten we zien of we genoeg geld hebben om deze risico's op te vangen.

PROGRAMMA RISICO'S

Per programma benoemen we niet-financiële risico's die de uitvoering en de maatschappelijke doelstellingen onder druk zetten.

Vitaal en sociaal Breda

Onderstaande risico's sluiten aan bij de beweging naar één sociaal domein. Het niet slagen van deze transformatie is het top risico van programma 1. Structureel budget voor ondersteuning van deze transformatie ontbreekt en op capaciteit en sturing bestaan knelpunten.

Structurele personeelstekorten en druk op mantelzorgers en vrijwilligers

Het aanbod van gekwalificeerd personeel in de zorg, de jeugdhulp en de gemeentelijke uitvoering blijft structureel achter bij de vraag. Daardoor ontstaat een situatie waarin essentiële ondersteuning niet tijdig of volledig geleverd kan worden. Dit leidt tot langere wachttijden, hogere werkdruk en een verminderde kwaliteit van de dienstverlening. Daarnaast staat ook de inzet van mantelzorgers en vrijwilligers onder druk, terwijl de begroting juist sterk inzet op zelfredzaamheid, sociale basis en ondersteuning dichtbij huis.

Meer en complexere hulpvragen

Door maatschappelijke ontwikkelingen, zoals medicalisering, prestatiedruk, intergenerationele problematiek en een afname van informele netwerken, neemt de vraag naar ondersteuning toe en wordt deze vraag complexer. Hierdoor ontstaat een groeiende druk op het sociaal domein en een toename van langdurige en intensieve hulptrajecten.

Beperkte regie en samenwerking

Wanneer de regie op complexe casuïstiek ontbreekt en de samenwerking tussen lokale teams, specialistische hulp en maatschappelijke partners onvoldoende is, ontstaat het risico dat inwoners tussen wal en schip vallen. Dit leidt tot vertraging in de hulpverlening en suboptimale resultaten.

Bestaansonzekerheid en financiële stress

Door de stijgende kosten voor levensonderhoud, schuldenproblematiek en beperkte toegang tot passend werk komen steeds meer inwoners financieel in de knel. Dit vergroot de afhankelijkheid van de gemeentelijke ondersteuning en het belemmert duurzame participatie.

Woningmarktproblematiek

Door een tekort aan betaalbare en passende woningen kunnen kwetsbare inwoners moeilijk doorstromen vanuit de zorg of de opvang. Dit belemmert hun herstel en het vergroot de druk op de maatschappelijke opvangvoorzieningen en beschermd wonen en op leefbaarheid op straat.

Ondernemend Breda

Thema Stimuleren economische ontwikkeling in Breda

Het Innovatiedistrict is afhankelijk van duurzame samenwerking tussen overheid, onderwijs en bedrijfsleven. Onvoldoende uitvoeringskracht, versnippering van initiatieven of achterblijvende betrokkenheid van partners kunnen de ontwikkeling van het innovatie-ecosysteem vertragen. Daarnaast blijven het aantrekken en behouden van talent, het realiseren van voldoende innovatie- en groeikapitaal en het versterken van de (inter)nationale zichtbaarheid van Breda belangrijke aandachtspunten.

Grote projecten

Centrum-Oost: in het bestuursakkoord 2026-2030 is ervoor gekozen om deze gebiedsontwikkeling de komende 4 jaar uit te stellen. Dit kan invloed hebben op de verwachtingen van samenwerkingspartners waardoor de bereidheid om te investeren of samen te werken kan veranderen. De gemeente blijft met betrokken partijen in gesprek over toekomstige ontwikkelingen, investeringen en gezamenlijke ambities.

Verbeter Breda: bij de uitvoering van Verbeter Breda staat het betrekken van inwoners centraal. Het gesprek met inwoners is belangrijker dan snelle mijlpalen of resultaten zonder draagvlak. Daarom nemen we de tijd om te horen wat zij belangrijk vinden in hun buurt. Deze aanpak levert waardevolle inzichten en kansen op. Ook al kan dat betekenen dat we beschikbare budgetten later besteden dan gepland.

Nieuwe Mark: externe marktomstandigheden kunnen de financiële haalbaarheid van het project beïnvloeden. Daarom werken we met risico-opslagen om mogelijke ontwikkelingen het hoofd te bieden. We beperken het risico op overlap met andere werkzaamheden in de omgeving door een goede planning, overleg met de betrokken partijen en het combineren van werkzaamheden waar dat kan.

Cultuur

De beschikbaarheid van betaalbare en geschikte werk-, oefen- en presentatieruimte voor culturele organisaties en makers staat onder druk. Hierdoor kan het voor culturele instellingen en creatieve talenten moeilijker worden om zich in Breda te vestigen of te ontwikkelen.

De culturele sector heeft te maken met stijgende personeels-, huisvestings- en exploitatiekosten. Dit kan gevolgen hebben voor de continuïteit, toegankelijkheid en kwaliteit van het culturele aanbod.

Het succes van cultuureducatie, cultuurparticipatie en talentontwikkeling is afhankelijk van blijvende samenwerking tussen culturele organisaties, onderwijsinstellingen, wijkpartners en andere maatschappelijke organisaties. Veranderingen binnen deze netwerken kunnen gevolgen hebben voor het bereik van jeugd en jongeren.

De ontwikkeling van het Innovatiedistrict en andere gebiedsontwikkelingen vraagt blijvende aandacht voor de positie van culturele makers en organisaties. Wanneer cultuur onvoldoende wordt meegenomen in deze ontwikkelingen, kan de beschikbare ruimte voor cultuur onder druk komen te staan.

Duurzaam wonen in Breda

Thema Wonen in Breda

Wonen

De woonopgave wordt omvangrijker door nieuwe wetgeving, extra monitoringsverplichtingen en de ambitie om woningbouw te versnellen. De beschikbare capaciteit en middelen zijn daarbij niet onbeperkt. Hierdoor blijft prioritering noodzakelijk. Tegelijk vraagt de uitvoering van de woonopgaven om intensieve samenwerking met corporaties, huurdersorganisaties, ontwikkelende partijen, zorgpartners en regionale partners. Dit vergroot het belang van een sterke gemeentelijke regie op de volkshuisvesting.

Thema Grote woonprojecten in de stad

Het realiseren van de woningbouwopgaven is ook afhankelijk van factoren die de gemeente slechts beperkt kan beïnvloeden. Belangrijke risico's zijn netcongestie, stikstofregulering, bezwaar- en beroepsprocedures, stijgende bouwkosten en beperkte capaciteit in de bouwsector. Daarnaast vraagt de omvang van de schaa sprong om voldoende uitvoeringskracht bij de gemeente en haar partners. Daarom sturen we actief op prioritering, realisatiekracht en samenwerking.

Basis op orde in Breda

Thema Veilig Breda

Capaciteit en arbeidsmarkt

Krapte op de arbeidsmarkt kan de uitvoering vertragen.

Afhankelijkheid van partners

Veel veiligheidsopgaven vragen inzet van politie, OM, zorgpartners, NS, ProRail, Veiligheidsregio en maatschappelijke partners. Beperkte capaciteit bij partners kan effect hebben op tempo en resultaten en op verschuiving van inzet naar bo's waar dat niet gewenst is.

Juridische en privacy-risico's

Cameratoezicht, gegevensdeling, Bibob-toetsing en persoonsgerichte aanpakken vragen zorgvuldige juridische borging en privacy-afwegingen. Onvoldoende juridische borging en privacybescherming kunnen leiden tot juridische procedures, boetes, reputatieschade en beperkingen in de uitvoering van veiligheidsmaatregelen.

Maatschappelijke acceptatie

Maatregelen, zoals cameratoezicht, extra handhaving en aanvullende geweldsmiddelen voor bo's kunnen leiden tot discussie in de stad of raad.

Escalatie van veiligheidsvraagstukken

Ondermijning, jeugdcriminaliteit, polarisatie en overlast kunnen snel veranderen. Hierdoor kan herprioritering nodig zijn.

Thema Beheer openbare ruimte

We zien dat belangen in de openbare ruimte steeds vaker samenkomen en soms ook botsen. Dat kan afbreuk doen aan een kwalitatief goede leefomgeving. Denk dan bijvoorbeeld aan botsende belangen tussen verlichting, groen, veiligheidsbeleving en aan de ondergrond.

Net als voorgaande jaren hadden we te maken met beperkte personele capaciteit. Dit doet zich voor in de gehele keten: opdrachtgeverschap, werkvoorbereiding, vergunningverlening, uitvoering en het tijdig kunnen contracteren van aannemers. Daarnaast vraagt de energietransitie en de verzwarende van het laag- en middenspanningsnet veel tijd en inzet. Specifieke functies, zoals die van vergunningverlener zijn zeer moeilijk invulbaar. Hierdoor kan vertraging optreden.

Ook klimaatverandering vergroot de druk op kosten en capaciteit. Bijvoorbeeld bij langdurige droogte kan extra inzet nodig zijn om bomen en beplanting in stand te houden. Deze extra inzet gaat ten koste van beschikbare capaciteit voor reguliere beheertaken.

Voor digitalisering zijn we door personeelsschaarste, afhankelijkheid van specialistische kennis en beperkte beschikbaarheid van marktpartijen genooddacht om te prioriteren. Hierdoor kan niet alles tegelijk uitgevoerd worden.

Thema Vastgoedbeheer

Voor Vastgoedbeheer zijn de volgende risico's te noemen:

- Arbeidsmarktkrapte bemoeilijkt de personele invulling van de afdeling VGB.
- Netcongestie kan tot problemen leiden bij verduurzaming van accommodaties en bij nieuwe projecten.
- De relatief oude gebouwenportefeuille, waardoor de functionaliteit steeds meer ter discussie komt te staan en er oplopende kosten zijn van correctief en planmatig onderhoud.
- Door klimaatverandering en extreme weersomstandigheden neemt het risico op gedwongen sluiting van gemeentelijke gebouwen toe. Hiervoor worden protocollen opgesteld.
- Capaciteit aan accommodaties die achterblijft bij de vraag als gevolg van de toename van het aantal inwoners.

Thema Bestuur van Breda

Regionale samenwerking is voor Breda op meer en meer dossiers geen vrijblijvende keuze, maar een strategische noodzaak om de grote maatschappelijke opgaven van vandaag en morgen effectief aan te pakken. Wanneer onvoldoende wordt geïnvesteerd in duurzame relaties met regionale partners, of Breda vanuit de centrumrol te veel stuurt op (alleen) de eigen belangen, kan dit leiden tot afnemend vertrouwen en draagvlak. Dit kan de samenwerking en daarmee de strategische positie van Breda in de regio verzwakken.

Organisatie en financiën van Breda

Arbeidsmarkt en organisatiekracht

De gemeentelijke organisatie staat onder druk door arbeidsmarktkrapte, vergrijzing, pensioenuitstroom en een relatief hoog ziekteverzuim. Hierdoor neemt de druk op teams, leidinggevers en de continuïteit van dienstverlening toe. Om deze risico's te beheersen, blijven het aantrekken, ontwikkelen, behouden en duurzaam inzetbaar houden van medewerkers speerpunten van ons HR-beleid. Wij investeren daarom in goed werkgeverschap, sterk leiderschap, een aantrekkelijk werkgeversmerk, preventie van verzuim en het slim organiseren van werk, ondersteund door digitalisering en nieuwe technologie. Via stay- en exitgesprekken houden we zicht op wat medewerkers nodig hebben en gebruiken we deze inzichten om onze organisatie verder te verbeteren.

De arbeidsmarktkrapte blijft voelbaar in onze organisatie. Het aantrekken van nieuwe medewerkers en het invullen van specialistische functies en inhuuropdrachten blijft uitdagend. Tegelijkertijd staan tarieven voor externe inhuur onder druk. Dit vergroot het belang van goed werkgeverschap, behoud van medewerkers en het slim organiseren van werk.

Het ziekteverzuim in Breda kwam in 2025 uit op 7,65%. De stijging past binnen een bredere ontwikkeling bij Nederlandse gemeenten. Het verzuim in Breda ligt echter hoger dan het gemiddelde van 7,1% voor alle gemeenten en het gemiddelde van 6,7% voor gemeenten met meer dan 100.000 inwoners. Psychische klachten vormen de grootste klachtencategorie. Deze klachten komen vooral naar voren bij medewerkers tussen 25 en 55 jaar. Landelijke cijfers bevestigen een meerjarige toename van psychische klachten, burn-outklachten en psychisch verzuim met een relatief sterke ontwikkeling bij jongere en middelbare leeftijdsgroepen.

Digitalisering en datavolwassenheid

De digitale transitie stelt hoge eisen aan de organisatie in technisch opzicht én in houding en vaardigheden. Digitale innovaties lopen regelmatig vertraging op door technische problemen of een tekort aan vaardigheden bij de gebruikers. Zo worden ook de mogelijkheden van kunstmatige intelligentie vaak niet volledig benut door een gebrek aan kennis, onvoldoende infrastructuur of te weinig investeringen. Ook kan onvolledige of versnipperde data een belemmering vormen voor het nemen van betrouwbare besluiten en het afleggen van verantwoording. De geopolitieke verhoudingen zetten extra druk op het applicatielandschap. Aan de ene kant is onafhankelijkheid van onder andere Amerika gewenst, maar dat beperkt op dit moment tevens de mogelijkheden. We blijven de ontwikkelingen binnen Europa en Nederland op dit terrein volgen om voor de meest kritische processen in te kunnen stappen als de kansen er zijn.

Informatiebeveiliging en gegevensbescherming

Naast cyberdreigingen kan ook intern handelen leiden tot datalekken, bijvoorbeeld door onzorgvuldigheden of gebrekkige controles. Dit kan leiden tot reputatieschade en sancties.

WEERSTANDSVERMOGEN

We hebben een deel van ons eigen geld apart gezet als buffer. Daarmee kunnen we financiële tegenvallers opvangen. Zo zorgen we ervoor dat we onze plannen kunnen blijven uitvoeren en ons beleid stabiel blijft.

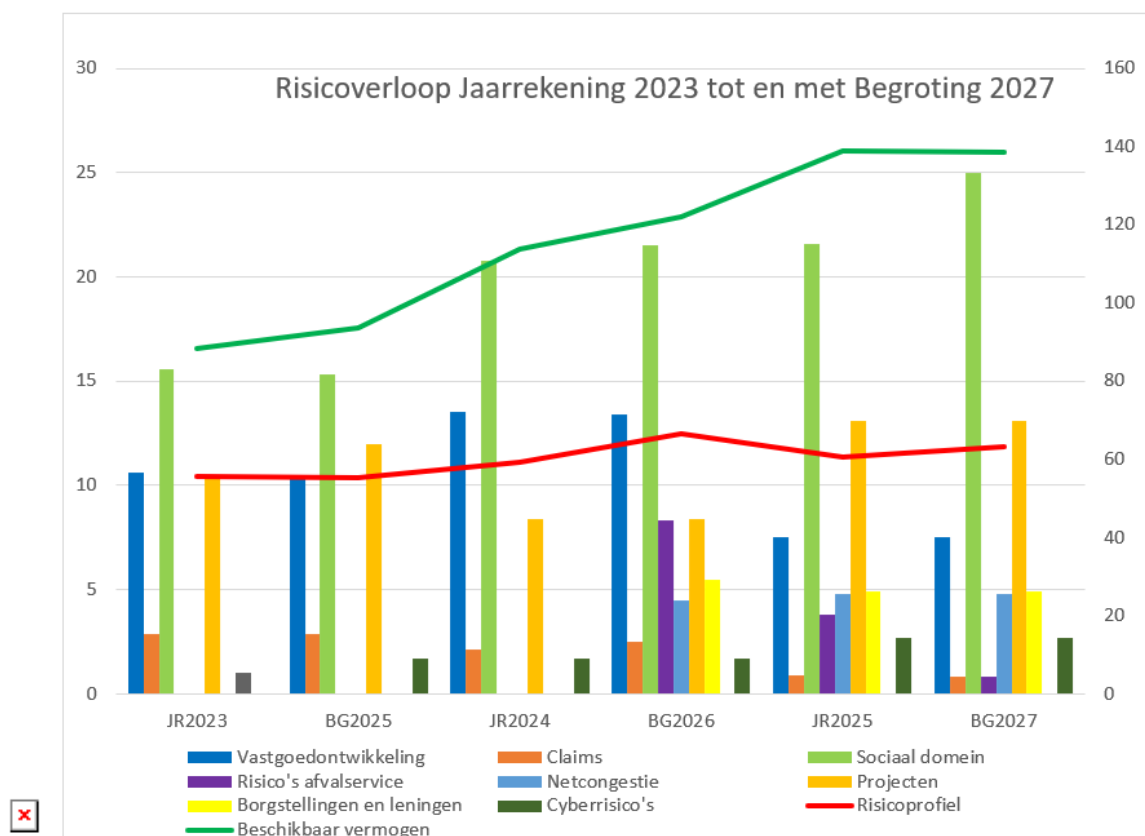
In de jaarrekening 2025 was het risicoprofiel (berekend met een Monte Carlo-simulatie) € 60,7 miljoen. In deze begroting is het risicoprofiel, op basis van de nieuwste cijfers, met € 2,6 miljoen gestegen. Het totale risicoprofiel komt nu uit op € 63,3 miljoen.

Met name de grote gebiedsontwikkelingen voegen een extra dimensie van onzekerheid toe. Deze projecten brengen substantiële investeringen met zich mee. Hiermee nemen de onzekerheden en dus ook de risico's toe.

Om deze risico's op te vangen en een stabiel financieel perspectief te houden voor Breda, wordt tussen 2026 en 2029 in totaal € 15,15 miljoen vanuit het meerjarenperspectief gestort in de algemene reserve.

Om de risico's van € 63,3 miljoen op te vangen, heeft de gemeente in 2030, een bedrag van € 139,4 miljoen beschikbaar. Het verschil tussen deze bedragen is het weerstandsvermogen: € 76,1 miljoen. Dit betekent dat we genoeg geld hebben om ons beleid voort te zetten als de risico's werkelijkheid worden.

De ontwikkeling van het risicoprofiel ziet er als volgt uit:



- De verticale as links (0,0-40,0) toont de bedragen x € 1 miljoen per risicogroep (kolommen).
- De verticale as rechts (0,0-140,0) toont het totaal aan risico's (de rode lijn) en het beschikbare vermogen x € 1 miljoen (de groene lijn). Het verschil tussen beide lijnen is het weerstandsvermogen.

Hoe we omgaan met het weerstandsvermogen, staat in de afbeelding hieronder:



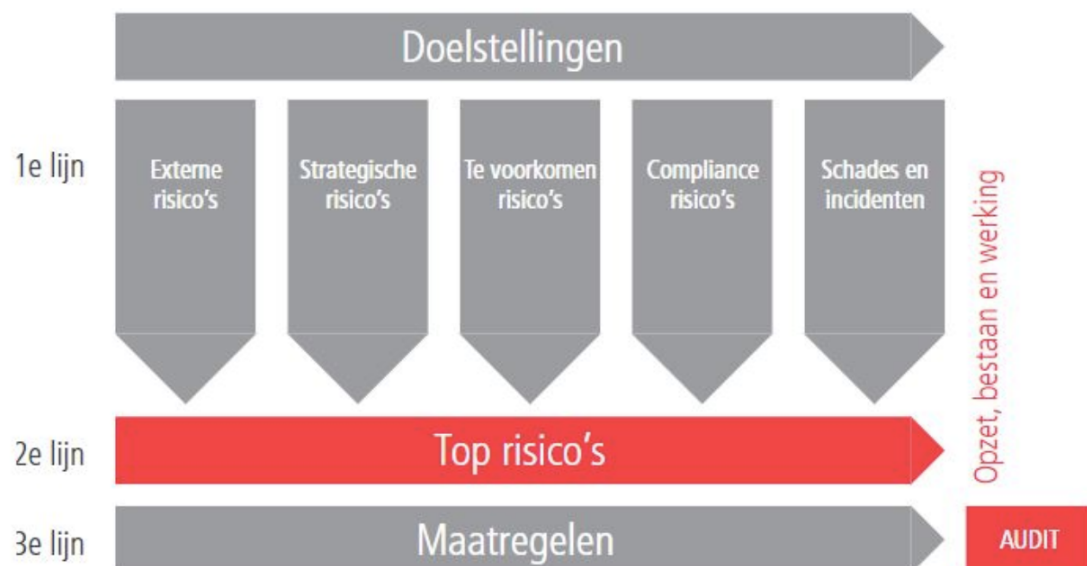
In de afbeelding hierboven is te zien hoe we omgaan met het weerstandsvermogen:

- De rode lijn laat zien welk minimumbedrag we als buffer nodig hebben. Dit bedrag is bedoeld om financiële tegenvallers op te vangen.
- Als we meer geld hebben dan dit minimumbedrag, kijken we hoeveel we nodig hebben om onze financiële positie gezond te houden. Dat is het grijze vakje.

We meten onze financiële positie met verschillende kengetallen, zoals de netto schuldquote, de solvabiliteit, de grondexploitatie, de belastingcapaciteit en de structurele exploitatieruimte (meer uitleg hierover staat verderop). Als we de buffer hebben aangehouden en onze financiële positie op orde is, kijken we hoeveel geld we nodig hebben voor eerder gemaakte afspraken. Als er daarna nog geld overblijft, kunnen we dat vrij inzetten.

BELEID: UITGANGSPUNTEN EN PROCES

Als gemeente willen we de doelen waarmaken die we samen hebben vastgesteld. Dat doen we het liefst zonder onverwachte tegenvallers. Daarom pakken we risico's slim aan. Schematisch kan het Bredase risicomanagement beleid als volgt worden weergegeven:



1^e lijn: We brengen risico's in beeld

We kijken goed naar wat er om ons heen gebeurt. Soms ontstaan er risico's door ontwikkelingen waar we geen invloed op hebben. Ook kiezen we er soms bewust voor om risico's te nemen, omdat ze ons helpen om onze plannen uit te voeren. Daarnaast letten we op risico's die we wél kunnen voorkomen, bijvoorbeeld als we onbedoeld niet helemaal volgens de regels werken. Ook houden we rekening met onverwachte gebeurtenissen waaronder fraude of schade. Al deze risico's brengen we zorgvuldig in kaart.

2^e lijn: We kiezen de belangrijkste risico's

Bij het opstellen van de begroting en de jaarrekening bepalen we welke risico's de grootste invloed kunnen hebben. Deze 'toprisico's' krijgen extra aandacht. We leggen ze uit in de paragraaf 'Weerstandsvormogen en risicobeheersing' van de begroting en de jaarrekening.

3^e lijn: We nemen maatregelen

We bepalen per toprisico een passende strategie. Daarin leggen we vast welke maatregelen we nemen om het risico te beperken.

4^e lijn: We controleren of het werkt

We controleren regelmatig of ons risicobeheer goed werkt. Dat doen we met een audit, uitgevoerd door het team Audit van de afdeling Concerncontrol. Op basis van hun bevindingen verbeteren we onze aanpak waar nodig.

BENODIGDE WEERSTANDSCAPACITEIT

We brengen onze risico's in kaart met een risico-inventarisatie. Op basis daarvan bepalen we het risicoprofiel en de benodigde weerstandscapaciteit. De belangrijkste risico's lichten we verderop in deze paragraaf toe.

Om zo precies mogelijk te berekenen hoeveel weerstandscapaciteit we nodig hebben, gebruiken we een Monte Carlo-simulatie. Dit is een geautomatiseerde en veelgebruikte statistische methode die verschillende scenario's doorrekent. Daarbij werken we met zekerheidspercentages. Die geven aan hoe groot de kans is dat de werkelijke schade lager is dan het berekende bedrag. We gebruiken een zekerheidspercentage van 95%. Dat betekent dat er slechts 5% kans is dat de schade hoger uitvalt. Zo krijgen we een realistisch beeld van de mogelijke financiële gevolgen van risico's en hoeveel geld we daarvoor nodig hebben.

Bedragen x € 1 miljoen

Nr. Risico's	Begroting 2025	Jaarrekening 2024	Begroting 2026	Jaarrekening 2025	Begroting 2027
Algemeen					
1 Claims	2,9	2,1	2,5	0,9	0,8
2 Verbonden partijen (GR'en)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
Vitaal en sociaal Breda					
3 Sociaal Domein	15,3	20,8	21,5	21,6	25,0

Bedragen x € 1 miljoen

Ondernemend Breda					
4	Projecten	12,0	8,4	8,4	13,1
Duurzaam wonen in Breda					
5	Vastgoedontwikkeling	10,5	13,5	13,4	7,5
6	Klimaatrisico's	0,8	0,8	0,6	0,6
Basis op orde in Breda					
7	Risico's afvalservice	nihil	nihil	8,3	3,8
8	Netcongestie	pm	pm	4,8	4,8
Organisatie en financiën van Breda					
9	Cyberisico's	1,7	1,7	1,7	2,2
10	Digitale Soevereiniteit	nihil	nihil	nihil	0,5
11	Borgstellingen en leningen	pm	pm	5,5	4,9

Claims (€ 0,8 miljoen + pm, was € 0,9 miljoen + pm)

Dit zijn risico's voor claims, bijvoorbeeld vanwege ruimtelijke ontwikkelingen. Het risicobedrag is herzien op basis van actuele ontwikkelingen in lopende rechtszaken.

Verbonden partijen (blijft € 0,8 miljoen)

Voor gemeenschappelijke regelingen (GR'en) reserveren we vermogen. Een aantal GR'en bouwen geen eigen vermogen op en vallen bij tegenvallers direct terug op het vermogen van de deelnemende gemeenten waaronder Breda. Wij steunen nu op het risicomanagement van de GR'en. In onderstaande risicoberekening zijn de volgende verbonden partijen meegenomen: GGD, RBL, BWB, OMWB, VRMWB, RWB en RdB.

Sociaal Domein (€ 25,0 was € 21,6 miljoen)

BUIG

Het ministerie van SZW wil er met de financieringssystematiek BUIG voor zorgen dat alle gemeenten samen een toereikend macrobudget hebben en dat de verdeling zo goed mogelijk aansluit bij de werkelijke kosten. In de praktijk blijkt echter dat deze systematiek nog niet goed aansluit. Daarom heeft de minister in 2022 diverse onderzoeken in gang gezet om het objectiefvoordeelmodel te verbeteren. De kans bestaat dat het BUIG budget ontoereikend is. Als dit zo is, kunnen we aanspraak maken op een vangnetuitkering die door de toetsingscommissie Vangnet Participatiewet wordt beoordeeld. Aan deze uitkering zijn voorwaarden verbonden, waaronder een eigenrisico-component (maximaal 10% van het BUIG-budget).

Ombuiging bestuursakkoord Werk en Inkomen

Vanwege het forse financiële resultaat van de afgelopen jaren op het gebied van Werk & Inkomen is in het bestuursakkoord gerekend met een voordeel van € 3 miljoen in 2023, aflopend naar € 0,5 miljoen in 2026. Dit financiële resultaat is in eerdere jaren echter vooral behaald door incidentele meevallers. Of deze meevallers zich ook (voldoende) voordoen in de komende jaren, is nog onzeker.

Taakstelling KN 2024 Onderdeel 'Statushouders naar werk' € 500.000, 'Rechtmatigheidsonderzoeken' € 400.000 en 'SROI' € 250.000

De genoemde bedragen worden naar verwachting behaald door uitstroom van uitkeringsgerechtigden en door het voorkomen, terughalen of niet toekennen van uitkeringen. Het belangrijkste risico is dat extra instroom deze besparing financieel (deels) tenietdoet doordat er opnieuw een groter beroep wordt gedaan op het BUIG-budget. Daarnaast wordt bij het bepalen van de hoogte van het BUIG-budget rekening gehouden met de realisatie van het voorgaande jaar (t-1). Dit betekent dat een lagere uitkeringslast in een bepaald jaar kan leiden tot een lager budget in het jaar daarna. Voor de genoemde onderdelen houdt dit in dat de uitstroom en beëindigingen ieder jaar opnieuw moeten worden gerealiseerd.

Personeel knelpunt Participatie

Gemeenten maakten extra uitvoeringskosten voor de invoering van de Wet inburgering. Dit kwam door hogere aantallen inburgeraars dan verwacht. Het Rijk komt de gemeenten hier vooralsnog niet in tegemoet. Ook in Breda is er extra instroom van statushouders. Dit geeft een piek bij meerdere afdelingen en voorzieningen binnen Participatie & Bestaanszekerheid. In de begroting 2026 zijn hiervoor extra middelen beschikbaar gekomen, wel met de verwachting dat deze doelgroep vanaf 2027 afneemt. Tegelijkertijd zijn productgelden weggevalen en moet Participatie bijdragen aan de opgelegde taakstelling voor de organisatie.

Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken niet toereikend

Het debiteurenbeleid binnen Participatie & bestaanszekerheid wordt herijkt. Na opschoning van het debiteurenbestand worden verjaring, stuiting en beleidsregels onderzocht. Eind dit jaar wordt de afronding verwacht. Het is nog onzeker of de voorziening dubieuze debiteuren toereikend is. Het financiële effect is daarom vooralsnog pro memorie.

Hervormingsagenda Jeugd

De Hervormingsagenda Jeugd is een landelijke aanpak voor het verbeteren van de jeugdzorg. Het doel is om de zorg beter, effectiever en betaalbaarder te maken. Belangrijke maatregelen zijn het invoeren van een eigen bijdrage, het beperken van de duur van zorgtrajecten en het versterken van preventie en samenwerking in de regio. De beoogde maatregelen zijn niet haalbaar in 2026 en 2027. Hiervoor zijn we gecompenseerd vanuit het Rijk om de financiële druk tijdelijk te verlichten. Vanaf 2028 vervalt deze compensatie. De verwachte besparingen vanaf 2028 zijn onzeker en mogelijk niet haalbaar binnen de gestelde termijnen. We lopen daardoor het risico op structurele tekorten, zeker als de maatregelen niet het beoogde effect hebben en/of niet worden gecompenseerd door het Rijk.

Investering gecertificeerde instellingen

We verwachten een investering in de contracten met gecertificeerde instellingen. Dit zijn instellingen die van overheidswege gecertificeerd zijn om kindbeschermingsmaatregelen en maatregelen vanuit de jeugdreclassering uit te voeren. Het is nog onduidelijk hoe deze investering gefinancierd wordt (compensatie vanuit het Rijk).

Transformatie JeugdzorgPlus

Voor de afbouw en ombouw van de JeugdzorgPlus heeft het Rijk specifieke middelen beschikbaar gesteld. Daarmee kunnen we investeren in de gemeentelijke capaciteit en de JeugdzorgPlus-instellingen om deze transformatie te bereiken. Het is onduidelijk of deze specifieke middelen vanuit het Rijk verlengd worden.

Toenemende zorgvraag Wmo

We zien een groeiende zorgvraag binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) door demografische en maatschappelijke ontwikkelingen. De vergrijzing leidt tot een toename van het aantal ouderen met een langdurige ondersteuningsbehoefte. Tegelijkertijd neemt de beschikbaarheid van informele zorg (zoals hulp uit het eigen netwerk) af. Hierdoor doen inwoners sneller en vaker een beroep op formele ondersteuning. Door de toenemende vraag en hoge indexeringen op de Wmo-tarieven ontstaat er een structurele mismatch tussen de stijgende uitgaven en inkomsten vanuit het gemeentefonds. Dit leidt tot druk op de begrote Wmo budgetten.

Invoering inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo

De invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage binnen de Wmo is inmiddels uitgesteld en staat nu gepland voor 1 januari 2028. Wij verwachten dat de invoering opnieuw wordt uitgesteld. Dit brengt het risico met zich mee dat de verwachte besparingen niet gehaald worden. De verwachting is dat het Rijk gemeenten opnieuw compenseert bij het uitstellen van de maatregel. De vorm, de hoogte en de timing van deze compensatie zijn echter onzeker waardoor het risico voor gemeenten reëel blijft.

Timing van jeugdhulp en Wmo-tariefindexatie

De tarieven voor jeugdhulp en Wmo worden jaarlijks opnieuw vastgesteld op basis van de daadwerkelijke contractuele indexatie. Deze indexatie vindt plaats nadat de gemeentelijke begroting is vastgesteld. In de begroting wordt gewerkt met een standaard loon- en prijsindex, terwijl uit de afgelopen jaren is gebleken dat de feitelijke tariefindexatie structureel hoger uitvalt dan deze begrotingsindex. Hierdoor worden de kosten voor jeugdhulp en Wmo niet volledig reëel begroot.

Het risico is dat de daadwerkelijke uitgaven als gevolg van de contractuele tariefindexatie hoger uitvallen dan de beschikbare begrotingsmiddelen. Gezien de structurele afwijking tussen de gehanteerde begrotingsindex en de feitelijke indexatie van de tarieven is dit geen incidenteel, maar een terugkerend financieel risico dat kan leiden tot aanvullende budgetdruk binnen het sociaal domein.

Inkoop en aanbesteding Jeugdhulp

De financiële effecten van de nieuwe inkoop en aanbesteding van de jeugdhulp per 2027 zijn nog onzeker. Door vertraging in het aanbestedingsproces, zijn de definitieve financiële gevolgen nog niet bekend tijdens het opstellen van de begroting 2027. Voor de begroting 2027 is uitgegaan van de gemiddelde financiële bandbreedte, zoals deze vooraf voor de aanbesteding is vastgesteld. Omdat de definitieve contractafspraken nog niet bekend zijn, bestaat het risico dat de uiteindelijke tarieven en kosten hoger uitvallen dan dit gemiddelde uitgangspunt. Hierdoor bestaat het risico dat de kosten van jeugdhulp hoger uitvallen dan begroot en dat beoogde besparingen of taakstellingen niet of slechts gedeeltelijk worden gerealiseerd.

Mogelijk faillissement van een gecontracteerde aanbieder

Mogelijk krijgen we te maken met het faillissement van een gecontracteerde aanbieder die voor onze gemeente één of meer voorzieningen voor maatschappelijke ondersteuning en/of jeugdhulp uitvoert. Hiervan kan de gemeente negatieve gevolgen ondervinden. We moeten dan bepalen hoe de continuïteit van de ondersteuning en de zorg kan worden gewaarborgd.

Opgenomen beheersmaatregelen/ombuigingen en/of taakstellingen

In de begroting zijn meerjarige beheersmaatregelen/ombuigingen en/of taakstellingen opgenomen. Het effect daarvan wordt periodiek gemonitord. Het risico bestaat dat deze beheersmaatregelen/ombuigingen niet of slechts gedeeltelijk worden behaald.

Afschaffing huishoudelijke ondersteuning 2029

Vanaf 2029 wordt huishoudelijke ondersteuning voor inwoners die deze zelf kunnen bekostigen naar verwachting niet langer vanuit de Wmo vergoed. Tegelijkertijd wordt landelijk gesproken over een vangnetregeling voor inwoners die tussen wal en schip dreigen te vallen. Op dit moment ontbreekt echter nog een concreet wettelijk en beleidsmatig kader voor de invulling, doelgroepafbakening, toegangseisen, financiering en uitvoering van deze vangnetregeling.

Hierdoor bestaat het risico dat de gemeente wordt geconfronteerd met hogere kosten dan nu in de begroting zijn voorzien. Zolang onduidelijk is welke inwoners recht houden op ondersteuning en welke financiële verantwoordelijkheid bij gemeenten wordt neergelegd, kunnen de budgettaire gevolgen niet betrouwbaar worden ingeschat. Daarnaast bestaat het risico dat gemeenten gedurende de overgangperiode aanvullend lokaal beleid moeten ontwikkelen of tijdelijke maatregelen moeten treffen om inwoners te ondersteunen. De financiële consequenties van de vangnetregeling zijn daardoor op dit moment onvoldoende voorspelbaar. De omvang van het risico wordt duidelijk zodra het Rijk de wet- en regelgeving en de bijbehorende uitvoeringskaders verder heeft uitgewerkt.

Veilig Thuis

Veilig Thuis West-Brabant voldoet momenteel niet aan de wettelijke termijnen voor de uitvoering van haar wettelijke taken. Hierdoor bestaat het risico dat meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling niet tijdig worden behandeld. Daarnaast kampt de organisatie met aanhoudende financiële en organisatorische problemen. Ondanks aanvullende subsidies en verschillende bestuurlijke interventies in 2026, is opnieuw aanvullende financiering aangekondigd voor 2027. Tegelijkertijd bestaat nog onvoldoende inzicht in de oorzaken van de problematiek, de effectiviteit van de getroffen maatregelen en het structurele herstelvermogen van de organisatie om te komen tot een sterke, betrouwbare en financieel gezonde organisatie met focus op de wettelijke taken en termijnen.

Projecten (blijft € 13,1 miljoen)

Algemeen

De top risico's hebben betrekking op een aantal grote projecten en gebiedsontwikkelingen met een lange doorlooptijd en een hoge mate van complexiteit. Deze projecten kennen onzekerheden die samenhangen met planvorming, realisatie, externe afhankelijkheden en bestuurlijke besluitvorming. De risico's worden periodiek geactualiseerd bij de begroting en de jaarrekening.

't Zoet

Voor de gebiedsontwikkeling 't Zoet zijn in 2025 de belangrijkste risico's op hoofdlijnen in beeld gebracht in het kader van het door de raad vastgestelde koersdocument en het financieel perspectief. Deze risico's hebben onder meer betrekking op het halen van de planning in relatie tot verkregen rijksbijdragen, marktontwikkelingen en de afzet van het globaal geplande woon- en werkprogramma, mogelijke stijgingen van bouwkosten, milieuaspecten en de beschikbaarheid van interne en externe capaciteit.

De Strip Havenkwartier

Voor het project De Strip Havenkwartier hebben de risico's in de eerste realisatiefase met name betrekking op de planning en uitvoering van de woningbouw en bijbehorende civieltechnische werkzaamheden. Bij de aanvraag van de rijksbijdrage voor woningbouw is uitgegaan van een globale planning. Het risico bestaat dat deze planning niet wordt gehaald als gevolg van marktontwikkelingen, stijgende bouwkosten en mogelijke bezwaar- en beroepsprocedures. Dit kan gevolgen hebben voor het voldoen aan subsidievoorwaarden.

Daarnaast zijn er risico's verbonden aan het behoud en de restauratie van de erfgoedhallen Backer & Rueb en Lammonthal, volgens de in anterieure overeenkomsten vastgelegde uitgangspunten. Ook spelen risico's rondom kostenstijgingen en indexering in de bouw en civiele techniek waarvan de omvang mede afhankelijk is van de verdere uitwerking van deelprojecten.

Tot slot zijn er risico's verbonden aan de uitvoering van de hub, een collectieve parkeervoorziening binnen de gebiedsontwikkeling. Het risico bestaat dat deze voorziening niet tijdig beschikbaar is of (op termijn) niet toereikend blijkt voor de beoogde woningbouwfasen. Hierdoor zijn mogelijk tijdelijke of alternatieve oplossingen noodzakelijk.

Nieuwe Mark

De risico's die voor de Nieuwe Mark in beeld zijn gebracht, hebben met name betrekking op de overschrijding van geraamde realisatiekosten, voor zover niet ondervangen door projectspecifieke risico-opslagen. Te denken valt hierbij aan marktrisico's, ongeplande faseringskosten, kosten van sanering, enz. Nieuw opgenomen is het risico van verlies van bijdragen van derden, in het geval het project een ander verloop kent dan voorzien.

Vastgoedontwikkeling (blijft € 7,5 miljoen)

De risico's die zijn verbonden aan grondexploitaties zijn onderdeel van de totale risicopositie van de gemeente Breda. Ze worden gedekt uit de totale weerstandscapaciteit. Het totale risico dat is verbonden aan het taakveld grondexploitatie bepalen we door te kijken naar de volgende risico's:

Algemene risico's in grondexploitaties

Deze risico's houden we bij op risicokaarten en zijn van toepassing op alle grondexploitaties. Het gaat hierbij om normale afwijkingen op geraamde kosten en opbrengsten veroorzaakt door macro-economische ontwikkelingen en/of de uitkomsten van reguliere werkprocessen. Deze risico's worden gekwantificeerd door middel van een scenario-analyse waarbij een bandbreedte wordt bepaald voor de nog te realiseren kosten en opbrengsten in de grondexploitatie. De algemene risico's bestaan uit:

- Afwijkingen op parameters en looptijd via een scenarioberekening waarin de grondexploitatie 'tegenzit'. Ten opzichte van de basecase-situatie wordt gerekend met een hogere rente, hogere kostenstijging, lagere opbrengststijging en een langere looptijd.
- Standaard bandbreedtes op nog te realiseren grondopbrengsten
- Standaard bandbreedtes op nog te realiseren kosten in de categorieën bouw- en woonrijp maken, plankosten, verwervingskosten en overige kosten

Project-specifieke risico's in grondexploitaties

Ook deze risico's houden we bij op de risicokaart. Alleen gaat het hier om risico's die verbonden zijn aan 1 specifieke grondexploitatie. Een project-specifiek risico wordt gekwantificeerd door het financiële effect van een gebeurtenis in te schatten en dit te vermenigvuldigen met de kans op optreden. Voor elk risico worden beheersmaatregelen opgesteld om het risico te beheersen.

Risico's die zijn verbonden aan onze portefeuille panden en gronden

Deze risico's worden bijgehouden op een aparte risicokaart voor de voorraad panden en gronden.

Met deze 3 soorten risico's als input bepaalt een statistische simulatie hoeveel weerstandscapaciteit er nodig is om de risico's af te dekken. De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend op € 7,5 miljoen (bij 95% zekerheidspercentage). In deze berekeningswijze draagt een grondexploitatie met positief saldo de eigen risico's. Pas wanneer dat niet meer (geheel) mogelijk is, wordt een beroep gedaan op de gemeentelijke weerstandscapaciteit.

Klimaatrisico's (blijft € 0,6 miljoen)

De klimaatrisico's in de openbare ruimte zijn helder. We moeten bijvoorbeeld bomen en struiken vervangen door droogte, hevige stormen en we krijgen overlast van invasieve exoten. Daarnaast worden onze wegen aangetast, moeten we gladheidsbestrijding uitvoeren en hebben we te maken met wateroverlast door extreme neerslag. De klimaatrisico's worden beperkt door extra acties, waaronder aanvullende middelen voor het onderhoud van het groen (vanuit de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen). De wateroverlast is onderdeel van het Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolerings. Daarnaast zetten we initiatieven voort die zich richten op klimaatadaptief handelen, zoals klimaatadaptieve wijkdeals, het project Groene Buurtjes, de subsidieregeling Groene Daken en Groene Schoolpleinen en het uitvoeren van stresstesten en risicodialogen. In het Strategisch Investeringsplan zijn middelen gereserveerd voor groene straten en pleinen en de instandhouding van bomen en groen. Deze maatregelen dragen bij aan het oplossen van de hitteproblematiek in de binnenstad. In het bestuursakkoord en bij de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor groen en extra bomen. Het financiële risico zit vooral in de gladheidsbestrijding en de beheersing van invasieve exoten.

Risico's Afvalservice (was € 3,8 miljoen, wordt € 0,8 miljoen)

Gemeenschappelijke regeling Nazorg Gesloten Stortplaatsen

De provincie Noord-Brabant heeft de gemeente Breda in 2026 een naheffingsaanslag opgelegd van € 2,8 miljoen om het benodigde doelvermogen van de gesloten stortplaats Zevenbergen aan te vullen. Met dit risico was voor € 3 miljoen rekening gehouden in eerdere risicoprofielen. Deze aanslag voldoen we ineens en brengen deze ten laste van de algemene reservepositie door de kosten van de aanslag te verwerken in de exploitatiebegroting 2026. Het risico heeft zich dus voorgedaan en is daarmee geen risico meer.

Claim lachgascilinders € 0,5 miljoen

Dit risico betreft de aansprakelijkheidsstelling van afvalverwerkingsbedrijf AVR. Hun installaties lopen schade op doordat er lachgascilinders zitten in het afval dat gemeenten aanbieden. De gerechtelijke uitspraak is in ons nadeel. Momenteel wordt onderzocht wat hiervan de concrete impact gaat zijn.

Raamovereenkomst verpakkingen € 0,3 miljoen

De nieuw afgesloten raamovereenkomst tussen Verpact, VNG en NVRD resulteert in een verscherpte controle die plaatsvindt op de kwaliteit van plastic verpakkingen. Dit leidt mogelijk tot een 'korting' op de door Afvalservice te ontvangen baten.

Netcongestie, Stikstofproblematiek en KRW (blijft € 4,8 miljoen)

In 2025 zijn de risico's verder toegenomen door de noodzakelijke verzwaring van het elektriciteitsnet, strengere jurisprudentie op het gebied van stikstof en aangescherpte eisen voor waterkwaliteit richting de KRW-deadline in 2027. Deze ontwikkelingen leiden tot vertragingen en kostenstijgingen bij woningbouwprojecten, gebiedsontwikkelingen en gemeentelijke investeringen.

Netcongestie

Op 12 december 2025 stelde de ACM een nieuw prioriteringskader vast. Een belangrijke wijziging is dat vanaf 1 juli 2026 klein- en grootverbruikers in één wachtrij komen, waardoor de automatische voorrang voor kleinverbruik (zoals woningen en maatschappelijk vastgoed) is vervallen. Dit kan de voortgang van woningbouw en verduurzaming aanzienlijk beïnvloeden.

Door de toenemende netcongestie moeten bedrijven die zich willen vestigen, uitbreiden of verduurzamen langer wachten op aansluitingen of extra capaciteit. Ook woningbouw en essentiële voorzieningen, zoals supermarkten, scholen en zorgcentra kunnen hierdoor vertraging oplopen. Deze druk op het elektriciteitsnet vormt een groeiend risico voor het Bredase vestigings- en investeringsklimaat.

Stikstofproblematiek

Recente jurisprudentie maakt de vergunbaarheid van projecten complexer. Dit vormt een groot risico voor de uitvoerbaarheid van het Bredase woningbouwprogramma. Hoewel het Rijk werkt aan aanvullende maatregelen, is onzeker of deze juridisch houdbaar zijn. Hierdoor neemt het risico op langdurige vertragingen toe met gevolgen voor planning, kosten en realisatie van woningbouw en gebiedsontwikkeling.

Kaderrichtlijn water (KRW)

In 2027 verloopt de eindtermijn van de Europese Kaderrichtlijn Water. De waterkwaliteit in Nederland en ook in Breda blijft op verschillende punten achter. Daardoor kan een vergelijkbare situatie ontstaan als bij het stikstofdossier, namelijk projecten met een negatieve impact op de waterkwaliteit kunnen stil komen te liggen. Ook recreatieve functies, zoals de recreatievaart op de Mark en Singels, kunnen onder druk komen te staan.

Het risico is dat lopende en geplande ruimtelijke ontwikkelingen niet of alleen met aanvullende maatregelen kunnen worden uitgevoerd. Daarom werkt Breda samen met waterschap en provincie aan een robuuste dossieropbouw om juridische risico's te beperken.

Cyberrisico's (blijft € 2,2 miljoen)

Het kanspercentage is gebaseerd op het (openbare) Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten dat inzicht geeft in de belangrijkste bedreigingen en ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging. Denk daarbij aan aanvallen via ransomware, email, met gebruikmaking van AI of incidenten bij leveranciers, DDOS aanvallen (dat zijn aanvallen waarbij kwaadwillenden een website of online dienst platleggen door deze te overspoelen met nepverkeer vanaf meerdere bronnen tegelijk) of aanvallen op operationele technologie (bijv. verkeersregelinstallaties, systemen voor riolering of camerasystemen).

Digitale soevereiniteit (blijft € 0,5 miljoen)

Door geopolitieke ontwikkelingen en afhankelijkheid van (niet Europese) technologie leveranciers kan het noodzakelijk worden om digitale systemen versneld te vervangen. Dit kan leiden tot incidentele kosten voor migratie en transitie van systemen, investeringen in een soeverein cloud of on premise platform, aanvullende security en compliance maatregelen, extra beheer en training en adoptie binnen de organisatie.

Borgstellingen (blijft € 4,9 miljoen)

De gemeente verleent borgstellingen aan derden en neemt achtervangposities in bij waarborgfondsen. Dat is niet zonder risico's. De gemeente wordt aangesproken als deze derden hun verplichtingen niet nakomen. Bij een achtervangpositie in een waarborgfonds gebeurt dit pas als het garantievermogen van het fonds niet genoeg is. We schatten dit risico laag in. Bij een aanspraak zorgen de hypothecaire zekerheden in het voordeel van de gemeente Breda ervoor dat het financieel verlies gering of nihil is.

De gemeente heeft bij 2 waarborgfondsen een achtervangpositie:

1. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)
2. Het Waarborgfonds Eigen Woningen dat de Nationale Hypotheekgarantie (NHG) verstrekt

Beide waarborgfondsen hebben een zeer solide financiële positie. De totale hoofdsom van verleende borgstellingen en verstrekte leningen is € 219 miljoen. Onze directe achtervangpositie voor het Waarborgfonds Sociale Woningbouw is € 723 miljoen. Voor het Waarborgfonds Eigen Woningen is geen bedrag voor onze achtervangpositie bepaald. Het totale netto risicobedrag voor borgstellingen en leningen voor gemeente Breda schatten we in op € 4,9 miljoen.

BESCHIKBARE WEERSTANDSCAPACITEIT

Bedragen x € 1 miljoen

Onderdeel weerstandscapaciteit	2027	2028	2029	2030
Algemene reserve (per 1-1)	134,7	137,1	145,7	138,7
Onvoorzien	0,7	0,7	0,7	0,7
Vermogen om bezuinigingen door te voeren	pm	pm	pm	pm
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	135,4	137,8	146,4	139,4

Met een risicopositie van € 63,3 miljoen is de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende om de risico's af te dekken.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit geeft aan welk vermogen we beschikbaar hebben om de risico's af te dekken. Dit bestaat uit de algemene reserve, de post onvoorzien en het vermogen om bezuinigingen door te voeren.

Algemene reserve

De gemeentebrede algemene reserve behoort tot de weerstandscapaciteit voor zover deze vrij beschikbaar is. Vanaf 2021 is deze volledig vrij beschikbaar, met uitzondering van een blokkering van € 16,5 miljoen voor de Noordelijke Rondweg.

Om de risico's te beheersen en de financiële stabiliteit te waarborgen, wordt er tussen 2026 en 2029 in totaal € 15,15 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. Dit om met name de risico's van de investeringen bij de grote gebiedsontwikkelingen te kunnen opvangen.

Onvoorzien

De begrote post onvoorzien is € 0,7 miljoen per jaar.

Vermogen om bezuinigingen door te voeren

De ruimte in de meerjarenbegroting is bestemd voor nieuw beleid en toekomstige investeringen. Daarom rekenen we deze niet toe aan de beschikbare weerstandscapaciteit.

FINANCIËLE KENGETALLEN

	Rekening 2024	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030	Signalerings- waarde
Stabiliteit								
Solvabiliteitsratio *	19,67%	23,56%	21,53%	20,40%	19,83%	18,98%	19,03%	< 20%
Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen	23,69%	27,86%	25,34%	23,59%	22,64%	21,35%	21,13%	< 20%
Structurele exploitatieruimte *	1,92%	5,58%	1,61%	2,03%	1,40%	1,20%	1,44%	< 0%
Wendbaarheid								
Belastingcapaciteit *	84,83%	84,70%	82,12%	83,41%	84,79%	86,26%	87,84%	> 105%
Netto schuldquote *	49,81%	45,32%	55,91%	62,71%	72,25%	81,47%	88,02%	> 130%
Gecorrigeerde netto schuldquote *	36,07%	32,90%	43,38%	50,59%	59,86%	69,34%	76,41%	> 130%
Weerbaarheid								
Grondexploitaties *	0,84%	0,68%	1,48%	1,46%	1,51%	1,50%	1,50%	> 35%
Ratio weerstandsvermogen	1,9	2,3	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	< 1,0
Onbenutte belastingcapaciteit	44,77%	45,05%	45,70%	44,13%	42,51%	40,84%	39,12%	
Wettelijke kaders								
Rente risiconorm (ruimte onder risiconorm * € 1 miljoen)	187	181	191	202	194	197	197	< 0
Kasgeldlimiet: overschrijding (+) of overschrijding (-) per kwartaal	++++	++++	++++	++++	++++	++++	++++	++++
EMU-saldo (* € 1.000)	-14.157	6.418	-98.566	-78.271	-71.176	-86.279	-85.665	< € -45.218

* deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven

TOELICHTING OP DE FINANCIËLE KENGETALLEN

Stabiliteit

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit drukken we uit in een percentage van het eigen vermogen tegenover het totaal vermogen. Dit geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit kengetal wordt gedempt doordat we grote geldleningen hebben verstrekt aan woningcorporaties en voor de onderwijshuisvesting. Een solvabiliteitsratio die lager is dan 20%, wordt door de provincie als risicovol beschouwd.

Solvabiliteitsratio exclusief doorleningen

Omdat Breda in verhouding tot andere gemeenten grote leningen heeft verstrekt aan woningcorporaties en voor onderwijshuisvesting, heeft dit een dempend effect op de solvabiliteitsratio. Daarom wordt hier ook de solvabiliteitsratio weergegeven zonder deze leningen. Dit kengetal geeft een realistischer beeld van onze financiële positie.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft informatie over de mate waarin we structurele lasten kunnen afdekken met structurele baten. Vanuit het BBV is de norm dat de structurele exploitatieruimte in evenwicht dan wel positief is.

Wendbaarheid

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Breda zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden in de gemeente in een specifiek jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het voorafgaande jaar en dit uit te drukken in een percentage. De provincie beschouwt een belastingcapaciteit hoger dan 105% als risicovol.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast tegenover de eigen middelen. Het laat zien hoeveel de rentelasten en aflossingen drukken op de exploitatie. Dit zijn de signaleringswaarden van de provincie: < 90% is het minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is het meest risicovol.

Gecorrigeerde netto schuldquote

Bij de berekening van de gecorrigeerde netto schuldquote houden we rekening met doorgeleende gelden. Zowel de netto schuldquote als de gecorrigeerde netto schuldquote laten zien dat de lasten die samenhangen met onze netto schuld passen binnen een acceptabele bandbreedte.

Weerbaarheid

Grondexploitaties

Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt met haar grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (exclusief onttrekkingen aan de reserves). De provincie hanteert als signaleringswaarden: < 20% is het minst risicovol, 20-35% is neutraal, > 35% is het meest risicovol. Dit kengetal laat zien dat we voor de baten van de organisatie niet erg afhankelijk zijn van de opbrengsten uit grondverkoop. In het verleden zijn er flinke afboekingen geweest op de grondposities. De kans op een herhaling van een risico met deze omvang is klein.

Ratio weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet-begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente loopt. Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen het weerstandsvermogen en de risico's. Een ratio hoger dan 1 geeft een indicatie dat er voldoende weerstandsvermogen is om risico's af te dekken.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij de onbenutte belastingcapaciteit kijken we naar de 3 belangrijkste inkomsten voor de gemeente: de ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolrechten. Dit kengetal geeft weer hoeveel ruimte de gemeente heeft om extra belastingen te heffen.

Wettelijke kaders

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico's op de kortlopende schuld te beperken. De renterisico's worden berekend als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld. Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen. De renterisiconorm is uitgebreid toegelicht in de paragraaf Financiering.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet betreft een plafond voor de kortlopende schuld van de gemeente, met als doel een te grote gevoeligheid voor rentefluctuaties op de kortlopende schuld te voorkomen. De kasgeldlimiet is wettelijk bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal. Als de kortlopende schuld van een gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, moet de gemeente haar toezichthouder hiervan op de hoogte te stellen en een plan voorleggen om het daaropvolgende kwartaal weer aan de kasgeldlimiet te voldoen. In het overzicht staat een plusteken als de gemeente in het kwartaal onder de limiet is gebleven. Is de limiet in een kwartaal overschreden, dan is dit met een minteken aangegeven.

EMU-saldo

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast het Rijk, ook de decentrale overheden een aandeel hebben. De gezamenlijke ruimte voor de gemeenten bedraagt 0,34% van het bbp. In de septembercirculaire Gemeentefonds 2025 zijn de individuele referentiewaarden gepubliceerd die de afzonderlijke gemeenten als richtlijn kunnen hanteren. De referentiewaarde voor Breda bedraagt € -45,2 miljoen.

Paragraaf Grondbeleid

GEMEENTELIJK GRONDBELEID

Het grondbeleid is één van de instrumenten waarmee uitvoering wordt gegeven aan de Omgevingsvisie 2040. Voor elke locatie of gebiedsontwikkeling maken we keuzes op maat. We kiezen het juiste instrument, bepalen de vorm van het grondbeleid en werken samen op een manier die past bij het project.

De gemeente stuurt actief op gebiedsontwikkelingen. Zo bereiken we onze ruimtelijke en maatschappelijke doelen. We beperken risico's zo veel mogelijk en houden grip via risicomanagement.

We zien wel dat het huidige grondbeleid is vastgesteld in een andere maatschappelijke en beleidsmatige context en sluit daardoor niet meer volledig aan bij de ambities en opgaven van vandaag. In 2027 zetten we daarom stappen om tot een nieuw grondbeleid te komen waarmee we een actievere rol beogen in het grondbeleid om publieke doelen en ruimtelijke ambities daadwerkelijk te kunnen realiseren.

ONTWIKKELINGEN

(Geo) politieke ontwikkelingen beïnvloeden gebiedsontwikkelingen

Sinds begin 2024 is de inflatie langzaam afgenomen. De Europese Centrale Bank verlaagde de rente en de stijging van de bouw- en materiaalkosten vlakke af. De bouw- en materiaalkosten laten sinds medio 2024 echter weer een stijging zien.

Als gevolg van de geopolitieke spanningen en conflicten tussen onder meer de Verenigde Staten, Israël en Iran in 2026 zullen de materiaal- en transportkosten wederom stijgen. Daarnaast is de kapitaalrente gestegen.

Door de instabiele situatie in de landelijke politiek ontbreekt het al jaren aan een consistent beleid. Dit zorgt voor problemen op het gebied van woningbouw en ruimtelijke ordening. Ook het uitblijven van duurzame oplossingen voor de krapte op het stroomnet en de stikstofproblematiek oefent een negatieve invloed uit. Onze plannen voor nieuwe gebiedsontwikkelingen sluiten aan bij het bestaande rijksbeleid. Het nieuwe kabinet kan uiteraard weer andere keuzes maken. Als dat gebeurt, moeten we ons beleid mogelijk aanpassen. Zodra we daar meer duidelijkheid over hebben, worden ook de (financiële) gevolgen voor onze plannen (en die van marktpartijen) duidelijk.

Ten opzichte van de jaarrekening 2025 zijn de parameters in onze grondexploitaties nu ongewijzigd. Aanpassing kan bij de jaarrekening 2026 nodig zijn als gevolg van de beschreven ontwikkelingen. Denk aan de rente, de kostenstijging en de opbrengstontwikkeling. In onze risicoanalyses houden we rekening met economische tegenwind. Door de aanhoudende onzekerheid zijn de resultaten minder voorspelbaar. Negatieve afwijkingen blijven mogelijk, ook al stellen we verwachtingen regelmatig bij.

Portefeuille grondexploitaties

We herzien de gemeentelijke grondexploitaties ieder jaar wanneer we de jaarrekening opstellen. Halverwege het jaar passen we de grondexploitaties waar nodig aan, zodat we de begroting met actuele cijfers kunnen onderbouwen. Los daarvan herzien we grondexploitaties ook tussentijds bij belangrijke wijzigingen. Vallen die wijzigingen buiten de vastgestelde kaders, dan vragen we opnieuw goedkeuring aan de gemeenteraad.

Binnen onze actieve grondexploitaties ligt bij het taakveld Wonen de nadruk op het afronden van lopende projecten. Zodra het omgevingsplan voor de recent vastgestelde grondexploitatie Woonakker onherroepelijk is, kunnen we ook daar aan de slag. Bij het taakveld Werken verkopen we tot en met 2028 nog resterende bedrijfsgrond vanuit de grondexploitaties Rithmeesterpark, Werkdonken en het Verzamelcomplex Bedrijventerrein.

De bevolking van Breda groeit de komende jaren verder. Het aantal huishoudens neemt zelfs nog sneller toe doordat huishoudens gemiddeld kleiner worden. Daardoor blijft de vraag naar extra woningen hoog. Met ons grondbeleid ondersteunen we de grootstedelijke ambitie uit de Omgevingsvisie 2040. Een deel van die ambitie behalen we via actief grondbeleid op gemeentegrond. In 2026 en 2027 starten we met nieuwe grondexploitaties, waaronder de eerste fase van 't Zoet en enkele nieuwe locaties voor tijdelijke woningen.

Daarnaast kan het nodig zijn om strategische gronden aan te kopen. Dit kan nodig zijn om bij te dragen aan diverse maatschappelijke doelstellingen zoals de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen en woningbouw. Voor een gezonde portefeuille ontwikkelvastgoed is een evenwichtige portefeuille van belang. Veel van de grondexploitaties die op dit moment in voorbereiding zijn van groot maatschappelijk belang, maar laten een negatief resultaat zien en voorzien veelal in hetzelfde woonproduct. Het is wenselijk om de risico's en financiële consequenties te beperken. Om de aankoop van strategische gronden mogelijk te maken, beschikken we sinds de begroting 2019 over een aankoopprogramma. Dit bestaat uit een 'revolverend krediet'. Dit betekent dat bij de verkoop of de overheveling naar grondexploitaties de bedragen weer terugvloeien naar het krediet. De jaarlijkse kapitaal- en beheerslasten dekken we vanuit het beleidsterrein waarvoor we de aankoop doen.

Voor de resterende opgave bepalen we per ontwikkeling welke vorm van grondbeleid het meest passend is. Faciliterend grondbeleid is daarbij één van de instrumenten.

GEHANTEERDE PARAMETERS

Voor de begroting 2027 gebruiken we onderstaande parameters in ons grondexploitatiemodel.

Parameters	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Rente	1,5%	1,0%	1,5%	2,0%	2,0%	2,5%	2,5%	3,0%	3,0%
Stijging van de opbrengst	3,5%	3,0%	3,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Stijging van de kosten	4,0%	3,0%	3,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%

Rente

De werkelijke rente over 2025 bedroeg 1,5%. Volgens de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) volgt de rente in grondexploitaties de ontwikkeling van de eigen gemeentelijke omslagrente. Die rente bedraagt nu 1,5% en loopt volgens prognose langzaam op naar 3% in 2033. Deze prognose hanteren we dus ook in onze grondexploitaties.

Stijging van kosten en opbrengsten

We gebruiken de jaarlijkse publicatie Outlook Grondexploitaties van bureau Metafoor om de parameters voor de stijging van kosten en opbrengsten vast te stellen. Dit rapport zet recente jaarcijfers en prognoses van toonaangevende instanties op een rij. Zo ontstaat een goed beeld van de ontwikkelingen van de kosten en de waarde van grond in de komende jaren. Dat rapport doet ook recht aan de lokale omstandigheden. Er zijn namelijk meerdere bandbreedtes voor de diverse kostensoorten en opbrengstcategorieën. Eén voor de topgebieden Randstad plus de beste wijken van centrumsteden, één voor de matige gebieden aan de randen van Nederland en één voor de midden categorie, het grootste deel van het land. Ook in 2026 en verder zijn we voor Breda uitgegaan van het gemiddelde van de cijfers voor topgebieden en de midden categorie. Dat sluit het beste aan bij de lokale omstandigheden van de Bredase markt. De cijfers van Metafoor zijn geijkt door ze aan te passen aan de verhouding tussen de kosten en opbrengsten in onze Bredase grondexploitaties.

De parameter kostenstijging bedraagt 4,0% voor 2026, 3,0% voor 2027 en 2028 en voor de jaren erna 2%. De parameter voor opbrengstenstijging stellen we op 3,5% voor 2026, 3,0% voor 2027 en 2028 en voor de jaren erna op 2%. De parameters zijn dezelfde als bij de jaarrekening 2025. Bij de jaarrekening 2026 beoordelen we ze opnieuw op actualiteit.

PLANRESULTATEN

Planresultaten op eindwaarde

Bedragen x € 1.000

Planresultaten op eindwaarde	2027	2028	2029	2030 t/m 2033	2034	Totaal 2027-2034
Crossmark						
Klavers Jansen		-578				-578
Werken						

Planresultaten op eindwaarde

Verzamelcomplex bedrijventerrein		961				961
Werkdonken		583				583
Rithmeesterpark	1.649					1.649
Wonen						
Verzamelcomplex woningbouw	1.459					1.459
Eikberg		699				699
Calandstraat middenhuur	108					108
Waregemstraat middenhuur		24				24
Meulenspie middenhuur		474				474
Bouverijen		-7.728				-7.728
Westerhagelaan-Muizenberglaan			478			478
Woonakker				14.868		14.868
Donkerstraat	-1.133					-1.133
Stadionstraat	-983					-983
Planresultaten negatief per jaar	-2.116	-8.306				-10.422
Planresultaten positief per jaar	3.216	2.741	478	14.868		21.303

In bovenstaande cijfers houden we al rekening met tussentijdse winstnemingen die we eind 2026 verwachten.

RESERVE FIBI (VOORHEEN RESERVE BOVENWIJKS)

Grondexploitaties moeten een bijdrage afdragen aan de reserve Financiële Bijdragen (FIBI). Deze bijdrage is verschuldigd zodra in een grondexploitatie een nieuwe planologische maatregel wordt vastgesteld, zoals bijvoorbeeld een omgevingsplan. De bijdrage komt niet ten laste van de afzonderlijke grondexploitatie die het betreft. We verrekenen de bijdrage met het totale resultaat van alle grondexploitaties over dat jaar.

Vanaf begrotingsjaar 2027 zijn er binnen de huidige portefeuille van actieve grondexploitaties in 2 grexen afdrachten aan de reserve FIBI aan de orde:

- Voor de grondexploitatie Woonakker kan een kleine correctie nodig zijn op de afdracht die in 2024 al is gedaan. Zodra het goedgekeurde bestemmingsplan de status 'onherroepelijk' bereikt, kan die correctie worden uitgevoerd. Afhankelijk van de voortgang bij dat bestemmingsplan kan de correctie mogelijk al in 2026 plaatsvinden.
- Voor de grondexploitatie Inbreiding Woonwagenstandplaatsen worden steeds afdrachten gedaan zodra planologische procedures voor een of meer nieuwe standplaatsen zijn afgerond.

In aanvulling hierop zorgen nieuw startende grondexploitaties in 2026 en 2027, waarover de gemeenteraad nog niet heeft besloten, voor nieuwe toekomstige afdrachten.

Bedragen x € 1.000

	2027 t/m 2034	Totaal 2027-2034
Inbreiding Woonwagenstandplaatsen	17	17
Woonakker (aanvulling op eerdere afdracht 2024)	PM	PM
Totale bijdrage aan reserve FIBI ten laste van resultaat grondexploitatie	17	17

VOORZIENING GRONDEXPLOITATIES

Voor grondexploitaties met een negatief planresultaat treffen we een voorziening. Dat is verplicht volgens het BBV. We tellen alle negatieve planresultaten op eindwaarde bij elkaar op om te bepalen hoe groot de voorziening moet zijn. Dit zijn de wijzigingen in de voorziening grondexploitaties:

- Per 1 januari 2026 (jaarrekening 2025) is de stand van de voorziening € 10,5 miljoen.

- De grondexploitatie Stadionstraat stopt eind 2026 omdat die grex geheel is afgerond. Het negatief saldo van € 1,021 miljoen wordt verrekend met de voorziening grondexploitatie die daardoor daalt. Nieuw gestart in 2026 is de grondexploitatie Inbreiding Woonwagenlocaties. Die grex heeft een negatief saldo van € 0,983 miljoen. Om dat risico af te dekken, moet de voorziening grondexploitatie worden verhoogd met dat bedrag.
- Na het stoppen van de grex Stadionstraat en de start van de nieuwe grex Inbreidingslocaties Woonwagenstandplaatsen bedraagt de voorziening grondexploitaties per 1 januari 2027 naar verwachting € 10,4 miljoen.
- Aan het eind van begrotingsjaar 2027 sluiten we naar verwachting opnieuw 2 negatieve grondexploitaties af: Donkerstraat en de in 2026 geopende grex Woonwagenlocaties. Beide zijn dan volgens huidige planning afgerond. De negatieve saldi dekken we af met in totaal € 2,1 miljoen uit de voorziening die daardoor daalt.
- Per 1 januari 2028 komt de voorziening grondexploitaties naar verwachting uit op € 8,3 miljoen. Die stand geldt voor de huidige portefeuille van actieve grondexploitaties. Nieuw startende grexen in 2026 en 2027 met een verwacht negatief resultaat hebben een opwaartse impact op deze stand.

Bedragen x € 1.000

Voorziening op eindwaarde	Prognose 1-1-2026	Mutatie 2026	Prognose 1-1-2027	Mutatie 2027	Prognose 1-1-2028
CROSSMARK	578		578		578
Klavers Jansen	578		578		578
WERKEN					
geen plannen met negatief saldo					
WONEN	9.882		9.882		9.882
Bouwerijen	7.728		7.728		7.728
Donkerstraat (stopt eind 2027)	1.133		1.133		1.133
Stadionstraat (stopt eind 2026)	1.021		1.021		1.021
Inbreiding Woonwagenstandplaatsen (stopt eind 2027)					
Totaal voorziening grondexploitaties	10.460		10.460		10.460

RISICO'S EN WEERSTANDSVERMOGEN

De huidige methodiek van risicomanagement is gebaseerd op de nota Risicobereidheid en weerstandsvermogen uit 2018. De risico's van grondexploitaties zijn onderdeel van de totale risicopositie van de gemeente Breda. Ze worden gedekt vanuit onze totale weerstandscapaciteit.

Bij deze begroting is voor de risico's verbonden aan de actieve grondexploitaties en aan de voorraad panden en gronden in totaal € 8,2 miljoen aan weerstandscapaciteit nodig. Dat is € 0,7 miljoen meer dan in de vorige berekening bij de jaarrekening 2025 (toen € 7,5 miljoen). Reden voor deze toename is het risicoprofiel dat is verbonden aan de nieuw gestarte grondexploitatie Inbreidingslocaties Woonwagenstandplaatsen. We lichten dit verder toe in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

INLEIDING

De openbare ruimte in Breda bestaat voor een groot deel uit wegen, bruggen, tunnels, viaducten, verlichting, bomen, stedelijk groen, water en riolering. Al deze zogenoemde kapitaalgoederen zijn door de gemeente aangelegd, gebouwd, aangekocht of worden door ons in stand gehouden. Ze vormen de ruggengraat van de openbare ruimte en zorgen ervoor dat de stad en de dorpen goed kunnen functioneren. Kapitaalgoederen hebben een langdurig economisch of maatschappelijk nut en een hoge financiële (vervangings)waarde. Daarom houden we ze in stand door regelmatig (groot) onderhoud en door ze tijdig te vervangen.

Hieronder beschrijven we het onderhoudsniveau en daarmee het kwaliteitsniveau van onze kapitaalinvesteringen. Die hebben we onderverdeeld in een aantal categorieën waar we hieronder verder op ingaan:

- beheer en onderhoud van de openbare ruimte
- beheer en onderhoud van de riolering

- beheer en onderhoud van onze accommodaties
- beheer en onderhoud van onze voertuigen

In de financiële tabellen zijn de exploitatiekosten van het klein en dagelijks onderhoud opgenomen. Daarin staan ook de dotaties aan de voorziening groot onderhoud, de kapitaallasten van investeringen uit het verleden en de begrote investeringen uit het Strategisch Investeringsplan (SIP). In de exploitatie zijn de kosten van schades niet meegenomen. Afgelopen jaar is op basis van de actualisatie beleidskader kapitaalgoederen (2024-2028) een reserve toegevoegd voor een periode van 7 jaar.

BEHEER EN ONDERHOUD VAN DE OPENBARE RUIMTE

Met openbare ruimte bedoelen we de ruimte in de stad en de dorpen die voor iedereen vrij toegankelijk is. Denk daarbij aan straten, parken, pleinen, speeltuinen en de singels. In deze openbare ruimte vinden veel dagelijkse activiteiten plaats, zoals verplaatsen van A naar B, ontmoeten, verblijven en recreëren. Ook is het de plek voor functionele gebruikselementen. Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is verdeeld over 7 kapitaalgoederen:

- wegverhardingen
- civieltechnische kunstwerken
- openbare verlichting
- bomen
- stedelijk groen
- waterwegen en -voorzieningen
- riolering*

** Riolering wordt binnen de gemeente anders behandeld dan de meeste andere kapitaalgoederen (zoals wegen, bomen of openbare verlichting), omdat hiervoor specifieke wettelijke taken gelden én omdat de kosten via een aparte financieringssysteem worden betaald.*

Onderhoudsniveaus

De kapitaalgoederen worden onderhouden op onderhoudsniveau C. Behalve de riolering. Daarvoor is in het Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolering onderhoudsniveau Basis vastgesteld. Voor het centrumgebied geldt niveau A. Nieuw aangelegde vakken van stedelijk groen beheren we op onderhoudsniveau B.

Actualisaties beleidskader kapitaalgoederen openbare ruimte 2024-2028

De afgelopen jaren zijn diverse evaluaties uitgevoerd op het beleidskader kapitaalgoederen openbare ruimte (2021 en 2024). Uit deze evaluaties bleek dat het beheer en onderhoud van de openbare ruimte steeds verder achterop raakte en dat ook achterstanden waren ontstaan in de uitvoering van inspecties. Naar aanleiding hiervan zijn extra middelen beschikbaar gesteld en is de strategie stutten-herijken-consolideren ontwikkeld. Deze strategie helpt ons sinds 2024 om meer grip te krijgen en te houden op het areaal en de kwaliteit van het beheer. Ook in 2027 zetten we deze aanpak voort. Daarbij werken we aan een inhaalslag om inspecties, data en informatie op orde te krijgen. Dit doen we terwijl we tegelijkertijd de onderhoudsachterstanden en opgaven aanpakken die uit de inspecties naar voren komen. Jaarlijks beoordelen we of het onderhoudsniveau, de gekozen aanpak en de beschikbare middelen nog passend zijn. Indien nodig wordt hiervoor een bestuurlijk besluitvormingsproces doorlopen.

Beleidskaders en beheerplannen

Visie Openbare Ruimte

In 2025 is de Visie Openbare Ruimte 2040: Breda Stad in een Park vastgesteld. De visie stelt wat de komende 15 jaar belangrijk is om de stad toekomstbestendig te maken en in te kunnen spelen op een stad die steeds drukker, intenser en sneller wordt. De openbare ruimte verandert en daarom is het belangrijk dat we bekijken hoe we de openbare ruimte flexibel, integraal en toekomstgericht kunnen inrichten. De focus ligt daarbij op leefbaarheid en kwaliteit van de openbare ruimte.

Handboek Openbare Ruimte

In het in ontwikkeling zijnde Handboek Openbare Ruimte worden de kaders voor ontwerp, uitvoering en beheer van de openbare ruimte geschetst. Standaardisatie is daarbij de norm, zodat we zorgen voor eenheid en herkenbaarheid in de openbare ruimte. Ook zorgt het handboek voor efficiënter kunnen werken en het besparen van kosten en tijd.

Methodiek areaaluitbreiding en -verandering

In 2026 is de methodiek areaaluitbreiding- en verandering vastgesteld. Met deze methodiek wordt aan de voorkant inzichtelijk gemaakt wat de structurele beheer- en onderhoudsgevolgen zijn van ruimtelijke ontwikkelingen en investeringen. Hiermee ontstaat de mogelijkheid om te kunnen sturen op de balans tussen ambities, kwaliteit en beheerkosten. De structurele onderhoud- en beheerkosten worden na overdracht van het project toegevoegd aan de begroting van beheer openbare ruimte. De methodiek draagt bij aan een toekomstbestendige, beheerbare en betaalbare openbare ruimte. Hiermee kunnen ook de kapitaalgoederen beter op orde worden gehouden.

De methodiek wordt toegepast op nieuwe ontwikkelingen en investeringen. Lopende ontwikkelingen en investeringen worden nog ten laste van de stelpost areaaluitbreiding gebracht. De huidige stelpost wordt stapsgewijs afgebouwd naar een lager niveau.

De beheerplannen, zoals opgenomen in onderstaande tabel zijn vastgesteld door de gemeenteraad.

Beleidskaders en beheerplannen	Looptijd
Visie Openbare Ruimte Stad in een Park	2025 - 2040
Beleidskader beheer kapitaalgoederen openbare ruimte Breda	2024 – 2028
Gemeentelijk Plan Wegverhardingen	2025 - 2029
Gemeentelijk Plan Openbare Verlichting	2026 - 2030
Gemeentelijk Plan Bomen	2025 - 2029
Gemeentelijk Plan Stedelijk Groen	2026 - 2030
Gemeentelijk Plan Waterwegen en Watervoorzieningen	2026 - 2030
Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolerings	2025 - 2029
Gemeentelijke Plan Civieltechnische Kunstwerken	2025 - 2029

Reserve kapitaalgoederen - openbare ruimte op orde

In het vastgestelde Beleidskader beheer kapitaalgoederen openbare ruimte Breda 2024-2028 is een reserve kapitaalgoederen ingesteld om extra kosten vanuit inspecties en maatregelen op te kunnen vangen die nu nog onvoldoende in beeld zijn.

We zetten het exploitatiebudget van de kapitaalgoederen zo efficiënt mogelijk in gedurende het begrotingsjaar. Dit kan leiden tot een eenmalige verschuiving van het ene kapitaalgoed naar het andere, omdat de voortgang per kapitaalgoed kan verschillen.

We monitoren de gemiddelde uitgaven per kapitaalgoed, zodat de uitvoering plaatsvindt volgens het beleidskader actualisatie kapitaalgoederen voor de periode 2025-2028. Als er sprake is van een verschuiving dan melden we dit in de bestuursrapportage.

De reserve kapitaalgoederen is bedoeld voor het aanpakken van achterstanden en achterstalligheden van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Het gaat om:

1. een eenmalige verhoging van het exploitatiebudget
2. een storting in de investeringsreserve voor extra vervangingsinvesteringen
3. een dotatie aan de voorziening voor achterstalligheid

Voorstellen voor onttrekkingen uit de reserve worden aan de gemeenteraad aangeboden via de bestuursrapportage of via de laatste begrotingswijziging in het jaar.

Bedragen x € 1.000

Reserve kapitaalgoederen openbare ruimte	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Dotatie reserve kapitaalgoederen	2.936	2.224	1.852	-	-
Onttrekking**	-550	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal*	5.198	7.422	9.274	9.274	9.274

* NB: De reserve wordt opgebouwd tot een maximum van 8 miljoen

**onttrekking t/m bestuursrapportage. Mogelijk komt nog aanvullend voorstel in 2026

Wegverhardingen

De gemeente beheert ongeveer 10 miljoen vierkante meter wegverharding. Op basis van het geactualiseerde beleidskader 2024-2028 onderhouden we deze voorlopig gemiddeld op niveau C. Het Gemeentelijk Plan Wegverhardingen 2025-2029 richt zich op het verbeteren van de onderhoudskwaliteit naar het vastgestelde niveau. Met de aanpak stutten-herijken-consolideren werken we achterstanden weg, verduurzamen we het beheer en maken we de overstap van reactief naar waardegestuurd onderhoud. Ook onderzoeken we hoe we beter kunnen samenwerken met de kapitaalgoederen bomen, riolering en klimaatadaptatie. Daarnaast voeren we een gerichte inhaalslag uit op locaties en projecten waar wegverhardingen het initiatief kunnen of moeten nemen. Hiermee realiseren we de vastgestelde kwaliteit, waarbij kwaliteit, planning en financiën in balans worden gebracht.

Belangrijke thema's voor wegverhardingen zijn klimaatverandering, digitalisering, voldoende personeel en samenwerking met andere disciplines. We vergroten het inzicht in de technische kwaliteit van onze hoofdwegen en besteden aandacht aan boomwortelopdruk. Onze aanpak volgt de CROW-richtlijnen en richt zich op veiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid. De budgetten zijn verdeeld over exploitatie, onderhoudsvoorziening en investeringen, met prioriteit voor woongebieden en voetpaden. De komende jaren ligt de focus daarnaast op het vervangen van wegverhardingen.

In 2027 zetten we op basis van de actualisatie van de kapitaalgoederen de stutaanpak voor de elementverhardingen in woonwijken door. Daar pakken we rijbanen en voetpaden aan met rehabilitatieprojecten. Deze aanpak bouwen we af en we ontwikkelen een vervolgaanpak op basis van de stap herijken. Die is gericht op een meer integrale aanpak. Verder werken we op meerdere plekken in de dorpen en wijken aan projecten, zoals Cornelis Joosstraat, Hazeldonk, Moleneind (Prinsenbeek), Paul Windhausenweg.

De genoemde achterstalligheid op verharding wordt in 2027 afgerond. Uit de analyse van inspecties van 2025 is geen aanvullende achterstalligheid geconstateerd.

Bedragen x € 1.000

Wegverhardingen (incl achterstallig binnen exploitatie)	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie klein en middelgroot onderhoud	3.720	3.802	3.733	3.488	3.488	3.488
Kapitaallasten Verhardingen	862	926	846	961	1.195	1.239
Dotatie voorziening achterstalligheid		-	-	-	-	-
Dotatie voorziening groot onderhoud	2.429	2.499	2.572	2.572	2.572	2.572
Totaal exploitatie	7.011	7.227	7.151	7.021	7.255	7.299
Strategisch investeringsplan						
Openbare ruimte: wegen (instandhouding)	7.125	6.170	6.884	6.300	5.885	7.000
Voorziening groot onderhoud						
Verharding dotatie	2.429	2.499	2.572	2.572	2.572	2.572
Verharding onttrekking	-4.440	-2.442	-2.560	-2.650	-2.580	-2.420
Voorziening achterstalligheid Verharding						
Verharding dotatie	-	-	-	-	-	-
Verharding onttrekking	-1.007	-2.177	-1.898	-	-	-

Civieltechnische kunstwerken

De gemeente Breda is eigenaar van circa 450 civieltechnische kunstwerken, zoals bruggen, viaducten en kademuren. Deze objecten worden onderhouden en beheert op onderhoudsniveau C. Om dit onderhoudsniveau te behalen, dient de beeldkwaliteit van de objecten op orde te zijn. Zodanig dat objecten comfortabel zijn in gebruik en ordelijk ogen. Daarnaast dient de technische staat van de betreffende objecten zodanig te zijn dat de technische levensduur van de objecten zonder problemen behaald kan worden. Ook dienen de objecten constructief veilig te zijn.

Sinds 2026 worden alle civieltechnische kunstwerken periodiek éénmalig gereinigd inclusief het verwijderen van ongewenst groen. De vereiste beeldkwaliteit wordt daarmee behaald. De werkzaamheden voortkomend uit de inspecties van 2025 worden dit jaar uitgevoerd. Volgens afspraak wordt dit jaar opnieuw 20% van het areaal onderworpen aan een technische inspectie. In de komende 3 jaar wordt de resterende 60% van het areaal geïnspecteerd.

Vanaf begin 2026 is begonnen met de onderzoeken naar constructieve veiligheid. Vorig jaar zijn de objecten geselecteerd waarvan niet duidelijk is of deze voldoen aan de constructieve veiligheidseisen. Tijdens de onderzoeken wordt archiefdata achterhaald en worden herberekeningen uitgevoerd zodanig dat wordt voldaan aan onderhoudsniveau C en aan alle wettelijke eisen op het gebied van constructieve veiligheid. Waar nodig worden versterkingsmaatregelen genomen of tijdelijk lastbeperkingen ingesteld. Indien de programmering hoger is dan de beschikbare middelen, wordt een beroep gedaan op de reserve kapitaalgoederen.

De gehanteerde onderhoudsaanpak wordt in stappen bijgesteld naar een meer op risico's gestuurd beheer. De periodiek uitgevoerde reinigingswerkzaamheden en periodiek uitgevoerde inspecties kenmerken de gehanteerde onderhoudsaanpak. Voor 2027 en navolgende jaren is een meerjarenprogramma opgesteld met daarin de geplande onderhoudswerkzaamheden en versterkingsmaatregelen voortkomende uit de technische inspecties en de constructieve onderzoeken.

Bedragen x € 1.000

Civieltechnische kunstwerken	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie klein en middelgroot onderhoud	1.773	1.798	1.851	1.851	1.851	1.851
Kapitaallasten CTK	26	35	111	126	191	207
Dotatie voorziening groot onderhoud	619	637	655	655	655	655
Totaal exploitatie	2.418	2.470	2.617	2.632	2.697	2.712
Strategisch investeringsplan						
Specifieke kunstwerken	369	1.620	1.356	1.235	825	1.200
Willemsbrug	46	755	1.167			
Voorziening groot onderhoud						
CTK dotatie	619	637	655	655	655	655
CTK onttrekking	-1.006	-466	-600	-655	-655	-655

Openbare verlichting

Onze aanpak voor openbare verlichting richt zich op het beheer, onderhoud en de verduurzaming van ongeveer 41.400 armaturen. Voorlopig onderhouden we deze op niveau C. Dat doen we sober en doelmatig met als uitgangspunt dat minimaal 95% van de armaturen functioneert.

De afgelopen jaren is circa 65% van de openbare verlichting vervangen door ledverlichting en in 2027 continueren we deze verduurzaming van de verlichting. De lichtmasten zijn en worden daarbij niet altijd ook vervangen. Daarnaast hebben we aandacht voor het slimmer maken van onze oudere ledverlichting met centrale aansturing en monitoring.

Het inspectiebeeld van het volledige areaal is in 2026 volledig afgerond. Vanuit hier worden lichtmasten vervangen of aanpassingen gedaan aan de lichtmasten. Vanaf 2027 worden de inspecties volgens gemeentelijk plan uitgevoerd. Als daaruit achterstanden of achterstalligheden blijken, nemen we maatregelen. De resterende conventionele armaturen vervangen we uiterlijk in 2030 door ledverlichting. Tot die tijd vragen deze armaturen extra onderhoudsaandacht en kan versnelde vervanging nodig zijn bij herhaalde storingen.

In het gemeentelijk plan 2026-2030 werken we aan een aanpak om het groeiende aantal slimme ledlampen goed te beheren en onderhouden. We richten ons op veiligheid, energiebesparing, bewonerstevredenheid, betere datakwaliteit en een efficiëntere afhandeling van meldingen en storingen. Dat doen we samen met partners, zoals Enexis. Onze onderhoudsstrategie verschuift daarmee verder van reactief onderhoud naar risico- en waardegestuurd beheer met aandacht voor verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzaamheid. Daarnaast werken we aan een lange termijn aanpak voor onderhoud en vervanging.

Deze werkzaamheden worden uitgevoerd op de contracten van 2026 en verder waar lichtmasten en armaturen vervanging is opgenomen. Voor 2027 zijn onder andere gepland: Ulvenhout, Effen, Belcrum, Fellenoord en Biesdonk. Andere projecten waar we in 2027 aan werken, zijn onder andere de inspecties en het onderhoud aan de tunnelverlichting.

Bedragen x € 1.000

Openbare verlichting	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie klein en middelgroot onderhoud	2.442	3.238	3.332	3.229	3.229	3.229
Kapitaallasten OVL	724	876	1.096	1.214	1.525	1.525
Totaal exploitatie	3.166	4.115	4.428	4.443	4.754	4.754
Strategisch investeringsplan						
Openbare ruimte; openbare verlichting	4.365	5.150	5.184	4.321	3.450	1.800
Verlichting Valkenberg		175	75			

Bomen

Breda heeft ruim 110.000 bomen die gemiddeld een hoge leeftijd hebben. Deze ouderdom en de vervanging van bomen vormen de komende jaren een aandachtspunt. Het gemiddelde onderhoudsniveau is met de actualisatie kapitaalgoederen voorlopig vastgesteld op C. Daarbij merken we op dat de waardevolle bomen dezelfde zorg behouden als ze kregen vóór de actualisatie van het beleidskader. Dit is verder uitgewerkt in het Gemeentelijk Plan Bomen 2025-2029.

Door achterstanden in onze inspecties en het onderhoud bleek een versnellingsaanpak nodig. Daar zijn we eind 2024 en in 2025 mee gestart. Het (achterstallig) onderhoud dat daarbij in beeld kwam, pakken we met onze nieuwe, proactieve aanpak direct aan. Tijdens deze 'stutfase' werken we aan een overgang van reactief naar waardegestuurd beheer. Belangrijke thema's voor bomen zijn veiligheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en participatie. We zetten in op een herplantplicht, groeiplaatsverbetering en integrale samenwerking.

De komende jaren werken we verder aan ons bomenbestand. Dat doen we via de aanpak van stutten naar herijken en het consolideren. Enkele voorbeelden waar we aan werken zijn: Bergse Pad, Mathennessestraat, de Epelenberg, Heerbaan, St. Ignatiusstraat en de groeiplaatsverbetering in de Nieuwe Boschstraat.

Door slim bomen te plaatsen en te behouden, maken we de stad veerkrachtiger en aangenamer voor iedereen. Bomen zijn daarmee een belangrijke investering. Niet alleen voor nu, maar zeker ook voor de toekomst. Er wordt gewerkt aan een nieuw bomenbeleid waarin dit verder uitgewerkt wordt. Daarmee sluiten we aan op de doelen en ambities die gesteld zijn in de Omgevingsvisie, Visie Openbare Ruimte en het Groenkompas.

Bedragen x € 1.000

Bomen	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie klein en middelgroot onderhoud	3.047	2.791	2.800	2.800	2.800	2.800
Kapitaallasten Bomen	188	240	279	328	415	449
Totaal exploitatie	3.235	3.031	3.079	3.127	3.214	3.249
Strategisch investeringsplan						
Bomen (instandhouding)	1.547	1.595	2.150	2.220	1.925	2.000

Waterwegen en watervoorzieningen

Waterwegen en watervoorzieningen dragen bij aan waterafvoer, berging, veiligheid, beleving en klimaatbestendigheid. Het gaat onder andere om 2.100 km waterlopen, waterpartijen, duikers, oevers, oeverbeschermingsconstructies en circa 7.000 andere watervoorzieningen, zoals bluswatervoorzieningen, watertappunten, fontein, waterspeelplekken en nautische voorzieningen. Daarmee vormen ze een belangrijk onderdeel van de openbare ruimte en van het stedelijk watersysteem.

Het beheer en onderhoud is uitgewerkt in het Gemeentelijk Plan Waterwegen en Watervoorzieningen 2026-2030. Onderhoudsniveau C is daarbij het uitgangspunt, namelijk functioneel, veilig en sober onderhoud. De komende jaren ligt de nadruk op basis op orde, namelijk actuele areaalgegevens, inzicht in de technische staat, heldere beheerafspraken en een meer planmatige onderhoudsaanpak. Dit is nodig om onderhoud, vervanging en herstel beter te kunnen prioriteren en de beschikbare middelen gericht in te zetten.

Voor waterwegen richten we ons op voldoende doorstroming, waterdiepte, waterberging en het in stand houden van oevers, beschoeiingen en duikers. Aandachtspunten zijn onder meer baggeren, inspecties van duikers en oevers, het voorkomen van functieverlies en het beperken van risico's voor veiligheid en waterhuishouding. Voor watervoorzieningen werken we aan structurele borging van beheer, onderhoud, controles en informatie-uitwisseling, onder andere voor bluswaterputten, brandkranen en overige voorzieningen. Samen met partners, zoals waterschap Brabantse Delta, Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant en Brabant Water, zetten we de stap van vooral reactief beheer naar meer risico- en waardegestuurd beheer.

In 2027 wordt vanuit de onderhoudsvoorziening gewerkt aan stedelijk baggeren in onder andere Hazeldonk, buitengebied Noord-West, Wolfslaar, Park Overbos Prinsenbeek, Hoogeind/Minervum Avans en nog enkele locaties. Daarnaast worden op basis van inspecties duikers vervangen. Tevens vinden herstelwerkzaamheden plaats aan de beschoeiing Haagsche Beemden.

Bedragen x € 1.000

Waterwegen en watervoorzieningen	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie klein en middelgroot onderhoud	710	1.645	1.688	1.688	1.688	1.688
Kapitaallasten Waterwegen	79	78	77	78	76	76
Dotatie onderhoudsvoorziening	438	463	476	476	476	476
Totaal exploitatie	1.227	2.186	2.241	2.242	2.240	2.240
Strategisch investeringsplan						
Openbare ruimte: water	0	100	200	85	75	130
Voorziening groot onderhoud						
Waterwegen dotatie	438	463	476	476	476	476
Waterwegen onttrekking	-202	-859	-504	-551	-556	-525

Stedelijk groen

Voor het groenbeheer is voor het eerst een gemeentelijk (beheer)plan vastgesteld met een looptijd van 2025-2029. Het plan richt zich op gras/gazons, kruidachtige planten, hagen, vaste planten en heesters. Deze staan in parken, plantsoenen en groenstroken binnen de bebouwde kom. In totaal beheert de gemeente bijna 290 hectare stedelijk groen. Het plan gaat, naast deze beplanting, óók over gazon en kruidenrijkgras en over de wijze van beheer door bijvoorbeeld bewoners.

Het doel is een duurzaam, klimaatbestendig en kostenefficiënt beheer met aandacht voor biodiversiteit, leefbaarheid en samenwerking met bewoners. Het gemiddelde onderhoudsniveau is vastgesteld op C. Dit betekent in principe dat het groen functioneel bruikbaar en veilig is en dat het sober onderhouden wordt. Bij onderhoudsniveau C vindt in principe geen vervanging plaats. Vanuit het bestuursakkoord in 2022 en bij de actualisatie van het beleidskader is geld beschikbaar gesteld voor de reconstructie en vervanging van het stedelijk groen en voor het verhogen van de onderhoudskwaliteit daarvan. Bij de actualisatie van het beleidskader kapitaalgoederen is duidelijk geworden dat het groen in Breda sterk verouderd is. Op basis van de inhaalslag op de inspecties in 2026 worden maatregelen bepaald en vertaald naar een programmering voor 2027 en verder. Ook is afgesproken dat nieuw aangelegd en gereconstrueerd groen vanaf 2022 onderhouden wordt op niveau B.

Het dagelijks onderhoud omvat maaien, snoeien en onkruidbestrijding met inzet op duurzaamheid en innovatie. Participatie vinden we belangrijk en organiseren we via wijkdeals en de BuitenBeter-app. Projecten waar we aan werken zijn: het Valkenberg, de groenplannen voor Heusdenhout en de inhaalslag op inboet.

Bedragen x € 1.000

Stedelijk groen	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie klein en middelgroot onderhoud	7.280	7.855	7.800	7.738	7.712	7.635
Kapitaallasten Stedelijk Groen	188	412	532	612	633	694
Totaal exploitatie	7.468	8.267	8.332	8.350	8.346	8.330

Bedragen x € 1.000

Strategisch investeringsplan						
Openbare ruimte: instandhouding	691	909	950	915	675	900
Stedelijk Groen						

BEHEER EN ONDERHOUD RIOLERING

De riolering is essentieel voor volksgezondheid, droge voeten en een klimaatbestendige leefomgeving. Voor de riolering gelden wettelijke zorgplichten en een aparte financiering via de rioolheffing. Het beheer en onderhoud is uitgewerkt in het Gemeentelijk Plan Stedelijk Water en Riolering 2025-2029 (GPSWR). Voor riolering is onderhoudsniveau Basis vastgesteld.

We beheren we ongeveer 1.300 kilometer rioolbuizen en ongeveer 800 gemalen en andere voorzieningen. Ook onderhouden we regenwaterriolen, sloten en wadi's en zijn we aanspreekpunt voor grondwater in de openbare ruimte.

Met het GPSWR dragen we bij aan een stad die kan groeien én leefbaar blijft. Daarbij sluiten we aan op de ambitie om groen en water als basis te gebruiken voor stedelijke ontwikkeling, klimaatadaptatie en een aantrekkelijke openbare ruimte. We blijven daarom inzetten op een duurzaam watersysteem, ontharden, vergroenen en het afkoppelen van regenwater van de riolering. Ook stimuleren we inwoners en bedrijven om duurzaam met water om te gaan, onder meer via projecten binnen Stad in een Park.

De komende jaren ligt de nadruk op basis op orde en instandhouding van riolering. We werken aan actuele areaalgegevens, betrouwbare inspectie- en beheer informatie en een meerjarige programmering voor reiniging, inspectie, reparatie, renovatie en vervanging. Daarmee houden we het rioolstelsel veilig, betrouwbaar en doelmatig in stand.

Waar mogelijk verlengen we de levensduur van leidingen, putten, gemalen en bijzondere voorzieningen door gericht onderhoud en renovatie. Vervangingen stemmen we zo veel mogelijk af met andere werkzaamheden in de openbare ruimte. Zo sturen we planmatig op risico's, kosten en prestaties en borgen we dat de riolering ook op lange termijn blijft functioneren en dat Breda voorbereid blijft op veroudering, klimaatverandering en stedelijke ontwikkeling.

Het gaat hierbij onder andere om de projecten: Belcrumweg-Konijnenberg, Haagweg, Kastanjestraat-Hazelaarstraat, Marijke Meustraart (fase 1), Mgr. Nolenesplein, Colijnstraat, Heemskerkstraat, Princenhage West, Rioolverbetering Ulvenhout en Valkenierslaan.

Bedragen x € 1.000

Riolering	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie klein en middelgroot onderhoud	5.653	5.817	5.914	6.169	6.514	6.769
Kapitaallasten Riolering	6.974	6.133	6.774	7.892	8.324	9.271
Dotatie egalisatievoorziening	474	-	-	-	-	1.847
Onttrekking egalisatievoorziening	-1.909	-922	-	-	-	-
Totaal exploitatie	11.192	11.028	12.687	14.061	14.838	17.886
Strategisch investeringsplan						
Gemeentelijk Plan Riolering en Stedelijk Water	10.091	13.000	14.500	16.500	18.500	20.500

BEHEER EN ONDERHOUD ACCOMMODATIES

Onderhoud

Voor het bouwkundig onderhoud van onze accommodaties gebruiken we de methodiek van conditieafhankelijk onderhoud (NEN 2767). We hanteren onderhoudsniveau 3 (redelijk) waarmee het waardebehoud en de continuïteit van de bedrijfsvoering worden geborgd. Minimaal 1 keer in de 5 jaar actualiseren we de meerjarige onderhoudsplannen per pand. Het uitvoeren van groot onderhoud wordt in voorkomende gevallen en waar mogelijk gelijktijdig uitgevoerd met investeringen om efficiëntie te behalen.

Voor het civiel- en cultuurtechnisch onderhoud van de buitensportcomplexen (exclusief de opstallen) werken we sober en doelmatig. We sluiten hierbij aan bij ons groenbeheer dat is gebaseerd op de wettelijk verplichte BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie) en IMGeo (Informatiemodel Geografie). Voor sportaccommodaties zijn de normeringen van NOC*NSF en overkoepelende sportbonden van toepassing. Deze zijn door Kiwa Isa Sport vastgelegd in het handboek voor sportaccommodaties.

Wet- en regelgeving

Het gemeentelijk vastgoed moet voldoen aan alle wettelijke verplichtingen. We letten op 5 aandachtsgebieden die een raakvlak hebben met veiligheid, namelijk elektra, legionellabeheersing, brandveiligheid, veilig werken op daken en toegankelijkheid. Ook het gedrag van de gebruiker of huurder speelt hierbij een voorname rol.

Elektra

We willen veilige gebouwgebonden installaties. Daarom inspecteren gecontracteerde aannemers de elektrotechnische (brand)veiligheid. Zij voeren ook het noodzakelijke herstel voor ons uit. Dit doen ze volgens de SCIOS-certificatieregelingen Scope 8, Scope 10 en Scope 12. De SCIOS Scope 8-keuring is gericht op de elektrische veiligheid. De SCIOS Scope 10-keuring beoordeelt het elektrotechnisch materieel op brandrisico. De SCIOS Scope 12-keuring is specifiek gericht op de brandveiligheid en de elektrische veiligheid van de zonnepanelen.

Legionellabeheersing

Waterinstallaties inspecteren en herstellen we volgens NEN 1006. Het Drinkwaterbesluit en de 'Regeling legionellapreventie in drinkwater en warm tapwater' noemen 2 soorten installaties, namelijk prioritaire en niet-prioritaire. De gemeente voert beheersmaatregelen uit voor de legionellapreventie. Dit is een contract waarin (prioritaire en niet-prioritaire) gebouwen zijn opgenomen. Concreet gaat het om de verplichte jaarlijkse legionellabeheersmaatregelen, het controleren van terugstroombeveiligingen en het controleren en registreren van koud watertemperaturen en boilertemperaturen.

Brandveiligheid

Brandveiligheid verdient continu aandacht. Tijdens het regulier onderhoud en beheer worden de gebouwen getoetst aan de eisen van brandveiligheid. De diverse installaties voor brandveiligheid worden jaarlijks onderhouden en gekeurd.

Veilig werken op daken

Op platte daken worden steeds meer installaties geplaatst die veilig onderhouden moeten kunnen worden. Wij zorgen ervoor als vastgoedeigenaar en opdrachtgever dat iedereen veilig kan werken op onze daken. De aanwezige dakveiligheidsvoorzieningen worden jaarlijks onderhouden.

Toegankelijkheid

Openbare gebouwen in eigendom van de gemeente moeten toegankelijk zijn voor elke inwoner. Volgens de 'Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte' moeten we naar gelang de behoefte en in redelijkheid doeltreffende aanpassingen uitvoeren. In 2025 is de nieuwe NEN-norm 9120 (Prestatie-eisen voor toegankelijkheid en bruikbaarheid van gebouwen) geïntroduceerd. In 2026 presenteren we de resultaten van de impactanalyse op de gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente Breda.

Duurzaamheid

Breda wil in 2044 een energieneutrale gemeente zijn. Voor ons maatschappelijk vastgoed hanteren we onze eigen klimaatdoelen om dit doel te bereiken. Daarnaast speelt landelijke wet- en regelgeving een steeds grotere rol bij het beheer van onze kapitaalgoederen.

Verduurzamen alléén is niet genoeg voor een toekomstbestendige vastgoedportefeuille. Voor een deel van onze gebouwen komt het einde van de technische en de economische levensduur in zicht. Door strategisch te kiezen tussen behouden, transformeren en vervangen, voorkomen we toekomstige desinvesteringen en werken we gericht aan een duurzame en toekomstbestendige vastgoedportefeuille.

Voor een groot deel van onze gebouwen kunnen we de doelen halen. Ook besparen we energie via rendabele investeringen en zetten we onderhoudsmiddelen in op de korte termijn. Voor accommodaties die in de verkoop staan of waarvan de toekomst onzeker is, investeren we alleen in duurzaamheid als dat verplicht is op basis van wet- en regelgeving.

Bedragen x € 1.000

Vastgoedbeheer	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie (klein onderhoud)	3.706	3.187	3.283	3.283	3.283	3.283
Kapitaallasten vastgoed	8.975	8.360	8.565	8.790	8.740	8.749
Dotatie onderhoudsvoorziening	5.644	8.075	8.242	8.242	8.242	8.242
Totaal exploitatie	18.325	19.622	20.090	20.315	20.265	20.274
Strategisch investeringsplan						
Vastgoedbeheer	6.311	3.925	3.310	2.300	1.700	1.600
Vastgoedbeheer, sportaccommodaties	69	963	5.150	4.500	3.500	3.500
Sporthof de Doelen Princenhage	24	198	585	2.487	22.199	
MFA Bavel	879	5.694	10.946	284		
Herhuisvesting uitvoeringslocaties	79	161	648	1.540	4.336	12.228
Bewaar erfgoed		350	350	200		
Laadcapaciteit		214	1.438	308	244	216
Verbouwing Speelhuuslaan		550	550			
Cultuurclusters Klavers Jansen		3.766	8.529	1.682	-	3.750
Voorziening groot onderhoud						
Vastgoedbeheer dotatie	5.644	8.075	8.242	8.242	8.242	8.242
Vastgoedbeheer onttrekking	5.516	6.246	10.000	11.237	10.361	10.962

Beleidskaders

- Nota Vastgoed (februari 2026)
- Robuuste aanpak verduurzaming van de Bredase vastgoedportefeuille
- Nota Sportaccommodaties en Financiën
- Nota Bewegingsruimte
- Team Breda Uitvoeringsprogramma 2017-2022

Kerncijfers

	Aantal m2 bvo	Aantal objecten
Beeldbepalend vastgoed	2.591	7
Begraven	15	1
Economie	3.571	1
Eigen huisvesting	69.440	38
Kunst en cultuur	26.111	12
Onderwijs en MFA's	28.007	8
Openbare orde en veiligheid	8.691	5
Overig beleid	5.959	1
Sport en recreatie	54.443	91
Welzijn en zorg	13.111	26
Wonen/opvanglocaties	6.651	9
	218.590	199

BEHEER EN ONDERHOUD VOERTUIGEN

Vanaf 2025 worden nieuwe voertuigen duurzaam aangeschaft tenzij harde operationele eisen dit niet toelaten. Ook in 2027 wordt de overgang naar een emissievrij wagenpark voortgezet. Daarbij blijft de vervangingsplanning leidend en wordt rekening gehouden met de benodigde laadinfrastructuur, technische beschikbaarheid en operationele inzetbaarheid.

De aanpak sluit aan bij de EU richtlijnen, de nationale Klimaatwet, klimaatdoelen van gemeente Breda en het convenant 'Duurzame voertuigen en brandstoffen in de reinigingsbranche'. Dit convenant is eind 2019 ondertekend. Deze kaders sturen op de inzet van emissievrije voertuigen richting 2030 voor zover dit technisch en operationeel haalbaar is.

Het gemeentelijke wagenpark bestaat in 2027 uit:

- 42 afvalinzamelwagens: 6 achterladers hoogbouw, 4 achterladers grofvuil, 25 achterladers mini/split, 2 waswagens en 5 kraan-/trechterwagens ondergronds
- 13 haakarm-kraanwagens
- 4 lichte vrachtwagens
- 5 zware aanhangwagens
- 198 bedrijfswagens: 12 veegmachines, 169 voertuigen, 17 landbouwvoertuigen
- 6 aanhangers
- 85 items voor de winterdienst
- 13 inhuur-vuilniswagens

De meeste voertuigen die we in 2027 aanschaffen, vervangen bestaande voertuigen. Hierdoor blijven de aantallen binnen deze categorieën grotendeels gelijk. Daarnaast worden er zo'n 3.400 andere items gebruikt.

Voor AVS schaffen we in 2027 18 nieuwe voertuigen aan waarvan het merendeel bestaande voertuigen vervangt. Het gaat onder andere om elektrische achterladers, kraan-/trechterwagens, haakwagens, een elektrische bakwagen, een elektrische haak-kraanwagen en een grofvuil-achterlader. Daarnaast zorgen één extra kraan-/trechterwagen voor ondergrondse containers en één extra bakwagen voor een beperkte uitbreiding van de zware gemeentelijk vloot. Van de 18 voertuigen zijn 16 voertuigen elektrisch.

Voor de lichte vloot zijn in 2026 36 voertuigen aangeschaft ter vervanging van bestaande afgeschreven voertuigen. Daarvan zijn 32 voertuigen elektrisch waardoor het duurzame aandeel binnen de gemeentelijke vloot is gestegen naar 26%. In 2027 schaffen we nog 48 voertuigen aan waaronder bestelbussen, bestelauto's en personenauto's.

Voor een beperkt aantal toepassingen wordt nog gekozen voor diesellootvoertuigen, omdat emissievrije alternatieven op dit moment nog niet voldoende toepasbaar zijn. Met de vervangingen wordt een deel van het verouderde wagenpark uitgefaseerd. Daarnaast neemt de betrouwbaarheid toe en wordt een bijdrage geleverd aan het terugdringen van uitstoot. De vervanging werkt ook door in de kosten van brandstof, inhuur voertuigen, schade en kapitaallasten. Benodigde laadinfrastructuur is gekoppeld aan de vervanging.

Onderhoud

Jaarlijks wordt een onderhoudsprogramma uitgevoerd op basis van de technische staat, leeftijd en inzet van de voertuigen. De onderhoudskosten nemen de afgelopen jaren toe. Dit kwam door uitgestelde vervanging, prijsstijgingen op onderhoud en onderdelen en de hoge inzet van oudere voertuigen.

De vervangingen in 2027 moeten deze onderhoudsdruk gedeeltelijk verlagen. Naar verwachting verschuift het onderhoud daardoor geleidelijk van correctief en storingsgericht naar meer planmatig en voorspelbaar onderhoud. Tijdige vervanging is hiermee niet alleen duurzaam, maar ook een beheersmaatregel op continuïteit.

Vervanging

De vervanging van voertuigen is vastgelegd in een meerjarig vervangingsplan. Daarbij wordt gestuurd op technische levensduur, onderhoudskosten en inzetbaarheid. Bij iedere vervanging wordt beoordeeld of een zero-emissievariant beschikbaar en passend is. Als dat nog niet mogelijk is, wordt tijdelijk gekozen voor conventionele aandrijving.

De vervangingsopgave in 2027 draagt bij aan een lagere gemiddelde leeftijd van het wagenpark, minder storingen en een betere inzetbaarheid van voertuigen.

Financiën

Het wagenpark vertegenwoordigt een ruime kapitaalwaarde van circa € 35 miljoen en kent een gemiddelde afschrijvingsperiode van circa 9 jaar. De geplande investeringen in 2027, vooral de aanschaf van elektrische voertuigen, leiden op korte termijn tot hogere kapitaallasten.

Op langere termijn verwachten we dat de onderhoudskosten afnemen en dat brandstofkosten deels verschuiven naar energiekosten. De vervangingen in 2027 zijn daarmee noodzakelijk om de kostenontwikkeling te stabiliseren en toe te werken naar een toekomstbestendig, duurzaam en betrouwbaar wagenpark.

Bedragen x € 1.000

Wagenpark	Realisatie 2025	Begroting 2026 na wijziging	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Exploitatie klein en middelgroot onderhoud	7.647	6.233	6.385	6.385	6.385	6.385
Kapitaallasten Voertuigen	2.426	2.044	2.556	2.556	2.587	2.587
Totaal exploitatie	10.073	8.277	8.942	8.941	8.973	8.973
Strategisch investeringsplan						
Wagenpark	2.636	13.487	11.705	5.046	10.677	5.880

Paragraaf Verbonden partijen

INLEIDING

Een verbonden partij is een rechtspersoon buiten onze eigen organisatie, waarin we een bestuurlijk en een financieel belang hebben. Het is één van de manieren waarop we onze taken uit (laten) voeren. Vrijwel alle gemeenschappelijke regelingen waar de gemeente aan deelneemt, zijn een verbonden partij, net als de nv's en bv's waarvan de gemeente aandeelhouder is.

Het besturen van verbonden partijen kan ingewikkeld zijn vanwege de bestuurlijke en klantrelatie die de gemeente met hen heeft. Bovendien zijn vaak meerdere partijen betrokken bij een verbonden partij. Hierdoor zijn wij niet de enige bestuurder en klant. We moeten onze bestuurlijke doelen en wensen afstemmen met de andere deelnemers. Hierdoor is de aansturing soms een uitdaging.

Toch biedt het werken met verbonden partijen vele voordelen, zoals schaalvergroting en een regionale aanpak van regionale kwesties. Sinds de begroting 2017 nemen we informatie over de verbonden partijen op bij het programma waaraan die partij bijdraagt. In deze paragraaf vindt u een totaaloverzicht van de verbonden partijen.

De gemeente neemt ook deel aan de gemeenschappelijke regelingen Beschermde wonen regio Breda, Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant. Dit zijn zogeheten centrumregelingen. Dit zijn geen aparte rechtspersonen en dus geen verbonden partijen.

VISIE EN BELEID

Een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) per 1 juli 2022 zorgt onder meer voor een betere positie voor gemeenteraadsleden, een meer actieve informatieplicht aan de gemeenteraad, een versterkte controlerende rol voor de gemeenteraad en een verankering van de burgerparticipatie.

Voor Midden- en West-Brabant is er een vernieuwde nota Verbonden Partijen opgesteld. Deze ligt in lijn met de Wgr en de aanbevelingen vanuit de evaluatie van de eerdere nota. Hierbij zijn de financiële beleidsregels voor de gemeenschappelijke regelingen zo veel mogelijk gelijk getrokken. Bij het actualiseren van de nota is natuurlijk rekening gehouden met de belangen van de gemeente Breda. Ook is specifiek aandacht besteed aan de verschillende soorten verbonden partijen. Het niveau waarop de gemeenteraden betrokken zijn, kan variëren en is afhankelijk van het type verbonden partij. Een verbonden partij die zich enkel richt op de bedrijfsvoering, heeft mogelijk een andere mate van betrokkenheid van de gemeenteraden dan een verbonden partij waarin beleid wordt voorbereid en (strategische) beleidskeuzes aan de orde zijn.

Financiële richtlijnen voor de begroting 2028 van de gemeenschappelijke regelingen

Voor de begroting 2028 geven we financiële richtlijnen mee aan iedere gemeenschappelijke regeling (GR):

- We verwachten van het bestuur van de GR dat zij een structureel sluitende meerjarenbegroting aanbiedt aan de deelnemers waarin 4 jaar vooruit wordt gekeken. De GR vermeldt duidelijk de uitgangspunten voor de begroting voor het komende jaar. Daarin neemt de GR ook een overzicht op met de bijdragen per deelnemer voor de komende 4 jaar.
- De begroting wordt opgesteld op basis van ongewijzigd beleid. Er worden dus geen nieuwe taken of uitbreidingen van bestaande taken in de begroting opgenomen, behalve als dit eerder door het algemeen bestuur is besloten.

- De begroting bevat een overzicht van het verloop van de reserves. Daarin is te zien wanneer de reserve wordt ingezet en voor welk bedrag per jaar. Hierin wordt ook het doel van de reserve omschreven. Wanneer een reserve 2 jaar of langer niet wordt ingezet, dan legt de GR de instandhouding of vrijval van deze reserve in de besluitvorming bij de ontwerpbegroting voor. Het uitgangspunt is dat deze reserve op dat moment vrijvalt. Wordt er niet besloten tot vrijval, dan geeft de GR in de ontwerpbegroting de planning en het doel van de uitgaven voor deze reserve opnieuw aan. Via de ontwerpbegroting worden de gemeenteraden in de gelegenheid gesteld om hierop een zienswijze in te dienen.
- De bijdrage van de deelnemende gemeenten aan de begroting voor het komende jaar stijgt maximaal met de geldende cao-indexering, overige cao-afspraken en de prijsontwikkeling uit de meest recente circulaire. Voor het opstellen van de kaderbrief en de begroting gebruikt de GR de meest recente circulaire voor de loon- en prijsindex. Hiervoor gebruiken we de meest recente ramingen, zoals die zijn opgenomen in het Centraal Economisch Plan van het Centraal Planbureau. Voor de loonontwikkeling wordt hierbij 'de index van de loonvoet sector overheid' gevolgd en voor de prijsontwikkeling 'de index van de netto materiële consumptie'. De GR specificeert in de kaderbrief en de begroting de verhouding lonen-prijzen in de exploitatiebegroting. De GR houdt een beperkte reserve aan voor het opvangen van afwijkingen tussen de indexeringen die in de begroting zijn opgenomen en de werkelijke cao-indexering, overige cao-afspraken en de werkelijke prijsontwikkeling. Zo kan de bedrijfsvoering in het lopende boekjaar worden voortgezet zonder dat hiervoor een beroep moet worden gedaan op de deelnemers en een zienswijzenprocedure moet worden gevolgd. Uiteraard wijzigt de deelnemersbijdrage ook wanneer er wijzigingen zijn in de kwantiteit van de dienstverlening die de deelnemers afnemen.
- Een besluit van het algemeen bestuur van een GR om een algemene reserve in te stellen, is goed gemotiveerd, onderbouwd en voorzien van bijbehorende spelregels. Op dit besluit wordt een zienswijzemogelijkheid geboden aan de deelnemende gemeenten bij de conceptbegroting (of een wijziging daarvan). De algemene reserve wordt aangevuld tot de maximale hoogte, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur. Voor het bepalen van de omvang van de (beperkte) algemene reserve kan het algemeen bestuur een advies vragen aan de accountant, maar deze reserve bedraagt nooit meer dan 8% van de totale lasten in de begroting. Het uitgangspunt is en blijft dat de weerstandscapaciteit bij de deelnemers wordt aangehouden.
- Een positief jaarrekeningresultaat wordt uitgekeerd aan de deelnemers. De GR kan hier alleen van afwijken door een duidelijk en gemotiveerd voorstel voor resultaatbestemming voor te leggen aan het algemeen bestuur. Hierover neemt het algemeen bestuur een besluit.
- In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing beschrijft de GR de risico's met de meeste impact en de getroffen beheersmaatregelen. Ook geeft de GR inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit.

Aanvullende financiële richtlijn

Gezien de huidige bezuinigingsopgave van gemeenten verzoeken wij gemeenschappelijke regelingen ook in de kadernota en begroting 2028 aan te geven hoe zij kunnen bijdragen aan deze opgave. Denk hierbij aan het verlagen van de deelnemersbijdrage, het gelijk houden van de bijdrage ten opzichte van 2027 of het beperken van eventuele stijgingen.

De Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV) heeft een afwijkende financiering, omdat zij wordt betaald vanuit de ziektekostenverzekeringen. Daarom gelden bovenstaande richtlijnen niet voor hen.

DE VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam verbonden partijen	Soort verbonden partij	Verbonden partij	Bijdrage aan Breda	Bijdrage van Breda
GR GGD West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda	-	9.465
GR Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda	-	-
GR programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten	Gemeenschappelijke regeling	Vitaal en Sociaal Breda	-	1.339
BV Neovita	Vennootschappen en coöperaties	Vitaal en Sociaal Breda	-	-

Bedragen x € 1.000

NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM)	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda	-	-
BV REWIN West-Brabant	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda	-	-
NV Chassétheater beheer	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda	-	-
NV Stadsherstel Breda	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda	-	-
BV BrabantRing	Vennootschappen en coöperaties	Ondernemend Breda	-	-
Belgisch Nederlands Grensoverleg	Overige verbonden partijen	Ondernemend Breda	-	-
GR Regio West Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda	-	5.038
GR Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda	-	244
GR Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda	-	2.903
GR Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Basis op Orde in Breda	-	14.565
Midwaste	Vennootschappen en coöperaties	Basis op Orde in Breda	-	-
Zorg-en Veiligheidshuis Breda	Overige verbonden partijen	Basis op Orde in Breda	-	-
GR Belastingssamenwerking West-Brabant	Gemeenschappelijke regeling	Organisatie en financiën in Breda	-	3.925
NV Enexis Holding (inclusief overige NV's/BV's) (belang 0,016%)	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda	-	5
NV Brabant Water	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda	-	-
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)	Vennootschappen en coöperaties	Organisatie en financiën in Breda	-	646

De belangrijkste beleidsontwikkelingen en risico's bij de verbonden partijen zijn hier opgenomen.

GR GGD WEST-BRABANT

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website GGD West-Brabant:	GGD West-Brabant
Verantwoordelijk bestuurder:	Anja den Braber
Bestuurlijk vervanger:	Carlo Post
Belang Breda in verbonden partij in %:	30,31%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

GGD West-Brabant voert de Wet publieke gezondheid (Wpg) uit namens de 16 gemeenten in de regio West-Brabant. De GGD zet in op preventie, gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering van alle inwoners van de regio West-Brabant en ondersteunt gemeenten met kennis, monitoring en advies. Dit zijn de hoofdtaken van de GGD:

1. Infectieziektebestrijding
2. Medische milieukunde
3. Jeugdgezondheidszorg (JGZ)
4. Hygiënezorg
5. Beleidsadvisering
6. Gezondheidsbevordering
7. Epidemiologie

Naast de uitvoering van wettelijke taken draagt de GGD ook bij aanvullende regionale en lokale gezondheidsopgaven.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De GGD heeft een nieuw beleidsplan opgesteld voor de periode 2027-2030 samen met inwoners, bestuurders en input van landelijke rapporten. Dit is een nadere invulling van de toekomstvisie 2023-2033 'Wij maken samen gezond gewoon'. Het jaar 2027 is het eerste uitvoeringsjaar van dit beleidsplan. De doelen in de beleidsbegroting 2027 bouwen voort op de ingezette koers van de toekomstvisie en zijn gebaseerd op thema's van de toekomstvisie en het nieuwe beleidsplan.

De focus ligt op het vergroten van de impact op kansrijk opgroeien, gezonde leefomgeving en mentale veerkracht. De GGD zet daarbij in op het terugdringen van gezondheidsverschillen, het versterken van preventie en het vergroten van de weerbaarheid van inwoners. Tevens is het keren van de dalende vaccinatiegraad en verhogen van de vaccinatiebereidheid een belangrijke beleidsopgave, waarbij de GGD inzet op een doelgroepgerichte en wijkgerichte aanpak. Daarnaast levert de GGD een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) en wordt uitvoering gegeven aan de bestuurlijke besluitvorming rondom het traject Samen Sterker met GGD Hart voor Brabant. Daarbij blijft aandacht bestaan voor het versterken van de verbinding tussen regionale inzet en lokale context.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De belangrijkste risico's voor de GGD liggen bij de onzekerheid over tijdelijke subsidies en specifieke uitkeringen waarmee een deel van de structurele activiteiten worden bekostigd, de aanhoudende arbeidsmarktkrapte voor specialistische functies waardoor vacatures langer opstaan en externe inhuur noodzakelijk blijft, de extra inzet die nodig is voor het traject Samen Sterker en de toenemende risico's op datalekken en cyberaanvallen door de toenemende digitalisering.

Om deze risico's te beperken zoekt de GGD actief naar alternatieve financieringsbronnen, stuurt zij op strategische personeelsplanning en beperking van externe inhuur, bewaakt zij de personele inzet binnen het traject Samen Sterker en investeert zij in informatiebeveiliging en privacybescherming.

Deze ontwikkelingen hebben bijgedragen aan een daling van het geprognosticeerde weerstandsvermogen naar 82%, onder de bestuurlijke streefwaarde van 100%. Hierdoor kan de GGD niet alle geïnventariseerde risico's volledig vanuit de beschikbare weerstandscapaciteit opvangen

Beleidsmatige richtlijnen voor de begroting 2028

- **Uitvoering meerjarenbeleidsplan**
Wij verwachten dat de GGD West-Brabant in de kadernota en Beleidsbegroting 2028 duidelijk weergeeft met welke concrete plannen en activiteiten invulling wordt gegeven aan het meerjarenbeleidsplan 2027-2030 en aan de gezamenlijke regionale en lokale gezondheidsopgaven. Daarbij maakt de GGD inzichtelijk welke resultaten in 2028 worden beoogd en hoe deze bijdragen aan de ambities uit de gezamenlijke toekomstvisie 'Wij maken samen gezond gewoon'.
- **Inzicht in producten, prestaties en kosten**
Wij verwachten van de GGD dat zij in de kadernota en Beleidsbegroting 2028 transparant inzicht geeft in: het producten- en dienstenaanbod, de kosten per product of productgroep, het onderscheid tussen wettelijke, plus- en andere aanvullende taken, en de afname van producten en diensten door de deelnemende gemeenten.
- **Monitoring van resultaten en maatschappelijke effecten**
Wij verwachten dat de GGD de voortgang en resultaten van de activiteiten inzichtelijk maakt met behulp van duidelijke en meetbare indicatoren. Daarbij wordt gerapporteerd over uitgevoerde activiteiten en geleverde producten, en met betrekking tot onze inwoners ook over het bereik, de resultaten en de maatschappelijke effecten daarvan. De indicatoren dienen aan te sluiten bij het meerjarenbeleidsplan en moeten deelnemende gemeenten in staat stellen om de voortgang te volgen en tijdig bij te sturen.
- **Samen Sterker**
Wij verwachten dat de GGD in de kadernota en Beleidsbegroting 2028 inzichtelijk maakt welke maatschappelijke, inhoudelijke, organisatorische en financiële resultaten met deze samenwerking worden nagestreefd en wat de gevolgen hiervan zijn voor de dienstverlening en de bijdragen van de deelnemende gemeenten. Daarbij dient aandacht te zijn voor de lokale nabijheid van de GGD, de kwaliteit en continuïteit van de dienstverlening, de kosten van de samenwerking en de zeggenschap van de deelnemende gemeenten. Voorstellen die betrekking hebben op de samenwerking tussen de GGD West-Brabant en de GGD Hart voor Brabant dienen op een eenduidige wijze, met eenzelfde informatiepositie en gelijklopende beslispunten aan beide algemeen besturen te worden voorgelegd.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
--	-------------------	----------------	----------------

Financiële informatie:

Financiële bijdrage	8.662	9.066	9.465
Eigen vermogen	8.995	6.035	7.354
Vreemd vermogen	14.561	20.178	14.167
Resultaat voor bestemming	1.071	0	0
Ratio weerstandsvermogen	0,82	1,0	0,8
Netto schuldquote in %	-6,0	-2,0	-8,0
Solvabiliteit in %	38,0	23,0	34,0

GR REGIONALE AMBULANCEVOORZIENING BRABANT MIDDEN-WEST-NOORD (RAV)

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leven
Website Regionale	Regionale Ambulancevoorziening
Ambulancevoorziening:	Anja den Braber
Verantwoordelijk bestuurder:	Carlo Post
Bestuurlijk vervanger:	2,4%
Belang Breda in verbonden partij in %:	Gemeenschappelijke regeling
Soort verbonden partij:	

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Dankzij de Regionale Ambulancevoorziening (RAV) zijn Bredanaars verzekerd van kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg. De RAV verzorgt spoedeisende en niet-spoedeisende ambulancezorg, meldkamerzorg en een bijdrage aan de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crises. Daarnaast ontwikkelt de RAV zich steeds meer tot een netwerkpartner die inzet op zorgcoördinatie, triage en passende zorg op de juiste plaats. Hierover zijn prestatieafspraken gemaakt met de zorgverzekeraar en de RAV. De ambulancezorg wordt gefinancierd door zorgverzekeraars. De gemeente levert geen financiële bijdrage aan de GR RAV.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De RAV werkt in 2027 verder aan de uitvoering van het meerjarenbeleidsplan 2026-2029 'Vooraan in crisis, naast je in zorg', waarbij de patiënt centraal staat en de juiste zorg op het juiste moment, op de juiste plaats en door de juiste hulpverlener wordt geleverd.

Belangrijke ontwikkelingen zijn de toenemende vraag naar acute zorg, arbeidsmarktkrapte en de verdere ontwikkeling van zorgcoördinatie en passende zorg op de juiste plek. Daarnaast wordt de nieuwe urgentie-indeling in 2027 volledig ingevoerd en zet de RAV in op verlengde triage en functiedifferentiatie van ambulancezorg. De RAV zet in op samenwerking binnen het acute zorgnetwerk, het tegengaan van personeelstekorten en innovatie. Ook investeert RAV in verduurzaming van de organisatie, waaronder nieuwe (duurzame) huisvesting en de verdere elektrificatie van het wagenpark.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Voor de gemeente zijn er geen directe financiële risico's. De belangrijkste risico's voor de RAV hangen samen met de groeiende zorgvraag, arbeidsmarktkrapte en de druk op de acute zorgketen. Deze ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor de personeelsbezetting en paraatheid van ambulancezorg. Daarnaast blijft de organisatie afhankelijk van betrouwbare digitale systemen en vraagt informatiebeveiliging blijvend aandacht. De RAV zet in op zorgcoördinatie, innovatie, goed werkgeverschap en informatiebeveiliging om deze risico's te beheersen.

Inhoudelijke richtlijnen voor de begroting 2028

- De komende jaren staat de RAV voor forse uitdagingen door personeelstekorten, technologische en organisatorische veranderingen (AI, geavanceerde medische apparatuur) en de groeiende zorgvraag (vergrijzing, toename psychosociale problematiek). Dat vraagt grote inspanningen van de RAV. In haar begroting 2028 geeft de RAV aan hoe zij werkt aan duurzame en toekomstbestendige ambulancezorg die inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen en die zonder gemeentelijke bijdragen wordt aangeboden.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	0	0
Eigen vermogen	17.073	15.887	17.474
Vreemd vermogen	20.841	27.020	31.560

Financiële informatie:

Resultaat voor bestemming	1.093	0	0
Weerstandvermogen	22.378	0	0
Netto schuldquote in %	15,7	2,1	18,6
Solvabiliteit in %	45,0	34,0	35,6

GR PROGRAMMA SCHOOLVERZUIM EN VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN

Vitaal en Sociaal Breda	Opgroeien
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	45,7%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De gemeenschappelijke regeling Programma Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten is beter bekend onder de naam Regionaal Bureau Leren West-Brabant (RBL). In de regio werken we samen met 14 gemeenten aan het voorkomen en terugdringen van schoolverzuim en schooluitval. Hiermee krijgt iedere jongere de kans om op basis van eigen kwaliteiten zich te ontwikkelen naar de voor hen hoogst haalbare startpositie in de maatschappij.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Vanaf 2026 zorgen nieuwe en gewijzigde wettelijke taken, waaronder de wet Van School Naar Duurzaam Werk, voor een uitbreiding van de werkzaamheden van leerplicht en doorstroomcoaches. Daarnaast nemen het aantal casussen, de complexiteit van de problematiek en de kwaliteitseisen aan de uitvoering toe. Ook de Hervormingsagenda Jeugd en de wet Terugdringen Schoolverzuim vragen om meer samenwerking, vroegsignalering en preventieve inzet. Om aan de wettelijke verplichtingen te blijven voldoen, is structureel extra capaciteit en scholing nodig.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De deelnemende gemeenten staan financieel garant voor de uitvoerende (werk)organisatie RBL. De gemeente Breda heeft een verantwoordelijkheid voor een aanzienlijk aandeel in de begroting van 30% voor taken op niveau 1 (administratieve deel) en voor 60% voor taken op niveau 2 (uitvoering Leerplicht en Doorstroompunt).

De belangrijkste risico's zijn de wijzigingen in de landelijke financiering en wetgeving van Leerplicht en Doorstroompunt. Hierdoor wijzigen de financieringsstromen, verantwoordingsvereisten en doelgroepen. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Ontvlechting van de financiering: vanaf 2026 worden Leerplicht en het Doorstroompunt afzonderlijk gefinancierd. Leerplicht wordt bekostigd via gemeentelijke bijdragen. Het Doorstroompunt wordt gefinancierd via de specifieke uitkering (SPUK) Doorstroompunt die aan centrumgemeente Breda wordt verstrekt. Door de uitbreiding van de doelgroep naar jongeren tot 27 jaar is deze bijdrage verhoogd.
- Overgangsjaar 2026: in 2026 worden tijdelijk middelen van het Doorstroompunt ingezet voor overgangstaken binnen Leerplicht. Vanaf 2027 is de ontvlechting volledig doorgevoerd.
- Capaciteitsuitbreiding vanaf 2027: voor de uitvoering van de wettelijke taken binnen Leerplicht en het Doorstroompunt is structureel extra capaciteit nodig. De uitbreiding voor het Doorstroompunt wordt gedekt vanuit de SPUK-middelen. Voor Leerplicht is in 2027 dekking binnen de huidige begroting.

Inhoudelijke richtlijnen voor de begroting 2028

Deze zijn nog niet bekend.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	1.289	1.386	1.339
Eigen vermogen		0	0
Vreemd vermogen	1.560	2.089	1.568
Resultaat voor bestemming	192	0	0

Financiële informatie:

Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar

BV NEOVITA

Vitaal en Sociaal Breda	Thema Leren, ontwikkelen en werken
Verantwoordelijk bestuurder:	Marike de Nobel
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Neovita BV is mede opgericht voor de begeleidings- en re-integratietaken die niet (goed) in het publieke domein passen. De gemeente Breda neemt de uitvoerende en administratieve taken voor haar rekening.

Bijzondere ontwikkelingen bij de verbonden partij

Neovita heeft medewerkers in dienst uit de doelgroep van de Participatiewet. Zij worden gedetacheerd binnen de gemeentelijke organisatie en bij andere werkgevers. Neovita belast de loonkosten door en ontvangt van de gemeente Breda een vaste procentuele bijdrage op de loonsom.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Omdat Neovita een vast percentage op de loonsom ontvangt, is er nauwelijks sprake van risico's. Voor het risico van hogere loonkosten door een nieuwe cao voor de doelgroep (Aan de Slag) is al eerder een voorziening gevormd. Deze is onderdeel van de doorbelaste loonkosten en komt niet ten laste van het resultaat van Neovita.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	0	0	0
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van Neovita B.V. is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

NV BREDASE INVESTERINGSMAATSCHAPPIJ (NV BRIM)

Ondernemend Breda	Stimuleren economische ontwikkeling
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Als zelfstandige uitvoeringsorganisatie van de gemeente Breda was NV BrIM (NV Bredase Investeringsmaatschappij) meer dan 50 jaar verantwoordelijk voor de uitgifte van Bredase bedrijventerreinen. Naast de verkoop en heruitgifte van bedrijventerreinkavels waren acquisitie, promotie en relatiebeheer haar belangrijkste taken. In 2016 is besloten om deze taak over te dragen aan het gemeentelijk grondbedrijf en de BrIM te ontmantelen. Sinds die tijd is er gewerkt aan het opschonen van de balans van de NV. Vanwege een aantal langlopende verplichtingen heeft dit pas onlangs geleid tot een min of meer 'schone' NV. Momenteel wordt bezien of eventuele instandhouding van de NV structuur van meerwaarde kan zijn voor de ontwikkelingen in het Innovatiedistrict Breda.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

In 2016 besloot de gemeenteraad om het stimuleren van economische ontwikkelingen over te dragen aan het gemeentelijk grondbedrijf en de BrIM te ontmantelen. Sinds die tijd is gewerkt aan het opschonen van de balans van de NV. Door een aantal langlopende verplichtingen heeft dit pas onlangs geleid tot een min of meer 'schone' NV. Voor de resterende reserves geldt het volgende:

- Een bedrag van € 1 miljoen wordt ingezet als cofinanciering voor 8 projecten van de regiodeal West- en Midden-Brabant. De gemeente Breda gaf hiervoor bij de toekenning van de regiodeal in 2018 een garantstelling af. Inmiddels is de termijn voor de regiodeal afgelopen en wordt door de gemeente Tilburg de eindbalans opgemaakt. Dit heeft geresulteerd in een restitutie van € 0,360 miljoen.
- Het restantbedrag van circa € 1,56 miljoen wordt, zoals afgesproken in het bestuursakkoord 2022-2026, ingezet voor de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen. Voor de inzet van deze middelen moet een bestedingsvoorstel worden opgesteld.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Er zijn geen belangrijke risico's te melden.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	0	0	0
Eigen vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van NV Bredase Investeringsmaatschappij (NV BrIM) is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

BV REWIN WEST-BRABANT

Ondernemend Breda	Stimuleren economische ontwikkeling
Website BV Rewin West-Brabant:	Rewin
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Arjen van Drunen
Belang Breda in verbonden partij in %:	10,3%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Het doel van REWIN is het bevorderen van de werkgelegenheid en het versterken van de economische structuur van de regio West-Brabant. De 16 West-Brabantse gemeenten zijn aandeelhouders van de BV REWIN West-Brabant. Met samenhangende programma's werkt REWIN aan een toekomstbestendige economie. Vanaf 2027 bepaalt de nieuwe economische agenda van de Economic Board West-Brabant hiervoor de richting. Dat doen zij in samenwerking met kennisinstellingen, het onderwijs, overheden en bedrijven.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

REWIN wordt inhoudelijk aangestuurd door de Economic Board West-Brabant. De Board zet de inhoudelijke lijnen uit, ziet toe op de uitvoering en de resultaten en profileert de regio op een hoger schaalniveau. Het jaar 2027 is het laatste jaar van de huidige subsidieovereenkomst. De subsidierelatie krijgt vanaf 2028 een andere vorm in verband met de ontwikkelingen in de economische samenwerkingsstructuur. Belangrijke inhoudelijke thema's in regionaal verband voor Breda zijn regionale innovatie-ecosystemen (met focusclusters Robotics & AI en Games & Creative Tech), startup & scale-up en innovatief MKB.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De ambities komen op onderdelen misschien niet uit doordat de zienswijzen van de gemeenten in de regio West-Brabant uiteenlopen. Omdat de economische taken van RWB vervallen, vraagt afstemming over en samenwerking met de gemeenten extra aandacht.
- Er is steeds meer vraag naar cofinanciering bij subsidieoproepen vanuit het Rijk en de EU. De regio West-Brabant heeft geen cofinancieringsfonds. Hierdoor kost het veel tijd en inspanning om op korte termijn alsnog geld beschikbaar te hebben voor onverwachte kansrijke projecten.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	0 -		0
Eigen vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van NV Werkgelegenheidsinstituut West-Brabant (REWIN) is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

NV CHASSÉ THEATER BEHEER

Ondernemend Breda	Dynamische stad
Website Chassé:	Chassé Theater
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	100%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Het Chassé Theater is een maatschappelijke instelling die met film en podiumkunsten wil bijdragen aan het geluk van alle inwoners van Breda. Theater en film laten ons genieten, reiken ons nieuwe inzichten aan over de zin van het leven en appelleren aan onze relatie tot de ander. De gezamenlijk beleefde (film)theaterervaring nodigt uit tot dialoog en maakt het mogelijk om als mens en als gemeenschap te groeien.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Het Chassé Theater zit na de coronapandemie weer in een stijgende lijn. De bezoekersaantallen zijn aanmerkelijk gestegen en het publiek heeft zijn weg naar het theater en de cinema weer gevonden. Hoewel de inkomsten uit de horeca nog achterblijven, kan weer voorzichtig gesproken worden van een gunstige exploitatie.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De coronacrisis, de kostencrisis en de energiecrisis hebben het Chassé Theater voor grote uitdagingen gesteld. Daarbovenop komen er in de nabije toekomst kosten voor het onderhoud van het pand en de installaties. Het bijna 30 jaar oude gebouw is op een aantal punten toe aan omvangrijke vervangingen en investeringen. Samen met het theater wordt aan een plan voor de kortere en langere termijn gewerkt.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	0 -		0
Eigen vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van Chassetheater Beheer N.V. is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

NV STADSHERSTEL BREDA

Ondernemend Breda	Thema Dynamische stad
Website Stadsherstel:	Stadsherstel Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Marike de Nobel
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd

Belang Breda in verbonden partij in %:	13,05%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

NV Stadsherstel Breda verwerft, ontwikkelt en exploiteert monumentale objecten binnen de gemeente Breda. Hiermee dragen zij bij aan ons erfgoedbeleid.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Er zijn geen bijzondere ontwikkelingen te melden.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Op dit moment is stadsherstel volop in overleg met nieuwe huurders om samen nieuwe planvorming op te stellen voor het uitbreiden van het gebruik binnen het huidige Klapkot. De koppeling van het Klapkot aan café De Huiskamer wordt voor nu uitgesteld.
- Stadsherstel is in overleg met de eigenaar van het rijksmonumentale tankstation aan de Teteringsedijk over de rol van Stadsherstel in de restauratie en herbestemming.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	0	0	0
Eigen vermogen	3.345	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	5.928	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	182	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van N.V. Breda Stadsherstel is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

BV BRABANTRING

Ondernemend Breda	Stimuleren economische ontwikkeling
Website BrabantRing:	BrabantRing
Verantwoordelijk bestuurder:	Carla Kranenburg-van Eerd
Bestuurlijk vervanger:	Marieke de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	5,2%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De netto verwervingskosten van onze aandelen in BrabantRing B.V. waren in 2023 eenmalig € 120.000. De bijbehorende kapitaallasten worden gedekt uit het budget Digitalisering.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Op 8 augustus 2023 heeft de gemeente Breda een belang van 5,2% genomen in BrabantRing B.V.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

BrabantRing B.V. is een samenwerking tussen de provincie, een aantal gemeenten en de private partij BRE EFX. De samenwerkingsafspraken zijn afgerond en BrabantRing maakt een nieuw businessplan. Verder wordt de rvc weer op volle sterkte gebracht.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	Nvt	Nvt
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Nvt	Nvt
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Nvt	Nvt
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Nvt	Nvt

Financiële informatie:

Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Nvt	Nvt
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Nvt	Nvt
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Nvt	Nvt

* Op 8 augustus 2023 belang verworven

BELGISCH NEDERLANDS GRENDOVERLEG

Basis op Orde in Breda	Bestuur van Breda
Website Benego:	BENEGO
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	4,54%
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partij

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

In totaal 22 grensgemeenten in de provincies Antwerpen en Noord-Brabant vormen samen het Belgisch-Nederlands Grensoverleg (BENEGO).

Het samenwerkingsverband werd opgericht in 1968 als een informele associatie van een 11-tal gemeenten. In 1986 werd het samenwerkingsverband geformaliseerd tot een internationale rechtspersoon. BENEGO is juridisch een BGTS (Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking). In 2025 zijn de statuten van het samenwerkingsverband aangepast, passend bij de huidige praktijk en wordt de samenwerking als Euregio aangeduid.

Het doel is het bevorderen van grensoverschrijdend bestuurlijk overleg en grensoverschrijdende samenwerking en het behartigen van de gemeenschappelijke belangen. Om zo bedreigingen te keren én kansen te pakken in samenwerking met alle instanties die daarbij kunnen helpen. Met als ambitie welzijn en de welvaart in het Belgisch-Nederlands grensgebied te vergroten door samenwerking tussen grensgemeenten te faciliteren.

De landsgrens die met het Verdrag van Schengen vrijwel onzichtbaar is geworden, vormt in de praktijk vaak nog een obstakel als het gaat om thema's als klimaatverandering, grensarbeid, bestrijding van criminaliteit, milieubescherming en waterbeheersing, rampenpreventie, ambulancevervoer en openbaar vervoer. Daarnaast worden kansen die de nabijheid van het buurland biedt over en weer nog onvoldoende benut.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De afgelopen bestuursperiode is BENEGO verder geprofessionaliseerd. De bekostiging en statuten zijn passend gemaakt met de activiteiten. De samenwerking wordt op enkele thema's, zoals veiligheid verdiept. Daarnaast wil BENEGO het bestuurlijke netwerk versterken door gemeenten in het grensgebied die nog geen lid zijn actief uit te nodigen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Voor de continuïteit van het grensgemeenten-netwerk is bestuurlijk draagvlak essentieel.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar *	3.616	
Eigen vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van Belgisch Nederlands Grensoverleg is geen begroting opgesteld en beschikbaar gesteld

GR REGIO WEST-BRABANT

Basis op Orde in Breda	Bestuur van Breda
Website RWB	RWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Joek van Pul
Belang Breda in verbonden partij in %:	26,04%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

16 gemeenten in West-Brabant werken gezamenlijk aan regionale (dienstverlenende) taken. RWB ontwikkelt zich op dit moment door naar een RWB Nieuwe Stijl. De nieuwe gemeenschappelijke regeling RWB bestaat uit bedrijfsmatige en dienstverlenende taken (mobiliteitscentrum, kleinschalig collectief vervoer, regioarcheologie).

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De regiopanalen zijn de afgelopen periode verschoven om onder andere te komen tot betere sturing en meer passende inhoud bij Breda. In de voorgaande periode werd een actieprogramma vastgesteld met een aangescherpte focus. Bepaalde onderwerpen passen daar niet meer bij, zoals mobiliteit, ruimtelijke ontwikkeling en economie. Deze werkgebieden zijn een logisch onderdeel van de verstedelijkingsopgaven in de stedelijke regio's Breda-Tilburg en Regio De Baronie en sluiten het beste aan op de schaal van de Daily Urban Systems. Concreet houdt dit in dat taken zijn overgegaan naar de (stedelijke) regio en REWIN B.V. De aangepaste koers van RWB betekent dat er een dienstverleningsorganisatie achterblijft, een zogeheten 'Shared Services'. Binnen de bestuurlijke begeleidingsgroep wordt hiervoor naar de meest optimale organisatievorm gewerkt en voorgelegd aan het algemeen bestuur.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- RWB is voor een gedeelte van de taken 'opgeknippt'. Deze taken worden belegd bij SRBT, REWIN B.V. en Regio de Baronie of niet meer uitgevoerd. Zolang de GR RWB niet is aangepast, kan dit juridische consequenties met zich meebrengen.
- De huidige GR-vorm is wellicht onvoldoende passend bij de taken die achterblijven binnen de 'Shared Services'.

Specifieke financiële richtlijn voor de begroting 2028

Bij de uitvoeringsgerichte taak 'kleinschalig collectief vervoer' geldt een aangepaste vervoersprijs per eenheid op basis van de branchegerichte NEA-index. Verder worden de vervoerslasten begroot aan de hand van het verwachte gebruik van de vervoersvoorziening. De doorbelasting van kosten aan gemeenten en de provincie vindt plaats op basis van realisatie.

Inhoudelijke richtlijnen voor de begroting 2028

In de begroting 2027 wordt aangegeven:

- welke resultaten uit het actieprogramma 2024-2028 in 2027 worden behaald en welke doelen voor 2028 zijn gepland
- wat de financiële en personele inzet van RWB hierbij is en welke aanvullende middelen (capaciteit en financiën) er worden gevraagd van de gemeenten
- hoe de samenwerking met de stedelijke regio's en REWIN wordt ingericht

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	4.740	5.485	5.038
Eigen vermogen	1.643	916	1506
Vreemd vermogen	9.270	6.535	8.067
Resultaat voor bestemming	579	0	0
Ratio weerstandsvermogen	0,70	0,5	0,6
Netto schuldquote in %	0,06	-3,0	-5,5
Solvabiliteit in %	15,0	12,0	15,0

GR NAZORG GESLOTEN STORTPLAATSEN BAVEL-DORST EN ZEVENBERGEN

Basis op Orde in Breda	Beheer van de openbare ruimte
Verantwoordelijk bestuurder:	Joek van Pul
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	39,84%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Deze GR omvat de blijvende nazorgverplichtingen van 10 deelnemende gemeenten voor de stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen. De regionale stortplaats Zevenbergen valt onder de Wet milieubeheer. De GR is eigenaar van de gronden en is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de locatie. Dit wordt door Attero uitgevoerd. Hiervoor is een pre-nazorgovereenkomst afgesloten. Op basis van de hoeveelheden gestort afval is daarnaast vastgelegd dat de GR voor 80,7% en Attero voor 19,3% bijdraagt aan de (pre)nazorgkosten. De afvalstoffenberging Bavel-Dorst valt onder de Omgevingswet. Eigenaar en exploitant is Sweco Nederland B.V. Sinds 2002 is het nazorgplan onderdeel van de vergunning en is het nazorgfonds overgedragen aan de GR.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Nadere uitvoering van de financiële afwikkeling van de provinciale naheffing voor stortplaats Zevenbergen en verdere voorbereiding op overdracht van de locatie aan de provincie Noord-Brabant. Daarnaast volgt de GR ontwikkelingen in landelijke regelgeving rondom stortplaatsen en nazorg en worden bij eventuele wijzigingen van deze regelgeving mogelijkheden verkend en/of onderzocht voor de locatie Zevenbergen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het belangrijkste risico binnen de GR NGS betreft de geplande overdracht van stortplaats Zevenbergen aan de provincie Noord-Brabant. De provincie houdt vast aan overdracht in 2030, terwijl de GR eerder uitgang van een later overdrachtsmoment. Hierdoor is een aanzienlijke voorlopige naheffingsaanslag opgelegd. Breda heeft gekozen voor het voldoen van de aanslag in één keer. De in de Bredase begroting opgenomen risicopositie is hiermee grotendeels komen te vervallen. In de aanloop naar de daadwerkelijke overdracht per 2030 zal een actualisatie van het nazorgplan plaatsvinden en het doelvermogen. En daarmee de definitieve afrekening.

Voor Bavel-Dorst zijn de risico's beperkter doordat recente onderzoeken wijzen op een langere levensduur van de voorzieningen en een stabiel financieel perspectief.

Lopende risico's:

- een herziening van het juridisch kader door het Rijk
- Meer regie door het Rijk. Dit leidt mogelijk tot een gezamenlijk landelijk beleggingsfonds en het aanhouden van een rekenrentemethodiek die is gebaseerd op historisch gerealiseerde rendementen.
- de definitieve afrekening bij de overdracht van de stortplaats Zevenbergen aan de provincie

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	57	264	244
Eigen vermogen	1.264	1.530	508
Vreemd vermogen	24.839	177	18.663
Resultaat voor bestemming	255	0	0
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Nvt	Nvt
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Nvt	Nvt
Solvabiliteit in %	4,8	Nvt	Nvt

GR OMGEVINGSDIENST MIDDEN- EN WEST-BRABANT

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website OMWB	OMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel

Belang Breda in verbonden partij in %:	6,4%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB) werkt vanuit het omgevingsrecht aan een schone, duurzame en veilige leefomgeving. Dit gebeurt in opdracht van de provincie Noord-Brabant en de 25 gemeenten in Midden- en West-Brabant en in samenwerking met (keten)partners.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Het overgrote deel van het werk bestaat uit de reguliere vergunningverlening, het toezicht, de handhaving en de advisering over inhoudelijke onderwerpen, zoals jaarlijks vastgelegd in het werkprogramma. Milieuwetten zijn divers en complex. Eén daarvan is de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het doel van deze richtlijn is de kwaliteit van het oppervlaktewater vóór 2027 aanzienlijk te verbeteren in samenwerking met het waterschap. Daarbij is het van belang dat de verbeterde waterkwaliteit in 2027 en de jaren daarna in stand blijft of verder wordt verbeterd.

Met de komst van een nieuw kabinet is de verwachting dat klimaat-, energie-, en milieuonderwerpen weer op de landelijke politieke agenda staan. Het is nog onduidelijk wat hiervan de impact is. Mogelijk leidt dit tot extra VTHKA-taken (Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving, Kwaliteit- en Advies taken) of verschuiving in prioriteiten.

De aanbesteding voor een geodatabase en GIS-viewer is afgerond. Momenteel is de OMWB aan de slag met de implementatie van de nieuwe software en het opzetten van het GIS/GEO-team. Hiermee krijgt de OMWB nieuwe mogelijkheden om actuele data over de leefomgeving actief beschikbaar te stellen aan collega's, deelnemers en andere ketenpartners via digitale kaarten. Daarnaast kan de OMWB daarmee verschillende datasets in kaartlagen combineren en complexere analyses maken. Verder wordt GIS/GEO ingezet om dossiers inzichtelijk te maken voor de deelnemers.

Binnen de regio Midden- en West-Brabant hanteren we de Midden West-Brabant-norm voor de financiering van de taken. Door de komst van de Omgevingswet en het Gemeentelijk Uitvoeringskader (GUK) en daarmee wijziging van de werkzaamheden, moet deze norm worden herzien. Tegelijkertijd is er een landelijk financieringsmodel voor Omgevingsdiensten ontwikkeld, het zogenaamde voorkeursmodel dat verder geïmplementeerd moet worden. Dit is zeer complex. Naar verwachting gaat de OMWB eind 2026, begin 2027 in overleg met de deelnemers over de nieuwe systematiek. Voor de begroting 2027 is de MWB-norm nog steeds gebruikt als basis voor de financiering. De systematiek blijft hiermee voorlopig overeind. De onderliggende aantallen, zoals hoeveelheden bedrijven kunnen wel wijzigen.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- Inhuur versus vast personeel: vanwege de krapte op de arbeidsmarkt lukt het niet altijd om vacatures (tijdig) in te vullen. In sommige gevallen kiest de organisatie ervoor om specialistische kennis in te huren. Deze externe inzet is duurder dan de uitvoering met eigen personeel. Om dit risico te beperken, wordt passende sturing toegepast op de inzet van personeel.
- Transitie mens en systeem: de opleidingseisen voor medewerkers blijven veranderen. Naast de inhoud van het werk worden ook andere digitale vaardigheden gevraagd. De kans bestaat dat niet alle medewerkers aan deze nieuwe eisen kunnen voldoen. Om dit risico te beperken, wordt zorgvuldig personeelsbeleid uitgevoerd met een adequaat opleidingsprogramma.
- Problematiek op de arbeidsmarkt: de vaste formatie is nog niet op peil. De OMWB werkt ook met trainees en net afgestudeerden. Het risico is hierdoor al wel afgenomen.
- Bovenmatig verzuim: het blijft lastig te bepalen hoe de financiële impact hiervan zich ontwikkelt.
- Invoering Omgevingswet: ondanks de voorbereidingen heeft de invoering van de wet een enorme impact op de taakuitvoering. De exacte impact blijft nog onvoldoende duidelijk. Gestreefd wordt naar zo veel als mogelijk uniforme milieuregels in de omgevingsplannen voor alle deelnemers.
- Cybercriminaliteit
- Geopolitieke spanningen: deze spanningen raken het werkgebied van de OMWB direct via thema's, zoals veiligheid, economie en energievoorziening en benadrukken het belang van samenwerking en weerbaarheid.

Inhoudelijke richtlijnen voor de begroting 2028

De OMWB wordt gevraagd om inzichtelijk te maken wat het effect op de begroting is ten gevolge van:

- het nieuwe kabinet en daarmee eventuele wijzigingen op de VTHKA-taken
- de nieuwe landelijke financieringssysteem

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	2.434	2.815	2.903
Eigen vermogen	8.652	3.247	3.985
Vreemd vermogen	6.361	11.001	11.931
Resultaat voor bestemming	4.519	0	0
Ratio weerstandsvermogen	1,40	1,0	1,4
Netto schuldquote in %	-15,5	-3,7	-4,3
Solvabiliteit in %	57,6	20,1	22,0

GR VEILIGHEIDSREGIO MIDDEN- EN WEST-BRABANT

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website VRMWB:	VRMWB
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	17,16%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) is een samenwerkingsverband van 24 gemeenten, brandweer, politie, GHOR en het Openbaar Ministerie. Dit samenwerkingsverband werkt daarnaast nauw samen met diverse publieke en private partners. De organisatie verzorgt 24 uur per dag brandweezorg, crisisbeheersing, meldkamerprocessen en geneeskundige coördinatie bij rampen en crises. Centraal staan het vergroten van veiligheid en maatschappelijke weerbaarheid door risico's tijdig te signaleren, inwoners en organisaties voor te bereiden op incidenten en effectief op te treden tijdens crises.

Het beleidsplan 2023-2027 vormt de basis voor de uitvoering van de taken van de veiligheidsregio. Tegelijkertijd wordt ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen, zoals geopolitieke spanningen, klimaatverandering, digitalisering, de energietransitie en toenemende cyberdreigingen. Om de weerbaarheid van zowel de samenleving als de hulpverleningsorganisaties te versterken, heeft het bestuur de strategische koers in 2024 verder aangescherpt.

De begroting voor 2027 laat echter zien dat de veiligheidsregio voor belangrijke financiële uitdagingen staat. Door afnemende bijdragen van Rijk en gemeenten en stijgende kosten voor personeel, materieel, vastgoed, energie en informatieveiligheid neemt de druk op de beschikbare middelen toe. Daarom onderzoekt de VRMWB mogelijkheden om efficiënter te werken onder meer via herziening van het brandweerdekkingsplan en de uitvoering van risicobeheersingstaken. Dit zonder afbreuk te doen aan de kwaliteit van de hulpverlening.

Daarnaast spelen landelijke ontwikkelingen een grotere rol, zoals de samenwerking binnen het Knooppunt Coördinatie Rijk-Regio's (KCR2), gericht op versterking van crisiscoördinatie en interregionale samenwerking. Ook blijft de beschikbaarheid van voldoende brandweervrijwilligers een aandachtspunt. Voor een aantal gemeenten geldt bovendien dat de kosten van de FLO-regeling (Functioneel Leeftijdsontslag) naar verwachting verder stijgen doordat medewerkers later gebruikmaken van deze regeling. Voor Breda betekent dit dat de FLO-bijdrage aan de VRMWB de komende jaren waarschijnlijk verder toeneemt.

Per saldo blijft de VRMWB een robuuste en toekomstgerichte organisatie. De combinatie van nieuwe veiligheidsvraagstukken, financiële druk en personele uitdagingen vraagt om scherpe keuzes, innovatie en intensieve samenwerking met gemeenten, inwoners, maatschappelijke partners en het Rijk.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Het college geeft de volgende beleidsmatige richtlijnen mee voor de begroting 2028. Dit in lijn met de richtlijnen van vorig jaar, de zienswijze op en toelichting in het raadsbesluit bij de begroting 2027 voor de VRMWB.

De gemeente Breda ziet dat het een uitdaging wordt voor de VRMWB om tot een sluitende begroting voor 2028 te komen. Gemeenten worden geconfronteerd met aanzienlijke financiële druk en vragen daarom ook van gemeenschappelijke regelingen terughoudendheid bij het ontwikkelen van nieuw beleid. Daar staat tegenover dat de veiligheidsregio moet kunnen blijven inspelen op maatschappelijke en gemeentelijke ontwikkelingen die onverminderd doorgaan, zoals stijgende loon-, energie- en brandstofkosten en de groei van inwoners, mobiliteit en economische activiteiten. Ook de doorgaande prijsstijging van materieel en voertuigen speelt hierbij een grote rol.

Daarnaast neemt de complexiteit van de veiligheidsopgaven verder toe. Extreem weer, natuurbranden, langdurige uitval van vitale voorzieningen en toenemende maatschappelijke spanningen vragen om een robuuste en toekomstbestendige crisis- en hulpverleningsorganisatie. Daarbij dient de samenwerking met de samenleving een meer nadrukkelijker rol te krijgen in de crisisbeheersing. De (veer)kracht van onze maatschappelijke netwerken en partners moet concreet een eigen plek krijgen in onze planvorming, organisatie, opleiding en oefenprogramma's.

Ook de toenemende digitalisering en onderlinge afhankelijkheid van systemen maken de samenleving kwetsbaarder voor verstoringen. Juist daarom is het van groot belang om blijvend te investeren in weerbaarheid, veerkracht en een slagvaardige veiligheidsregio die effectief kan inspelen op zowel huidige als toekomstige risico's.

De gemeente Breda constateert dat het bestuur van de veiligheidsregio de afgelopen jaren, mede op verzoek van de deelnemende gemeenten, zorgvuldig heeft onderzocht welke mogelijkheden er zijn om te besparen. Daarbij is nadrukkelijk gekeken naar de financiële opgaven van gemeenten én naar de gevolgen voor de taakuitvoering. Gezien de reeds gerealiseerde bezuinigingen in eerdere jaren, de toenemende veiligheidsopgaven en de maatschappelijke ontwikkelingen heeft het algemeen bestuur terecht geconcludeerd dat verdere verlaging van de gemeentelijke bijdragen op dit moment niet verantwoord en uitvoerbaar is.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

De VRMWB onderkent diverse risico's waarvan sommige niet volledig beheersbaar zijn. Voor deze risico's zijn geen verzekeringen of voorzieningen getroffen. Risico's worden beoordeeld op basis van hun impact op de continuïteit, het imago, het bestuur en de financiën. De VRMWB noemde in haar begroting 2027 de volgende risico's die ook betrokken worden bij het opstellen van de begroting 2028:

- **Vrijwilligheid.** De beschikbaarheid van brandweervrijwilligers blijft regionaal een belangrijk risico door vergrijzing en verwachte uitstroom. Het werven, opleiden en behouden van voldoende vrijwilligers vraagt blijvende inspanning en heeft direct invloed op de paraatheid van de organisatie. In Breda zelf zijn hier geen knelpunten over bekend.
- **Informatieveiligheid.** Cyberaanvallen, ransomware en datalekken kunnen leiden tot verstoring van processen, financiële schade en sancties van toezichthouders. Door de aanwijzing als vitale infrastructuur nemen de eisen aan informatieveiligheid en de bijbehorende investeringen verder toe.
- **Continuïteit IT-infrastructuur.** Uitval van vitale ICT-systemen tijdens een crisis kan de hulpverlening en crisisbeheersing ernstig verstoren. De omvang van toekomstige investeringen voor bedrijfscontinuïteit, noodcommunicatie en weerbaarheid is nog niet volledig bekend.
- **Tweede loopbaanbeleid.** Het verplichte tweede loopbaanbeleid voor medewerkers in bezwarende functies brengt extra kosten met zich mee voor opleiding, begeleiding, vervanging en mogelijke overgangsregelingen. Daarnaast kan het leiden tot hogere personele lasten door uitstroom van ervaren medewerkers.
- **Europese deeltijdrichtlijn brandweervrijwilligers.** Nieuwe Europese regelgeving kan gevolgen hebben voor de inzet en beloning van vrijwilligers. Wanneer vrijwilligers in de toekomst een deeltijdaanstelling moeten krijgen, kunnen de kosten voor brandweerzorg aanzienlijk stijgen.
- **Stijgende loon- en prijsontwikkeling.** Aanhoudende inflatie, stijgende energiekosten en hogere prijzen voor materieel en onderhoud zetten de begroting onder druk. Reguliere indexaties zijn mogelijk onvoldoende om extreme prijs- en loonstijgingen volledig op te vangen.
- **Beroepsziekten en stressgerelateerde gezondheidsklachten.** De invoering van de landelijke PTSS-regeling kan leiden tot extra financiële lasten door nieuwe en mogelijk met terugwerkende kracht ingediende claims. Ook preventie, begeleiding en compensatie brengen aanvullende kosten met zich mee.
- **Safety Village.** De toekomst van het regionale opleidings- en oefencentrum vraagt mogelijk om investeringen in huisvesting, infrastructuur en capaciteit. De uiteindelijke kosten en financieringswijze zijn nog onderwerp van onderzoek.
- **Stedelijke en infrastructurele ontwikkelingen.** Grote ruimtelijke ontwikkelingen, zoals nieuwe stedelijke gebieden en infrastructurele projecten, kunnen aanpassingen in de brandweerzorg noodzakelijk maken. De financiële gevolgen hiervan zijn momenteel nog onzeker en worden met de gemeenten uitgewerkt.
- **Post Moerdijk Haven.** De omvorming van Post Moerdijk Haven naar een volledig overheidsgefinancierde brandweerpost leidt tot een structurele kostenstijging van bijna € 0,9 miljoen per jaar. Het is nog onzeker of hiervoor vanaf 2029 voldoende structurele dekking beschikbaar is.
- **Langdurige crises.** Geopolitieke spanningen en maatschappelijke ontwrichting vergroten de kans op langdurige crisisinzet. Dergelijke situaties kunnen leiden tot aanzienlijke extra kosten voor personeel, materieel en crisisorganisatie.

Specifieke financiële richtlijnen voor de begroting 2028

De VRMWB stelt een sluitende begroting op en maakt inzichtelijk welke risico's er zijn voor de eigen organisatie en voor de deelnemende gemeenten.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage (excl.FLO)	14.064	13.860	14.565
Eigen vermogen	6.419	4.444	6.066
Vreemd vermogen	54.659	54.216	47.503
Resultaat voor bestemming	-1.045	0	0
Ratio weerstandsvermogen	0,38	0,30	0,32
Netto schuldquote in %	39,0	40,0	45,0
Solvabiliteit in %	11,0	10,0	8,0

MIDWASTE

Basis op Orde in Breda	Beheer van de openbare ruimte
Website Midwaste:	Midwaste
Verantwoordelijk bestuurder:	Joek van Pul
Bestuurlijk vervanger:	Eddie Förster
Belang Breda in verbonden partij in %:	5,9%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Coöperatieve Vereniging Midwaste Milieu U.A. is begin 2009 opgericht. Zij omschrijven hun missie als volgt: 'Samen brengen we de circulaire economie tot stand tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten. Afval omzetten naar grondstoffen en die terugbrengen in de keten: dat is onze kerntaak.'

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De strategische doelen uit het meerjarenplan 2025-2030 zijn:

- de VANG recycledoelstelling: in 2030 moet 65% van al het afval gerecycled worden
- R-ladder SMART gemaakt: maximaal terugwinnen van grondstoffen en duurzame energie (meer hergebruik)
- maximale participatie van leden

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De prijzen, debiteuren en de beschikbare verwerkingscapaciteit vormen een belangrijk risico.
- De prijsrisico's zijn het grootst in markten die beheerst worden door wereldmarktprijzen, zoals bij papier.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	121	Niet beschikbaar *
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	1.807	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	11.139	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandsvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van Midwaste is geen geprognosticeerde balans opgesteld en aangeleverd

ZORG- EN VEILIGHEIDSHUIS BREDa

Basis op Orde in Breda	Veilig Breda
Website Zorg- en Veiligheidshuis Breda:	ZVH
Verantwoordelijk bestuurder:	Carlo Post
Bestuurlijk vervanger:	Arjen van Drunen
Belang Breda in verbonden partij in %:	55,48%
Soort verbonden partij:	Overige verbonden partijen

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Het Zorg- en Veiligheidshuis (ZVH) Baronie Breda is een samenwerkingsverband van justitiële diensten en zorginstellingen onder regie van de gemeenten in district De Baronie. Het ZVH behandelt veiligheidszorg die zo complex is dat de reguliere werkwijze binnen een keten niet meer werkt. De ambitie blijft om samen te werken bij de zorg voor slachtoffers van mensenhandel, het voorkomen van radicalisering en extremisme, de re-integratie van ex-gedetineerden en sinds 2026 ook procesregie op complexe casussen uit Preventie met Gezag. Met een doelgerichte en persoonsgerichte aanpak houdt het ZVH de centrale regie om ernstige overlast te stoppen, de dreiging van geweld terug te dringen en maatschappelijke uitval te voorkomen.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De gezamenlijke aanpak van complexe casuïstiek voeren we sinds 2025 uit op basis van de Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (WGS). Hieronder verstaan we opgeschaalde zorg- en veiligheidszorg waarbij samenwerking tussen verschillende domeinen nodig is. Zo voorkomen we dat partnerorganisaties ieder slechts een deel van de problematiek aanpakken en/of langs elkaar heen werken. Door krachtig samen te werken, bereiken we een duurzamer effect voor mens en maatschappij en op termijn minder maatschappelijke kosten.

De komende jaren wordt gewerkt aan het realiseren van structurele en domeinoverstijgende financiering waarin verschillende ministeries gezamenlijk optrekken met de VNG en andere netwerkpartners. Deze samenwerking moet leiden tot een bestendige financiële structuur waarin de bijdragen vanuit de verschillende domeinen in balans zijn met de gedeelde verantwoordelijkheden. Daarbij wordt gewerkt aan een transparant financieel model dat rekening houdt met regionale verschillen in caseload, urgentie en samenwerkingsintensiteit.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Het personeel van het ZVH is in dienst bij de gemeente Breda. Daar ligt ook deels het financiële risico. Dit is voor ziekte en arbeidsongeschiktheid over de deelnemers verdeeld in de samenwerkingsafspraken. Dit verlaagt het risico van de gemeente Breda. Door de herstructurering van de deelnemers aan het ZVH onder de WGS vindt er een verschuiving plaats onder de partners die zich kan vertalen in een wijziging in de partnerbijdragen.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	Niet beschikbaar	330	Niet beschikbaar *
Eigen vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Van Zorg- en Veiligheidshuis Breda is geen geprognosticeerde balans opgesteld en beschikbaar gesteld

GR REGIO DE BARONIE

Basis op Orde in Breda	Bestuur van Breda
Verantwoordelijk bestuurder:	Paul Depla
Bestuurlijk vervanger:	Carla Kranenburg-van Eerd
Belang Breda in verbonden partij in %:	39,30%
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De 10 gemeenten van de Regio De Baronie werken intensief samen om regionale opgaven gezamenlijk en effectief aan te pakken. Eind 2024 is er een bestuurlijk besluit genomen om de samenwerking binnen de Regio De Baronie verder vorm te geven. Dit heeft geleid tot een voorstel voor de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Regio De Baronie. Met deze GR ligt de samenwerking binnen Regio De Baronie formeel vast. Op 20 januari 2026 is de gemeenschappelijke regeling in werking getreden.

De Kernagenda 2025-2027 vormt nu nog de inhoudelijke basis van de samenwerking. Dit is een compacte en focusgerichte agenda waarin gezamenlijke thema's, projecten en prioriteiten zijn vastgelegd. De kernagenda geeft richting aan de regionale samenwerking en borgt dat alle gemeenten dezelfde prioriteiten nastreven. Tevens is het een middel om de lokale ambities van Breda met een regionale component, voortvarend te realiseren. Op die manier ontstaat er ook samenhang tussen de werkzaamheden op lokaal en regionaal niveau. Het zorgt voor een slagkrachtige, efficiënte en effectieve samenwerking.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

GR de Baronie is in 2026 opgericht. De komende jaren staan vooral in het teken van verdere ontwikkeling op de verschillende domeinen waar de Baronie actief is, te weten:

- fysiek (wonen, duurzaamheid, mobiliteit)
- sociaal
- veiligheid

Hiervoor wordt een nieuwe kernagenda ontwikkeld voor de periode 2027-2031. Hierin spreken gemeenten af wat ze komende jaren gezamenlijk doen binnen de samenwerking.

Daarnaast wordt de ontvlechting van RWB afgerond. Een deel van de taken in het economisch domein gaat over naar De Baronie. Dit wordt de komende periode ingeregeld.

Tot slot wordt de samenwerking verder ingericht en de raadsbetrokkenheid vergroot. Hierin speelt de in 2026 opgerichte Gemeenschappelijke Adviescommissie van raadsleden een belangrijke rol.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

Niet van toepassing.

GR BELASTINGSAMENWERKING WEST-BRABANT

Organisatie en financiën in Breda

Website BWB:

Verantwoordelijk bestuurder:

Bestuurlijk vervanger:

Belang Breda in verbonden partij in %:

Soort verbonden partij:

Solide financiën

[BWB](#)

Arjen van Drunen

Joek van Pul

20,4% van de bijdragen aan de BWB is voor rekening van de gemeente Breda

Gemeenschappelijke regeling

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De Belastingssamenwerking West-Brabant (BWB) verzorgt de heffing en inning van algemene belastingen voor de gemeente Breda die door een aanslag zijn opgelegd. Zij verzorgt ook de waardering van WOZ-objecten, de afhandeling van bezwaar- en beroepsprocedures tegen WOZ-beschikkingen en de beleidsadvisering over gemeentelijke heffingen. De gemeente is lid van het algemeen en het dagelijks bestuur van de BWB.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De begroting 2027 van de BWB is gedaan. Deze daling is gerealiseerd zonder vermindering van taken of kwaliteit, maar door verdere efficiencyverbeteringen via Lean-werken, digitalisering, robotisering en datagedreven sturing. Hierdoor nemen zowel de formatie als de externe inhuur af, terwijl de dienstverlening op peil blijft.

Daarnaast zet de BWB in 2027 nadrukkelijk in op verdere professionalisering en toekomstbestendigheid. Belangrijke ontwikkelingen zijn de doorontwikkeling naar BIO2/NIS2 op het gebied van informatiebeveiliging, een grotere inzet van AI en data-analyse in bedrijfsvoering en invordering en een mensgerichte aanpak van invordering waarbij sociaal incasseren centraal staat.

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- De uitvoering van de AVG is voor een datagedreven organisatie als de BWB extra risicogevoelig. Ondanks getroffen maatregelen blijft het risico van bijvoorbeeld een datalek aanwezig. Het berekende risico is € 55.000.

- Er is een trend waarneembaar dat no-cure-no-pay-bureaus zich in toenemende mate concentreren op beroepszaken. Dit kan leiden tot meer proceskostenvergoedingen voor de deelnemers en hogere uitvoeringslasten voor de BWB. Het risico van de hogere uitvoeringslasten voor de BWB is berekend op € 50.000.
- De handhaving van de Belastingdienst op de wet DBA (schijnzelfstandigheid) kan ervoor zorgen dat een ZZP'er die wordt ingehuurd door de BWB achteraf wordt aangemerkt als werknemer. Dit kan leiden tot de nabetaling van loonheffingen, boetes en rente en tot arbeidsrechtelijke gevolgen. De inhuur van ZZP'ers is afgebouwd en de verwachting is dat er nog maar beperkt gebruik gemaakt gaat worden van ZZP'ers. Daarnaast worden er nieuwe overeenkomsten gesloten waarbij een duidelijk resultaat wordt afgesproken. Bij nieuwe inhuuropdrachten wordt expliciet gekeken of deze wel of niet kunnen worden opengesteld voor ZZP'ers. Het risico is berekend op € 40.000.
- Door ontwikkelingen op de kapitaalmarkt kan de rente zakken waardoor de opbrengsten achterblijven. Het berekende risico is € 35.000.

Inhoudelijke richtlijnen voor de begroting 2028

We hebben geen inhoudelijke richtlijnen meegegeven.

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	3.787	3.946	3.925
Eigen vermogen	813	200	200
Vreemd vermogen	9.467	10.356	9.317
Resultaat voor bestemming	613	0	0
Weerstandvermogen	280	0,3	280
Netto schuldquote in %	-3,4	2,7	-19,9
Solvabiliteit in %	12,0	1,9	3,5

NV ENEXIS HOLDING (INCLUSIEF OVERIGE NV'S/BV'S)

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website Enexis:	Enexis
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Joek van Pul
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,016%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

NV Enexis Holding zorgt voor:

- het in stand houden, beheren, exploiteren en uitbreiden van distributie- en transportnetten
- het distribueren en transporteren van energie
- het uitvoeren van alle taken van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

In 2020 plaatste Enexis een converteerbare hybride lening van € 500 miljoen bij haar aandeelhouders (provincies en gemeenten). Dit deed Enexis om stijgende investeringen in de energietransitie te bekostigen. Daarnaast zorgt deze converteerbare lening voor een goede rating bij de ratingbureaus en behoudt Enexis goede toegang tot de kapitaalmarkt tegen gunstige condities. De lening is achtergesteld en loopt maximaal 60 jaar. In 2030 en iedere 10 jaar daarna heeft Enexis Holding het recht om de lening vervroegd af te lossen. De lening kan onder bepaalde voorwaarden ook in zijn geheel omgezet worden in eigen vermogen. De gemeente Breda participeerde naar rato van haar aandelenkapitaal in deze lening.

Enexis blijft werken aan oplossingen voor een duurzame energievoorziening. Dat doen zij door richting te geven aan het energiesysteem van de toekomst en door doelgericht te investeren in een betrouwbare energie-infrastructuur. Daarbij streeft Enexis ernaar de energietransitie haalbaar en betaalbaar te houden. Het bedrijf heeft hiervoor 4 hoofddoelen geformuleerd:

- veilig werken
- samenwerken en elkaar versterken
- duurzame impact

- financieel solide blijven

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- het oplossen van netcongestie bij sterk groeiende elektriciteitsvraag en groeiende piekbelasting
- het realiseren van een zeer omvangrijke investeringsopgave
- knelpunten in ruimte, vergunningen en personele capaciteit
- het combineren van financiële soliditeit, betaalbaarheid en betrouwbaarheid in de energietransitie

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	79	Nvt	5
Eigen vermogen	5.811.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	7.627.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	400.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Ratio weerstandsvermogen	nvt	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	nvt	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	43,2%	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Enexis N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij

NV BRABANT WATER

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website Brabant Water:	Brabant Water
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	8,6%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

Brabant Water is verantwoordelijk voor de winning, productie en distributie van drink- en industriewater in Noord-Brabant. Hiermee levert de organisatie een belangrijke bijdrage aan de beschikbaarheid van betrouwbaar en schoon (drink)water voor inwoners en bedrijven.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

Brabant Water bereidt zich actief voor op toekomstige ontwikkelingen. Het bedrijf maakt de beweging van een traditioneel drinkwaterbedrijf naar een modern, ondernemend en duurzaam 'Waterbedrijf van de toekomst'. Dit vraagt om lef, professionaliteit, eigenaarschap en intensieve samenwerking. Brabant Water heeft 4 strategische doelen geformuleerd:

- ontwikkelen naar een ondernemend, duurzaam en zichtbaar waterbedrijf van de toekomst
- borgen van de waterkwaliteit en kwantiteit
- op een veilige, professionele manier werken en samenwerken
- wendbaar en weerbaar zijn door innovatie

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- het veiligstellen van voldoende en schoon drinkwater
- omgaan met klimaatverandering en bronbescherming
- het realiseren van een grote investeringsopgave met behoud van financiële soliditeit
- het beschikken over voldoende menskracht en kennis om de publieke taak duurzaam uit te voeren

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie:

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	735	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Eigen vermogen	767.239	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	713.961	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	50.889	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandvermogen	nvt	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	nvt	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	51,9%	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* Brabant Water N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij

NV BANK NEDERLANDSE GEMEENTEN (BNG BANK)

Organisatie en financiën in Breda	Solide financiën
Website BNG:	BNG
Verantwoordelijk bestuurder:	Arjen van Drunen
Bestuurlijk vervanger:	Marike de Nobel
Belang Breda in verbonden partij in %:	0,46%
Soort verbonden partij:	Vennootschappen en coöperaties

Bijdrage van de verbonden partij aan het programma

De BNG Bank is een publieke bank die werkt voor en namens overheden en instellingen met een maatschappelijke (sociale) taak. Met gespecialiseerde financiële diensten helpt de bank publieke voorzieningen betaalbaar te houden. De aandelen zijn volledig in handen van overheden. De Nederlandse Staat bezit de helft, terwijl de andere helft in handen is van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

De belangrijkste beleidsontwikkelingen bij de verbonden partij

De BNG Bank positioneert zich nadrukkelijk als 'Bank van meerwaarde.' Daarbij focust de bank zich op de volgende strategische doelen:

- maatschappelijke en duurzame impact als leidend uitgangspunt
- brugfunctie tussen publieke en private partijen
- sterke groei van kredietverlening ondersteund door internationale funding
- financiële soliditeit als basis voor duurzame investeringskracht

De belangrijkste risico's bij de verbonden partij

- debiteurenrisico's en waardeverminderingen als gevolg van veranderende marktomstandigheden
- stijgende kosten als gevolg van verdere professionalisering, doordat complexiteit en regeldruk binnen de bank blijven toenemen

Financiële informatie:

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Financiële bijdrage	644	Niet beschikbaar *	646
Eigen vermogen	4.900.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Vreemd vermogen	110.700.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Resultaat voor bestemming	172.000	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Weerstandvermogen	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Netto schuldquote in %	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *
Solvabiliteit in %	42	Niet beschikbaar *	Niet beschikbaar *

* BNG Bank N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij.

Paragraaf Financiering

TREASURYFUNCTIE: TAKEN EN BELEID

De treasuryfunctie is verantwoordelijk voor de uitvoering van het financieringsbeleid, het cashmanagement en het renterisicobeheer. Hiermee wordt gewaarborgd dat de gemeente tijdig kan beschikken over voldoende financieringsmiddelen tegen zo laag mogelijke kosten en dat financiële risico's beheersbaar blijven. De treasuryfunctie is organisatorisch ondergebracht bij de afdeling Financiën, Inkoop en Juridische Zaken.

Het financieringsbeleid is erop gericht om, binnen de geldende wet- en regelgeving, zoveel mogelijk gebruik te maken van kortlopende financiering. Onder normale marktomstandigheden ligt de rente op kortlopende leningen doorgaans lager dan op langlopende leningen waardoor de financieringskosten kunnen worden beperkt. Daarbij wordt binnen de wettelijke kaders van de Wet fido gebleven, waaronder de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Het renteomslagpercentage bedraagt voor 2027 1,0% (2026: 1,5%). Dit percentage wordt gebruikt om de rentelasten toe te rekenen aan investeringen en grondexploitaties.

RENTEVERWACHTINGEN

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in 2025 de beleidsrente verlaagd nadat de inflatie was afgenomen richting de doelstelling van 2%. In 2026 is het rentebeeld gewijzigd als gevolg van toenemende geopolitieke spanningen en hogere energieprijzen. Hierdoor zijn de inflatieverwachtingen gestegen, waarop de ECB in juni 2026 besloot de beleidsrente te verhogen.

Voor de komende jaren wordt uitgegaan van een stabiel tot licht oplopend renteniveau. De verdere renteontwikkeling blijft afhankelijk van de inflatieontwikkeling en de economische omstandigheden.

Bij het opstellen van de begroting 2027 is gerekend met een gemiddelde rente van 3,0% voor kortlopende financiering en 3,5% voor langlopende financiering. Deze uitgangspunten sluiten aan bij de huidige marktverwachtingen en vormen de basis voor de berekening van de rentelasten binnen de begroting.

FINANCIERINGSBELEID

Bij de uitvoering van het financieringsbeleid zijn de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt van groot belang. Veranderingen in de rente beïnvloeden direct de financieringskosten van de gemeente. Daarnaast is een evenwichtige spreiding van de vervaldata binnen de langlopende schuldportefeuille belangrijk. Door te voorkomen dat een groot deel van de leningen in dezelfde periode afloopt, wordt het renterisico beperkt en blijft de financieringspositie van de gemeente stabiel en beheersbaar.

Voor 2027 wordt uitgegaan van een gemiddelde financieringsbehoefte van € 37 miljoen aan kortlopende financiering. Daarnaast wordt naar verwachting € 58 miljoen aan langlopende financiering aangetrokken. Met deze financieringsstrategie wordt voorzien in de verwachte kapitaalbehoefte. Dit, terwijl de omvang en samenstelling van de schuldportefeuille aansluit bij het treasurybeleid en voldoet aan de geldende wettelijke risiconormen.

Bedragen x € 1 miljoen

Financieringsinstrument	Geraamd percentage	Volume in 2027
Kasgeldleningen (meestal op maandbasis)	3,00%	37
Kapitaalmarktgeldleningen (op basis van 1 tot 20 jaar)	3,50%	58

VERSTREKTE GELDLeningen EN BORGSTELLINGEN

In 2026 bedraagt de portefeuille aan verstrekte geldleningen € 136 miljoen. Hiervan is € 63 miljoen verstrekt aan Breedzaam, € 32 miljoen aan woningcorporaties en € 13 miljoen aan Chassé Theater Beheer N.V. De kredietrisico's op deze leningen worden als beperkt beoordeeld. Dit hangt samen met de financiële positie van de betrokken organisaties en de zekerheden die zijn overeengekomen.

Daarnaast heeft de gemeente in 2026 voor ruim € 87 miljoen aan verstrekte directe borgstellingen uitstaan. Voor vrijwel alle afgegeven garanties zijn hypothecaire zekerheden gevestigd, waardoor het financiële risico voor de gemeente wordt beperkt.

Verder vervult de gemeente een achtervangfunctie bij het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). In deze rol staat de gemeente indirect garant voor leningen die door deze waarborgfondsen zijn geborgd. De gemeente kan pas worden aangesproken wanneer een waarborgfonds niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen. Gezien de solide zekerheidsstructuur en de goede financiële positie van beide waarborgfondsen wordt het risico voor de gemeente als beperkt ingeschat.

RENTERISICOBEBEER

De Wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) stelt eisen aan het maximale renterisico dat een gemeente in 1 jaar mag lopen. Deze eisen komen terug in de kasgeldlimiet (voor leningen met een looptijd tot 1 jaar) en de renterisiconorm (voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar). Deze normen bepalen de speelruimte om verantwoord en goedkoop te financieren. Beide normen zijn gerelateerd aan de omvang van de begroting.

KASGELDLIMIET

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal en komt voor 2027 uit op € 86 miljoen. Tot deze limiet mag de gemeente haar financieringsbehoefte met kortlopende leningen invullen. Conform het treasurybeleid wordt de financieringsbehoefte zoveel mogelijk eerst kortlopend gefinancierd, voordat langlopende leningen worden aangetrokken. Bij een normale rentecurve leidt dit doorgaans tot lagere rentelasten.

Voor 2027 wordt uitgegaan van een gemiddelde omvang van € 37 miljoen aan kortlopende financiering. Dit gemiddelde ligt lager dan het maximale niveau, omdat aan het begin van het jaar de financieringsbehoefte nog relatief beperkt is. Naarmate het jaar vordert, neemt de financieringsbehoefte geleidelijk toe.

In de begroting 2027 is voor kortlopende financiering gerekend met een rentepercentage van 3,0%. Indien de kortlopende rente gemiddeld 1 procentpunt hoger uitvalt, leidt dit tot circa € 370.000 aan extra rentelasten ten opzichte van de begroting.

RENTERISICONORM

De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal en komt voor 2027 uit op € 202 miljoen. Dit betekent dat maximaal dit bedrag aan langlopende leningen in enig jaar mag worden blootgesteld aan een renteherziening of herfinanciering. De renterisiconorm draagt bij aan een evenwichtige spreiding van de schuldportefeuille in de tijd en beperkt daarmee het risico van rentestijgingen. Hiermee wordt geborgd dat de gemiddelde looptijd van de schuldportefeuille voldoende lang blijft.

De gemeente voldoet de komende jaren ruimschoots aan de renterisiconorm. Dit hangt samen met de samenstelling van de huidige leningenportefeuille. Circa 72% van de schuldportefeuille die is aangegaan ter financiering van gemeentelijke investeringen, bestaat uit langlopende leningen met looptijden van 40 tot 50 jaar. Het betreft veelal fixe-leningen waarop gedurende de looptijd niet wordt afgelost. Hierdoor blijven de jaarlijkse aflossingsverplichtingen beperkt en is sprake van een stabiel financieringsprofiel.

In 2027 vervalt voor € 23 miljoen aan langlopende leningen. Tegelijkertijd wordt verwacht dat voor € 58 miljoen aan nieuwe langlopende financiering wordt aangetrokken. Deze financieringsbehoefte hangt voornamelijk samen met de besteding van middelen die in 2024 en 2025 als vooruitontvangen subsidies van het Rijk zijn ontvangen. Zodra deze middelen worden ingezet, ontstaat aanvullende financieringsbehoefte die deels wordt ingevuld met langlopende leningen.

Bedragen x € 1 miljoen

	2027	2028	2029	2030
Begrotingsnormering (raming)	1.011	969	987	986
Renterisiconorm (20% van de begroting)	202	194	197	197
Aflossing op de vaste schuld	23	20	15	12
Ruimte onder risiconorm	179	174	182	185

SCHATKISTBANKIEREN

Sinds eind 2013 zijn decentrale overheden verplicht deel te nemen aan schatkistbankieren. Gemeenten houden hiervoor een rekening-courant aan bij het Rijk waarop overtollige liquide middelen worden aangehouden. Om een doelmatig kasbeheer mogelijk te houden, zijn bepaalde middelen uitgezonderd van deze verplichting en is een drempelbedrag vastgesteld.

De drempelwaarde bedraagt 2% van het begrotingstotaal tot € 500 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het meerdere. Voor 2027 bedraagt de drempelwaarde naar verwachting circa € 11 miljoen, uitgaande van een begrotingstotaal van € 1011 miljoen.

De gemeente Breda beschikt doorgaans niet over een structureel positief saldo op haar bankrekeningen. De rekening-courantverhouding met het Rijk wordt daarom uitsluitend gebruikt voor het onderbrengen van tijdelijke kasoverschotten. Positieve saldi worden dagelijks en automatisch afgeroomd en ondergebracht binnen het kader van schatkistbankieren.

TREASURYRESULTAAT

Rentelasten en -baten 2027	Rente %	Bedrag
Rente vaste schulden: opgenomen geldleningen t.b.v. de gemeente	2,40%	6.781.379
Rente nieuwe kortlopende financiering (2027)	3,00%	1.103.953
Overige financieringslasten (saldo)		
Totaal rentelasten		7.885.332
Externe rentebaten: uitgegeven geldleningen aan overige instellingen	3,45%	2.704.564
Totaal rentebaten		2.704.564
Saldo rentelasten minus -baten		5.180.768
Rentelast over eigen vermogen (reserves)	1,00%	2.033.320
Rentelast over voorzieningen	1,00%	497.112
Saldo rentelasten over eigen vermogen en voorzieningen		2.530.432
Totaal toe te rekenen rentelast		7.711.200
De toegerekende rente aan taakvelden via renteomslag	1,00%	6.404.895
Resultaat treasury		-1.306.305

Het treasuryresultaat over 2027 ramen we op € -1.306.305,00.

Paragraaf Openbaarheid

WET OPEN OVERHEID

De Wet open overheid (Woo) heeft als doel overheidsinformatie transparant en goed vindbaar te maken. Dit betekent onder meer dat iedereen bij de gemeente een verzoek kan indienen om toegang te krijgen tot de door ons beheerde informatie. Daarnaast verplicht de Woo gemeenten om informatie uit 11 categorieën actief openbaar te maken. Deze actieve openbaarmaking wordt gefaseerd ingevoerd. Twee categorieën zijn inmiddels openbaar gemaakt. Voor 2026 was voorzien dat ook onderstaande 9 categorieën documenten actief openbaar zouden moeten worden gemaakt. Deze wettelijke verplichting is echter uitgesteld. Op het moment van het opstellen van deze paragraaf is nog geen Koninklijk Besluit genomen waarin een nieuwe planning is opgenomen.

Tranche 2

- ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag en advies
- vergaderstukken en ingekomen stukken decentrale overheden (gemeenteraad)
- agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges
- jaarplannen en jaarverslagen

Tranche 3

- convenanten
- Woo-verzoeken- en besluiten
- onderzoeksrapporten
- klachtoordelen

Tranche 4

- beschikkingen

Het actief openbaar maken dient plaats te vinden door middel van een digitaal platform waarbij aangesloten dient te worden op een landelijke generieke Woo-voorziening (de GWV). Dit is de vervanger van de Woo-index.

WAT GAAN WE IN 2027 AAN DE IMPLEMENTATIE VAN DE WOO DOEN?

Ondanks het uitstel heeft de gemeente Breda het voornemen om in 2027 alle 11 informatiecategorieën actief openbaar te maken via open.breda.nl en ons informatiebeheer verder te verbeteren.

WET HERGEBRUIK OVERHEIDSINFORMATIE

Hergebruik van overheidsinformatie op grond van de Wet hergebruik van overheidsinformatie (Who) houdt in dat openbare gegevens die door de overheid zijn verzameld of geproduceerd ook mogen worden gebruikt voor andere doeleinden dan waarvoor zij oorspronkelijk zijn verkregen. Daarbij worden de geldende regels voor de bescherming van persoonsgegevens in acht genomen. De Who biedt burgers, journalisten, onderzoeksinstituten, bedrijven en andere partijen de mogelijkheid om een verzoek te doen tot het verstrekken van overheidsinformatie voor hergebruik. Naast het recht op informatie op verzoek bevat de Who verplichtingen voor overheden om bepaalde informatie actief beschikbaar te stellen voor hergebruik.

Met de Who wordt beoogd om meer maatschappelijke en economische waarde uit overheidsinformatie te halen, de toegankelijkheid van publieke informatie te vergroten en innovatie te stimuleren. Door open data beschikbaar te stellen, kunnen externe partijen deze gegevens benutten en combineren voor uiteenlopende toepassingen, zoals digitale toepassingen, visualisaties, onderzoeken en analyses. Daarmee kan de toegevoegde waarde van publieke informatie beter worden benut.

DATA- EN INFORMATIEPORTAAL

De gemeente Breda faciliteert het hergebruik van overheidsinformatie via het Data- en Informatieportaal (data.breda.nl). Via dit portaal wordt open data actief beschikbaar gesteld en wordt tevens de mogelijkheid geboden om specifieke datasets bij de gemeente op te vragen voor hergebruik.

WAT GAAN WE IN 2027 DOEN?

In 2027 werken we verder aan de doorontwikkeling van het Data- en Informatieportaal door het uitbreiden van het aanbod aan open data. Daarbij ligt de nadruk op het versterken en borgen van de kwaliteit, actualiteit en vindbaarheid van de gepubliceerde datasets. Daarnaast blijft de gemeente de landelijke ontwikkelingen en de richtlijnen en handreikingen van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) volgen op het gebied van open data en hergebruik van overheidsinformatie.

Paragraaf Bedrijfsvoering

BEDRIJFSVOERING

De gemeentelijke organisatie voert veel programma's, processen en taken uit. Die richten we op zo'n manier in dat we onze doelen bereiken en onze wettelijke en regionale taken adequaat uitvoeren. Elke dag weer zetten onze medewerkers zich in om de prestaties te leveren die we beloofd hebben.

De eisen die de stad, de omgeving en de maatschappij aan ons stellen, veranderen. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van privacy, gegevensbescherming en transparantie hebben gevolgen voor onze organisatie en onze werkprocessen. Gebeurtenissen en ontwikkelingen in de wereld beïnvloeden steeds sneller wat er binnen onze organisatie gebeurt. We moeten dus werken aan ons fundament en goed vooruitkijken. Daarom verbeteren en veranderen we onszelf continu. In het programma Organisatie en financiën van Breda beschrijven we onze ambities op het gebied van bedrijfsvoering.

Organisatieontwikkeling: FIT voor de Toekomst

Bij de gemeente Breda willen we altijd het beste voor onze stad en de dorpen én voor onze inwoners. Maar wat is het beste? Wat gisteren goed werkte, is misschien morgen al verouderd. Daarom blijven we onszelf continu ontwikkelen en zijn we in 2023 gestart met het organisatiebrede ontwikkelprogramma FIT voor de Toekomst. Via diverse projecten en activiteiten zijn de eerste stappen gezet om flexibeler, integraler en toekomstgerichter (FIT-ter) te worden. Met het ontwikkelprogramma versterken we in de eerste plaats onze mensen. Daarnaast werken we aan onze basiswerkwijzen (inclusief implementatie), investeren we in vernieuwing en innovatie (onder andere AI) en de veranderingen op de arbeidsmarkt.

ARTIKEL 213A ONDERZOEKEN

Jaarlijks voert het college onderzoeken uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid. De wettelijke basis hiervoor is artikel 213a van de Gemeentewet. De conclusies en aanbevelingen van deze artikel 213a onderzoeken worden ingezet om de interne beheersing te verbeteren. Over de programmering en status van deze onderzoeken rapporteren we in de begroting en de jaarrekening.

Lopende onderzoeken 2026

Europa, lobby en subsidies

Beschrijving/Scope

Op dit moment werken we met beperkte personele capaciteit en middelen aan de Europese lobbystrategie en verkenning van de subsidiemogelijkheden. Dit willen we evalueren en mogelijk bijstellen vanwege de vele kansen die zich in Europees verband voordoen voor de gemeente Breda. Daarbij willen we ook het interne proces van de afstemming van subsidiemogelijkheden beoordelen en optimaliseren.

Doelstelling

We onderzoeken mogelijke verbeteringen van de organisatorische opzet, de invulling en de samenwerking om daarmee meer kansen in Europa te kunnen verzilveren.

Status uitvoering

Het onderzoek is afgerond, de eindrapportage wordt naar verwachting afgerond in het 4^e kwartaal 2026.

Verbonden partijen (gemeenschappelijke regelingen)

Beschrijving/Scope

Ruim 40% van het gemeentelijke takenpakket is ondergebracht bij verbonden partijen. Dit zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Deelname aan verbonden partijen brengt financiële en bestuurlijke risico's met zich mee. Centraal in het onderzoek staan de doelen op basis waarvan de gemeente deelneemt. Ook bekijken we of er sprake is van een adequate invulling van de interne governance. Daarbij leggen we het accent op de bestuurlijke en ambtelijke betrokkenheid, de afstemming en de advisering.

Doelstelling

Met dit onderzoek beoordelen we de huidige interne governance. Op basis daarvan stellen we een verbeteraanpak op voor de bestuurlijk-ambtelijke samenwerking (betrokkenheid, afstemming en advisering). Hierbij besteden we ook aandacht aan de (gewenste) centrale ambtelijke regierol.

Status uitvoering

Het onderzoek is gestart en wordt naar verwachting afgerond in het 4^e kwartaal 2026.

Implementatie Omgevingswet

Beschrijving/Scope

Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet definitief van kracht. We hebben de afgelopen jaren veel energie gestoken in de voorbereiding op deze nieuwe wet. Daarbij hebben we onder meer de werkprocessen bij de betrokken organisatieonderdelen opnieuw ingericht. Daarnaast hebben we voorbereidingen getroffen voor een intensievere participatie met belanghebbenden en voor het gebruik van een nieuwe digitale tool (Digitaal Stelsel Omgevingswet, DSO). Dit omvangrijke en complexe proces willen we evalueren om ervan te kunnen leren. Het accent ligt op de vergunningverlening.

Doelstelling

Met dit onderzoek beoordelen we de effectiviteit en efficiëntie van het nieuwe proces van vergunningverlening. Hierbij zijn diverse onderdelen van de organisatie betrokken.

Status uitvoering

Het onderzoek is gestart en wordt naar verwachting afgerond in het 4^e kwartaal 2026.

Evaluatie van de aanpak van de meest onveilige plekken in Breda

Beschrijving/Scope

In 2023 en 2024 hebben we in beeld gebracht op welke plaatsen in Breda onze inwoners zich het meest onveilig voelen. Daarvoor hebben we meerdere bronnen ingezet, namelijk een enquête onder onze inwoners, de registraties van de politie en de gemeente over misdrijven en overlast en de kennis van professionals. Op basis hiervan zijn (flex)boa's ingezet.

Doelstelling

Met dit onderzoek brengen we in kaart wat het effect van onze inzet is.

Planning uitvoering

Het onderzoek is gestart en wordt naar verwachting afgerond in het 4^e kwartaal 2026.

Stevig Lokaal Team

Beschrijving/Scope

Per 1 januari 2025 zijn we binnen de keten Jeugd gestart met een pilot Stevig Lokaal Team (SLT). De SLT aanpak is een belangrijk onderdeel van de hervorming van het jeugdhulpstelsel in Breda. Het SLT organiseert de jeugdhulp op een meer preventieve, effectieve en efficiënte manier, dicht bij het gezin en in samenwerking met de sociale basis. In het 4e kwartaal van 2025 startten we daarnaast met het opstellen van een nieuw beleidskader Jeugd dat mede gebaseerd is op de ervaringen uit de SLT-aanpak.

Doelstelling

Met het onderzoek willen we inzicht krijgen in de manier waarop we de doeltreffendheid en doelmatigheid van de SLT-aanpak kunnen meten.

Planning uitvoering

Het onderzoek is gestart en wordt naar verwachting afgerond in het 4^e kwartaal 2026.

Kwaliteit beleidscyclus

Beschrijving/Scope

Ons beleid volgt de zogeheten beleidscyclus, ofwel we bereiden het beleid voor en werken het uit. Nadat het is vastgesteld, voeren we het beleid uit, waarna we het evalueren. De uitkomst van deze evaluatie nemen we mee in een volgende cyclus. Het is onduidelijk of deze beleidscyclus nu voldoende wordt doorlopen.

Doelstelling

Met dit onderzoek brengen we in kaart in hoeverre de doeltreffendheid van het beleid vooraf wordt ingeschat, tussentijds wordt gemonitord en tot slot wordt geëvalueerd.

Planning uitvoering

Het onderzoek start in het 3^e kwartaal 2026 en wordt naar verwachting afgerond in het 1^e kwartaal 2027.

VANG-programma

Beschrijving/Scope

Breda werkt al jaren toe naar de doelen van het programma 'Van afval naar grondstoffen' (VANG) van het Rijk. Het VANG-beleid is erop gericht om zo veel mogelijk herbruikbare grondstoffen uit het huishoudelijk afval te scheiden en de hoeveelheid restafval te minimaliseren. In haar duurzaamheidsvisie heeft de gemeente het doel opgenomen om in 2030 te komen tot 0 kg restafval per inwoner per jaar.

Doelstelling

Met dit onderzoek brengen we in kaart welke stappen er zijn gezet om de doelstellingen in het afvalbeleid te behalen en welke lessen hieruit getrokken kunnen worden voor de toekomst.

Planning uitvoering

Het onderzoek start in het 4^e kwartaal 2026 en wordt naar verwachting afgerond in het 2^e kwartaal 2027.

AFGERONDE ONDERZOEKEN

Vervlechting ATEA

In 2025 is het 213a-onderzoek naar de vervlechting van ATEA binnen de gemeentelijke organisatie afgerond. Hieruit bleek dat de vervlechting heeft bijgedragen aan inclusiever werkgeverschap en de ontwikkeling van Breda Werkt naar een sociaal ontwikkelbedrijf. Tegelijkertijd bleek uit het onderzoek dat de doorvertaling naar visie, doelstellingen, sturing, rollen en verantwoordelijkheden nog onvoldoende was uitgewerkt. Daarnaast was de samenwerking en borging tussen Breda Werkt, Participatie en andere onderdelen van de organisatie nog onvoldoende verankerd.

De aanbevelingen uit het onderzoek zijn inmiddels opgepakt. Zo is een uitvoeringsplan Diversiteit, Gelijkwaardigheid en Inclusie (DGI) vastgesteld. Daarnaast is een meerjarige ontwikkeling van Breda Werkt naar sociaal ontwikkelbedrijf in gang gezet en worden concrete stappen gezet om inclusief werkgeverschap, de banenafpraak, doorstroom naar werk, samenwerking met werkgevers en de financiële bedrijfsvoering structureel te versterken. Deze ontwikkelingen geven invulling aan de opvolging van de aanbevelingen uit het onderzoek en dragen bij aan een verdere professionalisering van de bedrijfsvoering.

VOORGENOMEN ONDERZOEKEN IN 2027

Effectiviteit subsidies

Omschrijving/scope

De gemeente verstrekt subsidies binnen het sociaal domein om maatschappelijke doelen te realiseren, zoals het vergroten van participatie, het versterken van sociale cohesie, het bevorderen van cultuurodeelname en het ondersteunen van kwetsbare inwoners. Het verstrekken van subsidies is een belangrijk instrument voor het realiseren van beleidsdoelstellingen en het bewerkstelligen van gewenste maatschappelijke effecten. De relatie tussen effecten, doelen, prestaties en middelen, alsmede informatievoorziening ten behoeve van sturing en verantwoording staan centraal.

Doelstelling

Het onderzoek richt zich op de effectiviteit van subsidies als instrument en daarmee de mate waarin zij bijdragen aan het realiseren van gestelde doelen en gewenste effecten en bijhorende informatievoorziening. Het doel van het onderzoek is het identificeren van verbeterpunten in beleid, monitoring en verantwoording.

Status uitvoering

Start 2^e kwartaal 2027.

Wet open overheid

Omschrijving/scope

De Wet open overheid (Woo) verplicht gemeenten tot het actief en passief openbaar maken van overheidsinformatie. Passieve openbaarmaking ziet op de afhandeling van Woo-verzoeken van inwoners, media en andere partijen. In de praktijk raakt dit vrijwel alle gemeentelijke processen, omdat informatie uit uiteenlopende domeinen kan worden opgevraagd. De scope voor passieve openbaarmaking wordt afgebakend tot een aantal processen waarin relatief veel Woo-verzoeken voorkomen en waar tegelijkertijd bestuurlijke, maatschappelijke of financiële sensitiviteit speelt. Voor actieve openbaarmaking richt dit onderzoek zich op de implementatie van de op het moment van onderzoek geldende tranches en de voorbereiding op nog niet in werking getreden tranches. Daarbij wordt beoordeeld in hoeverre processen, informatiehuishouding en governance/sturing toereikend zijn om aan de wettelijke verplichtingen te voldoen.

Doelstelling

Het beoordelen in hoeverre de gemeente de passieve en actieve openbaarmaking heeft ingericht, voldoet aan de geldende Woo-verplichtingen en voldoende is voorbereid op de verdere invoering van actieve openbaarmaking.

Status uitvoering

Start 3^e kwartaal 2027.

Kapitaalgoederenbeleid

Omschrijving/scope

Kapitaalgoederen, zoals wegen, civieltechnische kunstwerken (bruggen en tunnels), openbare verlichting, riolering, water en stedelijk groen en bomen (assets) vertegenwoordigen een grote maatschappelijke en financiële waarde voor de gemeente. Het kapitaalgoederenbeleid ziet op de wijze waarop de gemeente deze assets op lange termijn in stand houdt en vervangt. Dit door te sturen op onderhoudsniveaus, planning, financiën, organisatie en risico's. Goed beleid zorgt ervoor dat achteruitgang tijdig wordt gesignaleerd, investeringen voorspelbaar zijn en maatschappelijke risico's beheersbaar blijven. Uit evaluaties blijkt dat de kwaliteit niet voor alle kapitaalgoederen inzichtelijk is en er achterstanden zijn in onderhoud en inspecties. Beheersbaarheid, betaalbaarheid en planbaarheid kunnen daardoor onder druk komen te staan. De scope richt zich daarom op de sturing en beheersingsmethodiek van het onderhouds- en vervangingsbeleid voor de 7 assets met een inhoudelijke verdieping op wegen en civieltechnische kunstwerken (zoals bruggen en viaducten). Bij deze assets heeft Breda een kwaliteitsachterstand en inspectieachterstand geconstateerd, terwijl deze assets een groot areaal, hoge vervangingswaarde en directe betekenis voor veiligheid en bereikbaarheid hebben.

Doelstelling

Het doel van het onderzoek is om vast te stellen in hoeverre de gemeente Breda haar kapitaalgoederenbeleid zodanig heeft ingericht en uitvoert. Dat zij ook realistisch, beheersbaar en voorspelbaar kan sturen op het cyclisch onderhoud (klein en groot onderhoud) en de vervanging van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte met aanvaardbare risico's voor kwaliteit, bereikbaarheid, veiligheid en financiën.

Status uitvoering

Start 3^e kwartaal 2027.

RECHTMATIGHEID

In de jaarrekening legt het college zelf verantwoording af aan de gemeenteraad over de financiële rechtmatigheid van alle transacties. De externe accountant voegt hier een controleverklaring aan toe die bevestigt dat de volledige jaarrekening (dus inclusief de rechtmatigheidsverantwoording van het college) een juist en volledig beeld geeft.

In de rechtmatigheidsverantwoording komen ook eventuele afwijkingen aan de orde met daarbij een overzicht van de maatregelen die worden genomen. De verantwoording draagt bij aan het gesprek tussen het college en de gemeenteraad over de rechtmatigheid en de kwaliteit van het systeem van sturing, beheersing en verantwoording.

De rechtmatigheidsverantwoording is gebaseerd op de managementrapportages en de managementletter van de interne auditfunctie. Voor de verantwoording hanteren we een grens van 2% van onze totale lasten (ongeveer € 20,2 miljoen). Afwijkingen lichten we waar nodig toe in de paragraaf Bedrijfsvoering. Daarbij gaat het college ook in op de verbetermaatregelen die we treffen op het gebied van sturing, beheersing en verantwoording.

AUDITFUNCTIE

De gemeente Breda heeft een professionele interne auditfunctie binnen de afdeling Concerncontrol. Deze onafhankelijke, objectieve onderzoeks- en adviesfunctie geeft zekerheid over de getrouwheid en rechtmatigheid van onze verantwoordingen. Verder draagt deze functie bij aan het verbeteren van de interne beheersing, governance en risicobeheersing. De planning, de uitvoering en de rapportage over interne audits vindt plaats volgens de actuele beroepsstandaarden. De auditfunctie rapporteert aan de directie en het college. Daarnaast zijn de uitkomsten van de interne audits beschikbaar voor de externe accountant, zodat die een zo optimaal mogelijke controle kan uitvoeren.

ACCOUNTANTSCONTROLE

De accountant beoordeelt de getrouwheid van de jaarrekening volgens het controleprotocol dat de gemeenteraad hiervoor heeft vastgesteld. De controleverklaring van de accountant omvat ook het oordeel over de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording. In zijn verslag rapporteert de accountant aan de gemeenteraad over de kwaliteit van de financiële sturing, de beheersing en de verantwoording.

Goedkeuringstolerantie	Strekking Controleverklaring		Oordeelonthouding/ Afkeurend
	Goedkeurend	Beperking	
Afwijkingen in de jaarrekening en onzekerheden in de uitvoering van de controle (% van de lasten)	$\leq 2\%$	$\geq 2\% - \leq 4\%$	$> 4\%$

FINANCIËLE BEGROTING 2027

Inleiding financiële begroting 2027

INLEIDING

Het hoofdstuk financiële begroting 2027 en meerjarenbeeld 2028-2030 geeft een nadere financiële toelichting op de financiële gegevens van Breda.

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van de baten en lasten in het begrotingsjaar 2027 en de meerjarenperiode 2028-2030, met daarbij ook opgenomen de realisatie 2025 en de begroting 2026.

Daarna is het overzicht incidentele baten en lasten opgenomen. Dit overzicht geeft inzicht in de incidentele baten en lasten in onze totale begroting zijn opgenomen. Dit inzicht is onder andere benodigd voor de bepaling van het structureel begrotingssaldo.

Daarna wordt ingegaan op de geprognoseerde balans en de ontwikkeling van de balansposities. Als laatste zijn de overzichten met reserves en voorzieningen opgenomen, waarbij een verwijzing naar de toelichting in de programmabegroting is opgenomen.

Baten en Lasten

OVERZICHT VAN DE BATEN EN LASTEN

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025		Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Vitaal en Sociaal Breda	473.727	211.806	488.852	205.103	472.182	193.211	444.740	180.426	429.716	179.340	426.812	176.707
Ondernemend Breda	84.521	15.547	91.708	16.069	90.456	15.031	87.605	12.569	80.155	4.806	80.969	4.711
Duurzaam wonen in Breda	59.384	49.517	75.292	54.490	81.799	61.795	62.413	47.457	68.646	56.600	53.074	40.007
Basis op orde in Breda	206.507	113.684	216.904	115.540	224.953	122.110	227.987	124.446	229.497	123.058	230.195	123.395
Totaal programma's	824.140	390.555	872.756	391.202	869.391	392.146	822.746	364.898	808.014	363.805	791.050	344.819
Overhead	110.638	15.552	108.692	8.955	109.159	9.794	105.141	9.794	104.021	9.794	104.252	9.794
Algemene uitkeringen		525.270		524.102		539.437		532.086		533.668		553.528
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	2.994	45.908	3.367	45.160	3.400	47.674	3.438	49.941	3.497	52.400	3.546	54.873
Onvoorzien			265		700		700		700		700	
Overige algemene dekkingsmiddelen	19	514	1.945		35		18.701		36.201		52.335	
Saldo van de financieringsfunctie	-2.067	4.076	-3.011	4.039	1.480	2.705	-2.988	2.585	-5.005	2.471	-3.718	2.359
Dividend		666		363		513		513		513		513
Vennootschapsbelasting	2.195		1.222	37	1.160	37	1.607	37	1.640	37	1.640	37
Subtotaal programma's (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	113.779	591.986	112.480	582.656	115.934	600.159	126.600	594.955	141.055	598.882	158.756	621.103
Mutaties reserves	30.412	15.237	27.547	40.167	24.124	18.294	15.986	9.438	37.406	24.738	25.809	19.593

Bedragen x € 1.000

Begrotingssaldo	968.331	997.778	1.012.784	1.014.025	1.009.449	1.010.599	965.332	969.292	986.475	987.425	975.615	985.515
Resultaat Jaarrekening	29.447											
Resultaat Begroting			1.242		1.150		3.960		950		9.900	

TOELICHTING OP MUTATIES

De grootste mutaties zijn op programmaniveau per thema toegelicht. Voor een totaaloverzicht van inkomsten en uitgaven wordt verwezen naar de inleiding.

In dit overzicht is het resultaat van de begroting afzonderlijk gepubliceerd. In de programma's maakt dit saldo onderdeel uit van programma Organisatie en financiën van Breda. In de overzichten in de bijlage is dit ook als zodanig opgenomen.

Structureel begrotingssaldo

We staan voor een structureel en reëel sluitende begroting. In onderstaande tabel is ons structureel meerjarig begrotingssaldo weergegeven.

Bedragen x € 1.000

	2027	2028	2029	2030
Geraamde lasten	985.325	949.346	949.069	949.806
Geraamde baten	992.305	959.854	962.687	965.922
(Geraamd totaal) Saldo baten en lasten (begrotingssaldo voor bestemming)	6.980	10.508	13.618	16.117
Beoogde toevoegingen aan reserves	24.124	15.986	37.406	25.809
Beoogde onttrekkingen aan reserves	18.294	9.438	24.738	19.593
Begrotingssaldo na bestemming (geraamd resultaat)	1.150	3.960	950	9.900
Waarvan incidentele lasten en incidentele toevoegingen aan reserves	66.998	23.640	54.577	26.621
Waarvan incidentele baten en incidentele onttrekkingen aan reserves	47.973	14.175	43.932	22.592
Saldo van incidentele baten en lasten	19.025	9.465	10.645	4.029
Structureel begrotingssaldo (geraamd structureel resultaat)	20.175	13.425	11.595	13.929

De begroting is over de jaren 2027-2030 structureel sluitend. Dit wil zeggen dat we structurele lasten ook met structurele middelen kunnen afdekken, zoals het hoort bij solide financiën.

Het structureel begrotingssaldo wordt nader toegelicht in het kengetal structurele exploitatieruimte. Deze ontwikkelt zich vanaf 2024 als volgt:

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Structurele exploitatieruimte	1,92%	5,58%	1,61%	2,03%	1,40%	1,20%	1,44%

De afgelopen jaren was de structurele exploitatieruimte positief. Met de keuzes in deze begroting zorgen we ervoor dat we voor 2027 structurele lasten blijven dekken met structurele middelen.

Overzicht incidentele baten en lasten

Hieronder ziet u per programma wat de incidentele baten en lasten zijn.

Bedragen x € 1.000

Programma/Thema	Onderwerp	Nr.	2027		2028		2029		2030	
			Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten

Vitaal en Sociaal Breda

Opgroeien	Pilot peuteropvang	1	100	-	100	-	-	-	-	-
Opgroeien	Familiescholen	1	100	-	100	-	-	-	-	-
Betrokken zijn	Diversiteit en inclusie 2024-2027	2	100	-	-	-	-	-	-	-
Betrokken zijn	Aanpak weerbaarheid	1	200	-	100	-	-	-	-	-
Thuis	GR GIA/Vrouwenopvang	1	200	-	-	-	-	-	-	-
Thuis	Tussenvoorziening sociale woningvoorraad	3	100	-	100	-	-	-	-	-
Leren, ontwikkelen en werken	Impulsbudget sociale infrastructuur	4	291	-	291	-	291	-	291	-
Leren, ontwikkelen en werken	Impulsbudget arbeidsmarktregio's	5	1.120	-	1.120	-	1.120	-	-	-
Leven	EK Wielrennen	1	-	-	700	-	-	-	-	-
Algemene reserve programma 1	Algemene reserve	1	-	800	-	1.300	-	200	-	200
Exploitatiereserve programma 1	Exploitatiereserve	6	-	2.092	-	832	-	-	-	-
Subtotaal programma			2.211	2.892	2.511	2.132	1.411	200	291	200

Ondernemend Breda

Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	Gamehub	7	215	100	-	-	-	-	-	-
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	Grondexploitaties bedrijventerreinen	8	5.717	3.482	-	-	-	-	-	-
Stimuleren economische ontwikkeling in Breda	Innovatiedistrict	1	200	-	200	-	500	-	500	-
Grote projecten in de stad	Grondexploitaties Crossmark	8	105	105	465	465	-	-	-	-
Grote projecten in de stad	't Zoet - placemaking	1	100	-	100	-	100	-	100	-
Dynamische stad	Cultuurbeleid 2025-2028	9	1.100	-	1.100	-	-	-	-	-
Dynamische stad	Collectiebeheer	1	100	-	100	-	-	-	-	-
Algemene reserve programma 2	Exploitatiereserve	6	-	675	-	440	-	640	-	640
Investeringsreserve programma 2	Storting middelen BOVO/Fibi	10	1.437	-	-	-	-	-	-	-
Subtotaal programma			8.974	4.362	1.965	905	600	640	600	640

Duurzaam wonen in Breda

Wonen in Breda	Versnellingsopgave Wonen	11	2.878	-	-	-	-	-	-	-
Grote woonprojecten in de stad	Grondexploitaties Woningbouw	8	17.520	17.520	790	790	17.740	17.740	310	-
Grote woonprojecten in de stad	Uitbreiding woonwagendplaatsen	12	550	-	310	-	310	-	310	-
Grote woonprojecten in de stad	Uitvoering carnavalsakkoord	1	100	-	150	-	100	-	150	-
Bereikbaar Breda	Verkeersveiligheid scholen en sportverenigingen	1	300	-	-	-	-	-	-	-
Breda is een duurzame en bestendige stad	Toekomstbestendig wonen	13	100	-	100	-	100	-	-	-
Breda is een duurzame en bestendige stad	Volkshuisvestingsfonds	14	12.211	9.486	6.366	4.604	3.042	2.551	5.316	4.140
Reserve Bodemfonds	Reserve Bodemfonds	15	191	333	191	333	191	333	191	333
Reserve Klimaatfonds	Reserve Klimaatfonds	16	334	44	334	44	334	44	334	44
Reserve Toekomst bestendig wonen	Reserve Toekomst bestendig wonen	13	-	100	-	100	-	100	-	100

Bedragen x € 1.000

Reserve Versnellingsopgave Wonen	Reserve Versnellingsopgave Wonen	11	-	2.878	-	-	-	-	-	-
Reserve Bovenwijkse voorzieningen	Reserve Bovenwijkse voorzieningen	10	-	1.437	-	-	-	-	-	-
Algemene reserve programma 3	Algemene reserve	14	-	3.010	-	2.384	-	1.154	-	1.885
Algemene reserve programma 3	Algemene reserve	17	368	-	368	-	137	-	137	-
Exploitatiereserve programma 3	Exploitatiereserve	6	2.500	219	-	2.625	-	20		
Subtotaal programma						8.609			6.748	6.502
				37.052	35.027		10.880	21.954	21.942	

Basis op orde in Breda

Veilig Breda	Experiment gesloten coffeeshops	18	123	-	108	-	-	-	-	-
Beheer van de openbare ruimte	Schoon, heel, groen en veilig in de binnenstad	1	150	-	150	-	150	-	150	-
Algemene reserve programma 4	Algemene reserve	1	-	4.150	-	150	-	150	-	250
Investeringsreserve programma 4	Investeringsreserve	1	4.000	-	-	-	-	-	-	-
Exploitatiereserve programma 4	Exploitatiereserve	6	30	242	30	108	30	-	30	-
Reserve Kapitaalgoederen	Reserve Kapitaalgoederen	19	2.224	-	1.852	-	-	-	-	-
Subtotaal programma				6.527	4.392	2.140	258	180	150	180
										250

Organisatie en financiën van Breda

Een toekomstbestendige organisatie	Versterken dienstverlening gemeenten	20	755	-	-	-	-	-	-	-
Een toekomstbestendige organisatie	Impuls digitalisering	21	1.000	-	-	-	-	-	-	-
Begrotingsreserve	Begrotingsreserve	22	127	-	-	-	-	-	-	-
Algemene reserve programma 5	Weerstandsvermogen uitname 40 miljoen verhogen investeringsvolume	1	-	1.000	-	-	-			
Algemene reserve programma 5	Algemene reserve	21	502	-	964	-	932	-	652	-
Algemene reserve programma 5	Algemene reserve	23	6.750	-	4.350	-	3.150	-	3.150	-
Algemene reserve programma 5	Extra storting algemene reserve	24	2.100	-	3.100	-	6.350	-	-	-
Investeringsreserve programma 5	Investeringsreserve	1	1.000	-	-	-				
Exploitatiereserve programma 5	Exploitatiereserve	6	-	300	-	-	-	-	-	-
Subtotaal programma					1.300	8.414	-			
				12.234				30.432	21.000	18.802
									15.000	

Totaal

				66.998	47.973	23.640	14.175	54.577	43.932	26.621	22.592
Incidenteel saldo					-19.025		-9.465		-10.645		-4.029

Het overzicht van de incidentele baten en lasten is belangrijk. Daarmee kunnen we zien welk deel van de baten en lasten incidenteel is en welk deel structureel is. Dit overzicht toont aan in hoeverre de begroting structureel en reëel in evenwicht is en in hoeverre de lasten van de activiteiten in de jaarrekening met structurele baten zijn behaald.

Incidentele lasten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo/exploitatiesaldo positief en incidentele baten beïnvloeden het structureel begrotingssaldo/exploitatiesaldo negatief. Bovenstaand overzicht laat voor de jaren 2027-2030 een negatief incidenteel begrotingssaldo zien. Daarbij wordt een deel van de incidentele lasten ook afgedekt door structurele baten. Dit is goed voor het structureel begrotingsevenwicht.

Hieronder lichten we de incidentele posten toe.

1. Bestuursakkoord 2026-2030

- **Pilot peuteropvang**
Peuteropvang helpt bij taalontwikkeling, sociale ontwikkeling en een goede start en kan ouders tegelijk ruimte geven om te werken, de taal te leren of mee te doen. In Breda lopen we met een pilot 'Vroege toegang peuteropvang' vooruit op landelijke verruiming van de kinderopvangvergoeding per 2029. Deze pilot voeren we uit in Verbeter Breda-wijken en hiervoor stellen we € 0,1 miljoen per jaar beschikbaar voor de jaren 2026-2028.
- **Familiescholen**
Familiescholen helpen om kansenongelijkheid eerder en dichterbij aan te pakken. Door naast onderwijs ook jeugd ondersteuning, schuldhulp, taallessen en andere maatschappelijke partners een plek te geven in het schoolgebouw maken we de ondersteuning van kind en ouder laagdrempelig. We rollen deze aanpak verder uit in Verbeter Breda-wijken en voegen daar in deze periode 2 familiescholen aan toe. Hiervoor reserveren we een bedrag van € 0,1 miljoen per jaar in 2026 en 2027.
- **Aanpak weerbaarheid**
Ter versterking van de maatschappelijke en bestuurlijke weerbaarheid wordt in de periode 2026 tot en met 2028 een tijdelijke impuls gegeven aan de voorbereiding op mogelijke crises, verstoringen en andere maatschappelijke risico's. Voor deze afgebakende uitvoeringsperiode is € 0,4 miljoen beschikbaar gesteld.
- **GR GIA/Vrouwenopvang**
Bij de begroting 2026 is het amendement 'Veilig voor vrouwen' aangenomen. Hiervoor wordt in 2026 en 2027 € 0,2 miljoen incidenteel extra beschikbaar gesteld.
- **EK Wielrennen**
We gaan samen met de regio het EK Wielrennen proberen binnen te halen voor 2028. Hiervoor is € 0,7 miljoen beschikbaar gesteld.
- **Innovatiedistrict**
Breda versterkt haar profiel op Toegepaste Technologie & Creativiteit door te investeren in innovatie, talent en de groei van innovatieve bedrijven. In 2027 en 2028 wordt er tweemaal € 0,2 miljoen en in de jaren 2029 en 2030 tweemaal € 0,5 miljoen beschikbaar gesteld om een impuls te geven aan de ontwikkeling van het Innovatiedistrict als plek waar start-ups, creatieve ondernemers en innovatieve bedrijven kunnen landen, groeien en samenwerken.
- **'t Zoet - placemaking**
We willen placemaking 't Zoet nu al op de kaart zetten. Daarvoor gaan we de volgende zaken de ruimte geven in het gebied dat we de komende jaren nog niet ontwikkelen. Er komen tijdelijke innovatieve bedrijven, een ander deel richten we in op cultuur, creativiteit en evenementen en tot slot willen we tijdelijke studentenhuysvesting realiseren.
- **Collectiebeheer**
De gemeentelijke collectieopslag wordt vernieuwd en tegelijkertijd wordt de collectie opgeschoond, waarbij alleen objecten met waarde voor het Verhaal van Breda behouden blijven. Hiervoor wordt in 2027 en 2028 jaarlijks € 0,2 miljoen beschikbaar gesteld voor collectiebeheer en € 0,6 miljoen aan investeringsmiddelen voor een nieuw depot. Vanaf 2029 dalen de kosten voor collectiebeheer met € 0,1 miljoen per jaar.
- **Uitvoering carnavalsakkoord**
Verdeeld over de jaren 2027 tot en met 2030 is er vanuit het bestuursakkoord eenmalig € 0,55 miljoen beschikbaar gesteld voor activiteiten gerelateerd aan het carnavalsakkoord.
- **Verkeersveiligheid scholen en sportverenigingen**
We geven een extra impuls aan de verkeersveiligheid rond scholen, sportvoorzieningen en drukke plekken in wijken en dorpen door gerichte maatregelen uit te voeren.
- **Schoon, heel, groen en veilig in de binnenstad**
Onze openbare ruimte is het visitekaartje van onze stad, haar wijken en dorpen. De binnenstad moet schoon, heel, groen en veilig zijn. We investeren in beheer, uitstraling, vergroening en verblijfskwaliteit met extra aandacht voor hittestress en plekken waar de openbare ruimte nu nog te stenig of rommelig aanvoelt. Voor een extra impuls trekken we de komende periode € 0,15 miljoen uit.

- **Weerstandsvermogen uitname € 40 miljoen verhogen investeringsvolume**
De onttrekking van € 40 miljoen aan de algemene reserve is incidenteel, omdat hiermee eenmalig financiële ruimte wordt gecreëerd voor extra investeringen in de stad.

2. Diversiteit en inclusie 2024-2027

Dit betreft een impuls voor onze ambities uit het bestuursakkoord op het gebied van diversiteit en inclusie. Hiervoor stellen we tot en met 2027 € 0,1 miljoen per jaar beschikbaar. Dit geld zetten we in voor het werven van een aanspreekpunt en aanjager.

3. Tussenvoorziening sociale woningvoorraad

We willen een tijdelijke uitbreiding van de sociale woningvoorraad creëren, de zogenaamde tussenvoorziening. Daardoor blijft het aanbod aan betaalbare huurwoningen voor een bredere doelgroep beschikbaar. De exploitatielasten worden onttrokken uit de algemene reserve.

4. Impulsbudget sociale infrastructuur

De gemeente Breda ontvangt gedurende 10 jaar (2025-2024) een impulsbudget sociale infrastructuur. Hiermee kunnen zij de sociale infrastructuur voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt versterken. De middelen ondersteunen een toekomstbestendige en regionale aanpak van deze voorzieningen.

5. Impulsbudget arbeidsmarktregio's

In de periode 2026-2029 ontvangen arbeidsmarktregio's een tijdelijk impulsbudget voor het versterken van de regionale samenwerking en de dienstverlening op het gebied van werk en scholing. Dankzij dit budget kunnen de regio's kaders ontwikkelen voor een duurzame arbeidsmarktinfrastructuur en de communicatie hierover verbeteren.

6. Exploitatiereserve

Via de exploitatiereserve worden geoormerkte bedragen (zoals budgetoverhevelingen) tijdelijk vastgehouden om in volgende jaren te worden ingezet.

7. GameHub

Dit betreft de verbouwingskosten voor een GameHub in Breda en de middelen om die minimaal 10 jaar te gebruiken. Deze lasten worden deels bekostigd door een onttrekking uit de algemene reserve en deels door een ontvangen subsidie.

8. Grondexploitatie

Dit betreft de kosten, opbrengsten en mutaties van het onderhanden werk voor de grondexploitaties voor bedrijventerreinen, CrossMark en woningbouw.

9. Cultuurbeleid 2025-2028

Dit betreft een incidentele financiële impuls voor de jaren 2025-2028 voor de uitvoeringsagenda Cultuurbeleid 2025-2028 en het Cultuurbeleid 2025-2028 'Stad van creatief talent'. De impuls is bestemd voor de cofinanciering van culturele subsidies voor deze jaren.

10. Investeringsreserve

Storting in de investeringsreserve is ter dekking van toekomstige kapitaallasten van de aangewezen investeringen uit regeling BOVO en Fibi.

11. Versnellingsopgave wonen

Dit betreft een onttrekking uit de reserve voor locatiegebonden, incidentele impulsen voor 2025 en 2026.

12. Uitbreiding woonwagenstandplaatsen

Voor de uitbreiding van woonwagenstandplaatsen wordt in de periode 2026 t/m 2032 in totaal € 2,8 miljoen incidenteel gestort in de voorziening grondexploitatie. Dit is nodig om de in- en uitbreiding op 7 locaties mogelijk te maken en de nieuwe huurstandplaatsen over te kunnen dragen aan woningcorporaties.

13. Toekomstbestendig wonen

Deze post betreft de incidentele middelen die we inzetten via een leningconstructie van de Stichting Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn). De lening is bedoeld voor eigenaar-bewoners met een smalle(re) beurs, zodat zij (deels) energetische maatregelen kunnen treffen en kunnen deelnemen aan de energietransitie. De inzet van deze middelen is tijdelijk en projectmatig en vormt geen structureel onderdeel van onze reguliere financiering.

14. Volkshuisvestingsfonds

- Vanuit het Rijk hebben we een eenmalige subsidie ontvangen om de veiligheid en leefbaarheid in kwetsbare wijken te verbeteren. Deze middelen zetten we in een periode van maximaal 10 jaar in om de kwaliteit van de wijken te verbeteren door woningen te verduurzamen. Dit betreft de 1^e tranche.
- Voor de 2^e tranche van het volkshuisvestingsfonds zijn er vanaf 2025 voor 10 jaar middelen nodig als cofinanciering.

15. Reserve bodemfonds

Met een bodemreserve vangen we pieken en dalen in de uitgaven op. We vullen de reserve aan met het resultaat vanuit het thema Bodem. Het gaat hierbij steeds vaker om (woningbouw)opgaven op inbreidingslocaties. Door het industriële verleden van Breda hebben we daarbij vaak te maken met hoge bodemkosten.

16. Reserve klimaatfonds

De inkomsten en uitgaven uit de reserve klimaatfonds worden ingezet voor projecten die helpen om de klimaatdoelen van Breda te bereiken.

17. TenneT hoogspanningsverbinding

Dit betreft het terugstorten van kapitaallasten in de algemene reserve voor de 150kV-hoogspanningsverbinding van TenneT en terugstorting van aanpassing voorziening (2027 en 2028) verkeersregelininstallaties.

18. Experiment gesloten coffeeshopketen

Dit betreft een incidenteel budget voor 2025-2028 voor het experiment gesloten coffeeshopketen.

19. Reserve kapitaalgoederen

De geraamde budgetten voor (groot) onderhoud, het wegwerken van achterstanden en het beperken van risico's op achterstalligheid, inclusief dekking van kapitaallasten, zijn gebaseerd op voorlopige inschattingen en worden na inspecties verfijnd, waarbij eventuele verschillen tussen beschikbaar gestelde en benodigde middelen worden gestort in de reserve kapitaalgoederen.

20. Versterken dienstverlening gemeenten

Dit betreft impulsmiddelen die we tot en met 2027 inzetten om de dienstverlening van de overheid te versterken. Deze middelen kwamen beschikbaar naar aanleiding van het rapport van de Parlementaire Onderzoekingscommissie Kinderopvangtoeslag.

21. Impuls digitalisering

Vanuit de kadernota 2024 zijn middelen beschikbaar gesteld voor digitalisering en automatisering om onze dienstverlening te versterken en onze stedelijke ambities waar te maken.

22. Begrotingsreserve

De begrotingsreserve wordt ingezet voor het oplossen van een dekkingsverschil voor de NS-fietsenstallingen en is gebaseerd op de exploitatieovereenkomst met de NS voor de periode tot en met 2027.

22. SaaS-applicatiekosten

Voor het dekken van de SaaS-applicatiekosten hebben we in de periode 2023-2025 de algemene reserve ingezet. Deze middelen worden vervolgens over een periode van 10 jaar (2026-2035) weer teruggestort in de algemene reserve.

23. Bijdrage algemene reserve

In het bestuursakkoord 2018-2022 is besloten om de algemene reserve via een bijdrage op peil te houden.

24. Extra storting algemene reserve

In de begroting 2026 is besloten om € 15,15 miljoen voor de jaren 2026-2029 te storten in de algemene reserve om financiële risico's en onzekerheden op te vangen. Deze storting draagt bij aan een stabiel financieel perspectief voor Breda in aanloop naar het zogenoemde 'ravijnjaar'.

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Bedragen x € 1.000

Nr. Programma/Thema/Product	2027		2028		2029		2030		Omschrijving
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
5 Organisatie en financiën van Breda									
5.3 Mutatie reserves									
- Algemene reserve	2.289	-	4.165	-	5.556	-	5.107	-	Bijdrage vanuit bespaarde rente
- Begrotingsreserve	17	-	37	-	46	-	47	-	Bijdrage vanuit bespaarde rente
- Investeringsreserve	254	-	595	-	680	-	1.161	-	Bijdrage vanuit bespaarde rente
- Investeringsreserve	-	1.013	-	1.122	-	1.097	-	1.141	Onttrekking kapitaallasten

Bedragen x € 1.000

Totaal	2.560	1.013	4.797	1.122	6.282	1.097	6.315	1.141
---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Geprognosticeerde balans

GEPROGNOSTICEERDE BALANS

Bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Vaste activa							
Immateriële vaste activa	5.225	8.397	10.041	10.596	10.866	9.611	8.909
Materiële vaste activa	533.707	572.182	647.578	728.279	803.797	905.418	988.245
Financiële vaste activa	142.389	137.908	138.051	135.407	133.164	130.237	124.866
Vlottende activa							
Voorraden	7.661	6.634	14.458	14.458	14.458	14.458	14.458
Uitzettingen	69.530	61.075	22.108	22.108	22.108	22.108	22.108
Overlopende activa	65.379	90.918	71.361	71.361	71.361	71.361	71.361
Liquide middelen	66	58	306	306	306	306	306
Balanstotaal	823.957	877.172	903.904	982.515	1.056.060	1.153.498	1.230.253
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Eigen vermogen							
Algemene reserve	101.861	123.474	151.199	153.574	162.248	155.229	146.300
Bestemmingsreserve	45.957	53.738	42.207	45.662	43.261	62.749	77.864
Nog te bestemmen resultaat cq positief begrotingssaldo	14.218	29.447	1.242	1.150	3.960	950	9.900
Subtotaal eigen vermogen	162.036	206.659	194.648	200.386	209.469	218.928	234.064
Voorzieningen	57.245	59.662	57.340	53.344	47.447	45.417	41.878
Vaste schulden	334.914	317.215	354.060	455.928	551.287	666.297	769.570
Vlottende passiva							
Vlottende schuld	21.603	9.741	22.856	22.856	22.856	22.856	9.741
Overlopende passiva	248.159	283.895	275.000	250.000	225.000	200.000	175.000
Balanstotaal	823.957	877.172	903.904	982.515	1.056.060	1.153.498	1.230.253
EMU-saldo	-14.157	6.418	-98.566	-77.089	-70.469	-83.970	-85.665
EMU-saldo referentiewaarde	-38.674	-44.502	-45.218	-45.218	-45.218	-45.218	-45.218
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde	24.517	50.920	-53.348	-31.871	-25.251	-38.752	-40.447

Vaste activa

Vaste activa zijn zaken die meerjarig hun nut en waarde behouden. Uitgaven aan deze zaken worden in beginsel geactiveerd en gedurende de gebruiksduur afgeschreven ten laste van het saldo van baten en lasten. Er is onderscheid in immateriële, materiële en financiële vaste activa. Immateriële vaste activa zijn kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief. De materiële activa zijn stoffelijk van aard; bijvoorbeeld gebouwen, computers, sportvelden en voertuigen. De financiële vaste activa zijn geldleningen, beleggingen en vorderingen op lange termijn.

De toename van de materiële vaste activa bestaat uit de investeringen in de komende periode vermindert met de jaarlijkse afschrijvingslast welke ten laste van het saldo van baten en lasten wordt gebracht.

De vermindering van de financiële vaste activa hangt samen met de leningen welke verstrekt zijn aan BreedSaam en BuildingBreda welke een jaarlijks aflossingsschema kennen.

Vlottende activa

De voorraadpositie hangt samen met het onderhanden werk inzake de grondexploitaties en de voorraden welke bestemd zijn voor verkoop. Het aflopend karakter hangt samen met het aflopende karakter van de lopende grondexploitaties.

Voor de uitzettingen en vlottende activa is voor de geprognosticeerde balans gekozen voor een gelijkblijvend volume gebaseerd op het gemiddelde van de afgelopen jaren, omdat deze een jaarlijks wisselend karakter kennen.

Toelichting op ontwikkelingen schulden

De toename van de schuldpositie hangt samen met de toename van de investeringen. Hiermee hangt het kengetal netto schuldquote sterk samen. Ondanks de toename van onze schuldpositie zijn we in staat om aan onze verplichtingen te voldoen. Zoals blijkt uit de toelichting op de financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen is de referentiewaarde van het kengetal netto-schuldquote uitstekend.

Voor de vlottende passiva is gekozen voor een jaarlijks gelijkblijvend volume gebaseerd op de afgelopen jaren, omdat deze een sterk wisselend karakter kennen.

Reserves en voorzieningen

RESERVES

Bedragen x € 1.000

Organisatie en financiën van Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Algemene reserve programma 1	2.500		800	1.700
Algemene reserve programma 2	2.235		635	1.600
Algemene reserve programma 3	5.444	368	3.010	2.803
Algemene reserve programma 4	4.860		4.190	670
Algemene reserve programma 5	136.160	11.641	1.000	146.801
Begrotingsreserve	1.675	143		1.818
Exploitatiereserve programma 1	2.924		2.092	832
Exploitatiereserve programma 2	0			0
Exploitatiereserve programma 3	364	2.500	219	2.645
Exploitatiereserve programma 4	321	30	242	108
Exploitatiereserve programma 5	300		300	0
Investeringsreserve programma 2	4.513	1.482	209	5.786
Investeringsreserve programma 3	8.761	87	310	8.538
Investeringsreserve programma 4	7.751	4.077	397	11.432
Investeringsreserve programma 5	1.507	1.045	98	2.454
Reserve Bodemfonds	1.662	191	333	1.520
Reserve bovenwijkse voorzieningen	1.477		1.437	40
Reserve FIBI	579			579
Reserve investeringen sportverenigingen	0			0
Reserve Kapitaalgoederen	4.649	2.224		6.873
Reserve Klimaatfonds	1.998	334	44	2.289
Reserve parkeerbedrijf				0
Reserve Toekomst bestendig wonen	848		100	748
Reserve Versnellingsopgave Wonen	2.878		2.878	0
Reserve vrouwenopvang	0			0
Totaal	193.406	24.124	18.294	199.236

TOELICHTING RESERVES

Algemene reserve

De algemene reserve is een buffer om schommelingen en onvoorziene gebeurtenissen op te vangen. De reserve maakt deel uit van de weerstandscapaciteit en vormt de financiële buffer van de begroting. In de reserve is een bedrag van € 16,5 miljoen geblokkeerd voor de Noordelijke Rondweg. Dit geblokkeerde bedrag wordt niet meegerekend bij de weerstandscapaciteit. Jaarlijks wordt een deel van het treasuryresultaat (bespaarde rente) aan de reserve toegevoegd. De rekeningresultaten worden in principe toegevoegd aan de algemene reserve.

In de begroting 2027 zijn voor de algemene reserve de volgende dotaties en onttrekkingen begroot.

Bedragen x € 1.000

	Onttrekkingen	Toevoegingen
Rentetoevoeging	-	2.289
Extra dotatie om de reserve op peil te houden	-	6.750
Extra dotatie voor verhoging weerstandsratio/ financiële buffer	-	2.100
SaaS oplossing	-	502
Terugstorten kapitaallasten investering Tennet	-	137
Verschuiving dotatie verkeersregelinstanties	-	232
Verlaging tussenvoorziening (tijdelijke uitbreiding sociale woningvoorraad)	100	-
GameHub Breda	115	-
Cofinanciering Volkshuisvestingsfonds	2.235	-
<i>Incidentele impulsen bestuursakkoord 2026-2030:</i>		-
- Sport in de openbare ruimte	50	-
- Stichting BAS	80	-
- Mondiaal Centrum Breda	100	-
- Mentale gezondheid bij jongeren	50	-
- Aanpak weerbaarheid	200	-
- Familiescholen	100	-
- Pilot peuteropvang	100	-
- Pride	20	-
- Innovatiedistrict	200	-
- 't Zoet - placemaking	100	-
- Opstellen evenementenbeleid	120	-
- Collectiebeheer	100	-
- Gebiedsvisie Prinsenbeek	50	-
- Verduurzaming wijken (cofinanciering Volkshuisvestingsfonds)	300	-
- Verkeersveiligheid scholen en sportverenigingen	300	-
- Pilot nachtbussen	25	-
- Uitvoering carnavalsakkoord	100	-
- Uitname € 40 miljoen verhogen investeringsvolume	5.000	-
- Schoon, heel, groen en veilig in de binnenstad	150	-
- Openbare ruimte - ondernemers in wijken en dorpen	40	-
Totaal	9.635	12.010

Bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve gebruiken we zogenoemde bestemmingsreserves. Die maken deel uit van ons eigen vermogen. Bestemmingsreserves zijn voor een specifiek doel ingesteld via een raadsbesluit. Deze reserves zijn eigenlijk vrij besteedbaar vermogen, omdat de raad de opgelegde beperking ook kan opheffen.

Begrotingsreserve

De begrotingsreserve is in het verleden gevuld met winstuitkeringen en afkoopsommen en werd ingezet om het wegvallen van jaarlijkse grote winstuitkeringen geleidelijk in de begroting op te vangen. De begrotingsreserve wordt vanaf 2016 ingezet voor het oplossen van een dekkingsverschil voor de NS-fietsenstallingen en is gebaseerd op de exploitatieovereenkomst met de NS voor de periode tot en met 2027. De bijdrage van de gemeente Breda bedraagt in totaal maximaal € 6 miljoen gedurende de looptijd.

Exploitatiereserve

Via de exploitatiereserve worden geormerkte bedragen (zoals budgetoverhevelingen) tijdelijk vastgehouden om in volgende jaren te worden ingezet. Bij de bestuursrapportage geven we aan welke bedragen voor overheveling in aanmerking komen. Vooruitlopend op de resultaatbestemming neemt het college hierover een besluit. De definitieve bedragen worden bij de jaarrekening en de resultaatbestemming vastgesteld. Daarnaast zetten we deze reserve in om de kosten te egaliseren voor het organiseren van de waterschapsverkiezingen. In de begroting 2027 zijn voor de exploitatiereserve de volgende dotaties en onttrekkingen begroot.

Bedragen x € 1.000

	Stand 31/12/2026	2027 Af Bij	Stand 31/12/2027	2028 Af Bij	2029 Af Bij	2030 Af Bij	Stand 31/12/2030
Programma 1							
Beleidsplan armoedeschulden 2025-2028	260	-140 -	120	-120 -	- -	- -	-
Doorschuiving alleenverdienersproblematiek 2025-2028	50	-50 -	-	- -	- -	- -	-
Work in Nederland	60	-60 -	-	- -	- -	- -	-
Impulsbudget arbeidsmarktregio's	117	-117 -	-	- -	- -	- -	-
Alleenverdienersproblematiek	100	-100 -	-	- -	- -	- -	-
Regionale middelen aanpak laaggeletterdheid	46	-46 -	-	- -	- -	- -	-
Budget digitalisering en verbreding BredaPas	400	-200 -	200	- -	-200	- -	-
Regionale middelen arbeidsmarktbeleid West-Brabant	1.892	-1.380 -	512	-512 -	- -	- -	-
Programma 2							
-	-	- -	-	- -	- -	- -	-
Programma 3							
Invoeringskosten omgevingswet	80	-35 -	45	-25 -	-20 -	- -	-
Cofinanciering volkshuisvestingsfonds (tranche 2)	284	-184 -	100	-100 -	- -	- -	-
Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid	-	- 2.500	2.500	-2.500	- -	- -	-
Programma 4							
Experiment gesloten coffeeshops	231	-123 -	108	-108 -	- -	- -	-
Waterschapsverkiezingen	90	-119 30	0	- 30	- 30	- 30	90
Programma 5							
Impuls digitalisering	300	-300 -	-	- -	- -	- -	-
Totaal	3.910	-2.854 2.530	3.585	-3.365 30	-220 30	30	90

Investeringsreserve

Met deze reserve financieren we de kapitaallasten voor toekomstige investeringen. Voor projecten die worden gedekt vanuit deze reserve, moet het volledige bedrag in de reserve beschikbaar zijn op het moment dat er een besluit wordt genomen over de votering. Onttrekkingen aan de reserve vinden gedurende de hele afschrijvingsperiode plaats. Bij de voorjaarsnota en/of de begroting stellen we middelen beschikbaar voor de dekking van de kapitaallasten van toekomstige investeringen. Daarnaast voegen we aan deze reserve rente toe om de rentelasten te dekken van de meerjarige kapitaallasten. In de begroting 2027 zijn voor de investeringsreserve de volgende dotaties en onttrekkingen begroot.

Bedragen x € 1.000

	Onttrekkingen	Toevoegingen
Rentetoevoeging	-	224
Terugstorting kapitaallasten verbeter Breda Bieb 4.0	-	30
Dekking kapitaallasten investeringen	1.013	-
Bovo Nieuwe Mark	-	1.383
Bovo Oostflank	-	54
Storting vanuit het bestuursakkoord 2026-2030	-	5.000

Totaal	1.013	6.691
---------------	--------------	--------------

Reserve bodemfonds

Met de reserve bodemfonds vangen we pieken en dalen in onze uitgaven op. Het gaat hierbij steeds vaker om (woningbouw)opgaven op inbreidingslocaties. Door het industriële verleden van Breda is hierbij vaak sprake van hoge kosten. Het risico bestaat dat we de verantwoordelijkheid niet bij de ontwikkelaar kunnen weleggen, vooral wanneer landelijke subsidies wegvallen. Bovendien krijgt de gemeente steeds vaker de verantwoordelijkheid voor locaties waar geen specifieke veroorzaker aan te wijzen is.

Reserve klimaatfonds

Deze reserve is bedoeld voor projecten die helpen om de klimaatdoelen van Breda te bereiken. De reserve klimaatfonds bestaat uit bijdragen vanuit het project Windmolens Hazeldonk. Hieruit ontvangen we sinds 2014 jaarlijks € 247.500, waarvan € 43.500 voor het Grondbedrijf. Jaarlijks wordt het bedrag geïndexeerd. Deze bijdrage ontvangen we in totaal 20 jaar.

Reserve bovenwijkse voorzieningen

In juli 2020 heeft de gemeenteraad een reserve bovenwijkse voorzieningen ingesteld. Dit gebeurde naar aanleiding van de vastgestelde Nota bovenwijkse voorzieningen. Het doel van deze reserve is om werkelijk ontvangen bijdragen in te zetten voor de realisatie van minimaal een van de bovenwijkse voorzieningen uit de nota. De reserve wordt gevuld met bijdragen van partijen die de grondexploitatie voeren bij nieuwe bouwplannen. Aan onttrekkingen is voor begrotingsjaar 2027 € 1,4 miljoen voorzien voor diverse projecten.

Reserve FIBI

Met deze reserve dekken we een deel van de kosten af van bovenwijkse voorzieningen. De inkomsten van deze bestemmingsreserve komen vanuit de exploitatiebijdragen van de private ontwikkelaars van nieuwbouwplannen en vanuit gemeentelijke grondexploitaties. De onttrekkingen bestaan uit de kosten van specifieke bovenwijkse voorzieningen, zoals genoemd in de Nota financiële bijdragen kwaliteitsverbetering fysieke leefomgeving. Daarnaast onttrekken we de jaarlijkse ambtelijke kosten voor het beheer van de reserve. De bedragen voor 2027 worden eind 2026 bekend.

Reserve kapitaalgoederen

Vanaf begrotingsjaar 2025 is de reserve kapitaalgoederen ingesteld voor 7 jaar (conform raadsbesluit 4473995). De reserve wordt gebruikt om projecten uit te voeren voor (groot) onderhoud, om achterstanden weg te werken en om (het risico op) achterstalligheden te verminderen. De maximale hoogte van de reserve is € 8 miljoen. In 2027 wordt er € 2,2 miljoen gedoteerd aan de reserve.

Reserve toekomstbestendig wonen

De regeling Toekomstbestendig wonen brengt € 1 miljoen aan kapitaallasten met zich mee. De reserve toekomstbestendig wonen is bedoeld om deze lasten te dekken. In 2021 is € 1 miljoen gedoteerd aan de reserve, conform het besluit bestuursrapportage 2021, zaaknummer 1528103.

Reserve versnellingsopgave wonen

Bij het coalitieakkoord zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld voor de versnellingsopgave wonen (€ 14 miljoen). Deze middelen worden voor € 13,2 miljoen gedekt uit incidentele winstnemingen van het Grondbedrijf. De rest komt uit het meerjarenperspectief en de algemene reserve. Met deze bestemmingsreserve willen we middelen beschikbaar houden voor de versnellingsopgave wonen. In 2027 verwachten we voor de versnellingsopgave wonen € 2,8 miljoen in te gaan zetten. Dit geld besteden we onder andere aan locatiegebonden impulsen voor sociale huur en tijdelijke woningen.

VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000

Organisatie en financiën van Breda	Stand 1-1-2027	Stortingen	Onttrekkingen	Stand 31-12-2027
Voorziening van derden verkregen middelen programma 1	25			25
Voorziening archivering Juzt	1.181		69	1.112
Voorziening onderhoud parkeerbedrijf	6.248	904	1.247	5.905
Voorziening planmatig onderhoud vastgoedontwikkeling	3.749	191	395	3.545
Voorziening verkeersregelinstallaties	393	921	778	536
Voorziening van derden verkregen middelen programma 3	535	23		558
Voorziening wet AppA	8.577	650	535	8.692
Onderhoud Vastgoedbeheer	26.796	8.241	10.000	25.037
Voorziening openbare ruimte onderhoud	1.078	3.691	3.664	1.105

Bedragen x € 1.000

Voorziening achterstallig onderhoud verhardingen	1.898	0	1.898	0
Voorziening van derden verkregen middelen programma 4	155	125		280
Voorziening afvalservice				0
Voorziening riolering				0
Centrale personeelsvoorziening	590		155	435
Voorziening verlofsparen	3.068			3.068
Voorziening nadelige GREX resultaten	3.048			3.048
Totaal	57.341	14.746	18.741	53.346

TOELICHTING VOORZIENINGEN

De post voorzieningen op de balans bestaat uit 3 groepen: groot onderhoud aan vastgoed en kapitaalgoederen, voorzieningen voor personeel en overige voorzieningen. Hieronder lichten we deze groepen verder toe.

De voorzieningen voor de verkeersregelininstallaties, het onderhoud bij het Parkeerbedrijf en het planmatig onderhoud voor vastgoedontwikkeling zijn opgenomen in programma 3. De voorzieningen voor het onderhoud van het vastgoed, het onderhoud in de openbare ruimte, het achterstallig onderhoud aan de verhardingen, Afvalservice, de riolering en de voorziening Wet Appa zijn opgenomen in programma 4. De centrale personeelsvoorziening is opgenomen in programma 5. De voorziening 'van derden verkregen middelen' is deels opgenomen bij programma 1 en deels bij programma 3.

Onderhoudsvoorzieningen

Deze onderhoudsvoorzieningen bestaan uit middelen die groot onderhoud aan de openbare ruimte en gebouwen mogelijk maken. Hiervoor hanteren we actuele onderhoudsplannen (niet ouder dan 5 jaar). Jaarlijks toetsen we of de onderhoudsvoorzieningen toereikend zijn. We kijken daarvoor naar het verloop van het geplande onderhoud, de stand van de voorziening en de jaarlijkse (gelijkmatige) toevoegingen over de periode van het begrotingsjaar plus de 9 daaropvolgende jaren.

Bedragen x € 1.000

	Stand 1-1-2027	Aanwendungen	Toevoegingen	Stand 31-12-2027
Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedbeheer	26.796	10.000	8.241	25.037
Onderhoudsvoorziening parkeergarages en fietsenstallingen	6.248	1.247	904	5.905
Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedontwikkeling	3.749	395	191	3.545
Onderhoudsvoorziening openbare ruimte	1.078	3.664	3.691	1.105
Onderhoudsvoorziening verkeerregelininstallaties	393	778	921	536
Onderhoudsvoorziening verharding achterstallig onderhoud	1.898	1.898	-	-
Totaal	40.162	17.982	13.948	36.128

Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedbeheer

Met deze voorziening worden de meerjarige kosten voor planmatig onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed geëgaliseerd. Het betreft onder meer gebouwen op het gebied van sport, welzijn en cultuur, brede scholen en het centrale busstation, evenals de gebouwen die noodzakelijk zijn voor de gemeentelijke bedrijfsvoering. Daarnaast vallen de vervanging van binnensportinventaris en het civiele en cultuurtechnische onderhoud aan buitensportlocaties binnen de reikwijdte van deze voorziening.

De voorziening is gebaseerd op de meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's). Deze plannen geven inzicht in de technische staat van het vastgoed en bevatten een prognose van de verwachte onderhoudswerkzaamheden en bijbehorende kosten. De MJOP's gaan uit van een gemiddeld onderhoudsniveau van 3 op een schaal van 1 tot en met 6. De onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd en de accommodaties worden minimaal eens per 5 jaar opnieuw geïnspecteerd.

De berekening van de benodigde dotaties vindt plaats op basis van meerjarenplanningen met een looptijd van tien jaar, in overeenstemming met het vastgestelde financiële beleid. Op basis hiervan wordt jaarlijks € 8,1 miljoen aan de voorziening toegevoegd. De voorziening is daarmee ten minste toereikend tot en met 2036.

Onderhoudsvoorziening parkeergarages en fietsenstallingen

Met deze voorziening egaliseren we de meerjarige kosten voor het groot onderhoud van de parkeergarages en fietsenstallingen van de afdeling Parkeren. De basis voor deze voorziening wordt gevormd door de MJOP's die we in het systeem Planon bijhouden. De MJOP's zijn gebaseerd op een gemiddeld onderhoudsniveau van 3 op een schaal van 1 tot 6. De onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd en vormen de basis voor de jaarlijkse dotatie aan deze voorziening. Daardoor kunnen we steeds over voldoende middelen beschikken voor het (projectmatig) groot onderhoud. De dotatie wordt (structureel) verhoogd conform de bouwkostenindex.

Onderhoudsvoorziening gebouwen vastgoedontwikkeling

Deze voorziening is gevormd voor de strategisch aangekochte panden. De hoogte van de dotatie is gebaseerd op een MJOP. De doorberekening is gemaakt tot en met 2035. Hierbij gaan we uit van een doorlopende exploitatie, waarbij aanvullend rekening wordt gehouden met inmiddels genomen besluiten voor sloop en/of herontwikkeling. Deze zijn mede gebaseerd op de Vastgoedstrategie Havenkwartier. De inzet van de onderhoudsvoorziening heeft op dit moment vooral betrekking op de panden in het Havenkwartier. Jaarlijks onderzoeken we of aanpassingen nodig zijn, afhankelijk van de vastgoedportefeuille op dat moment. Met een jaarlijkse dotatie van € 0,2 miljoen is de voorziening volgens de MJOP tot en met 2035 toereikend om het geplande groot onderhoud uit te kunnen voeren.

Onderhoudsvoorziening openbare ruimte

De onderhoudsvoorziening openbare ruimte betreft het groot onderhoud aan de verhardingen, de kunstwerken en de waterwegen. De basis voor deze voorziening bestaat uit beleidskaders en beheerplannen die periodiek geactualiseerd worden. De berekeningen van de benodigde dotaties zijn gebaseerd op meerjarenplanningen van 10 jaar. Op basis hiervan wordt jaarlijks € 3,6 miljoen toegevoegd aan de voorziening, met een jaarlijkse indexering. De onttrekkingen vinden plaats op basis van de uitvoering van de meerjarenplanning. De voorziening is tot en met 2035 toereikend voor het geplande onderhoud.

Onderhoudsvoorziening verkeerregelininstallaties

Vanuit deze voorziening houden we de verkeerregelininstallaties (VRI's) verantwoord en doelmatig goed. De uitgangspunten zijn: geen veiligheidsrisico's voor de gebruiker, geen hinder bij gebruik en zo min mogelijk kapitaalvernietiging.

Onderhoudsvoorziening verharding achterstallig onderhoud

In 2014 is besloten een bedrag te reserveren voor het inlopen van achterstallig onderhoud aan de verhardingen. Wanneer het kwaliteitsniveau weer op peil is, wordt de dekking van toekomstig (instandhoudings)onderhoud via de onderhoudsvoorziening geregeld. Uit nieuwe inspecties is meer achterstalligheid gebleken. In 2023 is daarom een dotatie van € 5,8 miljoen gedaan aan deze voorziening. De realisatie van de laatste € 1,9 miljoen staat geprogrammeerd t/m 2027.

Personeelsvoorzieningen

De personeelsvoorzieningen omvatten een voorziening voor de kosten voor voormalig personeel, een voorziening voor de zogenoemde Appa (Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers) en een voorziening voor verlofsparen. Bij de begroting toetsen we jaarlijks of de personeelsvoorzieningen toereikend zijn. Dat doen we op basis van het verloop van de verwachte verplichtingen en de jaarlijkse toevoegingen over de periode van het begrotingsjaar plus de 4 daaropvolgende jaren.

Bedragen x € 1.000

	Stand 1-1-2027	Aanwendungen	Toevoegingen	Stand 31-12-2027
Centrale personeelsvoorziening	590	155	-	435
Voorziening Wet APPA	8.577	535	650	8.692
Voorziening verlofsparen	3.068	-	-	3.068
Totaal	12.235	690	650	12.195

Centrale personeelsvoorziening

Deze voorziening is gevormd voor de kosten die worden verwacht voor voormalig onvrijwillig ontslagen personeel (dus niet wegens strafontslag, ouderdomspensioen of arbeidsongeschiktheid). Jaarlijks wordt een analyse gemaakt van de toekomstige verplichtingen. Tot en met eind 2027 is de voorziening voldoende voor het afwikkelen van de bestaande verplichtingen.

Voorziening Wet Appa

Deze voorziening bevat pensioenreserveringen en wachtgelden van voormalige politieke ambtsdragers (wethouders). De Appa-voorziening wordt jaarlijks aangepast op basis van extern opgestelde berekeningen. Tot en met eind 2029 is de voorziening voldoende voor het afwikkelen van de bestaande verplichtingen.

Voorziening verlofsparen

Vanwege een aanpassing van de cao is sinds 2022 het zogenoemde verlofsparen mogelijk. Met deze regeling kunnen medewerkers diverse soorten verlof in één keer omzetten in spaarverlof. Omdat er sprake is van een spaarsaldo dat in de tijd waarschijnlijk niet gelijk is qua toevoegingen en opnamen, moet hier een voorziening voor worden gevormd. Jaarlijks wordt een analyse van de hoogte van de voorziening gemaakt, zodat deze toereikend blijft voor het totaal aantal uren spaarverlof.

Overige voorzieningen

De groep overige voorzieningen bestaat uit voorzieningen voor de riolering, Afvalservice, archivering Juzt, de van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel en verwachte negatieve resultaten op grondexploitaties.

Bedragen x € 1.000

	Stand 1-1-2027	Aanwendingen	Toevoegingen	Stand 31-12-2027
Voorziening riolering	-	-	-	-
Voorziening afvalservice	-	-	-	-
Voorziening archivering Juzt	1.181	69		1.112
Voorziening van derden verkregen middelen (44.2)	715	-	148	863
Voorziening nadelige GREX resultaten	3.048	-	-	3.048
Totaal	4.944	69	148	5.023

Voorziening riolering

De voorziening riolering is bedoeld voor de egalisatie van de tarieven voor rioolheffing en het opvangen van financiële tegenvallers. De tarieven voor de rioolheffing liggen in 2027 conform het bestuursakkoord 7% hoger dan in 2026. Het resultaat op het product riolering wordt ieder jaar ten laste of ten gunste van de voorziening gebracht. Op basis van de begroting is de stand van de voorziening bij aanvang van het begrotingsjaar 2027 nihil. De werkelijke stand hangt af van het resultaat 2026.

Voorziening Afvalservice

Met de voorziening Afvalservice egaliseren we de lasten en baten voor het huishoudelijke deel van de kosten voor afvalinzameling- en verwerking. Aan het eind van ieder jaar brengen we het resultaat van Afvalservice ten laste of ten gunste van de voorziening. De voorziening is naar verwachting aan het begin van 2027 leeg. Hierdoor ontstaat het risico dat mogelijke financiële tekorten niet meer gefinancierd kunnen worden uit deze egalisatievoorziening.

Voorziening Archivering Juzt

Deze voorziening is bedoeld om de komende jaren de bewaarderstaken uit te voeren vanwege de opheffing van stichting Juzt.

Voorziening van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel

Met deze voorziening houden we middelen die we van derden krijgen en die besteed moeten worden aan een specifiek doel beschikbaar voor het volgende begrotingsjaar. Dit is in lijn met het BBV. Het gaat hierbij niet om middelen die we ontvangen van andere overheidsinstellingen.

Strategisch investeringsplan

Inleiding

Investerings zijn uitgaven die de gemeente doet voor zaken die lang meegaan en bijdragen aan de ontwikkeling van de stad of het dorp. Voorbeelden zijn de aanleg van wegen, de bouw van een maatschappelijke voorziening, ontwikkeling van een wijk en investeringen in duurzaamheid en energie. De investeringen leveren meerjarig nut op, gaan vaak gepaard met grote bedragen en worden afgeschreven over de levensduur van het object. Voor investeringen wordt een lening aangegaan, waarna deze geactiveerd wordt op de balans. Jaarlijks wordt een deel van de waarde afgeschreven. De afschrijving en rente voor de lening noemen we de kapitaallast. Om de jaarlijkse kapitaallasten te dekken, zijn er dekkingsmiddelen: eigen middelen, investeringsreserves en bijdragen van derden, zoals subsidies en cofinanciering. Het geheel aan investeringen en investeringsruimte staat centraal in het Strategisch Investeringsplan (SIP).

Strategisch investeringsplan

Breda wil blijven investeren in de toekomst van de stad. Tegelijkertijd zijn er (financiële) onzekerheden. Daarom hanteert de gemeente het Strategische Investeringsplan (SIP) waarin vooruit wordt gekeken met een horizon van 20 jaar. De grote projecten doorlopen 4 fasen (ambitie, plan, project, realisatie). Elke fase wordt afgesloten met bestuurlijke besluitvorming, zodat bijgestuurd, geherprioriteerd of beëindigd kan worden. Het geheel aan investeringen, inclusief de fasering, staat in het SIP. Het SIP helpt ambities en financiën beter in balans te houden. Het is hét instrument om projecten te plannen, voor te bereiden en uit te voeren.

Categorieën investeringen

In de financiële verordening staan investeringen toegelicht. We onderscheiden 3 categorieën:

1. Stedelijke gebiedsontwikkelingen en unieke grootschalige investeringen:
 - o MIRT fasering volledig van toepassing
 - o gebruik van voorbereidingskredieten en uitvoeringskredieten bij fase-overgangen
 - o zelfstandige investeringen en samenhangende investeringsprogramma's groter dan of gelijk aan € 5.000.000
2. Instandhoudings (plus)-/vervangingsinvesteringen:
 - o vaststelling van meerjarenbeleidsplan en jaarlijks een uitvoeringsplan

- geen aparte voorbereidingskredieten, uitvoeringskredieten per jaarschijf bij begrotingsvaststelling
3. Bedrijfsmiddelen en enkelvoudige investeringen:
- meerjarenbeleidsplan en uitvoeringsplan voor bedrijfsmiddelen en bedrijfsvoering
 - geen aparte voorbereidingskredieten, uitvoeringskredieten per jaarschijf bij begrotingsvaststelling

Overprogrammering

Omdat de investeringsruimte beperkt is, houdt Breda zo veel als mogelijk rekening met capaciteit en externe factoren. Praktijkervaring leert dat geplande investeringsprojecten door verschillende omstandigheden (wetgeving, procedures, participatietrajecten) worden vertraagd of aangepast. We willen door middel van overprogrammeren zoveel mogelijk van de beschikbare investeringsmiddelen daadwerkelijk besteden in de stad. Bij de programmering van investeringsprojecten in het SIP wordt daarom rekening gehouden met overprogrammering: we plannen een bepaald percentage meer dan de beschikbare investeringsmiddelen.

Voor de eerste 2 jaarschijven van het SIP geldt een maximale overprogrammering van 25% ten opzichte van het beschikbare investeringsbudget. Voor de 3^e jaarschijf geldt een maximale overprogrammering van 30%. Voor de 4^e jaarschijf geldt een maximale overprogrammering van 40%.

Stedelijke programmering

Het bestuursakkoord 2026-2030 Breda Durft, Breda Doet vormt het uitgangspunt voor dit SIP. De investeringsprogrammering in dit SIP is gebaseerd op de keuzes uit het bestuursakkoord. Om deze ambities te kunnen realiseren, is het investeringsvolume met € 75 miljoen verhoogd. Daarnaast moet de realisatiekracht van de organisatie verder worden vergroot, in het bijzonder op het gebied van stedelijke programmering en gebiedsontwikkeling. Dit vraagt om scherpe prioritering, duidelijke financiële en programmatische kaders, robuuste sturing en voldoende capaciteit om projecten tijdig voor te bereiden en uit te voeren. Ook het wegnemen van structurele belemmeringen en een integrale samenwerking tussen beleid, programmering en uitvoering zijn daarbij nodig. Met deze randvoorwaarden wordt de uitvoering van de gekozen investeringen verder versterkt.

't Zoet

't Zoet is het boegbeeld van de nieuwe stedelijke ontwikkeling van Breda en krijgt deze bestuursperiode prioriteit. Hier ontstaat een nieuw hoogstedelijk stadsdeel waar wonen, werken, leren, cultuur, sport, creativiteit en innovatie samenkomen. De investeringen zijn gericht op het mogelijk maken van de gebiedsontwikkeling, de bereikbaarheid, het groen-blauwe raamwerk, parkeren en de openbare ruimte. Ook placemaking draagt eraan bij dat het gebied zich al tijdens de ontwikkeling tot een herkenbaar en levendig onderdeel van Breda ontwikkelt.

Overige investeringen

Naast 't Zoet investeert Breda in andere gebiedsontwikkelingen, bereikbaarheid, maatschappelijke voorzieningen, sport, cultuur, duurzaamheid, klimaatadaptatie, gemeentelijk vastgoed en de openbare ruimte. Daarbij maken we scherpe keuzes in tempo en fasering. Waar versnelling mogelijk en wenselijk is, brengen we investeringen naar voren. Waar financiële ruimte, uitvoeringskracht of externe omstandigheden daarom vragen, programmeren we investeringen later. Zo houden we ruimte om kansen te benutten en voorkomen we dat te veel projecten gelijktijdig om dezelfde middelen en capaciteit vragen.

SIP 2027-2030 op hoofdlijn (incl. overprogrammering)

Bedragen x € 1.000

Strategische investeringsplanning	2027	2028	2029	2030
Vitaal en Sociaal Breda	642	620	620	750
Ondernemend Breda	20.298	43.115	69.042	73.317
Duurzaam wonen in Breda	24.519	28.922	23.287	24.137
Basis op Orde	68.674	50.248	68.257	60.834
Organisatie en financiën van Breda	16.305	7.451	12.062	7.485
Totaal gemeentelijke investeringen	130.438	130.356	173.268	166.523
Beschikbare dekkingsmiddelen	106.604	104.649	133.773	119.044
Overprogrammering	22%	25%	30%	40%

STRATEGISCHE INVESTERINGSPLAN TOTAAL

Bedragen x € 1.000

Programma	Investerings in dit programma	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030 (bruto)	Planning uitgaven 2031-2035 (bruto)	Planning uitgaven 2036-2040 (bruto)	Planning uitgaven 2041-2045 (bruto)
Vitaal en Sociaal Breda	Speeltoestellen en sport in de openbare ruimte (instandhouding)	642	620	620	750	3.750	3.250	4.500
Totaal Vitaal en Sociaal Breda		642	620	620	750	3.750	3.250	4.500
Ondernemend Breda	Havenkwartier	3.237	2.756	3.062	4.241	2.500	2.500	
	t Zoet deelgebied 1 Gebiedsbudget	969	4.229	7.692	10.493	30.192		
	t Zoet deelgebied 1 Mobiliteitsbudget	1.802	9.522	12.841	10.618	67.777		
	t Zoet deelgebied 1 overig	2.259	6.190	7.741	5.610	8.622		
	t Zoet deelgebied 2 overig		255	260	9.351	65.336	62.942	8.178
	t Zoet Placemaking	4.282	5.500					
	t Zoet deelgebied 1 Parkeren		2.850	10.150	9.050	25.050		
	t Zoet deelgebied 2 Parkeren						27.650	
	Stationskwartier	63						
	Bavel	456	819	957	976	1.967	1.030	
	Centrum Oost	744	573	2.863	3.380	37.547	16.082	
	Gasthuisvelden	645	617	1.466	1.213	14.778		
	Nieuwe Mark	2.150	6.000	18.750	18.384			
	Economische zaken: innovatiedistrict	1.947	605			18.999		
	Economische zaken: werklocaties	1.300	1.000	3.260				
	Economische zaken	225						
	Verbeter Breda Volkshuisvestingsfonds	220						
	Verbeter Breda, bibliotheek Hoge Vugt		2.200					
Totaal Ondernemend Breda		20.298	43.115	69.042	73.317	272.768	110.204	8.178
Duurzaam wonen in Breda	Biodiversiteit	1.544						
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Faunapassages	1.313	1.496	1.992	996	4.980	4.980	4.980
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Natuurnetwerk: inrichting	1.409	2.413	1.917	1.678	6.850	5.216	1.043
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Verbindingszones: inrichting	167	167	167	167	835	596	107
	Biodiversiteit - Ecologische Groenstructuur - Verbindingszones: inrichting EVZ singels	500	2.500	2.500	1.402	6.434		
	Biodiversiteit - Landschapselementen	122						
	Natuurinvestering evenementen					271	90	113

Bedragen x € 1.000

	Parkeren	3.485	6.350	1.200	10.600	141.000		
	Realisatie ecologische hoofdstructuur							
	Van Gogh Nationaal Park	277	148	1.648				
	Energietransitie	1.000	1.000					
	Verkeersveiligheid	132						
	Infrafonds	147						
	Mobiliteit instandhouding bestaand netwerk	5.511	3.991	7.384	6.710	41.070	39.140	23.950
	Mobiliteit herinrichting Academiesingel	250	1.750					
	Mobiliteit Prinsenkade fietsstraat	200	800					
	Mobiliteit veilige fietsverbindingen	1.000	1.000	1.000				
	Mobiliteitshub	1.000	1.000					
	Noordelijke rondweg	2.498	2.179	2.279	1.784	65.260	95.440	
	Wonen, tijdelijke woningen	500	700					
	Wonen, startersleningen	3.000	3.000	3.000				
	Wonen, woonwagens	135						
	Overige Stedelijke ontwikkelingen	329	428	200	800			
Totaal Duurzaam wonen in Breda		24.519	28.922	23.287	24.137	266.699	145.462	30.193
Basis op Orde	Bomen	2.150	2.220	1.925	2.000	10.000	9.500	13.000
	Beleidsdoel hitte, droogte, wateroverlast en waterrecreatie	1.775	2.225	2.275	1.450	5.000	6.000	7.000
	Herhuisvesting uitvoeringslocaties	648	1.540	4.335	12.228	46.843	8.972	
	Kader Richtlijn water				1.000	4.000		
	Landschapsverbetering Singelstructuur	500	446	450	400	2.000	1.600	2.000
	Levensbos	75	75	69				
	Openbare ruimte: herinrichtingen	300	300	300	1.300	6.200	5.000	7.000
	Openbare ruimte: stedelijk groen	950	915	675	900	4.500	4.100	6.000
	Openbare ruimte: water (instandhouding)	200	85	75	130	650	620	850
	Openbare ruimte: wegen	6.884	6.300	5.885	7.000	35.000	33.000	45.000
	Openbare ruimte; openbare verlichtng	5.259	4.321	3.450	1.800	9.000	7.950	10.500
	Specifieke kunstwerken	1.356	1.235	825	1.200	6.000	6.300	8.500
	Willemsbrug	1.167						
	Openbare ruimte en pleinenaanpak	1.502	1.975					
	Openbare ruimte: groene straten en pleinen			1.500	1.500			
	Veiligheid uitbreiding cameratoezicht	200						
	Cultuurclusters Klavers Jansen	8.529	1.682		3.750	3.750		
	MFA Bavel	10.946	284					
	Sporthal de Doelen	585	2.487	22.199				
	Vastgoedbeheer	3.060	2.050	1.450	1.600	5.000	288.400	290.000

Bedragen x € 1.000

	Vastgoedbeheer: verbouwing Speelhuislaan (jeugd)	550						
	Vastgoedbeheer: laadcapaciteit	1.438	308	244	216	1.120	280	
	Vastgoedbeheer: uitvoeringslocaties	250	250	250				
	Sportaccommodaties	5.150	4.500	3.500	3.500			
	Bewaar erfgoed (depot)	350	200					
	Afval	350	350	350	360	1.940	1.800	2.250
	Riolering	14.500	16.500	18.500	20.500	113.600	98.000	120.000
Totaal Basis op Orde		68.674	50.248	68.257	60.834	254.603	471.522	512.100
Organisatie en financiën van Breda	Bedrijfsvoering	3.160	2.405	1.385	1.605	10.005	10.109	9.455
	Wagenpark	11.705	5.046	10.677	5.880	35.561	31.311	23.376
	Herinrichting publiekshal	1.440						
Totaal Organisatie en financiën van Breda		16.305	7.451	12.062	7.485	45.566	41.420	32.831
Totaal investeringsplan		130.438	130.356	173.268	166.523	843.386	771.858	587.802
Beschikbare dekkingsmiddelen		106.604	104.649	133.773	119.044	434.539	292.991	258.126
Overprogrammering		22%	25%	30%	40%	94%	163%	128%

Programma	Aankoop gronden in dit programma	Planning uitgaven 2027 (bruto)	Planning uitgaven 2028 (bruto)	Planning uitgaven 2029 (bruto)	Planning uitgaven 2030 (bruto)	Planning uitgaven 2031-2035 (bruto)	Planning uitgaven 2036-2040 (bruto)	Planning uitgaven 2041-2045 (bruto)
Duurzaam wonen in Breda	Gronden biodiversiteit	4.249	4.145	4.145	4.828	14.015	13.310	
Totaal investeringen		4.249	4.145	4.145	4.828	14.015	13.310	

Aankoop grond

De investeringen voor de aankoop van strategische gronden worden afzonderlijk gepresenteerd. Op gronden wordt niet afgeschreven en strategische aankopen zijn sterk afhankelijk van kansen die zich voordoen. Hierdoor sluit de reguliere SIP-systematiek niet goed aan op grondverwerving en is het moment en de omvang van aankopen beperkt voorspelbaar.

Autoriseren van kredieten

Bij het vaststellen van de begroting autoriseert de raad de volgende kredieten:

- Categorie I: kredieten voor het opstarten van de ambitiefase, planfase of projectfase kleiner dan of gelijk aan € 1 miljoen die voldoen aan de gestelde voorwaarden conform artikel 5.2 van de financiële verordening.
- Categorie II en III: kredieten kleiner dan of gelijk aan € 1 miljoen. Bedrijfsmiddelen en vervangingsinvesteringen worden door de raad geautoriseerd ongeacht de investeringsgrootte.
- Kredieten groter dan € 1 miljoen worden op een later tijdstip in het begrotingsjaar via een apart voorstel voorgelegd aan de gemeenteraad ter besluitvorming.

BIJLAGEN

De planning en control cyclus uitgelegd

De onderstaande afbeelding geeft de P&C-cyclus weer met de 5 verschillende P&C-producten: bestuursakkoord, kadernota, begroting, bestuursrapportage en jaarstukken. Op sommige momenten in het jaar vindt het besluiten over de verschillende P&C-producten ongeveer gelijktijdig plaats. Dit is bijvoorbeeld in oktober/november waarbij over de bestuursrapportage wordt besloten (geldend voor het huidige jaar). Daarnaast besluiten we in deze periode over de begroting voor het jaar erop. We leggen de P&C-cyclus uit waarbij we één hele cyclus doorlopen.



1. Bestuursakkoord (vooruitblik komende 4 jaar)

De cyclus start met een vierjarig bestuursakkoord. In het bestuursakkoord beschrijven we in grote lijnen welke ontwikkelingen erop ons afkomen, hoe we hierop anticiperen en wat we daarvoor gaan doen. Het huidige bestuursakkoord 2026-2030 is opgesteld met de coalitiepartijen VVD, PRO en D66.

2. Kadernota (vooruitblik jaar erop)

Op basis van het bestuursakkoord wordt ieder jaar een kadernota opgesteld (met uitzondering van het verkiezingsjaar, want dan is het een bestuursakkoord). Dit is het richtinggevend kader voor de begroting van het volgende jaar. In de kadernota beschrijven we trends en ontwikkelingen, de vertaling hiervan naar acties en de kaders voor de begroting. Aangezien 2026 een verkiezingsjaar is, is er dit jaar een bestuursakkoord opgesteld en geen kadernota.

3. Begroting (vooruitblik jaar erop)

De begroting bevat een raming van baten (opbrengsten) en lasten (kosten) en wordt jaarlijks opgesteld. Deze stellen we op voor het volgende begrotingsjaar. In de begroting beschrijven we wat we willen bereiken, wat we daarvoor gaan doen en wat het mag kosten. In 2026 stellen we de begroting 2027 op. In het bestuursakkoord zijn de uitgangspunten opgenomen en vormen de basis voor de begroting 2027.

4. Bestuursrapportage (stand van zaken huidige jaar)

De bestuursrapportage gaat in op de inhoudelijke en financiële afwijkingen ten opzichte van de begroting van dat jaar. Daarnaast nemen we hierin een prognose op met het verwachte resultaat. In 2026 stellen we de bestuursrapportage op ten opzichte van de begroting 2026.

5. Jaarstukken (terugblik afgelopen jaar)

In de jaarstukken wordt verantwoording afgelegd over de begroting van het jaar ervoor. We beschrijven hierin wat we hebben bereikt, wat we daarvoor hebben gedaan en wat het daadwerkelijk heeft gekost. De jaarstukken 2026 stellen we op in 2027.

Financieel totaaloverzicht

Begroting 2027	1
Inhoudsopgave	2
Begroting in één oogopslag	4
Inleiding	7
Vitaal en Sociaal Breda	17
Ondernemend Breda	58
Duurzaam wonen in Breda	81
Basis op Orde in Breda	103
Organisatie en financiën van Breda	141
Paragrafen	156
Financiële begroting 2027	219
Bijlagen	238
Klimaatbegroting	272

OVERZICHT FINANCIEEL TOTAALOVERZICHT

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2025		Begroting 2026		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Vitaal en Sociaal Breda	477.037	218.639	490.259	217.450	472.182	196.103	444.740	182.558	429.716	179.540	426.812	176.907
Opgroeien	150.510	68.200	151.139	65.089	149.805	63.904	140.372	63.904	140.415	63.904	137.675	61.271
Algemene voorzieningen jeugd	22.709	-71	31.308		14.164		14.190		14.171		14.171	
Jeugdhulp maatwerkondersteuning	108.482	58.284	90.982	47.742	107.943	47.742	98.212	47.742	98.631	47.742	98.525	47.742
Primair en voortgezet onderwijs	11.811	6.589	18.692	12.482	17.500	11.089	17.773	11.089	17.416	11.089	14.783	8.456
Regionale samenwerkingen en initiatieven jeugd	7.507	3.399	10.157	4.864	10.197	5.073	10.197	5.073	10.197	5.073	10.197	5.073
<i>Betrokken zijn</i>	68.591	2.864	72.204	2.872	73.244	2.015	70.687	2.021	58.800	934	59.233	934
Algemene voorzieningen volwassenen	14.132	792	15.527	634	14.736		14.700		14.719		14.756	
Maatwerk Wmo	7.860	408	8.639	522	8.059	400	8.065	405	8.059	418	8.049	418
Volwassenen maatwerkondersteuning	46.599	1.664	48.039	1.715	50.449	1.616	47.922	1.616	36.022	516	36.428	516
<i>Thuis</i>	61.771	10.805	68.696	9.656	62.071	7.977	61.958	7.977	62.455	7.977	62.455	7.977
Volwassenen geëscaleerde zorg	61.771	10.805	68.696	9.656	62.071	7.977	61.958	7.977	62.455	7.977	62.455	7.977
<i>Leren, ontwikkelen en werken</i>	153.569	104.568	157.294	105.043	158.290	105.369	154.936	105.369	151.894	105.369	151.280	105.369
Bijzondere bijstand	10.374	1.366	9.374	825	9.392	849	9.209	849	9.085	849	9.085	849
BredaPas	151		258		465		465		265		265	

<i>Bedragen x € 1.000</i>												
Participatie	4.716	2.739	2.341	3.027	2.474	3.027	2.273	3.027	2.142	3.027	2.142	3.027
Reïntegratie	12.902	975	16.596		18.043		16.886		15.299		15.492	
Schuldhelpverlening	6.103	1.812	5.670	529	5.591	533	5.581	533	5.581	533	5.581	533
Werk	20.941	6.984	23.207	7.590	21.984	7.810	20.738	7.810	19.689	7.810	18.881	7.810
Wet BUIG en overige regelingen	98.382	90.692	99.848	93.073	100.341	93.150	99.784	93.150	99.832	93.150	99.832	93.150
<i>Leven</i>	17.376	8.102	19.767	8.476	10.185	256	10.980	256	10.284	256	10.291	256
Sportbeleid	4.705	1.079	5.934	1.199	3.724		4.352		3.652		3.652	
Volksgesondheid	12.671	7.023	13.832	7.277	6.461	256	6.628	256	6.633	256	6.640	256
<i>Ontmoeten</i>	21.911	17.268	19.752	13.968	18.587	13.690	5.807	900	5.868	900	5.878	900
Statushouders	17.590	17.185	15.000	13.968	13.690	13.690	900	900	900	900	900	900
Wijkaanpak	4.321	84	4.752		4.898		4.907		4.968		4.978	
<i>Algemene reserve programma 1</i>		2.750		2.587		800		1.300		200		200
Mutaties algemene reserve programma 1		2.750		2.587		800		1.300		200		200
<i>Exploitatiereserve programma 1</i>	710	1.830		6.356		2.092		832				
Mutaties exploitatiereserve programma 1	710	1.830		6.356		2.092		832				
<i>Reserve investeringen sportverenigingen</i>		653		426								
Mutaties reserve investeringen sportverenigingen		653		426								
<i>Reserve vrouwenopvang</i>	2.600	1.600	1.407	2.979								
Mutaties reserve vrouwenopvang	2.600	1.600	1.407	2.979								
Ondernemend Breda	84.547	16.702	93.501	18.957	91.938	15.875	87.721	13.196	80.288	5.628	81.200	5.549
<i>Stimuleren economische ontwikkeling in Breda</i>	15.592	4.388	17.473	4.558	21.613	8.368	17.510	5.044	13.973	1.199	14.097	1.104
Acquisitie en accountmanagement	3.424	944	3.450	855	3.332	880	3.215	880	3.515	880	3.519	880
Economische zaken	10.618	1.365	11.204	1.894	10.246	523	9.618	346	9.474	319	9.592	224
Evenementen	929	0	929		1.004		884		884		884	
Externe betrekkingen	139	15										
Grondexploitaties voor bedrijventerreinen	482	2.065	1.890	1.809	7.032	6.965	3.793	3.819	101		103	
<i>Grote projecten in de stad</i>	9.915	6.243	15.332	7.727	10.502	2.982	11.782	3.918	8.138		8.625	
Centrum Oost	770	377	782		1.276		1.315		1.104		1.163	
CrossMark	2.576	3.290	2.276	75	1.643	0	2.655	936	2.604		2.864	
Gasthuisvelden	671		834		396		384		241		254	
Nieuwe Mark	756		828		1.215		1.459		1.434		1.590	
Ontwikkelingen Bavel	101	0	284		414		405		128		120	
Verbeter Breda	5.040	2.576	10.327	7.652	5.558	2.982	5.563	2.982	2.627		2.633	
<i>Dynamische stad</i>	31.664	747	32.884	516	33.377	412	33.349	338	33.081	338	33.283	338
Cultureel erfgoed	2.241	44	2.322	20	2.368	20	2.368	20	2.367	20	2.366	20
Cultuurpresentatie	24.839	360	25.799	116	26.001		26.001		25.936		26.136	

<i>Bedragen x € 1.000</i>												
Historische waarde	224	273	274	309	282	317	282	317	282	317	282	317
Media	144		149		153		153		153		153	
Musea	4.216	70	4.341	72	4.574	74	4.546		4.343		4.346	
<i>Beroepsonderwijs en huisvesting onderwijs</i>	24.525	3.277	26.020	3.269	24.964	3.269	24.964	3.269	24.964	3.269	24.964	3.269
HBO	222		238		246		246		246		246	
Onderwijshuisvesting	20.918	0	22.513		21.450		21.450		21.450		21.450	
Volwasseneneducatie	3.385	3.277	3.269	3.269	3.269	3.269	3.269	3.269	3.269	3.269	3.269	3.269
<i>Verbindend bestuur</i>	2.825	893										
Samenwerking	2.825	893										
<i>Algemene reserve programma 2</i>		195		750		635		400		600		600
Mutaties algemene reserve programma 2		195		750		635		400		600		600
<i>Exploitatiereserve programma 2</i>		894		2.042								
Mutaties exploitatiereserve programma 2		894		2.042								
<i>Investeringsreserve programma 2</i>	25	65	1.793	95	1.482	209	116	227	133	223	232	238
Mutaties investeringsreserve programma 2	25	65	1.793	95	1.482	209	116	227	133	223	232	238
Duurzaam wonen in Breda	64.364	53.264	78.719	67.041	85.280	70.125	63.478	53.311	69.504	58.629	54.077	42.766
<i>Wonen in Breda</i>	3.591	2.947	5.779	347	5.262	32	2.373	32	2.357	32	2.355	32
Wonen	3.591	2.947	5.779	347	5.262	32	2.373	32	2.357	32	2.355	32
<i>Verdeling beschikbare ruimte</i>	9.673	5.560	6.422	3.653	5.334	2.503	5.183	2.503	5.357	2.503	5.381	2.503
Ruimtelijke ordening	1.982	205	1.531	235	1.304	242	1.304	242	1.406	242	1.406	242
Stedelijke planning en programmering	7.691	5.356	4.891	3.418	4.030	2.261	3.880	2.261	3.951	2.261	3.975	2.261
<i>Grote woonprojecten in de stad</i>	7.803	7.252	10.188	8.276	22.115	20.026	5.401	3.447	22.303	20.402	4.448	2.219
Grondexploitatie ten behoeve van de woningbouw	7.803	7.252	10.188	8.276	22.115	20.026	5.401	3.447	22.303	20.402	4.448	2.219
<i>Bereikbaar Breda</i>	19.437	23.383	19.088	23.141	20.799	23.522	20.517	23.377	21.002	23.377	20.974	23.377
Mobiliteit	6.381	504	6.538	177	7.848	151	7.437	7	7.923	7	7.893	7
Openbaar vervoer	42		43		43		44		43		44	
Parkeren	13.013	22.879	12.507	22.964	12.908	23.370	13.036	23.370	13.036	23.370	13.037	23.370
<i>Breda is een duurzame en bestendige stad</i>	18.880	10.375	33.814	19.072	28.289	15.712	28.939	18.098	17.627	10.287	19.915	11.876
Biodiversiteit	2.528	40	1.020	23	1.420	24	2.039	24	2.309	24	2.343	24
Milieubeheer	14.553	9.752	31.115	18.428	25.126	15.049	25.150	17.435	13.571	9.624	15.819	11.213
Natuur- en milieueducatie	1.174	498	1.122	387	1.155	399	1.155	399	1.155	399	1.155	399
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	624	84	557	234	588	241	596	241	592	241	599	241
<i>Reserve Bodemfonds</i>	191	212	191	1.671	191	333	191	333	191	333	191	333
Mutaties reserve Bodemfonds	191	212	191	1.671	191	333	191	333	191	333	191	333
<i>Reserve Klimaatfonds</i>	326	44	334	44	334	44	334	44	334	44	334	44
Mutaties reserve Klimaatfonds	326	44	334	44	334	44	334	44	334	44	334	44

<i>Bedragen x € 1.000</i>												
<i>Reserve bovenwijkse voorzieningen</i>	227	14	186	2.625		1.437						
Mutaties reserve bovenwijkse voorzieningen	227	14	186	2.625		1.437						
<i>Reserve parkeerbedrijf</i>												
Mutatie reserve parkeerbedrijf												
<i>Reserve Toekomst bestendig wonen</i>		52		100		100		100		100		100
Mutaties reserve Toekomst bestendig wonen		52		100		100		100		100		100
<i>Reserve FIBI</i>	11		1.035	1.230								
Mutatie Reserve FIBI	11											
Mutaties Reserve FIBI			1.035	1.230								
<i>Reserve Versnellingsopgave Wonen</i>						2.878						
Mutaties reserve Versnellingsopgave Wonen						2.878						
<i>Algemene reserve programma 3</i>	341	1.766	369	933	368	3.010	368	2.384	137	1.154	137	1.885
Mutaties algemene reserve programma 3	341	1.766	369	933	368	3.010	368	2.384	137	1.154	137	1.885
<i>Exploitatiereserve programma 3</i>		1.559		3.621	2.500	219		2.625		20		
Mutaties exploitatiereserve programma 3		1.559		3.621	2.500	219		2.625		20		
<i>Investeringsreserve programma 3</i>	3.884	100	1.311	2.327	87	310	171	368	196	378	341	397
Mutaties investeringsreserve programma 3	3.884	100	1.311	2.327	87	310	171	368	196	378	341	397
Basis op orde in Breda	212.098	114.556	221.546	123.548	231.285	126.939	230.098	125.173	229.790	123.648	230.684	124.093
<i>Veilig Breda</i>	44.188	17.023	45.163	19.030	44.088	17.713	44.892	17.968	44.965	17.966	43.694	16.257
Cluster Omgevingswet			9.434	7.055	9.228	7.149	9.262	7.149	9.262	7.149	9.261	7.149
Fysieke veiligheid	22.968	6.908										
Ondermijning	3.755	1.753										
Preventie met Gezag			3.544	3.545	1.714	1.714	1.712	1.712	1.709	1.709	0	
Veilig bij rampen en crises			14.798	5	15.339	5	15.642	5	15.864	5	16.004	5
Veilig Breda Algemeen	984	1.088										
Veilig door verstoren criminele verdienmodellen			940		1.118		1.118		1.118		1.118	
Veilig opgroeien			9		9		9		9		9	
Veilig uitgaan			1.072	488	1.469	760	1.469	1.017	1.469	1.017	1.469	1.017
Veilig werken			127		128		112		-2		-2	
Veilig wonen			1.367	38	1.254	39	1.247	39	1.235	39	1.236	39
Veiligheid Algemeen			12.644	7.820	12.662	8.046	13.170	8.046	13.150	8.046	13.448	8.046
Veiligheid en zorg in balans			1.228	78	1.166		1.150		1.150		1.150	
Veiligheid openbare ruimte	14.628	7.085										
Zichtbare Criminaliteit	700	38										
Zorg en Veiligheid	1.152	151										
<i>Dienstverlening</i>	15.027	7.915	16.620	9.225	17.666	9.493	17.035	9.493	14.451	6.044	14.451	6.044

<i>Bedragen x € 1.000</i>												
Administratie en basisregistratie	2.062		2.110		2.189		2.189		2.189		2.189	
Publiekszaken	12.965	7.915	14.510	9.225	15.477	9.493	14.846	9.493	12.262	6.044	12.262	6.044
Vergunningen (vervallen vanaf 2020)												
<i>Beheer van de openbare ruimte</i>	106.546	71.141	114.675	74.324	122.848	81.790	125.562	83.871	129.656	85.935	131.598	87.981
Afvalservice	38.886	44.604	44.360	48.498	49.478	55.276	50.113	55.670	50.600	56.079	50.600	56.079
Beheer openbare ruimte groen			21.778	454	23.226	617	23.362	607	24.001	360	23.870	360
Beheer openbare ruimte wegen			32.176	4.458	33.055	4.280	33.415	4.243	34.481	4.243	34.508	4.243
Beheer openbare ruimte, groen	20.275	378										
Beheer openbare ruimte, wegen	30.744	5.054										
Riolering	16.641	21.106	16.362	20.913	17.089	21.618	18.672	23.351	20.574	25.253	22.620	27.299
<i>Beheer van het gemeentelijk vastgoed</i>	34.056	17.605	30.482	12.961	30.759	13.114	30.954	13.114	30.901	13.114	30.909	13.114
Vastgoedbeheer	34.056	17.605	30.482	12.961	30.759	13.114	30.954	13.114	30.901	13.114	30.909	13.114
<i>Bestuur in Breda</i>	6.690	0	9.963		9.592		9.544		9.524		9.544	
College en ondersteuning college	3.063		2.362		2.423		2.423		2.423		2.423	
Externe betrekkingen			133		137		137		137		137	
Raad, commissies en griffie	3.463	0	3.958		3.958		3.897		3.872		3.872	
Rekenkamer	165		407		234		234		234		234	
Samenwerking			3.103		2.840		2.854		2.857		2.877	
<i>Algemene reserve programma 4</i>		13		3.005		4.190		190		190		290
Mutaties algemene reserve programma 4		13		3.005		4.190		190		190		290
<i>Exploitatiereserve programma 4</i>	3.255	538	30	4.118	30	242	30	108	30		30	
Mutaties exploitatiereserve programma 4	3.255	538	30	4.118	30	242	30	108	30		30	
<i>Investeringsreserve programma 4</i>	73	322	1.676	336	4.077	397	229	429	264	399	459	408
Mutaties investeringsreserve programma 4	73	322	1.676	336	4.077	397	229	429	264	399	459	408
<i>Reserve Kapitaalgoederen</i>	2.262		2.936	550	2.224		1.852		0		0	
Mutaties reserve Kapitaalgoederen	2.262		2.936	550	2.224		1.852		0		0	
Organisatie en financiën van Breda	130.286	594.616	130.001	587.029	129.914	601.556	143.255	595.053	178.126	619.980	192.741	636.201
<i>Een toekomstbestendige organisatie</i>	110.638	15.552	108.692	8.955	109.159	9.794	105.141	9.794	104.021	9.794	104.252	9.794
Overhead	110.638	15.552	108.692	8.955	109.159	9.794	105.141	9.794	104.021	9.794	104.252	9.794
<i>Solide financiën</i>	3.141	576.434	5.030	573.701	7.925	590.365	25.418	585.161	37.983	589.088	64.404	611.309
Algemene uitkeringen		525.270		524.102		539.437		532.086		533.668		553.528
Dividend		666		363		513		513		513		513
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	2.994	45.908	3.367	45.160	3.400	47.674	3.438	49.941	3.497	52.400	3.546	54.873
Onvoorzien			265		700		700		700		700	
Overige algemene dekkingsmiddelen	19	514	3.186		1.185		22.661		37.151		62.235	
Saldo van de financieringsfunctie	-2.067	4.076	-3.011	4.039	1.480	2.705	-2.988	2.585	-5.005	2.471	-3.718	2.359

<i>Bedragen x € 1.000</i>												
Vennootschapsbelasting	2.195		1.222	37	1.160	37	1.607	37	1.640	37	1.640	37
<i>Algemene reserve programma 5</i>	16.296	2.340	16.040		11.641	1.000	12.579		15.988	21.000	8.910	15.000
Mutaties algemene reserve programma 5	16.296	2.340	16.040		11.641	1.000	12.579		15.988	21.000	8.910	15.000
<i>Exploitatiereserve programma 5</i>	0	199		3.276		300						
Mutaties exploitatiereserve programma 5	0	199		3.276		300						
<i>Investeringsreserve programma 5</i>	63	91	81	1.098	1.045	98	79	98	20.087	98	15.129	98
Mutaties investeringsreserve programma 5	63	91	81	1.098	1.045	98	79	98	20.087	98	15.129	98
<i>Begrotingsreserve</i>	147		157		143		37		46		47	
Mutaties begrotingsreserve	147		157		143		37		46		47	
Eindtotaal	968.331	997.778	1.014.025	1.014.025	1.010.599	1.010.599	969.292	969.292	987.425	987.425	985.515	985.515

Begrotingspost subsidies

BEGROTINGSPOST SUBSIDIES

Een subsidie wordt in principe altijd verstrekt op basis van een wettelijk voorschrift, namelijk een subsidieregeling. Er zijn echter uitzonderingen op die regel. Deze zijn opgenomen in artikel 4:23, derde lid van de Algemene wet bestuursrecht. Eén van die subsidies is een begrotingspostsubsidie.

Begrotingspostsubsidies zorgen ervoor dat wij voor activiteiten die worden uitgevoerd door één of een beperkt aantal ontvangers niet speciaal een subsidieregeling hoeven op te stellen. Zo voorkomen we een onevenredige belasting van de gemeentelijke organisatie. De naam van de ontvanger en het maximale subsidiebedrag moeten in de begroting of in een bijlage daarvan worden opgenomen.

In deze bijlage vindt u een overzicht van de Bredase subsidieontvangers die specifieke taken uitvoeren en voor een begrotingspostsubsidie in aanmerking komen. We stellen voor om deze lijst vast te stellen en als bijlage bij de begroting te voegen. De lijst begrotingspostsubsidies wordt vastgesteld onder het voorbehoud van de afronding van de wettelijke publicatie- en reactieprocedure.

Deze subsidieontvangers kunnen dan vóór 1 oktober voor het betreffende subsidiejaar een subsidieaanvraag indienen. Het college is vervolgens bevoegd om de subsidie te verlenen, mits de begroting door de gemeenteraad wordt vastgesteld.

Bedrag x € 1

Subsidieontvanger	Activiteit	Maximale subsidiebedrag 2026	Periode meerjarige subsidie
BLASt	Deze subsidie is voor een lokaal platform voor de ruimtelijke disciplines, waaronder architectuur, stedenbouw en landschap. Dit platform zorgt met een divers programma voor de agendering, reflectie, verbinding en inspiratie van de ruimtelijke disciplines.	35.578	2025-2028
Blind Walls Gallery	Blind Walls Gallery is een culturele basisinstelling. Het is het Bredase museum op straat. Lokale en internationale kunstenaars werken aan een groeiende collectie muurschilderingen die zijn geïnspireerd op het verleden, het heden en de toekomst van Breda. Het doel van deze murals is om een breed publiek op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met street art en cultureel erfgoed. Deze combinatie van kunst en erfgoed draagt bij aan de leefbaarheid van onze dorpen en wijken, sociale cohesie en trotse bewoners.	232.945	2025-2028
Brabants Internationaal Kinderfestival	Het Brabants Internationaal Kinderfestival (BRIK) is een culturele basisinstelling. BRIK is een internationaal jeugdtheaterfestival met non-verbale voorstellingen voor jeugd (0-16 jaar) in Breda en daarbuiten. Door alle generaties te confronteren met niet alledaagse uitingvormen verbreedt het festival het referentiekader van jong en oud. Met haar partners zet BRIK zich in om zoveel mogelijk kinderen, uit alle lagen van de bevolking, te bereiken.	33.883	2025-2028
Breda Actief – MOOIWERK	Thema 1: Aandacht en waarderen vrijwilligerswerk: vanuit de gemeente, intern en extern. Thema 2: De infrastructuur verbeteren van het vrijwilligerswerk: coördineren en samenwerken. Thema 3: Inzetten op structurele vrijwilligers- ondersteuning: stimuleren, ondersteunen en deskundigheidsbevordering van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Thema 4: Monitoring en afstemming: monitoring, onder andere van het uitvoeringsplan van MOOIWERK en de rol van het netwerk. Thema 5: Inzet van externe vertrouwenspersonen en bewustwording van de sociale veiligheid van vrijwilligers.	624.716	
BredaPhoto	BredaPhoto is een culturele basisinstelling. Het is het grootste internationale fotografiefestival van de Benelux. BredaPhoto toont vanaf 2026 jaarlijks visuele verhalen die laten zien dat het artistieke medium fotografie midden in de samenleving staat. Het festival heeft een laagdrempelig karakter en bezoekers krijgen de kans om het werk van (inter)nationale topfotografen te bekijken op unieke binnen- en buitenlocaties in Breda. BredaPhoto zet in op een sterke lokale verankering van het festival en daagt het publiek uit om naast bezoeker, ook maker te zijn.	317.652	2025-2028
Broedplaats Performing Arts	De Broedplaats Performing Arts is een culturele basisinstelling die wordt beheerd door Bloos. Bloos stimuleert en faciliteert talentontwikkeling en het makersklimaat op het gebied van podiumkunsten, zowel voor professionals als amateurs. Bloos creëert doorstroommogelijkheden naar een creatieve beroepspraktijk, waarmee talentvolle makers bijdragen aan een aantrekkelijke	635.305	2025-2028

Bedrag x € 1

	leefomgeving voor bewoners, bezoekers, bedrijven en internationals in Breda. Bloos biedt bovendien een aantrekkelijk publieksprogramma, dat past bij het stedelijke gebied waarin het is gehuisvest.		
Chassé Theater	Chassé Theater is een culturele basisinstelling. Het is een van de grootste theaters van Nederland met 3 theaterzalen, 3 filmzalen en 2 restaurants. Chassé Theater biedt het hele jaar door een breed theater- en filmaanbod, van gesubsidieerde tot commerciële producenten en van beginnende tot ervaren makers. De bezoekers vormen een representatieve afspiegeling van Breda en de drempel is voor alle Bredanaars zo laag mogelijk. Ook buiten de muren van het theater.	6.247.287	2025-2028
CLIB	Stichting Cultureel Locatie Beheer (CLIB) draagt als culturele basisinstelling bij aan het behoud van creatief talent in Breda. CLIB beheert ateliers en werk-, oefen- en presentatieruimten voor culturele ondernemers en creatieve makers in Breda. Het aantal panden dat CLIB beheert, varieert van 10 tot 15. Een deel van deze locaties is in eigendom van de gemeente Breda, maar CLIB beheert ook panden van woningstichtingen, leegstandsbeheerders en particulieren. CLIB professionaliseert samen met de gemeente Breda het beheer van cultureel vastgoed en geeft invulling aan het nieuwe beheersmodel hiervoor. Ook werkt CLIB mee aan het bestendigen en realiseren van meer ruimte.	116.473	2025-2028
Comité Dodenherdenking Prinsenbeek	Het organiseren van de dodenherdenking 4 mei in Prinsenbeek.	540	2027-2030
De Stilte	De Stilte is een culturele basisinstelling. Het is een internationaal dansgezelschap voor moderne voorstellingen en workshops voor kinderen. De Stilte ontwikkelt bovendien professioneel educatief aanbod voor het onderwijs, dat aansluit bij de gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Met haar partners zet De Stilte zich in om zoveel mogelijk kinderen, uit alle lagen van de bevolking, te bereiken.	195.886	2025-2028
Dorpsraad Bavel	Het organiseren van de dodenherdenking 4 mei in Bavel.	2.243	2027-2030
Expat Spouses Initiative (ESI)	Het doel van de subsidie is het realiseren van: • duurzame arbeidsmarktintegratie van hoogopgeleide partners van internationale kenniswerkers; • versterking van het internationale vestigingsklimaat; • behoud en aantrekking van schaars talent voor de Nederlandse (kennis)economie. Het programma vereist een integrale aanpak, waarin o.a. arbeidsmarkttoeleiding, culturele integratie, netwerkvorming en werkgeversbenadering samenkomen.	30.000	
Fameus Herstelgericht Werken en Fameus Regionale Beleidsadviesing	Regionale inzet van ervaringsdeskundigheid voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid uit de gemeenten die bij de GR zijn aangesloten.	185.326	
Fameus/GGZBredburg	Crisiskaart lokale ambulantisering. Activiteiten behorende bij de crisiskaart: wekelijks spreekuur op HIC, IHT en Frits, bijeenkomsten bij ketenpartners (politie, woningbouw, et cetera) en netwerkbijeenkomsten.	59.085	
Graphic Matters	Graphic Matters is een culturele basisinstelling. Het maakt werk van visueel eigenzinnige, maatschappelijk betrokken en kritische vormgevers zichtbaar. Met een beleefbare programmering prikkelt Graphic Matters vakgenoten en jongeren om kritisch te kijken naar visuele cultuur. Goed (leren) kijken en verbeelden is net zo belangrijk als lezen en schrijven. Door visuele geletterdheid te stimuleren, bevordert Graphic Matters verbinding, zelfredzaamheid en gelijkheid in de samenleving.	211.768	2025-2028
Jeugdfonds Sport en Cultuur	Het bevorderen van gelijke toegang tot sport- en cultuurdeelname voor kinderen uit gezinnen met een laag inkomen.	904.903	
MCB Mondiaal Centrum Breda	De gemeente Breda zet in op het voortzetten en waar mogelijk verbreden van de opvang bij het Mondiaal Centrum Breda (hierna: MCB). Deze verbreding ziet op het doelmatig benutten van de beschikbare opvangcapaciteit in het pand van MCB, waarbij opvangplekken tevens worden ingezet als tussenvoorziening voor dak- en thuislozen, in samenhang met de bestaande opvang voor ongedocumenteerden. De subsidie wordt ingezet voor de functie van coördinator ongedocumenteerden. Deze functionaris is in dienst van het MCB en is verantwoordelijk voor de organisatie, afstemming en	57.650	

Bedrag x € 1

	kwaliteitsborging van de geboden opvang, de ondersteuning aan de doelgroep en het sociaal beheer van de voorziening.		
Mezz	Mezz is een culturele basisinstelling. Mezz is de ontdekker, aanbieder en aanjager van live pop-muziek en dance en is als muziekpodium met 2 zalen een ontmoetingsplaats voor mensen. Mezz biedt een gevarieerd aanbod voor een brede doelgroep, en speelt als ontdekpodium een belangrijke rol in de talentontwikkeling voor pop- en dancemuziek. Mezz geeft ook een impuls aan haar jongerenprogrammering met partners in de stad.	794.131	2025-2028
Nieuwe Veste	Nieuwe Veste is een culturele basisinstelling, en een multidisciplinaire instelling. Het is hét centrum voor cultuureducatie en -participatie in Breda. Daarnaast is Nieuwe Veste de bibliotheek in de stad, de wijken en de dorpen. Nieuwe Veste vormt een aanspreekpunt voor amateurkunst en vervult op het gebied van cultuureducatie een makelaarsfunctie voor andere aanbieders in de stad.	11.998.123	2025-2028
Nieuwe Veste (IDO)	Specifieke uitkering om de Informatiepunten Digitale Overheid te realiseren of in stand te houden.	177.313	
Nieuwe Veste/Digi-Taalhuis	- Digi-Taalpunten in de wijk. In de Digi-Taalpunten in de wijken kunnen inwoners naar het inloopsprek uur. Dit is het startpunt voor iedereen die wil werken aan basisvaardigheden (taal, rekenen, digitale vaardigheden). Iedereen kan hier terecht met vragen over het leren van basisvaardigheden. Inwoners worden doorverwezen naar aanbod dat past bij hun vraag en mogelijkheden.	64.800	
	Taalpanel Breda. Het Taalpanel Breda bestaat uit mensen die moeite hebben of hadden met lezen en/of schrijven. Ze zijn ervaren Taalambassadeurs. Zij helpen Breda eenvoudig te maken en met bewustwording van de moeite die mensen kunnen hebben met basisvaardigheden. Ze testen de communicatie van organisaties op begrijpelijkheid, motiveren mensen die moeite hebben met lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden én inspireren mensen om zich bewust te zijn van de beperkte basisvaardigheden van mensen en deze te herkennen.	49.766	
Nieuwe Veste	Uitvoeren van bibliotheek activiteiten in de wijk Hoge Vucht	739.431	2026-2029
Pier 15	Pier15 is een culturele basisinstelling die activiteiten op het gebied van Urban Sports & Culture organiseert. Met als startpunt de fysieke plek van het skatepark, is de (skate)cultuur van Pier15 een toonaangevende stroming binnen de jongerencultuur. Met een brede cultuurprogrammering, zoals activiteiten op het gebied van muziek, exposities, performance art, film en talkshows is Pier15 organisator en verbinder van de urban community in Breda en omgeving.	105.884	2025-2028
Playgrounds	Playgrounds is een culturele basisinstelling, met als grootste taak in Breda het organiseren van de Dutch Game Week. Voor dit hoogwaardige programma werkt Playgrounds samen met het onderwijs en het bedrijfsleven, en draagt ze bij aan de Bredase doelstellingen op dit gebied. Playgrounds is een internationaal instituut en platform dat creatieve gemeenschappen over de hele wereld met elkaar verbindt. Playgrounds richt zich op illustratie, animatie, games, digitaal ontwerp en kunst. Hiermee verbindt Playgrounds beeldmakers, bedrijven, nieuw talent, onderwijs en onderzoek.	158.826	2025-2028
Schippers&vanGucht	Schippers&vanGucht is een culturele basisinstelling en een Bredaas theatercollectief. Het ontwikkelt jeugdtheatervoorstellingen (buiten het reguliere theateercircuit), vooral in de publieke ruimte. Het gezelschap maakt beeldende vertellingen met theatrale installaties, portretten en interventies op ongebruikelijke locaties. Met haar partners zet Schippers&vanGucht zich in om zoveel mogelijk kinderen, uit alle lagen van de bevolking, te bereiken.	47.648	2025-2028
Seniorenraad	De Seniorenraad is door het college aangesteld als onafhankelijk adviesorgaan voor het college van B&W (met gevraagd en ongevraagd advies). De formele grondslag voor een jaarlijkse forfaitaire toekenning voor de Seniorenraad ligt bij een besluit uit 1999. Voorheen stond de Seniorenraad bekend als het 'Overleg Ouderenbeleid Breda'.	6.777	
SMO Breda	Het toeleiden van ex-gedetineerden naar zorg (verblijf, begeleiding en/of dagbesteding, binnen het kader van de gemeentelijke nazorg voor ex-gedetineerden in de gemeenten die deelnemen aan het Zorg- en Veiligheidshuis Baronie.	107.686	
Stedelijk Museum Breda	Het Stedelijk Museum Breda (SMB) is een culturele basisinstelling. SMB heeft een eigen collectie en beheert collecties van derden die door de gemeente Breda in bruikleen zijn genomen. SMB presenteert erfgoed en geschiedenis, en moderne en hedendaagse kunst. Dit doet zij in vaste en tijdelijke tentoonstellingen in het museum, maar ook met	4.260.879	2025-2028

Bedrag x € 1

	activiteiten in de stad, de wijken en de dorpen. Collecties en tentoonstellingen hebben een sterke link met Breda en de regio. SMB is een thuisbasis voor Bredanaars en een uitvalsbasis voor bezoekers.		
Stichting Arjati	Het organiseren van de jaarlijkse herdenking van de slachtoffers van de oorlog tegen Japan en de Japanse bezetting van Nederlands-Indië in Breda.	2.573	2027-2030
Stichting Breda Robotics	- Versterking werkorganisaties Stichting Breda Robotics '- Uitbouw samenwerkend ecosysteem met bedrijven en kennisinstellingen '- Profileren Breda op nationaal en internationaal niveau '- Doorontwikkeling hybride leeromgeving t.b.v. talentbinding en het initiëren van nieuwe toepassingen '- Opbouw onderzoeks- en ontwikkelagenda samen met de kennisorganisaties en bedrijven door projectmanagement en subsidieverwerving '- Uitbouw demo- en expertisecentrum Robotica ter inspiratie van het MKB '- Coördinatie B'Robotics Innovation Center	150.000	2027-2030
Stichting Breda Stad in een Park	Het betrekken van de stad bij het vergroenen van de gemeente. Het informeren en stimuleren van bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties om zich actief in te zetten voor het toevoegen van fysiek groen en water om daarmee bij te dragen aan de ambitie om Stad in een Park te worden. Het uitdragen van het gedachtengoed van National Park City zowel in Nederland als daarbuiten. Het ondersteunen van gemeentelijke activiteiten die zich richten op het vergroenen van Breda door als intermediair op te treden naar bewoners, bedrijven of organisaties. Het bouwen van een netwerk waarin mensen elkaar kunnen ontmoeten en kennis kunnen delen over het vergroenen van Breda.	87.465	2026-2029
Stichting Grote of Onze Lieve Vrouwekerk	We stellen middelen beschikbaar voor de openstelling van de Grote Kerk, waarvan minimaal 8 maanden per jaar gratis. Daarnaast stellen we middelen beschikbaar voor het bouwkundig onderhoud van de Grote Kerk. We stellen verder middelen beschikbaar aan de Grote Kerk om activiteiten te programmeren die bijdragen aan de Bredase economie door een groter publieksbereik en meer bezoekers aan de Grote Kerk. Dit gebeurt in samenwerking met andere programma's op het vlak van citymarketing, cultuur en vrije tijd.	665.677	2025-2028
Stichting Jaarlijkse herdenking bevrijding Breda	Het organiseren van de jaarlijkse herdenking bevrijding Breda.	5.145	2027-2030
Stichting Kielegat	- Het organiseren en coördineren van carnavalsactiviteiten in de binnenstad van Breda (waaronder intocht, Grote Optocht en diverse feest- en publieksactiviteiten) '- Het beheren en bewaken van tradities van het Bredase carnaval	115.000	2027-2028
Stichting Leergeld	Het bevorderen van maatschappelijke participatie van kinderen uit gezinnen met een laag inkomen door middel van financiële ondersteuning, persoonlijke begeleiding en toeleiding naar passende voorzieningen.	134.491	
Stichting 4 mei Dodenherdenking Breda	Het organiseren van een jaarlijkse herdenkingbijeenkomst met een jaarlijks herdenkingsconcert.	5.145	2027-2030
Stichting Maczek Memorial Breda	We stellen middelen beschikbaar voor de openstelling van het Maczek Memorial Breda en het uitvoeren van educatieprogramma's, tentoonstellingen en andere publieksactiviteiten in het Maczek Memorial Breda.	58.835	
Stichting Ondernemersfonds Breda (SOFB)	De SOFB wil de aantrekkingskracht en de sterke positie van het centrum van Breda vergroten door het aantrekkelijker, gastvrij en uitdagender te maken. SOFB wil ook de kwaliteit van de binnenstad vergroten door samenwerking en samenhang waardoor de binnenstad economisch kan groeien en meer bezoekers kan trekken die langer blijven en uiteindelijk meer besteden. SOFB is een uitvoeringsorganisatie, die vanuit de strategie van "het verhaal van Breda", bijdraagt aan de economische groei van de stad door het vestigingsklimaat te versterken (merk/imago) en door Breda aantrekkelijker te presenteren aan bewoners, bezoekers, studenten en bedrijven. Aan de taken van SOFB is de status van Dienst Algemeen Economisch Belang toegekend.	280.285	
Stichting Veteranen Breda	Het organiseren van de jaarlijkse Bredase Veteranendag en vredesmaaltijd en andere activiteiten die samenhangen met het waarderen van veteranen.	5.145	2027-2030
Stichting Waalse Kerk	We stellen middelen beschikbaar voor de openstelling van de Waalse Kerk en voor het bouwkundig onderhoud daarvan.	34.864	2025-2028

Bedrag x € 1

Tiuri	Tiuri is een culturele basisinstelling. Tiuri gelooft dat ieder mens talenten heeft en dat die zichtbaar gemaakt moeten worden. In haar theaterwerkplaatsen in Breda en Roosendaal leidt Tiuri mensen met een (cognitieve) beperking op tot theatermaker. Vanuit een sterke artistieke visie maakt Tiuri ongekend talent erkend. Daarmee bekleedt Tiuri op het gebied van talentontwikkeling en inclusie een unieke positie in de podiumkunsten, nationaal en steeds vaker ook internationaal.	47.648	2025-2028
-------	--	--------	-----------

Alle subsidiebedragen zijn onder voorbehoud van de jaarlijkse vaststelling van de begroting door de gemeenteraad.

Toelichting financiële begrippen

Begrip	Omschrijving
Actuele begroting	De laatste door de raad vastgestelde begroting inclusief alle tussentijdse begrotingswijzigingen.
Algemene reserve	Reserve als buffer voor risico's die de gemeente loopt. Deze reserve hoort bij het weerstandsvermogen.
Algemene uitkering	Uitkering uit het Gemeentefonds. Financiering vanuit het Rijk aan gemeenten op basis van maatstaven. De uitkering is gebaseerd op de financiële verhoudingswet en is niet geoormerkt.
Baten	Inkomsten/opbrengsten van de gemeente.
Baten-lastenstelsel	Bij een stelsel van baten en lasten worden de ontvangsten en uitgaven voor een geleverde of ontvangen dienst verantwoord in het jaar waarin die dienst geleverd of ontvangen is.
Begroting	De begroting geeft op hoofdlijnen het beleid van de gemeente weer, ingedeeld naar programma's en thema's. Per programma of thema geeft de begroting inzicht in doelstelling van het beleid, benodigde activiteiten en hiermee samenhangende lasten en baten. De gemeenteraad stelt de begroting vast. Dit gebeurt uiterlijk 15 november van het voorafgaande jaar.
Begrotingswijziging	Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. De aanpassing gebeurt door de raad.
Berap	Bestuursrapportage met tussentijdse verantwoording en nieuwe ontwikkelingen. De rapportage maakt het voor de gemeenteraad mogelijk om tussentijds bij te sturen.
Bestemmingsreserve	Reserves voor een bepaald bestedingsdoel, dat de raad bepaalt. Deze reserves horen in beginsel bij het weerstandsvermogen.
Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)	Wettelijke voorschriften voor verslaggeving bij gemeenten en provincies. Hierin staan ook inrichtingsvoorschriften voor programmabegroting en –verantwoording.
Doelmatigheid (efficiency)	De mate waarin een geleverde prestatie is uitgevoerd tegen de minimale inzet van middelen. Verbeteringen op dit vlak zijn vaak verbeteringen van de bedrijfsvoering.
Doeltreffendheid (effectiviteit)	De mate waarin een product/prestatie bijdraagt aan de uitvoering van de doelstellingen. Verbeteringen verhogen vaak het resultaat.
Doeluitkering	Specifieke uitkering van het Rijk aan gemeenten voor specifieke taken. Doeluitkeringen zijn geoormerkt en niet vrij besteedbaar.
Incidenteel	Uitgaven of inkomsten die eenmalig zijn en niet terugkeren.
Investering	Uitgaven voor zaken met een meerjarig nut. Dit begrip is verderop toegelicht.
Lasten	De uitgaven/kosten van de gemeente.
Onrendabele investering	Investerings die plaatsvinden dankzij een bijdrage uit algemene middelen.
Rendabele investering	Een investering die volledig gedekt is uit opbrengsten en waarvoor geen bijdrage vanuit de algemene middelen nodig is.
Reserves	Reserves zijn het vrij te besteden vermogen van de gemeente. Dit begrip is verderop toegelicht.
Stelpost	Een begrotingspost die niet specifiek hoort bij programma's of projecten in de begroting. Toerekening kan op een later moment plaatsvinden.

Structureel	Jaarlijks terugkerende lasten en baten. Uitgangspunt is dat de structurele baten structurele lasten dekken.
Verantwoording (jaarrekening)	De jaarrekening laat het op hoofdlijnen uitgevoerde beleid van de gemeente zien, ingedeeld naar programma's en projecten. Per programma en project geeft de jaarrekening inzicht in doelstelling van het beleid, welke activiteiten zijn uitgevoerd en wat het dat jaar per saldo kostte. De gemeenteraad stelt de jaarrekening vast, uiterlijk 15 juli na het afgelopen begrotingsjaar.
Voorzieningen	Voorzieningen zijn posten op de balans, waaruit toekomstige voorwaardelijke uitgaven kunnen voortvloeien. Vaak zijn plannen en gedegen inschattingen nodig om het voorwaardelijk karakter en de dekkendheid te kunnen invullen. Dit begrip is verderop toegelicht.
Weerstandscapaciteit	De elementen waarmee de gemeente tegenvallers opvangt. De weerstandscapaciteit heeft een incidenteel en een structureel deel. Het vrij besteedbare deel van de reserves bepaalt deels de omvang van de weerstandscapaciteit.
Weerstandsvermogen	Het weerstandsvermogen is het verschil tussen weerstandscapaciteit en de inschatting van de risico's. Het is de buffer om risico's op te vangen, zonder aanpassing van de begroting en het beleid. Dit begrip is verderop toegelicht.

STELSEL VAN BATEN EN LASTEN

De financiële wereld maakt onderscheid in inkomsten en uitgaven versus baten en lasten.

Inkomsten zijn de inkomende geldstromen, uitgaven de uitgaande geldstromen. De daadwerkelijke financiële stroom is leidend. Lasten en baten zijn inkomsten en uitgaven in een bepaald jaar. Het jaar waarop de betaling betrekking heeft bepaald, niet de betaling zelf. Een voorbeeld van een last die geen uitgave is, is de afschrijving van een gebouw. Het gebouw is eerder neergezet en leidde in die tijd tot een uitgave. De lasten horen bij de jaren waarin het gebouw gebruikt wordt. Dit doet recht aan het feit dat het gebouw op meerdere jaren betrekking heeft en dus meerdere jaren tot last is. Een ander voorbeeld is een factuur die na 1 januari binnenkomt voor een cursus die vóór 31 december is gevolgd. De last drukt op het jaar dat de cursus is gevolgd, de betaling (de uitgave) gebeurt in het nieuwe jaar.

RESERVES EN VOORZIENINGEN

Reserves en voorzieningen verschillen van elkaar op het gebied van vrije besteding. Een voorziening is voor een onderliggend doel. Geld in een reserve kan de gemeenteraad voor een ander doel inzetten.

In principe zijn reserves vanuit bedrijfseconomisch perspectief vrij te besteden. Er zijn algemene en bestemmingsreserves. Een algemene reserve is een buffer om risico's op te vangen. Voor deze risico's is geen verzekering, bestemmingsreserve of voorziening. Daarnaast vangen algemene reserves niet structurele begrotings- en rekeningstekorten op. Deze buffer noemen we vaak weerstandsvermogen. We kunnen niet objectief vaststellen hoe hoog de buffer moet zijn. Inzicht in de verplichtingen en risico's is belangrijk om de minimale hoogte van de algemene reserve te bepalen. Er zijn algemene reserves (zonder bepaald doel) en bestemmingsreserves (met een bepaald doel). De gemeenteraad stelt een reserve in, bepaalt het doel en wijzigt dit eventueel. Voor gebruik van de reserves is een raadsbesluit nodig vanwege de besteding voor een bepaald doel.

Voorzieningen zijn onderdelen van het vermogen. Ze geven een schatting van te voorziene lasten voor risico's en verplichtingen. De omvang en/of het tijdstip dat ze optreden, zijn niet of niet helemaal aan te geven. Het doel is dus om zo goed mogelijk de omvang in te schatten van vooraf te nemen risico's en verplichtingen. Als het risico of de verplichting zich voordoet, is er dus al rekening mee gehouden. Anders dan bij reserves zijn risico's en verplichtingen bij voorzieningen wel in te schatten. Een voorziening moet de omvang van de verplichting of het risico hebben. Daarom moet deze regelmatig getoetst zijn aan de omvang. Om dit te goed te beoordelen, is een beheersplan voor voorzieningen nodig. De besteding van een voorziening is dan niet vrij.

Belangrijkste overeenkomsten en verschillen tussen reserves en voorzieningen

	Reserves	Voorzieningen
Instelling door:	Gemeenteraad	College/Gemeenteraad
Bevoegd tot dotaties:	Gemeenteraad	College/Gemeenteraad

Wijziging bestemming:	Mogelijk door gemeenteraad	Niet mogelijk
Aanwending vrij:	Ja, met een raadsbesluit	Nee, alleen voor het benoemde doel
Financieel onderbouwd:	Niet nodig, wel gewenst	Ja, onderbouwing met (beheers)plannen

INVESTERINGEN

Investerings zijn uitgaven voor zaken waarvan de gemeente meerdere jaren gebruikmaakt. De kosten worden daarom niet in één keer verwerkt, maar over meerdere jaren verdeeld. Dit verdelen van kosten over de gebruiksduur noemen we afschrijven.

FINANCIËLE POSITIE/WEERSTANDSVERMOGEN

Het weerstandsvermogen is het verschil tussen vrij besteedbare reserves (weerstandscapaciteit) en de inschatting van de risico's. Het weerstandsvermogen is de buffer om risico's op te vangen, zonder aanpassing van begroting en beleid. Hoe groter het totale weerstandsvermogen, hoe beter de financiële positie.

Toelichting kengetallen infographics begroting 2027

VITAAL EN SOCIAAL BREDA

Kengetal	Definitie	Periode	Bron
Aantal inwoners leeftijdscategorie 0-19 jaar (+ prognose) per 1-1	Totaal aantal inwoners t/m 19 jaar op 1 januari van dat jaar	2026 en 2040	BasisRegistratiePersonen (BRP) + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Aantal inwoners leeftijdscategorie 20-64 jaar (+ prognose) per 1-1	Totaal aantal inwoners van 20 t/m 64 jaar op 1 januari van dat jaar	2026 en 2040	BasisRegistratiePersonen (BRP) + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Aantal inwoners leeftijdscategorie 65-79 jaar (+ prognose) per 1-1	Totaal aantal inwoners van 65 jaar of ouder op 1 januari van dat jaar	2026 en 2040	BasisRegistratiePersonen (BRP) + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Aantal 80+ (+ prognose) per 1-1	Aantal inwoners 80+ op peildatum 1 januari van een jaar met prognose aantal inwoners 80+ op 1 januari 2040	2026 en 2040	BasisRegistratiePersonen (BRP) + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Groene druk: % inwoners 0-19 jaar (+ prognose) per 1-1	Percentage inwoners jonger dan 20 jaar ten opzichte van de totale werkzame populatie (inwoners tussen de 20 en 64 jaar) op 1 januari van dat jaar	2026 en 2040	BasisRegistratiePersonen (BRP) + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/

Grijze druk: % inwoners 65+ (+ prognose) per 1-1	Percentage inwoners van 65 jaar of ouder ten opzichte van de totale werkzame populatie (inwoners tussen de 20 en 64 jaar) op 1 januari van dat jaar	2026 en 2040	BasisRegistratiePersonen (BRP) + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Bijstandsuitkeringen per 1-1	Aantal bijstandsuitkering op 1 januari van dat jaar	2026	Suite Sociaal Domein
Uitstroom naar werk (fulltime)	Het aantal uitkeringsdossiers Participatie en IOAW/Z die in dat jaar zijn beëindigd met als reden 'inkomen uit arbeid in dienstbetrekking en/of uitkering ziekte' of 'zelfstandig beroep/bedrijf' (cliënt en/of partner)	2025	Suite Sociaal Domein
Uitstroom naar werk (parttime)	Het aantal unieke dossiers Participatie waarop in dat jaar een inkomen uit arbeid en/of ziektewetuitkering of als zelfstandige van cliënt of partner is gekort van €500 of meer	2025	Suite Sociaal Domein
Aanmeldingen schuldhulpverlening	Het aantal aanmeldingen voor hulp bij het oplossen van de openstaande vorderingen/ schulden in dat jaar	2025	Allegro
Gemiddeld schuldbedrag bij een aanvraag	Het gemiddelde van het totaal aan openstaande vorderingen/schulden van inwoners bij de start van een schuldregeling in dat jaar	2025	Allegro
Inwoners 65+ met Wmo-maatwerkvoorziening	Percentage unieke inwoners 65+ met één of meerdere Wmo-maatwerkvoorzieningen (excl. Beschermd Wonen en de Voor Elkaar Pas) in 2025 t.o.v. aantal inwoners 65+ op 01-01-2026.	2025	Suite Sociaal Domein en BRP

Inwoners 65+ met Wmo-maatwerkvoorziening	Aantal unieke inwoners 65+ met één of meerdere Wmo-maatwerkvoorzieningen (excl. Beschermd Wonen en de Voor Elkaar Pas) in 2025 t.o.v. aantal inwoners 65+ op 01-01-2026.	2025	Suite Sociaal Domein en BRP
Leerlingen primair onderwijs	Aantal leerlingen primair onderwijs	schooljaar 2024-2025	Breda in Cijfers (CBS)
Leerlingen voortgezet onderwijs	Aantal leerlingen voortgezet onderwijs	schooljaar 2024-2025	Breda in Cijfers (CBS)
Aandeel jeugdigen 0-18 jaar met jeugdzorg	Percentage unieke jeugdigen met jeugdhulp (jeugdhulp, jeugdreclassering en jeugdbescherming exclusief PGB) in de leeftijdscategorie 0 t/m 17 jaar in dat jaar t.o.v. aantal jeugdigen woonachtig in Breda in dezelfde leeftijdscategorie op 1 januari van dat jaar.	2020 – 2025	Zorgned en BRP
Ervaren eigen gezondheid	Percentage volwassenen (18+ jaar) dat de gezondheid als goed of zeer goed ervaart	2024	https://brabantscan.nl/jive/

ONDERNEMEND BREDA

Kengetal	Definitie	Periode	Bron
Studenten Hoger onderwijs	Aantal studenten hoger onderwijs	schooljaar 2024-2025	KENCES lokale studentenmonitor
waarvan Internationale studenten Hoger onderwijs	Het aantal internationale studenten dat is ingeschreven bij een onderwijsinstelling voor Hoger Onderwijs.	schooljaar 2024-2025	KENCES lokale studentenmonitor
Studenten MBO	Het aantal studenten dat is ingeschreven bij een onderwijsinstelling voor Middelbaar Beroepsonderwijs Onderwijs	schooljaar 2024-2025	KENCES lokale studentenmonitor

Percentage inwoners dat culture basisinstelling heeft bezocht	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde basisinstellingen voor cultuur bezocht.	2025	Stadsenquête 2025/2026 (inwonersenquête)
waarvan Chasse Theater	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde basisinstellingen voor cultuur bezocht, specifiek het Chassé Theater	2025	Stadsenquête 2025/2026 (inwonersenquête)
waarvan Nieuwe Veste	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde basisinstellingen voor cultuur bezocht, specifiek de Nieuwe Veste	2025	Stadsenquête 2025/2026 (inwonersenquête)
waarvan Blind Walls Gallery	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde basisinstellingen voor cultuur bezocht, specifiek de Blind Walls Gallery	2025	Stadsenquête 2025/2026 (inwonersenquête)
waarvan Pier 15	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde basisinstellingen voor cultuur bezocht, specifiek Pier15	2025	Stadsenquête 2025/2026 (inwonersenquête)
waarvan MEZZ	Percentage respondenten dat de afgelopen 12 maanden één of meer van de voorgelegde basisinstellingen voor cultuur bezocht, specifiek de MEZZ	2025	Stadsenquête 2025/2026 (inwonersenquête)
Totaal aantal bedrijven	Totaal aantal bedrijven in Breda	2017 - 2025	LISA
Totaal aantal banen	Totaal aantal banen in Breda	2017 - 2025	LISA
Aantal hectare bedrijventerrein	Aantal hectare bedrijventerrein	2020 - 2025	Bedrijventerreinenmonitor (IBIS)
Aandeel hectare bedrijventerrein als % van totale oppervlak van Breda	Aantal hectare bedrijventerrein als % van totale oppervlak Breda (= 12.868 ha)	2020 - 2025	Bedrijventerreinenmonitor en Atlas voor gemeenten obv CBS bodemstatistiek

Waardering muziekevenementen door inwoners	Rapportcijfer: waardering muziekevenementen door inwoners	2025	Stadsenquête 2025/2026 (inwonersenquête)
Waardering sportevenementen door inwoners	Rapportcijfer: waardering sportevenementen door inwoners	2025	Stadsenquête 2025/2026 (inwonersenquête)
Waardering cultuurevenementen door inwoners	Rapportcijfer: waardering cultuurevenementen door inwoners	2025	Stadsenquête 2025/2026 (inwonersenquête)
Waardering binnenstad door inwoners	Rapportcijfer: waardering binnenstad door inwoners	2025	Stadsenquête 2025/2026 (inwonersenquête)
Percentage inwoners dat zichzelf digivaardig vindt	Percentage inwoners dat zichzelf digivaardig vindt	2025	Stadsenquête 2025/2026 (inwonersenquête)

DUURZAAM WONEN IN BREDA

Kengetal	Definitie	Periode	Bron
Inwoners	Het totaal aantal inwoners op 1 januari van dat jaar	2026	BasisRegistratiePersonen (BRP) + https://bevolkingsprognose.brabant.nl/
Huishoudens	Aantal huishoudens op 1 januari van dat jaar	2025	Breda in cijfers
Eenpersoonshuishoudens	Het totaal aantal eenpersoonshuishoudens op 1 januari van dat jaar	2025	Breda in cijfers
Gemiddelde grootte van een huishouden	Gemiddeld aantal personen in een huishouden op 1 januari van dat jaar	2025	Breda in cijfers
Woningen	Aantal woningen (verblijfsobjecten met woonfunctie) op 1 januari van dat jaar	2026	Breda in cijfers/BAG/WOZ
Woningen met energielabel A	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel op 1 januari van dat jaar	2021 - 2026	EP-Online, BAG

Woningen met energielabel B	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel op 1 januari van dat jaar	2021 - 2026	EP-Online, BAG
Woningen met energielabel C	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel op 1 januari van dat jaar	2021 - 2026	EP-Online, BAG
Woningen met energielabel D	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel op 1 januari van dat jaar	2021 - 2026	EP-Online, BAG
Woningen met energielabel E	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel op 1 januari van dat jaar	2021 - 2026	EP-Online, BAG
Woningen met energielabel F	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel op 1 januari van dat jaar	2021 - 2026	EP-Online, BAG
Woningen met energielabel G	Verblijfsobjecten met woonfunctie naar energielabel op 1 januari van dat jaar	2021 - 2026	EP-Online, BAG
Aantal personenauto's (alle brandstofsoorten) naar eindgebruiker	Het aantal personenauto's naar eigenaar geregistreerd in de gemeente Breda met een Nederlands kenteken die op 1 januari van het desbetreffende jaar in de basisregistratie voertuigen (BRV) of beter bekend als de kentekenregistratie van RDW voorkwamen.	2025	CBS, Vertekening van personenauto's
Aantal personenauto's volledig elektrisch (FEV) naar eindgebruiker	Het aantal personenauto's FEV van natuurlijke personen en gekoppelde rechtspersonen waarvan de eindgebruiker in de gemeente Breda woont.	2025	CBS, Vertekening van personenauto's
Aantal personenauto's plug-in hybride (PHEV) naar eindgebruiker	Het aantal personenauto's PHEV van natuurlijke personen en gekoppelde rechtspersonen waarvan	2025	CBS, Vertekening van personenauto's

	de eindgebruiker in de gemeente Breda woont.		
Aantal publieke oplaadpunten in Breda	Aantal (semi)publieke oplaadpunten in Breda. Een publiek laadpunt is 24/7 openbaar toegankelijk, zonder barrières zoals slagbomen of poorten. Soms is wel een abonnement of authenticatie nodig om van het oplaadpunt gebruik te kunnen maken. Een semi-publiek laadpunt is een laadpunt dat is opengesteld voor publiek, op een private locatie. Dit kan bijvoorbeeld bij parkeergarages, tankstations of bij retail- en horecalocaties zijn. Er kunnen beperkingen gelden, qua toegangstijden en bijvoorbeeld de vereisten om bepaalde producten/diensten af te nemen.	2025	Regionale Klimaatmonitor
Gasaansluitingen (kleinverbruik)	Aantal gasaansluitingen (kleinverbruik) op 1 januari van dat jaar	Maart 2026	open data Enexis aansluitingen kleinverbruik
Hectare ecologische groenstructuur	Het kengetal wordt bepaald door in het rapport 'Ecologische groenstructuur' op de pagina 'Actueel' de oppervlakten van GNN bestaand en NNB bestaand bij elkaar op te tellen.	Juli 2026	GeoWeb Ecologie
Fietsen gestald in beheerde fietsenstallingen	Aantal fietsparkeerders per jaar door de gemeente beheerde/ opgebouwde fietsenstallingen	2025	Afdeling Parkeerbedrijf - Team Fietsen Rondvaart en Depot
Aantal fietsparkeerders in de bebouwde stallingen	Aantal fietsparkeerders per jaar in de door de gemeente beheerde, bebouwde fietsenstallingen	2025	Afdeling Parkeerbedrijf - Team Fietsen Rondvaart en Depot

Aantal fietsparkeerders in de mobiele stallingen	Aantal fietsparkeerders per jaar in de door de gemeente opgebouwde, mobiele fietsenstallingen ten behoeve van onder andere evenementen	2025	Afdeling Parkeerbedrijf - Team Fietsen Rondvaart en Depot
Aantal klanten Rondvaart de Nieuwe Mark	Het aantal betalende klanten wat in het seizoen de historische rondvaart van de gemeente heeft bezocht	2025	Afdeling Parkeerbedrijf - Team Fietsen Rondvaart en Depot

BASIS OP ORDE IN BRED

Kengetal	Definitie	Periode	Bron
Aantal uitgegeven paspoorten en id-kaarten	Aantal uitgegeven paspoorten en id-kaarten	2025	interne bron KCC
Totaal aantal klantcontacten klantcontactcentrum	Totaal aantal klantcontacten klantcontactcentrum (KCC)	2025	interne bron KCC
Telefoongesprekken	Aantal telefoongesprekken	2025	interne bron KCC
BuitenBeter-meldingen	Aantal BuitenBeter-meldingen	2025	interne bron KCC
Email(formulieren)	Aantal Email(formulieren)	2025	interne bron KCC
Aanvragen via de website	Aantal aanvragen via de website	2025	interne bron KCC
Whatsapp gesprekken	Aantal Whatsapp gesprekken	2025	interne bron KCC
Hectare grondgebied Breda	De totale oppervlakte van Breda	2025	Atlas van Gemeenten
Grondgebruik bebouwd	Terrein in gebruik voor wonen, werken, winkelen, uitgaan, cultuur en openbare voorzieningen.	2025	Atlas van Gemeenten
Grondgebruik recreatie	Terrein bestemd voor recreatief gebruik.	2025	Atlas van Gemeenten
Grondgebruik landbouw	Terrein bestemd voor agrarisch gebruik.	2025	Atlas van Gemeenten

Grondgebruik bossen	Terrein in gebruik als bos of open natuurlijk terrein.	2025	Atlas van Gemeenten
Grondgebruik water	Inlandig water in gebruik als vaarweg, recreatiewater, delfstofwinplaats, vloeï en/of slibveld, of als spaarbekken, inclusief het IJsselmeer.	2025	Atlas van Gemeenten
Grondgebruik overig	Terrein bestemd voor overig gebruik	2025	Atlas van Gemeenten
Speel- en beweegplekken	Aantal speel- en beweegplekken (sport, fitness en spelen) zoals geregistreerd in gemeentelijke beheerssystemen	2025	Beheersysteem, Playmapping
Aantal km riolering	Aantal km riool vrijverval + drukriolering (in eigen beheer) uit riooldatabaseersysteem	23-2-2026	Databeheersysteem Obsurv/RioGL
Rapportcijfer veiligheidsgevoel in de gemeente	Het gemiddelde cijfer dat mensen geven als antwoord op de vraag 'Wilt u met een rapportcijfer aangeven hoe tevreden u bent over de veiligheid in uw buurt?'.	2025	Gemeentelijke Buurtenquête
Huishoudelijk afval (totaal)	Totaal aantal kilo huishoudelijk afval gemiddeld per inwoner per jaar	2025	Afdeling afval
Grondstoffen	Gemiddeld aantal kilo gescheiden aangeboden grondstoffen (bv. Gft+e, papier/karton, plastic verpakkingen, blik en drinkpakken) per inwoner per jaar	2025	Afdeling afval
Grof huishoudelijk restafval	Gemiddeld aantal kilo grof huishoudelijk restafval per inwoner per jaar	2025	Afdeling afval
Fijn huishoudelijk restafval, waarvan	Totaal gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar	2025	Afdeling afval
Groente-, fruit- en etensresten	Gemiddeld aantal kilo's fijn huishoudelijk afval per persoon per jaar, aandeel Groente-, fruit, en tuinafval (GFT)	2025	Afdeling afval

PBD (plastic, blik en drinkverpakkingen)	Gemiddeld aantal kilo plastic, blik en drinkverpakkingen PBD (grondstoffen) in restafval per inwoner per jaar	2025	Afdeling afval
Tuinafval	Gemiddeld aantal kilo tuinafval (grondstoffen) in restafval per inwoner per jaar	2025	Afdeling afval
Papier en karton	Gemiddeld aantal kilo papier en karton (grondstoffen) in restafval per inwoner per jaar	2025	Afdeling afval
Textiel	Gemiddeld aantal kilo textiel (grondstoffen) in restafval per inwoner per jaar	2025	Afdeling afval
Glas	Gemiddeld aantal kilo glas (grondstoffen) in restafval per inwoner per jaar	2025	Afdeling afval
Overig herbruikbaar	Gemiddeld aantal kilo overig herbruikbaar (grondstoffen) in restafval per inwoner per jaar	2025	Afdeling afval
Luiers	Gemiddeld aantal kilo luiers (restafval) per inwoner per jaar	2025	Afdeling afval
Overig restafval	Gemiddeld aantal kilo overig restafval per inwoner per jaar	2025	Afdeling afval
Boa registraties Totaal	Betreft totaal aantal registraties in gemeentelijke dataset Citycontrol	2025	Registratie dataset Handhaving Citycontrol
Boa registraties Verkeer	Betreft totaal aantal registraties in gemeentelijke dataset Citycontrol met als hoofdsituatie 'Verkeer'. Hieronder vallen o.a. parkeerovertredingen, rijden zonder helm, rijden zonder verlichting.	2025	Registratie dataset Handhaving Citycontrol
Boa registraties Fietshandhaving	Betreft totaal aantal registraties in gemeentelijke dataset Citycontrol met als hoofdsituatie 'Fietshandhaving'. Dit betreffen alle gelabelde fietsen (aankondiging van bestuursdrang) en alle werkelijk weggesleepte fietsen.	2025	Registratie dataset Handhaving Citycontrol
Boa registraties Afval	Betreft totaal aantal registraties in gemeentelijke dataset Citycontrol met als hoofdsituatie	2025	Registratie dataset Handhaving Citycontrol

	'Afval'. Dit betreffen alle mutaties waarschuwingen en boetes voor o.a. bijplaatsen van afval, illegale stort of foutief aanbieden van afval.		
Boa registraties Openbare orde	Betreft totaal aantal registraties in gemeentelijke dataset Citycontrol met als hoofdsituatie 'Openbare orde'. Hieronder vallen o.a. openbare dronkenschap, gebiedsverboden, verstoren openbare orden, wildplassers.	2025	Registratie dataset Handhaving Citycontrol
Boa registraties Zorg	Betreft totaal aantal registraties in gemeentelijke dataset Citycontrol met als hoofdsituatie 'Zorg'. Dit zijn alle mutaties die betrekking hebben op dak en thuislozen, mensen met verward gedrag.	2025	Registratie dataset Handhaving Citycontrol

ORGANISATIE EN FINANCIËN VAN BREDA

Kengetal	Definitie	Periode	Bron
Aantal medewerkers (cao Gemeentepersoneel)	Tot de bezetting worden alle werknemers gerekend die in dienst zijn van een gemeente (zoals bedoeld in Artikel 1.2 Toepassing cao Gemeenten) of ambtelijke fusieorganisatie (zoals bedoeld in Artikel 1.2 lid 1a & b Toepassing cao SGO) met een arbeidsovereenkomst (zoals bepaald in 7:610 BW) voor onbepaalde of bepaalde tijd en voor wie een van de volgende cao's geldt: - cao Gemeenten - cao SGO. Dit betekent dat de griffie wel wordt gerekend tot de bezetting. Oproepkrachten en BBLstudenten met een arbeidsovereenkomst worden ook tot de bezetting gerekend, maar stagiairs en medewerkers met een werkervaringsplaats niet. Medewerkers en banenafsprakers die vallen onder cao Aan de Slag of cao Sociale Werkvoorziening worden ook niet meegeteld. Medewerkers die behoren tot een organisatie zoals benoemd in cao SGO Artikel 1.2 lid 1 c	2025	AFAS/Gegevenswoordenboek Personeelsmonitor 2025

	t/m m worden ook niet meegeteld.		
Aantal medewerkers (cao SW)	Tot de bezetting worden alle werknemers gerekend die in dienst zijn van een gemeente met een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde of bepaalde tijd en voor wie de volgende cao geldt: cao Sociale werkvoorziening/Participatiewet. Dit betekent dat medewerkers met een arbeidsovereenkomst 'geen dienstverband' niet tot de bezetting worden gerekend.	2025	AFAS
Gemiddelde leeftijd (cao Gemeentepersoneel)	Som van de leeftijden gerekend in jaren van de bezetting op 31 december jaar t gedeeld door de bezetting op 31 december jaar t	2025	AFAS/Gegevenswoordenboek Personeelsmonitor 2025
Gemiddelde leeftijd (cao SW)	Som van de leeftijden gerekend in jaren van de bezetting op 31 december jaar t gedeeld door de bezetting op 31 december jaar t	2025	AFAS
Aandeel bezetting jonger dan 35 jaar (cao Gemeentepersoneel)	Aantal medewerkers jonger dan 35 jaar op 31 december jaar t gedeeld door het totaal aantal medewerkers op 31 december jaar t	2025	AFAS/Gegevenswoordenboek Personeelsmonitor 2025
Aandeel bezetting tussen 35 en 59 jaar (cao Gemeentepersoneel)	Aantal medewerkers 35 jaar en ouder maar jonger dan 60 jaar op 31 december jaar t gedeeld door het totaal aantal medewerkers op 31 december jaar t	2025	AFAS/Gegevenswoordenboek Personeelsmonitor 2025
Aandeel bezetting 60 jaar en ouder (cao Gemeentepersoneel)	Aantal medewerkers 60 jaar en ouder op 31 december jaar t gedeeld door het totaal aantal medewerkers op 31 december jaar t	2025	AFAS/Gegevenswoordenboek Personeelsmonitor 2025
Aandeel bezetting jonger dan 35 jaar (cao SW)	Aantal medewerkers jonger dan 35 jaar op 31 december jaar t gedeeld door het totaal aantal medewerkers op 31 december jaar t	2025	AFAS/Gegevenswoordenboek Personeelsmonitor 2025
Aandeel bezetting tussen 35 en 59 jaar (cao SW)	Aantal medewerkers 35 jaar en ouder maar jonger dan 60 jaar op 31 december jaar t gedeeld door het totaal aantal	2025	AFAS/Gegevenswoordenboek Personeelsmonitor 2025

	medewerkers op 31 december jaar t		
Aandeel bezetting 60 jaar en ouder (cao SW)	Aantal medewerkers 60 jaar en ouder op 31 december jaar t gedeeld door het totaal aantal medewerkers op 31 december jaar t	2025	AFAS/Gegevenswoordenboek Personeelsmonitor 2025
Instroom nieuwe medewerkers	Het aantal medewerkers dat in jaar t is ingestroomd in de gemeentelijke bezetting. Tel medewerkers die binnen jaar t zowel zijn ingestroomd als uitgestroomd wel mee	2025	AFAS/Gegevenswoordenboek Personeelsmonitor 2025
Uitstroom medewerkers	Het aantal medewerkers dat in jaar t is uitgestroomd uit de gemeentelijke bezetting. Het gaat hierbij om 100 procent ontslag en niet om deeltijdontslag. Tel medewerkers die binnen jaar t zowel zijn ingestroomd als uitgestroomd wel mee	2025	AFAS/Gegevenswoordenboek Personeelsmonitor 2025
Totale vacatures	Het totaal aantal onbezette formatieplaatsen in jaar t waarvoor de werkgever heeft besloten actief over te gaan tot werving en selectie. Hierbij worden uitsluitend formatieplaatsen voor vaste medewerkers meegeteld; inhuur wordt buiten beschouwing gelaten	2025	AFAS
Vervulde vacatures	Het totaal aantal formatieplaatsen in jaar t waarvan de wervings- en selectieprocedure is afgerond en een vaste medewerker is aangesteld	2025	AFAS
Niet-vervulde vacatures	Het totaal aantal onbezette formatieplaatsen in jaar t waarvoor de werkgever heeft besloten tot werving en selectie, maar waarvoor nog geen vaste medewerker is aangesteld. Hieronder vallen zowel vacatures waarvoor de wervings- en selectieprocedure nog loopt, als vacatures die tijdelijk worden ingevuld door inhuur of andere tijdelijke oplossingen	2025	AFAS

% vervulde vacatures	Aantal vervulde vacatures in jaar t gedeeld door het totaal aantal vacatures in jaar t	2025	AFAS
% niet-vervulde vacatures	Aantal niet-vervulde vacatures in jaar t gedeeld door het totaal aantal vacatures in jaar t	2025	AFAS
Totaal aantal datalekken	Een datalek is het onbedoeld vrijkomen van vertrouwelijke of gevoelige informatie van een organisatie of persoon. Dit kan gebeuren door een digitale aanval maar ook bijvoorbeeld doordat een brief of email met persoonlijke informatie naar een verkeerde persoon gestuurd wordt.	2025	Trustbound
Aantal datalekken waarvan melding bij Autoriteit persoonsgegevens	Aantal datalekken dat is gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens	2025	Trustbound
Verdachte pogingen om het netwerk van de gemeente Breda binnen te dringen	Aantal verdachte pogingen om het netwerk van de gemeente Breda binnen te komen	2025	Security rapportage (obv Topdesk)
DDoS Aanvallen	Een DDoS-aanval, ofwel een Distributed Denial-of-Service aanval, is een cyberaanval waarbij een server, website of netwerk overbelast wordt met een enorme hoeveelheid nepverkeer. Hierdoor wordt de normale werking van de aangevallen dienst verstoord en is deze niet meer of slecht bereikbaar voor legitieme gebruikers.	2025	Trustbound
Inzageverzoeken	Wanneer een organisatie uw persoonsgegevens gebruikt, dan mag u de organisatie vragen welke gegevens dat zijn. En hoe de organisatie die gegevens verwerkt. Dit heet het recht op inzage. Dit recht is bedoeld om mensen meer grip te geven op hun persoonsgegevens. Ook kunnen zij hiermee controleren of organisaties zich aan de regels houden bij het verwerken van hun gegevens.	2025	Trustbound

Aantal binnengekomen mails	Aantal binnengekomen legitieme mails	2025	Security rapportage (obv Microsoft Defender)
Aantal tegengehouden phishing mails	Phishing is een aanvalstechniek die door kwaadwillenden wordt gebruikt om gevoelige gegevens te ontfutselen van een individu of organisatie. Voorbeelden van gegevens die deze kwaadwillenden willen hebben zijn wachtwoorden of creditcardnummers. De afzender probeert vaak te doen alsof hij een bekende of vertrouwde (van de organisatie) is.	2025	Security rapportage (obv Microsoft Defender)
Aantal tegengehouden mails met malware	Malware komt van de Engelse woorden malicious software en betekent kwaadaardige software. Malware is schadelijk voor onze computers. Het wordt gebruikt om computersystemen te verstoren, gevoelige informatie te verzamelen of toegang te krijgen tot computersystemen. Er zijn verschillende soorten malware, waarvan virussen de bekendste zijn.	2025	Security rapportage (obv Microsoft Defender)
Netto schuldquote	De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast tegenover de eigen middelen. Het laat zien hoeveel de rentelasten en aflossingen drukken op de exploitatie. Dit zijn de signaleringswaarden van de provincie: < 90% is het minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is het meest risicovol.	2025	opgave afdeling FIJ
Solvabiliteit	De solvabiliteit drukken we uit in een percentage van het eigen vermogen tegenover het totaal vermogen. Dit geeft inzicht in de mate waarin we in staat zijn om aan onze verplichtingen te voldoen. Dit kengetal wordt gedempt doordat we grote geldleningen hebben verstrekt aan woningcorporaties en voor de onderwijshuisvesting. Een solvabiliteitsratio die lager is dan 20%, wordt door de provincie als risicovol beschouwd.	2025	opgave afdeling FIJ

Weerstandratio	Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet-begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente loopt. Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen het weerstandsvermogen en de risico's. Een ratio hoger dan 1 geeft een indicatie dat er voldoende weerstandsvermogen is om risico's af te dekken.	2025	opgave afdeling FIJ
----------------	---	------	---------------------

Landelijke taakvelden en indicatoren

INLEIDING

In deze bijlage zijn de landelijk verplichte indicatoren opgenomen. De landelijk verplichte indicatoren zijn gekoppeld aan de landelijk verplichte taakvelden. In deze bijlage is deze koppeling weergegeven. Daarnaast is kort toegelicht hoe de set (beleids)indicatoren in de begroting 2027 is opgebouwd.

LANDELIJKE TAAKVELDEN

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Jaarrekening 2025		Begroting 2026 na wijziging		Begroting 2027		Begroting 2028		Begroting 2029		Begroting 2030	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Bestuur	9.516	893	9.830	2.805	9.455	4.150	9.407	150	9.387	150	9.407	250
Burgerzaken	12.965	7.915	14.510	9.225	15.477	9.493	14.846	9.493	12.262	6.044	12.262	6.044
Beheer overige gebouwen en gronden	6.905	261	4.897	288	5.049	74	5.176	74	5.142	74	5.143	74
Overhead	110.638	15.552	108.692	8.955	109.159	9.794	105.141	9.794	104.021	9.794	104.252	9.794
Treasury	-2.064	4.742	-3.011	4.402	1.480	3.218	-2.988	3.098	-5.005	2.984	-3.718	2.872
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	525.270		524.102		539.437		532.086		533.668		553.528
Overige baten en lasten	19	514	3.451		1.885		23.361		37.851		62.935	
Vennootschapsbelasting (VpB)	2.195	0	1.222	37	1.160	37	1.607	37	1.640	37	1.640	37
Mutaties reserves	30.412	15.172	27.547	37.363	24.124	14.144	15.986	9.288	37.406	24.588	25.809	19.343
Crisisbeheersing en brandweer	14.751	186	15.428	159	15.967	160	16.270	160	16.464	160	16.608	160
Openbare orde en veiligheid	19.193	3.075	20.353	5.231	18.959	3.706	19.425	3.961	19.225	3.958	17.817	2.249
Verkeer en vervoer	38.477	5.365	40.517	4.635	42.720	4.431	42.668	4.250	44.221	4.250	44.218	4.250
Parkeren	13.013	7.475	12.447	7.683	12.847	7.906	12.980	7.906	12.980	7.906	12.981	7.906
Recreatieve havens			60	100	62	103	56	103	56	103	56	103
Economische havens en waterwegen	5	63	2	149	2	153	2	153	2	153	2	153
Openbaar vervoer	42	0	43		43		44		43		44	
Economische ontwikkeling	6.273	497	4.866	518	4.852	491	4.616	389	4.913	389	4.916	389

Bedragen x € 1.000

Fysieke bedrijfsinfrastructuur	6.370	8.402	7.771	4.518	13.025	9.383	9.783	6.236	5.922	2.417	6.125	2.417
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.463	550	1.848	814	1.469	351	1.466	340	1.459	313	1.374	218
Economische promotie	5.544	2.826	6.155	2.708	5.578	2.752	5.071	2.740	5.037	2.780	5.034	2.835
Onderwijshuisvesting	23.712	1.148	25.209	1.080	24.092	1.132	24.080	1.132	24.075	1.132	24.080	1.132
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	15.418	9.865	22.199	15.751	21.015	14.358	21.288	14.358	20.931	14.358	18.297	11.725
Sportbeleid en activering	3.877	1.079	5.934	1.199	3.724		4.352		3.652		3.652	
Sportaccommodaties	15.737	6.542	14.697	5.814	15.148	6.003	15.188	6.003	15.238	6.003	15.212	6.003
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	31.492	2.060	27.287	921	27.200	821	27.166	747	26.897	747	27.100	747
Musea	456	343	4.988	1.191	5.173	1.225	5.213	1.225	5.204	1.225	5.213	1.225
Cultureel erfgoed	2.498	248	2.597	171	2.591	177	2.592	177	2.592	177	2.593	177
Media	671	1.356	817	1.393	818	1.440	829	1.440	829	1.440	838	1.440
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	26.092	747	26.534	472	28.574	659	29.228	649	30.247	402	30.161	402
Ozb woningen	3.441	21.218	3.812	20.904	3.800	22.328	3.814	24.051	3.848	25.975	3.885	27.898
Samenkracht en burgerparticipatie	34.780	18.383	29.098	14.965	27.780	14.054	14.747	1.264	14.506	1.264	14.543	1.264
Ozb niet-woningen	1.576	22.537	1.634	22.446	1.752	22.941	1.775	23.435	1.801	23.930	1.817	24.425
Inkomensregelingen	119.282	94.939	119.276	95.170	121.084	95.539	119.557	94.440	119.370	94.440	119.517	94.440
Parkeerbelasting	2.769	21.205	2.125	20.764	2.210	21.106	2.210	21.106	2.210	21.106	2.210	21.106
Belastingen overig	1.012	1.678	854	1.492	824	1.535	826	1.535	828	1.535	829	1.535
WSW en beschut werk	20.941	6.984	23.207	7.590	21.984	7.810	20.738	7.810	19.689	7.810	18.881	7.810
Arbeidsparticipatie	15.936	3.715	19.833	3.027	20.278	3.027	19.127	3.027	17.615	3.027	17.808	3.027
Volksgesondheid	16.380	7.064	17.575	7.355	10.232	256	10.399	256	10.403	256	10.411	256
Riolering	15.435	21.106	15.054	20.913	15.670	21.618	17.076	23.351	18.843	25.253	20.743	27.299
Afval	37.458	44.659	42.876	48.553	47.941	55.331	48.521	55.725	49.008	56.134	49.008	56.134
Milieubeheer	13.592	7.440	21.753	9.632	14.188	4.557	21.174	12.924	12.908	7.166	12.887	7.166
Begraafplaatsen en crematoria	97	70	151	91	226	94	194	94	194	94	194	94
Ruimtelijke ordening	18.412	8.715	21.239	11.194	15.793	5.485	15.978	5.485	13.486	2.503	13.997	2.503
Grondexploitatie (niet-bedrijfventerreinen)	8.979	10.339	10.482	8.462	21.897	20.026	6.119	4.384	22.085	20.402	4.230	2.219
Wonen en bouwen	11.524	11.169	22.040	15.283	22.629	16.489	13.860	11.607	10.528	9.554	12.800	11.143
Toegang en eerstelijnsvoorziening en Jeugd	14.121	472	22.838	118	6.048	211	6.073	211	6.054	211	6.054	211
Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	7.860	408	8.639	522	8.059	400	8.065	405	8.059	418	8.049	418
Coördinatie en beleid Wmo	9.017	0	11.217	15	11.164	16	11.187	16	11.237	16	11.237	16
Coördinatie en beleid Jeugd	9.410	2.653	5.491		5.038		5.038		5.038		5.038	
Huishoudelijke hulp (Wmo)	19.531	1.842	19.650	2.600	19.950	1.900	18.100	1.900	4.629	800	4.786	800
Begeleiding (Wmo)	19.267	0	19.400		21.080		20.380		21.850		22.100	
Jeugdhulp ambulant lokaal	639	480	839	439	439	439	439	439	439	439	439	439
Jeugdhulp ambulant regionaal	64.606	37.193	46.577	23.514	78.367	23.613	68.747	23.613	69.166	23.613	69.060	23.613
Jeugdhulp ambulant landelijk	6.082	3.058	5.894	3.324	5.563	3.324	5.563	3.324	5.563	3.324	5.563	3.324

Bedragen x € 1.000

Jeugdhulp met verblijf regionaal	27.561	13.253	26.543	12.399	12.511	12.399	12.399	12.399	12.399	12.399	12.399	12.399
Jeugdhulp met verblijf landelijk	2.214	890	9.645	8.440	9.645	8.440	9.645	8.440	9.645	8.440	9.645	8.440
PGB Wmo	903	0	1.074		1.124		1.124		1.174		1.174	
PGB Jeugd	378	0	400		400		400		400		400	
Beschermde Wonen (Wmo)	35.339	1.732	35.229	85	34.705	87	35.455	87	36.052	87	36.052	87
Maatschappelijke – en vrouwenopvang (Wmo)	25.226	8.771	31.938	8.671	25.848	7.589	24.985	7.589	24.985	7.589	24.985	7.589
Jeugdbescherming	7.780	3.188	9.880	4.143	9.965	4.160	9.965	4.160	9.965	4.160	9.965	4.160
Jeugdreclassering	1.112	468	871	229	912	229	912	229	912	229	912	229
	968.330	997.775	1.014.025	1.014.025	1.010.599	1.010.599	969.292	969.292	987.425	987.425	985.515	985.515

LANDELIJKE INDICATOREN

In deze bijlage is het totaal aantal landelijk verplichte indicatoren opgenomen (34) en gekoppeld aan de landelijk verplichte taakvelden. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet elke gemeente deze landelijk verplichte indicatoren presenteren in haar begroting/jaarrekening. Dit is vastgelegd in de BBV. De peildatum is 20 augustus 2026.

Deze landelijk verplichte indicatoren zijn steeds relatief gemaakt, zodat gemeenten van verschillende grootte beter met elkaar vergeleken kunnen worden. Op dit moment zijn er 34 landelijk verplichte indicatoren. Een deel hiervan (23 van de 34) is ook opgenomen in de Bredase set indicatoren, maar niet allemaal. Voor diverse thema's is een betere Bredase indicator beschikbaar om op te sturen dan de landelijk verplichte (relatieve) indicator.

De realisatiecijfers van de landelijk verplichte begrotingsindicatoren staan voor alle gemeenten ook vermeld in het VNG (BBV) dashboard op www.waarstaatjegemeente.nl.

Taakveld	BBV - Nr	Progr- Auditnr	Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Bron
0. Bestuur en ondersteuning	1	P5-101	Formatie (Aantal per 1.000 inwoners)	10,77	11	11,92	12,82	Gemeente Breda
	2	P5-105	Bezetting (Aantal per 1.000 inwoners)	10,61	11,4	12,21	12,56	Gemeente Breda
	3	P5-102	Apparaatskosten (Kosten per inwoner)	1.063,78	1.224,53	1.367,23	1.453,34	Gemeente Breda
	4	P5-103	Externe inhuur in % (Kosten als % van de totale loonsom)	18,82	21,08	20,07	17,02	Gemeente Breda
	5	P5-9901	Overhead (kosten voor sturing en ondersteuning als % van de totale lasten)	10,95	10,86	11,23	11,81	Gemeente Breda
1. Veiligheid	6	P4-82	Verwijzingen Halt (Aantal per 1.000 jongeren)	11,47	9,06	12,72	13,45	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	8	P4-79	Winkeldiefstallen (Aantal per 1.000 inwoners)	3,09	2,74	2,34	2,83	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	9	P4-77	Geweldsmisdrijven (Aantal per 1.000 inwoners)	7,15	7,16	7,42	8,42	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	10	P4-78	Diefstallen uit woning (Aantal per 1.000 inwoners)	1,46	1,37	1,57	1,59	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	11	P4-76	Vernielingen en beschadigingen (in de	7,15	7,16	7,42	8,42	www.waarstaatjegemeente.nl BBV

Taakveld	BBV - Nr	Progr- Auditnr	Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Realisatie 2025	Bron
			openbare ruimte) (Aantal per 1.000 inwoners)					
3. Economie	14	P2-9902	Func tiemenging (% aantal banen tov aantal woningen)	57,34	57,59	57,69	58,13	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	16	P2-9903	Vestigingen van bedrijven (Aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar)	189,88	201,12	206,31	212,27	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
4. Onderwijs	17	P1-13	Absoluut schoolverzuim (Aantal per 1.000 leerlingen)	6,7	7,1	6,3	7	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	18	P1-9905	Relatief schoolverzuim (Aantal per 1.000 leerlingen)	21	26	22	21	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	19	P1-19	Voortijdig schoolverlaters (%)	2,4	2,4	2,2	2,1	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
5. Sport, cultuur en recreatie	20	P1-9906	Niet-wekelijkse sporters (%)	40,6		37,8		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
6. Sociaal domein	21	P2-9904	Aantal banen (Aantal per 1.000 inwoners van 15-64 jaar)	948,66	957,95	963,25	981,5	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	22	P1-9910	Jongeren met delict voor rechter (%)	1	1			www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	23	P1-2705	Kinderen in uitkeringsgezin (%)	6	6	6		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	24	P2-49	Netto arbeidsparticipatie (%)	73,1	74,2	74,2	73,7	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	26	P1-9912	Werkloze jongeren (%)	1	2	2		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	27	P1-20	Bijstandsuitkering (Aantal per 10.000 inwoners)	379,1	364,1	360,4	301,4	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	28	P1-2209	Lopende re-integratievoorzieningen (Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar)	160,3	164,3	173	168,3	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	29	P1-9907	Jongeren met jeugdhulp (%)	13,6	14,1	14,4	12,9	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	30	P1-9908	Jongeren met jeugdbescherming (%)	0,8	0,9	0,8	0,8	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	31	P1-9909	Jongeren met jeugdreclassering (%)	0,3	0,4	0,4	0,3	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	32	P1-2706	Maatwerkarrangementen Wmo (Aantal per 10.000 inwoners)	840	840	830	780	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
7. Volksgezondheid en milieu	33	P4-93	Restafval (Kg per inwoner)	148	152	146,7	163,1	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	34	P3-73	Hernieuwbare elektriciteit (% van totale energie)	21,4	30,3	33,6		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
8. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	35	P3-63	Gemiddelde WOZ-waarde (Bedrag x 1.000)	336	381	391	419	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	36	P3-59	Nieuw gebouwde woningen (Aantal per 1.000 woningen)	8,19	11,22	3,42		www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	37	P3-60	Demografische druk (%)	66,8	66,8	66,3	66,3	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	38	P3-61	Woonlasten éénpersoonshuishoudens (Bedrag)	745	715	736	763	www.waarstaatjegemeente.nl BBV
	39	P3-62	Woonlasten meerpersoonshuishoudens (Bedrag)	861	833	861	891	www.waarstaatjegemeente.nl BBV

VERDELING TAAKVELDEN OVER PROGRAMMA'S

Landelijke taakveld	Verdeling	Programma
0.0 Bestuur en ondersteuning		
0.1 Bestuur	30%	2 Ondernemend Breda
	70%	4 Basis op orde in Breda
0.2 Burgerzaken	100%	4 Basis op orde in Breda
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	100%	4 Basis op orde in Breda
0.4 Overhead	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
0.5 Treasury	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
0.61 Ozb Woningen	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
0.62 Ozb Niet woningen	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
0.63 Parkeerbelasting	16%	4 Basis op orde in Breda
	84%	3 Duurzaam wonen in Breda
0.64 Belastingen overig	100%	4 Basis op orde in Breda
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
0.8 Overige baten en lasten	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	100%	5 Organisatie en financiën van Breda
1.0 Veiligheid		
1.1 Crisisbeheer en brandweer	100%	4 Basis op orde in Breda
1.2 Openbare orde en veiligheid	100%	4 Basis op orde in Breda
2.0 Verkeer, vervoer en waterstaat		
2.1 Verkeer en vervoer	18%	3 Duurzaam wonen in Breda
	76%	4 Basis op orde in Breda
	6%	1 Vitaal en sociaal Breda
2.2 Parkeren	100%	3 Duurzaam wonen in Breda
2.4 Economische havens en waterwegen	100%	4 Basis op orde in Breda
2.5 Openbaar vervoer	100%	3 Duurzaam wonen in Breda
3.0 Economie		
3.1 Economische ontwikkeling	100%	2 Ondernemend Breda
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	80%	4 Basis op orde in Breda
	16%	3 Duurzaam wonen in Breda
	4%	2 Ondernemend Breda
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	100%	2 Ondernemend Breda
3.4 Economische promotie	100%	2 Ondernemend Breda
4.0 Onderwijs		
4.2 Onderwijshuisvesting	93%	2 Ondernemend Breda
	7%	4 Basis op orde in Breda
4.3 Onderwijsbeleid en leerling zaken	95%	1 Vitaal en sociaal Breda
	5%	2 Ondernemend Breda
5.0 Sport, cultuur en recreatie		
5.1 Sportbeleid en activering	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
5.2 Sportaccommodaties	11%	1 Vitaal en sociaal Breda
	89%	4 Basis op orde in Breda
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	100%	2 Ondernemend Breda
5.4 Musea	100%	2 Ondernemend Breda
5.5 Cultureel erfgoed	100%	2 Ondernemend Breda
5.6 Media	100%	2 Ondernemend Breda
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	82%	4 Basis op orde in Breda
	8%	3 Duurzaam wonen in Breda
	4%	2 Ondernemend Breda
	6%	1 Vitaal en Sociaal Breda
6.0 Sociaal Domein		

Landelijke taakveld	Verdeling	Programma
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.3 Inkomensregelingen	85%	1 Vitaal en sociaal Breda
	15%	4 Basis op orde in Breda
6.4 WSW en beschut werk	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.5 Arbeidsparticipatie	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.712 Begeleiding (Wmo)	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.791 PGB Wmo	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.792 PGB Jeugd	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo)	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.821 Jeugdbescherming	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.822 Jeugdreclassering	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
7.0 Volksgezondheid en milieu		
7.1 Volksgezondheid	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
7.2 Riolerings	100%	4 Basis op orde in Breda
7.3 Afval	100%	4 Basis op orde in Breda
7.4 Milieubeheer	44%	3 Duurzaam wonen in Breda
	56%	4 Basis op orde in Breda
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	100%	1 Vitaal en sociaal Breda
8.0 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
8.1 Ruimte en leefomgeving	59%	2 Ondernemend Breda
	41%	3 Duurzaam wonen in Breda
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	100%	3 Duurzaam wonen in Breda
8.3 Wonen en bouwen	100%	3 Duurzaam wonen in Breda

KLIMAATBEGROTING

Klimaatbegroting Breda 2027-2030

De gemeente Breda streeft naar een robuust energiesysteem en klimaatneutraliteit in 2044. Voor 2030 betekent dit een reductie van 55% CO₂-uitstoot ten opzichte van 1990. Uit de meest recente klimaatmonitor blijkt dat Breda op koers ligt voor deze doelstelling. De opgave stopt daar echter niet. Om in 2044 klimaatneutraal te zijn, is verdere versnelling nodig. Tegelijkertijd moeten we bouwen aan een nieuw energiesysteem waarin elektriciteit, warmte en mobiliteit steeds sterker met elkaar samenhangen. Daarbij hebben we te maken met netcongestie, grote stedelijke ontwikkelingen en huishoudens en ondernemers die geraakt worden door energiearmoede en vervoersarmoede als gevolg van gestegen prijzen.

Wat we daarom gaan doen, is investeren in slimme oplossingen en efficiënter energiegebruik, duurzame opwek, energieopslag en buurtbatterijen. Ook ondersteunen we bedrijven en bedrijventerreinen bij elektrificatie, het omgaan met netcongestie en het ontwikkelen van collectieve oplossingen. Daarmee draagt de klimaat- en energieopgave bij aan de schaa sprong van Breda en aan bestaanszekerheid, kansengelijkheid en leefbaarheid.

Hoe we dat aanpakken, is door de opgave integraal te benaderen. Warmte, elektriciteit en mobiliteit grijpen steeds meer in elkaar en vragen om samenhangende keuzes. De focus ligt op duurzame en voldoende stroom, betrouwbare warmte en betaalbaarheid. Dat kunnen we niet alleen: samenwerking tussen bewoners, marktpartijen, overheden en netbeheerders is randvoorwaardelijk voor realisatie. Tegelijkertijd nemen energieonafhankelijkheid, nationale en Europese wetgeving en regionale en provinciale ontwikkelingen in belang toe. Met de Wcw en Wgiw legt de wetgever bovendien nadrukkelijk taken bij de gemeente neer. Breda wil hierin een proactieve partner zijn.

Deze klimaatbegroting werkt deze lijn uit in 4 onderdelen:

- **We pakken door:** over hoe Breda de uitvoering van de energietransitie versnelt en opschaaft.
- **We zijn innovatief:** over hoe Breda samen met partners werkt aan slimme en toekomstgerichte oplossingen.
- **We zijn een spin in het web:** over de verbindende rol van de gemeente tussen inwoners, ondernemers, overheden, netbeheerders en marktpartijen.
- **Verduurzamen zit in ons DNA:** over hoe verduurzaming doorwerkt in het gemeentelijk denken en handelen.

Naast deze inhoudelijke uitwerking bevat de begroting de financiële onderbouwing en risico's. Per dossier wordt bij vaststelling bepaald wat de concrete ambitie is om monitoring te faciliteren.

WE PAKKEN DOOR

De energietransitie is op het punt gekomen dat vraagt om een opschaling en versnelling van de uitvoering en een sterke nadruk op samenhang van het energiesysteem in de analyse.

Het college en de gemeenteraad stellen het Warmteprogramma vast waarin duidelijk wordt wat de duurzame warmteoplossing in wijken en op bedrijventerreinen gaat zijn. Dat geeft duidelijkheid. We vertalen deze uitwerking de komende jaren naar uitvoering. We richten het Energiehuis op en bouwen het uit om alle inwoners en bedrijven te bedienen. Met het Energiehuis informeren en helpen we inwoners en ondernemers bij de transitie en de mogelijkheden voor ondersteuning door overheden. We maken de keuzes en de samenhang inzichtelijk bijvoorbeeld over het opladen van je voertuig met je eigen opgewekte zonnestroom. We zijn er voor iedereen die vragen heeft en we hebben extra aandacht voor 3 focusdoelgroepen, namelijk de groep die energie- en/of vervoersarmoede beleeft, de groep die een grote verduurzamingsopgave heeft (labels EFG) en de groep die voor een verhuizing of verbouwing staat. Dit betekent dat we ongelijk investeren ten behoeve van kansengelijkheid.

Op het gebied van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen zetten we met de Bredase Agenda Laadinfrastructuur (BAL) de stap naar een aansturingsmodel waarbij we als gemeente meer regie pakken op onderwerpen, zoals de prijs van laden. Ook zetten we in op het mogelijk maken van kabelgoottegels, het stimuleren van slim laden en bidirectioneel laden. Hiermee kan de impact van laden op het elektriciteitsnet (en daarmee netcongestie) worden verminderd.

Het elektriciteitsnet moet op grote schaal verzaamd worden. Dit geldt voor hoogspanning, middenspanning en laagspanning. Als gemeente werken we samen met Enexis en TenneT om deze opgave voortvarend op te pakken.

In 2027 pakken we ook door in de verduurzaming van de Bredase mobiliteit. Mobiliteit is niet alleen cruciaal om onze CO₂-doelstellingen te halen, maar speelt in toenemende mate een rol in het robuust maken van het



energiesysteem. In totaal is de CO₂-uitstoot van mobiliteit ongeveer 150 kton (excl. snelwegen). Maar mobiliteit zorgt ook voor andere uitstoot, zoals stikstof, fijnstof en geluid. Daarnaast ervaren sommige inwoners van Breda problemen met de betaalbaarheid van mobiliteit (vervoersarmoede). Dit verklaart de centrale rol die mobiliteit naast elektriciteit en warmte speelt in het klimaatprogramma.

We werken verder aan de voorbereiding van de invoering van de zero-emissiezone in de binnenstad voor vrachtverkeer in 2029. In dit kader bekijken we ook de effecten van uitbreiding van de zone voor andere voertuigtypen, zoals bromfietsen en/of kleine aanpassingen aan het gebied om ongewenste route-effecten te voorkomen. Deelauto's, deelfietsen en andere vormen van deelmobiliteit helpen om de schaarse ruimte op straat slimmer te gebruiken. We gaan deelmobiliteit stimuleren en de mogelijkheden uitbreiden als alternatief voor eigen autobezit.

We onderzoeken hoe bij nieuwbouw, zowel woningbouw als bedrijventerreinen, ZLT-warmteoplossingen (zeer lage temperatuur) inpasbaar zijn. We onderzoeken de kansen voor een MT-warmtenet (midenttemperatuur) in het stadscentrum inclusief de ontwikkeling van warmtebronnen, zoals geothermie.

WE ZIJN INNOVATIEF

We verkennen samen met partners actief welke mogelijkheden zich nu en in de toekomst ontwikkelen voor inwoners en bedrijven. Daarnaast zoeken we naar oplossingen en implementeren oplossingen voor een betaalbare, duurzame en leveringszekere energievoorziening.

We onderzoeken de potentie van bronnen, zoals geothermie en kijken hoe dit mogelijk beschikbaar gemaakt kan worden. We bekijken hoe een 'all electric'-wijk in de praktijk van de inwoner vorm gaat krijgen. Dit is input voor de communicatie via het Energiehuis. We kijken ook naar meer vooruitstrevende oplossingen, zoals grensoverschrijdende samenwerking op bijvoorbeeld Hazeldonk.

Belangrijk is om bij alles wat we doen de inwoner en ondernemer centraal te stellen. We richten het Energiehuis zo in dat iedere inwoner en ondernemer met zijn vragen over verduurzaming, besparing, warmteoplossingen en transitie terecht kan.

WE ZIJN DE SPIN IN HET WEB

In de gemeente komen de wensen en vragen van inwoners en ondernemers en de vele beleidsmaatregelen, zoals landelijke subsidies samen. Daar wordt de inzet concreet en moeten daadwerkelijk maatregelen genomen worden. De gemeente Breda wil de verbinder zijn. Hierdoor kunnen inwoners en ondernemers zo goed mogelijk gebruikmaken van bestaande regelingen en weten wat voor regels er gelden. Daarnaast nemen we zo de signalen die we in wijken en in de uitvoering oppakken mee om het beleid aan te scherpen.

De klimaatopgave vergt samenwerking tussen overheden, netbeheerders, inwoners, bedrijven en marktpartijen. De oplossingen vragen vaak een combinatie van techniek, passende markt- en contractvormen en ondersteunend beleid. Breda neemt daarom actief deel aan relevante samenwerkings- en overlegstructuren om deze oplossingen mogelijk te maken.

Bestuurlijk werken we regionaal samen. Dat doen we in de Energieregio West-Brabant (voorheen RES), met de provincie en in SRBT-verband. We vertalen Europese en landelijke wetgeving door, beïnvloeden waar mogelijk en duiden de impact voor inwoners en bedrijven.

We sluiten ons aan bij de provinciale ontwikkeling van een warmtebedrijf en zorgen dat we inspelen op nieuwe ontwikkelingen en actief betrokken zijn bij te maken keuzes. Samen met Rijk, provincie en andere betrokkenen werken we toe naar een duurzaam en betaalbaar Amernet.

Vanzelfsprekend hebben we een uitstekende relatie met Enexis en TenneT. Alleen zo kunnen we netverzwaring en netbewuste nieuwbouw zo efficiënt mogelijk uitrollen.

We hechten erg aan initiatieven vanuit wijken en groepen burgers. Wijkraden en bewonersinitiatieven worden actief ondersteund. Ook bedrijven die met initiatieven voor bijvoorbeeld Energy Hubs komen, kunnen rekenen op een proactieve gemeente.

VERDUURZAMEN ZIT IN ONS DNA

De doelstelling om klimaatneutraal te worden en een robuust energiesysteem op te bouwen, raakt vele beleidsterreinen van de gemeente. Dat vergt soms een wat andere manier van werken, denk aan netcongestie. Verduurzaming is een vanzelfsprekendheid in denken en handelen van de gemeente.

Besparen van energie blijft hierbij het beginpunt. Energiebesparing helpt niet alleen bij CO₂-reductie, maar draagt ook bij aan betaalbaarheid, leveringszekerheid en het beperken van investeringen in energie-infrastructuur.

Dat merk je in de samenhang van beleid. Voor het versterken van natuur, landschap en biodiversiteit werken we in 2027 aan de projecten, zoals opgenomen in programma 3, thema Breda is een duurzame en bestendige stad.

We sluiten aan bij autonome ontwikkelingen en richten ons daarbij nadrukkelijk op het wegnemen van belemmeringen, het ondersteunen van inwoners en bedrijven en het realiseren van de randvoorwaarden die nodig zijn voor de energietransitie. We willen mensen verleiden om hun gedrag aan te passen en vaker te kiezen voor schone mobiliteit als dit kan. Bijvoorbeeld om vaker met de fiets naar de binnenstad te komen. We zetten daarom in op een gedragscampagne op het gebied van vervoerswijzekeuze.

Netbewust denken zal centraal moeten staan om ontwikkelingen ten aanzien van nieuwbouw van woningen en bedrijventerreinen te realiseren. Het project Grote Oogst dat we samen met de provincie oppakken bij de Krokten is hier een voorbeeld van.

Uiteraard blijven we ons inzetten voor bewezen effectieve maatregelen, zoals het Volkshuisvestingsfonds, de aanpak van Verenigingen van Eigenaren en isolatiesubsidies. We maken onze organisatie klaar om onze wettelijke taken rondom de warmtetransitie te vervullen, in lijn met de Wcw en Wgiw. Dat betekent dat we processen inregelen rondom warmtekavels, kavelplannen, vergunningverlening, betaalbaarheidstoets en de vergewisplicht.

We gaan verder in de voorbereiding van de realisatie van mobiliteitshubs (P+R parkeren en fiets bij OV).

Mobiliteit vormt een integraal onderdeel van de opzet van het energiesysteem in onze stedelijke ontwikkeling.

RISICO'S

- Netcongestie: de ontwikkelingen rond de aanpak van netcongestie kunnen grote impact hebben op woningbouw, economische ontwikkeling, elektrificatie van mobiliteit en de uitvoerbaarheid van de energietransitie. De gemeente ziet hierin ook een kans om bovengenoemde zaken op een duurzame manier toekomstbestendig vorm te geven.
- Schaarste aan gespecialiseerd personeel: de energietransitie vraagt om specialistische expertise. Deze is schaars en duur doordat alle gemeenten hiernaar zoeken. Dit zet de uitvoeringskracht onder druk.
- Belemmeringen door wet- en regelgeving: verduurzaming van maatschappelijk vastgoed loopt tegen complexe wet- en regelgeving aan, onder andere bij monumenten. Dit vertraagt de uitvoering en verhoogt kosten.
- Afhankelijkheid van externe randvoorwaarden en financiering: een groot deel van de uitvoering wordt gefinancierd uit tijdelijke rijksmiddelen. Verandering of afschaling van de middelen kan leiden tot vertraging of aanvullende druk op de gemeentelijke middelen. Het verduurzamen van het wagenpark is afhankelijk van netcapaciteit en eisen van verzekeraars. Dit kan de voortgang beperken.
- Beperkingen vanuit natuurbescherming onder het Soortenmanagement Plan (SMP): de strikte toepassing van het Soortenmanagementplan door Omgevingsdienst en provincie maakt verduurzaming voor inwoners complex en kostbaar. Dit vormt een risico voor zowel biodiversiteit als de snelheid van (legale) verduurzaming.
- Beperkte directe sturingsmogelijkheden en sterke externe afhankelijkheden: een groot deel van de CO₂-reductie is afhankelijk van keuzes van externe partijen (netbeheerder, corporaties, marktpartijen) en geopolitieke ontwikkelingen. Dit vraagt om stevige samenwerkingsafspraken, tijdige agendering en bestuurlijke escalatie waar nodig. Externe (autonome) ontwikkelingen kunnen leiden tot zowel versnelling als stagnatie van de energietransitie.
- Beperkte beïnvloedbaarheid van gedrag en markt: het behalen van klimaatdoelen is mede afhankelijk van keuzes van inwoners en bedrijven. Deze zijn slechts deels stuurbaar. Dit vraagt om een gerichte CO₂-routekaart, een versterkte gedragsaanpak (bijvoorbeeld via het Energiehuis) en inzet op maatregelen met hoge effectiviteit.
- Betaalbaarheid en ongelijke toegang tot verduurzaming: er bestaat een risico dat inwoners of ondernemers met beperkte financiële ruimte onvoldoende kunnen meekomen in de energietransitie of gebruik kunnen maken van regelingen waardoor energiearmoede, vervoersarmoede en ongelijkheid blijven bestaan.

FINANCIËLE PARAGRAAF

Het uitvoeringsprogramma Klimaat verschuift in de periode 2027–2030 van beleid naar een steeds intensievere uitvoeringsfase. De focus ligt daarbij op de warmtetransitie, netcongestie, elektrificatie, het energiehuis en mobiliteit. De financiering van het programma bestaat uit een mix van gemeentelijke middelen, rijksmiddelen en reserves. Een belangrijk deel van de financiering komt vanuit het Rijk, met name via de CDOKE-regeling. Daarnaast wordt gebruikgemaakt van andere rijksregelingen, zoals voor energiearmoede, isolatie en het Volkshuisvestingsfonds. Door deze financieringsmix is het programma in belangrijke mate afhankelijk van tijdelijke en externe middelen, terwijl de uitvoering van de opgave steeds meer een structureel karakter krijgt.

In het bestuursakkoord zijn aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de klimaatopgave. Zo wordt voor de periode 2027-2030 € 2,7 miljoen aan gemeentelijke cofinanciering beschikbaar gesteld voor de voortzetting van de inzet vanuit het Volkshuisvestingsfonds. Daarnaast is € 0,5 miljoen per jaar beschikbaar voor de opgaven rond elektrificatie, netcongestie en duurzame energie. Voor de warmteaanpak is € 0,25 miljoen per jaar beschikbaar gesteld.

De CDOKE-middelen spelen hierin een belangrijke rol. Deze middelen financieren een groot deel van de personele capaciteit en ondersteunen de uitvoering van de klimaatopgave. Tegelijkertijd neemt de uitvoeringsopgave de komende jaren verder toe, onder meer door de groei van de warmtetransitie, de aanpak van netcongestie en de ondersteuning van inwoners en bedrijven bij verduurzaming. Hierdoor neemt de spanning tussen de beschikbare middelen en de benodigde uitvoeringskracht richting 2030 geleidelijk toe.

Naarmate de uitvoering verder wordt opgeschaald, vraagt dit blijvende aandacht voor de balans tussen de beschikbare middelen en de omvang van de opgave. De aanvullende middelen uit het bestuursakkoord versterken de uitvoeringskracht in de komende jaren, maar nemen de afhankelijkheid van externe financiering niet weg. De beschikbare ruimte in de eerste jaren is daarbij mede nodig om toekomstige verplichtingen en uitvoeringskosten op te vangen. Voor 2027 zijn de benodigde middelen beschikbaar. Voor de periode daarna blijft de verdere ontwikkeling van de opgave afhankelijk van toekomstige bestuurlijke keuzes en beschikbare financieringsmogelijkheden.

Tegelijkertijd levert dit uitvoeringsniveau een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de klimaatdoelstelling van Breda. We versnellen de warmtetransitie, dragen bij aan oplossingen voor netcongestie, ondersteunen inwoners en bedrijven via het Energiehuis en verminderen daarmee de CO₂-uitstoot in mobiliteit en gebouwen. Een lager uitvoeringsniveau of verdere vertraging heeft gevolgen voor het tempo waarin deze doelen kunnen worden gerealiseerd.

Daarom blijven duidelijke keuzes nodig in de inzet en uitvoering van het programma. Bijsturing is vooral mogelijk door prioritering binnen de opgave en door keuzes in de mate en wijze van ondersteuning van inwoners en bedrijven. Tegelijkertijd blijft het van belang om actief samen te werken met partners en beschikbare externe financieringsmogelijkheden optimaal te benutten. Daarnaast vraagt de structurele ontwikkeling van de klimaatopgave om blijvende aandacht voor passende en duurzame financiering. Voor grotere investeringsopgaven, zoals warmte-infrastructuur, energievoorzieningen en gebiedsgerichte ontwikkelingen, vindt afzonderlijke bestuurlijke afweging en besluitvorming plaats.

Beschikbare middelen	Eigen of externe financiering	2026	2027
Klimaatplan	Breda	987.848	1.767.315
SPUK Cdoke per jaarschijf	Rijk	3.258.593	6.409.225
SPUK Cdoke 2025 > 2026 > 2027 (max 3 jaren overboeken)	Rijk	3.000.000	3.361.093
DU Cdoke 2027 - wordt met BERAP doorgezet	Rijk		-2.500.000
SPUK energiearmoede	Rijk	1.358.670	833.750
<u>SPUK volkshuisvestingsfonds:</u>			
VHF tranche 1	Rijk	4.950.750	5.214.125
	Breda	2.121.750	2.234.625
VHF tranche 2	Rijk	3.209.961	4.271.672
	Breda	1.501.951	684.328
SPUK Lokaal Isolatieplan tranche 1	Rijk	2.471.053	
SPUK Lokaal Isolatieplan tranche 2	Rijk	28.947	3.800.000
SPUK Natuurinclusief isoleren - SMP	Rijk	150.000	150.000
Laadplein Chasséveld (investering)	Rijk	124.000	
Laadplein Chasséveld (investering)	Breda	132.000	-
SMP (SoortenManagementPlan) - investering	Breda	280.000	-
Energie transitiefonds Breda (ETF)	Breda	250.000	250.000
Klimaatfonds (Reserve, € 1.989.000 basisbedrag ultimo 2026)	Breda	282.028	307.157
Totale beschikbare middelen tbv ambities klimaat		24.107.551	26.783.290

CONCRETE MAATREGELEN IN 2027

- Voortvarend doorpakken op de aanpak netcongestie
- Opstarten Energiehuis en werken aan doorontwikkeling
- Vaststellen warmteprogramma en vertalen naar uitvoering
- Vaststellen van een Bredase Agenda Laadinfrastructuur en uitwerken van de bijbehorende maatregelen

- Vaststellen van maatregelen om Kabelgoottegels mogelijk te maken
- Ondersteunen van bedrijven/bedrijventerreinen bij elektrificatie en collectieve oplossingen
- Inbedden wettelijke taken in het kader van Wet Collectieve Warmte en de Wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie
- Netbewuste gebiedsontwikkeling en nieuwbouw
- Gedragscampagne schone mobiliteit en vervoerswijze keuze
- Opstarten onderzoek Midden Temperatuur warmtenet in het Centrum
- Voorbereiding implementatie Zero Emissiezone en onderzoek mogelijk uitbreiding andere voertuigtypen
- Onderzoeken duurzame bronnen waaronder geothermie
- Uitrollen pilot all electric wijk
- Aansluiten bij provinciale ontwikkeling warmtebedrijf. Betaalbaarheid en publieke regie staan hierbij centraal.
- Versterken inzet op Volkshuisvestingsfonds en isolatiesubsidies met een sterke focus op energiearmoede
- Voorbereiding mobiliteitshubs

Colofon

PROCLAIMER

De gemeente Breda is verantwoordelijk voor de gemeentelijke inhoud van dit boekwerk/website en doet er alles aan om het boekwerk/website actueel en correct te houden. Toegankelijkheid en gebruikersvriendelijkheid zijn hierbij van belang. Mocht u toch informatie treffen die niet correct is of heeft u suggesties of opmerkingen, dan vernemen wij dit graag van u via hetgeldvanbreda@breda.nl.

AUTEURSRECHT

De gemeente Breda bezit het auteursrecht op alle gemeentelijke informatie die via www.hetgeldvanbreda.nl toegankelijk is. Dit geldt ook voor beeldmerken, logo's en fotomateriaal. Het is niet toegestaan deze informatie zonder schriftelijke toestemming vanuit commercieel oogpunt te verspreiden of kopiëren. Via www.breda.nl/contact kunt u informatie opvragen over het gebruik van het materiaal.

LINKS NAAR ANDERE WEBSITES

Om het u makkelijk te maken, kunt u via deze website ook websites bezoeken die niet door de Gemeente Breda worden geëxploiteerd. De Gemeente Breda heeft geen zeggenschap over deze websites en is niet verantwoordelijk voor de inhoud ervan.

Uitgave:	Gemeente Breda
Tekstbewerking:	Gemeente Breda
Foto's:	
* Kaft boekwerk:	Iris Vermeij i.o.v. Breda Marketing
* Inleiding website:	Iris Vermeij i.o.v. Breda Marketing
* Vitaal en Sociaal Breda	Brabant Partners i.o.v. Breda Marketing
* Ondernemend Breda	Floris Oosterveld i.o.v. Breda Marketing
* Duurzaam wonen	Daphne Geelink beeldbank gemeente Breda
* Basis op Orde	Daphne Geelink beeldbank gemeente Breda
* Organisatie en financiën	Beeldbank gemeente Breda
* Paragrafen (website)	Edwin Wiekens
* Financiële begroting (website)	Sjoerd de Jonge
* Bijlagen (website)	Sjoerd de Jonge
* Klimaatbegroting (website)	Sjoerd de Jonge
Vormgeving:	Gemeente Breda
Website gemeente:	www.breda.nl
Mailadres:	gemeentebreda@breda.nl
Telefoon:	14076

Uitgave:
Postadres:
Nummer KvK:

Gemeente Breda
Postbus 90.156
4800 RH Breda
20169706